የኢትዮጵያ ሕግ መጽሔት

JOURNAL OF ETHIOPIAN LAW

፰ኛ ፡ ቮልዩም ፡ ቍጥር ፡ ፩ ፡
ግንቦት ፡ ፲፱፻፷፬ ፡ ዓ. ም.

Vol. VIII No. 1
May 1972

ማውጫ ።

ገጽ

ስምንተኛ ፡ የዲኑ ፡ ዓመታዊ ፡ መግለጫ ፤ ፲፱፻፷፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡
ከክሊፍ ፡ ኤፍ ፡ ቶምሰን ፤ 1

የፍርድ ጉዳዮች ፤

የፍርድ ፡ ጉዳዮች ፤ 25

የምርምር ጽሑፎች ፤

በዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ጊዜ ፡ የነበረው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ ይዞታ ፡ (፲፱፻፵፬—፲፱፻፶፭) ፤
ከጆርጅ ቼቼኖቪች ፤ 70

የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ በሕግ ፡ ስለመጠበቅ ፤
ከኤቨርት ፡ ኤፍ ፡ ጎልድበርግ ፤ 104

የተወላጅነት ፡ (የዜግነት) ፡ ሕግና ፡ አሠራሩ ፤
ከፋሲል ፡ ናሆም ፤ 148

የሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ መሆን ፡ ሊኖረው ፡ የሚችለው ፡ ኃይልና ፡ ገደብ ፤
ከአርቱር ፡ ቴይለር ፡ ቮን ፡ ሜኸረን ፤ 191

ስለኢትዮጵያ ፡ ቤተሰብ ፡ ሕግ ፡ ጥያቄዎች ፤
ከጆርጅ ፡ ቼቼኖቪች ፤ 198

TABLE OF CONTENTS

Eighth Annual Report from the Dean : 1963 E.C. (1970–71)
by Cliff F. Thompson 15

CASE REPORTS

Case Reports 25

ARTICLES

The University College Period of Legal Education in Ethiopia
by George Krzeczunowicz 89

Protection of Trademarks in Ethiopia
By Everett F. Goldberg 130

Ethiopian Nationality Law and Practice
by Fasil Nahum 168

A Short Critique on the "Governmental-Interests" Analysis
by I. Olu. Agbede 184

NOTES AND COMMENTS

The Potentials and Limitations of Codification
by Arthur Taylor von Mehren 195

Quizzes in Ethiopian Family Law
by George Krzeczunowicz 203

የኢትዮጵያ ሕግ መጽሔት

JOURNAL OF ETHIOPIAN LAW

፰ኛ ፡ ቮልዩም ፡ ቍጥር ፡ ፩ ፡
ግንቦት ፡ ፲፱፻፷፬ ፡ ዓ. ም.

Vol. VIII No. 1
May 1972

ማውጫ ።

ገጽ ፡

ስምንተኛ ፡ የዲኑ ፡ ዓመታዊ ፡ መግለጫ ፤ ፲፱፻፷፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡
ከክሊፍ ፡ ኤፍ ፡ ቶምሰን ፤ 1

የፍርድ ጉዳዮች ፤

የፍርድ ፡ ጉዳዮች ፤ 25

የምርምር ጽሑፎች ፤

በዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ጊዜ ፡ የነበረው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ ይዞታ ፡ (፲፱፻፵፬—፲፱፻፶፮) ፤
ከጆርጅ ቼቹኖቪች ፤ 70

የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ በሕግ ፡ ስለመጠበቅ ፤
ከኤቨርት ፡ ኤፍ ፡ ጎልድበርግ ፤ 104

የተወላጅነት ፡ (የዜግነት) ፡ ሕግና ፡ አሠራሩ ፤
ከፋሲል ፡ ናሆም ፤ 148

የሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ መሆን ፡ ሊኖረው ፡ የሚችለው ፡ ኃይልና ፡ ገደብ ፤
ከአርቱር ፡ ቴይለር ፡ ቮን ፡ ሜኸረን ፤ 191

ስለኢትዮጵያ ፡ ቤተሰብ ፡ ሕግ ፡ ጥያቄዎች ፤
ከጆርጅ ፡ ቼቹኖቪች ፤ 198

TABLE OF CONTENTS

Eighth Annual Report from the Dean : 1963 E.C. (1970-71)
by Cliff F. Thompson 15

CASE REPORTS

Case Reports 25

ARTICLES

The University College Period of Legal Education in Ethiopia
by George Krzeczunowicz 89

Protection of Trademarks in Ethiopia
By Everett F. Goldberg 130

Ethiopian Nationality Law and Practice
by Fasil Nahum 168

A Short Critique on the "Governmental-Interests" Analysis
by I. Olu. Agbede 184

NOTES AND COMMENTS

The Potentials and Limitations of Codification
by Arthur Taylor von Mehren 195

Quizzes in Ethiopian Family Law
by George Krzeczunowicz 203

የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ።

ከፍርድ ፡ ሚኒስቴር ጋር ፡ በመተባበር ፡ በዓመት ፡ ሁለት ፡ ጊዜ ፡ በቀዳማዊ ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ የሚዘጋጅ ።

የቦርድ ፡ አባሎች ።

ዲን ፡ ክሊፍ ፡ ቶምፕስና ።
ክቡር ፡ አፈንጉሥ ፡ ተሾመ ፡ ኃ/ማርያም ።
ክቡር ፡ አቶ ፡ ንጉሤ ፡ ፍትአወቅ ።
አቶ ፡ ነጋ ፡ ተሰማ ።

የተከበሩ ፡ አቶ ፡ አማኑኤል ፡ አ/ሚካኤል ።
ሚስተር ፡ ጀርሚ ፡ ሄሪሰን ።
ሚስተር ፡ ፒተር ፡ ዊንሺፕ ።

ዋና ፡ አዘጋጅ ።

ፒተር ፡ ዊንሺፕ ።

የፍርድ ፡ አዘጋጆች ።

ዳንኤል ፡ ኃይሌ ።
ዳንኤል ፡ ገ/ኪዳን ።

ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ አዘጋጆች

እነ-ሚሪያ፡ጃኮሚ-ሚሌት
ኃይሌ ፡ ፍስሃዬ ።

የምርምር ፡ ድ/አዘጋጆች

ቡሩን-አቶ ፡ ብራይድ ።
ጌታቸው ፡ ሻረው ።

የጥናትና ፡ የፓፕሊኬሽን ፡ ደርግ ።

ጃርሚ ፡ ሃሪሰን ፡ (ሊቀመንበር ፡)

ካተሪን ፡ ኦ'ዶኖቫ ።
መብራቱ ፡ ዮሐንስ ።
ጆርጅ ፡ ቹቹኖቪች ።
ፒተር ፡ ዊንሺፕ ።

እነ-ሚሪያ ፡ ጃኮሚ-ሚሌት ።
ዳንኤል ፡ ሃይሌ ።
ብሩን-አቶ ፡ ብራይድ ።

ተባባሪ ፡ የመጽሔቱ ፡ አዘጋጆች ።

ዘማርያም ፡ በርሄ ።
ቶሎሳ ፡ ወልዴ ።
የሺመቤት ፡ ታደሰ ።

JOURNAL OF ETHIOPIAN LAW

Published twice annually at the Faculty of Law, Haile Sellassie I University, with the co-operation of the Ministry of Justice

(to be cited as 8 J. Eth. L.)

EDITORIAL BOARD

H.E. Ato Belatchew Asrat, Chairman

Dean Cliff F. Thompson
H.E. Afenegus Teshome Haile Mariam
H.E. Ato Negussie Fitawake
Hon. Ato Negga Tessema
Hon. Ato Amanuel Andemichael
Mr. Jeremy T. Harrison
Mr. Peter Winship

EDITORIAL STAFF

Editor-in-Chief

Peter Winship

Case Editors

Daniel Haile
Daniel G. Kidan

Managing Editors

Anne-Marie Jacomy-Millette
Haile Fissehaye

Articles Editors

Brun-Otto Bryde
Getachew Sharew

RESEARCH & PUBLICATIONS COMMITTEE

Jeremy T. Harrison, Chairman

Katherine O'Donovan
Mebratu Yohannes
George Krzeczunowicz
Peter Winship
Anne-Marie Jacomy-Millette
Daniel Haile
Brun-Otto Bryde

EDITORIAL ASSISTANTS

Zemariam Berhe
Tolesa Wolde
Yeshimabet Desta

The following student editors worked on the publication of volume 7-2 but acknowledgment for their work was inadvertently omitted from that issue: Haile Kebede, Goshu Wolde, Yilma Mengeshu, Merid Abate.

All editorial and business correspondence should be addressed to the Editors, Journal of Ethiopian Law, P.O. Box 1176, Addis Ababa, Ethiopia.

የቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡
የሕግ ፡ ፋክልቲ ።

በ፲፱፻፶፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የተቋቋመው ፡ የቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ የኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፡ ዲግሪን ፡ ይሰጣል ። እንዲሁም ፡ ዲፕሎማና ፡ ሠርቲፊኬትን ፡ የሚያስገኝ ፡ ትምህርት ፡ ያስተምራል ። ስለ ማንኛውም ፡ ነገር ፡ ለመረዳት ፡— የሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ ም/ዲን ፡— ቀ ፡ ኃ ፡ ሥ ፡ ዩኒበርሲቲ ፡ ፖ ፡ ሣ ፡ ቁ ፡ ፩ሺ ፩፻፸፮ ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ በሚል ፡ አድራሻ ፡ ጠይቁ ።

የሕግ ፡ መምህራን ።

፲፱፻፷፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡

ክሊፍ ፡ ኤፍ ፡ ቶምሰን ፤ ኤ ፡ ቢ ፤ ኤም ፡ ኤ ፤ ጄ ፡ ዲ ፤ ዲን ፤
ጆን ፡ ኤዲ ፤ ቢ ፡ ኤ ፤ ጄ ፡ ዲ ፤ ም/ዲን ፤
ብርሃኑ ፡ ገብራይ ፤ ዶክተር ፡ ኤን ፡ ድሮ ፤
ብሩን ፡ ኦቶ ፡ ብሬዳ ፤ ዶክተር ፡ ጁር ፤
አሌን ፡ ሸዳል ፤
ዳንኤል ፡ ኃይሉ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤
ጀረሚ ፡ ቲ ፡ ሀሪሰን ፤ ቢ ፡ ኤስ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ኤም ፤
ጆርጅ ፡ ቄቹኖቪች ፤ ቢ ፡ ኤ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ኤም ፤ ሊክ ፡ ሰክ ፡ ኮም ፤ ሊክ ፡ ሰክ ፡ ፖሊት ፤
ፍራንዝ ፡ ላንግ ፤ ዶክተር ፡ ጁር ፤
መብራህቱ ፡ ዮሐንስ ፤ ዲፕ ፡ ኢስ ፡ ደብልዉ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ዲ ፤
ሮበርት ፡ ኤ ፡ መሲን ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤ ጄ ፡ ዲ ፤
አን—ማሬ ፡ ጃኮሚ—ሚለ ፤ ዲፕ ፡ ፖሊ ፡ ሰክ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ዲ ፤
ክተራይን ፡ አዶናሸን ፤ ቢ ፡ ሲ ፡ ኤል ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ኤም ፤
ዶሚኒክ ፡ ፒየርሶ ፤
ሰላሙ ፡ በቀለ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤
ሮናልድ ፡ ስክላር ፤ ቢ ፡ ሲ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ኤም ፤
ቢ ፡ ጄይ ፡ ቴነሪ ፤ ቢ ፡ ኤ ፤ ኤም ፡ ኤ ፤ ጄ ፡ ዲ ፤
ቲየሪ ፡ ጂ ፡ በርኸልስት ፤ ዶክተር ፡ ኤን ፡ ድሮ ፤ ኤም ፡ ሲ ፡ ኤል ፤
ፒተር ፡ ዊንሺፕ ፤ ቢ ፡ ኤ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤

የግሚስ ፡ ጊዜ ፡ መምህራን ።

አበበ ፡ ጓንጉል ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤
አበበ ፡ ወርቁ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤
አሰፋ ፡ ሃብተማርያም ፤ ዶክተር ፡ ጁር ፤
አሰፋ ፡ ሊበን ፤ ቢ ፡ ኤ ፤ ቢ ፡ ሲ ፡ ኤል ፤
ኤዳን ፡ ፋሲል ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤
ለገሰ ፡ ወልደማርያም ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤
ሸብሩ ፡ ሰይፉ ፤ ቢ ፡ ኤ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤
ሺመልስ ፡ መታፈሪያ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤ ኤም ፡ ሲ ፡ ኤል ፤
ታደሰ ፡ አብዲ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤
ወርቁ ፡ ፈረደ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤
ዘገዬ ፡ አስፋው ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤

HAILE SELLASSIE I UNIVERSITY

FACULTY OF LAW

The Faculty of Law of Haile Sellassie I University, established in 1964, offers courses in law leading to the LL. B. degree and to a Diploma or Certificate in Law. For further information contact the Faculty of Law, Haile Sellassie I University, P.O. Box 1176, Addis Ababa.

FACULTY

1971-72

Cliff F. Thompson, A.B., M.A., J.D., Dean.
Jon Eddy, B.A., J.D., Assistant Dean.
Berhané Ghebray, Dr. en Droit
Brun-Otto Bryde, Dr. jur.
Alain Chedal
Daniel Haile, LL.B.
Jeremy T. Harrison, B.S., LL.B., LL.M.
George Krzeczunowicz, B.A., LL.M., Lic.Sc.Comm., Lic.Sc.Polit.
Franz Lang, Dr. jur.
Mebratu Yohannes, Dip.S.W., LL.B., LL.M.
Robert A. Melin, LL.B., J.D.
Anne-Marie Jacomy-Millette, Dip.Pol.Sc., LL.B., LL.D.
Katherine O'Donovan, B.C.L.; LL.M.
Dominique Pierson
Selamu Bekele, LL.B.
Ronald Sklar, B.S., LL.B., LL.M.
B.J. Tennery, B.A., M.A., J.D.
Thierry G. Verhelst, Dr. en Droit, M.C.L.
Peter Winship, B.A., LL.B.

PART-TIME FACULTY

Abebe Guangoul, LL.B.
Abebe Worke, LL.B.
Assefa Habte Mariam, Dr. jur.
Assefa Liben, B.A, B.C.L.
Eden Fassil, LL.B.
Legesse Wolde Mariam, LL.B.
Shiberu Seifu, B.A., LL.B.
Shimellis Metaferia, LL.B., M.C.L.
Taddesse Abdi, LL.B.
Worku Ferede, LL.B.
Zegeye Asfaw, LL.B.

የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ጠባቂዎችና ፡ ደጋፊዎች ።

ለኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ አቅዋም ፡ መሻሻል ፡ ጠቃሚ ፡ እርምጃ ፡ መሆኑን ፡ በመገንዘብ ፡ ግርማዊ ፡ ቀ.ኃ.ሥ. መልካም ፡ ፈቃዳቸው ፡ ሆኖ ፡ በ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔትን ፡ መቋቋም ፡ መሠረቱ ። የመጽሔቱ ፡ አዘጋጅ ፡ ቦርድ ፡ መጽሔቱ ፡ ሥራውን ፡ እንዲቀጥልና ፡ ተግባሩንም ፡ እንዲያስፋፋ ፡ የሚፈልጉትን ፡ ሰዎች ፡ ሁሉ ፡ የመጽሔቱ ፡ ጠባቂና ፡ ደጋፊ ፡ እንዲሆኑ ፡ ጋበዘ ። በዚህም ፡ መሠረት ፡ ስማቸው ፡ ከዚህ ፡ በታች ፡ ተዘርዝሮ ፡ የሚገኙት ፤ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ጠባቂዎችና ፡ ደጋፊዎች ፡ ሆነዋል ።

ክቡር ፡ አፈንጉሥ ፡ ቅጣው ፡ ይታጠቁ፡
ክቡር፡አፈንጉሥ፡ተሾመ፡ኃይለማርያም፡
የተከበሩ፡ም/አፈንጉሥ፡አሰፋ፡ሊበን
የተከበሩ፡ም/አፈንጉሥ፡ተወልደ፡መድህን፡
የተከበሩ፡ም/አፈንጉሥ፡ካሣ፡በየነ
የተከበሩ፡ም/አፈንጉሥ ፡ ከበደ ፡ ከልል፡
የተከበሩ፡ም/አፈንጉሥ፡ማትያስ፡ሕለተወርቅ
የተከበሩ፡ም/አፈንጉሥ ፡ ጥበቡ ፡ በየነ ፡
የተከበሩ ፡ አቶ ፡ አደራ ፡ ፍራንስዋ ፡
የተከበሩ ፡ አቶ ፡ በርሄ ፡ ስኳር ፡
የተከበሩ ፡ አቶ ፡ ኃይሌ ፡ አማን ፡
የተከበሩ ፡ አቶ ፡ ሞሀመድ ፡ ኑር ፡ ሁሴን ፡
የተከበሩ ፡ አቶ ፡ ብርሃኔ ፡ ክፍለ ፡ ማርያም፡
የተከበሩ ፡ አቶ ፡ ታደሰ ፡ ጅሬ ፡
የተከበሩ ፡ አቶ ፡ ዮሐንስ ፡ በረሄ ፡

ክቡር ፡ ጸሐፊ ፡ ትዕዛዝ ፡ አክሊሉ፡ ሀብተ ፡ ወልድ ፡
ክቡር ፡ አቶ ፡ አበበ ፡ ረታ ፡
ክቡር ፡ አቶ ፡ አበራ ፡ ጀምበሬ ፡
ክቡር ፡ አቶ ፡ በላቸው ፡ አሥራት ፡
ክቡር ፡ አቶ ፡ በፈቃዱ ፡ ታደሰ ፡
ክቡር ፡ አቶ ፡ ጌታቸው ፡ ክብረት ፡
ክቡር ፡ የመቶ ፡ አለቃ ፡ ግርማ ፡ ወልደ፡ ጊዮርጊስ ፡
ክቡር ፡ ዶክተር ፡ ኃይለ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ወርቅነህ ፡
ክቡር ፡ አቶ ፡ ከተማ ፡ አበበ ፡
ክቡር ፡ አቶ ፡ ማሞ ፡ ታደሰ ፡
ክቡር ፡ አቶ ፡ መሥፍን ፡ ፋንታ ።
ክቡር ፡ አቶ ፡ መሀመድ፡አብዱርአህማን።
ክቡር ፡ አቶ ፡ ንጉሤ ፡ ፍትሐአወቅ ።
ክቡር ፡ ዶክተር ፡ ሥዩም ፡ ሐረጎት ።
ክቡር ፡ አቶ ፡ ተሾመ ፡ ገ/ማርያም ።
ክቡር ፡ አቶ ፡ ይልማ ፡ ኃይሉ ።
የተከበሩ ፡ አቶ ፡ አማኑኤል ፡ ዐምደሚካኤል
የተከበሩ ፡ ቀኛዝማች ፡ ዐመዴ ፡ ለማ ።
የተከበሩ ፡ ፊታውራሪ ፡ ባይሣ ፡ ጃሞ ።
የተከበሩ ፡ ደጃዝማች ፡ በቀለ ፡ በየነ ።
የተከበሩ ፡ አቶ ፡ ኢያሱ ፡ ገብረ ፡ ሐዋርያት።
የተከበሩ ፡ አቶ ፡ ጥበቡ ፡ አብርሃም ።

ቀኛዝማች ፡ አበበ ፡ ጅሬ ።
አቶ ፡ አክሊሉ ፡ ቤተማርያም ።
ዶክተር ፡ አክሊሉ ፡ ሀብቴ ።
አቶ ፡ አሰፋ ፡ በቀለ ።
አቶ ፡ አሰፋ ፡ ጽጌ ።
ዶክተር ፡ አሊዎች ፡ ሞሪስ ።
አቶ ፡ አብርሃ ፡ ሀጀምባስ ።

አቶ ፡ አብርሃም ፡ ጴጥሮስ ።
አቶ ፡ በቀለ ፡ ነዲ ።
አቶ ፡ በቀለ ፡ ደምሴ ።
ኰሎኔል ፡ በላቸው ፡ ዝማነህ ።
ወይዘሮ ፡ በልዩ ፡ ወርቅ ፡ ገ/መስቀል ።
ዶክተር ፡ ብርሃኔ ፡ ገብሬይ ።
ሌፍተናንት ፡ ኰሎኔል ፡ ብርሃኔ ፡ ወልደየስ።

ዶክተር ፡ በረኼ ፡ በየነ ።
አቶ ፡ በየነ ፡ አብዲ ።
ዶክተር ፡ በረዲ ፡ ብርንቶ ።
ግራዝማች ፡ ቻሌ ፡ ያደቴ ፡
አቶ ፡ ደምሰው ፡ አሳየ ፡
ሚስተር ፡ ኤቄ ፡ ጆን ፡
አቶ ፡ ኤደን ፡ ፋሲል ፡
ዶክተር ፡ አየሽ ፡ ገብረ ፡ ክርስቶስ ፡
ቀኝ ፡ ጌታ ፡ ገብረ ፡ ሃና ፡ ቅጣው ፡
አቶ ፡ ገብረ ፡ ሕይወት ፡ አረጋይ ፡
ባላምባራስ ፡ ገመዳ ፡ አረጌሣ ፡
አቶ ፡ ጊላ ፡ ሚካኤል ፡ ባታ ፡
አቶ ፡ ጌታሁን ፡ አንጋው ፡
አቶ ፡ ግርማ ፡ አበበ ፡
አቶ ፡ ጌታቸው ፡ ተሰማ ፡
አቶ ፡ ሀብቴ ፡ መብራቴ ፡
አቶ ፡ ኃይሌ ፡ ወልደ ፡ ማርያም ፡
ቀኛዝማች ፡ ኃይለ ፡ ማርያም ፡ ደቦና ፡
ሚስተር ፡ ሐሪሰን ፡ ጄ. ቲ.
አይ. ቢ. ቲ. ኢ. (ሕግ ፡ ክፍል) ፡
ኢምፔርያል ፡ ኢትዮጵያን፡ቶባኮ፡ሞኖፖሊ፡
ኢምፔርያል፡ኢንሹራንስ፡ኮምፓኒ፡
አይ. ኢ.ጂ. የምድር፡ጦር ፡ (ሕግ፡ክፍል፡)
ካፒቴን ፡ ቃና ፡ ጉማ ፡
አቶ ፡ ከበደ ፡ ገብረ ፡ ማርያም ፡
ዶክተር ፡ ላንግ ፡ ፍራንዝ ፡

ሜጀር ፡ ለገሠ ፡ ገብረ ፡ ማርያም ፡
ሚስተር ፡ ሚሊን ፡ ሮቨርት ፡ ኤ.
ዶክተር ፡ ሚሴት ፡ አን ፡ ሜሪ ፡ ጃኮሚ፡
ብርጌዴል ፡ ጄኔራል ፡ መብራቴ ፡ ፍስሐ፡
አቶ ፡ ነጋ ፡ ተሰማ ፡
ፕሮፌሰር ፡ አዶንቨን ፡ ካትሪን ፡
ዶክተር ፡ ኢዚኦ ፡ ሩቢኒ ፡
አቶ ፡ ሳልሀ ፡ ኤ. ከብሬ ፡
ሚስተር ፡ ስኮት ፡ ሮበርት ፡
አቶ ፡ ሽብሩ ፡ ሰይፉ ፡
አቶ ፡ ሽፈራው ፡ ወርቁ ፡
ሜጀር ፡ ሽመልስ ፡ መታፈሪያ ፡
ሚስተር ፡ ስክላር ፡ ሮላንድ ፡
ሚስተር ፡ ሶንሎቢስ ፡ ዲ. ጄ.
ሚስተር ፡ ስቶርዲአ ፡ አልፍሬድ ኦ. ሲ.
አቶ ፡ ታደሰ ፡ አበበ ፡
አቶ ፡ ተፈራ ፡ ደገፌ ፡
አቶ ፡ ተፈሪ ፡ ብርሃኔ ፡
ፕሮፌሰር ፡ ቴኔሪ ፡ ቢ. ጄ.
ዲን ፡ ቶምሰን ፡ ክሊፍ ፡
ፊታውራሪ ፡ ጽጌ ፡ ተፈሪ ፡
ዶክ ተር ፡ ቫንደርሊንደን ፡ ጄ.
ሚስተር ፡ ቬርህለስት ፡ ጄሪ ፡
ሚስተር ፡ ቮስኪየስ ፡ ኤን. ሲ.
ሚስተር ፡ ዊንሽፕ ፡ ፒተር ፡
ቀኛዝማች ፡ ውቤ ፡ ወልደየስ ፡

PATRONS OF THE JOURNAL OF ETHIOPIAN LAW

The Journal of Ethiopian Law was inaugurated by His Imperial Majesty Haile Sellassie I in the summer of 1964 as an important step in the development of Ethiopia's legal system. Subsequently, the Board of Editors of the Journal has invited those who are interested in the continuation and expansion of the Law Journal's activities to express their support by becoming Patrons of the Journal of Ethiopian Law.

H.E. Afenegus Kitaw Yitateku
H.E. Afenegus Teshome Haile Mariam
Hon. V/Afenegus Assefa Liben
Hon. V/Afenegus Hagos T-Medhin
Hon. V/Afenegus Kassa Beyene
Hon. V/Afenegus Kebede Kelil
Hon. V/Afenegus Matias Hiletework
Hon. V/Afenegus Tibebu Beyene
H.E. Tsehafi Taezaz Aklilu H-Wold
H.E. Ato Abebe Reta
H.E. Ato Aberra Jemberre
H.E. Ato Belatchew Asrat
H.E. Ato Befekadu Taddesse
H.E. Ato Getachew Kibret
H.E. Lt. Girma Woldegiorgis
H.E. Dr. Haile Giorgis Workneh

Hon. Ato Adera Francois
Hon. Ato Berhe Soquar
Hon. Ato Berhane Kiflemariam
Hon. Ato Haile Aman
Hon. Ato Mohammed Nur Hussein
Hon. Ato Tadesse Jirre
Hon. Ato Yohannes Berhane

H.E. Ato Ketema Abebe
H.E. Ato Mammo Taddesse
H.E. Ato Mesfin Fanta
H.E. Ato Mohammed Abdurahman
H.E. Ato Negussie Fitawake
H.E. Dr. Seyoum Haregot
H.E. Ato Teshome Gebre Mariam
H.E. Ato Yilma Hailu
Hon. Ato Abebe Augichew
Hon. Ato Amanuel Andemichael
Hon. Kegnazmatch Amede Lemma
Hon. Fitawrari Bayissa Jemmo
Hon. Dejazmatch Bekele Beyene
Hon. Ato Eyassu Gebrehawariat
Hon. Ato Tibebu Abraham

Kegnazmatch Abebe Jirre
Ato Aklilu Betemariam
Dr. Aklilu Habte
Ato Assefa Bekele
Ato Assefa Tsegaye
Dr. Aelion, Maurice
Ato Abraha Hadgembess
Ato Abraham Petros
Ato Bekele Nedi
Ato Bekele Demisse
Col. Belachew Jemaneh
Woizero Beliyu-Work Gebremaskel
Dr. Berhane Gebrai
Lt. Col. Berhane Woldeyes
Dr. Berhe Beyene
Ato Beyene Abdi
Dr. Bryde, Brun-Otto
Grazmatch Chalie Yadetta
Ato Demissew Assaye
Mr. Eddy, Jon
Ato Eden Fassil
Dr. Eyob Gebrekristos
Kegn-getta Gebrehana Kitaw
Ato Gebrehiwot Aregai
Balambras Gemeda Urgessa
Ato Gilamichael Bahta
Ato Getahun Hunegnaw
Ato Girma Abebe
Ato Getachew Tessema
Ato Habte Mebrathtu
Ato Haile Woldemariam
Kengnazmatch Hailemariam Debuna
Mr. Harrison, J.T.

IBTE, Legal Department
Imperial Ethiopian Tobacco Monopoly
Imperial Insurance Company
I.E.G. Armed Forces (Legal Department)
Dr. Jacomy-Millette, Anne-Marie
Capt. Kanna Gumma
Ato Kebede Gebremariam
Dr. Lang, Franz
Major Legesse Gebremariam
Mr. Melin, Robert A.
Brig. General Mebrahtu Fesseha
Ato Negga Tessema
Ms. O'Donovan, Katherine
Dr. Eziio, Russini
Ato Salih A. Kebire
Mr. Scott, Robert
Ato Shiberu Seifu
Ato Shiferaw Worku
Major Shimelis Metaferia
Mr. Sklar, Ronald
Mr. Sogolombis, D.G.
Mr. Stordiau, Alfred O.C.
Ato Taddesse Abebe
Ato Taffara Degueffe
Ato Teferri Berhane
Prof. Tennery, B.J.
Dean Thompson, Cliff
Fitawrari Tsegaye Teferri
Dr. Vanderlinden, J.
Mr. Verhelst, Thierry
Mr. Vosikis, Nicolas C.
Mr. Winship, Peter
Kegnazmatch Woube Woldeyes

ስምንተኛ ፡ የዲኑ ፡ ዓመታዊ ፡ መግለጫ ፤ ፲፱፻፷፫ ፡ ዓ. ም.

በክሊፍ ፡ ቶምሰን ፤ ፕሮፌሰርና ፡ ዲን ፤

የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡

የቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርስቲ ።

አንድ ፡ አዲስ ፡ ዲን ፡ ተቀባይነት ፡ ያለው ፡ የሕሊና ፡ ግምት ፡ ሊሰጥ ፡ የሚችለው ፡ ያሁኑን ፡ ሁናቴዎች ፡ ታሪካዊ ፡ አቅጣጫ ፡ እንዲይዙ ፡ በማድረግ ፡ ነው ። ባለፈው ፡ ዓመት ፡ በሰጠሁት ፡ መግለጫዬ ፡ ይህ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ በጣም ፡ አስፈላጊ ፡ በሆነ ፡ መሸጋገሪያ ፡ ጊዜ ፡ ላይ ፡ እንደሆነ ፡ ገልጬ ፡ ነበር ። እኔ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤቱን ፡ ያየሁት ፡ መጀመሪያ ፡ ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ በውጭ ፡ ዜጎች ፡ መምህራን ፡ ተሞልቶና አዲስ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ ሆኖ ፡ ከነበረበት ፡ ተለውጦ ፡ ቋሚና ፡ አብዛኞቹ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ መምህራን ፡ ሆኖ ፡ ነው ።

ነገሩ ፡ ለወደፊት ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ አቅጣጫ ፡ ይቀጥላል ። መሸጋገሪያ ፡ ጊዜ ፡ በተባለው ፡ አነጋገር ፡ ውስጥ ፡ ታዝለው ፡ የሚገኙት ፡ ነገሮች ፡ በየዓመቱ ፡ ለወደፊት ፡ በሚደረጉት ፡ መግለጫዎች ፡ ውስጥ ፡ ለብዙ ፡ ዓመታት ፡ በብዛት ፡ ይገኙባቸዋል ።

ቢሆንም ፡ የ፰ህ ፡ ዓመት ፡ መግለጫዬ ፡ በጣም ፡ አትኩሮ ፡ የሚመለከተው ፡ የተጀመሩትን ፡ ወይም ፡ ያለቁትን ፡ ሥራዎች ይሆንና ፡ ፋክልቲው ፡ ከለጋነት ፡ ወደ ፡ መደርጀት ፡ በሚተላለፍበት ፡ ጊዜ ፡ ስለሚታዩት ፡ ነገሮች ፡ አስተያየት ፡ መስጠት ፡ ለሚመጣ ፡ ዓመት ፡ እንዲሆን ፡ አስተላልፌዋለሁ ።

ሀ. ያልተለመዱ ፡ ክንውኖችና ፡ ድርጊቶች ።

መጀመሪያ ፡ ልጠቅሰው ፡ የምወደው ፡ የሕግ ፤ ት/ቤት ፡ ከተለመደውና ፡ ከሚፈለግበት ፡ መሻሻል ፡ በላይ ፡ እንዲያደርግ ፡ ሊያደርጉ ፡ የቻሉትን ፡ እያሌ ፡ ያሙቱ ፡ ክንውኖች ፡ ናቸው ። ይህንንም ፡ ስል ፡ «ያልተለመደ ፡ ነገር ፡ ለኛ ፡ የተለመደ ፡ ነው ፡ ለሚለው ፡ አባባል ፡ ፋክልቲያችን ፡ በቂ ፡ መረጃ ፡ እንዳለው ፡ ላሳስብ ፡ እፈልጋለሁ ። ባለፉት ፡ ስምንት ፡ ዓመታት ፡ ፕሮግራሞች ፡ የማውጣት ፡ ችሎታችን ፡ በሚያስደንቅ ፡ እኳኋን ፡ ተመሳሳይ ፡ ሆነው ፡ ተገኝተዋል ።

እንተርናሽናል ፡ (ዓለም ፡ አቀፍ) ፡ ጂሳፕ ፡ የመለማመጃ ፡ ክርክር ፡ ውድድር ፡

የእንተርናሽናል ፡ ጂሳፕ ፡ የመለማመጃ ፡ ክርክር ፡ ውድድር ፡ የኛን ፡ ፋካልቲ ፡ ኢትዮጵያንና ፡ አፍሪቃን ፡ ወክሎ ፡ በዋሽንግተን ፡ ዲ. ሲ. በተደረገው ፡ ውድድር ፡ እንዲካፈል ፡ መርጦት ፡ ነበር ። ይህ ፡ ፕሮግራም ፡ ባሙቱ ፡ ከተከናወኑት ፡ የቀለም ፡ ትምህርት ፡ ከሆኑትና ፡ ካልሆኑት ፡ ነገሮች ፤ ያላንዳች ፡ ጥርጥር ፡ ከፍተኛ ፡ ቦታ ፡ የሚይዝ ፡ ነበር ። ለዚህ ፡ ውድድር ፡ ወደ ፡ እሥራ ፡ ስድስት ፡ የሚሆኑት ፡ ተማሪዎች ፡ ንቃት ፡ በተሞላ ፡ እኳኋን ፡ ተካፋዮች ፡ ከሆኑት ፡ ውስጥ ፡ ሐጎስ ፡ ሃይሌና ፡ የወንድ ፡ ወሰን ፡ መክብብ ፡ እንዲሁም ፡ በተጠባባቂነት ፡ በዛወርቅ ፡ ሺመላሽ ፡ የኛን ፡ ቡድን ፡ ወካዮች ፡ ሆነው ፡ ተገኝተዋል ። የመጨረሻ ፡ መረጣ ፡ የተደረገው ፡ በሕግ ፡ ተማሪዎች፡

መኝታ ፡ ቤት ፡ አዳራሽ ፡ በተከናወኑት ፡ በሁለት ፡ የመለማመጃ ፡ ክርክር ፡ ውድድሮች ፡ ሲሆን ፡ የተፈረደውም ፡ ለዚሁ ፡ ጉዳይ ፡ በሁለቱም ፡ ጊዜ ፡ ተጠርተው ፡ በነበሩት ፡ የታወቁ ፡ ዘጠኝ ፡ የኢትዮጵያና ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ የሕግ ፡ ሊቃውንት ፡ በሆኑት ፡ ዳኞች ፡ ነው ። ከባዱ ፡ ሥራ ፡ ዋጋውን ፡ አስገኝቷል ። የተወዳዳሪዎች ፡ ችሎታ ፡ ስሜቶቻችንን ፡ እንዲረኩ ፡ አድርጓል ። ስለዚህም ፡ ጉዳዩ ፡ ከሚሰጡት ፡ አስደሳች ፡ አስተያየቶች ፡ ካላለፉት ፡ ተወዳዳሪዎች ፡ አንዱ ፡ ተማሪ ፡ የሰነዘረው ፡ ስለችሎታቸው ፡ በቀላሉ ፡ ያስረዳል ፤ እርሱም ፡ እንዲህ ፡ ብሏል ፤ «በውነቱ ፡ እነርሱ ፡ እኛ ፡ ሁላችን ፡ ከነበርንበት ፡ ረጅም ፡ መንገድ ፡ መጥተዋል» ።

የውድድሩ ፡ ዋና ፡ ጠቃሚነት ፡ ያለው ፡ እስከዚህም ፡ የኢንተርናሽናል ፡ ሕግ ፡ ስላለበት ፡ ሳይሆን ፡ ሕግ ፡ ጠቀስ ፡ የሆኑትን ፡ ጥያቄዎች ፡ የማየትና ፡ በነርሱም ፡ በደንብ ፡ ለመከራከር ፡ የሚያስችለውን ፡ የሕግ ፡ አዋቂዎችን ፡ ችሎታ ፡ ለማግኘት ፡ የተደረገው መከራ ፡ ነው ። በውድድሩ ፡ ጊዜ ፡ የተሰየሙት ፡ ዳኞች ፡ ተወዳዳሪዎች ፡ ተዘጋጅቶ ፡ የቀረበ ፡ ንግግር ፡ እንዲያደርጉ ፡ አልፈቀዱላቸውም ፡ ነበር ፤ ይህም ፡ ሊሆን ፡ የቻለው ፡ ዳኞቹ ፡ ከባድ ፡ ጥያቄዎችን ፡ እየጠየቁ ፡ ተናጋሪዎቹን ፡ ፋታ ፡ በከለከሏቸው ፡ ጊዜ ፡ ነው ። ሁሉም ፡ ተወዳዳሪዎቻችን ፡ በእንደዚህ ፡ ያለ ፡ ነገር ፡ ችሎታቸው ፡ እየጨመረ ፡ ከመሄዱ ፡ የተነሣ ፡ ለሁሉም ፡ ተማሪዎች ፡ ሊዳረስ ፡ የሚችለውን ፡ አጠቃላይና ፡ ውጤት ፡ ሊሰጥ ፡ የሚችል ፡ የመለማመጃ ፡ ክርክር ፡ ውድድር ፡ ፕሮግራም ፡ አስፈላጊ ፡ መሆኑን ፡ ለመረዳት ፡ ችለናል ።

በዋሽንግተን ፡ ዲ.ሲ. የእኛ ፡ ተማሪዎች ፡ በቀጥታ ፡ ለመጨረሻ ፡ ዙር ፡ በሚያሳልፈው ፡ ውድድር ፡ ገቡና ፡ ያኔውኑ ፡ ከዚያ ፡ በፊት ፡ በጥሎ ፡ ማለፍ ፡ ውድድር ፡ አሸናፊዎች ፡ ከሆኑ ፡ ቡድኖች ፡ ጋር ፡ ተወዳደሩ ። ስለቡድናችን ፡ ብዙ ፡ መግለጫዎች ፡ ተላልፈውልን ፡ ነበር ፤ በሁሉም ፡ ቡድናችን ፡ በጣም ፡ ጉበዝ ፡ መሆኑን ፡ የሚያስረዳ ፡ ቃል ፡ ይገኝባቸዋል ። የተሰየሙት ፡ ዳኞች ፡ ምርጫ ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፡ የኛ ፡ ቡድን ፡ ያበቃው ፡ ከዘጠኙ ፡ ለመጨረሻ ፡ ጥሎ ፡ ማለፍ ፡ ውድድር ፡ ከሚያደርጉት ፡ ቡድኖች ፡ መካከል ፡ ላይ ፡ ነበር ። በጣም ፡ ስሜት ፡ የሚያረካው ፡ የተሰየሙት ፡ ዳኞች ፡ በውድድሩ ፡ ጊዜ ፡ ልዩ ፡ ስጦታ ፡ ላሳየው ፡ ተናጋሪ ፡ ምርጫ ፡ ሲያደርጉ ፡ ሐጐስ ፡ ኃይሉ ፡ የስድስተኛነት ፡ የወንድ ፡ ወሰን ፡ መክብብ ፡ የሦስተኛነት ፡ ማዕረግ ፡ ማግኘታቸው ፡ ነው ።

በፋክልቲያችን ፡ ይህንን ፡ ውድድር ፡ ያዘጋጁት ፡ ተባባሪ ፡ ፕሮፌሰር ፡ ሮን ፡ ስክላር ፡ ቢሆኑም ፡ አብዛኞቹ ፡ መምህራን ፡ በመፍረድና ፡ ሐሳብ ፡ በመስጠት ፡ ረድተዋል ። ውጤቱ ፡ ሁላችንን ፡ የሚያስደስተንና ፡ የሚያኮራን ፡ ነው ።

<u>በኢትዮጵያ ፡ ስለሕግ ፡ አዋቂዎችና ፡ ስለሕግ ፡ ትምህርት ፡ ጉዳይ ፡ የተደረገው ፡ ስብሰባ ።</u>

የፍርድ ፡ አስተዳደር ፡ ሃላፊነት ፡ ያላቸው ፡ የመንግሥት ፡ የበላይ ፡ ባለ ፡ ሥልጣኖች ፤ የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ አባሎችና ፡ ጥቂት ፡ በጣም ፡ የታወቁት ፡ የግል ፡ ጠበቆች ፡ በግንቦት ፡ ወር ፡ ውስጥ ፡ ለሁለት ፡ ቀናት ፡ ያህል ፡ በገሊላ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ተሰብስበው ፡ ሁላቸውንም ፡ በሚመለከቱት ፡ ነገሮች ፡ ላይ ከመወያየታቸው ፡ በላይ ፡ ተከራክረውበታል ።

ከዚህ ፡ ተመርቀው ፡ የሚወጡትንና ፡ ለአገሪቱ ፡ በጣም ፡ ይጠቅማል ፡ ተብሎ ፡ የታሰበው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ አገልግሎትን ፡ በሚገባ ፡ ለመጠቀምና ፡ ለመቅጠር ፡ እንዴት ፡ እንደሚቻል ፡ ፍሬያማ ፡ ውይይት ፡ ከመደረጉም ፡ ሌላ ፡ ለምርምር ፡ ጥናት ፡ የሚሰጠው ፡ ቀደምትነት ፡ ምን ፡ መሆን ፡ እንዳለበት ፡ ተወስኗል ። የዚህ ፡ ዓይ

ነቱ ፡ ጠቃሚ ፡ ስብሰባ ፡ ያዘጋጁት ፡ ፕሮፌሰር ፡ ቢ.ጂ. ቴኔሪ ፡ የገንዘብ ፡ እርዳታ፡ ያገኙት ፡ ከኤ.አይ.ዲ. (AID) ድርጅት ፡ ነው ፤ እርሳቸውም ፡ ለወደፊት ፡ ለሚደረጉ ፡ ውይይቶች ፡ የሚሆን ፡ መግለጫ ፡ አዘጋጅተዋል ።

የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ ከተጀመረበት ፡ ጊዜ ፡ አንሥቶ ፡ እስካሁን ፡ ፋኩልቲው፡ ለኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ዕድገት ፡ እውነተኛ ፡ ችግሮች ፡ የሆኑትን ፡ ለማወቅ ፡ በድርጅት፡ ለምሳሌ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ቦርድ ፡ በኩልና ፡ በሌላም ፡ ባልተገለጹ ፡ መንገዶች ፡ ግንኙነቱን ፡ ጠብቆ ፡ ቆይቷል ። ስብሰባው ፡ ሥርዓታዊ ፡ (Systematic) መሻሻል ፡ እንዲኖር ፡ ከሚደረጉት ፡ ጥረቶች ፡ ማለት ፡ የሥራ ፡ ልምምድና ፡ የቀለም ፡ ትምህርት ፡ ጉትት ፡ እንዲደራረቡ ፡ ወይም ፡ አብረው ፡ እንዲሄዱ ፡ ለማድረግ ፡ ሊቋቋም ፡ ከሚያስፈልገው ፡ ድርጅት ፡ አንዱ ፡ መሆኑ ፡ ነው ፡ ይህንኑ ፡ ዓላማ ፡ የሚያሳየው፡ የአማርኛ ፡ የእንግሊዝኛና ፡ የፈረንሳይኛ ፡ ቋንቋ ፡ የያዘ ፡ የሥርዓተ ፡ ቃላት ፡ መጽሐፍ ፡ በደንብ ፡ ተዘጋጅቶ ፡ በፋክልቲው ፡ በዚህ ፡ ዓመት ፡ መውጣቱ ፡ ነው ።

<u>የአማርኛ ፡ የእንግሊዝኛና ፡ የፈረንሳይኛ ፡ ሥርዓተ ፡ ቃላት ፡ መጽሐፍ ።</u>

ለዘመናዊ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ምንጭ ፡ የሆኑት ፡ በአማርኛ ፡ በእንግሊዝኛና ፡ በፈረንሳይኛ ፡ በተጻፉት ፡ የሕግ ፡ መማሪያ ፡ ጽሑፎች ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙትን ፡ ሕግ ፡ ጠቀስ ፡ የሆኑ ፡ ሐረጎችን ፡ በሥርዓተ ፡ ቃላት ፡ መልክ ፡ በሦስቱም ፡ ቋንቋ ፡ መጽሐፍ ፡ ለማዘጋጀት ፡ ከተጀመረ ፡ እነሆ ፡ አሁን ፡ አምስት ፡ ዓመታት ፡ ሆኖታል ።

የዚህ ፡ ዓይነት ፡ ሥራ ፡ አስፈላጊነቱ ፡ የብሔራዊ ፡ የሕግ ፡ ቋንቋ ፡ እንዲፈጠር ለማፋጠንና ፡ ምክንያቱንም ፡ ለማስረዳት ፡ እንደሆነ ፡ ግልጽ ፡ ነው ፡ ለምሳሌ ፡ ያህል ፡ «ሞርትጌጅ» ፡ (Mortgage) የሚለው ፡ ቃል ፡ በተለያዩ ፡ አማርኛ ፡ ትርጓሜዎች ፡ ውስጥ ፡ የተለያየ ፡ አባባል ፡ ያለው ፡ ሆኖ ፡ ተገኝቷል ። እንዲሁም ፡ ደግሞ ፡ ፋኩልቲው፡ ከእንግሊዝኛ ፡ የምርምር ፡ ጽሑፎችንና ፡ መጽሐፎች ፡ የተረጐማቸው ፡ ሕግ ፡ ጠቀስ ፡ ያማርኛ ፡ ቃላት ፡ የበለጠ ፡ ብዛት ፡ ሰጥቶታል ።

ከፈረንሳይ ፡ መንግሥት ፡ የተላኩት ፡ በጐ ፡ ፈቃደኛ ፡ ሚስትር ፡ ጃክ ፡ ቡሩ ፡ ሦስቱንም ፡ ቋንቋዎች ፡ የሚችሉ ፡ ስለሆኑ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተጠቀሰውን ፡ መጽሐፍ፡ የመጀመሪያውን ፡ እትም ፡ ጨረሱ ። የርሳቸውም ፡ ሥራ ፡ አንድ ፡ ቃል ፡ በሦስቱም ፡ ቋንቋዎች ፡ ምን ፡ እንደሚባል ፡ ለማወቅ ፡ ያስችላል ። መጽሐፉ ፡ ተባዝቶ ፡ ለተለያዩ ፡ የሥራ ክፍሎች ፡ ወይም ፡ በነገሩ ፡ ልዩ ፡ ስሜት ፡ ለሚያሳዩ ፡ ሰዎች ፡ ለምሳሌ ፡ በዩኒቨርሲቲ ፡ ውስጥ ፡ ለአማርኛ ፡ ትምህርትን ፡ ጥናት ፡ ክፍል ፡ (Amharic Department) እንዲሁም ፡ በቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ሽልማት ፡ ድርጅት ፡ ላሉት ፡ ለዶክተር ፡ ብርሃኑ ፡ አበበ ፡ በመታደል ፡ ላይ ፡ ነው ።

ከመጀመሪያው ፡ እትም ፡ ወደ ፡ ሌላው ፡ ለማለፍ ፡ የምንችለው ፡ በሕግ ፡ መጻሕፍት፡ (Codes) ውስጥ ፡ የሚገኙትን ፡ ሕግ ፡ ጠቀስ ፡ የሆኑ ፡ ሐረጐችን ፡ ያሉበትን ፡ ሊያሳይ፡ የሚችል ፡ ሥራ ፡ ወይም ፡ ሰንጠረዥ ፡ (Indexing) ሰንጨርስና ፡ የአማርኛ ፡ ሐረጐች ፡ በተቻለ ፡ መጠን ፡ ለማሳጠር ፡ ሙከራ ፡ ካደረግን ፡ በኋላ ፡ ነው ። ቢሆንም ፡ እንደኔ ፡ ሐሳብ ፡ ከሆነ ፡ የሚቀጥለው ፡ ሥራ ፡ ማትኮር ፡ ያለበት ፡ በሕግ ፡ ሙያ ፡ (ሥራ) ፡ ያላቸው ፡ ሰዎች ፡ ከተሰበሰቡት ፡ ቃላትና ፡ ሐረጐች ፡ ለጉዳዩ ፡ የሚያገለግሉትን፡ እንዲመርጡ ፡ ማድረግና ፡ ከዚያም ፡ በኋላ ፡ በነዚያ ፡ ሕግ ፡ ጠቀስ ፡ የሆነ ፡ የሥርዓት ፡ ቃላት ፡ መጽሐፍ ፡ ማዘጋጀት ፡ ነው ። ብሔራዊ ፡ የሆነ ፡ የሕግ ፡ ቋንቋ ፡ በጥናት ፡ እንዲያድግ ፡ ሲፈለግ ፡ ሥራው ፡ ረጅም ፡ ጊዜ ፡ የሚጠይቅና ፡ አስቸጋሪ ፡ ነው ፤ ስለዚህ ፡ ከመጀመሪያው ፡ ወይም ፡ አሁኑኑ ፡ በሥራ ፡ ለማዋል ፡ ኀይለኛ ፡ ልምምድ ፡ መደረግ ፡

አለበት ። በዚህ ፡ አጋጣሚ ፤ የንግድ ፡ ትምህርት ፡ ነክ ፡ የሆኑትን ፡ የአማርኛና ፡ የእንግሊዝኛ ፡ ሐረጎችን ፡ ግልጽና ፡ ጠቃሚ ፡ ሕግ ፡ ጠቀስ ፡ የሆኑ ፡ የአማርኛ ፡ አሳቦች ፡ እንዲያድጉ ፡ ለመርዳት ፡ ሲሉ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ትጋት ፡ ያሳዩትን ፡ ፔተር ፡ ዊንሽፐን ፡ መጥቀስ ፡ አስፈላጊ ፡ ነው ።

<u>በኖርዝዌስተርንና ፡ በቀ.ኃ.ሥ. ዩኒቨርስቲ ፡ ሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ መካከል ፡ የሚደረገው ፡ የጥናት ፡ ውጥን ፤</u>

ውጥኑ ፡ ስድስት ፡ ወር ፡ የሚፈጅ ፡ ጠለቅ ፡ ያለ ፡ የመስክ ፡ ሥራ ፡ የሚጠይቅ ፡ ሲሆን ፡ ጥናቱም ፡ የሚያተኩረው ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ጠቃሚ ፡ ናቸው ፡ በተባሉት ፡ ነገሮች፡ ላይ ፡ ነው ። ለፋክልቲው ፡ የዚህ ፡ ዓይነት ፡ ውጥን ፡ አዲስ ፡ ነገር ፡ አይደለም ፤ ነገር ፡ ግን ፡ የአምናው ፡ እ.ኤ.አ. ከ፲፱፻፷፫—፲፱፻፷፬ ዓ.ም. አንሥቶ ፡ እስካሁን ፡ የሁለተኛ ፡ ሙከራ ፡ ነው ። እኛም ፡ ተማሪዎቻችንን ፡ በጥናቱና ፡ በምርምር ፡ ጽሑፎች ፡ እንዲካፈሉ ፡ አድርገናል ።

እንደዚሁም ፡ በችሎታቸው ፡ በታወቁት ፡ በተባባሪ ፡ ፕሮፌሰር ፡ ቤክስትሮም ፡ የተመራው ፡ የውጥኑ ፡ ቡድኖች ፡ የተወጣጡት ፡ ሦስት ፡ ከኖርዝዌስተረን ፡ ዩኒቨርስቲ ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ ሦስት ፡ ተማሪዎች ፡ ከኛ ፡ ፋክልቲ ፡ ሲሆኑ ፡ አያሌ ፡ አጥኚዎች ፡ ተማሪዎች ፡ ከማኅበራዊ ፡ ኑሮ ፡ ሥራ ፡ ትምህርት ፡ ቤትና ፡ ከኛ ፡ ፋክልቲ ፡ ነው ። ጥናቱ ፡ ተደጋጋሚ ፡ በሆነ ፡ ዘዴ ፡ (interdisciplinary) እውነቱ ፡ ለማግኘት ፡ የሚደረገው ፡ ሙከራ ፡ ቢሆንም ፡ የሚያተኩርው ፡ የተቸገሩ ፡ ልጆች ፡ ወይም ፡ ወጣቶች ፡ በሕብረሰብ ፤ በኤኮኖሚ ፡ በአገዛዝ ፡ ወይም ፡ በፖለቲካና ፡ በሕግ ፡ በኩል ፡ ምን ፡ ሊያስከትሉ ፡ እንደሚችሉና ፤ በመርካቶ ፡ የሚገኙት ፡ ባሕላዊ ፡ የሆኑ ፡ የንግድ ፡ ድርጅቶች ፡ በኤኮኖሚ ፡ ለወደፊት ፡ ሊሰጡ ፡ የሚችሉት ፡ ጥቅምና ፡ ሊያስከትሉ ፡ የሚችሉት ፡ችግሮች ፡ የትኞቹ ፡ እንደሆኑ ፡ ለመለየት ፡ ነው ።

የመጀመሪያው ፡ የኖርዝዌስተረንና ፡ የቀ.ኃ ሥ ዩኒቨርስቲ ፡ ውጥን ፡ ሦስት ፡ የምርምር ፡ ጽሑፎች ፡ እንዲታተሙ ፡ ያደረገ ፡ ስለሆነ ፡ ባሁኑም ፡ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ውጤት እንደሚያስገኝ ፡ ተስፋ ፡ እናደርጋለን ፡ ከዚህም ፡ የበለጠ ፡ ተማሪዎቻችን ፡ አብዛኛውን፡ ጊዜ ፡ አከራካሪና ፡ የተወሳሰቡ ፡ በሆኑ ፡ በመስክ ፡ ሥራ ፡ ጥናት ፡ የቅርብ ፡ ተቈጣጣሪነትና ፡ ግንኙነት ፡ ከማድረጋቸው ፡ የተነሣ ፡ ብዙ ፡ ጥቅሞች ፡ ለማግኘት ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ዕድል ፡ አጋጥሟቸዋል ፡ ብዬ ፡ አምናለሁ ።

<u>በአፍሪቃ ፡ የሰው ፡ ልጅ ፡ መብቶች ፡ ስብሰባ ፡ ላይ ፡ የአፍሪቃ ፡ የሕግ ፡ ዕድገት፡ ድርጅት ፡ ለአፍሪቃ ፡ ኤኮኖሚክ ፡ ኮሚሽን ፡ ያደረገው ፡ ስጦታ፤</u>

እ.ኤ.አ. ፲፱፻፸፩ ዓ.ም. በፀደይ ፡ ወራት ፡ ውስጥ ፡ የአፍሪቃ ፡ የኤኮኖሚክ ፡ ኮሚሽን ፡ በአፍሪቃ ፡ የሰው ፡ ልጅ ፡ መብቶች ፡ የሚመለከት ፡ አንድ ፡ ስብሰባ ፡ አዘጋጅ ፡ ነበር ። በስብሰባው ፡ ወቅት ፡ በኒዮርክ ፡ የሚገኘውና ፡ በፎርድ ፡ ፋውንዴሽን ፡ የሚረዳው ፡ የኢንተርናሽናል ፡ (ዓለም ፡ አቀፍ) ፡ የሕግ ፡ ድርጅት ፡ የጉዞና ፡ ሌላም ፡ ድጋፍ ፡ ሲሰጥ ፡ በኛ ፡ ፋክልቲ ፡ የሚገኘው ፡ የአፍሪቃ ፡ የሕግ ፡ ዕድገት ፡ ድርጅት ፡ ታሪካዊና ፡ ጠቃሚ ፡ ጽሑፎች ፡ በማበርከት ፡ ረድቷል ። የእርዳታውን ፡ ዝግጅት ፡ ያደረጉት ፡ ዶክተር ፡ ቲየሪ ፡ ቨርሃልስት ፡ የአፍሪቃ ፡ የሕግ ፡ ድርጅት ፡ ሁለተኛ ፡ ዲሬክተር ፡ ናቸው ፤ ከተሰጡት ፡ ጠቃሚ ፡ ጽሑፎች ፡ ውስጥ ፡ የፕሮፌሰር ፡ አን ፡ ሜሪ ፡ ሚሌትና ፡ የሚስተር ፡ ዚግመንት ፡ ፕላተር ፡ ሥራዎች ፡ ይገኙባቸዋል ።

በስብሰባው ፡ ሳቢያ ፡ የአፍሪቃ ፡ ሕግ ፡ ዕድገት ፡ ድርጅት ፡ ሊያደርግ ፡ የሚች ለውን ፡ ያህል ፤ እርዳታ ፡ ሰጥቶ ፡ ነበር ፤ ይህም ፡ ሊሆን ፡ የቻለው ፡ ስለድርጅቱ ፡ በፕ ሮፌሰር ፡ ኟከ ፡ ቫንደርልንደን ፡ ታስቦ ፡ የነበረው ፡ የመጀመሪያ ፡ አስተሳሰብ ፡ ማለት ፡ ድርጅቱ ፡ በመሠረቱ ፡ አፍሪቃዊ ፡ የሆነ ፡ የአፍሪቃ ፡ ሕግ ፡ መጠበቅ ፡ ወይም፡ማጠራቀ ሚያ ፡ መሆን ፡ እንዳለበት ፡ የተገለጸውን ፡ ስለምናምን ፡ ነው ። ለምሳሌ ፡ የስብሰባው ፡ ተወካዮች ፡ በአፍሪቃ ፡ አንጻር ፡ « የአምቡድስማን ፡ » ፅንስሐሳብ ፡ (Concept) ምን ፡ ያህል ፡ ዕድገት ፡ እንዳሳየ ፡ ለማወቅ ፡ ልዩ ፡ ስሜት ፡ ባሳዩ ፡ ጊዜ ፡ ድርጅቱ ፡ በሚ ቀጥለው ፡ ቀን ፡ ለሁሉም ፡ ተወካዮች ፡ ስለጉዳዩ ፡ ጠቀስ ፡ የሆኑ ፡ ድንጋጌ ፡ (ሕግ) ሊያድል ፡ ችሎ ፡ ነበር ።

በስብሰባው ፡ ጊዜ ፡ የኛ ፡ ድርጅት ፡ በስብሰባው ፡ ውስጥ ፡ በመገኘት ፡ መግለጫ ፡ ሰጪ ፡ (Rapporteur) እንዲሆን ፡ በአፍሪቃ ፡ ኤኮኖሚክ ፡ ኮሚሽን ፡ ጽሕፈት ፡ ቤት ፡ በመጠየቁ ፡ ለድርጅታችን ፡ ትልቅ ፡ ዋጋ ፡ መሆኑን ፡ እምናለሁ ። በስብሰባው ፡ ውስጥ፡ የተካሄዱት ፡ ነገሮች ፡ ከመሠረታዊ ፡ (Back Ground) ጽሑፎችና ፡ ከተመረጡ ፡ ድንጋጌዎች ፡ እንዲሁም ፡ እነዚህ ፡ ነገሮች ፡ የተገኙበትን ፡ ከሚያሳይ ፡ መግለጫ ፡ (Bibliography) ጋር ፡ ድርጅቱ ፡ አትሞ ፡ ያወጣል ።

<u>በኢትዮጵያና ፡ በሱዳን ፡ መካከል ፡ የሚደረገው ፡ የሕግ ፡ ተማሪ ፡ የመለዋወጥ ፡ ፕሮግራም ።</u>

ከአምስት ፡ ዓመታት ፡ በፊት ፡ የሕግ ፡ ተማሪ ፡ መለዋወጥ ፡ በኛና ፡ በካርቱም ፡ ዩኒቨርስቲ ፡ መካከል ፡ ነበር ። የዚህ ፡ ዓይነት ፡ ነገር ፡ ሊቀር ፡ የቻለው ፡ ሐሳቡ ፡ ዋጋ ቢስ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ስላልሆነ ፡ በዲን ፡ ሳይድ ፡ መሐመድ ፡ አህመድ ፡ ኤል ፡ ማህዲና ፡ በኔ ፡ መካከል ፡ ነገሩን ፡ እንደገና ፡ ለመጀመር ፡ ብዙ ፡ ግንኙነት ፡ በማድረግ ፡ ሐሳብ ፡ ለሐሳብ ፡ ተለዋውጠን ፡ ነበር ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡ የካርቱም ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ ተማሪ ፡ አህመድ ፡ ኤል ፡ ቃሲም ፡ ኅብፒ ፡ ሆኖ ፡ እ. ኤ. አ. ፲፱፻፷—፷፩ ዓ. ም. በሁለተኛ ፡ የትምህርት ፡ አጋማሽ ፡ ላይ ፡ ወደ ፡ ፋክልቲያችን ፡ መጥቶ ፡ ነበር ፤ እርሱም ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ መጀመሪያ ፡ የተማሪዎች ፡ መኝታ ፡ ቤት ፡ አይቶ ፡ ቢማረ ርም ፤ እንደምንም ፡ ተስማምቶ ፡ ጓደኞች ፡ በማግኘት ፡ በቀለም ፡ ትምህርትና ፡ በሕ ብረሰብ ፡ ኑሮ ፡ ተካፋይ ፡ ሆኗል ።

የመለዋወጡ ፡ ፕሮግራም ፡ ዓላማ ፡ ጐብኞቹ ፡ ተማሪዎች ፡ ከአገራቸው ፡ ውጭ ፡ ያለውን ፡ የባሕልና ፡ ሌሎችም ፡ ልዩነቶች ፡ ከማወቅ ፡ የሚያገኙት ፡ ጥቅም ፡ ነው ። ከዚህ ፡ የበለጠ ፡ ተስፋ ፡ የሚደረግበት ፡ ዓላማ ፡ በሁለቱ ፡ ጐረቤት ፡ አገሮች ፡ ማለት ፡ በኢትዮጵያና ፡ በሱዳን ፡ መካከል ፡ ለብዙ ፡ ጊዜ ፡ በቆየ ፡ የጠበቀ ፡ ወዳጅነት ፡ ላይ ፡ ትንሽ ፡ በትንሹ ፡ ለመጨመር ፡ ነው ። የመለዋወጡ ፡ ፕሮግራም ፡ ሲቀጥል ፡ ብዙ ፡ የመጐብኘት ፡ ዕድል ፡ የደረሳቸው ፡ የሕግ ፡ ምሩቆች ፡ ሲገኙና ፡ ከነዚህም ፡ አብዛኞቹ ፡ ለአገሪቱ ፡ አስፈላጊ ፡ የሚሆኑትን ፡ ቦታዎች ፡ የሚይዙ ፡ ስለሆኑ ፡ ጎረቤት ፡ አገራቸ ውን ፡ እንደአዲስ ፡ አገር ፡ በመመልከት ፡ ፈንታ ፡ የጓደኞችና ፡ የወዳጆች ፡ አገር ፡ አድ ርገው ፡ ያዩታል ።

<u>የተለየ ፡ ተከታታይ ፡ ንግግር ።</u>

የአፍሪቃ ፡ ሕግ ፡ ዕድገት ፡ ድርጅት ፤ የምርምር ፡ ጥናትና ፡ የሕትሞች ፡ ኮሚቴና ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ የተለዩ ፡ ተከታታይ ፡ የሆኑ ፡ ንግግሮች ፡ አዘጋጅተው ፡ ነበር ። በፈረንሳይ ፡ መንግሥት ፡ በተደረገው ፡ እርዳታ ፡ ምክንያት ፡ የፓሪስ ፡ ዩኒቨር ስቲ ፡ ፕሮፌሰር ፡ ጐንዴክ ፡ ለወር ፡ ያህል ፡ ከኛ ፡ ጋር ፡ ነበሩ ። በአፍሪቃ ፡ የሕግና ፡ የፖለቲካ ፡ (አገዛዝ) ፡ ጉዳይ ፡ የሚዋሐድበት ፡ መንገድ ፡ የሚያስረዱ ፡ ንግግሮች ፡ ከማ

ድረጋቸውም ፡ በላይ ፡ እዚህ ፡ በቆዩበት ፡ ጊዜ ፡ የመንግሥት ፡ ሕግ ፡ (Public Law) መግቢያ ፡ ኮርስ ፡ ሲያስተምሩ ፡ ነበሩ ። የኒዮርክ ፡ ዩኒቨርስቲ ፡ ፕሮፌሰርና ፡ በኢትዮጵያ ፡ እ. ኤ. አ. ከ፲፱፻፵፱ ፡ እስከ ፡ ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ. ም. ድረስ ፡ የሕግ ፡ አማካሪ ፡ ሆነው ፡ የነበሩት ፡ ጋርትሰን ፡ ለማንም ፡ ክፍት ፡ የሆኑ ፡ ከሁለተኛ ፡ ዓለም ፡ ጦርነት ፡ በኋላ ፡ በተደረጉት ፡ መሻሻሎች ፡ ሕግ ፡ ምን ፡ ዓይነት ፡ ቦታ ፡ እንደያዘ ፡ የሚያስረዱ ፡ ብዙ ፡ ንግግሮች ፡ አድርገዋል ። የተፍትስ ፡ ዩኒቨርስቲ ፡ ፕሮፌሰሮች ፡ ሚገሀርና ፡ ሊ ፡ እንዲሁም ፡ የእንዲያና ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ፕሮፌሰር ፡ ፋቱሮስ ፡ ሕግና ፡ ዕድገት ፡ በሚል ፡ ርዕስ ፡ ሴሚናር ፡ አድርገዋል ። ታንዛኒያ ፡ ዩኒቨርስቲ ፡ ኮሌጅ ፡ የቀድሞ ፡ የሕግ ፡ ዲን ፡ የነበሩት ፡ ፕሮፌሰር ፡ ያሽ ፡ ጋይ ፡ በምሥራቅ ፡ አፍሪቃ ፡ የመንግሥት ፡ ሕግ ፡ (East African Public Law) በቅርቡ ፡ የተደረጉ ፡ ዕድገቶች ፡ ላይ ፡ የፋክልቲ ፡ መምህራን ፡ ሴሚናር ፡ ሰጥተዋል ። የአላባማ ፡ ዩኒቨርስቲ ፡ ፕሮፌሰር ፡ ሲንገር ፡ (ዱሮ ፡ የኛ ፡ ፋክልቲ ፡ አባል ፡ የነበሩት ፡) በኢትዮጵያ ፡ ስለሕግ ፡ መለወጥ ፡ ሰዎች ፡ ምን ፡ ዓይነት ፡ ዝንባሌዎችን ፡ እንዳላቸው ፡ የሚያሳይ ፡ መረጃዎች ፡ አቅርበዋል። የአፕሳላ፡ዩኒቨርስቲ ፡ ፕሮፌሰር ፡ ሳንድስትሮም ፡ (የቀድሞ ፡ የኛ ፡ ፋክልቲ ፡ አባል ፡ የነበሩት) ፡ ሁለት ፡ የመንግሥት ፡ ሕግ (Public Law) ሴሚናሮች ፡ ሰጥተዋል ፤ ሚስተር ፡ እልያል ፡ በታንዛኒያ ፡ ስለመሬት ፡ ይዞታ ፡ ማሻሻል ፡ የሚገጥሙትን ፡ ችግሮች ፡ በብዙ ፡ በኩል፡ በመመልከት ፡ ንግግር ፡ አድርገዋል ። አቶ ፡ ጳውሎስም ፡ በኢትዮጵያ ፡ ስለመሬት ፡ ይዞታ ፡ ተናግረዋል ። ሚስተር ፡ አብሬዝ ፡ ለደቡብ ፡ አፍሪቃ ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ ሽያጭ ፡ የሚያስከትለውን ፡ ችግር ፡ (Arms Sale) ለመወጣት ፡ የአፍሪቃ ፡ አንድነት ፡ ድርጅት፡ ምን ፡ ማድረግ ፡ እንደሚችል ፡ አስረድተዋል ።

ምንም ፡ እንኳን ፡ በያመቱ ፡ ከፋክልቲያችን ፡ ውጭ ፡ የመጡ ፡ በጣም ፡ የታወቁ ፡ ተናጋሪዎችን ፡ ለመስማት ፡ ዕድል ፡ ብናገኝም ፡ እኔ ፡ እንደሚሰማኝ ፡ ከሆነ ፡ የዘንድሮ ፡ ተከታታይ ፡ ንግግሮች ፡ የተለየ ፡ ችሎታ ፡ የሚያሳዩ ፡ ናቸው ።

የፋክልቲው ፡ የገንዘብ ፡ አቋምና ፡ አስተዳደሩ ።

በዚህ ፡ መግለሜዬ ፡ ተከታዩ ፡ አጠቃላይ ፡ ክፍል ፡ የሚመለከተው ፡ "የተለመዱ ፡ ክንውኖችና ፡ ድርጊቶች ፡" ሲሆን ፡ አንድ ፡ ለማለት ፡ የፈለግሁት ፡ ነገር ፡ ቢኖር ፡ ዓመቱን ፡ ለመጨረስ ፡ ያስቻለን ፡ ጥሩ ፡ የገንዘብ ፡ አቋም ፡ "የተለመደ" ፡ ነገር ፡ ነበር ፤ ድንገት ፡ ፎርድ ፡ ፋውንዴሽን ፡ በማይረዳበት ፡ ነገሮች ፡ ምክንያት ፡ የተነሱትን ፡ ችግሮች ፡ ለማቃለል ፡ መፍትሔ ፡ ለማግኘት ፡ ጥረት ፡ ሳደርግ ፡ ከድሮው ፡ የበለጠ ፡ ጊዜ ፡ አጥፍቻለሁ ።

በዚህም ፡ ምክንያት ፡ የተገኙ ፡ ውጤቶች ፡ የሚከተሉት ፡ ናቸው ። ድሮ ፡ በፎርድ፡ ፋውንዴሽን ፡ እርዳታ ፡ ይካሄድ ፡ የነበረው ፡ ለእትምና ፡ ለዋና ፡ ጸሐፊዎች ፡ ይወጣ ፡ የነበረው ፡ ገንዘብ ፡ አሁን ፡ ከዩኒቨርስቲ ፡ በሚገኘው ፡ ባጀት ፡ ይካሄዳል ፤ ሁለተኛው፡ ውጤት ፤ ፎርድ ፡ ፋውንዴሽን ፡ ለዚህ ፡ ዓመት ፡ ጥናት ፡ ማካሄጃ ፡ ገንዘብ ፡ ለመስጠት ፡ ከመስማማቱም ፡ ሌላ ፡ ለሁለት ፡ ዓመታት ፡ ያህል ፡ መምህራን ፡ መቅጠሪያና ፡ ጥናት፡ ማካሄጃ ፡ የሚሆን ፡ ገንዘብ ፡ እ. አ. አ. ከ፲፱፻፷፭ ፡ ዓ. ም. ጀምሮ ፡ እኛ ፡ ያስፈልገናል ፡ ብለን ፡ በጠየቅነው ፡ መሠረት ፡ እንደሚሰጥ ፡ አረጋግጦልናል ።

ከፎርድ ፡ ፋውንዴሽን ፡ የሚሰጠው ፡ እርዳታ ፡ በሚያዝያ ፡ ወር ፡ ፲፱፻፷፫ ፡ ዓ. ም. በርግጥ ፡ እንደሚሰጥ ፡ ተረጋግጦ ፡ ነበር ፤ ነገር ፡ ግን ፡ የገንዘብና ፡ የመከተያ ፡ ደንብ ፡ (Policy) እንደገና ፡ በማመዛዘን ፡ (በመገመት) ፡ ለዩኒቨርስቲው ፡ እንዲሁም ፡ ለሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ ከሚሰጠው ፡ እርዳታ ፡ ከመቶ ፡ አምሳ ፡ (50%) መቀነሱ ፡ ታውቋል ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ በመጨረሻ ፡ ላይ ፡ ሳናመሰግነው ፡

የማናልፍው ፡ ለሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ ያስፈልጋል ፡ ብለን ፡ ለምናስበው ፡ የሚሆነውን ፡ ያህል ፡ ለመስጠት ፡ በማቀዱ ፡ ነው ። እንግዲህ ፡ አሁን ፡ ዞር ፡ ብለን ፡ ማየት ፤ ያለብን ፡ ባለን ፡ ገንዘብ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ጥቅም ፡ ለማስገኘት ፡ የሚገፋፋ ፡ ጥረት ፡ መደረግ ፡ እንዳለበት ፡ ነው ፤ ይህንንም ፡ ማለት ፡ ከውጭ ፡ የሚገኘው ፡ የገንዘብ ፡ እርዳታ ፡ ዝቅ ፡ እያለ፡ መሄዱ ፡ የማይቀር ፡ ዕዳ ፡ ስለሆነ ፡ ለዚሁ ፡ ችግር ፡ መፍትሔ ፡ የሚሆን ፡ ፕሮግራም፡ ማዘጋጀት ፡ አስፈላጊ ፡ ነው ።

በአስተዳደር ፡ በኩል ፡ ሚስተር ፡ ጆን ፡ ኤዲ ፡ በረዳት ፡ ዲንነት ፡ መምጣታቸው ፡ በጣም ፡ ዕድለኞች ፡ አድርጎናል ። ባለፈው ፡ ዓመት ፡ አጋማሽ ፡ ላይ ፡ ረዳት ፡ ዲናችን ፡ ከመሄዳቸው ፡ የተነሣ ፡ አንዳንድ ፡ ነገሮች ፡ በመጥፎ ፡ ሁኔታ ፡ ላይ ፡ የነበሩትን ፡ አዲሱ ፡ ረዳት ፡ ዲን ፡ በትንሽ ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ የድሮ ፡ ቦታቸውን ፡ እንዲይዙ፡ ለማድረግ፡ ችለዋል ። ለምሳሌ ፡ ያህል ፡ ዩኒቨርስቲውን ፡ በፈቃዳቸው ፡ ለቀው ፡ ለነበሩት ፡ ተማሪዎች ፡ በሁለተኛ ፡ የክረምት ፡ ማሟያ ፡ ትምህርት ፡ ፈንታ ፡ ሌላ ፡ መፍትሔ ፡ በማግኘት፡ የሕግ ፡ ተማሪዎች ፡ ብቻ ፡ ክረምት ፡ እንደይማሩ ፡ ለማድረግ ፡ የቻሉት ፡ እርሳቸው ፡ ነበሩ ። ሚስስ ፡ ኒሊይ ፡ አኬሎ ፡ የታንዛኒያ ፡ ዩኒቨርስቲ ፡ የኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፡ ምሩቅ ፡ የሆኑት ፡ በሕግ ፡ ነክና ፡ በአስተዳደር ፡ በኩል ፡ ችሎታ ፡ በሞላበት ፡ አኳኋን ፡ እርዳታ፡ ሲሰጡ ፡ ከቈዩ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ አገራቸው ፡ ኬኒያ ፡ በመሄዳቸው ፡ ሐዘን ፡ ተሰምቶናል ፡

ለ. የተለመዱ ፡ ክንውኖችና ፡ ድርጊቶች ፡

በፋክልቲው ፡ የተለመደ ፡ መሻሻል ፡ ነው ፡ ብለን ፡ ከምናስበው ፡ ጋር ፡ እያይዘን፡ መጥቀስ ፡ የሚገባን ፡ ከድርጊቶቹ ፡ ውስጥ ፡ ዕድገትን ፡ የሚያሳዩ ፡ ነገሮች ፡ አሉ ፡ ብዬ ፡ አምናለሁ ። ለቀው ፡ በሄዱት ፡ መምህራን ፡ ተጀምሮ ፡ ከፍጻሜ ፡ ያልደረሱ ፡ ውጥኖች ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ የራሳቸውን ፡ የምርምር ፡ ጥናት ፡ የሚጠቀሙበትን ፡ ጊዜ ፡ የሚከፈል ፡ ቢሆንም ፡ በአዲሶች ፡ መምህራን ፡ እንዲጨረሱ ፡ ማድረግ ፡ ከማስፈለጉ ፡ የተነሣ ፡ ልያጋጥሙን ፡ ከሚችሉ ፡ ችግሮች ፡ መኖራቸውን ፡ አምና ፡ አጥብቄ ፡ ማስገንዘቤ፡ የሚታወስ ፡ ነው ። ከመምህራን ፡ የዚህ ፡ ዓይነት ፡ መስዋዕትነት ፡ ማስፈለጉ ፡ ጥርጥር ፡ የሌለው ፡ ቢሆንም ፡ ሸክሙ ፡ ከባድ ፡ እንደሆነ ፡ ይቆያል ።

ምርምርና ፡ እትም ፡

ረዳት ፡ ፕሮፌሰር ፡ ካተሪን ፡ አ ፡ ዶኖባንና ፡ በሳቸው ፡ የሚመራው ፡ የምርምርና ፡ እትም ፡ ኮሚቴ ፡ በዚህ ፡ ዓመት ፡ ፓልና ፡ ከላፍም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ዕድገት ፡ በሚል ፡ ርዕስ ፡ የጻፉትን ፡ ፪ኛ ፡ ቮልዩም ፡ መጽሐፍ ፡ ለአታሚዎች ፡ ሰጥተዋል ፡ (ልከዋል) ። ይህ ፡ ለብዙ ፡ ጊዜ ፡ ሲጠበቅ ፡ የቆየው ፡ መጽሐፍ ፡ በብዙ ፡ አዘጋጆችና ፡ ረዳቶች ፡ የተዘጋጀ ፡ ሲሆን ፡ በአገር ፡ ውስጥ ፡ በኩል ፡ ያለውን ፡ ሥራ ፡ ረዳት ፡ ፕሮፌሰር ፡ ካተሪን ፡ ሲመሩ ፡ በውጭ ፡ በኩል ፡ ጂም ፡ ፖል ፡ ሥራው ፡ እንዲፈጸም ፡ አበረታተዋል ። ጂም ፡ ፖል ፡ ለዚህ ፡ መጽሐፍ ፡ መታተም ፡ ጉጉታቸው ፡ የሚወለድ ፡ ልጅ ፡ እንደሚጠብቅ ፡ አባት ፡ ነበር ። ሁላችንም ፡ በዚህ ፡ መልካም ፡ ውጤት ፡ ተደስተናል ። የረዳት ፡ ፕሮፌሰር ፡ ካተሪን ፡ ኮሚቴ ፡ ፕሮፌሰር ፡ ቺቺኖቪች ፡ ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ ስለሚደርስ ፡ አላፊነት ፡ ሕግ ፡ የጻፉትን ፡ መጽሐፍ ፡ ከማሳተሙም ፡ በላይ ፡ የተጠቃለሉትን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕጎች ፡ (በኢዊንግ ፡ ዋና ፡ አዘጋጅ) ፡ እትም ፡ ጀምሯል ። ይህ ፡ ከአንድ ፡ ሺ ፡ ገጽ ፡ በላይ ፡ በአማርኛና ፡ በእንግሊዝኛ ፡ ክፍሉ ፡ የያዘው ፡ ታላቅ ፡ ሥራ ፡ በፋኩልቲው ፡ ውስጥ ፡ ከአምስት ፡ ዓመት ፡ በላይ ፡ ታላቅ፡ጥረት የተደረገበት ፡ ነው ። ለብዙ ፡ ዓመታት ፡ ፋኩልቲው ፡ የዚህን ፡ እትም ፡ በፍጥነት ፡ መውጣት ፡ ያስታውቅ ፡ ነበር ። ግን ፡ እነዚህ ፡ ማስታወቂያዎች ፡ በሥራው ፡ ቶሎ ፡

መውጣት ፡ የመንጓትን ፡ እንጂ ፡ በእውነት ፡ የሥራው ፡ መፈጸምን ፡ ሁኔታ፡እያመለከ ትም ፡ ነበር ። ባሁኑ ፡ ጊዜ ፡ በደስታ ፡ የምንገልጸው ፡ ቢያንስ ፡ ቢያንስ ፡ የመጀመሪያው፡ ጎጽ ፡ እርግት ፡ ተጠቃሎ ፡ ለማየት ፡ መብቃታችንን ፡ ነው ።

ቀድሞ ፡ የዚሀ ፡ ፋኩልቲ ፡ አባል ፡ የነበሩት ፡ ፕሮፌሰር ፡ ቫንደርሊንደን ፡ በፓ ሪስ ፡ ስለ ፡ ዘመናዊው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መግቢያ ፡ በፈረንሳይኛ ፡ ጽፈው ፡ አሳትመ ዋል ።

ሁለት ፡ ተጨማሪ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ እትሞች ፡ በዚሀ ፡ ዓመት ፡ ወጥተዋል ። እነሱም ፡ ቮልዩም ፡ ፮ ፡ ቁጥር ፡ ፪ና ፡ ቮልዩም ፡ ፯ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ ናቸው ። ዋና ፡ ዋናዎቹ ፡ የምርምር ፡ ጽሑፎች ፡ በሚከተሉት ፡ ርእሶች ፡ ተጽፈዋል ። በኢትዮጵያ ፡ ከተሞች ፡ ውስጥ ፡ ያለው ፡ የፍቺ ፡ ሁኔታ ፡ (በበክስትሮም) ፤ በኢትዮጵያ ፡ የበታች ፡ ፍርድ/ቤቶች ፡ አሠራር ፡ (ጌራቲ) ፤ የአሠሪና ፡ ሠራተኛ ፡ ጉዳይ ፡ (ሞርሀውስ) ፤ እና የኢትዮጵያ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ በወጣት ፡ ጥፋተኞች ፡ ላይ ፡ (ፊሸር) ።

ባለፉት ፡ ሦስት ፡ ዓመታት ፡ ሚስተር፡ ዚግሙንት ፡ፕላተር ፡ ለዚሀ ፡ መጽሔት ፡ መውጣትና ፡ ለተማሪ ፡ አዘጋጆዎች ፡ ሥራ ፡ በመጀመሪያ ፡ ደረጃ ፡ ኀላፊነት ፡ ሲሰሩ ፡ ቆይተዋል ። ከኢትዮጵያ ፡ መሄዳቸው ፡ ስለሆነ ፡ ልባዊ ፡ ምስጋናችንን ፡ እናቀርባለን ። የሳቸው ፡ መለየት ፡ በመጽሔት ፡ አወጣጥ ፡ ፕሮግራማችን ፡ ጉድለት ፡ መተው ፡ አይቀ ርምና ፡ ፋኩልቲ ፡ ይህን ፡ ጉድለት ፡ እንዴት ፡ ለማሟላት ፡ እንደሚችል ፡ በጥብቅ ፡ ማሰብ ፡ ይገባዋል ።

<u>የሙሉ ፡ ጊዜ ፡ መምህራን ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሥራዎች ።</u>

በተወሰነላቸው ፡ መጠን ፡ ከማስተማራቸውም ፡ ሌላ ፡ መምህራን ፡ በብዙ ፡ ሌላ ፡ ጠቃሚ ፡ ሥራዎች ፡ ላይ ፡ ተሰማርተው ፡ ነበር ።

አቢዩ ፡ ገለታ ፡— ተጠይቀው ፡ ለዩኒቨርሲቲው ፡ የአስተዳደር ፡ ክፍል ፡ ምክትል፡ ፕሬዚዳንት ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሕግ ፡ ጠቀስ ፡ ምክሮች ፡ ሰጥተዋል ። እንዲሁም ፡ ለኢትዮ ጵያ ፡ ንብረት ፡ ሕግ ፡ መግቢያ ፡ የሚሆን ፡ መጽሐፍ ፡ ለማዘጋጀት ፡ ምርመራቸውን ፡ ቀጥለዋል ።

ፍራንስ ፡ ሲ ፡ ባላንስ ፡— በስርዓተ ፡ ትምህርት ፡ ትልቅ ፡ ጥናት ፡ ያጠናቀቀው ፡ የሥርዓተ ፡ ትምህርት ፡ ኮሚቴ ፡ ሊቀ ፡ መንበር ፤ በ፫ ቮልዩም ፡ የተከፈለ ፡ ለሕግና ፡ ኤኮኖሚ ፡ መሻሻል ፡ ትምህርት ፡ ማስተማሪያ ፡ የሚረዳ ፡ መጽሐፍ ፡ አዘጋጅተዋል ፡ በሲራኩስ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ሊተታም ፡ የታቀደውን ፡ ዛምቢያና ፡ የምሥራቅ ፡ አፍሪካ ፡ አንድነት ፡ በሚል ፡ ርዕስ ፡ የተጻፈ ፡ ጽሑፍ ፡ አጠናቀዋል ፤ የአካዳሚክ ፡ ኮሚሽን ፡ አባል ።

ብርሃኔ ፡ ገብራይ ፡— የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ የዲፕሎማና ፡ የሰርቲፊኬት ፡ ፕሮግራም፡ ዲሬክተር ፡ (ገለጻ ፡ እታች ፡ ተመልከት) ፤ የዩኒቨርሲቲው ፡ የሊቃውንት ፡ ጉባዔ ፡ (ፋኩልቲ ፡ ካውንስል) አባል ፤ የዩኒቨርሲቲው ፡ የማታ ፡ ትምህርት ፡ ኮሚቴ ፡ አባል ፤ የምክትል ፡ ፕሬዚዳንቱ ፡ የደሞዝና ፡ ተመሳሳይ ፡ ጥቅሞች ፡ ጊዜያዊ ፡ ኮሚቴ ፡ አባል ፤ ስለ ፡ ታክስ ፡ ሕግ ፡ ምርምራቸውን ፡ ቀጥለዋል ።

ጃክስ ፡ ቢሮ ፡— የአማርኛ ፤ የፈረንሳይኛና ፡ የእንግሊዝኛ ፡ ሌክሲኮን ፡ ፕሮጀ ክትን ፡ የመጀመሪያ ፡ (የቀዳሚ) ፡ ዝግጅት ፡ ሥራ ፡ አጠናቀቁ ።

ጆን ፡ ኤዲ ፡— ረዳት ፡ ዲን በፋ ፡ ላለ ፡ ለፋኩልቲው ፡ አስተዳደር ፡ ጉዳይ ፡ ኃላፊ ፡ ከመሆናቸውም ፡ በላይ ፡ ዋናው ፡ ዲን ፡ በሌሉ ፡ ጊዜ ፡ ጊዜያዊ ፡ ዲን ፡ ሆነው ፡ ያገለግላሉ ፤ በብዙ ፡ የዩኒቨርሲቲው ፡ አመራር ፡ ክፍሎች ፡ አባል ፤ የዲኖ ፡ ጉባዔ ፡ (ዲንስ ፡ ካውንስል) ፤ የሊቃውንት ፡ ጉባዔና ፡ ወደ ፡ ዩኒቨርሲቲው ፡ የሚገቡትን ፡ አዲስ ፡ ተማሪዎች ፡ የመቀበልን ፡ ሁኔታ ፡ የሚቆጣጠረው ፡ ቦርድ ፡ አባል ፡ የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ ኮሚቴዎች ፡ አባል ፡ ምሳሌ ፡ አካዳሚክ ፡ ኮሚሽን ፡ የተማሪዎች ፡ ግንኙነት ፡ ኮሚቴ ፤ የሕግ ፡ ቤተ ፡ መጻሕፍት ፡ የመጽሐፍ ፡ መራጭ ፡ ኮሚቴ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ስለ ፡ ሐላፊነት ፡ በሚል ፡ ርዕስ ፡ ጽሑፍ ፡ ምርምራቸውን ፡ ቀጥለዋል ። እንዲሁም ፡ ለግዴታ ፡ ትምህርት ፡ ማስተማሪያ ፡ የሚሆኑ ፡ ጽሑፎችን ፡ በማዘጋጀት ፡ ላይ ፡ ናቸው ።

ጆርጅ ፡ ክርቺኖቪች ፡— የኢትዮጵያ ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ ስለሚደርስ ፡ ኃላፊነት ፡ ሕግ ፡ መጽሐፍ ፡ አሳትመዋል ። እንዲሁም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ በዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ጊዜ ፡ በሚል ፡ ርዕስ ፡ ጽሑፍ ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ከመላካቸውም ፡ በላይ ፡ ስለኢትዮጵያ ፡ ልጅነት ፡ ማስረጃ ፡ ሕግ ፡ አንድ ፡ ሌላ ፡ ጽሑፍ ፡ እንዲታተም ፡ ልከዋል ፡ (በኢትዮጵያ ፡ ጥናትና ፡ ምርመራ ፡ ኢንስቲቱት) ። ስለ ፡ ውል ፡ አመሠራረት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ምርምራቸውን ፡ ቀጥለዋል ። ለኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ መጽሔት ፡ ሕጋዊ ፡ ምርምር ፡ (ኩዊዝ) የሚያስፈልጋቸውን ፡ ጥያቄዎች ፡ በማዘጋጀት ፡ ላይ ፡ ናቸው ። ለሕግ ፡ መጽሔት ፡ ስለ ፡ ምስራቅ ፡ አፍሪካ ፡ የተዘጋጁትን ፡ ጽሑፎች ፡ ከቬርሄልስት ፡ ጋር ፡ በመመርመር ፡ ላይ ፡ ናቸው ፤ ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የኪሣራ ፡ ሕግ ፡ ጥናት ፡ በማድረግ ፡ ላይ ፡ ናቸው ። ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የጉዳት ፡ ኪሣራ ፡ ሕግ ፡ በመጻፍ ፡ ላይ ናቸው ። ለማስተማሪያ ፡ የሚሆኑ ፡ ጽሑፎችን ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ ስለሚደርስ ፡ አላፊነት ፡ ከሌላ ፡ አገር ፡ ጋር ፡ በማነጻጸር ፡ (ኮምፐራቲቭ ፡ ቶርት) ፡ በሚል ፡ ርዕስና ፡ የጉዳት ፡ ኪሣራና ፡ አላግባብ ፡ መበልጸግ ፡ በሚል ፡ ርዕስ ፡ ጽሑፎች ፡ ጽፈው ፡ አጠናቀዋል ። በብዙ ፡ የሕግ ፡ ፋኩልቲና ፡ የዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሚቴዎች ፡ አባል ፡ ናቸው ። ለኢንተርናሽናል ፡ (ለአንድ ፡ ኢንተርናሽናል ፡ አካዳሚ) ፡ አካዳሚ ፡ ኦፍ ፡ ኮምፐራቲቭ ፡ ሎው ፡ ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ገለጻ ፡ አድርገዋል ። እንዲሁም ፡ ጠቃሚ ፡ የሆኑ ፡ ግንኙነቶችን ፡ ከልዩ ፡ ልዩ ፡ የሕግ ፡ ሰዎች ፡ ጋር ፡ አድርገዋል ።

ፍራንዝ ፡ ላንግ — የአገር ፡ ውስጥ ፡ አገዛዝ ፡ (ሎካል ፡ ገቨርመንት) ፡ አመሠራረት ፡ ሕጋዊና ፡ ፖለቲካዊ ፡ አቋሙ ፡ በሚል ፡ ርዕስ ፡ አንድ ፡ የምርምር ፡ ጽሑፍ ፡ አፍሪካ ፡ ፎርም ፡ በተባለ ፡ መጽሔት ፡ ውስጥ ፡ አሳትመዋል ። ሳንድትሮም ፡ ስለኛ ፡ ሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ የጻፉትን ፡ ጽሑፍ ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ እንዲታተም ፡ ከእንግሊዝኛ ፡ ወደ ፡ ጀርመን ፡ ቋንቋ ፡ ተርጉመዋል ። እንዲሁም ፡ ዳኞችና ፡ ዳኛ ፡ ነክ ፡ የሆነ ፡ ሥልጣን ፡ ያላቸው ፡ በመንግሥቱ ፡ ሥራ ፡ አስፈጻሚ ፡ (ኤክዚኩቲቭ) ፡ ክፍል ፡ ላይ ፡ ያላቸው ፡ መድን ፡ (ጥበቃ) ፡ በአፍሪካ ፡ በሚል ፡ ርዕስ ፡ አንድ ፡ ጽሑፍ ፡ መጻፍ ፡ ጀምረዋል ። ለአስተዳደር ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ የሚጠቅሙ ፡ የሕግ ፡ ጽሑፎች ፡ ከጀርመን ፡ ወደ ፡ እንግሊዝኛ ፡ ተርጉመዋል ።

ሮበርት ፡ ሜሊን ፡— ለማስረጃ ፡ ትምህርት ፡ የሚረዱ ፡ ጽሑፎችን ፡ መሰብሰብ ፡ ጀምረዋል ፤ እንዲሁም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ እርዳታ ፡ ክሊኒክ ፡ እንዲመሠረት ፡ እርዳታ ፡ አድርገዋል ፤ እንዲሁም ፡ ከመንግሥቱ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ጋር ፡ ገና ፡ ያልጸደቀው ፡ የማስረጃ ፡ ሕግ ፡ ሊሻሻል ፡ በሚችልበት ፡ ሁኔታ ፡ ተነጋግረዋል ።

ጆን ፡ ሜሲንግ ፡— ለአንድ ፡ ትምህርት ፡ (ትራንዝናሽናል ፡ ትራንዛክሽንስ)፡ ማስተማሪያ ፡ የሚሆኑ ፡ ጽሑፎች ፡ በ፩ ፡ ቮልዩም ፡ አዘጋጅተው ፡ ጨርሰዋል ፤ ለተፈጥሮ ፡ ሀብት ፡ ትምህርት ፡ የሚሆን ፡ ፪ ፡ ቮልዩም ፡ ማስተማሪያ ፡ አጠናቀዋል ። የዩኒቨርሲ

ቲው ፡ ሊቃውንት ፡ ጉባዔ ፡ አባል ፡ (ጆን ፡ በሚመጣው ፡ ዓመት ፡ ከፋኩልቴው ፡ መለየታቸው ፡ ስለሆነ ፡ በሁላችንም ፡ ትልቅ ፡ ቅሬታን ፡ ይፈጥራል ። ሁሉ ፡ መምህር ፡ እንደሳቸው ፡ የምስተማሪያ ፡ ጽሑፍ ፡ በብዛትና ፡ በሥራው ፡ ደንበኛነት ፡ ቢያወጣ ፡ በጣም ፡ መሻሻል ፡ እናረግ ፡ ነበር ። በሊቃውንቱ ፡ ጉባዔም ፡ (ፋኩልቲ ፡ ካውንስል)፡ የሳቸው ፡ መለየት ፡ ትልቅ ፡ ባዶ ፡ ቦታ ፡ ይተዋል ፡ ምክንያቱም ፡ በዚህ ፡ ጉባዔ ፡ ውስጥ ፡ የሥራቸው ፡ ትክክለኛነትና ፡ የማግባባት ችሎታቸው ፡ አንዱ ፡ አድርጓቸው ፡ ስለ ፡ ነበር ፡ ነው ።

አን ፡ ማሪ ፡ ጃኮሚ ፡ ሚሴት ፡— ስምምነት ፡ (ትሪቲ) ፡ ሕግ ፡ በካናዳ ፡ በሚል ፡ አርእስት ፡ በፓሪስ ፡ አንድ ፡ መጽሐፍ ፡ አሳትመዋል ። እንዲሁም ፡ አምቡድስማን ፡ በአፍሪካ ፡ በሚል ፡ አርእስት ፡ አንድ ፡ የምርምር ፡ ጽሑፍ ፡ በሬቪው ፡ ጄኔራል ፡ ውስጥ ፡ ጽፈዋል ፤ የአፍሪካ ፡ የሕግ ፡ እድገት ፡ ድርጅት ፡ ለአፍሪካ ፡ ኤኮኖሚክ ፡ ኮሚሲዮን ፡ የሰው ፡ ልጅ ፡ መብት ፡ ጥበቃ ፡ ጉባኤ ፡ ጓድ ፡ አባል ፤ የጂሰፕ ፡ ዓለም ፡ አቀፍ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የክርክር ፡ ውድድር ፡ (ሙት ፡ ኮርት) ፡ እንዲዘጋጅ ፡ ረድተዋል ። እንዲሁም ፡ ብዙ ፡ ንግግሮች ፡ በሕግ ፡ ት/ቤት ፡ ውስጥ ፡ እንዲዘጋጁ ፡ አድርገዋል ። የአፍሪካ ፡ ኢንስቲቱቶች ፡ (አፍሪካን ፡ ኢንስቲቱትስ) ፡ ለሚል ፡ ትምህርት ፡ ማስተማሪያ ፡ ጽሑፎች ፡ አዘጋጅተዋል ።

ካተሪን ፡ አ ፡ ደኖቫን — የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ የምርምርና ፡ እትም ፡ ኮሚቴ ፡ ሊቀ ፡ መንበር ፡ ሲሆኑ ፡ ይህ ፡ ኮሚቴ ፡ ሁለት ፡ መጻሕፍት ፡ ከማሳተሙም ፡ በላይ ፡ ሁለት ፡ ሌላ ፡ መጽሔት ፡ ወደ ፡ ማተሚያ ፡ ቤት ፡ ልኳል ። እንዲሁም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ እንዲታተም ፡ ረድቷል ። የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ የምርምር ፡ ጽሑፎች ፡ አዘጋጅ ። ለግለ ፡ ሰብ ፡ ሕግ ፡ (ፕራይቬት ፡ ሎው) ፡ መግቢያ ፡ ትምህርት ፡ የማስተማሪያ ፡ ጽሑፎችን ፡ አዘጋጅተዋል ። ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፡ ሕግ ፡ አንድ ፡ የምርምር ፡ ጽሑፍና ፡ ለማስተማሪያ ፡ የሚሆኑ ፡ ጽሑፎች ፡ በማዘጋጀት ፡ ላይ ፡ ናቸው ። በፋኩልቲው ፡ የሚገኙ ፡ የብዙ ፡ ኮሚቴዎችና ፡ የአካዳሚክ ፡ ኮሚሲዮን ፡ አባል ።

ዚግሙንት ፡ ፕላተር ፡— ሁለት ፡ እትሞች ፡ ያሳተመውና ፡ ፫ኛውን ፡ ለአታሚ ዎች ፡ የላከው ፡ የሕግ ፡ መጽሔት ፡ ሊቀ ፡ መንበር ። የአፍሪካ ፡ ሕግ ፡ እድገት ፡ ድርጅት፡ ለአፍሪካ ፡ ኤኮኖሚክ ፡ ኮሚሲዮን ፡ የሰው ፡ ልጅ ፡ መብት ፡ ጥበቃ ፡ ጉባዔ ፡ ጓድ ፡ አባል፡ ከመሆናቸውም ፡ በላይ ፡ ስለ ፡ አፍሪቃ ፡ ሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ አጻም ፡ (አፍሪካን ፡ ኮንስ ቲቱሽናሊዝም) ፡ ለጉባዔው ፡ አንድ ፡ ጽሑፍ ፡ ጽፈው ፡ አቅርበዋል ። የቀ. ኃ. ሥ. ዩኒቨርሲቲ ፡ የመጽሔት ፡ ቦርድ ፡ አባልና ፡ ለአፍሪካ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ (አፍሪካን ፡ ሎው ፡ ሪፖርትስ) ፡ ዜና ፡ አቀባይ ናቸው ።

ሮን ፡ እስክላር ፡— የጄሱፕ ፡ የዓለም ፡ አቀፍ ፡ ፍ/ቤት ፡ የተማሪዎች ፡ ክርክር ፡ ውድድር ፡ በዚህ ፡ ሕግ ፡ ፋኩልቴ ፡ በኩል ፡ ዋና ፡ አዘጋጅ ፤ የብዙ ፡ የፋኩልቲው ፡ ኮሚ ቴዎች ፡ የአካዳሚክ ፡ ኮሚሽን ፡ ጭምር ፡ አባል ፤ በኢትዮጵያ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ በፈቃድና ፡ በሀሳብ ፡ ስለሚደረግ ፡ ጥፋት ፡ አንድ ፡ የምርምር ፡ ጽሑፍ ፡ መጻፋ ቸውን ፡ ቀጥለዋል ። እንዲሁም ፡ አንድ ፡ ተመሳሳይ ፡ ጽሑፍ ፡ መጻፍ ፡ ጀምረዋል፤ ተጨማሪ ፡ የማስተማሪያ ፡ ጽሑፎችን ፡ ለወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ ማዘ ጋጀታቸውን ፡ ቀጥለዋል ።

ቢ. ጄ. ቴነሪ ፡— ከግንቦት ፡ ፲፩ ፡ እስከ ፡ ግንቦት ፡ ፲፬ ፡ እ. ኤ. አ. "ጠበቃና ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ በኢትዮጵያ" በመባል ፡ የተዘጋጀው ፡ ጉባዔ ፡ አዘጋጅና ፡ አቀነባባሪ፡ በዚህ ፡ ጉባዔ ፡ ላይ ፡ ታላላቅ ፡ በፍርድ ፡ አስተዳደር ፡ ውስጥ ፡ የሚሠሩ ፡ የመንግሥት ፡

ባለሥልጣኖች ፡ የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ አባሎችና ፡ የታወቁ ፡ የግል ፡ ጠበቆች ፡ ተገኝተዋል ። በኢትዮጵያ ፡ የሕብረ ፡ ሥራ ፡ ሕግ ፡ ለመጻፍ ፡ ምርምራቸውን ፡ ጀምረዋል ፤ የኢትዮጵያ ፡ አሠሪና ፡ ሠራተኛ ፡ ግንኙነት ፡ ምርምር ፡ ማኅበር ፡ አቋቋሚ ፡ (ፋውንደር) አባል ፤ የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ ሥርዓተ ፡ ትምህርት ፡ ኮሚቴና ፡ የተማሪዎች ፡ ግንኙነት ፡ ኮሚቴ ፡ አባል ።

ቲየሪ ፡ ጂ. ቨርሄልስት ፡— የአፍሪካ ፡ ሕግ ፡ እድገት ፡ ድርጅት ፡ ዲሬክተር ፤ እንዲሁም ፡ ለአፍሪካ ፡ ኢኮኖሚክ ፡ ኮሚሲዮን ፡ የሰው ፡ ልጅ ፡ መብት ፡ ጥበቃ ፡ ጉባዔ ፡ እርዳታ ፡ ይሰጣሉ ፡ (እላይ ፡ ገለጻ ፡ ተመልከት) ፤ በሩዋንዳ ፡ ላልተማሩ ፡ የፍርድ ፡ ሠራተኞች ፡ ትምህርት ፡ ስለሚሰጥበት ፡ ሁኔታ ፡ ምክር ፡ ይሰጣሉ ፤ ስለ ፡ ሕግና ፡ እድገት ፡ በሕግ ፡ ፋኩልቲው ፡ ብዙ ፡ ንግግሮች ፡ አዘጋጅተዋል ፤ ለእድገት ፡ ሕግ ፡ ሁለት ፡ የምርምር ፡ ጽሑፎችን ፡ አሳትመዋል ፡ (ሉቤን ፡ ዩኒቨርሲቲና ፡ ቦስተን ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት) ፤ ለመሬት ፡ ይዞታ ፡ ማሻሚያ ፡ ትምህርት ፡ ማስተማሪያ ፡ የሚሆኑ ፡ ጽሑፎችን ፡ ማዘጋጀት ፡ ጀምረዋል ።

ፒተር ፡ ዊንሺፕ ፡— ሕግና ፡ የኢኮኖሚ ፡ ቁጥጥር ፡ የሚል ፡ አዲስ ፡ ትምህርት ፡ ጀምረው ፡ የማስተማሪያ ፡ ጽሑፎችን ፡ አጠናቀዋል ፤ ስለንግድ ፡ ሕግ ፡ አንድ ፡ የምርምር ፡ ጽሑፍና ፡ እንዲሁም ፡ በዚሁ ፡ ሕግ ፡ ለማስተማሪያ ፡ የሚጠቅሙ ፡ ጽሑፎችን ፡ ማዘጋጀት ፡ ጀምረዋል ። የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ የሥርዓተ ፡ ትምህርት ፡ ኮሚቴ ፡ አባልና ፡ የመጨረሻ ፡ ዓመት ፡ ተማሪዎች ፡ የምርምር ፡ ጽሑፍ ፡ ፕሮግራም ፡ ዋና ፡ አቀናባሪ ፤ የፋኩልቲውና ፡ የዩኒቨርሲቲው ፡ "የኢትዮጵያ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ አገልግሎት ፡" ኮሚቴ ፡ አባል ።

የሐንስ ፡ ሐሩይ ፡— በኢትዮጵያ ፡ ፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ የሚያደርገውን ፡ ምርምር ፡ ቀጥሏል ።

በውጭ ፡ አገር ፡ በትምህርት ፡ ላይ ፡ የሚገኙ ፡ የፋኩልቲው ፡ መምህራን ።

ፋሲል ፡ ናሆም ፡— ለኤል ፡ ኤል ፡ ኤም ፡ ዲግሪ ፡ የሚያስፈልገውን ፡ ጥናት ፡ በየል ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ሕግ ፡ ት/ቤት ፡ አጠናቀው ፡ ከአማካሪዎቻቸውም ፡ እጅግ ፡ በጣም ፡ ጥሩ ፡ የሆነ ፡ ውጤት ፡ አግኝተዋል ።

ወርቁ ፡ ተፈራ ፡— ለኤል ፡ ኤል ፡ ኤም ፡ ዲግሪ ፡ የሚያስፈልገውን ፡ ጥናት ፡ በኖርዝ ፡ ዌስተርን ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ አጠናቀው ፡ ከአማካሪዎቻቸው ፡ በጣም ፡ ጥሩ ፡ የሆነ ፡ ውጤት ፡ አግኝተዋል ።

ስመረአብ ፡ ሚካኤል ፡— በብሩስልስ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ በውል ፡ ሕግ ፡ ለመጻፍ ፡ ምርምራቸውን ፡ ቀጥለዋል ፤ ይህ ፡ መልእክት ፡ በሚጻፍበት ፡ ጊዜ ፡ ከአማካሪው ፡ ምንም ፡ ዓይነት ፡ መግለጫ ፡ አልደረሰኝም ።

ከዲግሪ ፡ በታች ፡ ስለሚያስገኘው ፡ የማታ ፡ ትምህርት ፡ ፕሮግራም ።

ዶክተር ፡ ብርሃኔ ፡ በዚሁ ፡ ዓመት ፡ አጋማሽ ፡ ላይ ፡ ሁለት ፡ አዳዲስ ፡ ኮርሶች ፡ ከፍተዋል ። ከ፪፻ ፡ እጩዎች ፡ ውስጥ ፡ ለ፪፻ ፡ (200) ተማሪዎች ፡ አዲስ ፡ የዲፕሎማ ፡ ፕሮግራም ፡ እንዲዘጋጅ ፡ ከማድረጋቸውም ፡ በላይ ፡ ሁለት ፡ ልዩ ፡ ፈተናዎች ፡ በዩኒቨርሲቲው ፡ (ቴስቲንግ ፡ ሴንተር ፡) የሚሰጡ ፡ እንዲዘጋጁ ፡ አድርገዋል ።

እንዲሁም ፡ ለ፵ ፡ (40) የሚሆኑ ፡ የምክር ፡ ቤት ፡ አባሎች ፡ አንድ ፡ ልዩ ፡ ኮርስ ፡ ከፍተዋል ። ለሁለቱም ፡ ኮርሶች ፡ አዲስ ፡ የማስተማሪያ ፡ ዘዴዎች ፡ ከመዘጋጀታቸውም ፡ በላይ ፡ ፰ (8) እጅግ ፡ በጣም ፡ ጥሩ ፡ አስተማሪዎች ፡ ተመርጠዋል ።

በፈተናው ፡ ክፍል ፡ ከተዘጋጁት ፡ ፈተናዎች ፡ የተገኘው ፡ አስደናቂ ፡ ውጤት ፡ የእጩዎችን ፡ የትምህርት ፡ አቅዋምና ፡ ደረጃ ፡ የሚለየው ፡ ነበር ። የፈተናው ፡ ውጤት ምርመራ ፡ እንደሚያሳየው ፡ ተፈታኞቹ ፡ (እጩዎች) ፡ በ፫ ታላላቅ ፡ ክፍሎች ፡ (ግሩፕስ) ፡ ተከፍለዋል ፤ ፲፪ኛ ፡ ክፍል ፡ ትምህርት ፡ ደረጃ ፡ የደረሱ ፤ እዚህ ፡ ደረጃ ፡ ያልደረሱ ፡ ግን ፡ በሕግ ፡ ሰርቲፊኬት ፡ ፕሮግራም ፡ ተካፍለው ፡ ጥሩ ፡ ውጤት ፡ ያገኙና ፡ ከሁለቱም ፡ ያልሆኑ ፡ ግን ፡ በሕግ ፡ ነክ ፡ ሥራዎች ፡ ላይ ፡ ብዙ ፡ ዓመታት ፡ (ከ፲ ዓመት ፡ በላይ) የተሰማሩ ፡ ፈተናዎቹ ፡ በአማርኛ ፡ ሲሆኑ ፡ በመሠረቱ ፡ የተፈታኞቹን ፡ የማንበብና ፡ ነገሩን ፡ የማወቅ ፡ ችሎታቸውን ፡ ለማጣራት ፡ የተዘጋጁ ፡ ነበሩ ። አንባቢ ፡ እንደ ፡ መሆንህ ፡ መጠን ፡ የትኛው ፡ ወገን ፡ (ግሩፕ) ፡ ጥሩ ፡ ውጤት ፡ እንዳመጣ ፡ ለመገመት ፡ ትችላለህን ? በግለ–ሰብ ፡ መካከል ፡ ልዩነት ፡ መኖሩ ፡ የማያጠራጥር ፡ ነው ። ግን ፡ እንደ ፡ ክፍላቸው ፡ ዓይነት ፡ ችሎታቸውም ፡ የተለያየ ፡ ነበር ። በማዕርጋቸውም ፡ መጀመሪያ ፡ የሆኑት ፡ ያው ፡ እላይ ፡ እንደተዘረዘረው ፡ ቅደም ፡ ተከተል ፡ ነበር ። እንዲህ ፡ ዓይነቱ ፡ ፈተና ፡ ከዲግሪ ፡ በታች ፡ ላለው ፡ ፕሮግራም ፡ የትምህርት ፡ መስጫ ፡ ጽሑፎች ፡ ብዛትና ፡ዓይነት ፡ እንዲሁም ፡ ሥርዓቱ ፡ ምን ፡ ዓይነት ፡ መሆን ፡ እንደሚገባው ፡ ለማወቅ ፡ ጠቃሚ ፡ ስለሚሆን ፡ ወደፊት ፡ በ(ቴስቲንግ ፡ ሴንተር ፡) እውቀትና ፡ እርዳታ ፡ ለመጠቀም ፡ አስበናል ።

የ፲፱፻፷—፷፩ ፡ እ. ኤ. አ. የማታ ፡ ትምህርት ፡ ክፍል ፡ አስተማሪዎች ፡ የሚከተሉት ፡ ነበሩ ። አቶ ፡ አባቢያ ፡ አባጀቢር ፡ የፍርድ ፡ ሚኒስቴር ፤ ክቡር ፡ አቶ፡መሐመድ፡ አብዱራሕማን ፡ የጡረታ ፡ ኮሚሽነር ፤ ዶክትር ፡ አሰፋ ፡ ሀብተ ፡ ማርያም ፡ በንግድ ፡ ኢንዱስትሪና ፡ ቱሪዝም ፡ ሚኒስቴር ፡ ሕግ ፡ አማካሪ ፤ አቶ ፡ አሰፋ ፡ ሊበን ፡ ከፍተኛ ፍርድ፡ቤት ፡ ዳኛ ፤ ዶክተር ፡ በረከተ ፡ አብ ፡ ሀብተ ፡ ሥላሴ ፡ በአገር ፡ ግዛት ፡ ሚኒስቴር ፡ ሕግ ፡ አማካሪ ፤ አቶ ፡ ስዑል ፡ ሚካኤል ፡ ረዳት ፡ ዓቃቤ ፡ ሕግ ፤ ሻለቃ ፡ ሺመልስ ፡ መታፈሪያ ፡ መከላከያ ፡ ሚኒስቴር ፡ አማካሪ ፤ አቶ ፡ ዘገየ ፡ አስፋው ፡ መሬት ፡ ይዞታና ፡ አስተዳደር ፡ ሚኒስቴር ፡ ሕግ ፡ አማካሪ ።

<u>የሥርዓተ ፡ ትምህርትና ፡ የአካዳሚክ ፡ ደረጃ ፡ (ይዞታ) ።</u>

የሚስተር ፡ ፍራንክ ፡ ባላንስ ፡ ሥርዓተ ፡ ትምህርት ፡ ኮሚቴ ፡ ከአንድ ፡ ዓመት ፡ ብዙ ፡ ክርክርና ፡ ምክክር ፡ በኋላ ፡ በሚያዝያ ፡ አንድ ፡ ጽሑፍ ፡ ፋኩልቲው ፡ እንዲነጋገርበት ፡ አቅርቧል ። ኮሚቴው ፡ በጣም ፡ ጠቃሚ ፡ የሆኑ ፡ ሀሳቦችን ፡ አፍልቋል ፡ ግን ፡ በዩኒቨርሲቲው ፡ ውስጥ ፡ በግንቦት ፡ ወር ፡ መጀመሪያ ፡ ላይ ፡ በነበረው ፡ ውዝግብ ፡ ምክንያትና ፡ እንዲሁም ፡ በተደረጉት ፡ በብዙ ፡ አስቸኳይ ፡ ስብሰባዎች ፡ በቀረበው ፡ ሀሳብ ፡ መነጋገሩ ፡ ለሚቀጥለው ፡ ዓመት ፡ በመተላለፉ ፡ ሁላችንም ፡ በጣም ፡ እናዝናለን ። በቀረቡት ፡ ሐሳቦች ፡ ላይ ፡ ሳይነጋገሩ ፡ ሚስተር ፡ ፍራንክ ፡ ኢትዮጵያን ፡ ለቀው፡ መሄዳቸው ፡ ስለሆነ ፡ ቅሬታ ፡ ይሰማናል ።

በመስከረም ፡ ፲፱፻፷፮ ፡ ዓ. ም. (እ. ኤ. አ.) ስለ ፡ ፋኩልቲው ፡ አቅዋም ፡ አስተያየት ፡ ፕሮፌሰር ፡ ያሽ ፡ ጋይ ፡ ያቀርባሉ ። እኚህ ፡ ፕሮፌሰር ፡ ቀድሞ ፡ በታንዛኒያ ፡ ውስጥ ፡ የዩኒቨርሲቲው ፡ ሕግ ፡ ት/ቤት ፡ ዲን ፡ ነበሩ ፡ አሁን ፡ ግን ፡ በዬል ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ሕግ ፡ ት/ቤት ፡ የምርምር ፡ አባል ፡ (ሪሰርች ፡ ፌሎው) ፡ ናቸው ። እኔም ፡ እዚህ ፡ እንዲመጡ ፡ የጠየቅኋቸው ፡ መልካም ፡ ሀሳብ ፡ በማፍለቅና ፡ በተጠራጣሪ ፡ አስትሳሰባቸው ፡

የታወቁ ፡ በመሆናቸውና ፡ እንዲሁም ፡ ስለራሳችን ፡ አቅዋም ፡ አስተያየትና ፡ እንዲህ ፡
ዓይነት ፡ ችሎታ ፡ ባለው ፡ የታወቀ ፡ የውጭ ፡ ሰው ፡ ያስፈልገናል ፡ ብዬ ፡ ስለማምን ፡
ነው ።

በውጭ ፡ አገር ፡ በትምህርት ፡ ላይ ፡ ለሚገኙ ፡ መምህራን ፡ ጽፌንላቸው ፡ ረጅ
ምና ፡ ጠቃሚ ፡ የሆኑ ፡ መልሶችን ፡ አግኝተናል ። ስለ ፡ ጠበቃና ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡
በኢትዮጵያ ፡ ተደርጎ ፡ በነበረው ፡ ውይይት ፡ ላይ ፡ ስለ ፡ ሥርዓተ ፡ ትምህርት ፡ መሻ
ሻል ፡ ብዙ ፡ ሀሳቦችን ፡ ከመንግሥት ፡ ባለሥልጣኖችና ፡ ከግል ፡ ጠበቆች ፡ አግኝተ
ናል ። ወደፊትም ፡ ከነዚሁ ፡ ጋር ፡ ውይይታችንን ፡ እንቀጥላለን ። እንዲሁም ፡ በንግግ
ሮቹ ፡ ውስጥ ፡ የአሁንና ፡ የቀድሞ ፡ ተማሪዎች ፡ እንዲካፈሉ ፡ ለማድረግ ፡ አስበናል ።
መልካምና ፡ ፍሬያማ ፡ ዓመት ፡ እንደሚሆን ፡ ተስፋ ፡ አለን ።

እኔ ፡ በጣም ፡ የምጨነቀው ፡ እያንዳንዱ ፡ ትምህርት ፡ (ኮርስ ፡) ስለሚሰጠው ፡
እውቀት ፡ ሳይሆን —ይህም ፡ በጥንቃቄ ፡ መታሰብ ፡ የሚያስፈልገው ፡ ነው ፡ ግን ፡
እያንዳንዱ ፡ ምሩቅ ፡ ጠበቃ ፡ (የሕግ ፡ ሰው ፡) ሊኖረው ፡ ስለሚገባው ፡ ችሎታ ፡ ነው ።
እንደሚሰማኝ ፡ ይህን ፡ በደንቡ ፡ አላሰብንበትም ። እነዚህን ፡ ችሎታዎች ፡ ሰፋ ፡ አድ
ርጌ ፡ እገልጻቸዋለሁ ። እነሱም ፡ የሚከተሉትን ፡ በውስጣቸው ፡ ይይዛሉ ፡ ሰው ፡ የሚ
ያጋጥመውን ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ችግሮች ፡ መለየት ፤ አስፈላጊዎቹን ፡ የሕብረ ፡ ሰብና ፡
ሌላ ፡ ምክንያቶች ፡ መነጠል ፤ የልዩ ፡ ልዩ ፡ መፍትሔ ፡ ውጤቶችን ፡ ማቀናበርና ፡
ችግሩን ፡ ለመቋቋም ፡ የሚችልበትን ፡ ሁኔታ ፡ ማቅረብ ። ተማሪውም ፡ በቃልም ፡
ሆነ ፡ በጽሑፍ ፡ የመከራከር ፡ ችሎታውን ፡ ለማዳበር ፡ እንዲችል ፡ መደረግ ፡ አለበት ።
በተለይም ፡ ተማሪው ፡ ከታሰበው ፡ ዓላማ ፡ ጋር ፡ የሚሆኑ ፡ ከሕግ ፡ ውስጥ ፡ ቅያሪዎ
ችን ፡ ወይም ፡ አዲስ ፡ ሕጎችን ፡ ለማርቀቅ ፡ መቻል ፡ አለበት ።

በዓመቱ ፡ መጨረሻ ፡ ላይ ፡ ከማጠቃለያው ፡ ፈተና ፡ በፊት ፡ ስለ ፡ እያንዳንዱ ፡
መምህር ፡ ችሎታ ፡ ለተማሪዎች ፡ በምስጢር ፡ የተዘጋጀ ፡ ጥያቄ ፡ አቅርቤ ፡ ነበር ፡
የተማሪዎቹ ፡ መልስ ፡ እውነተኛን ፡ ስሜት ፡ የሚገልጽና ፡ መልካም ፡ ነበር ። አስተማ
ሪዎቹም ፡ በነዚህ ፡ በተሰነዘሩት ፡ እነሱን ፡ በማሞገስና ፡ እንዲሁም ፡ ስለነሱ ፡ በተሰ
ጡት ፡ የጥርጣሬ ፡ አስተያየቶች ፡ በመስከረም ፡ ከነሱ ፡ ጋር ፡ ስለዚሁ ፡ ጉዳይ ፡ ስነጋ
ገር ፡ ይጠቀማሉ ብዬ ፡ አምናለሁ ። በጠቅላላው ፡ ብዙዎቹ ፡ መልሶች ፡ (ሁሉም ፡ ሳይ
ሆኑ) ፡ መምህራኑን ፡ የሚያመሰግኑ ፡ ነበሩ ። ግን ፡ መልሶቹ ፡ ለአስተማሪዎቹ ፡ ስለዚ
ህም ፡ ለተማሪዎቹ ፡ ይጠቅማሉ ።

በዚህ ፡ ዓመት ፡ በየፋኩልቲው ፡ የሚገኙ ፡ ተማሪዎች ፡ በ፪ኛ ፡ ሴሚስተር ፡ መጨ
ረሻ ፡ ሳምንቶች ፡ ላይ ፡ ትምህርት ፡ በማቋረጣቸው ፡ ምክንያት ፡ ብዙ ፡ የልዩ ፡ ልዩ ፡
ዓመት ፡ ክፍሎች ፡ ተዘግተው ፡ ነበር ። በየቦታው ፡ የምዘዋወር ፡ የውጭ ፡ አገር ፡
ሰው ፡ እንደመሆኔ ፡ መጠን ፡ ተማሪዎቹ ፡ ትምህርት ፡ በማቋረጥና ፡ ሌላም ፡ ተመሳ
ሳይ ፡ ሥራዎችን ፡ በመሥራት ፡ የሚያገኙትን ፡ የፖለቲካ ፡ ጥቅም ፡ ልገምት ፡ አልች
ልም ። ነገር ፡ ግን ፡ በሱዳን ፤ በዩናይትድ ፡ ስቴትስ ፤ በዛምቢያና ፡ እንዲሁም ፡ በኢት
ዮጵያ ፡ ያስተማርኩ ፡ መምህር ፡ እንደመሆኔ ፡ መጠን ፡ የትምህርት ፡ ደርጃ ፡ (አካዳ
ሚክ ፡ ስታንዳርድ) ፡ በዚህ ፡ ተደጋጋሚ ፡ ትምህርት ፡ ማቋረጥ ፡ ምክንያት ፡ እንደሚ
ጎዳ ፡ ጥርጥር ፡ የለኝም ። በተለይ ፡ የዚህ ፡ ችግር ፡ አንዱ ፡ ክፍል ፡ መንፈሴን ፡ አውኮ
ታል ። ይኸውም ፡ በብዙ ፡ ተማሪዎች ፡ ዘንድ ፡ ሊታመን ፡ የሚፈለገው ፡ አንድ ፡
አስተማሪ ፡ ስለ ፡ ትምህርት ፡ ደረጃ ፡ ከተናገረ ፡ የተማሪዎችን ፡ የፖለቲካ ፡ ሥራ ፡ እንደ
ሰደበ ፡ ይቆጠራል ፡ የሚለው ፡ አስተሳሰብ ፡ ነው ። በአንድ ፡ በኩል ፡ ልክ ፡ ናቸው ።
የዩኒቨርሲቲ ፡ መምህራን ፡ ስለ ፡ ትምህርት ፡ ደርጃን ፡ መጠበቅ ፡ በማውራት ፡ ተማሪዎች፡

ክጥናት ፡ ሌላ ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ ሥራዎች ፡ እንዳይካፈሉ ፡ በማድረግ ፡ ጥረዋል ። ይህ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ግን ፡ በተማሪዎችም ፡ በኩል ፡ ከፍተኛ ፡ የትምህርት ፡ ደረጃ ፡ መጠበቅን ፡ ጥቅም ፡ መካድ ፡ ተመሳሳይ ፡ ስሕተት ፡ ላይ ፡ መውደቅ ፡ ነው ። የወደፊቱ ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ማንኛውንም ፡ ነገር ፡ ቢያመጣ ፡ የተማሩ ፡ ዶክተሮች ፤ መሐንዲሶች ፤ ጠበቆች ፤ የሕብረ ፡ ሰቡ ፡ መሐንዲሶች ፡ እንደሚባሉት ፡ በጣም ፡ ማስፈለጋቸው ፡ የማይቀር ፡ ነው ። ከእያንዳንዱ ፡ ውዝግብ ፡ በኋላ ፡ የትምህርት ፡ አሰጣጥ ፡ ደርጃ ፡ ዝቅ ፡ ቢልና ፡ ጥሩ ፡ ውጤቶች ፡ በቀላሉ ፡ ቢሰጡ ፡ የኛ ፡ ተማሪዎች ፡ ለአገሩ ፡ ሕዝብ ፡ ያለባቸውን ፡ ግዴታ ፡ ሊፈጽሙ ፡ አይችሉም ። የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ በተቻለው ፡ መጠን ፡ ተማሪዎቹን፡ ችሎታ ፡ ያላቸው ፡ ምሩቃን ፡ እንዲሆኑ ፡ ስለሚፈልግ ፡ የትምህርቱን ፡ አሰጣጥ ፡ ደርጃ ፡ ተማሪዎቹ ፡ እነሱ ፡ ወደፊት ፡ ለሚያገለግሏቸው ፡ ጥቅም ፡ ሲል ፡ ከፍ ፡ ለማድረግ ፡ ይፈልጋል ።

የኛ ፡ ተማሪዎች ፡ በዓለም ፡ አቀፍ ፡ ፍ/ቤት ፡ የተማሪዎች ፡ ክርክር ፡ ውድድር ፡ ላይ ፡ ያስገኙት ፡ እጅግ ፡ በጣም ፡ ጥሩ ፡ ውጤት ፡ የኛ ፡ ፋኩልቲ ፡ ምን ፡ ያህል ፡ ደረጃ ፡ ሊደርስ ፡ እንደሚችል ፡ የሚያሳይ ፡ አንድ ፡ ምሳሌ ፡ ነው ። "የኛ" ፡ ያልኩበትም ፡ ምክንያት ፡ ሁሉም ፡ ተማሪዎቻችን ፡ ከፍተኛ ፡ ውጤት ፡ የማግኘት ፡ ችሎታ ፡ ስላላቸው ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ጥሩ ፡ ውጤት ፡ ጐበዝ ፡ አስተማሪዎች ፤ ጐበዝ ፡ ተማሪዎችና ፡ (እነዚህ ፡ አሉን ፡) ከባድ ፡ ሥራ ፡ የመሥራት ፡ ችሎታ ፡ ያስፈልጉታል ። ከባድ ፡ ሥራ ፡ ለማንኛውም ፡ ሰው ፡ በተመሳሳይ ፡ ደረጃ ፡ ቀላል ፡ ነገር ፡ አይደለም ፤ ሁሉም ፡ ሰው ፡ ተማሪዎች ፡ ጭምር ፡ ጥልቅና ፡ ጥሩ ፡ የሆነ ፡ ሥራ ፡ የመሥራት ፡ ችሎታን ፡ መገንባት፡ አለባቸው ። እንደሚሰማኝ ፡ መምህራንና ፡ ተማሪዎች ፡ እንዴት ፡ አድርጎ ፡ ከባድ ፡ ሥራን ፡ የመሥራት ፡ ችሎታ ፡ ማነጽ ፡ በሚቻልበት ፡ መንገድ ፡ መስማማት ፡ አለባቸው ፡ ምክንያቱም ፡ አንዱ ፡ ሀሳብን ፡ ማቀናበርና ፡ ቶሎ ፡ መያዝ ፡ ችሎታዎች ፡ ከባድ ፡ ሥራን ፡ መልመድ ፡ ራሱ ፡ አንድ ፡ ችሎታ ፡ ስለሆነ ፡ ነው ።

EIGHTH ANNUAL REPORT FROM THE DEAN

1963 E. C. (1970-71)

Cliff F. Thompson, Professor and Dean

Faculty of Law

Haile Sellassie I University

A permissible presumption for a new dean is to recast events into historical trends. In my report last year, I did just that, envisaging that the Law School was entering a transitional period of great importance. I saw the Law School beginning the change from being a new law school with a wholly expatriate staff, to becoming an established law school with a predominantly Ethiopian staff.

This trend continues. The implications flowing from the transitional period will dominate annual reports from the Law School for many years to come.

But for this year my report will emphasize the activities we started or completed and I will reserve to next year an initial evaluation of the patterns which are emerging in the transition from a new to a maturing faculty.

I. Unusual Credits and Activities

I will begin by noting a number of outstanding events which were credits to the year, beyond the normal progress which has come to be expected of the Law School. In doing this, I want to emphasize that the record of our faculty now provides solid evidence for the claim that the "unusual" *is* normal. Our ability to innovate programs has been amazingly consistent over the past eight years.

International Jessop Moot Court Competition

The International Jessup Moot Court Competition selected our Faculty to represent Ethiopia, and Africa, in the competition held in Washington, D.C. This program was undoubtedly the outstanding academic and extra-curricular event of the year. Some sixteen students participated in the arduous competition from which *Hagos Haile* and *Yewondwesson Mekbib*, with *Bezawork Shimelash* as the alternate, emerged as our team. The final selection took place at two public moot competitions held in Law House and was judged by two panels of 9 judges each, including outstanding lawyers from the local and international community. Hard work showed its result. We were all impressed by the competitors. One of the nicest compliments came from a fellow student who had earlier been eliminated from the competition; he said, "They have certainly come a long way from where we all were!"

The value of the competition was not so much the substance of international law involved in the moot question, but the development of a lawyer's skill to see the legal issues and argue them cogently. The panels of judges did not allow the competitors merely to give prepared speeches; they interrupted the speakers with

difficult questions and expected prompt answers to the point. All of our competitors increased their ability in this area, and renewed the feeling in the Faculty that we need a more general and effective moot court program for all students.

In Washington, D.C. our students entered directly into the semi-final rounds, and immediately competed with top teams which had won in earlier elimination contests. We have had many reports on our team, and all of them agreed that the team was excellent. Based on the voting of the panels of judges, our team ended in the middle of the nine semi-final teams. More impressive, in the voting by all of the judges for the most outstanding speaker, Hagos Haile ranked 6th, and Yewondwossen Mekbib ranked 3d!

Associate Professor Ron *Sklar* organized the competition at the Faculty, and nearly all of the staff assisted in the judging and criticism. We are all pleased and proud of the result.

Conference on the Lawyer and Legal Education in Ethiopia

Senior Government officials concerned with the administration of justice, members of the Faculty of Law, and some outstanding private advocates, gathered for two days in May at the Galila Palace to discuss and argue points of common concern.

We had a fruitful beginning of discussions on topics such as the hiring and best utilization of our graduates, Ethiopian University Service, a curriculum better designed to meet the actual needs of the country, and research priorities. Professor B.J. *Tennery*, who organized the very successful conference, with financial assistance from an AID educational grant, has prepared a report which will be the basis of further dialogue.

Since the beginning of the Law School the Faculty has kept itself informed of the real problems in Ethiopian legal development by informal contacts and through some institutional ties such as the Board of the Journal of Ethiopian Law. The conference represents a step toward even more systematic developments such as the creation of some kind of institute actively involved in the areas where practice and academic interest clearly overlap. One such area is the Amharic-English-French Lexicon, which became fully revived in the Faculty this year.

Amharic-English-French Lexicon

About five years ago a start was made in creating a lexicon of legal phrases which were found in the Amharic, English, and French law materials which constitute Ethiopian major sources of modern law.

The need for such a work was obvious in order to speed and rationalize the creation of a national legal language. A concept such as "mortgage" had received several Amharic translations in official texts, and translations of the Faculty's English articles and books further proliferated the Amharic legal vocabulary.

Mr. Jacques *Bureau*, a French government volunteer to our Faculty, who is a lawyer capable in all three languages, completed a preliminary edition of a model Lexicon. His system permits cross-indexing in all of the languages. The mimeographed work is being distributed to departments or persons who have had a continuing interest in the project, such as the Amharic Department of the University and Dr. Berhanou Abebe of the Haile Sellassie I Prize Trust.

We could move forward from the preliminary edition by completing the indexing coverage of all legal phrases in the codes, and by attempting to limit the Amharic versions of *all* such phrases. My strong feeling, however, is that the next proper step is to have those who are daily involved in legal affairs to select those phrases *most* used, and begin with them in creating a dictionary of Amharic legal terminology. The scholarly development of a national legal language will in any event be a long and difficult process, and must therefore have a strong practical orientation from the beginning. In this regard it is worth mentioning the efforts of Mr. Peter *Winship*, who has compiled English-Amharic phrase equivalents relevant to his commercial courses as an aid to developing clearer and thus more useful Amharic legal concepts.

The Northwestern-HSIU Law Faculty Research Project

The project involved intensive field-work for six months on research topics of importance to Ethiopia. It was not a new project at the Faculty, but this past year was only its second trial since 1968-69, and we added the important element of involving our students in the writing as well as the research for the completed articles.

Again expertly directed by Associate Professor *Beckstrom* of Northwestern University Law School, the project teamed three Northwestern law students and three students from our Faculty with scores of student-researchers from the School of Social Work and our Faculty. The research was interdisciplinary, and focused upon the socio-economic-political and legal aspects of juveniles in trouble, and upon the economic potentials and problems of traditional commercial institutions in the Mercato.

The preceding Northwestern-HSIU project resulted in three published articles, and our expectation is that the same quality will be achieved this time. More important, I believe our students have had a superb opportunity to receive the benefits which arise from close professional supervision in the intricacies of field research into often sensitive topics.

CALD Contribution to ECA Human Rights in Africa Conference

In the spring of 1971, the Economic Commission for Africa sponsored a conference on Human Rights in Africa. The International Legal Center, New York (a grantee of the Ford Foundation) provided travel grants and other support, and the Center for African Legal Development of our Faculty provided a series of background papers and documentary support during the conference. Dr. Thierry *Verhelst*, Co-Director of the Center, organized the assistance, which included useful papers by Professor Anne-Marie *Millette* and Mr. Zygmunt *Plater*.

In the course of the Conference, the Center was able to provide the kind of help which justified Professor Jacques *Vanderlinden's* original conception of the Center as an African based center of documentation on African law. When, for example, the conference delegates expressed particular interest in African developments in the concept of an Ombudsman, the Center was able by the following day to distribute to all delegates the relevant African legislation.

I believe it is a tribute to our Center that it was requested by the Secretariat of the E.C.A. during the conference to serve as rapporteur for the proceedings. Those proceedings, with the background papers and selected legislation and a bibliography, will be published by the Center.

Ethiopian - Sudanese Law Student Exchange Program

More than five years ago there was an exchange of a law student from our Faculty to the University of Khartoum, which sent one student here. The idea lapsed, but not because the exchange had been unsuccessful, and Dean Saeed Mohammed Ahmed El Mahdi and I exchanged considerable correspondence in order to revive it. Student Ahmed El Gassim of the University of Khartoum Law Faculty was a visitor at our Faculty during the second semester 1970-71, and although he was initially appalled at the students' rooming accommodations, he fit in well, found friends and participated in our academic and social life.

A purpose of the exchange program is the benefit to the individual students who experience the cultural and other differences of a country foreign to them. But the more ambitious purpose is to add, even if in a small way, to the long-term good relations between the two neighbours, Ethiopia and Sudan. As the exchange program continues, more and more law graduates, many of whom will rise to positions of national importance, will know their neighbouring country not as a strange land, but as a country of colleagues and friends.

Special Lecture Series

The Center for African Legal Development, the Research and Publications Committee and the Journal of Ethiopian Law sponsored a series of special lectures. With the aid of a French government grant, Professor *Gonidec* of the University of Paris was with us for nearly a month. In addition to public lectures on the theme of legal and political integration in Africa, he taught the Introduction to Public Law course for the entire period of his visit. Professor *Garretson* of New York University, who was a legal advisor in Ethiopia from 1949 to 1959, gave several public lectures recounting the role of law in the post-World War II developments. Professors *Meagher* and *Lee* of Tufts University, and Professor *Faturos* of Indiana University gave a seminar on law and development. Professor Yash *Ghai*, formery Dean of the Law School at the University College in Tanzania, gave a faculty staff seminar on recent developments in East African public law. Professor *Singer* of Alabama University (a former member of our Faculty) presented his findings on attitudes to legal change in Ethiopia. Professor *Sundstrom*, of Uppsala University (also a former member of our Faculty) gave two public law seminars; Mr. *Ilyal* spoke on aspects of the class struggle involved in land reform in Tanzania; and Ato *Paulos* spoke on land reform in Ethiopia. Mr. *Abrous* discussed the role of the OAU in regard to the problem of the sale of arms to South Africa.

Every year we have had the opportunity to hear outstanding speakers from outside of the Faculty, but I feel that the series this year was exceptionally rich in talent.

Faculty Finances and Administration

In this report, my next general category is "Usual Credits and Activities," and I would prefer to be able to say that the favourable financial situation with which we ended the year was "usual" progress!

Unfortunately, an unusual amount of my own time was consumed in the effort to handle the difficulties arising from the phase-out of support from the Ford Foundation.

The two most successful results were that the University budget began to cover the cost of several secretaries essential for our publication program which had previously been carried on our Ford Foundation budget, and the Ford Foundation approved a research grant for this year, and a staffing and research grant for the two-year period beginning September 1971, at the level of our requested needs.

The grant from the Ford Foundation had seemed assured in April of 1970, but financial and policy reassessments in the Foundation resulted in cuts of 50% in the grant to the University, including the Law Faculty. We are grateful that in the end the grant to the Law Faculty was restored to meet our needs. We can now turn to the stimulating effort of making the best use of these funds, and preparing a program tailored to the inevitable decline in outside financial support.

On the administrative side, we were very fortunate to have Mr. Jon *Eddy* join us as Assistant Dean. In a short time he was able to restore order to the areas which fell loose after the departure of our assistant dean in mid-year last year. He was able, for example, to create a complex schedule which made it possible for Law to be the only faculty to offer to all withdrawn students an overload structure as an alternative to a second summer make-up session. We are sorry that Mrs. Nellie *Okello*, an LL.B. graduate of the University of Tanzania, had to return home to Kenya, for she gave able assistance in administration and legal writing.

II. Usual Credits and Activities

There were a number of noteworthy developments in the activities which I believe have come to be associated with normal progress in the Faculty.

Last year I emphasized the difficulty and depression which can arise from the necessity of new staff finishing projects by staff who have departed, rather than having full time for their own research or innovation. The need for such sacrifice by staff is undoubted, but remains a heavy burden nevertheless. That a sufficient number of staff continued to give of themselves in this way was marvelous. Most of the backlog from the past was removed, providing a clear stream and encouraging prospect for next year.

Research and Publication

Assistant Professor Katherine *O'Donovan* and her Research and Publication Committee this year sent to press the second volume of Paul and Clapham's ETHIOPIAN CONSTITUTIONAL DEVELOPMENT. This long-awaited work had passed through several editors and helpers, organized locally by Katherine and urged forward from abroad by Jim *Paul*—he had become as anxious as an expectant father about this volume, and we are all pleased by the excellent result. Katherine's committee also published Professor *Krzeczunowicz's* fine book on THE ETHIOPIAN LAW OF EXTRA-CONTRACTUAL LIABILITY, and began the printing of the CONSOLIDATED LAWS OF ETHIOPIA (*Ewing*, General Editor). This massive work, comprising more than 1000 pages in both the Amharic and English versions, has been a major institutional effort of the Faculty for more than five years. For several years the Faculty has announced its imminent appearance, but the announcements reflected optimism rather than reality. It is a pleasure to report that the first page proofs, at least, are now a reality.

Professor *Vanderlinden*, a former member of our Faculty, completed and published in Paris an introduction to modern Ethiopian law in French.

Two more issues of the JOURNAL OF ETHIOPIAN LAW also appeared during the year, Volume 6, Number 2 and Volume 7, Number 1. Major articles in these issues discussed in depth the following topics: divorce in urban Ethiopia (by *Beckstrom)*; Ethiopian lower courts (*Geraghty*); Ethiopian labour relations *(Morehous)*; and criminal procedure for juvenile offenders in Ethiopia *(Fisher)*.

During the past three years, Mr. Zygmunt *Plater* has been primarily responsible for the production of the JOURNAL and the work of the student Editors, and we give him a sincere vote of thanks upon his final departure from Ethiopia. His departure will leave a large gap in our publications program, and it will be important for the Faculty to consider thoughtfully how it should be filled.

Activities of the Full-Time Teaching Staff

In addition to taking normal teaching loads, members of staff participated in many useful activities.

Abiyu Geleta - gave occasional legal advice on request by the Business Vice President of HSIU, and continued research on an introductory book on Ethiopian property law.

Frank C. Ballance - Chairman of the Law Faculty Curriculum Committee which completed a major study of the curriculum; produced three volumes of teaching materials for Law and Development course; completed article, "Zambia and the East African Community," to be published by Syracuse University; member of the Academic Commission.

Berhane Ghebray - Director of Law Faculty's sub-Degree programs (see description below); member of the University Faculty Council and University Extension Committee; member of Vice President's *ad hoc* Committee on "salaries and fringe benefits;" continued research on taxation law.

Jacques Bureau - completed preliminary edition of *Amharic-French-English Lexicon.*

Jon Eddy - Assistant Dean, responsible for a wide range of administrative duties, and Acting Dean in Dean's absence. Member of University bodies: Deans' Council; Faculty Council; and Admissions Board. Member of Law Faculty committees: *e.g.* Academic Commission; Student Relations; book selection for Law Library. Began research on article "Product Liability under the Ethiopian Code," and preparation of teaching materials for Obligations course.

George Krzeczunowicz - published book, *The Ethiopian Law of Extra-Contractual Liability;* sent for publication, article "The University College Period in Ethiopian Legal Education" *(JEL)*, and article, "The Law of Filiation in Ethiopia" (Institute of Ethiopian Studies). Continued research for monograph, "Formation of Contracts in Ethiopia." Started: drafting Legal Quiz samples for the *JEL;* reviewing (with Verhelst) the East African Restatement volumes for the *JEL;* working on manual, *The Ethiopian Law of Damages.* Completed two volumes of teaching materials and instructor's questions on "Comparative Tort" and "Damages and Unjust Enrichment." Member of several Law Faculty and University committees; reported on Ethiopian law to the International Academy of Comparative Law; held workshop meetings with members of the legal profession.

Franz Lang - published article, "Legal and Political Aspects of Establishing a Modern Local Government in Africa" *(Afrikaforum)*; translated Sundstrom's article on our Law Faculty from English to German for publication abroad; started article, "Judicial and Quasi-Judicial Protection Against the Executive in Africa." Translated German legal texts into English for Administrative Law course.

Robert Melin - started teaching materials collection for Evidence course; helped prepare basis for introduction of Ethiopian Legal Assistance Clinic; conferred with government officials about amendments to Draft Evidence Code.

John Messing - completed revision of four volumes of teaching materials and instructor's notes on Transnational Transactions; completed two volumes of teaching materials for Natural Resources course; member of the University Faculty Council. (John is leaving the Faculty next year and he will be greatly missed; if every staff member could produce teaching materials of the quantity and quality of his, we would be considerably improved. He will also be missed in Faculty Council, where his precision and persuasion made him one of the Council's most formidable members.)

Anne-Marie Jacomy-Millette - published book on Treaty Law in Canada (Paris); published article on Ombudsman in Africa *(Revue Général)*; member of Center for African Legal Development team for ECA Human Rights Conference; assisted organization of Jessup International Moot Court Competition for the Law Faculty; helped organize Law School public lectures; prepared teaching materials for African Institutions course.

Katherine O'Donovan - Chairman of the Law Faculty's Research and Publications Committee which published two books and sent two more to press, and assisted publication of the *JEL;* Articles Editor, *JEL;* completed teaching materials for Introduction to Private Law; started teaching materials and an article on Ethiopian Family Law. Member of several Faculty committees, including the Academic Commission.

Zygmunt Plater - Chairman of the Journal of Ethiopian Law, which published two issues and sent a third to the printer. Member of the Center for African Legal Development team for the ECA Human Rights Conference and completed paper on African Constitutionalism for the conference. Member of HSIU Press Board and correspondent for Ethiopia for African Law Reports.

Ron Sklar - chief organizer of the Jessup International Moot Court Competition for the Law Faculty; member of several Faculty committees including Academic Commission; continued writing article about *dolus eventualis* in Ethiopian Criminal Law and began related article; continued to prepare supplementary teaching materials for Penal Law Course.

B.J. Tennery - organized and co-ordinated "Conference on the Lawyer and Legal Education in Ethiopia" held May 21-23 and participated in by senior government officials concerned with the administration of justice, members of the Law Faculty, and outstanding private advocates; began research for monograph on "Ethiopian Employment Law;" founding member of "Ethiopian Industrial Relations Research Association;" member of the Law Faculty Curriculum Committee and Student Relations Committee.

Thierry G. Verhelst - Co-Director, Center for African Legal Development, including assistance to ECA Conference on Human Rights (see description above); advisor for establishing course for lay magistrates in Rwanda; organized law and

development public lectures at Law Faculty; published two articles on development law (Louvain University and Boston University Law Journal); continued preparing teaching materials for Land Reform Course.

Peter Winship - originated course on Law and Economic Regulation and completed teaching materialis for it; translated and began annotating background material on the Commercial Code; started article on background of the Commercial Code. Member, Law Faculty Curriculum Committee, and responsible for coordination of Senior Research Writing program; member, Faculty and University EUS Committee.

Yohannes Heroui - continued research on Ethiopian civil procedure.

Staff Members on Scholarship abroad

Fasil Nahum - completed requirements for LL.M. program at Yale University Law School and received "excellent" rating from his advisor.

Worku Tefara - completed requirements for LL.M program at Northwestern University Law School and received "outstanding" rating from his advisor.

Semereab Michael - continued research at University of Brussels for thesis on the Law of contracts; I had not yet received a report from his advisor at the time of writing this report.

Extension Program for Sub-Degree Candidates

Dr. Berhane opened two new courses in the second half of the year. He initiated a new Diploma program for 200 students after screening over 650 candidates, and after arranging two special examinations to be given by the University's Testing Center. He also opened a new special course for about 40 Parliamentarians. In both courses a new syllabus was created, and eight excellent teachers were employed.

A fascinating result of the examinations administered by the Testing Center was the proficiency distribution of the candidates. The analysis of the examination divided the mature candidates into three major categories: those with a Grade 12 education; those without that but who had graduated from the Law Certificate Program with good cumulative grade averages; and those without either of the preceding, but with long experience (10 years or more) in law related jobs. The exams were in Amharic, and basically tested reading and comprehension ability. Would you, as reader, like now to guess which groups scored best? Of course, there were individual differences, but as groups they quite clearly fell into an order of relative ability. The ranking, beginning with the best scores, went in the exact order of the groups as already noted. Such testing, and we intend to use again the expert and cooperative services of the Testing Center, will provide useful clues about what should be the quantity and quality of our sub-degree teaching materials and curriculum.

The Extension teachers for 1970-71 were: Ato Ababya Abajobir, Ministry of Justice; H.E. Ato Muhammed Abdurahman, Commissioner of Pensions; Dr. Assefa Habte Mariam, Legal Adviser, Ministry of Commerce, Industry and Tourism; Ato Assefa Liben, Judge, High Court; Dr. Bereket-ab Habte Sellassie, Legal Adviser, Ministry of Interior; Ato Sehul Michael, Assistant Attorney General; Major Shimellis Metaferia, Adviser, Ministry of Defence; Ato Zegeye Asfaw, Legal Adviser, Ministry of Land Reform and Administration.

Curriculum and Academic Standards

Mr. Frank *Ballance's* Curriculum Committee concluded a year of debate and discussion by producing a report in April which was to be the basis of full Faculty consideration. The committee emerged with some stimulating ideas, and we all regret that the disturbances at the University in early May and the many crisis meetings effectively postponed discussion until next academic year. I regret that Frank is leaving Ethiopia, and will not have the opportunity to follow-through on the ideas proposed.

By September of 1971 we also will have an evaluation report on the Faculty by Professor Yash *Ghai*, formerly Dean of the University Law School in Tanzania, and now Research Fellow at Yale University Law School. He is known for his imaginative and critical mind, and I asked him here because I feel we are at a stage where we need an evaluation by an outstanding outsider with those qualities.

We have also written to our staff members who are currently abroad on scholarship, and we have already received long and useful replies. At the Conference on the Lawyer and Legal Education in Ethiopia we received many curriculum suggestions from government officials and private practitioners, and we will be continuing the dialogue with them. We also intend to involve our students and former students in the discussions. It should be a lively year, and we hope a fruitful one as well.

My own concern continues to be less with the particular nodes of knowledge represented by the subject-matter of individual courses—though these too require careful thought—but more with the skills which a graduating lawyer must have and which I feel we still handle inadequately. I define these skills broadly. They include the ability to identify the issues in human problems, to isolate the relevant social and other factors to project the consequences of different solutions, and to make the most effective resolution of the problems. The student must also be given greater opportunity to develop his powers to argue persuasively, both orally and in writing, and in particular to be able to draft alterations in the law or new laws which truly reflect the goals desired.

At the end of the year, before the final examinations, I took a confidential and anonymous student poll on each teacher. The student responses seemed frank and fair, and I believe our teachers will benefit from both the compliments and criticisms when I discuss them with them next September. The overall responses in most (but not every) case were gratifyingly in praise of the teachers, but in all cases the trends in the answers will be useful to our teachers, and therefore beneficial for the students.

This year there was another boycott of classes during the final weeks of the second semester by students from all faculties, which resulted in an early closure of many class-year units in the faculties. As a wandering alien, it is not easy for me to judge the political advantages the students seek to gain by boycott of classes and related activities. But as a teacher who has taught in Sudan, the United States, and in Zambia as well as in Ethiopia, I have no doubt that academic standards suffer by the repeated interruption of the learning process. One aspect of the problem particularly disturbed me. There seemed to be an increasing number of students who wanted to believe that any staff member who talked about academic standards was indulging in an attack on student political activity. In part, they are right. A few staff members in the University have used loose talk about academic standards to discourage any activity other than studying. This is wrong, But it is equally

wrong for some students to use loose talk to deny the advantages of maintaining high academic standards.

Whatever the future may bring for Ethiopia, there will be an overwhelming need for well-trained doctors, engineers, and lawyers — the social engineers. Our graduates will be unable to fulfill their responsibilities to the people of the country if standards are lowered and easy grades are handed out after every crisis. The Law Faculty intends to do all it can to make its students into skilled graduates, and it intends to keep its standards high for the benefit of the students and those they will eventually serve.

Our students who excelled in the international moot court competition against schools from many places are an example of the standard our Faculty can reach— and I say "our" purposely, for *all* of our students are capable of high achievement. But achievement requires good teachers and good students (and these we have), *and* the ability to work hard. Hard work is not natural or easy to anyone; all persons, students included, must develop the capacity to work long and well. I believe staff and students must together come to a consensus on how we can further develop the skill of hard work—for it is a skill, just as cogency and perceptiveness of thought are skills.

መግለጫ ።

የሚከተሉት ፡ ፍርዶች ፡ ወይም ፡ ጉዳዮች ፡ በኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ ጠቅላይና ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ የተወሰኑ ፡ ናቸው ። የአማርኛው ፡ ፍርድ ፡ መደበኛ ፡ (ኦፊሻል) ፡ ስለሆነ ፡ ከእንግሊዝኛው ፡ ቀድሞ ፡ ይገኛል ።

የኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ መጽሔት ፡ ለሕግ ፡ ባለሙያዎች ፡ ሁሉ ፡ የሚያስፈልግ ፡ ምሁራዊ ፡ እትም ፡ ነው ። ፍርዶች ፡ በመጽሔቱ ፡ ውስጥ ፡ የሚታተሙት ፡ በመጽሔቱ ፡ ቦርድ ፡ አባሎችና ፡ በአዘጋጇዎቹ ፡ አስተያየት ፡ አሳሳቢ ፡ የሕግ ፡ ጭብጦችን ፡ ያነሳሉ ፡ ተብለው ፡ የሚገመቱትን ፡ ውሳኔዎች ፡ ለሕግ ፡ ባለሞያዎች ፡ ለማቅረብ ፡ ነው ። አንድ ፡ የፍርድ ፡ ጉዳይ ፡ እንዲታተም ፡ በሚመረጥበት ፡ ጊዜ ፡ የመጽሔቱ ፡ ቦርድ ፡ አባሎች ፡ እና ፡ አዘጋጇዎች ፡ ፍርዱ ፡ የፍጹምነት ፡ መልክ ፡ አለው ፡ የሚል ፡ አሳብ ፡ የማስተጋባት ፡ ፍላጎት ፡ የላቸውም ። ቢሆንም ፡ የፍርድ ፡ አሳቡ ፡ መልካምነት ፡ ፍርዱን ፡ በመጽሔቱ ፡ ውስጥ ፡ ለመታተም ፡ ከሚያስችሉት ፡ ሁኔታዎች ፡ ውስጥ ፡ ከፍተኛውን ፡ ደረጃ ፡ የያዘ ፡ ነው ። በአንድ ፡ የቦርዱ ፡ አባል ፡ ወይም ፡ በአንድ ፡ የመጽሔቱ ፡ አዘጋጅ ፡ አስተያየት ፡ አንድ ፡ ፍርድ ፡ በአንድ ፡ በኩል ፡ አሳሳቢ ፡ የሆነ ፡ የሕግ ፡ ጭብጥ ፡ የሚያነሳ ፡ በሌላው ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ የሚያከራክር ፡ ሆኖ ፡ የተገኘ ፡ እንደሆነ ፡ ወይም ፡ በጭብጡ ፡ ላይ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ከሰጠው ፡ ውሳኔ ፡ ሌየት ፡ ያለ ፡ የሚደገፍ ፡ አሳብ ፡ ሊኖር ፡ የሚችል ፡ ከሆነ ፡ ይህንኑ ፡ የሚያስረዳ ፡ ማስታወሻ ፡ ይሰጣል ። ይሁንና ፡ በየደረጃው ፡ የሚገኙ ፡ የሕግ ፡ ባለሙያዎች ፡ በመጽሔቱ ፡ ውስጥ ፡ ታትሞ ፡ የሚገኘው ፡ በእያንዳንዱ ፡ ፍርድ ፡ ላይ ፡ የተለያየ ፡ አስተያየት ፡ ሊኖራቸው ፡ ስለሚችል ፡ የዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ ማስታወሻ ፡ በማይሰጥበት ፡ ጊዜ ፡ የተሰጠው ፡ ውሳኔ ፡ የፍጹምነት ፡ መልክ ፡ አለው ፡ ብሎ ፡ መቀበል ፡ ተገቢ ፡ አይደለም ።

የቦርድ ፡ አባሎችና ፡
የመጽሔቱ ፡ አዘጋጇዎች ።

REPORTS

The following reports are cases decided by the Supreme Imperial and the High Courts of Ethiopia. The Amharic judgment is official and always precedes the English.

The Journal of Ethiopian Law is a scholarly publication, addressing itself to all members of the profession. Its purpose in publishing judgments is to make known to the profession interesting decisions which in the opinion of the Board and Editors raise important issues of law. In selecting a particular judgment for publication, the Board and Editors do not wish to convey the impression that the judgment is definitive on any proposition for which it may stand although the quality of the decision is always an important consideration in determining whether it should be included in the Journal. When, in the opinion of a Board Member or an Editor, a judgment is of interest and raises an important issue of law but there is reason to believe that aspects of the decision are contestable or that the result reached by the court is not clearly the only supportable conclusion, a note on the case is often included. The absence of such a note is not however to be interpreted as indicating complete finality on the issues raised in the case, as it is expected that members of the profession on all levels may hold differing opinions on the merits of any judgment published herein.

The Members of the Board and
The Editors.

ጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፤

አዲስ ፡ አበባ ፤ ፩ኛ ፡ ችሎት ።

ዳኞች ፤

አፈንጉሥ ፡ ተሾመ ፡ ኃይሌ ፡ ማርያም ፤

አቶ ፡ ታደሰ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ፤

አቶ ፡ ኃይሌ ፡ በጸሎት ።

ይግባኝ ፡ ባይ ፡ የአገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፤

መልስ ፡ ሰጪ ፡ የአርቲስቲክ ፡ ማተሚያ ፡ ቤት ፤

የይግባኝ ፡ መዝገብ ፡ ቁጥር ፡ ፲፻፷፭/፷

ግብር — በፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ስለመታየት — ግምት — የሕግ ፡ ማስታወቂያ ፡ ቍ. ፻፶፭ ፡ የ፲፱፻፶፩ ፡ አን. ፲፰(ረ) አዋጅ ፡ ቍ. ፻፸፫ ፡ የ፲፱፻፶፫ ፡ አን. ፶፬ ፡

ውሳኔ ፡

በከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የተከራከሩበትን ፡ መዝገብ ፡ መርምረናል ። አመልካቹ ፡ የአሁኑ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ሐምሌ ፡ ፲፫ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፰ ፡ ዓ.ም. ፡ በተጻፈው ፡ ማመልከቻ ፡ በዱቤ ፡ ከታተመውና ፡ ከተሠራው ፡ የኢት ፡ 300,000 ብር ፡ ያህል ፡ ከሆነው ፡ ገንዘብ ፡ ውስጥ ፡ የኢት ፡ ብር ፡ 54,136 ከ85 ሣንቲም ፡ የሆነውን ፡ ገንዘብ ፡ ለማግኘት ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ተጻጽፈንና ፡ ደክመን ፡ ማግኘት ፡ ስላልተቻለ ፡ በኪሣራ ፡ ስም ፡ መዝገቡን ፡ ሠርዘነው ፡ ነበር ፤ አሁን ፡ ግን ፡ በብዙ ፡ ድካም ፡ ታግለን ፡ ለማግኘት ፡ ያልቻልነውን ፡ ገንዘብ ፡ ትርፍ ፡ ሳናገኝበትና ፡ ሳንቀበል ፡ ግብር ፡ እንድንከፍል ፡ ያገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ የጠየቀኝና ፡ የግብር ፡ ይግባኝ ፡ ጉባኤም ፡ ያጸናብኝ ፡ አላግባብ ፡ ስለሆነ ፡ ይሠረዝልኝ ፡ በማለት ፡ ለከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ አመልክቷል ።

ተከሳሹ ፡ የአሁኑ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ መሥሪያ ፡ ቤትም ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ቀርቦ ፡ በ፲፱፻፶ኛው ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ በወጣው ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ የተመለከተው ፡ ቁጥር ፡ ፻፶፭/፶፩ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ በአንቀጽ ፡ ፲፰ ፡ ንኡስ ፡ ቁጥር ፡ (ረ) የሚደነግገው ፡ ዕዳ ፡ ተቀናሽ ፡ የሚሆነው ፡ ያገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ባለሥልጣን ፡ ግብር ፡ ከፋዩ ፡ ሊያገኘው ፡ የማይቻለው ፡ ዕዳ ፡ መሆኑንና ፡ በሚገባ ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ አስፈላጊውን ፡ ተግባር ፡ በመፈጸም ፡ ገቢ ፡ ለማድረግ ፡ ያለመቻሉን ፡ ሲቀበለው ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ስለሆነ ፡ ነገሩ ፡ የአስተዳደርን ፡ ሥልጣን ፡ እንጂ ፡ በ፶፫ኛው ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፲፫ ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ በወጣው ፡ አዋጅ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፸፫/፶፫ ፡ አንቀጽ ፡ ፶፬ ፡ መሠረት ፡ ለፍርድ ፡ ቤት ፡ የሚቀርብ ፡ ጉዳይ ፡ አይደለም ፡ በማለት ፡ ተከራክሯል ።

የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሁለቱንም ፡ ወገን ፡ ክርክር ፡ ከሰማ ፡ በኋላ ፡ ያገር፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ የመደበውን ፡ ግብር ፡ የግብር ፡ ይግባኝ ፡ ጉባዔ ፡ የተቀለበው ፡ ያላንዳች ፡ ምክንያት ፡ ስለሆነ ፤ አመልካች ፡ የተባለውን ፡ ገንዘብ ፡ ገቢ ፡ ለማድረግ ፡ ያለመቻሉን ፡ አረጋግጦ ፡ ተቀናሽ ፡ ያድርግ ፡ በማለት ፡ ወስኗል ። ይግባኙም ፡ የቀረበው ፡ በዚህ ፡ ውሳኔ ፡ ላይ ፡ ነው ።

የነገሩ ፡ አመጣጥና ፡ በከፍተኛውም ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የተወሰነው ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ ያለው ፡ ሲሆን ፡ ከዚህ ፡ ቀጥለን ፡ ውሳኔው ፡ በሚገባ ፡ መሆኑን ፡ አለመሆኑን ፡ እንመረምራለን ።

በቁጥር ፡ ፲፱፻፶፫ ፡ በወጣው ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ በአንቀጽ ፡ ፲፮ ፡ በንኡስ ፡ አንቀጽ፡ (ረ) የተጻፈው ፡ የተረጋገጠ ፡ ተመላሽ ፡ የማይሆን ፡ ዕዳ ፡ ተቀናሽ ፡ የሚሆነው ፡ ያገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ባለሥልጣን ፡ ግብር ፡ ከፋይ ፡ ሊያገኘው ፡ የማይችል ፡ ዕዳ ፡ መሆኑንና ፡ በሚገባ ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ አስፈላጊውን ፡ ተግባር ፡ በመፈጸም ፡ ሞክሮ ፡ ገቢ ፡ ለማድረግ ፡ ያለመቻሉን ፡ ሲቀበለው ፡ ነው ፡ ይላል ።

መልስ ፡ ሰጭውም ፡ የኢት ፡ ብር ፡ 54,136 ብር ፡ ከ85 ፡ ሣንቲም ፡ ገቢ ፡ ለማድረግ፡ አልቻልሁምና ፡ በዕዳ ፡ መልክ ፡ ይቀነስልኝ ፡ በማለት ፡ ያመለከተው ፡ ይህን ፡ ድንጋጌ ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ያገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ እንዲሁም ፡ የግብር ፡ ይግባኝ ፡ ጉባዔ ፡ መልስ ፡ ሰጭው ፡ በገንዘቡ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ክስ ፡ ያላቀረበበት ፡ መሆኑን ፡ በመግለጥ ፡ በገንዘቡ ፡ ግብር ፡ እንዲከፍልበት ፡ ወስኖበታል ። መልስ ፡ ሰጭው ፡ የሚከራከረው ፡ ይህ ፡ ውሳኔ ፡ ተገቢ ፡ አይደለም ፡ በማለት ፡ ነው ።

ስለ ፡ ግብር ፡ ይግባኝ ፡ ጉባዔ ፡ ሥልጣንና ፡ እንዲሁም ፡ በግብር ፡ ነገር ፡ ረገድ ፡ ስለ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሥልጣን ፡ በቁጥር ፡ ፩፻፷፫ ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ የወጣውን ፡ አዋጅ ፡ ተመልክተነዋል ። በዚህ ፡ አዋጅ ፡ በአንቀጽ ፡ ፶፩ ፡ የተጻፈው ፡ የተወሰነበትን ፡ ግብር ፡ የሚቃወም ፡ ግብር ፡ ከፋይ ፡ በአንቀጽ ፡ ፶፱ ፡ ለተቋቋመው ፡ የግብር ፡ ይግባኝ ፡ ኮሚሲዮን ፡ ይግባኝ ፡ ለማለት ፡ ይችላል ፡ ይላል ። እንዲሁም ፡ በአንቀጽ ፡ ፶፰ ፡ የተጻፈው ፡ የግብር ፡ ይግባኝ ፡ ኮሚሲዮን ፡ የሕግ ፡ ስሕተት ፡ አድርጓል ፡ ያለ ፡ እንደሆነ ፡ ለፍርድ ፡ ቤት ፡ ይግባኝ ፡ ሊያቀርብ ፡ የሚችል ፡ መሆኑን ፡ ይናገራል ። ይግባኙ ፡ የሚቀርብለት ፡ ፍርድ ፡ ቤትም ፡ የሚያየው ፡ የሕግ ፡ ስሕተት ፡ እንጂ ፡ የፍሬ ፡ ነገር ፡ ስሕተት ፡ የማይመለከት ፡ መሆኑን ፡ በአንቀጽ ፡ ፶፱ ፡ የተጻፈው ፡ ይደነግጋል ። ይኸውም ፡ በዚህ ፡ አዋጅ ፡ መሠረት ፡ ያገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ስለግብር ፡ አከፋፈል ፡ የወጣውን ፡ ደንብና ፡ ድንጋጌ ፡ ተከትሎ ፡ የሚመድበውን ፡ ግብር ፡ አነሰ ፡ በዛ ፡ የማለት ፡ ሥልጣን ፡ ለግብር ፡ ይግባኝ ፡ ኮሚሲዮን ፡ የተሰጠ ፡ ሲሆን ፡ የፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ሥልጣን ደግሞ ፡ ያገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ሕግን ፡ ተላልፎ ፡ ያለሕግ ፡ ግብር ፡ሲጠይቅና ፡ የግብር ፡ ይግባኝ ፡ ኮሚሲዮንም ፡ ሳያርመው ፡ ሲቀርና ፡ በሕጉ ፡ ረገድ ፡ ቢሳሳት ፡ ይህንኑ ፡ ለማረምና ፡ ለማስተካከል ፡ ነው ። ፍርድ ፡ ቤት ፡ ግብር ፡ በዛ ፡ አነሰ ፡ ከማለቱ ፡ ጥያቄ ፡ ውስጥ ፡ ሊገባ ፡ የሚችል ፡ አይመስለንም ። ምክንያቱም ፡ በአዋጁ ፡ በአንቀጽ ፡ ፶፱ ፡ የተጻፈው ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ በሕግ ፡ ረገድ ፡ የቀረበውን ፡ ክርክር ፡ ተመልክቶ ፡ ይወስናል ፡ እንጂ ፡ ከአገማመቱ ፡ ሥራ ፡ ውስጥ ፡ ሊገባ ፡ አይችልም ፡ ስለሚል፡ ነው ። በዚህ ፡ በቀረበልን ፡ የይግባኝ ፡ ነገር ፡ የአገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ባለሥልጣን ፡ መልስ ፡ ሰጪው ፡ የሚከፍለውን ፡ ግብር ፡ ሲመድብ ፡ በ53,136 ብር ፡ ከ85 ሣንቲም ፡ ገንዘብ ፡ ላይ ፡ 19,489 ብር ፡ ከ27 ሣንቲም ፡ ግብር ፡ እንዲከፍልበት ፡ መድቧል ። መልስ ፡ ሰጪው ፡ በበኩሉ ፡ ይህን ፡ ግብር ፡ የተጠየቀበትን ፡ ገንዘብ ፡ ከዕዳ ፡ ከፋዮች ፡ ላይ ፡ ለማግኘት ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ተጻጽፈንና ፡ ሞክረን ፡ አቅቶናል ፡ በዱቤ ፡ ያሠሩትን ፡ ሰዎች ፡ ከሰንም ፡ ለመጠየቅ ፡ አንዳንዶቹ ፡ ደንበኞቻችን ፡ በዱቤ ፡

ሰነድ ፡ ማተሚያ ፡ ቤቱ ፡ ሲቃጠል ፡ አብሮ ፡ ስለተቃጠለና ፡ ሌሎቹም ፡ እንደ ፡ ፖይንትፎር ፡ ያሉት ፡ ሥራቸው ፡ ቆሞ ፡ መሥሪያ ፡ ቤታቸው ፡ በመፍረሳቸው ፡ እንዲሁም ፡ ከሌሎቹ ፡ ላይ ፡ ያለውን ፡ ገንዘብ ፡ ከመልስ ፡ ሰጭው ፡ አቅም ፡ በላይ ፡ በሆነ ፡ ችግር ፡ ምክንያት ፡ ማግኘት ፡ አልተቻለምና ፡ ለመሰብሰብ ፡ እንዳልተቻለ ፡ ዕዳ ፡ ተቆጥሮ ፡ ሊቀነስልኝ ፡ ይገባል ፡ በማለት ፡ አመልክቷል ። የአገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ባለሥልጣን ፡ ግን ፡ ጥያቄውን ፡ አልተቀበለውም ። ይግባኙንም ፡ ለግብር ፡ ይግባኝ ፡ ጉባዔ ፡ አቅርቦ ፡ ጉባዔው ፡ ነገሩን ፡ ከመረመረ ፡ በኋላ ፡ መልስ ፡ ሰጭው ፡ ገንዘቡን ፡ ለማግኘት ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ ስላላቀረበበትና ፡ በአዋጁም ፡ መሠረት ፡ ያገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ያልተቀበለው ፡ ስለሆነ ፡ አይቀነስለትም ፡ በማለት ፡ ጥያቄውን ፡ ውድቅ ፡ አድርጎበታል ።

እንግዲህ ፡ የግብር ፡ ይግባኝ ፡ ጉባዔ ፡ የሕግ ፡ ስሕተት ፡ ፈጽሞ ፡ እንደሆነ ፡ እንመልከት ፡ በቁጥር ፡ ፪፻፶፰ ፡ የሕግ ፡ ክፍል ፡ ማስታወቂያ ፡ በአንቀጽ ፡ ፲፯/ረ/ ፡ የተጻፈው ፡ ግብር ፡ ከፋዩ ፡ ይቀነስልኝ ፡ የሚለውን ፡ ገንዘብ ፡ ለማግኘት ፡ ሞክሮ ፡ ሊያገኝ ፡ አለመቻል ፡ አለበት ፡ ይላል ። ያገር ፡ ውስጥ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ እንዲሁም ፡ የግብር ፡ ይግባኝ ፡ ጉባዔ ፡ መልስ ፡ ሰጭው ፡ ይቀነስልኝ ፡ ያለውን ፡ ያልተቀበለው ፡ ይቀነስልኝ ፡ የሚለውን ፡ ገንዘብ ፡ ለማግኘት ፡ ሞክሮ ፡ ሊያገኝ ፡ አለመቻሉን ፡ አላስረዳም ፡ በማለት ፡ ነው ። የግብር ፡ ይግባኝ ፡ ጉባዔ ፡ ነገሩን ፡ ያየበትን ፡ ጽሑፍ ፡ እንደተመለከትነው ፡ መልስ ፡ ሰጭው ፡ ገንዘቡን ፡ ለማግኘት ፡ ተጻጽፎ ፡ ሞክሬ ፡ ነበር ። ማስረጃውም ፡ ስለተቃጠለብኝና ፡ እንዲሁም ፡ አንዳንድ ፡ እንደ ፡ ፖይንት ፡ ፎር ፡ ያሉ ፡ ድርጅቶች ፡ ስለፈረሱና ፡ በሌሎችም ፡ ላይ ፡ ያለውን ፡ ለማግኘት ፡ ከዓቅም ፡ በላይ ፡ ስለሆነ ፡ አልከሰስሁም ፡ ከማለት ፡ በቀር ፡ ገንዘቡን ፡ ለማግኘት ፡ ያልቻለበትን ፡ ምክንያት ፡ በቂ ፡ በሆነ ፡ ማስረጃ ፡ አላስረዳም ፡ ማስረጃ ፡ አቅርቦም ፡ አልተከላከለም ። ካሁንም ፡ ቀደም ፡ አቅርቦት ፡ የነበረውን ፡ ክርክር ፡ ደግሞ ፡ ከማንሳት ፡ በቀር ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ አለኝ ፡ አላለም ። ያመለከተው ፡ ማስረጃዬ ፡ በመቃጠሉ ፡ የክብር ፡ ዘበኛና ፡ የፖይንት ፡ ፎር ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ባልተረዳነው ፡ ምክንያት ፡ በመፍረሱ ፡ የተነሳ ፡ ገንዘቡን ፡ ለማግኘት ፡ አልቻልሁም ፡ በማለት ፡ ነው ። ይህ ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ ነው ፡ ለማለት ፡ አይቻልም ፤ እንግዲህ ፡ መልስ ፡ ሰጭው ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ ሳያቀርብና ፡ አቅርቦም ፡ ሳይከላከል ፡ የሕግ ፡ ስሕተት ፡ ተደርጓል ፡ በማለት ፡ ይግባኝ ፡ ያለው ፡ በማይገባ ፡ ሆኖ ፡ አግኝተነዋል ። ስለዚህ ፡ የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሰጠውን ፡ ውሳኔ ፡ ሽረነዋል ፡ ለከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይጻፍ ።

መጋቢት ፡ ፲፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ.ም.

SUPREME IMPERIAL COURT

Addis Ababa, Div. No. 1

INLAND REVENUE DEPARTMENT v. ARTISTIC PRINTING PRESS

Civil Appeal No. 705-60

Taxation—Review by courts—Assessment—Legal Notice No. 258 *of* 1962, *Art.* 16 *(f)—Proc. No.* 173 *of* 1961, *Art.* 59.

Plaintiff-respondent, the Artistic Printing Press, alleged that out of E. $ 300,000 that clients owed it, it was unable to recover E. $ 54,136.85 which it entered as bad debts, and hence claimed to be relieved from payment of income tax on this sum. The Income Tax Authority and the Tax Appeal Commission held that the plaintiff respondent was liable to pay income on the whole amount. The High Court reversed this decision and held that the bad debts were deductible to the extent that the plaintiff could establish that they were unrecoverable. The Supreme Court reversed the decision of the High Court on the ground that the taxpayer who demands the deduction of a bad debt has the burden of establishing that he failed to recover the money after having taken all steps necessary for the recovery of the debt.

ጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፤

አዲስ ፡ አበባ ፤ ፩ኛ ፡ ችሎት ።

ዳኞች ፤

አፈንጉሥ ፡ ተሾመ ፡ ኃይሌ ፡ ማርያም ፤

አቶ ፡ ታደሰ ፡ ተክሌ ፡ ጊዮርጊስ ፤

አቶ ፡ ኃይሌ ፡ በጸሎት ።

ይግባኝ ፡ ባይ ፤ አቶ ፡ ገብረ ፡ ማርያም ፡ አመንቴ ፤

መልስ ፡ ሰጭ ፤ የቴሌኮሙኒኬሽን ፡ ነገረ ፡ ፈጅ ፤

የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ይግባኝ ፡ መዝገብ ፡ ቁጥር ፡ ፬/፷፩

ዋስትና — ተያዥና ፡ ዋስ — የዋስትናው ፡ ከፍተኛ ፡ መጠን ፡ ስለመወሰን — ፍት. ብሔር ፡ ቍ. ፲፱፻፳፪ ፡ ፲፱፻፳፭ ፤ ፲፱፻፳፰ ፡ ፲፱፻፳፱ ፡ ፫፲፻፱፻፴፪ ።

ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የዋስትናው ፡ ከፍተኛ ፡ መጠን ፡ በውሉ ፡ ባይወሰንም ፡ ቅሉ ፡ ተከሳሹ ፡ ተያዥ ፡ እንደመሆኑ ፡ መጠን ፡ አላፊ ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ ከወሰነው ፡ የቀረበ ፡ ይግባኝ ።

ውሳኔ ፤ ፍርዱ ፡ ተሽሯል

፩. ዋስትናና ተያዥነት ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ተጠቃልሏል ፤ ሁለቱን ፡ መለያየት ፡ ከሕጉ ፡ መንፈስ ፡ ውጪ ፡ ይሆናል ።

፪. የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ቍ. ፲፱፻፳፪ ፡ የዋስትናው ፡ ከፍተኛ ፡ መጠን ፡ መወሰን ፡ አለበት ፡ ስለሚል ፡ ቍ. ፲፱፻፳፭ን ፡ ከፍተኛ ፡ መጠን ፡ የማይወሰን ፡ ዋስትናን ፡ እንደሚደግፍ ፡ አድርጎ ፡ መተርጎም ፡ ትልቅ ፡ ግጭት ፡ መፍጠር ፡ ይሆናል ። ስለዚህም ፡ ቍ. ፲፱፻፳፭ ፡ ከቍ. ፲፱፻፳፪ ፡ ጋራ ፡ እንደሚስማማ ፡ ሆኖ ፡ መተርጎም ፡ አለበት ።

(የአዘ. ማመ. "ልማዳዊ ፡ ሕግ" ፡ በኢትዮጵያ ፡ ስላለው ፡ ደረጃ ፡ ለማጣራት ፡ የሚፈልጉ ፡ አንባቢያን ፡ ጂ ፡ ቼቼኖቪች ፡ "ሕግና ። ባሕል ፡ (ልማድ) ፡ በኢትዮጵያ" ፡ የኢ. ሕ. መ. ቮል. ፪ ፡ (፲፱፻፶፰) ፡ ገጽ ፡ ፩፻፹፩—፪፻፹ ፩፻፹፱ ፡ እና ፡ ጂ ፡ ቼቼኖቪች ፡ "The present role of equity in Ethiopian civil law," የአፍ. ሕ. መ. ቮል. ፲፫ ፡ (፲፱፻፷፬) ገጽ ፡ ፪፻፹፩— ፪፻፺ ፡ ያንብቡ ፡)

ፍርድ

ይህ ፡ ይግባኝ ፡ የቀረበው ፡ የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በመዝገብ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፺/፷፩ ፡ በሰጠው ፡ ፍርድ ፡ ላይ ፡ ነው ። መዝገቡን ፡ መርምረናል ። የነገሩ ፡ አመጣጥ ፡ እንዲህ ፡ ነው ።

መልስ ፡ ሰጭው ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ በአቶ ፡ አስመላሽ ፡ አይሙትን ፡ ፩ኛ/ ተከሳሽ፡ ይግባኝ ፡ ባዩን ፡ ፪ኛ/ተከሳሽ ፡ አድርጎ ፡ ባቀረበው ፡ ክስ ፤ ፩ኛው ፡ ተከሳሽ ፡ የቴሌኮሙኒኬሽን ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ገንዘብ ፡ ያዥ ፡ ሆነው ፡ በሚሠሩበት ፡ ጊዜ ፡ በጠቅላላው ፡ ፳፰ሺ፩፻፺፩ ብር ፡ ከ፲፱ ፡ ሣንቲም ፡ ያጐደሉ ፡ ስለሆነ ፤ እንዲሁም ፡ ፪ተኛው ፡ ተከሳሽ ፡ አንደኛው ፡ ተከሳሽ ፡ በማናቸውም ፡ ክፍል ፡ ወይም ፡ በቦርዱ ፡ ውስጥ ፡ በማናቸውም ፡ ደረጃ ፡ በሚሠሩበት ፡ ጊዜ ፡ ሁሉ ፡ ለሚያደርጉት ፡ ጉድለት ፡ ሁሉ ፡

ኃላፊ ፡ ተያዥና ፡ ተጠያቂ ፡ ነኝ ፡ በማለት ፡ ግዴታ ፡ ገብተው ፡ የፈረሙ ፡ ስለሆነ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፪ሺ፰ ፤ ፪ሺ፴፩ ፤ ንኡስ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፤ ፪ ፤ ፪ሺ፴፫ ፤ ንኡስ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፤ ፪ ፤ ፩ሺ፱፻፳ ፤ ፩ሺ፱፻፴ ፤ ፩ሺ፱፻፴፩ ፤ በተጻፈው ፡ መሠረት ፡ ሁለቱም ፡ ተከሳሾች ፡ ክስ ፡ የቀረበበትን ፡ እንዲከፍሉ ፡ ይፈረድባቸው ፡ በማለት ፡ ጠይቀዋል ። በዚህ ፡ ክስ ፡ መሠረት ፡ ሁለቱም ፡ ተከሳሾች ፡ ቀርበው ፤ ፩ኛ/ተከሳሽ ፡ ክሱን ፡ በመካድ ፡ በአዲተር ፡ ይመርመርልኝ ፡ ብለዋል ። ሁለተኛ ፡ ተከሳሽ ፡ ያሁኑ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ የዋስትናውን ፡ ገንዘብ ፡ ልክ ፡ ስለማይወስን ፤ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፳፪ ፡ ንኡስ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፤ ፪ ፤ ፫ ፤ መሠረት ፡ ዋስትናው ፡ ፈራሽ ፡ መሆን ፡ ስላለበት ፡ በኃላፊነት ፡ አልጠየቅም ፡ በማለት ፡ ተከራክረዋል ።

የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በግራ ፡ ቀኙ ፡ በኩል ፡ የቀረበለትን ፡ ማስረጃና ፡ የሕግ ፡ ክርክር ፡ ከመዘገበ ፡ በኋላ ፤ በሁለቱም ፡ ተከሳሾች ፡ በኩል ፡ የቀረበውን ፡ ክርክር ፡ ውድቅ ፡ አድርጎ ፡ ፈርዶባቸዋል ። ይግባኙም ፡ የቀረበው ፡ በዚህ ፡ ፍርድ ፡ ላይ ፡ ነው ።

በዚህ ፡ ነገር ፡ ይግባኝ ፡ ያቀረቡት ፡ ሁለተኛው ፡ ተከሳሽ ፡ ብቻ ፡ ስለሆኑ ፡ የምንመለከተው ፡ በሁለተኛው ፡ ተከሳሽ ፡ ባሁኑ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ በኩል ፡ የቀረበውን ፡ ይግባኝ ፡ ብቻ ፡ ነው ።

ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ይግባኝ ፡ ያሉበትን ፡ ምክንያት ፡ ነሐሴ ፡ ፳፭ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በተጻፈ ፡ የይግባኝ ፡ ማመልከቻ ፡ ጽፈው ፡ አቅርበዋል ። በዚህ ፡ ማመልከቻ ፡ ያቀረቡት ፡ ክርክር ፡ የዋስትናውን ፡ ወረቀት ፡ አልፈረምሁም ፡ በማለት ፡ ሳይሆን ፤ ብፈርምም ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፳፪ ፡ የተጻፈው ፡ ዋስ ፡ የሆነበት ፡ የዋስትናው ፡ ገንዘብ ፡ ልክ ፡ በዋስትናው ፡ ውል ፡ ካልተገለጠ ፡ ዋስትናው ፡ ፈራሽ ፡ ነው ፡ ስለሚል ፤ በዚህ ፡ መልስ ፡ ሰጭው ፡ ባቀረበው ፡ የዋስትና ፡ ውል ፡ ልገደድበት ፡ አይገባም ፡ የሚል ፡ ነው ።

መልስ ፡ ሰጭው ፡ በበኩላቸው ፡ ያቀረቡትን ፡ ክርክር ፡ ግንቦት ፡ ፳፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በጻፉት ፡ መልስ ፡ ገልጠዋል ። ይኸውም ፡ ባጭሩ ፤ ፩ኛ/በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፳፪ ፤ የተጻፈው ፡ ስለ ፡ ዋስትና ፡ ፎርም ፡ እንጅ ፡ ስለ ፡ ተያዥነት ፡ ባለመሆኑ ፡ አግባብ ፡ የለውም ።

፪ኛ/ ዋስትና ፡ ለታወቀ ፡ ዕዳ ፡ ሲሆን ፤ ተያዥነት ፡ ግን ፡ ልኩ ፡ በቅድሚያ ፡ ስለማይታወቅ ፡ ሠራተኛው ፡ ወደፊት ፡ ለሚያጠፋው ፡ ገንዘብ ፡ በመሆኑ ፤ ዋስትና ፡ እና ፡ ተያዥነት ፡ ልዩነት ፡ አላቸው ።

፫ኛ/ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፳፫ ፡ የተጻፈው ፡ ወደፊት ፡ ለሚሆን ፡ ግዴታ ፡ ወይም ፡ በአንድ ፡ ዓይነት ፡ ሁኔታ ፡ ዋስ ፡ ለመሆን ፡ ይቻላል ፡ ስለሚል ፡ በዚህ ፡ ነገር ፡ መጠቀስ ፡ የሚገባው ፡ ይህ ፡ ድንጋጌ ፡ ነው ።

፬ኛ/ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ተያዥ ፡ ሲሆኑ ፡ አቶ ፡ አስመላሽ ፡ የገንዘብ ፡ ያዥ ፡ መሆኑንና ፡ የሚይዘውም ፡ ገንዘብ ፡ ልክ ፡ የሠራተኞች ፡ ደመወዝ ፡ እንኳን ፡ ፪፻፴ሺ ፡ ብር ፡ መሆኑን ፡ ስለሚያውቁ ፤ ይህንኑ ፡ አውቀውና ፡ ፈቅደው ፡ ስለተያዙ ፡ ዋስትናው ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፳፪ ፡ በተጻፈው ፡ መሠረት ፡ የተሟላ ፡ ውል ፡ ነው ።

፭ኛ/ በተጨማሪም ፡ በዋስትናው ፡ ሰነድ ፡ ላይ ፡ ያላቸውን ፡ ንብረት ፡ መጠን ፡ የዘረዘሩ ፡ ስለሆነ ፤ የዋስትናው ፡ ልክ ፡ እንደተወሰነ ፡ ይቆጠራል ፡ በማለት ፡ የቀረበ ፡ ክርክር ፡ ነው ።

እንግዲህ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ እንደተገለጠው ፡ በሁለቱም ፡ ወገን ፡ የቀረበው ፡
የሕግ ፡ ክርክር ፡ ስለሆነ ፤ ስለዋስትና ፡ ጉዳይ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ የተደነገገውን ፡
እንመረምራለን ። በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፳፪ ፡ የተጻፈው ፤ በሕሊና፡
ግምት ፡ ብቻ ፡ ዋስትና ፡ እንዳለ ፡ አይቆጠርም ፤ ዋስትና ፡ ግልጽ ፡ መሆን ፡ አለበት ፡
እንዲሁም ፡ ከተደረገው ፡ ወሰን ፡ ለማለፍ ፡ አይቻልም ፤ ለግዴታው ፡ ዋስ ፡ የሆነበት፡
የገንዘቡ ፡ ልክ ፡ በዋስትናው ፡ ውል ፡ ካልተገለጠ ፡ ዋስትናው ፡ ፈራሽ ፡ ነው ፡ ይላል ።
ይግባኝ ፡ ባዩም ፡ የሚከራከሩበት ፡ በተያዥነቱ ፡ የውል ፡ ፎርም ፡ ውስጥ ፡ የገንዘቡ ፡
ልክ ፡ አልተወሰነም ፡ በማለት ፡ ነው ። መልስ ፡ ሰጭው ፡ ግን ፡ ዋስትና ፡ እና ፡ ተያዥ
ነት ፤ ልዩነት ፡ ስላላቸው ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፳፪ ፡ የተጻፈው ፡ ተፈጻሚነት ፡ የለውም።
ይላሉ ። እንግዲህ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ስለዋስትና ፡ የተጻፈውን ፡ ከመተርጐ
ማችን ፡ በፊት ፡ በዋስና ፡ በተያዥ ፡ መካከል ፡ ሕጋዊ ፡ ልዩነት ፡ እንዳለ ፡ ወይም ፡
እንደሌለ ፡ መመርመር ፡ አስፈላጊ ፡ ነው ።

አዲሱ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ የተዘጋጀው ፡ ቀድሞ ፡ ይሠራበት ፡ የነበረውን ፡
ልማድና ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡
የቀድሞውን ፡ ልማድና ፡ ሕግ ፡ በመከተል ፡ የተዘጋጀ ፡ ቢሆንም ፤ አዲሱ ፡ የፍትሐ ፡
ብሔር ፡ ሕግ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ከዋለ ፡ በኋላ ፡ የቀድሞውን ፡ የልማድ ፡ አሠራርና ፡ ሕግ፡
ጋጋቾች ፡ ሊከተሉና ፡ ሊሠሩበት ፡ አይችሉም ። ይህም ፡ ቢባል ፡ ቅሉ ፤ በአዲሱ ፡ የፍ
ትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ የተጻፉት ፡ የአንዳንድ ፡ ቃላት ፡ ትርጉም ፡ አሻሚ ፡ በሆነ ፡ ጊዜ ፡
ትክክለኛ ፡ ሕጋዊ ፡ ትርጕማቸው ፡ ይህ ፡ ነው ፡ ለማለት ፡ በቀድሞው ፡ ልማድና ፡ ሕግ
ምን ፡ ዓይነት ፡ ትርጉም ፡ ይሰጣቸው ፡ እንደነበረ ፡ ማረጋገጥ ፡ ያስፈልጋል ። ስለዚህ ፡
በዋስና ፡ በተያዥ ፡ መካከል ፡ የነበረውን ፡ ሕጋዊ ፡ ልዩነት ፡ ለማረጋገጥ ፡ ስለዚሁ ፡
ጉዳይ ፡ ከጥንታውያን ፡ ፍርድ ፡ መዛግብት ፡ ተለቅሞ ፡ የታተመውን ፡ እንዲሁም ፡
በፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ የተጻፈውን ፡ ተመልክተናል ።

ከጥንታውያን ፡ ፍርዶች ፡ ተለቅሞ ፡ የታተመውን ፡ እንደመረመርነው ፤ ቀደም ፡
ብለው ፡ የተሰጡት ፡ ፍርዶች ፡ የተያዥ ፡ ሐላፊነት ፡ ተያዥ ፡ ያደረገውን ፡ ሰው ፡
ለማቅረብ ፡ ሲሆን ፤ የበሰላ ፡ ዋስ ፡ ኃላፊ ፡ ደግሞ ፡ ዋስትና ፡ የሰጠበትን ፡ ገንዘብ ፡
ለመክፈል ፡ እንደነበረ ፡ ያስረዳሉ ። ይኸውም ፡ ተያዥ ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ ተያዥ ፡ ያደር
ገውን ፡ ሰው ፡ ካቀረበ ፡ ኃላፊነቱ ፡ በዚሁ ፡ ብቻ ፡ ይወርድለታል ፡ ማለት ፡ ነው ።
ከዚህ ፡ በኋላ ፡ የተሰጡት ፡ ፍርዶች ፡ ደግሞ ፡ ከጊዜ ፡ ብዛት ፡ የተያዥ ፡ ኃላፊነት ፡
በፍርድ ፡ ትርጉም ፡ እየተስፋፋ ፡ የተያዥ ፡ አላፊነት ፡ ተያዥ ፡ ያደረገውን ፡ ሰው ፡ በማ
ቅረብ ፡ ብቻ ፡ ሳይወሰን ፤ እንደዋስ ፡ ተቆጥሮ ፡ ተያዥ ፡ አድራጊው ፡ ያጠፋውን ፡
ገንዘብ ፡ ወይም ፡ ዕቃ ፡ ለመክፈል ፡ የሚገደድ ፡ መሆኑን ፡ ይናገራሉ ። ስለዚህ ፡ በዋ
ስና ፡ በተያዥ ፡ መካከል ፡ የነበረው ፡ ሕጋዊ ፡ ልዩነት ፡ እየቀረ ፡ ሔዶአል ፤ ለማለት ፡
ይቻላል ። ይኸውም ፡ የተያዥ ፡ ሐላፊነት ፡ ተያዥ ፡ አድራጊውን ፡ በማቅረብ ፡ ብቻ ፡
መወሰኑ ፡ እየቀረ ፡ በመሔዱ ፡ ምክንያት ፤ ተያዥ ፡ ያደረገውን ፡ ቢያቀርብም ፡ ቅሉ ፤
ተያዥ ፡ አድራጊው ፡ አጠፋ ፡ የተባለውን ፡ ነገር ፡ መክፈል ፡ ካልቻለ ፡ ተያዡው ፡ እን
ደዋስ ፡ ተቆጥሮ ፡ ለመክፈል ፡ ይገደድ ፡ የነበረ ፡ ከሆነ ፤ ኃላፊነቱ ፡ ከዋስ ፡ አይለይም ፡
ነበር ፡ ማለት ፡ ነው ።

በፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ የተጻፈው ፡ ደግሞ ፡ ዋስትናን ፡ በሁለት ፡ ይከፍለዋል ። ይኸ
ውም ፡ ፩ኛ/የእጅ ፡ ዋስ ፤ ፪ኛ/ የገንዘብ ፡ ዋስ ፡ ነው ።

ስለ ፡ እጅ ፡ ዋስ ፡ የተጻፈው ፤ የእጅ ፡ ዋስ ፤ ዋስ ፡ አድራጊውን ፡ ማቅረብ ፡ አለ
በት ። እንዲሁም ፡ ዋስ ፡ የሆነው ፡ እጁን ፡ አቀርባለሁ ባላቀርብ ፡ ግን ፡ እከፍላለሁ ፡

ብሎ ፡ እንደሆነ ፤ አቅርብ ፡ በተባለ ፡ ጊዜ ፡ ካላቀረበ ፡ እንደገንዘብ ፡ ዋስ ፡ ተቆጥሮ ፡ ይከፍላል ፡ ይላል ።

ስለ ፡ ገንዘብ ፡ ዋስ ፡ የተጻፈው ፡ ደግሞ ፤ ዋስ ፡ ገንዘቡ ፡ ለታወቀ ፤ ቀኑ ፡ ለተወሰነ ፡ ነገር ፡ መዋስ ፡ ይገባዋል ። እንዲሁም ፡ እገሌ ፡ ከእገሌ ፡ ላይ ፡ ለሚፈልገው ፡ ገንዘብ ፡ እዋሳለሁ ፡ ብሎ ፡ እንደሆነ ፡ የገንዘቡ ፡ ልክ ፡ በተመሰከረ ፡ ኃላፊ ፡ ነው ፡ ይላል።

እንግዲህ ፡ ስለዋስና ፡ ስለተያዥ ፡ በጥንታውያን ፡ ፍርዶችና ፡ በፍትሐ ፡ ነገሥቱም ፡ የተጻፈውን ፡ ስንመለከተው ፤ የዋስ ፡ ኃላፊነት ፡ ለተወሰነ ፡ ገንዘብ ፤ የተያዥ ፡ ኃላፊነት ፡ ደግሞ ፡ ተያዥ ፡ አድራጊውን ፡ ለማቅረብ ፡ ባያቀርብ ፡ ግን ፡ ባላቀርብ ፡ እከፍላለሁ ፡ ያለውን ፡ ገንዘብ ፡ ለመክፈል ፡ መሆኑን ፡ እንረዳለን ። አዲሱ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ከመታወጁ ፡ በፊት ፡ የነበረው ፡ ተፈጻሚ ፡ ሕግ ፡ ይህ ፡ ነበር ። የዋስና ፡ የተያዥ ፡ ኃላፊነት ፡ በዚህ ፡ አንጻር ፡ ሲታይ ፤ ገንዘብ ፡ በመክፈል ፡ ረገድ ፡ የሁለቱ ፡ ኃላፊነት ፡ እምብዛም ፡ ልዩ ፡ ነበር ፡ ለማለት ፡ አይቻልም ። ከዚህም ፡ በላይ ፡ በፍትሐ ፡ ነገሥቱ ፡ የተጻፈው ፡ የእጅ ፡ ዋስ ፡ ኃላፊ ፡ የሚሆነው ፡ ባላቀርብ ፡ እከፍላለሁ ፡ ያለ ፡ እንደሆነና ፡ እከፍላለሁ ፡ ላለውም ፡ የገንዘቡ ፡ ልክ ፡ አስቀድሞ ፡ የተወሰነ ፡ እንደሆነ ፡ መሆኑን ፡ ስለሚናገር ፡ ተያዥ ፡ እንደ ፡ በሰላ ፡ ዋስ ፡ የሚቆጠር ፡ መሆኑን ፡ በተለይ ፡ አብራርቶ ፡ ያስረዳል ።

የቀድሞው ፡ ልማድና ፡ ሕግ ፡ አሠራር ፡ ይህ ፡ በመሆኑ ፡ የተነሳ ፡ አዲሱ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ሲዘጋጅ ፡ ዋስትና ፡ ተያዥነትንም ፡ እንዲጠቀልል ፡ ተደርጎ ፡ ተጽፏል ። ስለዚህ ፡ ዋስትና ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ ተያዥነትንም ፡ ያጠቃልላል ፡ ብለን ፡ መተርጐም ፡ አለብን ። ይኸውም ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ስለ ፡ ዋስትና ፡ የተጻፈው ፡ በተያዥነትም ፡ ላይ ፡ ተፈጻሚ ፡ ይሆናል ፡ ማለት ፡ ነው ። አዲሱ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ከታወጀ ፡ በኋላ ፡ ዋስትና ፡ እና ፡ ተያዥነት ፡ ልዩ ፡ ነው ፡ ማለት ፡ የሕጉን ፡ ዓላማና ፡ መንፈስ ፡ ማፋለስ ፡ ይሆናል ።

እንግዲህ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፳፪ ፡ የተጻፈውን ፡ ወደመተርጐሙ ፡ እንመለስ ፤ በዚሁ ፡ ድንጋጌ ፡ የተጻፈው ፡ የዋስትና ፡ ውል ፡ ለተወሰነ ፡ ገንዘብ ፡ ካልሆነ ፡ ፈራሽ ፡ ነው ፡ ይላል ። ፈራሽ ፡ ነው ፡ ማለት ፡ ሕጋዊ ፡ ውጤት ፡ የለውም ፡ ማለት ፡ ነው ።

ዋስትና ፡ ውል ፡ ስለሆነ ፤ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፳፪ ፡ የተጻፈው ፡ ከሌላው ፡ ስለ ፡ ግዴታና ፡ ውል ፡ ከተጻፈው ፡ ጋር ፡ ተስማሚ ፡ እንዲሆን ፡ ተደርጎ ፡ የተሰራ ፡ ነው ። በቁጥር ፡ ፩ሺ፮፻፸፰ ስለ ፡ ውል ፡ የተጻፈው ፡ አንድ ፡ ውል ፡ በሕግ ፡ ፊት ፡ ዋጋ ፡ ሊኖረው ፡ የሚችለው ፦

፩ኛ/ ለመዋዋል ፡ ችሎታ ፡ ያላቸው ፡ ሰዎች ፡ ወደውና ፡ ፈቅደው ፡ ይተዋዋሉ ፤

፪ኛ/ የተዋዋሉበት ፡ ነገር ፡ የታወቀና ፡ እርግጠኛነት ፡ ያለው ፤ የሚቻልና ፡ ሕጋዊ ፡ የሆነ ፤

፫ኛ/ ውሉ ፡ ሕግ ፡ በሚፈቅደው ፡ ፎርም ፡ መሠረት ፡ የተሠራ ፡ እንደሆነ ፡ ነው ፡ ይላል ።

ዋስትና ፡ ግዴታ ፡ ነው ። ግዴታም ፡ አብዛኛውን ፡ ጊዜ ፡ የሚፈጠረው ፡ በውል ፡ ነው ። በውል ፡ የሚፈጠርም ፡ ግዴታ ፡ አስገዳጅነት ፡ እንዲኖረው ፡ ስለ ፡ ውል ፡ የተጻፈውን ፡ ድንጋጌ ፡ መከተል ፡ አለበት ። እላይ ፡ እንደተገለጠው ፡ ለውል ፡ አመሠራረት ፡ ከሚያስፈልጉት ፡ ነገሮች ፡ ውስጥ ፡ አንዱ ፡ ተዋዋዮቹ ፡ የሚዋዋሉበት ፡ ነገር

ነው ። ይኸውም ፡ የሚዋዋሉበት ፡ ነገር ፡ የታወቀና ፡ እርግጠኛነት ፡ ያለው ፡ ነገር ፡ መሆን ፡ አለበት ። አለበለዚያ ፡ በተዋዋዮቹ ፡ መካከል ፡ ውል ፡ አለ ፡ ማለት ፡ አይቻ ልም ።

ዋስትናም ፡ የሚፈጠረው ፡ በዋስትና ፡ ውል ፡ ስለሆነ ፤ የሚዋዋሉበት ፡ ነገር ፡ ማለት ፡ የዋስትናው ፡ ገንዘብ ፡ መጠን ፡ የተወሰነ ፡ መሆን ፡ አለበት ፡ የተባለው ፡ ስለ ዚህ ፡ ነው ።

ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፹፮[1] የተጻፈው ፡ ወደፊት ፡ ለሚሆን፡ ግዴታ ፡ ወይም ፡ ባንድ ፡ ዓይነት ፡ ሁኔታ ፡ ለሚመጣ ፡ ግዴታ ፡ ዋስ ፡ ለመሆን ፡ ይቻ ላል ፡ ስለሚል ፤ ዋስትና ፡ ላልተወሰነ ፡ ገንዘብ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ፡ የማለት ፡ አስተ ያየት ፡ ሰጥቷል ። ነገር ፡ ግን ፡ ይህ ፡ አስተያየት ፡ ከሕጉ ፡ መንፈስ ፡ ጋር ፡ ተስማሚ ፡ አይደለም ። ምክንያቱም ፡ ቀጥሎ ፡ ያለው ፡ ነው ።

በመሠረቱ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ዋስ ፡ የሚጠራው ፡ ባለበት ፡ ግዴታ ፡ መድኅን ፡ ለመ ስጠት ፡ ነው ። ዋሱም ፡ ዋስትናውን ፡ የሚሰጠው ፡ ዋስ ፡ አድራጊው ፡ ያለበትን ፡ ግዴ ታ ፡ ባይፈጽም ፡ በሱ ፡ ተተክቶ ፡ ግዴታውን ፡ ለመፈጸም ፡ ነው ። ዋስትና ፡ የሚሰጥ በት ፡ ግዴታ ፡ የታወቀና ፡ የተወሰነ ፡ መሆን ፡ አለበት ። ቢሆንም ፡ አንዳንድ ፡ ግዴታ ፡ በገደብ ፡ የተወሰነ ፡ ሊሆን ፡ ስለሚችል ፤ ግዴታው ፡ አስገዳጅነት ፡ የሚኖረው ፡ ገደቡ ፡ ከተፈጸመ ፡ በኋላ ፡ ነው ። (በቁጥር ፡ ፩ሺ፰፻፹፱ ፡ የተጻፈውን ፡ መመልከት ፡ ይበቃል)፤[2] ይኸውም ፡ ለምሳሌ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ከሌላው ፡ ሰው ፡ ጋር ፡ ባደረገው ፡ ስምምነት ፡ ቦሌ፡ ያለውን ፡ ቤቱን ፡ ያከራየህልኝ ፡ እንደሆነ ፡ ፩ሺ ፡ ብር፡ እሰጥሃለሁ ፡ ብሎ ፡ ግዴታ ፡ ገብ ቷል ፡ እንበል ። ግዴታው ፡ ፩ሺ ፡ ብር ፡ ለመክፈል ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ እንዱን ፡ ሺህ ፡ ብር ፡ የሚከፍለው ፡ ሰውየው ፡ ቤቱን ፡ ያከራየ ፡ እንደሆነ ፡ ነው ። የዚህ ፡ ዓይነት ፡ ግዴታ ፡ በገደብ ፡ የተወሰነ ፡ ግዴታ ፡ ይባላል ። በገደብ ፡ ለተወሰነ ፡ ግዴታ ፡ ዋስ ፡ የሚሆን ፡ ሰው ፡ ኃላፊ ፡ የሚሆነው ፡ ገደቡ ፡ ከተፈጸመ ፡ በኋላ ፡ ቢሆንም ፡ የግዴታው፡ መጠን ፡ አስቀድሞ ፡ መታወቅ ፡ አለበት ። አለበለዚያ ፡ ግዴታ ፡ እንዳለ ፡ አይቆጠርም። ስለዚህ ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፹፮ ፡ የተጻፈው ፡ የሚመለከተው ፡ በገደብ ፡ የተንጠለጠለ ፡ ግዴታን ፡ ስለሆነ ፤ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፹፯ ፡ ከተጻፈው ፡ ጋር ፡ ተስማሚ ፡ እንጂ ፡ ተቃራኒ አይደለም ።

በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፹፯ ፡ በተጻፈው ፡ ድንጋጌ ፡ የዋስትናው ፡ ገንዘብ ፡ በዋስትናው ፡ ውል ፡ ውስጥ ፡ መወሰን ፡ አለበት ፡ ካለ ፡ በኋላ ፤ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፹፰ ፡ ዋስትና ፡ ገንዘቡ ፡ ላልተወሰነ ፡ ግዴታም ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ፡ ብሎ ፡ እንደ ደነገገ ፡ መተርጎም ፡ ሕጉ ፡ እርስ ፡ በርሱ ፡ ተቃራኒ ፡ ነው ፡ ማለት ፡ ይሆናል ። ነገር ፡ ግን ፡ ሕግ ፡ አንድ ፡ ድንጋጌ ፡ ሌላውን ፡ ተከትሎ ፤ አሟይና ፡ ተስማሚ ፡ ሆኖ ፡ እንደ ተጻፈ ፡ ይተረጎማል ፡ እንጂ ፡ አንዱን ፡ ድንጋጌ ፡ ሌላው ፡ ይሽረዋል ፡ ተብሎ ፡ አይተ ረጎምም ። ስለዚህ ፡ የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፹፮ ፡ የተጻፈው ፡

1\. ቍ. ሺ፱፻፹፮ ። ለወደፊት ፡ ስለሚሆን ፡ ወይም ፡ በአንድ ፡ ዐይነት ፡ ሁኔታ ፡ ስለሚመጣ ፡ ግዴታ ።
(፩) ወደፊት ፡ ለሚሆን ፡ ግዴታ ፡ ወይም ፡ በአንድ ፡ ዐይነት ፡ ሁኔታ ፡ ለሚመጣ ፡ ግዴታ ፡ ዋስ ፡ ለመሆን፡ ይቻላል ።
(፪) ዋስነቱ ፡ ለስንት ፡ ጊዜ ፡ እንደሚረጋ ፡ በስምምነት ፡ ያልተወሰነ ፡ ሲሆን ፡ የዋናው ፡ ዕዳ ፡ ተጠያቂ ነት ፡ ካልደረሰ ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ዋሱ ፡ ዋስትናውን ፡ ሊያስቀይር ፡ ይችላል ።
2\. ቍ. ሺ፰፻፹፱ ፡ የሁኔታ ፡ መሠረት ።
ለውሉ ፡ ጉዳይ ፡ የሆነው ፡ ግዴታ ፡ መኖር ፡ ከጠራጣሪ ፡ ሁኔታ ፡ ጋራ ፡ የተያያዘ ፡ ሲሆን ፡ ውሉ ፡ በሁኔታ ፡ የተሠራ ፡ ነው ፡ ይባላል ።

በገደብ ፡ ስለተንጠለጠሉት ፡ ግዴታዎች ፡ የሚሰጠውን ፡ ዋስትና ፡ የሚመለከት ፡ መሆኑን ፡ በመዘንጋት ፡ ሕጉን ፡ በሙሉ ፡ ሳያገናዝብ ፡ የሰጠው ፡ ትርጉም ፡ ትክክለኛ ፡ ሆኖ ፡ አላገኘነውም ።

መልስ ፡ ሰጭው ፡ ተያዥ ፡ አድራጊው ፡ የገንዘብ ፡ ያዥ ፡ ስለነበረ ፤ የሚይዘውም፡ ገንዘብ ፡ ልክ ፡ ከ፪፻፴ሺህ ፡ ብር ፡ በላይ ፡ መሆኑን ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ስለሚያውቁ ፡ የዋስትናው ፡ ገንዘብ ፡ ልክ ፡ እንደተወሰነ ፡ ይቆጠራል ፡ በማለት ፡ ስላቀረቡት ፡ ክርክር ፤ ለ፪፻፴ሺ ፡ ብር ፡ ዋስ ፡ መሆናቸው ፡ በዋስትናው ፡ ውል ፡ ስላልተገለጠ ፤ ክርክራቸው ፡ ተቀባይነት ፡ የለውም ።

በዋስትናው ፡ ፎርም ፡ ውስጥ ፡ የይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ንብረት ፡ ተዘርዝሯል ፡ ስለተባለውም ፡ ቢሆን ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፯፻፳፯ ፡ የተጻፈው ፡ የዋስትናው ፡ ገንዘብ ፡ ልክ ፡ ይወሰን ፡ ይላል ፡ እንጂ ፡ የዋሱ ፡ ሀብት ፡ ይቆጠር ፡ አይልም ። ስለዚህ ፡ ክርክራቸውን ፡ አልተቀበልነውም ።

እንግዲህ ፡ ነገሩን ፡ ስናጠቃልለው ፤ አዲሱ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ከዋለ ፡ ጀምሮ ፡ የቀድሞውን ፡ ልማድና ፡ ሕግ ፡ ወይም ፡ የሕሊናን ፡ ግምት ፡ መከተል ፡ አይቻልም ። በቁጥር ፡ ፫ሺ፫፻፵፯[3] ፡ የተጻፍው ፡ ይከለክላል ። እንግዲህ ፡ ሕጉ እየከለከለ ፤ ሕጉ ፡ ከሚደነግገው ፡ ውጭ ፡ በቁጥር ፡ ፩ሺ፯፻፳፯ መሠረት ፡ ባልተዘጋጀ ፡ የዋስትና ፡ ወይም ፡ የተያዥነት ፡ ውል ፡ ኃላፊነት ፡ አለብህ ፡ ብሎ ፡ መወሰን ፡ አግባብ ፡ አይደለም ። ስለዚህ ፡ የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በሁለተኛው ፡ ተከሳሽ ፡ ባሁኑ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ ላይ ፡ የሰጠውን ፡ ፍርድ ፡ ሽረነዋል ። ለከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይጻፍ ።

---

3. ቍ. ፫ሺ፫፻፵፯ ። የተሻሩት ፡ የቀድሞ ፡ ሕጎች ።

(፩) ግልጽ ፡ የሆነ ፡ ተቃራኒ ፡ ድንጋጌ ፡ ከሌለ ፡ በቀር ፡ በዚህ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ለተመለከቱት ፡ ጉዳዮች ፤ ከዚህ ፡ በፊት ፡ በልማድ ፡ ወይም ፡ ተጽፈው ፡ ይሠራባቸው ፡ የነበሩት ፡ ደንቦች ፡ ሁሉ ፡ ይህ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ስለ ፡ ተተካ ፡ ተሽረዋል ።

(፪) በተለይም ።

(ሀ) የካቲት ፡ ፳፩ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፵ ፡ ዓ. ም. የይርጋ ፡ ሕግ ።

(ለ) የ፲፱፻፳፯ ፡ ዓ. ም. የብድር ፡ ሕግ ፤ ተሽረዋል ።

SUPREME IMPERIAL COURT

Addis Ababa, Div. No. 1

Justices:

Afenegus Teshome Haile Mariam

Ato Tadesse Tekle Giorgis

Ato Haile Betselot

GEBRE MARIAM AMENTE v. IMPERIAL BOARD OF TELECOMMUNICATIONS

Civil Appeal No. 4-61

Suretyship—Teyaj and Wastna—Specification of the maximum amount of guarantee—Civ. C., Arts. 1922, 1925, 1678, 1869, 3347.

On appeal from the judgment of the High Court holding the defendant liable as a *Teyaji* even though the maximum amount was not specified in the contract.

Held: Judgment reversed.

1. *Teyajinet* and *Wastna* are consolidated by the Civil Code in the law of suretyship and to treat the two differently is contrary to the spirit of the Code.

2. As Article 1922 of the Civil Code requires the maximum amount for which a guarantee is given to be specified, to construe Article 1925 of the Civil Code as validating a contract of guarantee where such amount is not specified will be creating a clear contradiction. Hence Article 1925 should be interpreted as to be consistent with Article 1922.

[Ed. Note: Readers interested in pursuing the question of the present status of "customary law" in Ethiopia should consult G. Krzeczunowicz, "Code and Custom in Ethiopia," *J. Eth. L.*, vol. 2 (1965), pp. 425-439 and G. Krzeczunowicz, "The present role of equity in Ethiopian civil law," *J. of Afr. L.*, vol. 13 (1969), pp. 145-157].

JUDGMENT

This appeal was lodged in protest against the judgment entered by the High Court in file no. 590-61. We have examined the record. The facts of the case are as follows:-

The present respondent filed suit against Ato Asmelash Aymut and the appellant, as first and second defendants respectively. The respondant claims that the first defendant as a treasurer of the reaspondent, misappropriated a sum of E. $ 28, 591.19 and since the second defendant had undertaken to guarantee as a *teyaji* any default which may arise from the act of the first defendant in whatever capacity the latter might work for the Board, pursuant to Articles 2005, 2031(1), (2), 2033 (1), (2), 1920, 1930, 1931 of the Civil Code, both should be required to pay the amount in dispute. Accordingly, defendants appeared in court. The first defendant denied the charge and moved for an order to the effect that an auditor should check the accounts of the respondent. The second defendant, present appellant, however, invoked Article 1922 of the Civil Code and argued that the contract of

guarantee is of no effect since it does not specify the maximum amount for which the guarantee was given.

Having recorded all the evidence adduced and questions of law raised by both parties, the High Court entered judgment against the two defendants. This appeal was duly lodged from this judgment.

The appeal was filed by the second defendant alone and as such we shall consider this case as pertaining to him only.

The appellant has stated his grounds of appeal in his memorandum dated August 31, 1968. He does not deny having signed the contract of guarantee. Nevertheless, he contends that the contract is of no effect pursuant to Article 1922 since the maximum amount for which the guarantee was given is not specified.

Respondent, on the other hand, has presented its arguments in a written reply dated June 4, 1969. In brief, it states that (1) Article 1922 is without bearing in the case of *teyajinet* since said provision is applicalbe only to *wastna;* (2) *wastna* is an undertaking for a specified amount while *teyajinet* relates to a future obligation which cannot be determined in advance; (3) since Article 1925 provides that a guarantee may be given in respect of future or conditional obligations, this would be the relevant provision which should have been cited in the case at bar; (4) since the appellant undertook the guarantee with full knowledge that Ato Asmelash, as a treasurer, was to be responsible for at least the salary payable to the employees of the Board-a sum of E. $ 230,000- the provision of Article 1922 is also complied with; (5) furthermore it argued this should be tantamount to specifying the maximum amount for which the guarantee was given.

As indicated above the contentions raised by both parties call for a determination of a question of law. Consequently, we shall examine those provisions of the Civil Code which relate to suretyship. Article 1922 of thd Civil Code states:-

"(1) A guarantee shall not be presumed.

(2) It shall be express and may not be extended beyond its contractual limits.

(3) The contract of guarantee shall be of no effect unless it specifies the maximum amount for which guarantee is given."

The appellant contends that the maximum amount for which the guarantee was given is not specified in the contract of guarantee. The respondent, however, argues that *teyajinet* and *wastna* are distinctly different and as such Article 1922 has no applicability to the former.

Before we embark upon the interpretation of the provisions of the Civil Code which deal with *wastna* it is pertinent to determine whether or not there exists any difference in law between *teyajinet* and *wastna.*

The new Civil Code was drafted in light of the customary laws previously in force. Nevertheless, once the Code was enacted judges may not resort to custom and pre-code laws in deciding cases. They may revert to such customs and laws only when the wording of the provisions of the Civil Code are vague or lend themselves to more than one interpretation. Accordingly, to determine whether there is any difference in law between *teyajinet* and *wastna* we have studied the Digest of Old Ethiopian Judgments as well as the provisions of the *Fetha Nagast.*

Our findings from the Digest reveal that the responsibility of a *teyaji* was to guarantee the appearance of the person for whom he became a *teyaji. Yebesella wass* (guarantor of debt), however, undertook to guarantee the payment of a debt.

Hence, if a *teyaji* saw to it that the debtor appeared his undertaking was fulfilled and he was relieved of his obligations. As years went by, however, later judgments gradually blurred the difference between the two. The undertaking of a *teyaji* was no longer limited to the guaranteeing of the appearance of the debtor. As the meaning of the word widened through later judgments, as *teyaji* was treated in the same manner as the *wass* - *i.e.*, he was liable to pay the debt he undertook to guarantee. Hence, the distinction between the two gradually disappeared. Consequently, even if a *teyaji* succeeded in bringing the debtor to court he was liable for the payment of the debt in default of the latter and his obligation was in no way different from that of the *wass*.

In the *Fetha Nagast* suretyship is of two types:-

(1) "guarantor of person" *(yeej wass)*;

(2) "guarantor of debt" *(yegenzeb wass)*.

In the first case, the guarantor undertakes to guarantee the appearance of the debtor. If he has also undertaken to pay the debt in case of the failure of the debtor to appear, then the guarantor also becomes liable for the payment of the debt.

In the second case, guarantee is given for the payment of a definite sum of money on a specified date. But if all that is stated is that he guarantees to pay the money that X has borrowed from Y then he will be liable for the total amount after it is ascertained.

Having examined the role both *wass* and *teyaji* played in judgments as well as in the *Fetha Nagast* we realize that a *wass* guarantees the payment of a definite sum of money while a *teyaji* primarily undertakes to guarantee the appearance of the debtor himself and, if he specifically undertakes to do so, the payment of the debt where the debtor himself fails to appear. This was the pre-code law. In the light of the above the obligations of the *wass* and the *teyaji* as regards a money debt differs very little.

Moreover, if a 'guarantor of person' undertakes to pay the debt in case the debtor fails to appear, the *Fetha Nagast* requires that such sum be specified. In this respect a 'guarantor of person' is treated like a 'guarantor of debt.'

This being the customary law, the Code consolidated both *wastna and teyajinet* under one title. Hence, we must interpret the law of suretyship as including *teyajinet* as well. Distinguishing between *wastna* and *teyajinet* would be contrary to the purpose and spirit of the Code.

Now, we shall revert to the interpretation of Article 1922, which provides that a contract of guarantee is of no effect unless it specifies the maximum amount for which guarantee is given. By 'of no effect' the provision means that the contract has no legal consequence.

Since suretyship is a contract, the provision of Article 1923 is worded so as to make it consistent with other provisions in the book of obligations.

Article 1678 sets out the elements of a contract:

"No valid contract shall exist unless:-

a) the parties are capable of contracting and give their consent sustainalbe at law;

b) the object of a contract is sufficiently defined and is possible and lawful;

c) the contract is made in the form prescribed by law, if any."

Guarantee is an obligation. Moreover, an obligation in most cases arises from a contract and, to have any validity, the contract must incorporate the elements of contract. Among these elements is the requirement that the object of the contract be sufficiently defined. Otherwise no valid contract exists between the parties.

It is because suretyship is created by a contract of guarantee that the requirement for the specification of the object—the amount of money—is imposed.

Since Article 1925[1] provides that a guarantee may be undertaken in respect of future or conditional obligations, the High Court was led to rule that a guarantee could be undertaken for an unspecified sum of money. This, however, is contrary to the spirit of the law. We state our reasons hereunder.

A guarantee is given primarily with a view of providing security for the discharge of the debt. In suretyship, the guarantor undertakes to discharge the debt in case the debtor fails to do so. Hence, the requirement that the object of the guarantee be sufficiently defined.

But there could be circumstances involving conditional obligations. For such obligations to be effective the said conditions must be fulfilled (Article 1869).[2] To illustrate, a person may enter into a contract with another to pay him E. $ 1,000 if the latter rents him his house situated in Bole. This is a conditional obligation. One who undertakes to guarantee such a conditional obligation is answerable only after said condition is fulfilled. But even in such cases of conditional obligation, the maximum amount for which the guarantee is given must be specified. The lack of such specification deprives the undertaking of any legal effect. Hence, Article 1925 is consistent with Article 1922.

Article 1922 provides that the maximum amount for which guarantee is given should be specified and to interpret Article 1925 as validating a contract of guarantee where such amount is not specified would create an obvious contradiction between the two provisions. Nevertheless, a provision that comes subsequent to another must be given a consistent and complementary interpretation. Consequently, we are of the opinion that the High Court erred in its interpretation of Article 1925.

The respondent has argued that since the guarantor knew that the debtor was taking the responsibility for a sum of E. $ 230,000 this should be sufficient specification. But, since this sum was not indicated in the contract of guarantee, the argument is without merit.

As to the contention that the property of the guarantor had been itemized in the contract, this does not amount to specifying the amount for which the guarantee was given as required by Article 1922. Hence, this argument also fails.

---

1. Art. 1925.—*Future or conditional obligations.*

   (1) A guarantee may be undertaken in respect of future or conditional obligations.

   (2) Where the time during which the guarantor is to be bound has not been stipulated in the instrument creating the guarantee, the guarantor may put an end to his undertaking so long as the primary debt is not yet due.

2. Art. 1869.—*Principle.*

   A contract shall be deemed to be conditional where it relates to an obligation whose existence depends on the occurrence or non-occurrence to an uncertain event.

In conclusion, after the new Civil Code came into force customary laws or equity cannot be employed as a basis for dispensing justice. The provisions of Article 3347[3] prohibit this. Hence, to hold a person liable contrary to the Code provision embodied in Article 1922 is un-lawful. Consequently, the judgment of the High Court is reversed.

May 5, 1969

3. **Art.** 3347.—***Repeals.***

(1) Unless otherwise expressly provided, all rules whether written or customary previously in force concerning matters provided for in this Code shall be replaced by this Code and are hereby repealed.

(2) In particular the following laws are hereby repealed:

(a) The law on prescription of 29th February, 1948; and

(b) The law on loans of 1923.

ጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፤
አዲስ ፡ አበባ ፤ ፩ኛ ፡ ችሎት ።

ዳኞች ፤

አቶ ፡ ጥበቡ ፡ በየነ ፡ ም/አፈ ፡ ንጉሥ ፡

አለቃ ፡ ሐረገ ፡ ወይን ፡ በየነ ፤

ቀኛዝማች ፡ ሙላት ፡ በየነ ፤

ይግባኝ ፡ ባይ ፡ እመት ፡ አማረች ፤

መልስ ፡ ሰጭዎች ፡ ፩ኛ ፡ አቶ ፡ ቪንቸንሶ ፡ ዮርዮ ፤ ፪ኛ የአዲስ ፡ አበባ ፡ ማዘጋጃ ፡ ቤት ፡

መዝገብ ፡ ቁጥር ፡ ፭፭/፶፩

የውል ፡ ግዴታዎች — የማይንቀሳቀስ ፡ ንብረት ፡ ሽያጭ ፡ የማዘጋጃ ፡ ቤት ፡ መዝገብ — ፍት. ብሔር ፡ ቊ. ፲፯፻፳፫ ፤ ፲፯፻፳፬(፩) ፤ ፲፰፻፲፰ ፤ ፲፰፻፲፱ ።

ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ከሳሹ ፡ የመሬት ፡ ሽያጭ ፡ ውል ፡ ለማፍረስ ፡ ያቀረበውን ፡ ክስ ፡ ሁለቱ ፡ ወገኖች ፡ የተስማሙበት ፡ መሬቱ ፡ በሚወሰድበት ፡ ጊዜ ፡ ክስን ፡ ስለማገድ ፡ ውል ፡ በሁለቱ ፡ ወገኖች ፡ መኻከል ፡ ሕግ ፡ ስለሆነ ፡ በትርጉም ፡ መልክ ፡ ውሉን ፡ መለወጥ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ቊ. ፲፯፻፳፫ ፡ አይፈቅድም ፡ ብሎ ፡ ክሱን ፡ በመሰረዙ ፡ የቀረበ ፡ ይግባኝ ።

፩. ማዘጋጃ ፡ ቤቱ ፡ ነገሩን ፡ ከማጣራት ፡ ፋንታ ፡ ውሉን ፡ ተቀብሎ ፡ ማስፈሩ ፡ ሻጩን ፡ የማይገባ ፡ ብልጽግና ፡ ሲሰጠው ፡ ገዢውን ፡ ጎድቶታል ።

፪. ክስን ፡ የማቅረብ ፡ መብት ፡ የሚያግደው ፡ ውል ፤ ውሉ ፡ ከተፈጸመ ፡ በኋላ ፡ ለሚሆነው ፡ ነገር ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ከውሉ ፡ በፊት ፡ ለሆነው ፡ አይጸናም ።

፫. ስምምነቱ ፡ የሚጸናው ፡ በአንቀጽ ፡ ፲፰፻፲፰ ፡ እና ፡ ፲፰፻፲፱ ፡ መሠረት ፡ የማይፈርስ ፡ሲሆን ፡ ነው ፤ ይህም ፡ ማለት ፡ የሁለቱም ፡ ወገን ፡ ፈቃድ ፡ በስሕተት ፡ ወይም ፡ በተንኰል ፡ በአን. ፲፰፻፲፰(፩) መሠረት ፡ የተገኘ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ነው ።

ይግባኝ ፡ ባይዋ ፡ ይህንን ፡ ይግባኝ ፡ ያቀረቡት ፡ ቁጥር ፡ ፭፭/፶፩ ፡ በሆነ ፡ መዝገብ ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሐምሌ ፡ ፲ ፡ ቀን ፡ ፶ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በድምፅ ፡ ብልጫ ፡ የሰጠው ፡ ፍርድ ፡ በፍርድ ፡ እንዲሻር ፡ በማለት ፡ ነው ። በፍርዱ ፡ ቅር ፡ የተሰኙበትንም ፡ በይግባኝ ፡ ማመልከቻቸው ፡ ዘርዝረው ፡ ገልጸዋል ።

መዝገቡን ፡ መርምረን ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በዚህ ፡ ጉዳይ ፡ የሰጠውን ፡ ፍርድና ፡ ለፍርዱም ፡ መሠረት ፡ ያደረጋቸውን ፡ የጽሑፍ ፡ አስረጅዎች ፡ ተመልክተን፤ ከዚህ ፡ የሚከተለውን ፡ ፍርድ ፡ ሰጥተናል ።

ፍርድ

የሥር ፡ ከሳሽ ፡ ያሁንዋ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ በመጀመሪያ ፡ ደረጃ ፡ ክስ ፡ ያቀረቡት ፡ ፩ኛው ፡ ተከሳሽ ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ በተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ወረዳ ፡ ግዛት ፡ አማኑኤል ፡ አዊ ብያ ፡ ዓለም ፡ ጤና ፡ በተባለው ፡ ቀበሌ ፡ ያላቸው ፡ የከተማ ፡ ቦታ ፡ ከ፲፱፻፵፬ ፡ ዓ. ም፤

በፊት ፡ ለመንገድ ፡ ተወስዶና ፡ በፕላን ፡ ውስጥ ፡ ገብቶ ፡ መወሰዱን ፡ እያወቁ ፡ ከነ ፡
እሹራው ፡ በጠቅላላው ፡ በ፳ሺ፫፻፶፯ ፡ ብር ፡ ሲሸጡ ፡ ፪ኛው ፡ ተከሳሽ ፡ የውል ፡ ተቀ
ባይ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ውል ፡ መቀበልና ፡ መመዝገብ ፡ እሹራም ፡ መቀበል ፡ የሚገ
ባው ፡ የሚሸጠው ፡ ቦታ ፡ ለመንግሥት ፡ ሥራ ፡ አስፈላጊ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ያልተከለ
ለና ፡ በመንገድም ፡ ስም ፡ ያልተወሰደ ፡ በፍጹም ፡ ነጻ ፡ መሆኑን ፡ ከፕላን ፡ ክፍል ፡
ካረጋገጠ ፡ በኋላ ፡ ሲሆን ፡ እና ፡ ይህንኑ ፡ ቦታ ፡ ለመንገድ ፡ የተወሰደ ፡ መሆኑን ፡
አውቆ ፡ በፕላን ፡ መዝግቦ ፡ በመሥሪያ ፡ ቤቱ ፡ ሠሌዳ ፡ በግልጽ ፡ ለጥፎ ፡ በማረጋገጥ ፡
በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፩ሺ፯፻፳፫ ፡ በፊደል ፡ ተራ ፡ ሀ/ለ/ሐ/ ፡ በተመለከ
ተው ፡ መሠረት ፡ ሊፈጸም ፡ የማይቻል ፡ ውል ፡ አዋውሎ ፡ በገንዘቡ ፡ ፩ኛው ፡ ተከሳሽ ፡
እንዲጠቀም ፡ አድርገዋል ፡ ፩ኛውም ፡ ተከሳሽ ፡ እንደዚሁ ፡ ሊፈጸም ፡ በማይቻል ፡
ውል ፡ ምክንያት ፡ በገንዘቤ ፡ ስለ ፡ ተጠቀመበት ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡
፩ሺ፯፻፳፫—፩ሺ፯፻፬—፩ሺ፯፻፲፫—፩ሺ፯፻፹፬ ፡ መሠረት ፡ ውሉ ፡ ፈራሽ ፡ ሆኖ ፡
አለአግባብ ፡ ለመበልጸግ ፡ ባደረጉት ፡ ተግባር ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡
፪ሺ፩፻፴፩/፪ሺ፫፻፪—፪ሺ፫፻፩ ፡ በተመለከተው ፡ መሠረት ፡ ገንዘቡን ፡ ከወሰዱት ፡ ቀን ፡
ጀምሮ ፡ ከፍለው ፡ እስከጨረሱ ፡ ድረስ ፡ ወለዱ ፡ በታሰበና ፡ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ለዳ
ኝነትና ፡ ሌላም ፡ በዚሁ ፡ ጉዳይ ፡ ያወጣሁትን ፡ ገንዘብ ፡ ሁሉ ፡ እንዲከፍሉኝ ፡ በማ
ለት ፡ ነበረ ። ተከሳሽም ፡ ከፍርድ ፡ ቤቱ ፡ በተደረገላቸው ፡ ጥሪ ፡ መሠረት ፡ ቀርበው ፡
ሲከላከሉ ፡ ፩ኛው ፡ ተከሳሽ ፡ በሰጡት ፡ የመከላከያ ፡ መልስ ፡ ከሳሽ ፡ ባቀረቡት ፡ ክስ ፡
ውሉ ፡ ይፍረስልኝ ፡ የሚሉበትን ፡ ማስረጃ ፡ አላቀረቡምና ፡ ክሳቸው ፡ ዋጋ ፡ የለውም ፡
በማለት ፡ ሲሆን ፡ ከሳሽ ፡ ተከሳሾች ፡ ያቀረቡትን ፡ ጥያቄ ፡ ለሚሟላት ፡ ሐምሌ ፡
፪ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የተጻፈ ፡ መግለጫ ፡ ሲያቀርቡ ፡ ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ፩ኛው ፡ ተከ
ሳሽ ፡ ከዚህ ፡ የሰጡት ፡ መልስ ፡ የለም ፡ የ፪ኛው ፡ ተከሳሽ ፡ ነገረፈጅ ፡ በበኩሉ ፡ በሰ
ጠው ፡ የመከላከያ ፡ መልስ ፡ ከሳሽና ፡ ፩ኛው ፡ ተከሳሽ ፡ ወደ ፡ መሥሪያ ፡ ቤታችን ፡ ቀር
በው ፡ ሲዋዋሉ ፡ ሺያጩ ፡ የሸጥኩት ፡ ቦታ ፡ በግምት ፡ ስለ ፡ ሆነ ፡ ወደፊት ፡ መሐንዲስ ፡
ለክቶት ፡ ቢበዛም ፡ መሥሪያ ፡ ቤቱንም ፡ ሆነ ፡ ገዥዋን ፡ በሐላፊነት ፡ አልጠይቅም ፡ ሲሉ ፡
ገዥዋም ፡ የገዛሁት ፡ ቦታ ፡ በመሐንዲስ ፡ ያልተለካ ፡ ስለሆነ ፡ ወደፊት ፡ በሚለካበት ፡
ጊዜ ፡ ቢያንስም ፡ ቢበዛም ፡ ለመንገድና ፡ ለአደባባይ ፡ ቢቀነስም ፡ ሺያጩንም ፡ ሆነ ፡
መሥሪያ ፡ ቤቱን ፡ በሐላፊነት ፡ አልጠይቅም ፡ በማለት ፡ የተዋዋሉ ፡ ሲሆንና ፡ ማዘ
ጋጃ ፡ ቤቱንም ፡ የሁለቱን ፡ ስምምነት ፡ መዝጋቢ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ በዚህ ፡ ውል ፡ ውስጥ ፡
ሌላ ፡ ሐላፊነት ፡ የለበትም ፡ በፕላን ፡ ሳይለይ ፡ አንዋዋልም ፡ ማለት ፡ የገዢና ፡ የሽ
ያጭ ፡ ፈንታ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ያለአግባብ ፡ ከሰው ፡ ስላጉላሉኝ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡
ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ፳፫ ፡ መሠረት ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ በቂ ፡ ኪሣራ ፡ አስከፍሎ ፡ እንዲያሰና
ብተኝ ፡ በማለት ፡ ተከላከሉ ፡ እንደነበረና ፡ ከመከላከያ ፡ ጽሑፍም ፡ ጋር ፡ ጥቅምት ፡
፳፰ ፡ ቀን ፡ ፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በ፩ኛው ፡ ተከሳሽና ፡ በከሳሽዋ ፡ መካከል ፡ የተቋቋመውን ፡
ውል ፡ አቅርቦ ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ መዝገቡ ፡ ያስረዳል ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የነገሩን ፡ ሁኔታ ፡ ለመረዳት ፡ የማዘ
ጋጃ ፡ ቤት ፡ መሐንዲስ ፡ የአከራካሪውን ፡ ቦታ ፡ ፕላን ፡ ይዞ ፡ እንዲቀርብ ፡ በማዘዙ ፡
ያንደኛው ፡ ተከሳሽ ፡ ነገረ ፡ ፈጅ ፡ አቶ ፡ ኃይሉ ፡ ሸንቁጤ ፡ መሐንዲሱ ፡ ማስረዳት ፡
አይገባውም ፡ ምክንያቱም ፡ ከሳሽዋ ፡ የፕላኑን ፡ ማጣራት ፡ ስላልፈለጉ ፡ ነው ። በማ
ለት ፡ ቢቃወሙም ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ነገሩን ፡ ለማጣራት ፡ ስለ ፡ ፈለገ ፡ ያቀረበው ፡ መሐ
ንዲስ ፡ ለሚደረግለት ፡ ጥያቄ ፡ መልስ ፡ እንዲሰጥ ፡ አዞ ፡ መሐንዲሱ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡
ላደረገለት ፡ ጥያቄ ፡ የሚያሟላ ፡ መልስ ፡ ለመስጠት ፡ ባለ ፡ መቻሉ ፡ ቦታውን ፡
ለመንገድነት ፡ ያዋለው ፡ ፕላን ፡ በተሠራ ፡ ጊዜ ፡ የነበረው ፡ መሐንዲስ ፡ እንዲቀርብና ፡
እንዲያስረዳ ፡ በድጋሚ ፡ ስላዘዘ ፡ በትእዛዙ ፡ መሠረት ፡ አቶ ፡ ዘውዴ ፡ ሸዋረገድ ፡ የተባሉ ፡

ሰው ፡ ቀርበው ፡ ክርክር ፡ የቀረበበት ፡ ቦታ ፡ በመንገድነት ፡ ወጥተዋል ፡ ቦታውን ፡ በፕላን ፡ በክሮኪ ፡ የሰራው ፡ ሠራተኛ ፡ እገሌ ፡ ነው ፡ ለማለት ፡ አይቻልም ። ምክንያቱም ፡ አዲስ ፡ አበባን ፡ በዓየር ፡ ግራፍ ፡ በኤሮፕላን ፡ ሆነው ፡ ፎቶ ፡ ግራፍ ፡ በማንሣት፡ በመንገድነት ፡ ተቀይሶ ፡ የወጣ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ከሳሽና ፡ ተከሳሽ ፡ በሚከራከሩበት ፡ ቦታ ፡ በተለይ ፡ መሐንዲስ ፡ ተልኮ ፡ ፕላን ፡ በማንሣት ፡ በክሮኪ ፡ ያነሣው ባለ ፡ መሆኑ ፡ ነው ። የሚያከራከረው ፡ ቦታ ፡ ጭምር ፡ ሌሎችም ፡ ቦታዎች ፡ በመንገድነት ፡ የተሳሉት ፡ በ፲፱፻፶፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ነው ። ይህም ፡ ቦታ ፡ ለወደፊት ፡ ለመንገድ ፡ ይወጣል ፡ በማለት ፡ በፕላን ፡ ተመልክቱዋል ፡ እንጂ ፡ አሁን ፡ መንገዱ ፡ ወጥቶ ፡ አገልግሎት ፡ በመስጠት ፡ ላይ ፡ አይደለም ፤ ይህንንም ፡ ለማወቅ ፡ የቻልኩት ፡ የፕላኑ ፡ ክፍል ፡ ም/አላፊ ፡ ስለ ፡ ነበርኩ ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ በኋላ ፡ ይህንን ፡ ሐሳብ ፡ በጽሑፍ ፡ ለመስጠትና ፡ ፕላኑንም ፡ ለፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ለማቅረብ ፡ ቃል ፡ ሰጥተው ፡ የተባለውን ፡ ፕላን ፡ በጽሑፍ ፡ አማካይነት ፡ መላኩ ፡ በመዝገቡ ፡ ላይ ፡ ተገልጿል ።

የነገሩ ፡ አመጣጥ ፡ እንደዚህ ፡ ሲሆን ፡ የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በከሳሽና ፡ በተከሳሽ ፡ መካከል ፡ የቦታ ፡ ግዥና ፡ ሽያጭ ፡ ውል ፡ መኖሩ ፡ አልተካደም ፤ አከራካሪ፡ የሆነው ፡ ፩ኛው ፡ ተከሳሽ ፡ ለከሳሽ ፡ የሸጡት ፡ ቦታ ፡ አስቀድሞ ፡ ለመንገድ ፡ አገልግሎት ፡ እንዲውል ፡ መደረጉ ፡ እያወቀ ፡ መንገድ ፡ እንዳልወሰደው ፡ በማድረግ ፡ ነውና ፡ ውሉ ፡ ፈርሶ ፡ ገንዘቡ ፡ ይመለስልኝ ፡ ሲሉ ፡ ከሳሽ ፡ ያቀረቡት ፡ ጥያቄ ፡ ስለሆነ ፡ በጥቅምት ፡ ፳፫ ፡ ቀን ፡ ፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በመካከላቸው ፡ የተደረገውን ፡ ውል ፡ ስንመለከተው ፡ ቦታውን ፡ ሲገዙ ፡ በመሐንዲስ ፡ ያልተለካና ፡ ወደፊትም ፡ ሲለካ ፡ ቢያንስም ፡ ቢበዛም ፡ ለመንገድና ፡ ለአደባባይ ፡ ቢቀነስም ፡ ሽያጩንም ፡ ሆነ ፡ መሥሪያ ፡ ቤቱን ፡ በሀላፊነት ፡ አይልጠይቅም ፡ የሚል ፡ ግዴታ ፡ እንዳለ ታውቋል ። በማለትና ውሎች ፡ በቋቋሚቻቸው ፡ ሰዎች ፡ ላይ ፡ ሕግ ፡ ናቸው ፡ የሚለውን ፡ ሕግ ፡ ከፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በመጥቀስ ፡ እንዲሁም ፡ በተጨማሪ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፩ሺ፯፻፴፪ ፡ የተጻፈውን ፡ ሕግ ፡ ጠቅሶ ፡ ዳኞች ፡ ውሎችን ፡ ለማሻሻል ፡ አይችሉም ፡ በማለት ፡ ተችቶና ፡ አትቶ ፡ ወደው ፡ የተዋዋሉትን ፡ ውል ፡ ይፍረስልኝ ፡ ብለው ፡ ከሳሽ ፡ ያቀረቡት ፡ ጥያቄ ፡ ተቀባይነትን ፡ አያገኝም ፡ ክሳቸውን ፡ ሠርዘናል ፡ ሲል ፡ በድምፅ ፡ ብልጫ ፡ እንደፈረደባቸው ፡ መዝገቡ ፡ ያስረዳል ።

ይግባኝ ፡ የተባለው ፡ በዚህ ፡ ፍርድ ፡ ላይ ፡ ነው ።

በአነስተኛ ፡ ድምፅ ፡ የተለዩት ፡ ዳኛ ፡ የተሸጠው ፡ ቦታ ፡ በቅድሚያ ፡ ለአገልግሎት ፡ የተወሰደ ፡ ሆኖ ፡ ቢገኝ ፡ በራሴ ፡ ኪሣራ ፡ ሐላፊነት ፡ ልወስድ ፡ ወድጃለሁ ። እንዲል ፡ ማድረግና ፡ ማስፈረም ፡ ፈጽሞ ፡ የማዘጋጃ ፡ ቤት ፡ ሞያ ፡ አይደለም ፤ ማዘጋጃ ፡ ቤቱ ፡ እንዲህ ፡ ያለውን ፡ የሚከተል ፡ ከሆነ ፡ ለተንኰለኞች ፡ ምቹ ፡ አድራጎት ፡ ከመሆኑም ፡ በላይ ፡ ላገሪቱም ፡ እድገት ፡ ተቃራኒና ፡ በከተማውም ፡ የቦታ ፡ ግዥ ፡ ውል ፡ እምነትና ፡ ፀጥታ ፡ የሚያሰጥ ፡ ተግባር ፡ ሆኖ ፡ ይታየኛል ። ስለዚህ ፡ ክርክር ፡ የተነሣበት ፡ ቦታ ፡ በዓየር ፡ ግራፍ ፡ ለመንገድ ፡ የተወሰደ ፡ መሆኑን ፡ ማዘጋጃ ፡ ቤቱ ፡ እያወቀ ፡ ውሉን ፡ ማስፈጸሙ ፡ አግባብ ፡ ባለ ፡ መሆኑ ፡ ውሉ ፡ ፈርሶ ፡ ከሳሽ ፡ ገንዘባቸውን ፡ እንዲያገኙ ፡ ሲሉ ፡ በሐሳብ ፡ ተለይተዋል ።

እኛም ፡ መዝገቡን ፡ እንደተረዳነውና ፡ መርምረንም ፡ እንደደረስንበት ፡ የማዘጋጃ ፡ ቤቱ ፡ ክርክር ፡ የተነሳበትን ፡ ቦታ ፡ ለመንገድ ፡ የወሰደው ፡ በ፲፱፻፶፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ መሆኑን ፡ ፕላን ፡ ስሎና ፡ በክሮኪ ፡ እንሥቶ ፡ ይዞ ፡ በግልጽ ፡ እያወቀ ፡ ውል ፡ ማዋዋሉና ፡ ቦታውን ፡ ማሻሻጡ ፡ ተገቢ ፡ ሆኖ ፡ አላገኘነውም ። ውሉን ፡ ከማዋዋሉ ፡ በፊት ፡ ቦታው ፡ ነፃ ፡ መሆኑን ፡ ወይም ፡ ተግባር ፡ እንደዋለ ፡ የፕላኑን ፡ ክፍል ፡ ጠይቆ ፡ ማጣ

ራት ፡ ነበረበት ፡ ክርክሩም ፡ ሊፈጠር ፡ የቻለው ፡ የማዘጋጃ ፡ ቤቱ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተገለጸውን ፡ ንጥብ ፡ ካለማጣራቱ ፡ የተነሣ ፡ ነው ።

ስለ ፡ ውሉም ፡ ቢሆን ፡ የማዘጋጃ ፡ ቤት ፡ ውል ፡ በሚያዋውልበት ፡ ጊዜ ፡ ውሉን ፡ ከማዋዋሉ ፡ በፊት ፡ የፕላኑን ፡ ክፍል ፡ ጠይቆና ፡ አጣርቶ ፡ የሚያዋውል ፡ መሆኑ ፡ የታወቀ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ይህንን ፡ ቦታ ፡ በደምቡ ፡ መሠረት ፡ ሳያጣራ ፡ ውል ፡ አዋውሎ ፡ ማሻሻጡ ፡ ሽያጩን ፡ ለመጥቀምና ፡ ገዥውን ፡ ለመጉዳት ፡ ያደረገው ፡ አድልዎ ፡ መሆኑን ፡ በጉልህ ፡ ይታወቃል ።

ገዥዋም ፡ ቢሆኑ ፡ በውሉ ፡ ውስጥ ፡ ቦታው ፡ ለመንገድም ፡ ሆነ ፡ ለአደባባይ ፡ ቢወሰድ ፡ ሺያጩንም ፡ ሆነ ፡ መሥሪያ ፡ ቤቱን ፡ በሐላፊነት ፡ አልጠይቅም ፡ ያሉት ፡ ቦታውን ፡ ከገዙ ፡ በኋላ ፡ ለሚመጣው ፡ ነው ። እንጂ ፡ ቦታውን ፡ ከመግዛታቸው ፡ በፊት ፡ በሆነው ፡ ነገር ፡ አለመሆኑ ፡ በውሉ ፡ አነጋገር ፡ ተገልጹዋል ። ገዥዋ ፡ ቦታውን ፡ በገዙ ፡ ጊዜ ፡ ለመንገድ ፡ ያልተወሰደና ፡ ነፃ ፡ ቦታ ፡ መስሎአቸው ፡ በቅን ፡ ልቡና ፡ የገዙ ፡ መሆኑ ፡ በነገሩ ፡ አካባቢ ፡ ይታወቃል ።

የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በድምፅ ፡ ብልጫ ፡ በሰጠው ፡ ፍርድ ፡ ላይ ፡ ውሎች ፡ ባቋቋሙዋቸው ፡ ሰዎች ፡ መካከል ፡ ሕግ ፡ ናቸው ። የሚለውን ፡ ሕግ ፡ ጠቅሰዋል፡ ይሁን ፡ እንጂ ፡ ይህ ፡ ሕግ ፡ ተፈጻሚ ፡ የሚሆነው ፡ ውሉን ፡ ስለሚያፈርሱ ፡ ምክንያቶች ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፩ሺ፮፻፺፯[1] ፡ እና ፡ ፩ሺ፮፻፺፰[2] ፡ የተጻፈው ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ እንደተመለከተው ፡ የተዋዋዮች ፡ ፈቃድ ፡ ጉድለት ፡ በሌለ ፡ ጊዜና ፡ ከተዋዋዮቹም ፡ የአንደኛው ፡ መፍቀድ ፡ በስሕተትና ፡ በድንገተኛ ፡ ተንኰል ፡ ባልሆነ ፡ ጊዜ ፡ ነው ። እንጂ ፡ ከተዋዋዮቹ ፡ የአንደኛው ፡ መፍቀድ ፡ በስሕተትና ፡ በድንገተኛ ፡ ተንኰል ፡ በሆነ ፡ ጊዜ ፡ አይደለም ።

በተንኰል ፡ የተደረገ ፡ ውል ፡ ፈራሽ ፡ እንደመሆኑም ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፩ሺ፯፻፬[3] ፡ ንኡስ ፡ ቁጥር ፡ (፩) ፡ በተንኰል ፡ የተደረገ ፡ ውል ፡ ፈራሽ ፡ የሚሆነው ፡ ከተዋዋዮቹ ፡ ወገን ፡ ውሉ ፡ እንዲደረግ ፡ ያደረገው ፡ በሁለተኛው ፡ ተዋዋይ ፡ ላይ ፡ ተንኰል ፡ ባይደረግ ፡ ኖሮ ፡ ውል ፡ የማያደርግ ፡ እንደነበረ ፡ ሲገልጽ ፡ ነው ፡ በሚለው ፡ ሕጋዊ ፡ ኃይለ ፡ ቃል ፡ ተገልጿል ።

ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ማመዛዘን ፡ የሚገባው ፡ ይግባኝ ፡ ባይዋ ፡ ቦታውን ፡ ከመግዛታቸው ፡ በፊት ፡ ቦታው ፡ ለመንገድ ፡ መወሰዱን ፡ ያውቁ ፡ ነበረ ፡ ወይስ ፡ አያውቁም ፡ ነበረ ፡ የሚለውን ፡ የጥያቄ ፡ ነጥብ ፡ ነው ። ያውቁ ፡ ነበረ ፡ ብሎ ፡ ለማመን ፡ በጣም ፡ አስቸጋሪ ፡ ነው ፡ ምክንያቱም ፡ ቦታውን ፡ ከገዙ ፡ በኋላ ፡ ቦታው ፡ ለመንገድ ፡ የተወሰደ ፡ መሆኑን ፡ እንዳወቁ ፡ ወዲያውኑ ፡ በስሕተት ፡ የተዋዋሉት ፡ ውል ፡ እንዲፈር

---

1. ቍ. ፩ሺ፮፻፺፯ ። ውልን ፡ የሚያፈርሱ ፡ ምክንያቶች ።
ውል ፡ የሚፈርሰው ፡ ከተዋዋዮቹ ፡ የአንደኛው ፡ መፍቀድ ፡ በስሕተት ፡ በድንገተኛ ፡ ተንኰል ፡ ወይም ፡ በኃይል ፡ የተገኘ ፡ ሲሆን ፡ ነው ።

2. ቍ. ፩ሺ፮፻፺፰ ። ውልን ፡ ከመቀበል ፡ ስለሚያደርስ ፡ ስሕተት ።
መሳሳቱ ፡ ይታወቅልኝ ፡ሲል ፡ የሚከራከረው ፡ ወገን ፡ ስሕተቱ ፡ ለመዋዋል ፡ ያደረሰው ፡ መሆኑን ፡ ማስረዳት ፡ አለበት ፡ እንዲሁ ፡ መባሉ ፡ እውነቱን ፡ ዐውቆ ፡ ቢሆን ፡ኖሮ ፡ ፈቅዶ ፡ የማይሠራው ፡ መሆኑ ፡ ሲታወቅ ፡ ነው ።

3. ቍ. ፩ሺ፯፻፬ ። ተንኰል ።
(፩) በተንኰል ፡ የተደረገ ፡ ውል ፡ ፈራሽ ፡ የሚሆነው ፡ ከተዋዋዮቹ ፡ አንደኛው ፡ ወገን ፡ ውሉ ፡ እንዲደረግ ፡ ያደረገው ፡ በሁለተኛው ፡ ተዋዋይ ፡ ላይ ፡ ተንኰል ፡ ባይደርስበት ፡ ኖሮ ፡ ውል ፡ የማያደርግ ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ ሲገልጽ ፡ ነው ።

ስና ፣ ሺያጩ ፣ ገንዘባቸውን ፣ እንዲመልሱላቸው ፣ መጠየቃቸውን ፣ ከማዛታቸው ፣ በፊት ፣ ቦታው ፣ ለመንገድ ፣ የተወሰደ ፣ መሆኑን ፣ አለማወቃቸውን ፣ በጉልህ ፣ ስለሚ ያስረዳላቸው ፣ ነው ። ስለዚህ ፣ ከዚህ ፣ በላይ ፣ እንደተገለጸው ፣ ከፍተኛው ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ በዚህ ፣ ነገር ፣ በድምፅ ፣ ብልጫ ፣ የሰጠው ፣ ፍርድ ፣ ከተጠቀሱት ፣ ሕግጋት ፣ ዓላማ ፣ ጋር ፣ የተዛመደ ፣ ባለ ፣ መሆኑ ፣ ሽረንና ፣ በአነስተኛ ፣ ድምፅ ፣ የተሰጠውን ፣ አሳብ ፣ ደግፈን ፣ ውሉ ፣ የተፈጸመው ፣ በስሕተትና ፣ በተንኰል ፣ ስለሆነ ፣ ፍርስ ፣ አድ ርገን ፣ ፩ኛው ፣ ተከሳሽ ፣ በዚህ ፣ ቦታ ፣ ሽያጭ ፣ ምክንያት ፣ ከይግባኝ ፣ ባይዋ ፣ ላይ ፣ የወሰዱትን ፣ ገንዘብ ፣ ክስ ፣ ከቀረበበት ፣ ቀን ፣ ጀምሮ ፣ ገንዘቡን ፣ ከፍለው ፣ እስኪ ጨረሱ ፣ ድረስ ፣ ሕጋዊ ፣ ወለድ ፣ በዓመት ፣ በመቶ ፣ ዘጠኝ ፣ ጭምር ፣ እንዲከፍሉ ፣ ፪ኛው ፣ መልስ ፣ ሰጭ ፣ የአዲስ ፣ አበባ ፣ ማዘጋጃ ፣ ቤት ፣ ቦታውን ፣ በፕላኑ ፣ ውስጥ፣ በመንገድ ፣ ስም ፣ ስሎና ፣ በክሮኪ ፣ አንስቶ ፣ በግልጽ ፣ የያዘውን ፣ ቦታ ፣ አሻሽሎ ፣ በአሽራ ፣ ስም ፣ የተቀበለውን ፣ ገንዘብ ፣ እንዲመልስ ፣ ፈርደናል ።

፩ኛውና ፣ ፪ኛው ፣ መልስ ፣ ሰጭ ፣ ሰዎች ፣ እያንዳንዳቸው ፣ ለይግባኝ ፣ ባይዋ ፣ መቶ ፣ መቶ ፣ ብር ፣ ኪሣራና ፣ ፩ኛ ፣ መልስ ፣ ሰጭ ፣ የዳኝነትና ፣ የልዩ ፣ ልዩ ፣ ወጭ ፣ በደረሰኝ ፣ እንዲከፍሉ ፣ አዘናል ። ፍርዱ ፣ የተለወጠ ፣ መሆኑን ፣ አውቆ ፣ በጠቅላይ ፣ ንጉሠ ፣ ነገሥት ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ መሠረት ፣ ለማስፈጸም ፣ ይችል ፣ ዘንድ ፣ የፍርዱ ፣ ግልባጭ ፣ ለከፍተኛው ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ ይተላለፍ ፣ ብለናል ።

ይህ ፣ ፍርድ ፣ ዛሬ ፣ ጥር ፣ ፳፫ ፣ ቀን ፣ ፲፱፻፷፩ ፣ ዓ ፣ ም ፣ በጠቅላይ ፣ የንጉሠ ፣ ነገ ሥት ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ በ፩ኛ ፣ ችሎት ፣ ተሰጠ ።

SUPREME IMPERIAL COURT

Addis Ababa, Div. No. 1

Justices:

Vice Afenegus Ato Tibebu Beyene
Aleka Harege Woyine Beyene
Kegnazmatch Mula Beyene

AMARETCH ADA v. VINCENZO GIORGIO & MUNICIPALITY OF ADDIS ABABA

Civil Appeal No. 25-61

Contractual obligations—Sale of immovables—Municipal registration—Civ. C., Arts. 1733, 1704(1), 1696, 1697.

On appeal from the majority decision of the High Court dismissing the plaintiff's claim for the cancellation of a contract for the sale of land, on the ground that the agreement between the parties barring the institution of suits in case of expropriation is law among the parties and cannot in the guise of interpretation be varied under Civ. C., Art. 1733.

Held: Decision reversed.

1. The municipality's authentication of the contract in dispute in disregard of its usual practice of conducting an enquiry was meant to obtain an undue advantage for the seller and adversely affect the buyer.

2. The agreement barring the institution of suits is limited to what may happen after plaintiff bought the land and not to what had already taken place before the conclusion of the contract.

3. The agreement can be enforced only if it is not vitiated by a defect in consent as envisaged by Article 1696 and 1697 of the Civil Code, that is to say, if the consent of the parties has no been given under deceit or fraud as provided by Article 1704(1) of the Civil Code.

JUDGMENT

The record of the case discloses that the cause of action of the present plaintiff-appellant was that the first defendant sold her his land situated in the Tekle Haimanot sub-district near Alem Tena Zone for a sum of E. S 5,390 including registration expense. She alleged that the seller undertook the sale with knowledge that the piece of land was already designated under an alignment plan for a public road prior to 1961 and that the second defendant (present respondent), in disregard of its duty to verify that the land offered for sale was not in any way allotted for a public road or for any other public purpose prior to authenticating and registering the contract, procured an undue advantage for the first defendant by accepting and registering a contract the object of which is impossible by virtue of Article 1678 (a), (b), and (c) of the Civil Code. It was alleged that second defendant did this with knowledge that the said piece of land had been allotted for a public road. Plaintiff therefore prayed the court to invalidate the contract in accordance with Article 1808, 1809, 1818 and 1824 of the Civil Code and to order the

first defendant to compensate her pursuant to Articles 2131, 2061 and 2064 of the Civil Code for the unjust enrichment he derived through a voidable contract with interest running from the day he received the money until he pays the full amount, and compensation for costs she incurred in the litigation.

The first defendant appeared in court and argued that because the plaintiff had not adduced evidence in support of her claim, her action could not be sustained. This contention was countered by the plaintiff's production of a written document dated July 9, 1967. After this no further defense has been entered by the first defendant.

Counsel for the second defendant, on the other hand, submitted the defense that the plaintiff and the first defendant had agreed between themselves that neither of them would sue the other or the Municipality if in the future the land is found to be larger or smaller than the area specified in the contract, or if the land should be expropriated for public roads or squares. In this regard, the Municipality is only responsible for registering the agreement of the two parties, and it is up to the seller and buyer before they conclude their contract to have the land surveyed. He therefore urged the court to dismiss the case against him and to award him compensation pursuant to Article 2028 of the Civil Code for damages suffered from a vexatious claim. The record further shows that the first defendant had produced as evidence the contract concluded between him and plaintiff on November 7, 1966.

In order to clarify the matter the High Court ordered the engineer of the Municipality to appear with the plan of the land in dispute despite the objection raised by counsel for first defendant. Accrodingly the engineer appeared but failed to give satisfactory answers to the questions posed by the Court. Thereupon, the Court ordered the appearance of the engineer who designated the land for a public road. Consequently, Ato Zewde Shoareged appeared and explained that the land was designated for a road under a general map prepared for the city of Addis Ababa in 1958 and not by an engineer appointed to survey the particular land in dispute. This being the case, he said, it is impossible to tell exactly who drew up the plan and he added that no road has yet been constructed pursuant to the plan. He stated that he acquired this knowledge in his capacity as an official *(mekitil halafi)* of the Planning Department. Finally he promised to reduce his statements to writing, which he did as shown in the record of the case.

After receiving the parties' statements and hearing the evidence the High Court, by majority vote, rendered a decision in favour of the defendants. Since the land had not been properly measured and surveyed, the parties, in the contract which they concluded on November 7, 1966, agreed not to bring suit against each other or against the Municipality if the land was found to be larger or smaller than what was stated in the contract of if it should be expropriated for public roads or squares. The Court, stating that as between the contracting parties the terms of a contract are binding as though they were law and citing Article 1733 of the Civil Code, which states that courts cannot by way of interpretation vary the terms of a contract, dismissed the petition of the plaintiff for the invalidation of the contract.

The appeal is lodged against this judgment.

The minority opinion, on the other hand, after stating that the Municipality has no power to make the parties sign an agreement which obliges one of the parties to assume the consequences resulting from the sale of land which has already

been appropriated for a public purpose, pointed out that the adoption by the Municipality of such practice would not only encourage frauduent and deceitful acts but also adversely effect the country's development by making contracts relating to the sale of the city's land insecure and unreliable. The opinion concluded by stating that the Municipality's registration of the contract, when it knew of the existence of aerial photographs in which the land is designated for a public road, was illegal and consequently the plaintiff should be reimbursed.

After reviewing the record we also find the Municipality's authentication of this contract to be improper. Prior to authenticating the agreement, it should have clarified the matter by an enquiry from the Planning Department. The suit is a direct consequence of this failure of the Municipality to ascertain facts by an enquiry from its planning section before registering an agreement. This being the usual practice of the Municipality, it is therefore explicit that the Municipality's authentication of the contract in dispute disregarding this practice was meant to obtain an undue advantage for the seller and adversely effect the buyer. It is also clear in the agreement that the buyer's undertaking not to sue the Municipality and-or the seller in case the land be appropriated for a road or a square is limited to what may happen after she bought the land and not to what had already taken place before the conclusion of the contract. It is clear enough from the surrounding circumstances that the buyer bought the land in good faith believing that it was free from any kind of alignment plan for a road. In its judgment the High Court has cited the provision which attributes to an agreement the force of law as between the parties. But the Article applies only if the agreement of the parties had not been vitiated by a defect in consent as envisaged by Articles 1969,[1] and 1697,[2] that is to say if the consent of the parties had not been given under deceit or fraud as provided by Article 1704(1).[3]

The next issue to consider is whether the buyer knew before buying the land that it was designated for a road. It is hard to hold that she knew. The fact that she sought the invalidation of the contract which she concluded by mistake and the restitution of her money as soon as she realized the true nature of the facts clearly indicates that she did not know.

Therefore, we have reversed the majority opinion of the High Court because it is contrary to the purpose of the provisions cited above and we affirm the minority opinion invalidating the contract because it was concluded under deceit and fraud. The first defendant is ordered to compensate the plaintiff for what he received from her as a result of the sale of the land, with 9% interest running from the date this action was instituted until the whole debt is discharged. The second defen-

---

1. Art. 1696.—*Invalidation of contract.*
   A contract may be invalidated where a party gave his consent by mistake or under duress.
2. Art. 1697.—*Mistake must be decisive.*
   The party who invokes his mistake shall establish that he would not have entered into the contract, had he known the truth.
3. Art. 1704.—*Fraud.*
   (1) A contract may be invalidated on the ground of fraud where a party resorts to deceitful practices so that the other party would not have entered into the contract, had he not been deceived.

dant shall return to the plaintiff the money she paid for authentication by the Municipality. Each of the defendants must pay the plaintiff E.$ 100 by way of damages. The first defendant shall pay court fees and other expenses incurred in the litigation.

This judgment was delivered by the Supreme Imperial Court, first division, on February 5, 1969.

የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፤
አዲስ ፡ አበባ ፤ የንግድ ፡ ችሎት ።

ዳኞች ፤

አቶ ፡ ንጉሤ ፡ ፍትሕ ፡ አወቀ ፤
አቶ ፡ አሰፋ ፡ ሊበን ፤
አቶ ፡ አበበ ፡ አውግቸው ።

ከሳሽ ፡ ፩ኛ/ ወይዘሮ ፡ ዓለሚቱ ፡ ገብሩ ፡ ፪ኛ/ አቶ ፡ በርጋ ፡ ደምቦባና ፤
ወይዘሮ ፡ ዘርጊ ፡ ቢራቱ ፡ ተከሳሽ ፡ ላአ ፡ ስኩራትሪስ ፡ ኢታሊያና ።
መዝገብ ፡ ቁጥር ፡ ፩ሺ፱፷/፶፱ ፡

ኢንሹራንስ — ሦስተኛ ፡ ወገን ፡ በኢንሹራንስ ፡ ሰጪው ፡ እንጻር — ማስረጃ ፡ ስለመቀበል — የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቍ. ፲፯፻፹፬ ፣ ፲፯፻፹፭ ፣ ፲፯፻፹፮(፩) ፣ ፲፯፻፹፯(፩) ፣ ፲፯፻፹፰ ፤ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ቍ. ሺ፩፻፲፱ ፣ ሺ፩፻፳ ፡ የፍት. ብሔ. ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ቍ. ፪፻፵፫ ፣ ፪፻፵፬ ።

በሟቹ ፡ ቤተሰብ ፤ ሦስተኛ ፡ ወገኖች ፤ ከኢንሹራንስ ፡ ኩባንያው ፡ የጉዳት ፡ ካሣ ፡ ለመጠየቅ ፡ የቀረበ ፡ ክስ ፡ ውሣኔ ፤ ክሱ ፡ ተሠርዟል ።

፩. ሦስተኛ ፡ ወገን ፡ ኢንሹራንስ ፡ ኩባንያውን ፡ በቀጥታ ፡ ለመክሰስ ፡ አይችልም ፤ እንዲሁም ፡ ኢንሹራንስ ፡ ኩባንያው ፡ ኢንሹራንስ ፡ ለገባው ፡ ሰው ፡ ወይም ፡ ለተጐዳው ፡ ካሣ ፡ ለመክፈሉ ፡ በፊት ፡ ጉዳት ፡ ያደረሰውን ፡ ሰው ፡ በቀጥታ ፡ ለመክሰስ ፡ አይችልም ።

፪. አንዱን ፡ ወገን ፡ ወደ ፡ ፖሊስ ፡ ጣቢያ ፡ እስጠርቶ ፡ በማስፈራራት ፡ ቃሉን ፡ የመውሰድ ፡ ልምድ ፡ በፍርድ ፡ ቤቱ ፡ የሚቃወመው ፡ ነው ። በዚህ ፡ ዓይነት ፡ የተገኘ ፡ ማስረጃ ፡ ከሕግ ፡ ውጪ ፡ ነው ፤ ፍርድ ፡ ቤቱም ፡ አይቀበለውም ።

ውሳኔ

ለዚህ ፡ ክርክር ፡ መነሻ ፡ የሆነው ፡ ፍሬ ፡ ነገር ፡ የ፩ኛዋ ፡ ከሳሽ ፡ ባለቤት ፡ የነበረው ፡ አቶ ፡ ጥበበ ፡ ሥዩምና ፡ የ፪ኛ ፡ ከሳሾች ፡ ልጅ ፡ አቶ ፡ በቀለ ፡ ቦርጋ ፡ ከተከሳሹ ፡ ኢንሹራንስ ፡ ኩባንያ ፡ ጋር ፡ ጠቅላላ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ ያደረገው ፡ አቶ ፡ ካሣ ፡ ደስታ ፡ የሰሌዳው ፡ ቁጥር ፡ ፭፩ሺ፩፻፹፩ ፡ አ ፡ አ ፡ የሆነ ፡ መኪና ፡ እየነዳ ፡ ሲሄድ ፡ አደጋ ፡ በመድረሱ ፡ ምክንያት ፡ ስለሞቱ ፡ የሚቾቹ ፡ ወገኖች ፡ ማለት ፡ የአሁኖቹ ፡ ከሳሾች ፡ በሥራ ፡ ፋይል ፡ ቁጥር ፡ ፩ሺ፱፷/፶፱ ፡ እና ፡ ፱፻፸፩/፶፱ ፡ የሕግ ፡ ወራሾች ፡ መሆናቸውን ፡ ስላረጋገጡ ፡ የተከሳሹ ፡ ኩባንያ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ በሸዋ ፡ ጠቅላይ ፡ ግዛት ፡ ፖሊስ ፡ ዋና ፡ ጽ/ቤት ፡ ሰኔ ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ቀርቦ ፡ ለአሁኖቹ ፡ ከሳሾች ፡ የጉዳቱን ፡ ካሳ ፡ የሚከፍል ፡ መሆኑን ፡ በጽሑፍ ፡ አረጋግጧል ። በማለት ፡ ፲፯ሺ፭፻ (አሥራ ፡ ሰባት ፡ ሺህ ፡ አምስት ፡ መቶ ፡ ብር) የጉዳት ፡ ካሣ ፡ እንዲከፈላቸው፡ በተከሳሹ ፡ ላይ ፡ ይህን ፡ ክስ ፡ አቀረቡ ።

የከሳሾቹ ፡ ጠበቃ ፡ ላቀረበው ፡ ክስ ፡ ድጋፍ ፡ እንዲሆነው ፡ ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ክርክር ፡ አቅርቧል ። አንደኛው ፡ እንደ ፡ አውሮፓ ፡ አቆጣጠር ፡ ፲፫ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ፡ም ፡ የተከሳሽ ፡ ኢንሹራንስ ፡ ኩባንያ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ ሸዋ ፡ ጠቅላይ ፡ ግዛት ፡ ፖሊስ ፡ ጽ/ቤት ፡ ቀርቦ ፡ በገባው ፡ ግዴታ ፡ መሠረት ፡ የኢንሹራንሱን ፡ ገንዘብ ፡ በሙሉ ፡ ለአ

ሁኑ ፡ ከሳሾች ፡ በቀጥታ ፡ እከፍላለሁ ፡ በማለት ፡ በጽሑፍ ፡ ስላረጋገጠ ፤ የጽሑፍም ፡ ፎቶ ፡ ኮፒ ፡ ማስረጃ ፡ ሆኖ ፡ ለፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ቀርቧል ። ሁለተኛ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል፡ ለሦስተኛው ፡ ወገን ፡ የተደረገ ፡ ስለሆነ ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፲፻፷፯ ፡ ንዑስ ፡ ቁጥር ፡ (፩) እና ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፶፱ ፡ ፩ሺ፱፻፷ ፡ በተደነገገው መሠረት ፡ የተከሳሹን ፡ ኢንሹራንስ ፡ ኩባንያ ፡ በቀጥታ ፡ ተጠያቂ ፡ ስለሚያደርገው ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ፲፻፹፭ ፡ እና ፡ ፲፻፹፰ ፡ መሠረት ፡ ተከሳሹ ፡ በቅድሚያ ፡ የጉዳቱን ፡ ካሣ ፡ መክፈል ፡ ያለበት ፡ መሆኑን ፡ ስለሚያስረዳ ፡ በዚህ ፡ መሠረት ፡ ፍርድ ፡ ይሰጠኝ ፡ በማለት ፡ ተከራክሯል ።

በበኩሉ ፡ የተከሳሹ ፡ ጠበቃ ፡ የሚከተለውን ፡ መልስ ፡ አቅርቧል ።

በንግድ ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፲፻፹፮ ፡ መሠረት ፡ ስለ ፡ ካሣ ፡ የሚቀርበው ፡ ክስ ፡ በኢንሹራንስ ፡ ገቢው ፡ ወይም ፡ በሕግ ፡ ወራሾች ፡ ላይ ፡ መሆን ፡ ይገባዋል ፡ እንጂ በኢንሹራንስ ፡ ሰጭው ፡ ማለት ፡ በአሁኑ ፡ ተከሳሽ ፡ መሆን ፡ የለበትም ። ምክንያቱም፡ የተከሳሹ ፡ ኩባንያ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ ያደረገው ፡ ከኢንሹራንስ ፡ ገቢው ፡ ከአቶ ፡ ካሣ ፡ ደስታ ፡ ጋር ፡ በመሆኑ ፡ ነው ። ሁለተኛ ፡ የተከሳሹ ፡ ኩባንያ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ በሸዋ ፡ ጠቅላይ ፡ ግዛት ፡ ፖሊስ ፡ ጽ/ቤት ተጠርቶ ፡ በኢንሹራንስ ፡ ውስጥ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ገንዘብ ፡ ካልከፈልክ ፡ ትታሠራለህ ፡ ስለተባለ ፡ ይህንኑ ፡ በመፍራት ፡ ምናልባት ፡ የኢንሹራንስ ፡ ገቢው ፡ ወይም ፡ ወራሾቻቸው ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ የሚፈረድባቸው ፡ ከሆነ ፡ ገንዘቡን ፡ እከፍላለሁ ፡ ብሎ ፡ ማረጋገጫ ፡ መስጠቱ ፡ ባይካድም ፡ በዚህ ጉዳይ ፡ የፖሊስ ፡ ባለሥልጣን ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ጉዳይ ፡ ጣልቃ ፡ ገብቶ ፡ ማረጋገጫ ፡ እንዲሰጥ ፡ ማድረግ ፡ በማስፈራራት ፡ እንደማስገደድ ፡ ስለሚቆጥር ፡ በሕግ ፡ ፊት ፡ ሥራ ፡ አስኪያጁ ፡ የሰጠው ፡ ማረጋገጫ ፡ ዋጋ ፡ ሊኖረው ፡ አይችልም ።

ስለዚህ ፡ ክሱ ፡ የቀረበው ፡ ተገቢ ፡ ባልሆነው ፡ ተከሳሽ ፡ ላይ ፡ ስለሆነ ፡ ክሱ ፡ እንዲሰረዝ ፡ በማለት ፡ ተከራክሯል ።

በግራ ፡ ቀኙ ፡ ወገን ፡ ጠበቆች ፡ የቀረበውን ፡ ክርክር ፡ እንደመረመርነው ፡ ሊወሰን ፡ የሚገባው ፡ ጭብጥ ፡ በቀረበው ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ መሠረት ፡ የኢንሹራንስ ፡ ገቢው ፡ ወይም ፡ ወራሾቹ ፡ ሳይከሰሱ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ሰጭውን ፡ ማለት ፤ የአሁኑን ፡ ተከሳሽ ፤ ሦስተኛ ፡ ወገኖች ፤ ማለት ፡ የአሁኑ ፡ ከሳሾች ፡ በቀጥታ ፡ የጉዳት ፡ ካሣ ፡ እንዲከፍላቸው ፡ ክስ ፡ ለማቅረብ ፡ የሚችሉ ፡ መሆን ፡ አለመሆኑን ፡ ማረጋገጥ ፡ ነው ። ይህንኑ ፡ ጭብጥ ፡ ለማስረዳት ፡ ሁለት ፡ ምክንያቶች ፡ ቀርበዋል ። አንደኛ ፡ የተከሳሹ ፡ ኩባንያ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ በሸዋ ፡ ጠቅላይ ፡ ግዛት ፡ ፖሊስ ፡ ጽ/ቤት ፡ ተጠርቶ ፡ በሰጠው ፡ የጽሑፍ ፡ ማረጋገጫ ፡ መሠረት ፡ «ለጉዳቱ ፡ ኃላፊ ፡ የሆነውን ፡ ሰው ከስሼ ፡ ውሳኔ ፡ ባልሰጥ ፡ በገባሁት ፡ ግዴታ ፡ መሠረት ፡ የኢንሹራንሱ ፡ ገንዘብ ፡ በሙሉ ፡ ለሟች ፡ ወገኖች ፡ "ለአሁኑ ፡ ከሳሾች" ፡ በቀጥታ ፡ እከፍላለሁ ፡ በማለት ፡ በጽሑፍ ፡ ስላረጋገጠ ፤ ሁለተኛው ፡ በኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ በአንቀጽ ፡ ፳ ፡ እነ ፡ ፺ ፡ እንደተመለከተው ፡ ለሦስተኛ ፡ ወገኖች ፡ የተደረገ ፡ ውል ፡ በመሆኑ ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፲፻፷፯/፩/ እንዲሁም ፡ በቁጥር ፡ ፲፻፹፮ ፡ እና ፡ ፲፻፹፰ ፡ መሠረት ፡ የአሁኖቹን ፡ ከሳሾች ፡ ተጠቃሚ ፡ ባለመብት ፡ ስለሚያደርጋቸው ፡ ነው ፡ ተብሏል ።

እንግዲህ ፡ አንደኛውን ፡ ነጥብ ፡ እንመርምር ፤ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ጉዳይ ፡ መብት ፡ አለኝ ፡ የሚል ፡ ወገን ፡ መብቱን ፡ ሊያስከብር ፡ የሚችለው ፡ በፍርድ ፡ ቤቱ ፡ በኩል ፡ መሆኑ ፡ ሲታወቅ ፡ እንደወንጀል ፡ ተግባር ፡ ቆጥሮ ፡ ለፖሊስ ፡ ጣቢያ ፡ ማመልከት ፡ ሕጋዊ ፡ አሠራር ፡ አይደለም ። በዚህ ፡ ነገር ፡ የተከሳሹ ፡ ኩባንያ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋ ፡ መሆኑን ፡ በማወቅ ፡ ከሳሾች ፡ በፖሊስ ፡ ጣቢያ ፡ አስጠርተው ፡

በጥያቄና ፡ በመልስ ፡ ዓይነት ፡ እንዲጠየቅ ፡ ተደርጎ ፡ «ጉዳት ፡ ያደረሰውን ፡ ሰው ፡ ከስሼ ፡ ውሳኔ ፡ ባልሰጥ ፡ በገባሁት ፡ ግዴታ ፡ መሠረት ፡ የኢንሹራንሱን ፡ ገንዘብ ፡ በሙሉ ፡ ለሟች ፡ ወገኖች ፡ በቀጥታ ፡ እከፍላለሁ» ፤ በማለት ፡ ቃሉን ፡ እንዲሰጥ ፡ ተደርጓል ። የተባለው ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ በሕግ ፡ ያለውን ፡ መብት ፡ ቢያውቅ ፡ ኖሮ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ጉዳይ ፡ በፖሊስ ፡ ጣቢያ ፡ ቀርቦ ፡ ቃሉን ፡ እንዲሰጥ ፡ ቢጠየቅም ፡ እምቢ ፡ ለማለት ፡ ይችል ፡ ነበር ። በመብቱ ፡ ባለመጠቀሙ ፡ በሰጠው ፡ ቃል ፡ በሕግ ፡ ፊት ፡ ሊገደድ ፡ ይችላልን ? ግዙፍ ፡ የሆነ ፡ ማስፈራራት ፡ ባይደርስበትም ፡ የፖሊሱ ፡ ጣቢያ ፡ አዛዥ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ጉዳይ ፡ የተከሳሹን ፡ ኩባንያ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ፡ አስቀርቦ ፡ ቃሉን ፡ እንዲሰጥ ፡ ማድረግ ፡ ከሥልጣኑ ፡ ውጭ ፡ መሆኑ ፡ ሲታወቅ ፡ አቅርቦ ፡ ቃሉን ፡ እንዲሰጥ ፡ ማድረግ ፡ እንደማስፈራራት ፡ ሆኖ ፡ አግኝተነዋል ። የተሰጠውም ፡ ቃል ፡ ቢሆን ፡ ጉዳት ፡ ያደረገውን ፡ ሰው ፡ ከስሼ ፡ ውሳኔ ፡ ባልሰጥ ፡ የሚል ፡ ገደብ ፡ ስላለበት ፡ ይህ ፡ የተጠቀሰው ፡ ገደብ ፡ እርምጃ ፡ ሳይወሰድበት ፡ በተገባው ፡ ቃል ፡ መሠረት ፡ ማስገደድ ፡ የማይቻል ፡ መሆኑ ፡ ግልጽ ፡ ነው ። ከዚህም ፡ በላይ ፡ የተከሳሹ ፡ ኩባንያ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ ከሕግ ፡ ውጭ ፡ የሰጠው ፡ የጽሑፍ ፡ ማረጋገጫ ፡ ሐሳቡን ፡ የሚገልጽ ፡ እንጂ ፡ በተከሳሹ ፡ ኩባንያ ፡ እና ፡ በከሳሾች ፡ መካከል ፡ የተደረገ ፡ የግል ፡ ስምምነት ፡ ሆኖ ፡ በሁለቱም ፡ ወገኖች ፡ የተፈረመበት ፡ ባለመሆኑ፡ እንደግል ፡ ውል ፡ የሚቆጠር ፡ ማረጋገጫ ፡ ሆኖ ፡ አላገኘነውም ። በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ጉዳይ ፡ አንደኛውን ፡ ወገን ፡ በፖሊስ ፡ ጣቢያ ፡ አስቀርቦ ፡ በዛቻም ፡ ሆነ ፡ በማስፈራራት ፡ ቃል ፡ የመቀበልን ፡ ተግባር ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ፈጽሞ ፡ የሚቃወመው ፡ አሠራር ነው ። እንዲህ ፡ ያለው ፡ አሠራር ፡ የሕግ ፡ ውጤት ፡ እንዲያገኝ ፡ የተደረገ ፡ እንደሆነ ፡ ማንም ፡ ሰው ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ጉዳይ ፡ በየፖሊሱ ፡ ጣቢያ ፡ እየተጐተተ ፡ ቃል ፡ እንዲሰጥ ፡ የሚደረግ ፡ እንደሆነ ፡ መሠረታዊ ፡ መብቱን ፡ ከመንካቱም ፡ በላይ ፡ ከፍ፡ ያለ ፡ ችግር ፡ የሚፈጥርበት ፡ ለመሆኑ ፡ መገንዘብ ፡ ያስፈልጋል ። ስለዚህ ፡ የተከሳሹ ፡ ኩባንያ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ በፖሊስ ፡ ጣቢያ ፡ ሰጠ ፡ የተባለውን ፡ ቃል ፡ ከሕግ ፡ ውጭ ፡ የተደረገ ፡ አሠራር ፡ በመሆኑ ፡ በማስረጃነት ፡ አልተቀበልነውም ።

የኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ ስለሦስተኛ ፡ ወገኖች ፡ ጥቅም ፡ የተደረገ ፡ ስለሆነ ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፮፻፹፱ (፩) ፮፻፹፭ እና ፡ ፮፻፹፯ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፩ሺ፱፻፶፱[1] ፡ እና ፡ ፩ሺ፱፻፷፪[2] ፡ በቀጥታ ፡ ለከሳሾቹ ፡ የጉዳቱ ፡ ካሣ ፡ መከፈል ፡ አለበት ፡ ተብሎ ፡ የቀረበውን ፡ ሁለተኛ ፡ ጭብጥ ፡ እንመልከት ፤ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፩ሺ፱፻፶፱ ፡ እና ፡ ፩ሺ፱፻፷፪ ፡ እንደሚያመለክተው ፡ በአንድ ፡ ውል ፡ ውስጥ ፡ ተዋዋዩ ፡ አንደኛው ፡ ወገን ፡ ከውሉ ፡ ጋር ፡ ግንኙነት ፡ ስላላቸው ፡ ሦስተኛ ፡ ወገኖች ፡ በውሉ ፡ እንዲጠቀሙ ፡ ተገልጦ ፡ ስለሚሰጣቸው ፡ መብት ፡ የሚገልጽ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ በኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ መሠረት ፡ ጉዳት ፡ ቢደርስ ፡ ለሶስተኛ ፡ ወገኖች ፡ ስለሚከፈ

---

1. ቍ. ፩ሺ፱፻፶፱ ። የባለጥቅሙ ፡ ምርጫ ።
   ለራሱ ፡ ጥቅም ፤ በውል ፡ ስምምነት ፡ የተደረገለት ፡ ሰው ፤ በውሉ ፡ ስምምነት ፡ መሠረት ፡ የመራጭነት ፡ መብት ፡ የተሰጠው ፡ እንደሆነ ፤ የዚህን ፡ ስምምነት ፡ ጥቅም ፡ እንደፈለገው ፡ የመቀበል፡ ወይም ፡ ያለመቀበል ፡ ምርጫ ፡ ለማድረግ ፡ ይችላል ።
2. ቍ. ፩ሺ፱፻፷፪ ። የተዋዋዩ ፡ ወራሾች ።
   (፩) ተስፋ ፡ ሰጪው ፤ በውሉ ፡ የገባውን ፡ ግዴታ ፡ ሊፈጽም ፡ የሚገባው ፤ ተዋዋዩ ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ የሆነ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፤ ተዋዋዩ ፡ በውሉ ፡ እንዲጠቀም ፡ ያመለከተው ፡ ሰው ፡ እንደውሉ ፡ ለመጠቀም ፡ መፍቀዱን ፡ ከገለጸ ፡ ተዋዋዩ ፡ በሞተበት ፡ ጊዜ ፡ የተሰጡት ፡ መብቶች ፡ በተስፋ ፡ ሰጪው ፡ ላይ ፡ ይኖሩታል ።
   (፪) የተዋዋዩ ፡ ወራሾች ፡ ተዋዋዩ ፡ በውሉ ፡ ትርፍ ፡ ሊጠቀም ፡ ይችላል ፡ ሲል ፡ ሟቹ ፡ ተጠቃሚውን ፡ በማመልከት ፡ ቃል ፡ የሰጠለትን ፡ ሰው ፡ ለመለወጥ ፡ አይችልም ።

ሰው ፡ የጉዳት ፡ ካሳ ፡ የሚመለከት ፡ ባለመሆኑ ፡ በዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ተፈጻሚነት ፡ የለውም። የኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ አንቀጽ ፡ ፩ ፡ እና ፡ ፪ ፡ የሚያመለክተው ፡ ኢንሹራንስ ፡ የገባው ፡ ሰው ፡ በመኪናው ፡ ሲጠቀም ፡ ለሚያደርሰው ፡ ጉዳት ፡ ኢንሹራንስ ፡ ሰጭው ፡ ጉዳቱን ፡ ለመሸፈን ፡ የኃላፊነቱን ፡ ወሰን ፡ የሚያመለክት ፡ ስለሆነ ፡ ጉዳቱ ፡ በደረሰ ፡ ጊዜ ፡ በኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ መሠረት ፡ የኃላፊነቱ ፡ መጠን ፡ የሚወሰነው ፡ በኢንሹራንስ ፡ ሰጭውና ፡ በኢንሹራንስ ፡ ገቢው ፡ መካከል ፡ ብቻ ፡ ነው ። ስለሆነም ፡ ኢንሹራንስ ፡ የገባው ፡ ሰው ፡ በውሉ ፡ መሠረት ፡ የሚያገኘውን ፡ ጥቅም ፡ ሌላ ፡ ሰው ፡ እንዲያገኝ ፡ ስምን ፡ ጠቅሶ ፡ ወይም ፡ ስሙን ፡ ሳይጠቅስ ፡ ለማድረግ ፡ ይችላል ።

ይህ ፡ በሆነ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፻፳፱ (፩)[3] ተጠቃሽ ፡ የሚሆነው ። ነገር ፡ ግን ፡ አሁን ፡ በቀረበልን ፡ ውል ፡ እንዲህ ፡ የሚል ፡ የውል ፡ አጻጻፍ ፡ የለበትም ።

የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ ሕጋዊ ፡ ግንኙነት ፡ የሚፈጥረው ፡ በኢንሹራንስ ፡ ሰጭውና ፡ በኢንሹራንስ ፡ ገቢው ፡ መካከል ፡ ብቻ ፡ ነው ። ይህም ፡ ለመሆኑ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፻፹፮ ፡ "በኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ ውስጥ ፡ የተጠቀሰው ፡ ጉዳት ፡ በደረሰ ፡ ጊዜ ፡ ጉዳት ፡ የደረሰበት ፡ ሦስተኛ ፡ ወገን ፡ ኢንሹራንስ ፡ በገባው ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ ወይም ፡ በስምምነት ፡ ጥያቄ ፡ ካላደረገ ፡ በቀር ፡ ኢንሹራንስ ፡ ሰጭው ፡ በአላፊነት ፡ አይጠየቅም ።

"በማለት ፡ ይደነግጋል ። ይህም ፡ የሚያስረዳን ፡ የተጐዳው ፡ ወገን ፡ ለደረሰበት ፡ የጉዳት ፡ ካስ መክሰስ ፡ የሚችለው ፡ ኢንሹራንስ ፡ የገባውን ፡ ሰው ፡ እንጂ ፡ ተሻጋግሮ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ኩባንያውን ፡ ለመክሰስ ፡ የማይችል ፡ መሆኑን ፡ ነው ።

እንዲሁም ፡ በቁጥር ፡ ፲፻፹፯ ፡[4] መሠረት ፡ የኢንሹራንሱ ፡ ኩባንያ ፡ ፈቅዶ ፡ ጉዳት ፡ ለደረሰበት ፡ ሦስተኛ ፡ ወገን ፡ በቅድሚያ ፡ የጉዳቱን ፡ ካሣ ፡ ካልከፈለ ፡ ኢንሹራንስ ፡ ለገባው ፡ ሰው ፡ መክፈል ፡ ያለበት ፡ መሆኑን ፡ ያስረዳል ።

ሦስተኛው ፡ ወገን ፡ ለደረሰበት ፡ ጉዳት ፡ ኢንሹራንስ ፡ የገባውን ፡ ሰው ፡ ሳይከስ ፡ ተሻጋግሮ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ኩባንያውን ፡ መክሰስ ፡ የማይችል ፡ ለመሆኑና ፡ የኢንሹራንስ ፡ ኩባንያውም ፡ የኢንሹራንሱን ፡ የጉዳት ፡ ካሣ ፡ ኢንሹራንስ ፡ ለገባው ፡ ሰው ፡ ወይም ፡ ጉዳት ፡ ለደረሰበት ፡ ወገን ፡ ሳይከፍል ፡ ጉዳት ፡ ያደረሰውን ፡ ወገን ፡ የኢንሹራንስ ፡ ኩባንያው ፡ በቀጥታ ፡ ለመክሰስ ፡ የማይፈቀድለት ፡ ለመሆኑ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተጠቀሱት ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ አንቀጾች ፡ በግልጽ ፡ ያስረዳሉ ።

---

3. ቍ. ፲፻፳፱ ፡ ተለይቶ ፡ ላልታወቀ ፡ ለሦስተኛ ፡ ወገን ፡ የሚደረግ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ።
   (፩) የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ ተለይቶ ፡ ላልታወቀ ፡ ለሦስተኛ ፡ ሰው ፡ ሊደረግ ፡ ይችላል ። ይህም ፡ በተባለው ፡ የወደፊት ፡ ተጠቃሚ ፡ ስም ፡ ሆኖ ፡ እንደ ፡ ተደረገ ፡ የሚቆጠር ፡ ነው ።

4. ቍ. ፲፻፹፯ ፡ ጉዳት ፡ ለደረሰበት ፡ ወገን ፡ በቀደምትነት ፡ ስለ ፡ መክፈል ።
   (፩) ጉዳት ፡ ለደረሰበት ፡ ሦስተኛ ፡ ወገን ፡ ኢንሹራንስ ፡ ሰጪው ፡ በሚከፍለው ፡ ኪሣራ ፡ ሒሳብ ፡ ልክ ፡ ካሣውን ፡ እንዲከፍለው ፡ ድረስ ፡ ኢንሹራንስ ፡ ሰጪው ፡ ኢንሹራንስ ፡ ለገባው ፡ ሰው ፡ ካሣ ፡ አይከፍልም ።
   (፪) የዚህን ፡ ቁጥር ፡ ውሳኔ ፡ ተቃራኒ ፡ የሆነ ፡ ማናቸውም ፡ የውል ፡ ቃል ፡ አይጸናም ።

ስለዚህ ፡ የአሁኑ ፡ ከሳሾች ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፳፻፸፱ ፡[5] መሠረት ፡ ጉዳት ፡ አድርሶአል ፡ የተባለውን ፡ ኢንሹራንስ ፡ የገባውን ፡ ሰው ፡ ወይም ፡ እሱ ፡ የሞተ ፡ እንደ ሆነ ፡ የሕግ ፡ ወራሾቹን ፡ መጀመሪያ ፡ መክሰስ ፡ ያለባቸው ፡ መሆኑ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ በተሰጠው ፡ ትችት ፡ የተገለጸ ፡ ስለሆነ ፡ በቀጥታ ፡ የተከሳሹ ፡ ኩባንያ ፡ መክሰስ ፡ ስለ ማይችሉ ፡ የቀረበውን ፡ ክስ ፡ ሰርዘናል ።

ከሳሾች ፡ ኪሣራና ፡ የጠበቃ ፡ አበል ፡ ለከሳሹ ፡ ይክፈሉ ፡ ብለናል ። በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሥነ ፡ ሥስዓት ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፹፪ ፡ እና ፡ ፩፻፹፫ ፡ መሠረት ፡ የኪሣራው ፡ ዝርዝር ፡ ሲቀርብልን ፡ የሚወሰን ፡ ነው ።

ይህ ፡ ፍርድ ፡ ዛሬ ፡ ጥቅምት ፡ ፲ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሁሉቱም ፡ ወገኖች ፡ ባሉበት ፡ ተሰጠ ።

5. ቍ. ፳፻፸፱ ። የኢንሹራንሱ ፡ ተጠቃሚ ፡ የሆነው ፡ ሰው ፡ መሞት ።

(፩) ተቃራኒ ፡ የውል ፡ ቃል ፡ ቢኖርም ፡ እንኳ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ተጠቃሚ ፡ የሆነው ፡ ሰው ፡ ሲሞት ፡ የኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ መብት ፡ ወደ ፡ ወራሾቹ ፡ ተላልፎ ፡ ይቀጥላል ።

(፪) ስለሆነም ፡ ወራሾቹና ፡ ኢንሹራንስ ፡ ሰጪው ፡ በኢንሹራንሱ ፡ ተጠቃሚ ፡ የሆነው ፡ ሰው ፡ ከሞተበት ፡ ቀን ፡ አንሥቶ ፡ በሦስት ፡ ወር ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ ውሉን ፡ ለማፍረስ ፡ ይችላሉ ።

HIGH COURT

Addis Ababa, Commercial Division

Judges:

Ato Negussie Fitawake

Ato Assefa Liben

Ato Abebe Awgachew

(1) ALEMITU GEBRU, (2) BERGA DEMBOBA & ZERGI BERATU v. L'ASSICURATRICE ITALIANA

Civil Case No. 1055-59

Insurance—Third party vis-à-vis the insurer—Admissibility of evidence—Comm. C., Arts. 685, 688, 662(1), 661(1), 672. *Civ. C., Arts.* 1959, 1960. *Civ. Pro. C., Arts.* 463, 464.

An action to claim damages from the insurance company by third party victim's family.

Held: Case dismissed.

1. A third party cannot sue the insurance company directly for compensation; similarly, the insurance company cannot sue directly the person liable for the injury before it pays compensation either to the insured or the injured party.

2. The practice of summoning one party to a police station in a civil case and obtaining a statement from him under threat is a practice which the Court strongly objects to. A statement obtained under these circumstances is illegal and the Court cannot accept it as evidence.

[Ed. Note: The original draft (in French) of Article 688 of the Commercial Code reads as follows:

DECISION

The material facts in this case are as follows:

The first plaintiff's husband, Ato Tebebe Seyoum, and the second plaintiffs' son, Ato Bekele Berga, were riding with Ato Kassa Desta in a car (plate no. 21185, A.A.) when they were involved in an accident which resulted in their death. Ato Kassa Desta had a general insurance policy with defendant's insurance company. File Nos. 1055-59 and 97-59 show that the plaintiffs are the lawful heirs of the deceased. The plaintiffs state that the manager of the insurance company had already appeared at the Shoa Province Police Head Quarters on June 12, 1967 and had promised in writing to pay them damages. They are now suing him for damages amounting to E. $ 17,500.

Counsel for the plaintiffs presented two arguments based on two grounds. (1) On the basis of the written evidence before the court, which shows that the manager of the insurance company had appeared at the Shoa Province Police Head Quarters and promised to pay the insurance money directly to the plaintiffs. (2) On the theory that since the insurance covers third parties, the company, according to

Article 662(1) of the Commercial Code and Articles 1959 and 1960 of the Civil Code, is liable. Furthermore, Articles 685 and 688 of the Commerical Code provide that the defendant should, in paying compensation, give priority to third parties.

Defence counsel has presented the following arguments. (1) According to Article 685 of the Commercial Code a suit involving compensation is to be brought against the insured person or his heirs and not against the insurer. In other words, a suit should not have been brought against the present defendant because the company had entered into a contract only with the insured, Ato Kassa Desta, and not with the plaintiffs. (2) The manager of the company was summoned to the Shoa Province Police Head Quarters. After being threatened with imprisonment unless he paid the sum of money stated in the insurance policy, he promised to pay the plaintiffs if the insured person or his heirs are found liable by the Court. The interference of the police authorities in civil cases and the order that the defendant give a guarantee, however, is deemed to be sufficient threat to amount to duress and evidence adduced under such circumstance cannot be considered as valid. Therefore the guarantee to pay the insurance money that was given by the manager is legally invalid.

The counsel for the defence has requested that the case be dismissed because the suit was brought against the wrong person.

A study of the arguments presented by both parties shows that the issue before this Court is whether or not the contract which existed between the company and the insured enables the present plaintiffs, who are third parties to the contract, to sue the insurer directly for payment of compensation. Two arguments were forwarded to prove that the plaintiffs can sue the company. (1) The Manager of the company, when summoned to the Shoa Province Police Head Quarters, has stated in writing; "If I fail to settle the matter after suing the person responsible for the accident I shall, according to the obligations I undertook, pay the whole amount of the insurance to the relatives of the deceased persons". (2) Since Articles 5 and 6 of the insurance contract show that the policy covers third parties, Articles 662(1), 685 and 688 of the Commercial Code entitle the present plaintiffs of the benefits of the compensation money.

Now let us examine the first point. A party who claims to have a right in a civil case must seek enforcement through the courts. Reporting it to the police station as if it were a criminal offence is procedurally wrong. In this case, the plaintiffs took advantage of the fact that the manager of the company is a foreigner. They had him summoned to the police station and in an interrogation that followed had him state, "If I fail to settle the matter after suing the person responsible for the accident I shall, according to the obligations I undertook, pay the whole amount of the insurance to the relatives of the deceased persons." Had the manager known of his rights under the law, he could have refused to give any statement in the police station on matters concerning a civil case. Should the law then hold him responsible for the statement that he gave due to his ignorance as to his rights? Although there was no gross threat to the manager the mere fact that the head of the police station had summoned the manager of the company and had him give a statement in a civil case constitutes not only an *ultra vires* and but amounts to duress. Besides, since the guarantee given by the manager has the conditional phrase, "If I fail to settle the matter after suing the person responsible for the accident..." it is clear that he cannot be obliged to perform his guarantee of payment before he has taken steps on the conditional clause. Moreover, since the

document which contains the unlawfully obtained statement of the manager was not signed by both parties we cannot consider it as an agreement binding the plaintiffs and the defendant company but merely as a simple expression of the manager's private opinion. The practice of summoning one party to the police station in matters of civil cases and obtaining his statement under threat is a practice that the Court strongly objects to. It should be clearly understood that to crown such acts with legal recognition is not only to condemn people to be dragged to police stations to give statements in civil cases, thereby violating their fundamental rights, but is also to raise difficult legal problems. Since the statement claimed to have been given by the manager of the company was obtained illegally we therefore do not accept it as evidence.

The second argument is that an insurance contract being concluded for the benefit of third parties, by virtue of Article 662(1), 685 and 688 of the Commercial Code and Articles 1959[1] and 1960[2] of the Civil Code, the plaintiffs should be paid the compensation money directly. Articles 1959 and 1962 of the Civil Code explain the rights of third parties for whose benefit a stipulation is made by one of the contracting parties. They do not deal with cases involving payments of insurance compensation to third parties in the event of an accident and are thus irrelevant to the case at hand. Articles 5 and 6 of the insurance contract indicate the limits of the insurer's liability to cover the damages caused by the insured's car. Thus when damage is caused, the extent of liability under the contract of insurance is determined only between the insurer and the insured. However, the insured is allowed to transfer the benefits to which he is entitled under the insurance to another, either by specifying or without specifying the person. It is only in cases where this is done that Article 662(1)[3] of the Commercial Code can be cited. But there is no such provision in the contract before us.

An insurance contract creates a legal bond only between the insurer and the insured. This view is firmly supported by Article 685 of the Commercial Code which provides that, "(T) he insurer who insured a liability for damages shall not pay compensation until a claim is made against the insured person with a view to amicable or judicial settlement." What this underlines is the principle that an injured third party cannot by-pass the insured and sue the insurer directly for damages

1. Art. 1959—*Option of beneficiary.*

The person for whose benefit the stipulation was made may, when the option is offered to him in accordance with the contract, accept or refuse as he pleases the benefit of the stipulation.

2. Art. 1960—*Heirs of stipulator.*

(1) Where the obligation undertaken by the promisor is to be performed upon the death of the stipulator, the person whom the latter appointed as beneficiary of the stipulation shall, where he claims the benefit of the stipulation, acquire his right against the promisor on the day of the beneficiary's death.

(2) The heirs of the stipulator may not revoke the appointment made by him of the beneficiary of the stipulation.

3. Art. 662—*Policy made for an unspecified third party.*

(1) A contract of insurance may be made for an unspecified third party who may eventually have an interest. It shall be deemed to be made on behalf of the prospective beneficiary.

which he may incur. Similarly, Article 688[4] of the Commercial Code provides that the insurer must pay compensation to the insured person unless it has already paid the third party injured by the insured.

The Commercial Code articles cited above clearly show that a third party cannot sue the insurance company directly for compensation. Similarly, the insurance company cannot sue directly the person liable for the injury before it pays compensation either to the insured or to the injured party.

The present plaintiffs should first have sued the insured who is said to have caused the injury, or where he is dead, they should, pursuant to Article 672[5] of the Commercial Code, have sued his legal heirs. As has already been clearly stated the plaintiffs cannot sue the insurance company directly. Therefore the case is dismissed.

The plaintiffs shall pay the defendant's costs and advocate fees. The costs shall be determined when we receive the details in accordance with Articles 463 and 464 of the Civil Procedure Code.

This judgment is given in the presence of both parties.

October 20, 1967

4. Art. 688—*Compensation to be paid to injured party.*

(1) No insured person shall receive compensation until the third party injured has been paid to the extent of the amount insured.

(2) Any stipulation contrary to the provisions of this Article shall be of no effect.

5. Art. 672—*Death of beneficiary.*

(1) Notwithstanding any provision to the contrary, the policy shall continue with the heirs where the beneficiary dies.

(2) The heirs and the insurer may terminate the policy within three months from the beneficiary's death.

ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት
አዲስ ፡ አበባ ፡ የንግድ ፡ ችሎት

ዳኞች ፤

አቶ ፡ ንጉሤ ፡ ፍትሕ ፡ አወቀ ፤
አቶ ፡ መሐመድ ፡ ብርሃን ፡ ኑር ፡ ሁሴን ፤
አቶ ፡ ጥበቡ ፡ አብርሃም ።

ስለ ፡ ከሳሽ ፤ ብላታ ፡ መሐመድ ፡ ስልይማን ፡ ቀርበዋል ።
ስለ ፡ ተከሳሽ ፤ ራስ ፡ ኢንሹራንስ ፡ አክሲዮን ፡ ማህበር ፡ ቀርበዋል ።
የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ መዝገብ ፡ ቁጥር ፡ ፺፬፻፵፱/፷፪
ጥቅምት ፡ ፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፪ ፡ ዓ. ም.

ኢንሹራንስ — የውሉ ፡ መታደስ—ወደኋላ ፡ ያለው ፡ ሰቢያ — የጦርነት ፡ ጉዳይ — የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቍ. ፮፻፶፱ ፡ ፮፻፸፫

በሰንአፋ ፡ መንገድ ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ በያዙ ፡ ወንበዴዎች ፡ ጋራ ፡ ላይ ፡ ተገፍታ ፡ ከጥቅም ፡ ውጭ ፡ ስለሆነች ፡ አውቶብስ ፡ በኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ መሰረት ፡ ካሣና ፡ የጉዳት ፡ ካሣ ፡ ለመጠየቅ ፡ የቀረበ ።

ውሳኔ ፡ ተከሳሽ ፡ በኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ መሠረት ፡ ካሣና ፡ የጉዳት ፡ ካሣ ፡ እንዲከፍል ።

፩ — ምንምንኳ ፡ ውሉን ፡ ለማሳደስ ፡ የሚከፈለው ፡ አረቦን ፡ በደረሰበት ፡ ቀን ፡ ቢሆንም ፡ ተከሳሹ ፡ የውሉ ፡ መታደስ ፡ ወደኋላም ፡ እንዲጸና ፡ ስለተስማማ ፡ በዚሁ ፡ አደጋ ፡ ምክንያት ፡ ለሆነው ፡ ጉዳት ፡ ሓላፊነቱ ፡ በንግድ ፡ ሕ. ቁ. ፮፻፶፱ ፡ መሠረት ፡ ተቀብሎታል ።

፪ — አንድ ፡ አውቶብስ ፡ የጦር ፡ መሳሪያ ፡ በያዙ ፡ ወንበዴዎች ፡ ጋራ ፡ ላይ ፡ ቢገፋ ፡ የእርስ ፡ በርስ ፡ ጦርነትም ፡ ሆነ ፡ የሕገሪቱ ፡ የፖለቲካ ፡ ኃይል ፡ የሚያናጋ ፡ ሁኔታ ፡ አይፈጠርም ፤ ይኸውም ፡ ወንበዴዎቹ ፡ የመንግሥቱን ፡ ኃይል ፡ በመቋቋም ፡ በቁጥጥራቸው ፡ ሥር ፡ ያደረጉት ፡ ቀበሌ ፡ ስለሌላቸው ፡ ነው ።

ውሣኔ

ከሣሽ ፡ ጥር ፡ ፲፰ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በጻፈው ፡ የክስ ፡ ማመልከቻ ፤ ከሣሽ ፡ የሠሌዳው ፡ ቁጥር ፡ ፳፪ሺ፲፱፻፷፩ ፡ አ ፡ አ ፡ የሆነውን ፡ አውቶቡሱን ፡ በተከሳሽ ፡ ማህበር ፡ ከሚያዝያ ፡ ፲፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ጀምሮ ፡ እስከ ፡ ሚያዝያ ፡ ፲፮ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ድረስ ፡ በፖሊስ ፡ ቁጥር ፡ ሲቢ/ ፩ሺ፷፯ ፡ ኢንሹራንስ ፡ አስገብተውት ፡ ነበር ። በዚህም ፡ የኢንሹራንስ ፡ ፖሊሲ ፡ (ውል) ፡ መሠረት ፡ የኢንሹራንሱ ፡ ዘመን ፡ ካለቀ ፡ በኋላ ፡ ከሣሽ ፡ ፖሊሲው ፡ እንዲታደስላቸው ፡ ጠይቀው ፡ መኪናዋ ፡ በተገመተችው ፡ ልክ ፡ የኢት ፡ ፹ሺ፱ ፡ ብር ፡ (ሰማንያ ፡ ሺህ ፡ ብር) ፡ ተጨማሪ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ክፍያ ፡ (ፕሪምየም) ፡ በደረሰኝ ፡ ቁጥር ፡ ፯ሺ፯፻፲፰ ፡ ከፍለው ፡ ተከሳሹ ፡ በግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የኢንሹራንሱ ፡ ፖሊሲ ፡ ከሚያዝያ ፡ ፲፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ. ም. እስከ ፡ ነሐሴ ፡ ፳፰ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ. ም. ታድሷል ። ይኸው ፡ ኢንሹራንስ ፡

የተገባለት ፡ የተከሳሽ ፡ አውቶቡስ ፡ በሰንአፌ ፡ መንገድ ፡ አደጋ ፡ ደርሶበት ፡ ከጥቅም ፡ ውጭ ፡ በመሆኑ ፡ ከሣሽ ፡ በግንቦት ፡ ፳፮ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ለተከሳሹ ፡ ማኅበር ፡ ይህንኑ ፡ በመግለጽ ፡ ያስታወቁ ፡ ሲሆን ፤ ተከሳሹ ፡ ኩባንያ ፡ በየጊዜው ፡ በጻፈው ፡ መልስ ፡ ግን ፡ በኢንሹራንሱ ፡ ፖሊሲ ፡ አንቀጽ ፡ ፰ ፡ መሠረት ፡ ያለውን ፡ የሽምግልና ፡ መብቱንና ፡ ግዴታውን ፡ ሊጠቀምበት ፡ ፈቃደኛ ፡ አለመሆኑን ፡ በማያሻማ ፡ አኳኋን ፡ በመግለጽ ፡ በኢንሹራንሱ ፡ ፖሊሲ ፡ መሠረት ፡ ግዴታውን ፡ ለመፈጸም ፡ ፈቃደኛ ፡ አለመሆኑን ፡ ስላስታወቀ ፤ ፩ኛ/ ተከሳሹ ፡ በኢንሹራንሱ ፡ ፖሊሲ ፡ በገባው ፡ ግዴታ ፡ መሠረት ፡ ለከሳሹ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ጉዳት ፡ ካሣ ፡ የኢት ፡ ፹ሺህ ፡ ብር (ሰማኒያ ፡ ሺ ፡ ብር) ፡ እንዲከፍል ፤ ፪ኛ/ ሕጋዊ ፡ ወለድ ፡ በዓመት ፡ በመቶ ፡ ዘጠኝ ፡ ሂሣብ ፡ ከሳሹ ፡ የጉዳቱን ፡ ካሣ ፡ መክፈል ፡ ከጀመረበት ፡ ከሰኔ ፡ ፬ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ጀምሮ ፡ ዕዳው ፡ በሙሉ ፡ ተከፍሎ ፡ አለቀ ፡ ድረስ ፡ እንዲከፍል ፤ ፫ኛ/ ከሣሹ ፡ ይህን ፡ ክስ ፡ ለማቅረብ ፡ ለዳኝነት ፡ ለጠበቃ ፡ እና ፡ ሌላም ፡ ወጭ ፡ ያወጡትን ፡ ኪሣራ ፡ ጭምር ፡ ተከሳሹ ፡ እንዲከፍል ፡ እንዲፈረድበት ፤ ፬ኛ/ ተከሳሹ ፡ በገባው ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ መሠረት ፡ ግዴታውን ፡ ለመፈጸም ፡ ፈቃደኛ ፡ ባለመሆኑ ፡ በከሣሹ ፡ ላይ ፡ ላስከተለባቸው ፡ ተጨማሪ ፡ ኪሣራና ፡ ወጭ ፡ ለመጠየቅ ፡ መብቱ ፡ እንዲጠበቅለት ፡ ሲል ፡ አመልክቷል ።

ለክሱም ፡ ማስረጃ ፡ ይሆነው ፡ ዘንድ ፡ ፩ኛ/ ከሳሽ ፡ ከተከሳሽ ፡ ጋር ፡ ያደረገውን ፡ የኢንሹራንስ ፡ ፖሊሲ ፡ ፎቶ ፡ ኮፒ ፤ ፪ኛ/ ኢንሹራንሱ ፡ ሲታደስ ፡ ከሳሽ ፡ ለተከሳሹ ፡ በግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ተጨማሪ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ክፍል ፡ (ፕሪምየም) የከፈሉበትን ፡ ደረሰኝ ፤ ፫ኛ/ ከሳሽና ፡ ተከሳሽ ፡ አስቀድመው ፡ ገብተው ፡ የነበሩበት ፡ የኢንሹራንስ ፡ ፖሊሲ ፡ ከሚያዝያ ፡ ፲፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ጀምሮ ፡ እስከ ፡ ነሐሴ ፡ ፳፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ድረስ ፡ የታደሰና ፡ የጸና ፡ መሆኑን ፡ በመግለጽ ፡ ተከሳሹ ፡ ግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ለከሳሹ ፡ የሰጠውን ፡ የኢንሹራንስ ፡ ተጨማሪ ፡ ጽሑፍ ፡ (ኤንዶርስሜንት) ፡ ፎቶ ፡ ኮፒ ፤ ፬ኛ/አውቶቡሱ ፡ ፈጽሞ ፡ ጉዳት ፡ የደረሰበትና ፡ ከአገልግሎት ፡ ውጭ ፡ ለመሆኑ ፡ የመገናኛ ፡ ሚኒስቴር ፡ የቴክኒክ ፡ ክፍል ፡ ፈታኝ ፡ መኩንን ፡ የሆኑት ፡ ሰው ፡ የሰጡትን ፡ ፎቶ ፡ ኮፒ ፤ ፭ኛ/ ከሳሽ ፡ አውቶቡስ ፡ አደጋ ፡ በደረሰበት ፡ በማግስቱ ፡ በግንቦት ፡ ፳፮ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ይኸንኑ ፡ በተከሳሹ ፡ የገለጹት ፡ ደብዳቤ ፡ ፎቶ ፡ ኮፒ ፤ ፮ኛ/ ተከሳሹ ፡ ማህበር ፡ ለአደጋው ፡ ኣላፊ ፡ አለመሆኑን ፡ በመግለጽ ፡ የጻፉቸውን ፡ ደብዳቤዎች ፡ ፎቶ ፡ ኮፒ ፤ ፯ኛ/ አምስት ፡ የሰው ፡ ምስክሮች ፡ በማያያዝ ፡ አቅርቧል ።

የተከሳሽ ፡ ማኅበር ፡ ጠበቃ ፡ የካቲት ፡ ፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በጻፈው ፡ ማመልከቻ ፡ ከሳሽ ፡ አደጋ ፡ ደርሷል ፡ ከማለት ፡ በስተቀር ፡ አደጋው ፡ በምን ፡ ሁኔታ ፡ ሊደርስ ፡ እንደቻለ ፡ አብራርቶ ፡ ስላልገለጠ ፡ ክሱን ፡ በማብራራት ፡ ዘርዝሮ ፡ እንዲጽፍ ፡ እንዲታዘዝልን ፡ ሲል ፡ የቅድሚያ ፡ መልስ ፡ ጽፏል ።

በዚህም ፡ መሠረት ፡ የከሳሽ ፡ ጠበቃ ፡ የካቲት ፡ ፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በጻፈው ፡ የክስ ፡ ማብራሪያ ፡ ለክሱ ፡ መነሻ ፡ የሆነው ፡ አውቶቡስ ፡ ግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በኤርትራ ፡ ጠቅላይ ፡ ግዛት ፡ በሰንአፌ ፡ ቀበሌ ፡ የአንበሳ ፡ አውቶቡስና ፡ ይህ ፡ የከሣሽ ፡ አውቶቡስ ፡ በአንድነት ፡ ሲጓዙ ፡ በወንበዴዎች ፡ አደጋ ፡ የደረሰበትና ፡ ሁለቱንም ፡ አውቶቡሶች ፡ አንድ ፡ ላይ ፡ ገደል ፡ በመስደድ ፡ ከጥቅም ፡ ውጭ ፡ ያደረጉት ፡ መሆኑን ፡ በመግለጽ ፡ የአደጋውን ፡ ሁኔታ ፡ አብራርቶ ፡ ጽፏል ።

የተከሳሽ ፡ ጠበቃም ፡ መጋቢት ፡ ፳፱ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በጻፈው ፡ መልስ ፡ ከሳሽ ፡ ከተከሳሽ ፡ ጋር ፡ ከሚያዝያ ፡ ፳፬ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹ ፡ ዓ ፡ ም ፡ እስከ ፡ ሚያዝያ ፡ ፳፫ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፹፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ድረስ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ እንደነበራቸው ፡ በማመን ፡

ከሳሽ ፡ ውላቸውን ፡ ያሳደሱት ፡ አውቶቡሱ ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ በታጠቁ ፡ ወንበዴ ሽፍቶች ፡ ተገዶ ፡ በመገፋት ፡ ወደ ፡ ገደል ፡ መጣሉን ፡ ካወቀ ፡ በኋላ ፡ ቅን ፡ ልቦናን ፡ ባልተከተለ ፡ በተንኰል ፡ በስውር ፡ ስለሆነና ፡ የከሳሹ ፡ አውቶቡስ ፡ የተገለበጠው የጦር ፡ መሣሪያ ፡ ይዘው ፡ በመጡ ፡ ወንበዴ ፡ ሽፍቶች ፡ ተገፍቶ ፡ ገደል ፡ የተጣለ መሆኑ ፡ ግልጥ ፡ ስለሆነ ፡ ከሳሽ ፡ ከተከሳሽ ፡ ጋር ፡ ባደረገው ፡ የኢንሹራንስ ፡ ፖሊሲ ፡ ቁጥር ፡ ሲቪ ፡ ፩ሺ፯፻፺፯ ፡ አንቀጽ ፡ ፫ ፡ መሠረት ፡ እና ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፮፻፷፯ ፡ መሠረት ፡ በተጠያቂ ፡ አይደለም ፡ ሲል ፡ ተከራክሯል ። በተጨማሪም ፡ በከሳሽ ፡ በኩል ፡ የቀረበው ፡ የኢንሹራንሱ ፡ ፖሊሲ ፡ ትርጉም ፡ ትክክለኛ ፡ አይደለም ፡ ብሎ ፡ ከመቃወሙም ፡ በላይ ፡ አውቶቡሱ ፡ በሽፍታ ፡ ወንበዴ ፡ መገልበጡን ፡ ከሣሽ ፡ አም ነውበት ፡ መንግሥትን ፡ ጠይቀው ፡ ከቀረጥ ፡ ነፃ ፡ አውቶቡስ ፡ እንዲያስመጡ ፡ የተ ፈቀደላቸው ፡ ስለሆነ ፡ ከሳሽ ፡ ተከሰዋል ፡ በማለት ፡ ጽፏል ።

ለዚህም ፡ መልስ ፡ ማስረጃ ፡ ይሆነው ፡ ዘንድ ፡ ፩ኛ/ ከሳሽ ፡ ውሉን ፡ ያደሰው ግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፸፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ አሥራ ፡ አንድ ፡ ሰዓት ፡ ላይ ፡ ለመሆኑ ፡ አም ስት ፡ ምስክሮች ፤ ፪ኛ/ የከሳሽ ፡ አውቶቡስ ፡ በወንበዴዎች ፡ አስገዳጅነት ፡ የተገለ በጠው ፡ ግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፸፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከቀኑ ፡ በስድስት ፡ ሰዓት ፡ በሚሆንበት ፡ ጊዜ ፡ ለመሆኑ ፡ የሚያውቁ ፡ ምስክሮች ፡ ፫ኛ/ የከሳሽ ፡ መኪና ፡ ከቀኑ ፡ በስድስት ፡ ሰዓት ፡ ላይ ፡ ለመገልበጡ ፡ የሚያስረዱ ፡ የጽሑፍ ፡ ማስረጃዎች ፡ ከማቅረቡም ፡ በላይ፡ ከሣሽ ፡ አውቶቡሱ ፡ በወንበዴዎች ፡ መገልበጡን ፡ አውቆ ፡ በርዳታ ፡ መልክ ፡ አንድ፡ አውቶቡስ ፡ ከቀረጥ ፡ ነፃ ፡ እንዲገዛ ፡ ከመንግሥት ፡ የተፈቀደለት ፡ ለመሆኑ ፡ የሚያ ስረዱት ፡ ደብዳቤዎች ፡ ጉዳዩ ፡ ከሚመለከታቸው ፡ መሥሪያ ፡ ቤቶች ፡ በትእዛዝ ፡ እን ዲቀርቡለት ፡ ጠይቋል ።

የከሳሽ ፡ ጠበቃ ፡ በበኩሉ ፡ ሚያዝያ ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፸፪ ፡ ዓ. ም. በጻፈው ፡ የመ ልስ ፡ መልስ ፡ ፩ኛ/ ካሣሽ ፡ ፖሊሲው ፡ እንዲታደስላቸው ፡ የጠየቀውና ፡ ተከሳሽም ፡ ጥያ ቄውን ፡ የተቀበለው ፡ የተባለው ፡ አደጋ ፡ ከመድረሱ ፡ አስቀድሞ ፡ ስለሆነ ፤ ተከሳሹ ፡ ውሉን ፡ ያሳደሰው ፡ አውቶቡስ ፡ ከተገለበጠ ፡ በኋላ ፡ በተንኰል ፡ ተንሳሥቶ ፡ ነው ፡ የሚ ለው ፡ ክርክር ፡ በማስረጃ ፡ ያልተደገፈ ፡ ከመሆኑም ፡ በላይ ፡ የማደሻው ፡ ውል ፡ በግ ልጽ ፡ እንደሚያስረዳው ፡ ውሉ ፡ የታደሰው ፡ እና ፡ የጸናው ፡ አስቀድሞ ፡ ሚያዝያ ፡ ፲፰ ቀን ፡ ፲፱፻፸፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ስለሆነ ፤ ፪ኛ/ ወሮበሎቹ ፡ አውቶቡሱን ፡ ገደል ፡ ውስጥ ፡ ገፍ ተው ፡ በመጨመራቸው ፡ የጦርነት ፡ ወይም ፡ የጦርነት ፡ ነክ ፡ ሁኔታ ፡ ነው ፡ ለማለት ፡ ስለማይቻል ፤ ፫ኛ/ ከሣሹ ፡ መንግሥት ፡ ቀረጥ ፡ ሳይከፍል ፡ ሌላ ፡ አውቶቡስ ፡ ማስመ ጣቱ ፡ ከነገሩ ፡ ጋር ፡ ግንኙነት ፡ ሊኖረው ፡ ስለማይችልና ፡ ተከሣሹንም ፡ የማያገባው ፡ ስለሆነ ፡ ባቀረብነው ፡ ክስ ፡ መሠረት ፡ ውሳኔ ፡ እንዲሰጠን ፡ ሲል ፡ አመልክቷል ፡፡ የሁለቱ ፡ ተከራካሪ ፡ ወገኖች ፡ ክርክር ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተዘረዘረው ፡ ሲሆን ፡ አከራ ካሪ ፡ ለሆነው ፡ ጉዳይ ፡ የተያዙት ፡ ጭብጦች ፤

ሀ/ ውሉ ፡ ከአደጋው ፡ በፊት ፡ ታድሷል ፡ ወይስ ፡ አልታደሰም ?

ለ/ ውሉ ፡ ታድሶአል ፡ ከተባለ ፡ በውሉ ፡ አንቀጽ ፡ ፫ ፡ መሠረት ፡ አውቶቡሱ ፡ በሽፍቶች ፡ በመገልበጡ ፡ ተከሳሽን ፡ ከአላፊነት ፡ ውጭ ፡ ያደርገዋል ፡ ወይስ ፡ አያደርገውም ?

ሐ/ ተከሳሹ ፡ አላፊ ፡ ነው ፡ ከተባለ ፡ መንግሥት ፡ በዚሁ ፡ ድርጊት ፡ ምክን ያት ፡ ከሳሽ ፡ አውቶቡስ ፡ ያለቀረጥ ፡ በነፃ ፡ እንዲያስመጡ ፡ በማድረጉ ፡ የካሣውን ፡ መጠን ፡ ይቀንሳል ፡ ወይስ ፡ አይቀንስም ? የሚሉት ፡ ናቸው ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ ከተዘረዘሩት ፡ ሶስት ፡ ጭብጦች ፡ መካከል ፡ በፊደል ፡ ተራ ፡ (ሀ) እና (ለ) የተጠቀሱት ፡ የተከሳሽን ፡ አላፊነት ፡ የሚመለከቱ ፡ ሲሆን ፤ ስለካሣው ፡ መጠን ፡ ከመወሰን ፡ በፊት ፡ ተከሳሽ ፡ አላፊ ፡ ነው ፡ አይደለም ፡ በሚለው ፡ ጭብጥ ፡ ላይ ፡ መወሰን ፡ አስፈላጊ ፡ ስለሆነ ፡ በፊደል ፡ ተራ ፡ (ሀ) ፡ (ለ) ፡ በተጠቀሱት ፡ ጭብ ጦች ፡ ላይ ፡ የሚከተለውን ፡ ውሳኔ ፡ ሰጥተናል ።

በኢንሹራንሱ ፡ ፖሊሲ ፡ አንቀጽ ፡ ፰ ፡ ትርጉም ፡ ላይ ፡ ስለተነሳው ፡ ክርክር ፡ ይኸው ፡ አንቀጽ ፡ በሶስተኛ ፡ ሰው ፡ ተተርጉሞ ፡ እንዲቀርብ ፡ በታዘዘው ፡ መሠረት ፡ ተተርጉሞ ፡ የቀረበ ፡ ስለሆነ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ለዚህ ፡ ውሣኔ ፡ መሠረት ፡ የሚያደርገው ፡ ይህንኑ ፡ በሶስተኛው ፡ ሰው ፡ ተተርጉሞ ፡ የቀረበለትን ፡ ትርጉም ፡ ነው ።

ስለ ፡ አንደኛው ፡ ጭብጥ ፡

ከሣሽ ፡ ከተከሳሽ ፡ ጋር ፡ በመጀመሪያ ፡ ያደረገው ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ ሚያ ዝያ ፡ ፲፰ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ያለቀ ፡ ሲሆን ፤ ውሉ ፡ እንዲታደስለት ፡ ከሣሽ ፡ ለተከሳሽ ፡ ማህበር ፡ በቃል ፡ ያስተወቀ ፡ መሆኑንና ፡ በጥያቄውም ፡ መሠረት ፡ አውቶቡስ ፡ በተከሳሹ ፡ ማህበር ፡ ሁለት ፡ ሠራተኞች ፡ ታይቶ ፡ መፈተሹ ፤ ይህም ፡ የተፈጸመው ፡ ቅዳሜ ፡ ቀን ፡ መሆኑ ፡ በተከሳሽ ፡ ታምኗል ። የውሉ ፡ ዘመን ፡ ያለቀው ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውልም ፡ በግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፭ ፡ ዓ. ም. በተፈረመ ፡ ተጨማሪ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ጽሑፍ ፡ (ኤንዶርስሜንት) ፡ የታደሰ ፡ ለመሆኑ ፡ የከሳሽ ፡ ፫ኛ/ ማስረጃ ፡ ያስረዳል ። ተጨማሪውንም ፡ የኢንሹራንስ ፡ ክፍያ ፡ በዚሁ ፡ ዕለት ፡ በግ ንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከሳሽ ፡ ለተከሳሽ ፡ ማህበር ፡ የከፈለ ፡ መሆኑን ፡ የከሳሽ ፡ ፪ኛ ፡ ማስርጃ ፡ የሆነው ፡ የደረሰኝ ፡ ቁጥር ፡ ፯፻፲፪፻፶፰ ፡ ያረጋግጣል ። ውሉም ፡ የታደሰው ፡ ከሚያዝያ ፡ ፲፰ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ጀምሮ ፡ እስከ ፡ ነሐሴ ፡ ፳፰ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ለመሆኑ ፡ ከከሳሽ ፡ ፫ኛ ፡ ማስረጃ ፡ ለመረዳት ፡ ችለናል ። ከሳሽ ፡ ተጨማሪውን ፡ የኢንሹራንስ ፡ ክፍያ ፡ (ፕሪምየም) ፡ በመክፈል ፡ ውሉን ፡ ያሳደሰው ፡ ኢንሹራንስ ፡ የተገባለት ፡ አውቶቡስ ፡ አደጋ ፡ ከደረሰበት ፡ በኋላ ፡ ስለ ሆነ ፡ ከአላፊነት ፡ ነፃ ፡ ነኝ ፡ ሲል ፡ ከሳሽ ፡ ተከራክሯል ። ተጨማሪውን ፡ የኢንሹራ ንስ ፡ ክፍያ ፡ (ፕሪምየም) ፡ በግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከሳሽ ፡ እንደሚ ለው ፡ ከጥዋቱ ፡ በ፰ ፡ ሰዓት ፡ የተከፈለ ፡ ሳይሆን ፡ ከሰዓት ፡ በኋላ ፡ በ፲፩ ፡ ሰዓት ፡ ለመክፈሉ ፡ የሰው ፡ ምስክር ፡ ላቅርብ ፡ ሲል ፡ ተከሳሽ ፡ ጠይቋል ።

አንድ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ መጽናት ፡ የሚጀመርበት ፡ ጊዜ ፡ መቸ ፡ እንደ ሆነ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፮፻፶፱ ፡ በሚከተለው ፡ አኳኋን ፡ ይደነግጋል ።

ቁጥር ፡ ፮፻፶፱ ፡ የኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ መጽናት ፡ የሚጀመርበት ፡ ጊዜ ፤

፩/ ተቃራኒ ፡ ውሣኔ ፡ ከሌለ ፡ በቀር ፡ የኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ ፖሊሲው ፡ ከተፈ ረመበት ፡ ጊዜ ፡ አንስቶ ፡ ይጸናል ።

፪/ ስለሆነም ፡ የኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ ተፈጻሚነቱን ፡ የሚጀምረው ፡ የመጀመሪ ያው ፡ መደብ ፡ የኢንሹራንሱ ፡ መግቢያ ፡ ገንዘብ ፡ ሲከፈል ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ለመዋዋል ፡ ይቻላል ።

በዚህ ፡ የሕግ ፡ ቁጥር ፡ መሠረት ፡ አንድ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ መጽናት ፡ የሚ ጀምረው ፡ የኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ ፖሊሲው ፡ ከተፈረመበት ፡ ጊዜ ፡ አንሥቶ ፡ ቢሆንም ፡ ሁለቱ ፡ ተዋዋይ ፡ ወገኖች ፡ በውሉ ፡ ውስጥ ፡ ውሉ ፡ መጽናት ፡ የሚጀምርበትን ፡ ጊዜ ፡ ለመወሰን ፡ ይችላሉ ። በዚህም ፡ መብት ፡ ለመጠቀም ፡ ውሉ ፡ የሚጸናበትን ፡ ቀን ፡ ውሉ ፡ ከተፈረመበት ፡ ቀን ፡ በፊት ፡ ወይንም ፡ በኋላ ፡ ሊያደርጉት ፡ ይችላሉ ፡ ማለት ፡

ነው ። በዚህም ፡ መብታቸው ፡ በሚጠቀሙበት ፡ ጊዜ ፡ ውሉ ፡ መጽናት ፡ የሚጀመርበት ጊዜ ፡ ሁለቱ ፡ ወገኖች ፡ በተስማሙበት ፡ ቀን ፡ ይሆናል ፡ ማለት ፡ ነው ።

አንድ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ መጽናት ፡ የሚጀምርበት ፡ ጊዜ ፡ ሕጉ ፡ አላይ ፡ በተገለጸው ፡ አኳኋን ፡ የሚደነገግ ፡ ሲሆን ፡ አሁን ፡ ክርክር ፡ የተነሳበትን ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ በዚህ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ እንመርምር ፡ የውሉ ፡ ዘመን ፡ ያለቀው ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ ሲታደስ ፡ የተፈረመው ፡ በግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሲሆን ፤ በዚሁ፡ ስምምነት ፡ ውስጥ ፡ ውሉ ፡ የሚጸናው ፡ ወደኋላ ፡ ከሚያዝያ ፡ ፲፰ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ፡ ም፡ እንዲሆን ፡ ስምምነት ፡ ተደርጓል ። ስምምነቱ ፡ ይህ ፡ ከሆነ ፡ አላይ ፡ በተጠቀሰው፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፮፻፹፩/፩/ መሠረት ፡ በከሣሽና ፡ በተከሣሽ ፡ መካከል ፡ የታደሰው ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ መጽናት ፡ የጀመረው ፡ ከዚሁ ፡ ከሚያዝያ ፡ ፲፰ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ስለሆነና ፡ ውሉም ፡ መጽናት ፡ የጀመረው ፡ ከአውቶቡሱ ፡ ላይ ፡ ጉዳት ፡ ከመድረሱ ፡ ማለትም ፡ ከግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በፊት ፡ ነው ፡ ማለት ፡ ነው። ከሣሽ ፡ ተጨማሪውን ፡ የኢንሹራንስ ፡ ክፍያ ፡ (ፕሪምየር) ፡ በመክፈል ፡ ውሉን ፡ ያሳደሰው ፡ አውቶቡሱ ፡ አደጋ ፡ ከደረሰበት ፡ በኋላ ፡ ስለሆነ ፡ ከአላፊነት ፡ ነፃ ፡ ነኝ ፡ ሲል፡ ተከሣሽ ፡ ያቀረበውን ፡ ክርክር ፡ በዚሁ ፡ ምክንያት ፡ አልተቀበልነውም ። በዚህም ፡ መሠረት ፡ ተጨማሪው ፡ የኢንሹራንስ ፡ ክፍያ ፡ (ፕሪምየም) ፡ በግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከሰዓት ፡ በኋላ ፡ በ፲፩ ፡ ሰዓት ፡ ለመከፈሉ ፡ ምስክር ፡ ላቀርብ ፡ ቢልም ፡ ተከሣሽ ፡ ያቀረበው ፡ ጥያቄ ፡ ተገቢነት ፡ የለውም ። ምክንያቱም ፡ ተከሣሹ ፡ በተባለው ፡ ቀን ፡ የኢንሹራንሱን ፡ ውል ፡ በጽሑፍ ፡ ሲያድስ ፡ ውሉ ፡ ወደኋላ ፡ ተመልሶ፡ ከሚያዝያ ፡ ፲፰ ፡ ቀን ፡ ጀምሮ ፡ የሚጸና ፡ መሆኑን ፡ ስለሚገልጽ ፡ በተባለው ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ የደረሰውንም ፡ አደጋ ፡ ወዶ ፡ እንደተቀበለው ፡ ስለሚቆጠር ፡ ነው ። ይህ ፡ ባይሆን ፡ ኖሮ ፡ ውሉ ፡ ከግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ጀምሮ ፡ ወደፊት ፡ ተፈጻሚ ፡ ነው ፡ ባላለም ፡ ነበር ።

በተጨማሪም ፡ ከሣሽ ፡ ከላይ ፡ ቁጥሩ ፡ የተጠቀሰውን ፡ አውቶቡስ ፡ ቀደም ፡ ብሎ፡ ለተከሣሽ ፡ አሳይቶ ፡ የነበረውን ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፡ ግንቦት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፩፡ ዓ ፡ ም ፡ ከቀኑ ፡ አስራ ፡ አንድ ፡ ሰዓት ፡ በሚሆንበት ፡ ጊዜ ፡ ማለትም ፡ የተጠቀሰው ፡ አውቶቡስ ፡ ተገልብጦ ፡ ከተጣለ ፡ ከ፰ ፡ ሰዓት ፡ በኋላ ፡ እያወቀ ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውሉን፡ ቅን ፡ ልቦናን ፡ ባልተከተለ ፡ በተንኮልና ፡ በስውር ፡ አድሶአል ፡ ሲል ፡ ተከሣሽ ፡ ተከራክሯል ። ነገር ፡ ግን ፡ ይህን ፡ ሁኔታ ፡ በጽሁፍ ፡ ብቻ ፡ ከመሠንዘሩ ፡ በስተቀር ፡ በማስረጃ ፡ ያላስረዳና ፡ ላስረዳም ፡ ብሎ ፡ ያላመለከተ ፡ በመሆኑ ፡ ተከሣሽ ፡ በዚህም ፡ በኩል፡ ያቀረበውን ፡ ክርክርና ፡ ጥያቄ ፡ አልተቀበልነውም ።

ስለዚህ ፡ በከሣሽና ፡ በተከሣሽ ፡ መካከል ፡ የነበረው ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ አደጋው ፡ በደረሰበት ፡ ቀን ፡ የታደሰ ፡ ስለሆነ ፡ በከሣሽና ፡ በተከሣሽ ፡ መካከል ፡ የኢንሹራንስ ፡ ውል ፡ አለ ፡ ብለን ፡ ወስነናል ።

ስለ ፡ ሁለተኛው ፡ ጭብጥ ፡

የከሣሽ ፡ አውቶቡስ ፡ ገደል ፡ የገባው ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ ይዘው ፡ በመጡ ፡ ወንበዴ ፡ ሽፍቶች ፡ ስለሆነ ፡ በኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ አንቀጽ ፡ ፫ ፡ እና ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፮፻፸፯ ፡ መሠረት ፡ አላፊ ፡ አይደለሁም ፡ በማለት ፡ ከላይ ፡ የተጠቀሰውን ፡ የኢንሹራንሱን ፡ ውል ፡ አንቀጽ ፡ ፫ ፡ የንግድ ፡ ሕግን ፡ ቁጥር ፡ ፮፻፸፯ ፡ በመጥቀስ ፡ ተከራክሯል ። ከሣሽም ፡ በበኩሉ ፡ የኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ አንቀጽ ፡ ፫(ለ) የሚመለከተው፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ አንቀጽ ፡ ፳፱ ፡ መሠረት ፡ በአዋጅ ፡ የሚታወጀውን ፡ ጦርነት ፡ እንጂ ፡ ወሮበሎች ፡ በየጊዜው ፡ እየተነሱ ፡ የወንበዴነት ፡ ሥራ ፡ የሚፈጽሙትን ፡ ሥራ

አይደለም ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፻፸፯ ፡ የተጻፈውም ፡ ቢሆን ፡ ተከሣሹን ፡ የሚደግፍ ፡ ሳይሆን ፡ ከሣሹን ፡ የሚደግፍ ፡ ነው ፤ ምክንያቱም ፡ ይህ ፡ የሕግ ፡ ቁጥር ፡ የሚሸፍነው ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ የተደረገ ፡ ጦርነት ፡ ወይም ፡ የእርስ ፡ በርስን ፡ ጦርነት ፡ ስለሆነ ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ተቃውሟል ።

በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፻፸፯ ፡[1] መሠረት ፡ አላፊነትን ፡ የሚያስከትሉ ፡ ጉዳዮች ፡ ሁለት ፡ ሲሆኑ ፡ እነሱም ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ጋር ፡ የሚደረግ ፡ ጦርነት ፡ ወይም ፡ በአገር፡ ውስጥ ፡ የሆነ ፡ የርስ ፡ በርስ ፡ ጦርነቶች ፡ ናቸው ። ነገር ፡ ግን ፡ በከሣሽ ፡ አውቶቡስ ፡ ላይ ፡ አደጋ ፡ በደረሰበት ፡ ጊዜ ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ አንቀጽ ፡ ፷፬ ፡ መሠረት ፡ የጦርነት ፡ አዋጅ ፡ ያልታወጀና ፡ አገሪቷም ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ጋር ፡ በጦርነት ፡ ላይ ፡ ያልነበረች ፡ ወይም ፡ በአገር ፡ ውስጥ ፡ የርስ ፡ በርስ ፡ ጦርነት ፡ በመካሄድ ፡ ላይ ፡ ያልነበረ ፡ ነው ። በተባለው ፡ አውቶቡስም ፡ ላይ ፡ አደጋው ፡ ሊደርስ ፡ የቻለው ፡ በነዚሁ ፡ ሁለት፡ ምክንያቶች ፡ አይደለም ። ጥቂት ፡ ሰዎች ፡ መሣሪያ ፡ በመያዝ ፡ እያደፈጡ ፡ በሕዝቡ ፡ ላይ ፡ ወይንም ፡ በንብረት ፡ ላይ ፡ አደጋ ፡ ቢያደርሱ ፡ የርስ ፡ በርስ ፡ ጦርነት ፡ ወይንም ፡ ሕዝባዊ ፡ ብጥብጥ ፡ ወይንም ፡ በመንግሥት ፡ ላይ ፡ የተደረገ ፡ ማመፅ ፡ ተብሎ ፡ በኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ አንቀጽ ፡ ፷ ፡ (ለ) ሥር ፡ ሊመጣ ፡ አይችልም ። ምክንያቱም ፡ ወንበዴዎች ፡ የሚባሉት ፡ በብዛት ፡ በደንብ ፡ ተደራጅተው ፡ በአንድ ፡ አገር ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ የተወሰነ ፡ አካባቢን ፡ በቁጥጥራቸው ፡ ሥር ፡ በማድረግ ፡ የመንግሥቱን ፡ ኃይል፡ የሚቋቋሙ ፡ ባለመሆናቸው ፡ ነው ።

ስለዚህ ፡ የከሣሽ ፡ አውቶቡስ ፡ በጥቂት ፡ ወሮበሎች ፡ ወደ ፡ ገደል ፡ መጣሉ ፡ በኢንሹራንሱ ፡ ውል ፡ አንቀጽ ፡ ፷ ፡ መሠረት ፡ ተከሣሽን ፡ በአላፊነት ፡ ነፃ ፡ ሊያደርገው ፡ አይችልም ፡ ብለን ፡ ወስነናል ።

---

1. ቍ. ፲፻፸፯ ። አላፊነትን ፡ የሚያስከትሉ ፡ ጉዳዮች ።
   (፩) ኢንሹራንስ ፡ ሰጪው ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ጋራ ፡ በተደረገ ፡ ጦርነት ፡ ወይም ፡ በአገር ፡ ውስጥ ፡ በሆነ ፡ የእርስ ፡ በርስ ፡ ጦርነት ፡ በመነሣቱ ፡ ምክንያት ፡ ለሚደርሰው ፡ ጉዳት ፡ ወይም ፡ ጥፋት ፡ አላፊ ፡ ለመሆን ፡ ካልተዋዋለ ፡ በቀር ፡ አላፊነት ፡ የለበትም ።
   (፪) ጥፋቱ ፡ ወይም ፡ ጉዳቱ ፡ የደረሰው ፡ በንኡስ ፡ ቍጥር ፡ ፩ ፡ በተመለከቱት ፡ ምክንያቶች ፡ ሲል ፡ ማስረዳት ፡ ያለበት ፡ ኢንሹራንስ ፡ ሰጪው ፡ ነው ።

HIGH COURT

Addis Ababa, Commercial Division

Judges:

Ato Negussie Fitawake

Ato Mohammed Berhan Nur Hussein

Ato Tibebu Abraham

BLATA MOHAMMED SULEMAN v. RAS INSURANCE SHARE COMPANY

Civil Case No. 739-62

Insurance—Renewal of policy—Retroactive effect—Act of war—Comm. C., Arts. 659, 676.

Action for compensation and damages under an insurance policy for a bus which was turned over a cliff and rendered useless by a band of armed bandits on the Senafe route.

Held: Defendant liable under the insurance policy to pay compensation and damages.

1. Even though the payment of the premium for renewal was made on the date of the accident, since the defendant had consented to make the renewal retroactive he had thereby accepted the liability which arose from the accident pursuant to Article 659 of the Commercial Code.

2. The turning over a cliff of a bus by a small band of armed bandits does not constitute a civil war nor an act against the political security of the State as these bands are not organized enough to exercise control over a given locality within the country by resisting the force of the government.

DECISION

Plaintiff's statement of claim submitted on January 27, 1970 shows that he had insured his bus (plate no. 22961 A.A.) with the defendant company for the period from April 24, 1967 to April 24, 1969 under policy no. C.V. 1066. After the expiration of the period of insurance the contract was renewed on May 28, 1969 to cover the period from April 24, 1969 to September 3, 1969 on payment of an additional premium on the bus' estimated value of E.$ 80,000. The said bus while serving on the Senafe route had an accident that rendered it totally useless. This fact was communicated by plaintiff to the defendant company on May, 29, 1969. However, defendant company has repeatedly and unequivocally expressed its unwillingness to submit to any arbitration as contemplated by Article 8 of the insurance policy. Thus, since the defendant has failed to act in conformity with the terms of the insurance policy, the plaintiff claims:-

1) that defendant pay E.$ 80,000 as damages in accordance with the defendant's obligation under the insurance policy;

2) that defendant pay the legal interest of 9% as of June 11, 1969, *i.e.*, from the time when the plaintiff started to pay compensation until his debt is fully recovered;

3) that defendant pay to the plaintiff court fees and all other expenses incurred by plaintiff as a result of the present suit;

4) that the court reserve the legal right of the plaintiff to claim additional expenses incurred as a result of defendant's refusal to perform his obligations under the contract of insurance.

The plaintiff has adduced the following evidence to support his claim:

1) a photocopy of the insurance policy concluded between the plaintiff and the defendant;

2) a receipt for the additional premium paid by the plaintiff when the contract of insurance was renewed (May 28, 1969);

3) a photocopy of the endorsement which defendant gave to plaintiff on May 28, 1969, confirming the renewal of the insurance policy concluded between the plaintiff and defendant and stating that it will remain in effect for the period from April 24, 1969 to September 3, 1969;

4) a photocopy of the certificate granted to the plaintiff by the inspection officer of the technical department of the Ministry of Communications to certify that the bus was totally destroyed and rendered useless;

5) a photocopy of the letter which plaintiff wrote to defendant on May 29, 1969, informing him of the accident of the bus on the previous day;

6) photocopies of the letters that defendant company wrote claiming that it is not liable for the accident; and

7) five witnesses to testify on the matter.

Defendant company raised the preliminary objection saying that mere allegation of an accident is not sufficient and plaintiff should explain the conditions under which the accident took place.

Pursuant to this request, counsel for the plaintiff clarified his pleading further by saying that on May, 28, 1969, while the bus in question and another bus belonging to the Ethiopian General Transport Company were travelling near the town of Senafe in the Province of Eritrea, they were attacked by bandits who turned the buses over a cliff, rendering them totally useless.

In this statement of defence the counsel for the defendant company admitted the existence of a valid insurance contract between his client and the plaintiff, for the period from May, 2, 1968 to May 1, 1969. However, he argues that, since it is uncontested that the bus was overturned and pushed over a precipice by armed bandits and that since the plaintiff renewed the contract in bad faith after the bus was overturned by the armed bandits, the defendant is not liable on the basis of Article 8 of insurance policy no. C.V. 1066 concluded between the defendant and the plaintiff, nor on the basis of Article 676 of the Commercial Code.

Moreover, coun sel for the defendant, after pointing out that the interpretation of the insurance policy given by plaintiff was wrong, added that plaitniff has admitted that the bus was pushed over the precipice by bandits and that he had asked the Government to allow him to import another bus free of import duty. This having been granted to the plaintiff, the defendant concludes that the plaintiff has been duly compensated.

Defendant produced the following evidence to support its defence:

1) five witnesses who would testify that plaintiff renewed the contract at 5 p.m. on May 28, 1969;

2) witnesses who know that the bus was overturned by the bandits at 12 noon on May 28, 1969;

3) documents which would prove that the plaintiff's bus was overturned at 12 noon. In addition, defendant has requested the Court to order the concerned offices to produce the letters which would show that plaintiff has admitted the fact that the bus was overturned by bandits and has asked the Government to be allowed to import another one duty free.

In his reply on April 13, 1970 counsel for the plaintiff contended that:

1) the defendant except for merely alleging that the plaintiff renewed the contract in bad faith after he realized that the bus had been overturned, has not provided any evidence to support his allegation; moreover, the document evidencing the renewal of the contract clearly shows that the contract was renewed on April 24, 1969, prior to the overturning of the bus;

2) the mere fact of turning a bus over a precipice can not deemed to be an act of war nor evidence of a state of war;

3) the fact that the Government has allowed the plaintiff to import a bus free of tax is irrelevant to the case at hand.

He then petitioned the Court to consider the claims as presented and give its decision.

The above are the contentions of the parties. The issues that relate to the contentions are:

a) was the contract renewed before the accident occurred?

b) if the contract was renewed, would the fact that the bus was overturned by bandits relieve defendant of his liability? and

c) if defendant is liable, would the fact that Government allowed plaintiff to import a bus free of tax reduce the amount of damages to be paid?

Since the first two issues (a) and (b) related to the question of the liability of defendant and since it is necessary to decide that question before fixing the amount of damages to be paid we will first take these issues.

As regards translation of Article 8 of the insurance policy, it was ordered that a translation of the Article by a third party be presented to the Court. This order has been carried out and it is this translation which the court shall give effect to.

First Issue

The contract of insurance between plaintiff and defendant was first concluded on April 24, 1967. Defendant admitted that plaintiff had orally asked defendant company to renew the contract and that pursuant to the request the bus was inspected one saturday by two of the Company's employees. That the former contract of insurance was renewed by an additional endorsement signed on May 28, 1969 is shown by exhibit no. 3 submitted by the plaintiff. That the additional

endorsement was paid on May 28, 1969 by plaintiff to defendant is proved by exhibit no. 2, submitted by the plaintiff, a receipt numbered 07798. Besides, we have learned that the contract was renewed for the period between April 24, 1969 and September 3, 1969 from exhibit no. 3 submitted by the plaintiff. Defendant contends that since plaintiff renewed the contract by paying the additional premium after the accident had already occurred, it is not liable. Defendant has also requested to be allowed to call witnesses who would testify to the effect that in spite of plaintiff's claim that the additional premium was paid at 11 a.m. on May 28, 1969, the additional premium in fact was paid at 5 p.m. on the same day. As regards the question as to when a contract of insurance comes into effect, Article 659 of the Commercial Code provides as follows:

"(1) Unless otherwise expressly specified, the insurance policy shall come into force on the day when the policy is signed.

(2) Provisions may be made to the effect that the policy shall only come into force after the first premium has been paid."

Even if according to this Article a contract of insurance were to come into effect on its signing, the parties to the contract retain the right of designating in the contract itself the time as of when the contract comes into effect. This means that they have the right to designate a date either before or after the time of the signing of the contract on which the contract would come into effect. If the parties exercise this right the contract comes into effect as of the date that the parties have designated in their agreement.

The above-mentioned law governs the question of when a contract becomes effective. Let us therefore consider the contract in light of this law.

Although the first contract of insurance terminated on April 24, 1969 at the time of renewal on May 28, 1969, the parties agreed that the new contract should come into force as of April 24, 1969. If this was the agreement, it means that pursuant to Article 659(1) of the Commercial Code the contract between the parties came into force on April 24, 1969. Thus, the contract became effective before May 28, 1969 (the day when the bus was overturned). Defendant's contention based on the theory that the plaintiff renewed the contract by paying the additional premium after the accident occurred is untenable and his plea for relief from liability is therefore rejected. Since defendant has by consent accepted the retroactive effect of the agreement at the conclusion of the contract, he in effect has accepted the liability which has arisen from the accident and thus his request to produce testimony to the effect that plaintiff paid the additional premium at 5 p.m. on May 28, 1969 is irrelevant.

In addition, defendant alleged that plaintiff clandestinely and in bad faith renewed the contract of insurance at 5 p.m. on May 28, 1969 after the bus was overturned. However, since the defendant has neither substantiated this allegation with evidence nor proposed to do so, we have rejected the contention. Since the contract of insurance between the plaintiff and defendant had already been renewed on the day the accident occurred we have decided that a valid contract of insurance existed between the parties.

The Second Issue

Since the bus was overturned by armed bandits, the defendant contends that pursuant to Article 8 of the contract of insurance and Article 676 of the Commercial Code it is not liable. Plaintiff on his part argues that Article 8(b) of the contract of insurance refers to a war declared pursuant to Article 29 of the Constitution and not to acts of robbery committed by bandits. He further added that Article 676 of the Commercial Code cited by the defendant, supports his contention rather than that of the defendant because the cited provision deals with international or civil war.

According to Article 676[1] of the Commercial Code, there are two situations when a party may be relieved of liability: a war with another country or a civil war. However, at the time when the accident occurred, no war had been declared pursuant to Article 29 of the Constitution and therefore there was neither a war with another country nor a civil war. The damage that the bus encountered was not on account of either of the two situations. If some people, very few in number, carrying arms, ambush and attack other people or property, this does not constitute a civil war nor an act against the political security of the State and herefore does not fall under Article 8 of the contract of insurance. This is so because bandits are not organized enough to exercise control over a given locality within a country by resisting the force of the Government.

Therefore, we rule that the fact that a small band overturned the plaintiff's bus cannot relieve defendant of liability because Article 8 of the contract of insurance does not cover this situation.

October 16, 1970.

---

1. Art. 676.—*Risks excluded.*

   (1) Unless otherwise agreed, the insurer shall not be liable for losses or damages due to international or civil war.

   (2) The insurer shall establish that the loss or damage occurred as provided in sub.-art. (1).

በዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ጊዜ ፡ የነበረው ፡
የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ ይዞታ ፡ (፲፱፻፶፭—፲፱፻፷፮)

ከጆርጅ ቹቹናቪች ።*

በመጀመሪያ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ስለነበረው ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ታሪክ ፡ አንድ ፡ የተለየ ፡ ጽሑፍ ፡ ለማበርከት ፡ ሃሳብ ፡ ነበረኝ ። ይህንንም ፡ ሃሳብ ፡ ከግቡ ፡ ለማድረስ፡ በ፲፱ኛው ፡ ክፍለ ፡ ዘመን ፡ ወደ ፡ ግዕዝ ፡ ተተርጕሞ ፡ የነበረውን ፡ የነገሥታትና ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሕግ ፡ (ፍትሐ ፡ ነገሥት) ፡ በምን ፡ ዘዴ ፡ በየቤተ ፡ ክርስቲያኑ ፡ ትምህርት ፡ ቤቶች ፡ ይሰጥ ፡ እንደነበረ ፡ ለማስረዳት ፡ ከእኔ ፡ ጋር ፡ የሚሠራ ፡ አንድ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ሊቅ ፡[1] አስፈለገኝ ። ነገር ፡ ግን ፡ እስካሁን ፡ ድረስ ፡ ይህን ፡ ለመሥራት ፡ ጊዜ ፡ ያለው ፡ ወይም ፡ ፈቃደኛ ፡ የሆነ ፡ አላገኘሁም ። ስለዚህ ፡ ስለጉዳዩ ፡ የሚያውቁና ፡ ያልረሱ ፡ ሰዎች ፡ በሕይወት ፡ ባሉበትና ፡ የመንግሥትም ፡ ሆኑ ፡ ሌሎች ፡ መዛግብት ፡ በሚገኙበት ፡ በአሁኑ ፡ ጊዜ ፡ የኔን ፡ ድርሻ ፡ ለማበርከት ፡ ወሰንኩ ።[2]

፲፱፻፵፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ የኢትዮጵያን ፡ ሕጎች ፡ አጠናቅቆ ፡ በመጽሐፍ ፡ መልክ ፡ ለማውጣት ፡ የመጨረሻ ፡ ውሳኔ ፡ በማድረግ ፡ ረቂቁን ፡ የማዘጋጀቱን ፡ ኃላፊነት ፡ ከአውሮፓ ፡ አህጉር ፡ ለመጡ ፡ ለፈረንሣይ ፡ ሊቃውንት ፡ ሰጡ ።[3] ምንም ፡ እንኳን ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፤ የንግድና ፡ የፍትሐብሔር ፡ ሕጎች ፡ አስተዋጽኦ ፡ በ፲፱፻፵፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ተጀምሮ ፤ የወንጀለኛው ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ በ፲፱፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም፤ የንግዱና ፡ የፍትሐብሔሩ ፡ ሕጎች ፡ በ፲፱፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፤ ሕግ ፡ ሆነው ፡ እንዲታወጁ ፡ ቢታቀድም ፡ እነዚህን ፡ ሕጎች ፡ ተረድተው ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ የሚችሉ ፡ ሰዎች ፡ ሕጎቹ ፡ ከመውጣታቸው ፡ አስቀድሞ ፡ ማዘጋጀት ፡ አስፈላጊ ፡ ነበር ። የአዲስ ፡ አበባው ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ በየካቲት ፡ ወር ፡ ፲፱፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ተመርቆ ፡ ተከፍቶ፡

---

* በቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ ፕሮፌሰር ፤ ከ፲፱፻፶፭—፲፱፻፶፱ ፡ የዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጁ ፡ ሕግ ፡ ት/ቤት ፡ ዲን ።

1. የኢትዮጵያ ፡ ጥናትና ፡ ምርምር ፡ ድርጅት ። ሬጅስተር ፡ አፍ ፡ ከረንት ፡ ሪሰርች ፡ (፲፱፻፷ ፡ ዓ ፡ ም ፡)

2. በዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ዘመን ፡ የነበረው ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ከ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ጀምሮ ፡ በዚህ ፡ መጽሔት ፡ ውስጥ ፡ ከሚወጣው ፡ ክዱኑ ፡ ራዖር ፡ ጋር ፡ ተወዳዳሪ ፡ በሆኑ ፡ ዓመታዊ ፡ መጽሔቶች ፡ ተገልጿ ፡ አያውቅም ። የተዘነጋውም ፡ በሌሎች ፡ ምክንያቶች ፡ ጭምር ፡ ነው ። እስከ ፡ ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የሕግ ፡ ት/ቤቱን ፡ አብዛኞቹን ፡ ሪኮርዶች ፡ የሚይዘው ፡ ዲኑ ፡ ነበር ። በኋላም ፡ ሪኮርዶቹ ፡ ይጠፉ ፡ ጀመር ። በ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በሕብረት ፡ የተቋቋመው ፡ የኮሌጁ ፡ መዝገብ ፡ ቤት ፡ ለአንዳንድ ፡ ወረቀቶች ፡ መጥፋትና ፡ ለፈተኛው ፡ መዝገብ ፡ ቤት ፡ መውደም ፡ ምክንያት ፡ ሆነ ። እንደገና ፡ በ፲፱፻፶፭ ፡ የኮሌጁ ፡ ሪኮርዶች ፡ ወደ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ መዝገብ ፡ ቤት ፡ ሲዘዋወሩ ፡ ተጨማሪ ፡ ሪኮርዶች ፡ የጠፉ ፡ ይመስላል ። ስለዚህም ፡ በፊተኞቹ ፡ የሕግ ፡ ተማሪዎች ፡ ሪኮርዶች ፡ ያልተገኙ ፡ አንዳንድ ፡ ጉድለቶች ፡ በቃል ፡ ማስታወስ ፡ ብቻ ፡ እንዲሞሉ ፡ ሆነ ። እንዲሁም ፡ እዚህ ፡ ጸሐፊ ፡ ዘንድ ፡ የነበሩት ፡ ግልባጭ ፡ ሪኮርዶች ፡ በመስከረም ፡ ወር ፡ ፲፱፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ጸሐፊው ፡ ዘንድ ፡ የነበሩት ፡ ግልባጭ ፡ ሪኮርዶች ፡ በመስከረም ፡ ወር ፡ ፲፱፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ጸሐፊው ፡ በሌለበት ፡ ወቅት ፡ ከሳጥኑ ፡ ውስጥ ፡ በከፊል ፡ ጠፍተው ፡ ወይም ፡ ተዘበራርቀው ፡ ስለተገኙ ፡ በቃል ፡ በማስታወሻ ፡ ማሟላት ፡ አስፈልጓል ።

3. የአሜሪካን ፡ ሊቃውንት ፡ የተሻሻለውን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ በማርቀቅ ፡ ረድተዋል ።

ስለነበር ፣ የሕግ ፣ ት/ቤት ፣ ለማቋቋም ፣ የትምህርት ፣ መሠረት ፣ ዝግጁ ፣ ሆነ ። የግር ማዊነታቸውን ፣ ፍላጐት ፣ በመከተል ፣ ከፍርድ ፣ ሚኒስቴር ፣ በቀረበው ፣ ጥያቄ ፣ መሠረት ፣ አንዳንድ ፣ የሕግ ፣ ትምህርቶች ፣ ከጥር ፣ ጀምሮ ፣ ለማስተማር ፣ ታቅዶ ፣ ትምህርቱ ፣ በየካቲት ፣ ወር ፣ ፲፱፻፵፬ ፣ ዓ ፣ ም ፣ ተጀመረ ። ይህ ፣ "ለሙከራ" ያህል ፣ ተብሎ፣ የተሰጠው ፣ የሕግ ፣ ትምህርት ባስገኘው ፣ ውጤት ፣ መደሰቱን ፣ የፍርድ ፣ ሚኒስቴር ፣ ገለጸ ። በመስከረም ፣ ወር ፣ ፲፱፻፶፭ ፣ ዓ ፣ ም ፣ የአዲስ ፣ አበባው ፣ ዩኒቨርሲቲ ፣ ኮሌጅ፣ የአርትስ ፤ የሣይንስ፣ ፋክልቲዎችና ፤ የሕግ ፣ ት/ቤት ፣ በመባል ፣ የሚጠሩ ፣ እያንዳንዳቸው ፣ በዲን ፣ የሚመሩ ፣ ሦስት ፣ ክፍሎች ፣ እንዳሉት ፣ በገሃድ ፣ ታወቀ ። የአርትስና ፣ የሣይንስ ፣ ፋክልቲዎች ፣ የሙሉ ፣ ጊዜ ፣ ትምህርት ፣ ሲሰጡ ፤ የሕግ ፣ ት/ቤቱ ፣ ግን ፣ "በሕግ ፣ ሙያ ፣ ተሰማርተው" ለሚሰሩ ፣ ትምህርቱን ፣ ለማሳተፍ፣ በማሰብ ፣ ማታ ፣ ማታ ፣ ብቻ ፣ ያስተምር ፣ ነበር ።[4]

ኮሌጁ ፣ በሌሎች ፣ የትምህርት ፣ መስኮች ፣ የሰጠው ፣ ፍሬ ፣ በኮሌጁ ፣ ከተሰጠው፣ የሕግ ፣ ትምህርት ፣ ጋር ፣ ሲነፃፀር ፣ የሕጉ ፣ ትምህርት ፣ አጀማመሩ ፣ ጥሩ ፣ የተስፋ ፣ ጭላንጭል ፣ ያሳየ ፣ ሆኖ ፣ ሳለ ፣ የኋላው ፣ ታሪኩ ፣ ግን ፣ ያለማቋረጥ ፣ እየተምዘገዘገ ፣ መውደቁ ፣ ነው ። የሕግ ፣ ት/ቤቱ ፣ ታሪካዊ ፣ እርምጃ ፣ በሚከተሉት ፣ እርእሶች ፣ ሊከፈል ፣ ይችላል ።

ሀ/ ተስፋ ፣ ያለው ፣ አጀማመር ፤ የመጀመሪያው ፣ መሠረታዊ ፣ የሕግ ፣ ትምህርት ፣ ኮርስ ፣ (፲፱፻፵፬—፶፭ ዓ ፣ ም ፣) ፤

ለ/ የሕግ ፣ ሙያ ፣ ትምህርት ፣ መሰጠት ፣ መታገዱና ፣ (፲፱፻፶፭ ዓ ፣ ም ፣) "የሕግ ፣ ፋክልቲ" ፣ ችግር ፣ (ከ፲፱፻፶፭—፷፪ ፣ ዓ ፣ ም ፣) ፤

ሐ/ በሕግ ፣ ት/ቤት ፣ ይሰጥ ፣ የነበረው ፣ ከፍተኛ ፣ የሕግ ፣ ትምህርት ፣ (ከ፲፱፻፷፪—፷፮ ፣ ዓ ፣ ም ፣) ፤

መ/ በሕግ ፣ ት/ቤት ፣ የተሰጠው ፣ ሁለተኛ ፣ መሠረታዊ ፣ የሕግ ፣ ትምህርት ፤ የሕግ ፣ ት/ቤት ፣ መዘጋት ፣ (ከ፲፱፻፷፮—፷፱ ፣ ዓ ፣ ም ፣) ፤

ሠ/ ሕግ ፣ "ሜፍ ፣ ሜፉን" ብቻ ፣ በአርትስ ፣ ፋክልቲ ፣ ማስተማር ፣ መጀመሩ ፣ (ከ፲፱፻፷፱—፸፫ ዓ ፣ ም ፣) ፤

ረ/ የኮሌጅ ፣ ዘመን ፣ ፍጻሜና ፣ መደበኛ ፣ የሆነው ፣ የሕግ ፣ ሙያ ፣ ትምህርት፣ እንደገና ፣ ማበብ ፣ (፲፱፻፸፫—ዓ ፣ ም ፣) ።

ሀ/ ተስፋ ፣ ያለው ፣ አጀማመር ፤ የመጀመሪያው ፣ መሠረታዊ ፣ የሕግ ፣ ት/ቤት ፣ ኮርስ ፣ (፲፱፻፵፬—፶፭)

የሕግ ፣ ትምህርት ፣ ቤትን ፣ ዲንም ፣ ሆነ ፣ የኮሌጁን ፣ ፕሬዚዳንት ፣ ስለትምህርት፣ ቤቱ ፣ የገጠማቸው ፣ የመጀመሪያዎቹ ፣ መሠረታዊ ፣ ችግሮች ፣—

4. "በንግድ ፣ አስተዳደር ፣ በሂሳብ ፣ ሥራና ፣ በሕዝብ ፣ አስተዳደር ፣ ሥራዎች" የተሰማሩትን ፣ የማታ ፣ ተማሪዎች ፣ ችሎታ ፣ ለማሻሻል ፣ በማሰብ ፣ በአርትስ ፣ ፋክልቲ ፣ ሥር ፣ ከጥር ፣ ወር ፣ ፲፱፻፵፯ ፣ ዓ ፣ ም ፣ ጀምሮ ፣ የማታ ፣ ትምህርት ፣ ተከፈተ ። ከዚህ ፣ በኋላ ፣ ዩ.ኮ. መጽሔት ፣ ብለን ፣ የምንጠቅሰውን ፣ የ፲፱፻፵፬—፵፯ ፣ ዓ ፣ ም ፣ እና ፣ የ፲፱፻፵፯—፵፰ ፣ ዓ ፣ ም ፣ የዩኒቨርሲቲ ፣ ኮሌጅ ፣ መጽሔት ፣ ይመለከቷል ።

፩/ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ <u>ለማንና ፡ የትስ</u> ፡ መሰጠት ፡ እንደሚገባው ፤

፪/ ትምህርቱ ፡ በምን ፡ ደረጃ ፡ ላይ ፡ እንደሚሰጥ ፤

፫/ የማስተማሩን ፡ ተግባር ፡ ማን ፡ እንደሚያከናውነው ፤

፬/ የትኛው ፡ ሕግ ፡ ለትምህርት ፡ እንደሚቀርብ ፤ የመወሰኑ ፡ ተግባር ፡ ነበር ።

፩/ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ለማንና ፡ የትስ ፡ ይሰጥ ?

ከሌሎቹ ፡ ብዙ ፡ የአፍሪቃ ፡ ሀገሮች ፡ ጋር ፡ ስትወዳደር ፡ ኢትዮጵያ ፡ ዘመናዊ ፡ ሕግን ፡ ሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ የሚችሉ ፡ ምሁራን ፡ አልነበሯትም ። ለዚህም ፡ በከፊል ፡ ምክንያት ፡ የሆነው ፡ ከ፲፱፻፳፰ ፡ እስከ ፡ ፲፱፻፴፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ድረስ ፡ ለአጭር ፡ ጊዜ ፡ ኢጣሊያ ፡ ካደረገችው ፡ ያልተሟላ ፡ ወረራ ፡ በስተቀር ፡ ኢትዮጵያ ፡ ነፃነቷን ፡ አጥታ ፡ የማታውቅ ፡ ሀገር ፡ በመሆንዋ ፡ በቀሩት ፡ "የእንግሊዝ" ወይም ፡ "የፈረንሣይ" ቅኝ ፡ ግዛት ፡ በነበሩት ፡ የአፍሪቃ ፡ ሀገሮች ፡ እንደተደረገው ፡ ሁሉ ፡ በቅኝ ፡ ገዥዎችም ፡ ሆነ ፡ በጠባቂዎች ፡ ሕግ ፡ የሰለጠኑ ፡ የሕግ ፡ ምሁራን ፡ አለመኖር ፡ ነው ። ኢትዮጵያ ፡ በሃሳብም ፡ እንኳ ፡ ቢሆን ፡ የማንም ፡ ጥገኛ ፡ ሳትሆን ፡ ለመኖር ፡ ስለነበራት፡ ፍላጐት ፡ በጊዜው ፡ ረቂቃቸው ፡ ወደማለቁ ፡ ላይ ፡ የነበሩት ፡ ሕጐቻ ፡ ከተለያዩ ፡ የሕግ ፡ ዘርፎች ፡ የተውጣጡ ፡ እንዲሆኑ ፡ በማቀድ ፡ የማዘጋጀቱን ፡ ሥራ ፡ የልዩ ፡ ልዩ ፡ ሀገር ፡ የሕግ ፡ ሥልቶች ፡ ባለሙያዎች ፡ ለሆኑ ፡ ሊቃውንት ፡ መስጠቷ ፡ ተጨማሪ ፡ ማስረጃ ፡ ነው ። ከዚያም ፡ የተነሳ ፡ ሕግ ፡ ከሚያጠኑት ፡ ኢትዮጵያውያኖች፡ አብዛኞቹ ፡ ውጭ ፡ አገር ፡ ሄደው ፡ በሌላ ፡ የሕግ ፡ ስልት ፡ ከመሰልጠን ፡ ይልቅ ፡ የሀገራቸውን ፡ ሕግ ፡ "በደጃቸው[5]" ፡ እንዲማሩ ፡ ማድረግ ፡ አስፈላጊ ፡ ሆነ ።

በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ ትምህርቱ ፡ በቅድሚያ ፡ መሰጠት ፡ ያለበት ፡ በመንግሥት ፡ ሥራ ፡ ላይ ፡ ሁነው ፡ ለሥራቸው ፡ አፈጻጸም ፡ የሕግ ፡ ዕውቀት ፡ ለሚያስፈልጋቸው—ዳኞች ፤ ጠበቆች ፤ የፖሊስ ፡ መኰንኖች ፤ የመንግሥት ፡ ሠራተኞችና ፡ በባንክና ፡ በግል ፡ ሥራ ፡ ላይ ፡ የተሰማሩትን ፡ ለመሳሰሉ ፡ እንዲሆን ፡ ተወሰነ ። ይወጣል ፡ የተባለውን ፡ ሕግ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ የሚያውሉ ፡ ሊቃውንት ፡ ማግኛ ፡ ዘዴ ፡ ይሀ ፡ ብቻ ነበር ።

፪/ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ <u>ከምን ፡ ደረጃ</u> ፡ ይሰጥ ?

ዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ገና ፡ መጀመሩ ፡ ስለነበረና ፡ ሕግ ፡ ለመማር ፡ የሚገቡ ፡ የኮሌጅ ፡ ዕውቀት ፡ የነበራቸው ፡ ሰዎችም ፡ ስላልነበሩ ፡ ደረጃው ፡ "ከዲግሪ ፡ ዝቅ ፡ ያለ[6]" የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ማቋቋም ፡ አስፈላጊ ፡ ሆነ ። የኮሌጅ ፡ ዕውቀት ፡ ይቅርና ፡ የአሥራ ፡ ሁለተኛን ፡ ክፍል ፡ መልቀቂያ ፡ ፈተና ፡ የምስክር ፡ ወረቀት ፡ እንኳ ፡ የነበራቸው ፡ በጣም ፡ ጥቂት ፡ ስለነበሩ ፡ አሥረኛ ፡ ክፍልን ፡ የጨረሱ ፡ ወይም ፡ ተመሳሳይ ፡ የትምህርት ፡ ደረጃ ፡ ወይም ፡ የሥራ ፡ ልምድ ፡ የነበራቸው ፡ እንዲገቡ ፡ ተደረገ ። ይህን ፡ እሚልተው ፡ ላልተገኙ ፡ ደግሞ ፡ "በገደብ" እንዲገቡ ፡ ተፈቀደላቸው ። ትምህርቱ ፡ የሚሰጠው ፡ በእንግሊዝኛ ፡ ቋንቋ ፡ ስለነበር ፡ ይህንኑ ፡ ቋንቋ ፡ አጣርቶ ፡ ማወቅ ፡ ለሁሉም ፡ አስፈልጓል ።

---

5. ሕጐቹ ፡ እስኪወጡ ፡ ይጠቅማል ፡ ተብሎ ፡ ባንዳንድ ፡ በኩል ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆነውንና ፡ በሁለት ፡ ቋንቋ ፡ የሚሰጠውን ፡ በካናዳ ፡ ውስጥ ፡ የኪውቤክን ፡ ሕግ ፡ ስልት ፡ ጥቂት ፡ የአርትስ ፡ ፋክልቲ ፡ ምሩቆች ፡ እንዲያጠኑ ፡ ተልከዋል ።

6. አባባሉ ፡ እውጭ ፡ ሀገር ፡ ከተማሩት ፡ ሁለት ፡ ባለሥልጣኖች ፡ በስተቀር ፡ ሌሎችን ፡ ያጠቃልላል ።

፫/ ሕጉን ፡ እነማን ፡ ያስተምሩ ?

በሠለጠኑት ፡ ሀገሮች ፡ ውስጥ ፡ መለስተኛ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ የሚያስተምሩት ፡ በፍርድ ፡ ሚኒስቴር ፡ ውስጥ ፡ የሚሠሩ ፡ የሕግ ፡ ዐዋቂዎች ፡ ወይም ፡ የጠበቆች ፡ ማህበር ፡ አባል ፡ የሆኑ ፡ የሕግ ፡ ባለሙያዎች ፡ ናቸው[7] ። በኢትዮጵያ ፡ ግን ፡ እንደ ዚህ ፡ ያሉት ፡ ሰዎች ፡ ስላልነበሩ ፡ መለስተኛው ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ በዩኑቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ሥር ፡ እየተካሄደ ፡ በተግባራቸው ፡ መምህራን ፡ በሆኑ ፡ የሕግ ፡ አዋቂዎች ፡ አስተማሪነት ፡ እንዲሰጥ ፡ ሆነ ። በገንዘብ ፡ በኩልም ፡ የሕግ ፡ ት/ቤት ፡ እንደ ፡ አርትስና ፡ ሣይንስ ፡ ፋክልቲዎች ፡ ከኮሌጁ ፡ በጀት ፡ አልነበረውም ። የሕግ ፡ ት/ቤቱ ፡ ሙሉ ፡ ጊዜ ፡ መምህር ፡ "ዲኑ" ብቻ ፡ ሲሆን ፡ ደሞዙንም ፡ ከፍርድ ፡ ሚኒስቴር ፡ ሲያገኝ ፡ ሌሎቹ ፡ የአርትስ ፡ ፋክልቲ ፡ መምህራን ፡ ሕግ ፡ ት/ቤት ፡ የሚያስተምሩት ፡ በትርፍ ፡ ጊዜያቸው ፡ ሆኖ ፤ ለዚሁም ፡ ሥራቸው ፡ ደሞዝ ፡ የሚያገኙት ፡ የሕግ ፡ ተማሪዎቹ ፡ ከሚከፍሉት ፡ ገንዘብ ፡ ላይ ፡ ነበር ። ዲኑ ፡ ይህን ፡ ሁኔታ ፡ በመቃወም ፡ ከጻፋቸው ፡ ብዙ ፡ ደብዳቤዎች ፡ አንዱ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ፤ "ውጤት ፡ ቢኖረውም ፡ ባይኖረውም ፡ አሁን ፡ ስላለው ፡ አስከፊ ፡ ሁኔታ ፡ እንደገና ፡ አስተያየቴን ፡ መሰንዘር ፡ ግዴታዬ ፡ ነው ፡ ብዬ ፡ አምናለሁ ። ሕጎቹን ፡ ለማዘጋጀት ፡ አያሌ ፡ ገንዘብ ፡ ተመድቧል ። ነገር ፡ ግን ፡ የወደፊቱን ፡ ሕጎች ፡ ተረድተው ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ የሚችሉ ፡ ዘመናዊ ፡ የሕግ ፡ ዐዋቂዎች ፡ ለማፍራት ፡ የሚቻለው ፡ ሦስት ፡ ቋሚ ፡ የሕግ ፡ መምህራን ፡ ሊያስተዳድር ፡ የሚችል ፡ በጀት ፡ ያለው ፡ አንድ ፡ ቅልብጭ ፡ ያለ ፡ የሕግ ፡ ት/ቤት ፡ ሲኖር ፡ ብቻ ፡ ነው ።[8]" ነገር ፡ ግን ፡ ስለመምህራን ፡ የተጻፈው ፡ ደብዳቤ ፡ የተፈለገውን ፡ ውጤት ፡ ባለማስገኘቱ ፡ የሕግ ፡ ት/ቤት ፡ በዓመት ፡ ሁለት ፡ ጊዜ ፡ መሆኑ ፡ ቀርቶ ፡ አንድ ፡ ጊዜም ፡ እንኳን ፡ ቢሆን ፡ ተማሪዎችን ፤ለመቀበልም ፡ ሆነ ፡ ትምህርቱን ፡ ለማፈራረቅ ፡ መቻሉን ፡ ማረጋገጥ ፡ አቃተው ።[9]

፬/ የትኛው ፡ ሕግ ፡ ለትምህርት ፡ ይቅረብ ?

ይህ ፡ ከባድ ፡ ጥያቄ ፡ መፍትሔ ፡ የሌለው ፡ መስሎ ፡ ነበር ። ስለዚህም ፡ ጉዳይ ፡ ሬኔ ፡ ዳቪድ ፡ በ፲፱፻፶፬ ፡ ሲጽፉ ፡ እንዲህ ፡ አሉ ፤ "በጣም ፡ አዋቂ ፡ የተባሉት ፡ ሰዎች ፡ እንዴት ፡ አድርገው ፡ ማስልጠኛውን ፡ እንደሚያቅዱትና ፡ እንደሚያካሄዱት ፡ በማቅማማት ፡ ላይ ፡ እንዳሉ ፡ ሕግን ፡ በኢትዮጵያ ፡ የማስተማሩና ፡ የወደፊቶቹን ፡ የሕግ ፡ ሊቃውንት ፡ የመመልመል ፡ ዓላማ ፡ ሊሳካ ፡ የቻለው ፡ ሕጎቹ ፡ ተጠቃለው ፡ በመጽሐፍ ፡ ቅርጽ ፡ በመውጣታቸው ፡ ነው ።[10]"

ከ፲፱፻፵፬—፵፮ ፡ ዓ. ም. ባሉት ፡ ጊዜያት ፡ ውስጥ ፡ ሌላው ፡ ቀርቶ ፡ የሕጎቹ ፡ መረቀቅ ፡ እንኳ ፡ ያልተጀመረ ፡ በመሆኑ ፡ የሕግ ፡ ት/ቤቱን ፡ "ጠንካራ ፡ መንፈስ" ከባድ ፡ ችግር ፡ ገጥሞታል ። ባንድ ፡ በኩል ፡ ለጊዜው ፡ የሌለ ፡ ወደፊት ፡ ግን ፡ የሚወጣ ፡ ሕግ ፡ ማስተማር ፡ የማይታለም ፡ ሲሆን ፤ በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ የጥንቱንና ባሕላዊውን ፡ ሕግ ፡ ከማስተማር ፡ ሁለት ፡ ምክንያቶች ፡ አግደውናል ።

---

7. በፈረንሣይ ፡ ሀገር ፡ ግን ፡ ከዲግሪ ፡ ዝቅ ፡ ያለ ፡ ማዕረግ ፡ የሚያስገኙት ፡ "ካፓሲቴ" ኮርሶች ፡ የሚሰጡት ፡ በዩኒቨርስቲው ፡ ውስጥ ፡ ነው ።
8. በ፳፩—፲፪—፲፱፻፵፮ ፡ የተጻፈ ፡ ማስታወሻ ።
9. የኢትዮጵያን ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ያረቀቁት ፡ ምሁር ፡ ሬኔ ፡ ዳቪድ ፡ በ፲፱—፲፩—፲፱፻፵፮ ፡ በተጻፈ ፡ ማስታወሻቸው ፡ ገጽ ፡ ፪ ፡ ላይ ፡ በሕግ ፡ ት/ቤቱ ፡ የመምህራን ፡ እጥረት ፡ አሳሳቢ ፡ መሆኑን ፡ ገልጸው ፡ ጽፈዋል ።
10. ሬኔ ፡ ዳቪድ ፡ "የ፲፱፻፵፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ" ፡ ራቢልስ ፡ ዚችሪ ፡ ፍት ፡ ቮልዩም ፡ ፳ ፡ (፲፱፻፵፫) ፡ ገጽ ፡ ፭፻፸ ።

አንደኛ ፡ ሕጉን ፡ የሚያውቁ ፡ ወይም ፡ በጣልያንኛና ፡ በግዕዝ ፡ ጽሑፎች ፡ ካልሆነ፡ በቀር ፡ የሕጉን ፡ ርዝራዥ ፡ አንብበው ፡ የሚረዱ ፡ ሰዎች ፡ ቁጥር ፡ በጣም ፡ አነስተኛ ፡ ነበር ። በነዚህም ፡ በሁለት ፡ ቋንቋዎች ፡ የተጻፉ ፡ የፍርድ ፡ ጉዳዮች ፡ በሌላ ፡ ቋንቋ ፡ አልተገኙም ። ሁለተኛ ፡ ተማሪዎቻችንን ፡ የጥንቱንና ፡ ባሕላዊውን ፡ ሕግ ፡ ከማስተ ማርም ፡ ሌላ ፡ ወደፊት ፡ የሚወጡትን ፡ ዘመናዊ ፡ ሕጎች ፡ ከሀገሪቱ ፡ ሁኔታ ፡ ጋር ፡ አዋሀደው ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ያውሏቸው ፡ ዘንድ ፡ ከአሁኑ ፡ እንድናዘጋጃቸው ፡ ጠይቀን ፡ ነበር ።[11] እነዚህም ፡ አዲስ ፡ ሕጎች ፡ የፊተኞቹን ፡ የሚሽሩ ፡ ወይም ፡ የሚተኩ ፡ ነበሩ ።[12]

በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ዲኑ ፡ ከዚያ ፡ በፊት ፡ ያልደረሰና ፡ ያልታወቀ ፡ ሁኔታ ፡ ገጥ ሞት ፡ ስለ ፡ ነበር ፡ ወደፊት ፡ የሚወጡት ፡ ሕጎች ፡ ምን ፡ ዓይነት ፡ እንደሆኑ ፡ ፍንጭ ካልተሰጠው ፡ በስተቀር ፡ ለሥራው ፡ አዳጋች ፡ በመሆኑ ፡ ዲንነቱን ፡ እንደሚለቅ ፡ አስታወቀ ። በጥያቄው ፡ መሠረት ፡ የሚወጡት ፡ ሕጎች ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ "የአውሮፓ ሀገሮች ፡ የሕግ ፡ ስልት" ፡ ላይ ፡ የተጠነሰሱ ፡ ስለመሆናቸው ፡ ተደጋግሞ ፡ ፍንጭ ፡ ተገኘ ።[13] ከዚያ ፡ በኋላ ፡ ተማሪዎቻችንን ፡ "የሮማውያን" ፡ ሕግ ፡ ስልቶች ፡ ተብለው፡ ከሚጠሩት ፡ ውስጥ ፡ የሕግ ፡ ሀሳቦች ፤ ምድቦች ፡ አከፋፈሎችና ፡ አስተሳሰቦች ፡ ማለ ማመድ ፡ አስፈለገ ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተጠቀሰው ፡ እቅድ ፡ ከ፲፱፻፶፯—፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከጥቂት ፡ ስህተት፡ ጋር ፡ በወጣው ፡ የዩኑቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ መጽሔት ፡ ውስጥ ፡ የሕግ ፡ ሥርዓተ ፡ ትምህርት፡ ላይ ፡ ተመልክቷል ።[14] መለስተኛ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ በሚሰጥባቸው ፡ እንደሌሎች ፡ ሀገሮች ፡ ሳይሆን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ታትሞ ፡ የወጣ ፡ ሕግ ፡ ባለመኖሩ ፡[15] ትም ህርቱ ሲጀመር ባቀራረቡ ፡ ያዘነበለው ፡ ሕጉ ፡ በሚሠራበት ፡ ተግባራዊ ፡ ሁኔታና ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ላይ ፡ ሳይሆን[16] ፡ ሕግ ፡ በሕብረተ ፡ ሰብ ፡ ውስጥ ፤ በምርምር ፤ በታሪክና ፡ በማነፃጸር ፡ መልክ ፡ ሲታይ ፡ ወዳለው ፡ ሁኔታ ፡ ላይ ፡ ነበር ።

ቀጥሎ ፡ ያለው ፡ የዛምንቱ ፡ ትምህርት ፡ ክፍለ ፡ ጊዜ ፡ ስድስት ፡ ሆኖ ፡ ሦስት ፡ ዓመት ፡ ተኩል ፡ ይፈጅ ፡ የነበረው ፡ የትምህርት ፡ አጭር ፡ መግለጫ ፡ ነው ፤

በ፲፱፻፶፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በመግቢያው ፡ ሰሚስተር ፡ በመጀመሪያ ፡ የቀረቡት ፡ የት ምህርት ፡ ዓይነቶች ፡ በሕብረተ ፡ ሰብ ፡ ትምህርት ፤ በታሪክና ፡ በሕግ ፡ ምንነት ፡ ላይ ፡ የተመሠረቱ ፡ ትምህርቶችና ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ነክ ፡ የሆኑ ፡ አንዳንድ ፡ ነገሮች ፡ ናቸው ።[17] ሕጎች ፡ በይበልጥ ፡ በሮማውያን ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ የተመሠረቱ ፡ ስለ ነበሩ ፡ የመጀመሪያው ፡ ዓመት ፡ (፲፱፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡) የሕግ ፡ ትምህርት ፡ አትኩሮ ፡ የተመለከተው ፡ በሮማውያን ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ የተመሠረተ ፡ የማነፃፃሪ ፡ ትምህርት ፡ ነበር ። ከተሰጡትም ፡ ሦስቱ ፡ የትምህርት ፡ ዓይነቶች ፡ አንደኛው ፡ የሮማውያን ፡ ሕግ ፡

---

11. የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ የትምህርትና ፡ የሥነ ፡ ጥበብ ፡ ሚኒስቴር ፡ በ፲፱፻፶፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሪፖርቱ ፡ ስለ ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ ያቀረባቸው ፡ ሃሳቦች ።
12. ለምሳሌ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፫ሺ፫፻፵፯ ።
13. ከ፲፱፻፶፯—፶፱ ዩ.ኮ. መጽሔት ፡ ገጽ ፡ ፩፻፶፩ ።
14. ስህተቶቹ ፡ በዲኑ ፡ ማስታወሻ ፡ ቢገለጹም ፡ እንኳ ፡ በስህተት ፡ ማረሚያው ፡ ላይ ፡ አልወጡም ።
15. በከፊል ፡ ካንዳንዶቹ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ የዲግሪ ፡ ትምህርት ፡ መመሪያ ፡ ጋር ፡ ይመሳሰላሉ ።
16. የተጠቀሰውን ፡ መጽሔት ፡ ገጽ ፡ ፩፻፶፩ ፡ ይመለከቷል ።
17. እዚያው ፤ ገጽ ፡ ፩፻፶፪ ።

ዕድገት ፡ ከፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ ጋር ፡ ስለነበረው ፡ የጥንት ፡ ዝምድናና ፡ ባሁኑ ፡ ጊዜም ፡ ስላለው ፡ ቦታ ፡ ነበር ። ሁለተኛው ፡ የመጀመሪያው ፡ ዓመት ፡ ትምህርት ፡ ደግሞ ፡ በጀስቲኒያን ፡ መጻሕፍት ፡[18] ውስጥ ፡ በተመለከተው ፡ በሮማውያን ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ የተመሠረተ ፡ ሆኖ ፡ በዘመናዊ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ተቀባይነት ፡ ያገኙትን ፡ ምድቦችንና ፡ ክፍሎችን ፡ ያጠቃልላል ። የሦስተኛው ፡ የመጀመሪያው ፡ ዓመት ፡ ትምህርት ፡ ምድብ ፡ ጊዜ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ የተባለ ፡ ሆኖ ፡ "ከሮማውያን ፡ መሠረተ ፡ ሃሳቦች ፡ (ከጀርመን) የውርስ ፡ ሕግ ፡ እንዴት ፡ እንደመጣ[19]" በሚልና ፡ በመሳሰሉት ፡ አርእስቶች ፡ መነሻሻነት ፡ ስለዘመኑ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ መግቢያ፡ የሚሆኑ ፡ ሃሳቦች ፡ ተሰጥቶበታል ። ሦስቱ ፡ የሁለተኛ ፡ ዓመት ፡ (፲፱፻፵፮) ዓ ፡ ም ፡ የትምህርት ፡ ምድቦች ፡ ደግሞ ፡ ተማሪዎቹን ፡ ከኢንተርናሽናል ፡ ሕግ ፤ አስፈላጊ ፡ ከሆኑት ከወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ መሠረታዊ ፡ አስተሳሰቦችና ፤ «የፍትሐ ፡ ብሔር ሕግን ፡ ለመተንተንና ፡ ለመማር» ፡[20] መግቢያ ፡ ከሚሆኑ ፡ ነገሮች ፡ ጋር ፡ አስተዋውቋቸዋል ። ወደፊት ፡ ለሚወጣው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ አምሳያ ፡ ይሆናል ፡ ተብሎ ፡ ለተገመተው ፡ ለሮማውያን ፡ የሕግ ፡ ስልት ፡ ትምህርት ፡ የመጨረሻ ፡ ለሆነው ፡ በዚህ ፡ የትምህርት ፡ ዘመን ፡ አንዳንድ ፡ ሕጋዊ ፡ ጉዳዮችን ፡ ተንትኖ ፡ እልባታቸውን ፡ በመሻት ፡ ረገድ ፡ ይረዳ ፡ ዘንድ ፡ ለማስተማርያ ፡ የተመረጠው ፡ የእንግሊዝኛ ፡ ቅጅ ፡ የነበረን ፡[21] የግብጽ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ነበር ። በዚህም ፡ ምክንያት ፡ ተማሪዎቹ ፡ ወደፊት ፡ የሚወጣው ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ሲውል ፡ የሚያጋጥማቸውን ፡ አንዳንድ ፡ ችግሮች ፡ በቅድሚያ ፡ ማወቅ ፡ ችለዋል ። በሦስተኛው ፡ ዓመት ፡ (፲፱፻፵፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡) በወንጀል ፡ ጉዳይ ፡ የከፍተኛው ፡ ፍ/ቤት ፡ ፕሬዚዳንትና ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ጉዳይ ፡ የከፍተኛው ፡ ፍ/ቤት ፡ ሰብሳቢ ፡ ዳኛ ፡ የሚያወጣቸው ፡ የሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ሕጎች ፡ እያደር ፡ ብቅ ፡ እያሉ ፡ በመሄዳቸው ፡ በነዚሁ ፡ ሕጎች ፡ ላይ ፡ የሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ትምህርት ፡ መስጠት ፡ ተቻለ ። በሦስተኛው ፡ ዓመት ፡ ሁለተኛው ፡ ምድብ ፡ ትምህርት ፡ ደግሞ ፡ ለተከታዩ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ መሠረት፡ ለመጣል ፡ ታስቦ ፡ በጥቂቱ ፡ የኢኮኖሚክስ ፡ ትምህርት ፡ ተከሎበት ፡ ነበር ።[22] ስለ ፡ አውሮፓ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ መንሥኤ ፤ ዕድገትና ፡ ግልጋሎት ፡ መግለጫ ፡ ከተሰጠ ፡ በኋላ ፡ ትምህርቱ ፡ በይበልጥ ፡ የሚያተኩረው ፡ ዓለም ፡ አቀፍ ፡ ተቀባይነትን ፡ ባገኙ ፡ ሕጎች ፡ ወይም ፡ በወደፊቱ ፡ የኢትዮጵያ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ተቀባይነትን ፡ ያገኛሉ ፡ ተብለው ፡ በታሰቡ ፡ የሕግ ፡ ረቂቆች ፡ ላይ ፡ ነበር ። በመጨረሻም ፡ የሦስተኛው ፡ ዓመት ፡ ትምህርት ፡ በሕግ ፡ አርእስት ፡ ላይ ፡ የክርክር ፡ ክፍለ ፡ ጊዜ ፡ ነበረው ።[23] በዚያ ፡ ክፍለ ፡ ጊዜያት ፡ ውስጥ ፡ ከቀረቡት ፡ ክርክሮች ፡ ተፈራ ፡ ደገፌ ፡ (የአሁኑ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንግድ ፡ ባንክ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ) "በኢትዮጵያ ፡ የንግድ ፡ መነሻ ፡ ገንዘብ ፡ ስለማከማቸት" ፡ በሚል ፡ አርእስት ፡ ያዘጋጁት ፡ ጽሑፍ ፡ ወደር ፡ ያልነበረው ፡ መሆኑንና ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅም ፡ አሳትሞት ፡ እንደነበር ፡ በአጋጣሚው ፡ መጥቀስ ፡ ይገባል ። ያም ፡ እትም ፡ ለብዙ ፡ ዓመታት ፡ ያህል ፡ በኮሌጅ ፡ ተማሪ ፡ ተዘጋጅቶ ፡ በመጽሐፍ ፡ መልክ ፡ የቀረበ ፡ እሱ ፡ ብቻ ፡ ሆኖ ፡ ቆይቷል ።

---

18. እዚያው ፤ ገጽ ፡ ፩፻፵፫ ።
19. እዚያው ፤ ገጽ ፡ ፩፻፵፫ ።
20. እዚያው ፤ ገጽ ፡ ፩፻፵፯—፵፰ ።
21. ትምህርት ፡ ይሰጥበት ፡ የነበረውን ፡ የእንግሊዝኛ ፡ ቋንቋ ፡ ተማሪዎቹ ፡ ሁሉ ፡ ማወቃቸው ፡ ጠቃሚ ፡ ነገር ፡ ነበር ።
22. እዚያው ፡ ገጽ ፡ ፩፻፶፯—፶፯ ።
23. እዚያው ፤ ገጽ ፡ ፻፵፮ ።

፮/ ሌሎች ፡ ድርጊቶች ።

በሳምንት ፡ ከሚሰጡት ፡ ስድስት ፡ ክፍለ ፡ ጊዜያት ፡ አራቱን ፡ በተከታታይ ፡ የሙሉ ፡ ጊዜ ፡ መምህር ፡ የሆኑት ፡ ዲኑ ፡ ሲያስተምሩ ፡ ሁለቱ ፡ ደግሞ ፡ የሚሰጡት ፡ በትርፍ ፡ ጊዜአቸው ፡ በሚያስተምሩ ፡ በሁለት ፡ መምህራን ፡ ነበር ። ትምህርቱ ፡ የሚ ቀርበው ፡ በዲስኩር ፡ መልክ ፡ ሆኖ ፡ በመጨረሻም ፡ ጥያቄ ፡ ይቀጥልና ፡ አከራካሪ ፡ በሆኑ ፡ ነጥቦች ፡ ላይ ፡ የሞቀ ፡ ውይይት ፡ ይደረጋል ።

ከሮማውያን ፤ ከፍትሐ ፡ ብሔር ፤ ከወንጀለኛና ፡ ከንግድ ፡ ሕግ ፡ እንዲሁም ፡ ከሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ሕግና ፡ ከኢኮኖሚክስ ፡ ትምህርቶች ፡ ተመርጠው ፡ የተውጣጡ ፡ ጥያቄዎች ፡ ያለበትና ፡ የማለፊያውን ፡ ፈተና ፡ ግማሽ ፡ ዋጋ ፡ የያዘ ፡ አጠቃላይ ፡ ፈተና ፡ በሰኔ ፡ ወር ፡ ፲፱፻፵፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ተሰጥቶ ፡ የትምህርቱ ፡ ዘመን ፡ ፍጻሜ ፡ ሆነ ። በየካቲት፡ ወር ፡ ፲፱፻፵፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ትምህርት ፡ ቤቱ ፡ ለመግባት ፡ ከመለከቱት ፡ ፩፻፳፩ ፡ ተማሪ ዎቹ ፡ ውስጥ ፡ ፴፱ ፡ ትምህርቱን ፡ በሚገባ ፡ ፈጽመው ፡ ለመጀመሪያ ፡ ጊዜ ፡ የተሰጠ ውን ፡ የሕግ ፡ ዲፕሎማ ፡ ለማግኘት ፡ በቅተዋል ።[24]

፯/ የሕግ ፡ ት/ቤት ፡ ጉድለቶች ።

የሕግ ፡ ት/ቤት ፡ ብዙ ፡ ጉድለቶች ፡ ነበሩት ፡ ከነዚያም ፡ ጥቂቶቹ ፡ ሊወገዱ ፡ የማይቻሉ ፡ ሲሆኑ ፡ ሌሎቹ ፡ ግን ፡ በዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ አመራር ፡ ምክንያት ፡ የተ ፈጠሩ ፡ ነበሩ ።

ሊወገዱ ፡ የማይችሉት ፡ ጉድለቶች ፤

ሀ/ የተማሪዎቹን ፡ መደበኛ ፡ ሥራ ፡ ላለማጨናገፍ ፡ ሲባል ፡ የትምህርቱን ፡ ጊዜ ፡ በማታ ፡ ብቻ ፡ መወሰኑ ፤[25]

ለ/ እልፎ ፡ እልፎ ፡ በተማሪዎች ፡ ላይ ፡ የሚታይባቸው ፡ በቂ ፡ የሆነ ፡ የመሠ ረታዊ ፡ ቀለም ፡ ትምህርት ፡ ማነስ ፤[26]

ሐ/ ትምህርቱ ፡ በሚሰጥበት ፡ በእንግሊዝኛ ፡ ቋንቋ ፡ የተዘጋጁና ፡ ለትምህርቱ፡ አግባብ ፡ ያላቸው ፡ የአውሮፓውያን ፡ የትምህርት ፡ መሣሪያዎች ፡ አለመ ገኘት ፤ ናቸው ።

24. ስማቸው ፡ እንደሚከተለው ፡ ነው ። አበበ ፡ ተፈራ ፤ አሸናፊ ፡ ቤተ ፡ ማርያም ፤ አሰፋ ፡ ፀጋዬ ፤ አጥናፌ ፡ ፀሐይ ፤ በቀለ ፡ ኃ/ሚካኤል ፤ በየነ ፡ ወ/ማርያም ፤ ዳዊት ፡ ገብሩ ፤ አገታ ፡ ፈይሣ ፡ ባልቼ ፤ ኢያሱ ፡ ገ/ ሕይወት ፤ ፈቀታ ፡ ሥላሴ ፡ ጌታሁን ፤ ገብሬ ፡ ወዳጆ ፤ ሃይሉ ፡ ገጋው ፤ ኃ/ማርያም ፡ ወ/ኪዳን ፤ ሕይወት ፡ ሕዳሩ ፤ ሆቨኖስ ፡ ካይፓገያን ፤ ቀንአ ፡ ተማ ፤ ካሣ ፡ በየነ ፤ ከበደ ፡ ገ/ማርያም ፤ ኪዳነ ፡ ማሹ ፤ ለገሠ ፡ ወ/ሐና ፤ ለማ ፡ ፈይሣ ፤ መብራቱ ፡ ፍስሐ ፤ መሐመድ ፡ ብድሬ ፤ ነጋሽ ፡ ደነቀ ፤ ፓንዲት ቢ ፡ ጄ ፤ ስሚዝ ፤ ተክሉ ፤ ሻምሱ ፡ አህመድ ፤ ሽፈራው ፡ አማረ ፤ ስለሺ ፡ ድፋባቸው ፤ ታደሰ ፡ ድልነሣሁ ፤ ታደሰ ፡ መንግሥ፡ ተፈራ ፡ ደግፌ ፤ ጥበቡ ፡ በየነ ፤ ተፈራ ፡ ለማ ፤ ጥላሁን ፡ ብሩ ፤ ወርቁ ፡ በሻዬ ፤ ዘውዴ ፡ መኮንን ፤ ዘነበ ፡ ወርቅ ፡ ኃይሌ ።

ልዩ ፡ ልዩዎቹን ፡ የመጀመሪያውን ፡ የሕግ ፡ ኮርስ ፡ በተከታታይ ፡ ሲያስተምሩ ፡ የነበሩ ፡ ሰዎች ፡ ጄስ ማን ፤ ሩስኪ ፤ ቼቼኖቪች (ከመጀመሪያውኑ ፡ የሙሉ ፡ ጊዜ ፡ መምህር) ክሩኪ ፤ ግራቨስኪና ፡ ሮበርትስ ፡ ናቸው ።

25. ከላይ ፡ የግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፱ ፡ ይመለከቷል ።

26. ከላይ ፡ የግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፱ ፡ ይመለከቷል ።

ይህ ፡ ሦስተኛው ፡ ጉድለት ፡ ከሁሉም ፡ የበለጠ ፡ ችግር ፡ ፈጥሮ ፡ ነበር ። ለመግ ቢያው ፡ ሰሚስተር ፡[27] በክፊል ፡ የሚበቁና ፡ ከዚያም ፡ ቀጥሎ ፡ ለሮማውያን ፤ ለኢንተ ርናሽናል ፡ ሕግና ፡ ለኢኮኖሚክስ ፡ ትምህርት ፡ ማስተማሪያ ፡ የሚሆኑ ፡ በእንግሊዝኛ ፡ ቋንቋ ፡ የተዘጋጁ ፡ በቂ ፡ የማስተማሪያ ፡ መጣሪያዎች ፡ ነበሩ ። ነገር ፡ ግን ፡ ዝርያቸው ፡ ከአውሮፓውያን ፡ የሕግ ፡ ቅንጅት ፡ ሆኖ ፡ ለሚዘጋጁት ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ የወንጀለ ኛና ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ መደበኛ ፡ ትምህርት ፡ ማስተማሪያ ፡ የሚሆኑ ፡ ጽሑፎች ፡ በእን ግሊዝኛ ፡ ቋንቋ ፡ ባለመገኘታቸው ፤ መምህራኑ ፡ "ከፈረንሣይ ከስዊስና ፡ ከጀርመን ፡ የሕግ ፡ ጽሑፎች ፡ ላይ ፡ መርጠው ፡ እፁብ ፡ ድንቅ ፡ በሆነ ፡ ቅልጥፍና ፡ ለሕግ ፡ አነጋ ገር ፡ በማይመች ፡ በእንግሊዝኛ ፡ አነጋገር ፡ በመተርጐም ፡ ተጠቅመውባቸዋል ። በዚ ኽም ፡ የቋንቋ ፡ ችግር ፡ ምክንያት ፡ ማስተማሪያና ፡ ማገናዘቢያ ፡ ይሆናሉ ፡ የተባሉትን ፡ የመጀመሪያዎቹን ፡ መጻሕፍት ፡ ሕግ ፡ "የማያነቡት" ፡ ተማሪዎች ፡ ሊጠቀሙባ ቸው ፡ አልቻሉም ።"[28] እንዲጋጣሚ ፡ የሕግ ፡ አስተማሪዎቻችን ፡ የሚያስተምሩትን ፡ ሕግ ፡ ስልትና ፡ ቋንቋ ፡ (ጣልያንኛም ፡ ጭምር) ፡ ያውቁ ፡ ስለነበር ፡ ይህን ፡ ከባድ ፡ ችግር ፡ የሚጠበቅባቸውን ፡ ያህል ፡ ሊያቃልሉት ፡ ችለዋል ።

ሌላው ፡ ለሕግ ፡ ት/ቤት ፡ መዳከም ፡ ምክንያት ፡ የሆነው ፡ የዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ አመራር ፡ ነበር ።[29] ይህም ፡ በጣም ፡ ጐልቶ ፡ የታየው ፡ እላይ ፡ የተወሳለት ፡ የመጀመ ሪያው ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ከተፈጸመ ፡ በኋላ ፡ ሲሆን ፡ ቀደም ፡ ብሎም ፡ ት/ቤቱን ፡ ለማሻሻል ፡ ስለበጀት ፤ ስለተጨማሪ ፡ አስተማሪ ፤ ስለተማሪዎች ፡ መቀበያና ፡ የኮርስ ፡ መለዋወጫ ፡ ጊዜ ፡ ወዘተ ፡ ዲኑ ፡ ያቀረበው ፡ ጥያቄ ፡ መልስ ፡ ሳያገኝ ፡ በአንጻሩ ፡ ግን ፡ የሌሎቹ ፡ ኮሌጆች ፡ ቅርንጫፎች ፡ በተፋጠነ ፡ ሁኔታ ፡ ሲስፋፉ ፡ ታይተዋል ።

፯/ የሕግ ፡ ት/ቤት ፡ ያስገኘው ፡ ፍሬ ።

የተጠቀሱት ፡ የአመራርና ፡ ሌላም ፡ ጉድለቶች ፡ ቢኖሩም ፡ እንኳ ፡ የመጀመሪ ያው ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ አጀማመሩ ፡ ተስፋ ፡ ያለው ፡ ነበር ። የሚሰጠው ፡ ትምህርት ፡ ሁሉንም ፡ አጠቃላይና ፡ ዘዴ ፡ ያለው ፡ ከመሆኑም ፡ በላይ ፡ የተመራቂዎቹም ፡ ቁጥር ፡ የሕጉ ፡ አርቃቂ ፡ አር ፡ ዳቪድ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ቢያንስ ፡ ቢያንስ ፡ በዓመት ፡ «አርባ" የሕግ ፡ ተማሪዎች ፡ ማስመረቅ ፡ ይኖርበታል ፡ ካሉት ፡ ጋር ፡ የተቀራረበ ፡ ነበር ።[30] ሌሎች ፡ ባለሙያዎችና ፡ የፍርድ ፡ ሚኒስቴርም ፡ በሥራችን ፡ መደሰታቸውን ፡ ገልጸውልናል ። የትርፍ ፡ ጊዜ ፡ መምህራን ፡ ከሚገባቸው ፡ ማርክ ፡ በላይ ፡ ሰጥተው ፡ ካሳለፉአቸው ፡ ጥቂት ፡ ተማሪዎች ፡ በስተቀር ፡ የምርቃኑ ፡ ደረጃ ፡ "ካፓሲቴ" ፡ ከተባለው ፡ የፈረን ሣይ ፡ መለስተኛ ፡ የሕግ ፡ ደረጃ ፡ ጋር ፡ ተመጣጣኝ ፡ ነበር ። ደግሞም ፡ በክ ፍል ፡ ውስጥ ፡ ይሰጥ ፡ የነበረው ፡ የሕግ ፡ ክርክርና ፡ የምርምር ፡ ትምህርት ፡ የተራቀቀ ፡ መጽሐፍ ፡[31] ለመጻፍና ፡ ለማተም ፡ ምክንያት ፡ ሆኗል ። ከተመረቁትም ፡ ጥቂቶቹ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ የኃላፊነት ፡ ሥራ ፡ ተሰጥቷቸዋል ። (ለምሳሌ ፡ እምበቱ ፡ የጠቅላይ ፡ ፍርድ ፡

---

27. የተጠቀሰውን ፡ መጽሔት ፡ ገጽ ፡ ፩፻፵፱ ፡ ይመለከታል ።
28. ጂ· ቺቺኖቪች "የኢትዮጵያ ፡ የሕግ · ትምህርት" "የኢትዮጵያ ፡ ጥናት ፡ መጽሔት ።"አንደኛ ፡ ቮል ዩም ፡ ፲፱፻፷፯ ፡ ገጽ ፡ ፳፱ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤቱ ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ትምህርትና ፡ ወይም ፡ ለንባብ ፡ የሚ ሆኑ ፡ ጽሑፎች ፡ ከ፲፱፻፵፰—፶፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ በወጡት ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ዩ.ኮ. መጽሔቶች ፡ ተጠ ቅሰዋል ።
29. ከታች ፡ ይመለከቷል ።
30. የ፲፩—፲፩—፵፯ ፡ ማስታወሻ ።
31. እላይ ፡ የግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፵፯ን ፡ ይመለከቷል ።
እታች ፡ ይመለከቷል ።

ቤት ፡ ዳኞች ፡ ሲሆኑ ፡ አንዱ ፡ ሰብሳቢ ፡ ዳኛ ፡ ሆነዋል) ። ጥቂቶቹ ፡ ደግሞ ፡ በይበልጥ ፡ ዕውቀታቸውን ፡ ለማሻሻል ፡ በማሰብ ፡ ከ፲፱፻፵፱—፶፩ ዓ ፡ ም ፡ ሲሰጥ ፡ የነበረውን ፡ ከፍተኛ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ተሳትፈዋል ።[32]

ለ/ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ መታገድና ፡ (፲፱፻፵፰ ዓ ፡ ም ፡)

"የሕግ ፡ ፋክልቲው" ፡ ችግር ፡ (ከ፲፱፻፵፰—፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡)

የመጀመሪያው ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ከመፈጸሙ ፡ በፊት ፡ አዳዲስ ፡ የትምህርት ፡ ዓይነቶች ፡ ስለሚጀመሩበት ፡ ሁኔታ ፡ ዲኑ ፡ በዛ ፡ ያሉ ፡ ሃሳቦችን ፡ አቅርቦ ፡ ነበር ። ሬኔ ፡ ዳቪድ ፡ ያሉትን ፡ በዓመት ፡ ቢያንስ ፡ ቢያንስ ፡ አርባ ፡ የሕግ ፡ ምሩቃን ፡ ለማፍ ራት ፡ የሚያስችለው ፡ በየዓመቱ ፡ ተማሪዎችን ፡ የመቀበሉ ፡ ፕሮግራም ፡ በመማሪያና ፡ በመምህራን ፡ እጥረት ፡ የተነሣ ፡ ያልተሳካ ፡ በመሆኑ ፡ ዲኑ ፡ ተማሪዎችን ፡ የመቀበሉ ፡ ጉዳይ ፡ ከሁለት ፡ ዓመት ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ እንዲሆን ፡ አለበለዚያም ፡ የመጀመሪያው ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ እንደተፈጸመ ፡ ወዲያውኑ ፡ መሠረታዊ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ማስ ተማሩ ፡ እንዲጀመር ፡ በማለት ፡ አጥብቆ ፡ አሳስቦ ፡ ነበር ። በ፲፱፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ለሕግ ፡ ዲግሪ ፡ የሚያበቃ ፡ ትምህርት ፡ የሚሰጥበት ፡ የሕግ ፡ ኮሌጅ ፡ ይከፈታል ፡ በሚል ፡ ፍሬ ፡ ቢስ ፡ እምነት ፡ ምክንያት ፡ የተነሳ ፡ የቀረበው ፡ ማሳሰቢያ ፡ ተቀባይነት ፡ ሳያ ገኝ ፡ ከመቅረቱም ፡ ሌላ ፡ ት/ቤቱ ፡ በ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ተዘጋ ።[33] የት/ቤቱ ፡ መዘጋት ፡ ያስከተለው ፡ ውጤት ፡ ያስተምሩ ፡ የነበሩትን ፡ ጥቂት ፡ መምህራን ፡ የማስተማር ፡ ችሎታ ፡ ማባከን ፡ ብቻ ፡ ነበር ።[34]

እነዚህ ፡ ሳይብራሩ ፡ የቀሩትና ፡ የሕግ ፡ ት/ቤትን ፡ የሚመለከቱት ፡ ውሳኔዎች ፡ የተደረጉት ፡ የሕግ ፡ ዕውቀት ፡ የሌላቸው ፡ የኮሌጁ ፡ ፕሬዚዳንት ፡ የሕግ ፡ ምሁራንን ፡ ሀሳብ ፡ ሳይጠይቁ ፡ ወይም ፡ ምክር ፡ ሳይሹ ፡ አንድ ፡ ሌላ ፡ ስለሕግ ፡ መሃይም ፡ የሆኑ ትን ፡ የአርትስ ፡ ኮሌጅ ፡ ዲን ፡ ካማከሩ ፡ በኋላ ፡ ነበር ። በአመራር ፡ ረገድ ፡ ኮሌጁ ፡ በሌላው ፡ ትምህርት ፡ መስክ ፡ ምስጋናን ፡ ያተረፈ ፡ በመሆኑ ፡ ስለ ፡ ሕግ ፡ ት/ቤት ፡ ያሳየው ፡ ዝንባሌ ፡ ለመረዳት ፡ ምክንያት ፡ ቢያሻ ፡ ኮሌጁ ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ኢትዮጵያን ፡ ለመምራት ፡ የሚችሉና ፡ የተማሩ ፡ ሰዎች ፡ ለማዘጋጀት ፡ ሳለው ፡ ቁርጥ ፡ ሃሳብ ፡ ቅድ ሚያ ፡ በመስጠትና ፡ እንደነዚህ ፡ ዓይነቱን ፡ ሰዎች ፡ መለስተኛ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ በመስጠት ፡ ማግኘት ፡ እንደማይቻል ፡ በማመን ፡ ነው ፡ ማለት ፡ ይቻላል ።[35] (ግን ፡ ማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፶፩ ፡ ይመለከቷል) ። የትምህርት ፡ ቤቱ ፡ መቋረጥ ፡ ወይም ፡ በጠ ባብ ፡ ተወስኖ ፡ መቅረት ፡ ስለተነቀፈና ፡ የእኛም ፡ ስምና ፡ ዝና ፡ ስለጐደፈ ፡ ከ፲፱፻፵፰— ፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ድረስ ፡ ዲግሪ ፡ የሚሰጥበት ፡ የሕግ ፡ ት/ቤት ፡ ለማቋቋም ፡ ከጸጸት ፡ ጋር ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ዝግጅቶች ፡ ተጀመሩ ። እንደዚህ ፡ ያለው ፡ እቅድ ፡ የተወጠነው ፡ ት/ቤቱ ፡ አጥጋቢ ፡ ውጤት ፡ እንዲሰጥ ፡ የሚያስችሉት ፡ ተቀዳሚ ፡ ነገሮች ፡ ባልነበሩበት ፡ ጊዜ ፡ መሆኑን ፡ የተገነዘቡት ፡ በሕግ ፡ ትምህርት ፡ የተመረቁት ፡ ሊቃውንት ፡ ብቻ ፡ ነበሩ ።

ከ፲፱፻፵፰—፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በነበረው ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ የሕግ ፡ ት/ቤቱ ፡ ዲን ፡ የተጠ የቀውን ፡ የወደፊት ፡ የዲግሪ ፡ ፕሮግራም ፡ በማዘጋጀት ፡ ላይ ፡ እንዳለ ፡ አመቺ ፡ ባል

32. በገዥው ፡ (በአስተዳዳሪው ፡ ቦርድ) ጥያቄ ፡ መሠረት ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲን ፡ ለማቋቋም ፡ የሚያስችሉት ፡ ሁኔታዎች ፡ ተጠንተው ፡ ነበር ። ቦርዱ ፡ ከዲግሪ ፡ ዝቅ ፡ ያለው ፡ ኮርስ ፡ እንዲቋረጥ ፡ ወይም ፡ የተወሰነ ፡ ወይም ፡ እንደሆን ፡ አልጠየቀም ።

34. የፍርድ ፡ ሚኒስቴር ፡ እንደዚህ ፡ ባለው ፡ አመራር ፡ ሊደሰት ፡ አልቻለም ፡ ከ፲፱፻፵፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ጀምሮም ፡ የዲኑን ፡ ደመወዝ ፡ መክፈል ፡ ስላቋረጠ ፡ ኮሌጁ ፡ የበለጠ ፡ የበጀት ፡ ሸክም ፡ ደረሰበት ።

35. ለምሳሌ ፡ የ፲፱፻፶፪—፶፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ዩ.ኮ. መጽሔት ፡ ገጽ ፡ ፰፫ ፡ ይመለከቷል ።

ሆኑ ፡ ጊዜ ፡ በዲግሪ ፡ ደረጃ ፡ ትምህርት ፡ ለመስጠት ፡ ፈቃደኛ ፡ አለመሆኑን ፡ በመደጋገም ፡ ገልጿል ።[36] ምክንያቱም ፡ (፩) የሚሰጠው ፡ ትምህርትና ፡ (፪) የሚማሩ ፡ እጩዎች፡ ሳይኖሩ ፤ (፫) ት/ቤቱ እራሱን ፡ የቻለ ፡ የአስተዳደር ፡ መብት ፡ ሳያገኝ ፡ ፕሮግራሙ ፡ ጥሩ ፡ ውጤት ፡ ሊያገኝ ፡ አይችልም ፡ በሚል ፡ እምነት ፡ ነበር ። ይኸም ፡ ማለት ፤

፩/ የአንድ ፡ ሀገር ፡ ሕግ ፡ ገና ፡ ሳይወጣ ፡ ወይም ፡ ገና ፡ ሳይታወጅ ፡ (ይህም ፡ ቢቀር ፡ ገና ፡ ሳይታተም) ለሙሉ ፡ ጊዜ ፡ የዲግሪ ፡ ፕሮግራም ፡ ተማሪዎች፡ ስለሕጉ ፡ ትምህርት ፡ መስጠት ፡ አይቻልም ።[37] ይህ ፡ ተቃውሞ ፡ በቂ ፡ ቢሆንም ፡ እንኳ ፡ በተጨማሪ ፡ የሚከተሉት ፡ ምክንያቶች ፡ ነበሩ ።

፪/ ቢያንስ ፡ ቢያንስ ፡ የዲግሪ ፡ ፕሮግራም ፡ መለስተኛ ፡ የኮሌጅ ፡ ትምህርት ፡ ወይም ፡ ተመሳሳይ ፡ ትምህርት ፡ ያላቸው ፡ እጩዎች ፡ እንዲቀርቡለት ፡ ያስፈልጋል ። በዚያ ፡ ጊዜ ፡ ግን ፡ ዩኒቨርሲቲው ፡ እንደነዚህ ፡ ያሉ ፡ የዲግሪ ፡ ፕሮግራም ፡ ለማቋቋም ፡ የሚያስችሉ ፡ እጩዎች ፡ ለማቅረብ ፡ አልቻለም ።

፫/ የሕግ ፡ ሙያ ፡ የሚያሳትፍ ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ ከአርትስ ፡ ፋክልቲ ፡ በሚገኙ ፡ የትርፍ ፡ ጊዜ ፡ አስተማሪዎች ፡ እርዳታ ፡ መመስረት ፡ ብቁ ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ። ምክንያቱም ፡ የአርትስ ፡ ፋክልቲና ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ የትምህርት ፡ አሰጣጥ ፡ ዘዴና ፡ ዓላማ ፡ በጣም ፡ የተለያዩ ፡ ስለሆኑ ፡ ነው ። የሕግ ሙያን ፡ የሚያስተምር ፡ ፋክልቲ ፡ በበጀት ፡ መምህራን ፡ በመምረጥና ፡ መጽሐፍትን ፡ በመግዛት ፡ ራሱን ፡ ችሎ ፡ ካላስተዳደረ ፡ እያደገ ፡ ሊሄድ ፡ አይችልም ።

እላይ ፡ የተመከቱት ፡ ችግሮች ፡ በሕግ ፡ ለተመረቁት ፡ ሰዎች ፡ ግልጽ ፡ ነበሩ ። ሆኖም ፡ በፕሬዚዳንቱ ፡ ወይም ፡ በአርትስ ፡ ፋክልቲ ፡ ዲን ፡ ዘንድ ፡ ጊዜው ፡ የማይፈቅድለትን ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ ማቋቋም ፡ ዓላማ ፡ በየጊዜው ፡ እያንሠራራ ፡ በመጨረሻው ፡ የዲግሪ ፡ ፕሮግራሙ ፡ እስኪጀመር ፡ ድረስ ፡[38] በ፲፱፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የትምህርት ፡ ቤቱን ፡ ጩርሶ ፡ መዘጋት ፡ አስከተለ ። የዲግሪው ፡ ፕሮግራም ፡ እስኪጀመር ፡ ጥበቃው ፡ አራት ፡ ዓመት ፡ በመፍጀቱ ፡ በዲግሪም ፡ ሆነ ፡ ከዚያ ፡ ባነሰ ፡ ደረጃ ፡ ተምረው ፡ ሀገራቱን ፡ በሕግ ፡ ረገድ ፡ ሊጠቅሙ ፡ የሚችሉ ፡ ሰዎች ፡ ባለመማራቸው ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ከባድ ፡ ጉዳት ፡ ሳያስከትል ፡ አልቀረም ።

ሐ/ የሕግ ት/ቤት ከፍተኛ ኮርስ (፲፱፻፶፱—፷፩)

የሕግ ፡ ት/ቤቱ ፡ በ፲፱፻፶፰ ዓ ፡ ም ፡ ለዓመት ፡ ያህል ፡ ከተቋረጠ ፡ በኋላ ፡ ከዲግሪ ፡ ዝቅ ፡ ያለ ፡ ማዕረግ ፡ የሚያሰጥ ፡ መሠረታዊ ፡ አዲስ ፡ ኮርስ ፡[39] እንዲጀመርና ፡ የተቋረጠው ፡ የመጀመሪያው ፡ የሕግ ፡ ኮርስ ፡ ምሩቃን ፡ ለነበሩት ፡ ከፍተኛ ፡ የሕግ ፡ ትም

---

36. ከዲግሪ ፡ ዝቅ ፡ ያለው ፡ ኮርስ ፡ ሲቋረጥ ፡ ወይም ፡ የተወሰነ ፡ ሲሆን ፡ ሥራቸውን ፡ ለመልቀቅ ፡ ደጋግመው ፡ ጠይቀዋል ፤ ግን ፡ የሚተካቸው ፡ አልነበረም ።

37. በ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ እዚያ ፡ ደረጃ ፡ የደረሰው ፡ አዲሱ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ብቻ ፡ ሲሆን ፡ የወንጀለኛው ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ደግሞ ፡ በ፲፱፻፵፱ ፡ ደርሷል ።

38. አክሊሉ ፡ ሀብቴ ፡ "የአዲስ ፡ አበባ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ታሪክ ፡ አጭር ፡ መግለጫ" "የዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ መግለጫ" (፲፱፻፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ገጽ ፡ ፴፩ ፡ በ፹፪ኛና፹ች ፡ የተጠቀሰ ፡ (እላይ ፡ በ፳፰ኛው ፡ ማስታወሻ ፡ የተጠቀሰ) ፡ ገጽ ፡ ፳፰

39. ኢታች ፡ በ(መ)ሥር ፡ ይመለከቷል ።

ህርት ፡ እንዲሰጣቸው ፡ ስምምነት ፡ ተደረገ ። ይህም ፡ እንዲሆን ፡ ያስቻለው ፡ በተለይ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ማውጣትና ፡ የፍትሐ ፡ ብሔሩ ፡ ሕግ ፡ የመጨረሻ ፡ ረቂቆች ፡ መገኘት ፡ ነው ። የዩኒቨርሲቲው ፡ ፕሬዚዳንት ፡ ግን ፡ ከፍተኛውን ፡ ኮርስ ፡ ለሚወስድ ፡ የፈለጉትን ፡ የመጀመሪያው ፡ ኮርስ ፡ ምሩቃን ፡ (ማለፊያው ፡[60%] ቢሆንም ፡ እንኳ ፡) ከ[60%—65%] ያገኙትን ፡ እንዳይገቡ ፡ ከለከሉ ።[40] በዚህ ፡ ተስፋ ፡ አስቆራጭ ፡ አመራር ፡ ምክንያት ፡ አስራ ፡ አምስት ፡ ምሩቃን ፡ ብቻ ፡ ለከፍተኛው ፡ ኮርስ ፡ ገቡ ። ከነዚህም ፡ አስራ ፡ ሁለቱ ፡ የከፍተኛውን ፡ ኮርስ ፡ ዲፕሎማ ፡ በ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ አገኙ ።[41] እነዚህ ፡ አስራ ፡ ሁለት ፡ ሰዎች ፡ አዲስ ፡ የተገኙትን ፡ ሕጎች ፡[42] በተጨማሪ ፡ ለአንድ ፡ ዓመት ፡ ቆይተው ፡ በ፲፱፻፶፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ እንዲማሩ ፡ ለሚለው ፡ ሀሳብ ፡ አልተበገሩለትም ።

በከፍተኛው ፡ ኮርስ ፡ በተለይ ፡ የሚሰጡት ፡ ትምህርቶች ፡ ስለፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፤ ስለ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግና ፡[43] ስለ ፡ መንግሥት ፡ ገንዘብ ፡ ነበር ። የከፍተኛው ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ኮርስ ፡ ቀስ ፡ በቀስ ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቅርንጫፎች ፡ የሚወጡትን ፡ ንድፍ ፡ ሕጎች ፡ እየተከታተለ ፡ ሲሰጥ ፡[44] የከፍተኛው ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ኮርስ ፡ ደግሞ ፡ የኢትዮጵያን ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ይተነትን ፡ ነበር ።[45] በኢኮኖሚክስ ፡ ትምህርት ፡ ጊዜ ፡ ባጭሩ ፡ ሲሰጥ ፡ የነበረው ፡ ስለመንግሥት ፡ ገንዘብ ፡ የሚመለከተው ፡ ኮርስ ፡ ደግሞ ፡ አሁን ፡ በከፍተኛው ፡ ኮርስ ፡ ጊዜ ፡ በቅርቡ ፡ በወጣው ፡ ሕግ ፡ መሠረት[46] ፡ ከባድና ፡ በጣም ፡ ዝርዝር ፡ በሆነ ፡ ሆኖቱ ፡ ይሰጥ ፡ ነበር ። በተወግዜም ፡ አስተማሪዎች ፡ እንደ ፡ አማካሪዎች ፡ ብቻ ፡ ሆነው ፡ እየሠሩ ፡ የክርክሩ ፡ ክፍል ፡ እንደትርፍ ፡ ጊዜ ፡ ሥራ ፡ ተቆጥሮ ፡ እንዲቀጥል ፡ ተደረገ ።

መ/ ሁለተኛው ፡ መሠረታዊ ፡ የሕግ ፡ ት/ቤት ፡ ኮርስና ፡ የት/ቤቱ ፡ መዘጋት ፡ (ከ፲፱፻፷፬—፷፮ ዓ ፡ ም፡)

ለመጀመሪያዎቹ ፡ ሁለት ፡ ዓመታት ፡ (ከ፲፱፻፵፬—፵፭ ፡ ዓ. ም.) ሁለተኛው ፡ መሠረታዊ ፡ የሕግ ፡ ኮርስ ፡ ለወትሮ ፡ ተማሪዎች ፡ ሲሰጥ ፡ ከነበረው ፡ ከከፍተኛው ፡ ኮርስ ጋር ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ ይመራ ፡ ነበር ። በመጨረሻም ፡ የትርፍ ፡ ጊዜ ፡ አስተማሪዎች ፡[47] ያለባጀት ፡ ድጋፍ ፡ ማግኘት ፡ ተችሏል ። ስለ ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ የነበረው ፡

---

40. ዲኑ ፡ መግቢያው ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ እንዲሆን ፡ ቢፈልግም ፡ አልሆነም ። የሕግ ፡ ት/ቤቱ ፡ ሥልጣን ፡ የሚሰጠውን ፡ የትምህርት ፡ ዓይነት ፡ ማዘጋጀት ፡ ብቻ ፡ ነበር ። ዲኑም ፡ ለስም ፡ የተቀመጠ ፡ እንጂ ፡ እውነተኛ ፡ ሥልጣን ፡ ያለው ፡ አልነበረም ።

41. ስማቸው ፡ እንደሚከተለው ፡ ነበር ። አሸናፊ ቤተ ፡ ማርያም ፤ አሰፋ ፡ ፀጋዬ ፤ ንጥናፌ ፡ ፀሐይ ፤ በቀለ ፡ ሀብተ ፡ ሚካኤል ፤ ፈቀደ ፡ ሥላሴ ፡ ጌታሁን ፤ ሀብተ ፡ ማርያም ፡ ወልደ ፡ ኪዳን ፤ ካሣ ፡ በየነ ፤ ሰማ ፡ ፈይሣ ፤ መብራቱ ፡ ፍስሐ ፤ ጥበቡ ፡ በየነ ፤ ተፈራ ፡ ለማ ፤ ወርቁ ፡ በሻየ ።

አስተማሪዎቹ ፡ ደግሞ ፡ ቺቺኖቪች ፡ (የሙሉ ፡ ጊዜ) ፡ ማራቨውስኪና ፡ ስታንሊ ፡ ነበሩ ።

42. ለነሱ ፡ ምክንያት ፡ የሆነው ፡ በኩሉጁ ፡ መማክርት ፡ የፈረሰው ፡ ፕሬዚዳንቱ ፡ በ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፡ ዲግሪ ፡ ሊሰጣቸው ፡ ቃል ፡ የገቡላቸው ፡ ነበር ። (በኋላም ፡ ይኸው ፡ "ከ፷፭ ፡ በመቶ ፡ በታች" ያገኙ እንዳይገቡ ፡ ለመከልከል ፡ ምክንያት ፡ ሆኗል ፤ አላይ ፡ ይመለከቷል ።)

43. ይህ ፡ የወጣው ፡ በ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ. ም. ነበር ።

44. (በ፲፱፻፵፰—፶ ፡ ዓ. ም. ዩ.ኮ. መጽሔት ፡ ገጽ ፡ ፺፪—፺፫) ፡ በመንግሥቱ ፡ አስተያየት ፡ ረቂቆቹ ፡ ምስጢር ፡ ስለነበሩ ፡ ለማግኘት ፡ በጣም ፡ አስቸጋሪ ፡ ነበር ።

45. እዚያው ፡ ገጽ ፡ ፻፭፰ ።

46. እዚያው ።

47. አላይ ፡ ሀ/ን ፡ ይመለከቷል ።

የኮሌጁ ፡ ተስፋ ፡ አስቀራጭ ፡ አመራር ፡ እንደ ፡ ፲፱፻፵፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡[48] "ብዙ" እጩ ምች ፡ እንዲቀርቡ ፡ አደረገ ። ከዚህም ፡ በላይ ፡ ወደ ፡ ት/ቤቱ ፡ ለመግባት ፡ የሚያስች ለው ፡ ደረጃ ፡ ከፍ ፡ በማለቱ ፡ የሚገቡት ፡ ተማሪዎች ፡ ቁጥር ፡ የተወሰነ ፡ ሆነ ። አንድ ሰው ፡ ት/ቤቱ ፡ ለመግባት ፡ ብቁ ፡ ሆኖ ፡ ለመገኘት ፡ እስከ ፡ አሥራ ፡ ሁለተኛ ፡ ክፍል ፡ የሁለተኛ ፡ ደረጃ ፡ ትምህርት ፡ ወይም ፡ ተመሳሳይ ፡ ትምህርት ፡ ወይም ፡ የሥራ ፡ ልምምድ ፡ እንዲኖረው ፡ ከማስፈለጉም ፡ በላይ ፡ የእንግሊዝኛ ፡ ችሎታውን ፡ የሚያ ሣይ ፡ ፈተና ፡ ወስዶ ፡ ማለፍ ፡ ነበረበት ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡ የገቡት ፡ አሥራ ፡ ሁለት ፡ ብቻ ፡ ሲሆኑ ፡ ከነዚህ ፡ ውስጥ ፡ ሰምንቱ ፡ ብቻ ፡ በ፲፱፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ለመመረቅ ፡ በቁ ።[49]

በ፲፱፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የወንጀለኛው ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ መታወጅና ፡ አድናቆትን ፡ ያተረፈው ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ አንዳንድ ፡ እያለ ፡ በጥራዝ ፡ መልክ ፡ መውጣት ፡ ኮርሱን ፡ ሊጠቅም ፡ ችሏል ። በዚህም ፡ ምክንያት ፡ የአሁኑ ፡ ትምህርት ፡ ከ፲፱፻፵፱— ፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሲሰጥ ፡ ከነበረው ፡ ከመጀመሪያ ፡ የሕግ ፡ መሠረታዊ ፡ ኮርስ ፡ የተለየ ፡ ነበር ።

ከዚህ ፡ የሚከተለው ፡ መግለጫ ፡ ለሦስት ፡ ዓመታት ፡ በሳምንት ፡ ስድስት ፡ ጊዜ ሲሰጥ ፡ ስለነበረው ፡ ትምህርት ፡ ነው ።

በመጀመሪያው ፡ ዓመት ፡ (፲፱፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ሦስት ፡ ኮርሶች ፡ ይሰጡ ፡ ነበር ። የ"ቲዮረቲካል ፡ ኢንትሮዳክሽን ፡ ቱ ፡ ሎው ፡" ማለትም ፡ "ለሕግ ፡ መግቢያ ፡ የቲዩሪ ፡ ትምህርት ፡" የሚባለው ፡ ኮርስ ፡ ተማሪዎቹን ፡ ከሕግ ፡ አስተሳሰብ ፡ (Juris Prudence) ከሕግ ፡ ምንጮችና ፡ ሕግን ፡ ሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ ከሚረዱ ፡ ዕውቀቶች ፡ ጋር ፡ አለማመዳቸው ። "ሒስቶሪካል ፡ ኢንትሮዳክሽን ፡ ቱ ፡ ሎው" ማለትም ፡ "የሕግ ፡ ታሪካዊ ፡ መግቢያ" በተባለው ፡ ኮርስ ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፤ ሀብትና ፡ መንግ ሥት ፡ ስላሉ ፡ አቋሞች ፡ አመጣጥ ፡ ሲሰጥ ፡ በዚሁ ፡ ኮርስ ፡ የክርስቲያንና ፡ የሮማው ያን ፡ ሕግ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ ምን ፡ ያህል ፡ ተፅእኖ ፡ እንደነበረው ፡ ይተነተን ፡ ነበር ። በሦስተኛው ፡ ኮርስ ፡ ደግሞ ፡ ስለ ፡ አዲሱ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሁኔታና ፡ መሠረታዊ ፡ ሃሳቦች ፡ ለተማሪዎቹ ፡ ተሰጥቷል ።[50] በሁለተኛው ፡ ዓመት ፡ (፲፱፻፶ ፡ ዓ ፡ ም ፡) "በመጀመሪያው ፡ ላይ ፡ የሮማውያንን ፡ ሕግ ፡ 'እንዳለ' አድ ርጎ ፡ ማስተማር ፡ በተለይም ፡ ለዘመናዊ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ስልቶችና ፡ ለሚመጣው ፡ የኢትዮጵያ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ የሆኑትን ፡ የሮማውያን ፡ አቋሞች ፡ ጠቃሚ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ስለሚታሰብ"[51] ወደ ፡ ሮማውያንና ፡ ወደ ፡ ፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ መግቢያ ፡ የሚሆን ፡ ኮርስ ፡ ተጣምሮ ፡ ይሰጥ ፡ ነበር ። ሌላው ፡ ኮርስ ፡ ደግሞ ፡ በአዲሱ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ስለሚገኙት ፡ ቅጣቶች ፡ ችግር ፡ በጥልቅ ፡ ይተ ንተን ፡ ነበር ። በመጨረሻም ፡ የሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ መታወጅ ፡ ስለሕገ ፡ መንግሥቱና ፡ ስለመንግሥቱ ፡ የሚሰጥ ፡ አስፈላጊ ፡ ኮርስ ፡ እንዲኖር ፡ አስገደደ ።[52] በሦስተኛው ፡

48. ፻፳፩ ፡ አመልክተው ፡ ነበር ። እላይ ፡ ይመለከቷል ።

49. የምሩቃኖቹ ፡ ስም ፡ እንደሚከተለው ፡ ነበር ። አበበ ፡ ጉዋንጉል ፤ አለማየሁ ፡ አሸቱ ፤ አሥራት ፡ ተክለ ፡ ማርያም ፤ ፈቃደ ፡ ሥላሴ ፡ ዘውዴ ፤ ሀማዊ ፡ ጀርጅ ፤ ለገሠ ፡ ወልደ ፡ ማርያም ፤ ወርቁ ፡ ፈረደ ፤ ወርቁ ፡ ተፈራ ።

አስተማሪዎቹም ፡ በረከተ ፡ አብ ፡ ኃ/ሥላሴ ፤ ቺቺኖቪች ፡ (የሙሉ ፡ ጊዜ) ፡ እና ፡ ግራቨን ፡ ነበሩ ።

50. የ፲፱፻፶፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ዩ ፡ ከ ፡ መጽሔት ፡ ገጽ ፡ ፻፸፪—፸፱ ።

51. እዚያው ፡ ገጽ ፡ ፩፻፷፬ ።

52. (እዚያው ፡ ገጽ ፡ ፻፶፩) ፡ እላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ፵፱ ፡ በተጠቀሰው ፡ በመጀመሪያው ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ የሕግ ፡ መምህር ፡ በጥሩ ፡ ሁኔታ ፡ ተሰርቷል ።

ዓመት ፡ (፲፱፻፶፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ከፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ የውሉ ፡ ክፍል ፡ በመጀመሪያ ፡ ስለወጣ ፡ በቀደምትነት ፡ ይኸው ፡ ክፍል ፡ እንዲሰጥ ፡ ተደረገ ። [53] በወንጀለኛው ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ክፍል ፡ ደግሞ ፡ ስለተወሰኑ ፡ ዓይነት ፡ ወንጀል ፡ ስለሚናገረው፡ ልዩ ፡ ክፍል ፡ ኮርስ ፡ ይሰጥ ፡ ነበር ። [54] በጠቅላላው ፡ የትምህርቱ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ በሰፊው ፡ የተሰጠበት ፡ ምክንያት ፡ ሕጉ ፡ በሙሉ ፡ ስለ ወጣ ፡ ነው ።

የመጨረሻው ፡ ፈተና ፡ በሰኔ ፡ ፲፱፻፶፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሲሆን ፡ ስምንት ፡ ተማሪዎች ፡ ባጥጋቢ ፡ ውጤት ፡ ተመርቀዋል ። [55] ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ት/ቤቱ ፡ በጥር ፡ ወር ፡ ፲፱፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በአፈሴል ፡ ሥራውን ፡ አቋርጦ ፡ ተዘጋ ። በዚሁ ፡ ጊዜ ፡ ፕሬዚዳንቱ ፡ ስለሕግ ፡ ትምህርት ፡ አሰጣጥ ፡ እቅድ ፡ የነበረባቸውን ፡ ኃላፊነት ፡ ይህ ፡ የአሁኑ ፡ ጸሐፊ ፡ እንዲረከባቸው ፡ ጠይቀው ፡ ነበር ። ት/ቤቱ ፡ የተዘጋው ፡ አዲስ ፡ የወጡትን ፡ የፍትሐ ፡ ብሔርና ፡ የንግድ ፡ ሕጐች ፡ (በግንቦት ፡ ወር ፡ ፲፱፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ ደረጃ ፡ [56] ሕጐቹን ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ሊያውሏቸው ፡ [57] የሚችሉ ፡ የሕግ ፡ ዐዋቂዎች ፡ ማሰልጠንና ፡ በብዛት ፡ ማፍራት ፡ በሚገባበት ፡ ወቅት ፡ ስለነበር ፡ የትምህርቱ ፡ መቋረጥ ፡ በሀገሪቱ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ መስፋፋትና ፡ ከዚሁ ፡ ጋር ፡ ተያይዞ ፡ ለኅብረተ ፡ ሰቡና ፡ ለኤኮኖሚው ፡ ዕድገት ፡ እንቅፋት ፡ ሆኖአል ።

ሠ/ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ "ጫፍ ፡ ጫፉን" ፡ በአርትስ ፡ ፋክልቲ ፡ ስለመሰጠቱ ፡ (፲፱፻፵፬–፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡)

በጠቅላላው ፡ ስንመለከት ፡ የወትሮው ፡ የዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ የሚያስመሰግኑት ፡ ነገሮች ፡ አሉ ። በነበረው ፡ ትንሽ ፡ አቅም ፡ ዘመናዊ ፡ የሆነ ፡ ከሁለተኛ ፡ ደረጃ ፡ በኋላ ፡ የሚሰጥ ፡ ትምህርት ፡ አዘጋጅቶ ፡ ነበር ። ደግሞም ፡ ከፍ ፡ ወዳሉት ፡ ክፍሎች ፡ ያሉት ፡ ተማሪዎች ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ትምህርት ፡ እንዲያጠኑ ፡ በማሰብ ፡ የሚሰጠውን ፡ የትምህርት ፡ ዓይነት ፡ በተቻለ ፡ ፍጥነት ፡ አበዛ ። ለምሳሌ ፡ ያሁል ፡ የአርትስ ፡ ፋክልቲ ፡ ተማሪዎች ፡ ሊያማር ጡና ፡ ሊወስዱ ፡ የሚችሉት ፡ ያስተዳደር ፡ የመምህራን ፡ ማሰልጠኛ ፡ ትምህርትና ፡ የኢኮኖሚክስ ፡ ትምህርት ፡ አጥጋቢ ፡ በሆነ ፡ ሁኔታ ፡ አበርክቷል ። እነዚህም ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ትምህርቶች ፡ ከጊዜ ፡ በኋላ ፡ እራሳቸውን ፡ የቻሉ ፡ ክፍሎች ፡ ወይም ፡ ቅርንጫፎች ፡ በኋላም ፡ ለምሳሌ ፡ እንደ ፡ መምህራን ፡ ማሰልጠኛው ፡ ትምህርት ፡ ክፍል ፡ እራሳቸውን ፡ የቻሉ ፡ ፋክልቲዎች ፡ ሆነዋል ።

በዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ጊዜ ፡ (ከ፲፱፻፵፬—፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡) የተጻፉት ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ መጽሔቶች ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቀን ፡ በአርትስ ፡ ፋክልቲ ፡ ወይም ፡ በማታው ፡

53. እዚያው ፡ ገጽ ፡ ፻፳፯

54. እዚያው ፡ ገጽ ፡ ፻፫፬

55. ጥቂቶቹ ፡ አሁን ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ደረጃ ፡ ደርሰዋል ፡ ለምሳሌ ፡ ወርቁ ፡ ተፈራ ፡ አሁን ፡ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፡ ዲግሪ ፡ ሲኖራቸው ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲውም ፡ ባልደረባ ፡ ሆነዋል ። ሻለቃ ፡ አበበ ፡ ጉዋንጉል ፡ የኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፡ ዲግሪ ፡ አገኝተው ፡ የማታ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ በሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ መምህር ፡ ሆነዋል ። ሻለቃ ፡ ለገሠ ፡ ወልደ ፡ ማርያም ፡ ደግሞ ፡ ኤል ፡ ኤል ፡ ኤም ፡ ሲኖራቸው ፡ በፖሊስ ፡ ኮሌጅና ፡ በሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ የማታ ፡ ትምህርት ፡ ያስተምራሉ ። ፈረደ ፡ ወርቁ ፡ ደግሞ ፡ ከፈረንሣይ ፡ አገር ፡ በሕግ ፡ የዶክተር ፡ ማዕረግ ፡ አግኝተዋል ፤ ወዘተ ።

56. የዲግሪ ፡ ኮርስ ፡ መስጠቱ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ችግር ፡ ነበረበት ፡ ፳ ፡ ሺሺኖሺች ፤ በ፳፰ኛው ፡ ማስታወሻ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ይመለከታል ።

57. ያልተዋሀደና ፡ ርዝራዥ ፡ የሆነ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ለጥቂት ፡ የአርትስ ፡ ፋክልቲ ፡ ተማሪዎች ፡ ማስተማር ፡ እንዲሀ ፡ ላለው ፡ ትምህርት ፡ ምትክ ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ። ከታች ፡ ይመለከታል ።

ክፍል ፡ ለመስጠት ፡ ተገደጋግሞ ፡ መሞከሩን ፡ ያመለክታሉ ። ግን ፡ ለአጭር ፡ ጊዜ ፡ "ለሕግ ፡ ዝግጅት" ተብሎ ፡ በሙሉ ፡ ልብ ፡ ሳይሆን ፡ በአጣራጣሪ ፡ ደረጃ ፡[58] ከተቋቋ መው ፡ ፕሮግራም ፡ በስተቀር ፡ ይህ፡ በአርትስ ፡ ፋክልቲ ፡ ሲሰጥ፡ የነበረው ፡ የሕግ ፡ ትም ህርት ፡ የተቀናበረ ፡ ፕሮግራም ፡ ኖሮት ፡ በሙያ ፡ ደረጃ ፡ አልተሰጠም ። እራሱን ፡ የቻለ፡ የሕግ ፡ ክፍል ፡ ካልተቋቋመ ፡ በስተቀር ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ በአጠቃላይ ፡ መልክ ፡ መቅረቡ ፡ ወይም ፡ ዝንባሌአቸው ፡ ወደሌላ ፡ ከሆኑ ፡ ትምህርቶች ፡ ጋር ፡ ተደባልቆ ፡ በአርትስ ፡ ፋክልቲ ፡ መሰጠቱ ፡ ወደፊት ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ ለማቋቋም ፡ መሠረት ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ፡ ነበር ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ የሚሰጠው ፡ የአርትስን ፡ ትምህርት ፡ እንዲደግፍ ፡ ያህል ፡ ሆኖ ፡ ለምሳሌ ፡ ሲሰጥ ፡ የነበረው ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ለኤኮኖ ሚክስ ፡ ወይም ፡ ለአስተዳደር ፡ ትምህርት ፡ የሚረዳ ፡ የገንዘብ ፡ ነክ ፡ ሕግ ፡ ነበር ።[59]

ሆኖም ፡ አንዳንድ ፡ የአርትስ ፡ ፋክልቲ ፡ ቅርንጫፎች ፡ በውጭ ፡ ሀገር ፡ የሕግ ፡ ዲግሪ ፡ ኮርስ ፡ ለመውሰድ ፡ የሚያስችል ፡ በቂ ፡ መሠረታዊ ፡ ትምህርት ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ ጊዜ ፡ ለተማሪዎቹ ፡ ይሠጡ ፡ ነበር ። ለምሳሌ ፡ የሀገሪቷ ፡ ሕግ ፡ ገና ፡ ባልወጣበትና ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲውም ፡ ገና ፡ ባልተቋቋመበት ፡ ጊዜ ፡ ጥቂቶቹን ፡ የአርትስ ፡ ባችለር ፡ ዲግሪ ፡ የነበራቸውን ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ የሕግ ፡ ባችለር ፡ ዲግሪ ፡ እንዲያገኙ ፡ አስችሏ ቸዋል ።[60]

ሬ/ የኮሌጁ ፡ ዘመን ፡ ፍጻሜና ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ በሙያ ፡ ደረጃ ፡ ለመስጠት ፡ ማንሠራራቱ ፡ (፲፱፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡)

የቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ሙያን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ማደር ጀት ፡ የመጀመሪያው ፡ ዓላማው ፡ አድርጎ ፡ በታህሣሥ ፡ ወር ፡ ፲፱፻፵፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ተቋ ቋመ ። የፈተኛው ፡ የዩኒቨርስቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ከመዘጋቱ ፡ ከብዙ ፡ ወራት ፡ በፊት ፡ ስለ ሕግ ፡ ትምህርት ፡ መቋቋም ፡ የነበረው ፡ ዓላማ ፡ ለአዲሱ ፡ ዩኒቨርሲቱ ፡ ቀርቦ ፡ ጸድቆ ፡ ነበር ።

አዲሱ ፡ ሁናቴ ፡ ይህ ፡ ለብዙ ፡ ጊዜ ፡ ተንቆ ፡ ለነበረው ፡ ከዲግሪ ፡ ዝቅ ፡ ባለ ፡ ደረጃ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ማቋቋም ፡ ዓላማ ፡ ምቹ ፡ ሆነ ። ዩኒቨርሲቲው ፡ ያቋቋመው ፡ የሕግ ፡ ደርግ ፡[61] ፊት ፡ በ፲፱፻፵፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሕግ ፡ ይማሩ ፡ እንደነበሩት ፡ ተመሳሳይ ፡ ሥራ ፡ ያላቸው ፡ ሰዎች ፡ ከዲግሪ ፡ ዝቅ ፡ ባለ ፡ ደረጃ ፡ እንዲማሩ ፡ ወዲያውኑ ፡ ወሰነ ።[62] ይህንን ፡ ትምህርት ፡ ለማግኘት ፡ የሚፈልጉት፡ ሰዎች ፡ ቁጥር ፡ ከጊዜ ፡ ወደ ፡ ጊዜ ፡ እየጨመረ ፡ ሄዶ ፡ ኖሮ ፡ ውሳኔው ፡ እንደተሰጠ ፡ ት/ቤቱ ፡ ፩፻፲ ፡ ተማሪዎች ፡ መቀበል፡ ችሏል ።

---

58. መሪው ፡ የራሱን ፡ ትምህርት ፡ ለመምረጥና ፡ ለመስጠት ፡ ሥልጣን ፡ አልነበረውም ። ከ፲፱፻፶—፶፪ ተመርቀው ፡ ከነበሩት ፡ ተማሪዎች ፡ በቢ ፡ ኤ ፡ ዲግሪአቸው ፡ ላይ ፡ "ከሕግ ፡ በፊት" የሚል ፡ ቅጥያ ፡ ተሰጥቷቸው ፡ የነበሩት ፡ ጥቂቶቹ ፡ ምሩቃን ፡ የሚከተሉት ፡ ናቸው ። አብርሃም ፡ ገብረ ፡ ማርያም ፤ አበግድ ፡ ተሰማ ፤ በቀለ ፡ ናዲ ፤ ገብረ ፡ መስቀል ፡ ቢያድግልኝ ፤ ተፈሪ ፡ ብርሃኔ ፤ ተሾገር ፡ ውቤ ፤ በ፲፱፻፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ዲንሣ ፡ ሌርሣ ፤ ሐጐስ ፡ ገብረ ፡ የሱስ ፤ ሀማዊ ፡ ጆርጅ ፤ ከበደ ፡ ሐብቴ ፤ መላከ ፡ ሰላም ፡ በቀለ ፤ መክብብ ፡ ገበየሁ ፤ ሳሙኤል ፡ አለማየሁ ፤ ተስፋዬ ፡ የማን ።

59. ለሌላ ፡ ምሳሌ ፡ ከላይ ፡ የተጠቀሰውን ፡ የቺቺኖቪች ፡ ማስታወሻ ፡ ፳፮ ፡ ገጽ ፡ ፫፬ ፡ እና ፡ ማስታወሻ ፡ ፴ ፡ ይመለከቷል ።

60. በተለይ ፡ ጠቃሚ ፡ የሆነው ፡ በኪውቤክ ፡ በሚገኘው ፡ ማጊል ፡ ዩኒቨርስቲ ፡ የወሰዱት ፡ ጥናት ፡ ነው ። (እላይ ፡ የተመለከተውን ፡ ማስታወሻ ፡ ፳ ፡ ይመልከቷል ።)

61. የደርጉ ፡ አባሎች ፡ ከፍተኛ ፡ ሥራና ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ የሕግ ፡ ዲግሪ ፡ ያላቸው ፡ ፳ ፡ ኢትዮጵያውያንና ፡ ፫ ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ኤክስፐርቶች ፡ ነበሩ ።

62. እላይ ፡ ይመለከታል ።

ኮርሶቹ ፡ የተጀመሩት ፡ በ፲፱፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በጥር ፡ ወር ፡ ሲሆን ፡ ከመጀመሪያው ፡ በአማርኛና ፡ በእንግሊዝኛ ፡ ክፍል ፡ ተለይተው ፡ ነበር ። ወደ ፡ እንግሊዝኛው ፡ ክፍል ፡ የሚገቡት ፡ የተሻለ ፡ የትምህርት ፡ ደረጃ ፡ ስለነበራቸውና ፡ የእንግሊዝኛም ፡ ቋንቋ ፡ ከአማርኛው ፡ ይልቅ ፡ የሕግ ፡ ፈሊጥን ፡ የሚገልጹ ፡ ቃላት ፡ በበለጠ ፡ ስላለው ፡ የእንግሊዝኛው ፡ ክፍል ፡ ደረጃ ፡ የላቀ ፡ ስለነበር ፡ ከእጩዎቹ ፡ የሚፈለገው ፡ የትምህርት ፡ ደረጃ ፡ ከድሮው ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ነበር ። ሀገሪቷ ፡ በርከት ፡ ያሉ ፡ የሕግ ፡ ዐዋቂዎች ፡ እንደሚያስፈልጓት ፡ በመገንዘብ ፡ ኮሚቴው ፡ በቀለም ፡ ትምህርትና ፡ በቃል ፡ ጥያቄ ፡ ላይ ፡ ተመሥርቶ ፡ የነበረውን ፡ የመግቢያ ፡ ደረጃ ፡ ዝቅ ፡ አድርገው ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ገብተው ፡ ሊያሳካላቸው ፡ ያልቻሉት ፡ ደግሞ ፡ ከሌሎቹ ፡ ጋር ፡ ተወዳድረው ፡ ሲወድቁ ፡ እንዲወጡ ፡ ተወስኖ ፡ በዚሁ ፡ የማጣሪያ ፡ ዘዴ ፡ በመጀመሪያው ፡ ትምህርት ፡ ክፍለ ፡ ጊዜ ፡ ፫፻ ፡ ያህል ፡ ብቻ ፡ ትምህርቱን ፡ ለመከታተል ፡ ቀሩ ።

ለሚሰጡት ፡ ትምህርቶች ፡ ሁሉ ፡ ሕጎች ፡ ወጥተው ፡ ስለነበር ፡ የማስተማሩ ፡ ጉዳይ ፡ በጣም ፡ ቀለለ ፡[63]

<u>የተሰጡት ፡ ኮርሶች ፤</u>

ሕገ ፡ መንግሥት ፤ በአማርኛውም ፡ በእንግሊዝኛውም ፡ ክፍል ፤ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፤ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፤ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ (ስለ ፡ ሰዎች፤ ስለቤተ ፡ ሰብ) ፤ (ስለውሎችና ፡ የንግድ ፡ ሕግ)[64] ነበሩ ።

እነዚህ ፡ ከዲግሪ ፡ ዝቅ ፡ ያለ ፡ ማዕረግ ፡ የሚያስገኙ ፡ ኮርሶች ፡ የዩኒቨርሲቲው ፡ ቋሚ ፡ የትምህርት ፡ ዓይነት ፡ ሲሆኑ ፡ በኋላም ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ ሲቋቋም ፡ ከት/ቤቱ ፕሮግራም ፡ ጋር ፡ ተዋሀደዋል ።

ከዚህም ፡ በኋላ ፡ ደርጉ ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲን ፡ ለማቋቋም ፡ ዝግጅት ፡ ጀመረ ። የፋክልቲው ፡ መቋቋም ፡ ሁለት ፡ ችግሮች ፡ ነበሩት ። አንደኛ ፤ ከዩኒቨርሲቲው ፡ በጀትና ፡ ገንዘብ ፤ እንዲሁም ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ችሎታ ፡ ያላቸው ፡ መምህራን ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ማስመጣት ፡ አስፈለገ ። በዚህም ፡ ረገድ ፡ የዩኒቨርሲቲው ፡ ቻንስለር ፡ ግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥትና ፡ የዩኒቨርሲቲው ፡ ከፍተኛ ፡ አስተዳዳሪዎች ፡ ይህን ፡ ሥራ ፡ የማጠናቀቁን ፡ ተግባር ፡ ወሰዱ ። ደርጉን ፡ የሚመለከት ፡ ሁለተኛው ፡ ነገር ፡ ደግሞ ፡ ለሕግ ፡ ዲግሪ ፡ ትምህርት ፡ እጩዎችን ፡ ማግኘትና ፡ ለሀገሪቱ ፡ ጠቃሚ ፡ የሚሆነውን ፡ የትምህርት ፡ ዓይነት ፡ ማዘጋጀት ፡ ነበር ። ስለዚህ ፡ አንድ ፡ ከፍተኛው ፡ ዝቅ ፡ ያለ ፡ ይህንን ፡ ጸሐፊ ፡ የሚጨምር ፡ ደርግ ፡ ተቋቁሞ ፡[65] ለመጀመሪያ ፡ ፳፯ ፡ ሰዎችን ፡ አነጋገር ። ይኸው ፡ ደርግ ፡ ት/ቤቱ ፡ ለመግባት ፡ ስለሚያስችለው ፡ የትምህርት ፡ ደረጃ ፤ ስለሚሰጠው ፡ ዲግሪ ፤ ትምህርቱን ፡ ምን ፡ ያህል ፡ ጊዜ ፡ መፍጀት ፡ እንዳለበት ፤ በተገኙት ፡ የፍርድ ፡ ቤት ፡ ጉዳዮች ፡ ላይ ፡ ስለሚደረገው ፡ ምርምር ፤ ከምክር ፡ ቤቱ ፡ ስለሚገኙ ፡ ሪኮርዶችና ፡[66]

---

63. በመጨረሻ ፡ የወጣው ፡ የ፲፱፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ነው ።

64. አስተማሪዎቹም ፡ ቅደም ፡ ተከተላቸው ፡ እንደተጠበቀ ፡ ሆኖ ፡ በረከት ፡ አብ ፡ ሥላሴ ፤ ንርአዮ ፡ ኢሳ ኢያስ ፤ ፊሊፕ ፡ ግራባን ፤ ቻርለስ ፡ ማቲው ፤ በላቸው ፡ አሥራት ፤ ተሾመ ፡ ገብረ ፡ ማርያምና ፡ መሐመድ ፡ አብዱራሀማን ፡ ነበሩ ።

65. በሚያዝያ ፡ ፩ ፡ ፲፱፻፶፬ ፡ ዓ፡ም ፡ ተመርጠው ፡ የነበሩት ፡ የዝቅተኛው ፡ ደርግ ፡ አባሎች ፡ በላቸው ፡ አሥራት ፤ ጌታቸው ፡ ከብረት ፤ በረከት ፡ አብ ፡ ኃ/ሥላሴ ፤ ደብሊዮ ፡ ቡሁዲያር ፤ ፊሊፕ ፡ ግራቨንና ፡ ቼቼ ኖቪች ፡ ነበሩ ።

66. በዚህ ፡ መስመር ፡ መወገድ ፡ የነበረባቸው ፡ የምርምሩ ፡ እንቅፋቶች ፡ ከላይ ፡ በተጠቀሰው ፡ በቼቼኖቪች ፡ ፩፫ኛው ፡ ማስታወሻ ፡ ተገልጸዋል ። ጹሑፉም ፡ ከታች ፡ በተጠቀሰው ፡ በደርጉ ፡ ሪፖርት ፡ ተጠቃሷል ፡

ስለሚሰጠው ፣ ትምህርት ፡ ያለውን ፡ አስተያየት ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲው ፡ አቅርቧል ። ይህ ፡ በ፲፱፻፶፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ኮሚቴው ፡ የጻፈው ፡ ሪፖርት ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ለተሾሙት ፡ ዲን ፡ ጄምስ ፡ ሲ ፡ ኤን ፡ ፖል ፡ ቀርቦ ፡ ከሥርዓተ ፡ ትምህርቱ ፡ በስተቀር ፡[67] ሌላው ፡ ሃሳብ ፡ በብዛት ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ውሏል ።

በመስከረም ፡ ወር ፡ ፲፱፻፶፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲው ፡ በአጥጋቢ ፡ ሁኔታ ፡ ተጀመረ ። የፋክልቲውም ፡ ዕድገት ፡ በዲኑ ፡ ሪፖርት ፡ ተጽፎ ፡ በየጊዜው ፡ በሚወጣው ፡ በዚህ ፡ መጽሔት ፡ ውስጥ ፡ ታትሟል ።

67. ከአሜሪካ ፡ የመጡት ፡ አስተማሪዎች ፡ ሃሳብ ፡ አመንገና ፡ ፀና ።

ተቀጥላ ።

ከዚህ ፡ በታች ፡ ከብዙ ፡ ሙከራ ፡ በኋላ ፡ በተቻለ ፡ መጠን ፡ ልናረጋግጥና ፡ ልንመዘግብ ፡ የቻልነውን ፡ እ. ኤ. አ. የ፲፱፻፶፭ ዓ፡ ም ፡ ና ፡ እ. ኤ. አ. የ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም፡ የዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ሕግ ፡ ት/ቤት ፡ ምሩቃን ፡ ባሁኑ ፡ ወይም ፡ በመጨረሻ ፡ ጊዜ ፡ የያዙትን ፡ ማዕርግ ፡ ሥልጣንና ፡ (ላይ ፡ በ፳፬ና ፡ በ፳፱ ፡ ተመልከት፡) ካለም ፡ ዋና ፡ ዋናዎቹን ፡ ከተመረቁ ፡ በኋላ ፡ የጻፏቸውን ፡ ጽሑፎች ፡ እናቀርባለን ። ከስማቸው ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ ቅንፍ ፡ ውስጥ ፡ ከዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፡ ሕግ ፡ ዲፕሎማ ፡ ተጨማሪ ፡ የያዙት ፡ ዲግሪና ፡ ማዕርግ ፡ ካለ ፡ ተጠቅሷል ። እ. ኤ. አ. የ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የከፍተኛ ፡ ዲፕሎማ ፡ ተመራቂዎች ፡ (ላይ ፡ በ፴፪) ለብቻቸው ፡ ሳይሆን ፡ እ. ኤ. አ. ፲፱፻፶፭ ፡ ዓ. ም የመጀመሪያ ዲፕሎማ ፡ ምሩቃን ፡ ጋር ፡ ተጨምረው ፡ ተጠቅሰዋል። ይ ፡ በ፳፱) ፕሪ ፡ ሎው ፡ የቢ፤ኤ. ፡ ተመራቂዎች ፡ እዚህ ፡ ውስጥ ፡ አልተመዘገቡም ።

ሀ/ እ. ኤ. አ. የ፲፱፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የሕግ ፡ ዲፕሎማ ፡ ተመራቂዎች ።

፩.	አበበ ፡ ተፈሪ ፡ (ብሪጋዴር ፡ ጀኔራል) ።	የሕግ ፡ መወሰኛ ፡ ምክር ፡ ቤት፡አባል።
፪.	አሸናፊ ፡ ቤተ ፡ ማርያም ።	በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የቴሌኮሙኒኬሽን ፡ ቦርድ ፡ የክፍለ፡ ሀገር ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ።
፫.	አሰፋ ፡ ጸጋዬ ፡ (ቢ ፡ ኤ ፤ ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ) ።	የኢትዮጵያ ፡ ንግድ ፡ ባንክ ፡ ሕግ ፡ አማካሪ ።
፬.	አጥናፌ ፡ ፀሐይ ።	ጠበቃ ፤ ክፍል ፡ ‘ሀ’ ደረጃ ።
፭.	በቀለ ፡ ሀብተ ፡ ሚካኤል ። (ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤ የተከበሩ) ።	አዲስ ፡ አበባ ፡ ጠቅላይ ፡ ን. ነ. ፍርድ ፡ ቤት ፡ ምክትል ፡ ፕሬዚዳንት።
፮.	በየነ ፡ ወልደ ፡ ማርያም ።	ማዕርግ ፡ አልታወቀም ።
፯.	ዳዊት ፡ ገብሩ ፡ (ኰሎኔል) ።	የሕግ ፡ መወሰኛ ፡ ምክር፡ቤት፡አባል።
፰.	ደበበ ፡ ሁሪሴ ፡ (ኤም ፡ ሲ ፡ ኤል ፤ ሌተና ፡ ኰሎኔል) ።	በፖሊስ ፡ ሠራዊት ፡ የሕግ ፡ ክፍል ፡ ሀላፊ ።
፱.	ኢጌታ ፡ ፈይሳ ፡ ባልቻ ።	ማዕርግ ፡ አልታወቀም ።
፲.	ኢያሱ ፡ ገብረ ፡ ሐዋርያት ፡ (ሻምበል ፤ የተከበሩ) ።	ጠቅላይ ፡ ን. ነ. ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሰብሳቢ ፡ ዳኛ ።
፲፩.	ፈቃደ ፡ ሥላሴ ፡ ጌታሁን ፡(ሻለቃ ፤ የተከበሩ) ።	ጠቅላይ ፡ ን. ነ. ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሰብሳቢ ፡ ዳኛ ።
፲፪.	ገብሬ ፡ ወዳጆ ።	ትምህርት ፡ ሚኒስቴር ፡ የትምህርት ፡ ይዞታ ፡ ጥናት ፡ ክፍል ።
፲፫.	ኃይሉ ፡ ነጋሽ ።	የገንዘብ ፡ ሚኒስቴር ፡ ነገረ ፡ ፈጅ ።
፲፬.	ሀብተ ፡ ማርያም ፡ ወልደ ፡ ኪዳን ፡ (ፊታውራሪ) ።	የየረርና ፡ ከረዩ ፡ አውራጃ ፡ ገዢ ።
፲፭.	ሕይወት ፡ ጎዳሩ ፡ (ቀኛዝማች) ።	ጠበቃ ፡ ክፍል ፡ ‘ሀ’ ደረጃ ።

፲፮.	ሆቫኖስ ፡ ካይፓጊያን ።	የአንበሳ ፡ ኢንሹራንስ ፡ ኩባንያ ፡ ዋና ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ።
፲፯.	ካሣ ፡ በየነ ፡ (ሌል ፡ ሌል ፡ ቢ ፤ የተከበሩ) ።	አሥመራ ፡ ጠቅላይ ፡ ን. ነ. ፍርድ ፡ ቤት ፡ ምክትል ፡ ፕሬዚዳንት ።
፲፰.	ቀና ፡ ጉማ ፡ (ሻምበል) ።	የመሬት ፡ አሻሻጭ ።
፲፱.	ከበደ ፡ ገብረ ፡ ማርያም ፡ (ቢ ፡ ኤ ፤ ሌል ፡ ሌል ፡ ቢ ፤ የተከበሩ) ።	ኮሚሺነር ፤ በሠራተኛ ፡ ማስተዳደሪያ ፡ መ/ቤት ፡ ምክትል ፡ ሚኒስትር ፤ በእንግሊዝኛ ፡ አንድ ፡ መጽሐፍ፡ ደርሰዋል ።
፳.	ኪዳኔ ፡ ማሾ ።	ጠበቃ ፤ ክፍል ፡ 'ሀ' ደረጃ ።
፳፩.	ለገሠ ፡ ወልደ ፡ ሐና ፡ (ኰሎኔል ክቡር) ።	በኮንጎ ፡ ዲሞክራቲክ ፡ ሬፑብሊክ ፡ አምባሳደር ።
፳፪.	ለማ ፡ ፈይሳ ።	የ'ኤልሶለም' ዋና ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ።
፳፫.	መብራቱ ፡ ፍስሐ ፡ (ብሪጋዲየር ፡ ጄኔራል) ።	የዱር ፡ አራዊት ፡ ጥበቃ ፡ ክፍል ዋና ፡ አስተዳዳሪ ።
፳፬.	መሐመድ ፡ በድሪ ።	በግል ፡ ሥራ ።
፳፭.	ነጋሽ ፡ ደነቀ ።	ማዕርግ ፡ አልታወቀም ።
፳፮.	ፓንዲ ፡ ቢ. ጄ.	የኢንሹራንስ ፡ ወኪል ።
፳፯.	ስሜ ፡ ታከለ ።	የንብረት ፡ ማልሚያና ፡ ማስፋፊያ ፡ አክሲዮን ፡ ማኅበር ።
፳፰.	ሸምሱ ፡ አህመድ ።	የቀ. ኃ. ሥ. በጎ አድራጎት ድርጅት፡ ምክትል ፡ አስተዳዳሪ ።
፳፱.	ሺፈራው ፡ አማረ ፡ (ኰሎኔል) ።	በፖሊስ ፡ ሠራዊት ፡ የወንጀለኛ ፡ ምርመራ ፡ ክፍል ፡ ኃላፊ ።
፴.	ስለሺ ፡ ድፋባቸው ፡ (ሌታውራሪ ፤ ኰሎኔል) ።	የሕግ ፡ መወሰኛ ፡ ምክር ፡ ቤት ፡ አባል ።
፴፩.	ታደሰ ፡ ድልነሳው ።	ጠበቃ ፡ ክፍል ፡ 'ሀ' ደረጃ ። (በዩናይትድ ፡ ስቴትስ ፡ የከፍተኛ ፡ ትምህርታቸውን ፡ በማጠናቀቅ፡ላይ፡)
፴፪.	ታደሰ ፡ መንገሻ ፡ (ክቡር ፡ አፈ ንጉሥ) ።	ከሥራ ፡ ተሰናብተዋል ፡ ቀድሞ ፡ የጠቅላይ ፡ ን. ነ. ፍርድ ፡ ቤት አ. አበባ ፡ ፕሬዚዳንት ።
፴፫.	ተፈራ ፡ ደግፌ ፡ (ቢ.ኮም.) ።	የኢትዮጵያ ፡ ንግድ ፡ ባንክ ፡ ጠቅላይ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ፤ 'ካፒታል ፎርሜሽን ፡ ኢን ፡ ኢትዮጵያ ፡' የተባለ ፡ መጽሐፍና ፡ (አ. አበባ ፤ ዩኒቨርሲቲ ፡ ኮሌጅ ፤ ፲፱፻፶፰ ዓ.ም.) ብዙ ጽሁፎች ፡ ደርሰዋል ።
፴፬.	ጥበቡ ፡ በየነ ፡ (የተከበሩ) ።	የአ. አበባ ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ፕሬዚዳንት ፡ (ቀድሞ ፡ የጠቅላይ ፡ ን. ነ. ፍርድ ፡ ቤት ፡ ምክትል ፡ ፕሬዚዳንት ።

፴፫.	ተፈሪ ፡ ለማ ፡ (ክቡር ፡)	በንግድ ፡ ኢንዱስትሪና ፡ ቱሪዝም ፡ ሚኒስቴር ፡ ምክትል ፡ ሚኒስትር ።
፴፬.	ጥላሁን ፡ ብሩ ።	በሥራ ፡ ሚኒስቴር ፡ ዲሬክተር ፡
፴፭.	ወርቁ ፡ በሻዬ ፡ (ሊሴንስ ፡ እን ፡ ድሯ)	አርፈዋል ።
፴፮.	ዘውዴ ፡ መሸሻ ፡(ሊሴንስ ፡ እን ፡ ድሯ፣)	በአውራ ፡ ጎዳና ፡ ባለሥልጣን ፡ የሕግ ክፍል ፡ ሀላፊ ።
፴፯.	ዘነበ ፡ ወርቅ ፡ ኃይሌ ፡ (ሌተና ፡ ኰሎኔል)	አርፈዋል ።

ለ. <u>የ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ.ም. የሕግ ፡ ዲፕሎማ ፡ ተመራቂዎች ።</u>

፩.	አበበ ፡ ጓንጉል ፡ (ኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፤ ሻለቃ) ፤	በፐብሊክ ፡ አድሚኒስትሬሽንና ፡ ጡረታ ፡ ኮሚሽን ፡ ሕግ ፡ አማካሪና፡ ምክትል ፡ ኮሚሽነር ፤ በቀዳማዊ ፡ ኃ. ሥ. ዩኒቨርሲቲ ፡ የማታ ፡ ትምህርት ፡ ክፍል ፡ አስተማሪ ።
፪.	ዓለማየሁ ፡ እሸቴ ፡ (ሊሴንስ ፡ ድሯ) ፤	ጠበቃ ፡ ክፍል ፡ 'ሀ' ደረጃ ።
፫.	አሥራት ፡ ተክለ ፡ ማርያም ፤	ማዕረግ ፡ አልታወቀም ።
፬.	ፈቃደ ፡ ሥላሴ ፡ ዘውዴ ፤	በቀዳማዊ ፡ ኃ. ሥ. ዩኒቨርሲቲ ፡ ዋና ፡ ተቆጣጣሪ ።
፭.	ሐማዊ ፡ ጆርጅ ፡ (ቢ.ኤ. ፤ ቢሲኤል) ፡	ጠበቃ ፡ ክፍል ፡ 'ሀ' ደረጃ ።
፮.	ለገሠ ፡ ወልደ ፡ ማርያም ፡ (ኤም. ሲ. ኤል. ፤ ሻለቃ) ፤	በአባ ፡ ዲና ፡ ፖሊስ ፡ ኮሌጅ ፡ ሕግ ፡ አስተማሪ ፤ በቀ. ኃ. ሥ. ዩኒቨርሲቲ ፡ ሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ የማታ፡ ትምህርት ፡ ክፍል ፡ አስተማሪ ።
፯.	ወርቁ ፡ ፈረደ ፡(ዶክተር ፡ እን ፡ ድሯ) ፤	የኢትዮጵያ ፡ ብሔራዊ ፡ ባንክ ፡ ሕግ ፡ አማካሪ ። ሕግ ፡ ነክ ፡ የሆነ፡ በፈረንሳይኛ ፡ አንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ደርሰዋል ።
፰.	ወርቁ ፡ ተፈራ ፡ (ኤል. ኤል. ቢ.) ፤	በቀ. ኃ. ሥ. ዩኒቨርሲቲ ፡ ሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ የሙሉ ፡ ጊዜ ፡ መምህር ፤ በአሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ለከፍተኛ ትምህርት፡ በዩናይትድ ፡ ስቴትስ ፡ ይገኛሉ ።

THE UNIVERSITY COLLEGE PERIOD OF LEGAL EDUCATION IN ETHIOPIA (1952-62)

*by George Krzeczunowicz**

I had originally intended to write a monograph on the history of legal education in Ethiopia in conjunction with an Ethiopian scholar[1] who would describe the traditional instruction in the law of the Fetha Nagast nomocanon, which had been taught in Ethiopian church schools ever since its Gheez translation had acquired substantial authority in the first half of the 17th century. Unfortunately, no Gheez scholar willing or free to do his part has been found to date. I have therefore decided to write my part now, while some witnesses are alive, their memories fresh, and official or other records at least partly preserved.[2]

The appearance of this article about coincides with the *twentieth anniversary* of the starting of modern legal education in Ethiopia in the ways described below.

In 1951-52 His Majesty the Emperor reached the momentous decision to codify the laws of Ethiopia and to entrust the drafting primarily to francophone experts from continental Europe.[3] Although the actual drafting of the Penal, Civil and Commercial Codes was to start in 1954-55 and lead to promulgations in 1957 (Penal Code) and 1960 (Civil and Commercial Codes), it was essential to form *in advance* a nucleus of persons capable of understanding and applying the impending legislation. Since the University College of Addis Ababa had just been inaugurated (February 1951), an academic basis for the creation of a law school was at hand. Upon the request of the Minister of Justice (reflecting His Majesty's wish) some law courses were scheduled in January and started in February 1952. After an "experimental" spring term, the Ministry expressed full satisfaction with the initial achievements. In Fall 1952, the University College formally comprised three constituent units - the Faculty of Arts, the Faculty of Science and the *School of Law* -

* Professor, Faculty of Law, Haile Sellassie I University. Dean of the University College Law School in 1952-59.

1. See Institute of Ethiopian Studies, *Register of Current Research* (1968).

2. The University College period of legal education was never described by annual publications comparable to the dean's reports appearing since 1964 in this Journal. The resulting danger of oblivion was increased by other factors:

   Until 1955 the dean of law school was in a measure his own recorder. Later, losses of records have occurred. In 1956, the introduction of a joint college registry has led to mislaying of papers and departure of the registrar. In 1962, in turn, the transfer of the college records to Haile Selassie I University Registry seems to have occasioned further losses; subsequently certain gaps in old law students' records had to be supplemented from memory. Other recourses to memory are made necessary by losses in this writer's duplicate records which, in his absence (September 1962), were taken out of his filing cabinet, mislaid and only partly recovered.

3. American experts assisted in the drafting of the Revised Constitution of 1955.

each headed by a dean. The faculties of Arts and Science dispensed full time instruction, whereas the law school held courses in the evenings to reach persons "in the professions."[4]

In contrast to the University College achievements in other fields, the *history* of professional legal education at the College is largely one of a promising start followed by continuous decline. We shall summarize it under the following headings:

A. **A Promising Start: The First Basic Law School Course (1952-55)**

B. **Suspension of Professional Legal Education (1955-56) and the "Law Faculty" Problem (1955-59)**

C. **The Advanced Law School Course (1956-58)**

D. **The Second Basic Law School Course and the Liquidation of the Law School (1956-59)**

E. **"Fringe" Teaching of Law in the Faculty of Arts (1952-62)**

F. **End of College Era and Revival of Professional Legal Education (1962-63)**

A. A Promising Start: The First Basic Law School Course (1952-55)

The initial fundamental problems of the law school confronting the college president and/or this writer as dean were as follows:

(1) where and to whom law should be taught;

(2) at what level law should be taught;

(3) by whom law should be taught; and, last but not least,

(4) what law should be taught.

1. Law taught *where* and to *whom?*

In contrast to many other regions of Africa, Ethiopia possessed no body of formally trained lawyers capable of applying modern laws. This was partly due to the fact that Ethiopia never lost its independence (save for the short episode of incomplete Italian occupation in 1936-41) and thus never had its lawyers trained in the legal system of a colonial or protecting power, as was often done in the "anglophone" or "francophone" regions of Africa. The Ethiopian concern for further preservation of independence was reflected in the eclectic character of the impending codes, which were eventually inspired by several legal systems and drafted by comparative law experts. It followed that the bulk of Ethiopian lawyers, rather than be trained abroad in a foreign legal system, had to be taught Ethiopian law "at home."[5]

---

4 As from January 1954 the Faculty of Arts has established a subordinate Extension Department enabling other evening students to improve their "professional standing in Business Administration, Accounting and Public Administration." See *University College Bulletin* (hereinafter cited as U.C. Bulletin) for 1952-54 and 1954-56.

5. As a provisional device, before the code-enactments certain Arts Faculty graduates were sent to study the (in some respects) cognate bilingual legal system of Quebec in Canada; this scheme was supported by the dean of law, who successfully opposed their retention for a premature degree-level law study at home (see B, below).

On the other hand, it was decided that law shall be taught primarily to persons already occupying positions which require some knowledge of law, such as judges, advocates, police officers, public servants, and persons employed in banking and business. This was, indeed, the only way to ensure that at least a small body of lawyers expected to apply the forthcoming legislation would be formed before its enactment.

2. Law taught at *what level?*

Since University College was only starting and hardly any college-educated candidates were as yet available for law study,[6] legal instruction was offered at "sub-degree" level. Indeed, even candidates holding a secondary school leaving certificate were a rarity, so that the standards of admission had to be set at about eleven grades of secondary education or an equivalent in educational or professional experience. Entrance on "probation" was made available to some of those not fully qualified. Since instruction was given in English, proficiency in that language was required in all cases.

3. Law taught *by whom?*

In developed countries, sub-degree law courses are often taught and administered by expert practitioners from the Ministry of Justice or lawyers' professional associations.[7] In Ethiopia, such persons were lacking. Our sub-degree law course was therefore of necessity attached to the University College and staffed primarily by "academic" lawyers. Nevertheless, in contrast to the faculties of Arts and Science, the Law School was granted no budget within the College. The Law School's only full time instructor was the "dean" (paid primarily by the Ministry of Justice); the other academic instructors belonged to the Arts Faculty and taught in the Law School part-time (they were paid from law-students' fees). One of the dean's many remonstrances in this respect reads as follows: "Whether with or without success, I feel it is my duty to comment once more on the absurdity of the present situation. High sums will be assigned for law codification, while only a proper law school, with a budget for three full time lecturers, could produce in time a generation of modern lawyers capable to understand and apply the future codes."[8] Since these "staffing" remonstrances remained without effect, the Law School could never ensure a bi-annual or even an annual rotation of admissions and courses.[9]

4. *What law* to teach?

This paramount question seemed almost insoluble, for as Professor René David wrote in 1961 "L'enseignement du droit et une formation des juristes deviennent, du fait des codes, possibles en Ethiopie, alors que jusqu'ici les meilleurs esprits s'interrogeaient sur la manière dont ils devraient concevoir et organiser un tel en-

6. With rare exceptions concerning foreign-educated officials.
7. In France, however, the sub-degree "capacité" courses are taught at the universities.
8. Memo of 28. XII. 1954.
9. The insufficiency of the Law School's staff was also stressed by René David (the expert drafter of the Ethiopian Civil Code) in his memo of 15. XI. 1955, p.2.

seignement."[10] Since the drafting of the codes had not even started in 1952-54, the Law School's "meilleurs esprits" were indeed hard put to task. On the one hand, we could not teach a non-existent future law. On the other hand, two reasons prevented the teaching of the traditional and customary law of Ethiopia. First, few persons knew that law or could ascertain its fragments from records in languages other than Gheez or Italian or from case-reports that were not available in any language. Second, so far from being required to teach the traditional and customary laws, we were asked to prepare our students for the assimilation and application of the future modern laws,[11] which were to repeal or replace the former system.[12]

The dean of law was thus faced with an unprecedented situation. He expressed his reluctance to accept or continue his position unless given at least some guidance as to the intended general characteristics of the future codes. Such minimum guidance eventually materialized in the form of successive hints that these codes were to be based primarily on various "continental law" systems.[13] It followed that we should familiarize our students with concepts, categories, classifications and methods of reasoning prevalent in the so-called "romanistic" legal systems.

The above aim was reflected in the syllabus of the first law course, published (with some errors)[14] in the U.C. Bulletin for 1954-56. Contrary to the character of sub-degree law courses in other countries, the lack of positive laws forced an initial stress[15] on "sociological, theoretical, historical and comparative aspects of law, rather than on the practical subjects of its administration and court procedure."[16]

The following is a summary description of the courses that covered 3½ years of 6 periods per week instruction:

The *introductory semester* (spring 1952) provided courses on sociological, theoretical and historical introduction to law and elements of constitutional law.[17] Since the future codes were to reflect concepts prevalent in the romanistic legal systems, the *first year* of study (1952-53) emphasized comparative Roman law. Of the three courses given, one was concerned with the development of Roman law, its traceable connections with the traditional law of the Fetha Negast and its present day significance. The second first year course focused on the core of Roman law contained in Justinian's Institutes[18] and stressed the classifications and categories surviving in modern law. The third first year course (Civil Law I) provided an introduction to certain concepts of modern civil law through such topics as "the [German] law of succession as developed from Roman principles."[19] The three *second year* courses (1953-54) introduced the students to international law, essential principles of criminal law and "Matters Introductory to Analyzing a Civil Code."[20]

---

10. R. David, "Le Code Civil Ethiopien de 1960," *Rabels Zeitschrift*, Vol. 4 (1961), p. 680.
11. Cf. the Law syllabus recommendations of the 1952 report of the Imperial Ministry of Education.
12. Cf., *e.g.*, Civ. C., Art. 3347.
13. Cf. U.C. Bulletin for 1954-56, p. 141.
14. Although pointed out in the dean's memos, these errors were not followed by corrigenda.
15. (In part analogy to certain degree curricula abroad).
16. See said Bulletin, p. 141.
17. *Id.*, p. 142
18. *Id.*, p. 143.
19. *Id.*, p. 143.
20. *Id.*, pp. 144-45.

In this last course, of the romanistic civil codes that were to serve as models for the Ethiopian one, the Egyptian code for which an English version was conveniently at hand,[21] was chosen for analyzing the legal concepts used therein and for solving code-based problems. Thus, the students were given a foretaste of the questions to be confronted in the application of the future Ethiopian Civil Code. In the *third year* (1954-55), the gradual appearance of high court rules of procedure permitted a course on elements of criminal and civil procedure professed, respectively, by the President and a presiding judge of the High Court. A second third year course provided the students with same basic knowledge of economics as a background for the commercial law course that followed.[22] After discussing the origin, development, utility and sources of continental commercial law, the latter course concentrated on international uniform laws or draft laws which were expected to be incorporated in the future Ethiopian law. Finally, the third year included a law debating class.[23] Incidentally, one of the assignments discussed therein resulted in a work of exceptional merit by Taffara Deguefe (presently general manager of the Commercial Bank of Ethiopia) on "Capital Formation in Ethiopia," subsequently published by the University College. It remained for years the only college-student publication in book form.

5. Varia

Of the six weekly class periods, four were always filled, for a succession of subjects, by the full time instructor (the "dean"), and the remaining two fell to a part-time instructor in a subject. Instruction was primarily given in the form of lectures followed by questions, often including lively discussion of controversial points.

The course was concluded in July 1955 by a comprehensive examination counting for one half of the overall grade, bearing on selected areas of Roman, civil, penal and commercial law, as well as on procedure and economics. Of the 121 original applicants of February 1952, 39 students successfully reached the end and became holders of our first law diploma.[24]

6. *Weaknesses* of the Law School

The Law School had many defects; some of them were unavoidable, but others were due to University College policy.

---

21. This was an important factor since English, known to all students, was the language of instruction.

22. U.C. Bulletin for 1954-56, pp. 146-47.

23. *Id.*, p. 147.

24. Their names were as follows: Abebe Teferi, Ashenafi Bete Mariam, Assefa Tsegaye, Atnafe Tsehay, Bekele Habte Mikael, Beyene Wolde Mariam, Dawit Gabru, Egeta Feyissa Baltche, Eyassu Gebre Hawariat, Feketa Selassie Getahun, Gabre Wodajo, Hailu Negau, Habte Mariam Wolde Kidane, Hiwet Hidaru, Hovannos Kaypaghian, Kanaa Guma, Kassa Beyene, Kebede Gebre Mariam, Kidane Maashow, Legesse Wolde Hanna, Lemma Feyssa, Mebrehatu Fisseha, Mohammed Badri, Negash Denneke, Pandit V.J., Semie Takelie, Shamsu Ahmed, Shifferaw Amare, Sileshie Difabatchew, Tadesse Delnessahou, Tadesse Mengesha, Tafarra Deguefe, Tebabou Beyene, Teferi Lemma, Telahun Birru, Worqu Bashaye, Zawde Meshesha, Zenbe Worque Haile.

The successive instructors in the various subjects of the first law course were Messrs. Jesman Roucek, Krzeczunowicz (full time throughout), Krucky, Grabowski and Roberts.

The *unavoidable* defects included:

(a) the limitation of instruction time to evenings because of the students' professional daywork;[25]

(b) the students' often insufficient academic background;[26]

(c) the frequent lack of teaching materials due to non-existence of relevant texts on continental law in the language of instruction, which was English.

This last impediment constituted the most serious problem. Adequate English texts were available for a part of the introductory semester[27] and, subsequently, for Roman law, international law and economics. But for the main courses concerning areas to be codified on continental lines (civil law, penal law and commercial law), "French and Swiss-German legal writings were largely drawn upon [by the instructors] and 'acrobatically' adapted in uncongenial legal English, the language of instruction. The same language difficulty rendered the original reference books inaccessible to students, who could not 'read' law."[28] Fortunately, our Law instructors were often sufficiently conversant in the relevant legal systems and languages (Italian included) to perform this prohibitive task as well as could be expected.

Other weaknesses of the Law School were due to University College policy, which became apparent after termination of the first law course,[29] but was already reflected in the fact that the dean's requests for improving the Law School by giving it a budget, an increased staff, a rotation of admissions and courses, etc., remained unanswered, while the other College departments were rapidly developed.

7. *Success* of the Law School

In spite of the mentioned defects and policy handicaps, the first law course constituted a very promising start in academic legal education. The curriculum was systematic and comprehensive. The number of graduates was near the "forty" proposed by R. David., the drafting expert, as the minimum yearly output of lawyers for Ethiopia.[30] Other experts and the Ministry of Justice expressed appreciation for our work. The graduates' quality was, with few exceptions (due to occasional overgrading by a part-time instructor), quite up to the "capacité" level reached by academic sub-degree graduates in France. The law debating class induced the production and publication of a scholarly book.[31] Several of the graduates later ably discharged high assignments (*e.g.* five became Supreme Court judges, including one President). Some continued to perfect their training in the advanced law course of 1956-58.[32]

25. See heading 1 above.

26. See heading 2 above.

27. See said Bulletin, p. 142.

28. G. Krzeczunowicz, "Ethiopian Legal Education," *Journal of Ethiopian Studies*, Vol. 1 (1963), p. 69. The Law School's main text and/or reference materials are cited in the various U.C. Bulletins for the whole period of 1952-59.

29. See below.

30. Memo of 15. XI. 1955.

31. See preceding page, lines 14–18 from top.

32. See below.

B. Suspension of Professional Legal Education (1955-56) and the "Law Faculty" Problem (1955-59)

Before the successful termination of the first law course, the dean made several proposals for starting new courses. Since annual admission which alone could ensure the David-suggested minimum output of 40 graduates per year was excluded by the patent lack of staff and means, the dean advocated admissions every second year or, at the very least, starting a new basic law course immediately upon termination of the first one. Even this request was denied and the Law School was suspended in 1955-56 in the fruitless expectation of a possibility to start a degree-granting law faculty in 1956-57.[33] The only consequence of the suspension was the wasting of the teaching potential of our tiny staff, including the single full time instructor.[34]

These decisions affecting the Law School, which remained unexplained, were made by the non-lawyer president after consultation with another layman, the dean of arts, and without asking or heeding the advice of lawyers. Since the merits of the College Administration in other fields were immense, this attitude can only be explained by the priority given to the College's avowed purpose of educating the country's future leading elites,[35] which a sub-degree law course was not supposed to achieve (but see Appendix below). And since discontinuance or limitation of professional legal education was criticized and damaged the College's reputation, from 1955 to 1959 various rash projects were made to start a degree-granting law faculty before there existed the slightest possibility for an effective functioning of such an institution, a fact of which only graduate lawyers could be and were fully aware.

In the 1955-59 period the dean of the Law School, while planning the requested tentative LL.B. programs for the future, repeatedly refused to start and lead prematurely a full time degree program[36] that, as he pointed out, could not be successful without (1) *subject matter* to teach, (2) *candidates* to be taught and (3) *self-government* to administrate:

1) A full time law instruction to degree-students of an impending national law cannot be given before that law comes to exist, that is before the projected codes are enacted[37] (or at least published). Although this evident objection was in itself sufficient, the following ones were added:

2) A degree program requires a minimum of junior college education or its equivalent of its candidates. The University College could not offer more than four such candidates.

---

33. The possibilities of starting a law faculty were investigated at the request of the Board of Governors, which, however, never demanded a suspension or curtailment of sub-degree law courses.

34. The Ministry of Justice could hardly be pleased with such policies. It discontinued from 1957 the basic salary of the dean, which came to burden the College budget.

35. See, *e.g.*, U.C. Bulletin for 1959-61, p. 22.

36. He had also repeatedly offered to resign (but could not be replaced) when the sub-degree activities of his law school were suspended or curtailed.

37. Only the Revised Constitution had reached that stage by 1955, and the Penal Code by 1957.

3) Basing a professional law faculty on part-time help from the staff of the arts faculty, as was proposed by the latter, would condemn the former to inefficiency, since the respective methods and objectives are poles apart. A professional law faculty could not develop without budgetary, staffing and book-purchasing autonomy.

The above points were obvious to graduate lawyers. Nevertheless, the president's or dean of arts' premature law faculty projects re-emerged periodically and finally led, in 1959, to the liquidation of the law school "pending the establishment of a Law Faculty offering Degree courses."[38] This further "pending" lasted four years — a costly loss to Ethiopia which stood in dire need of legal professionals whether or not of "degree" level.

C. The Advanced Law School Course (1956-58)

After a year's suspension of the law school's activities (in 1955-56) it was agreed that, in addition to commencing a new basic sub-degree law course,[39] graduates of the terminated first law course should be offered some advanced training, which was now made possible by the appearance of Civil Code drafts and the final text of the Penal Code. The College President, however, barred admission to the advanced course to first course graduates in the 60-65% grade bracket[40] (although passing grade was 60%). Because of disillusionment with these policies, only sixteen qualifying candidates joined the course, of whom twelve obtained the advanced law diploma in 1958.[41] They remained impervious to the suggestion of staying for another year in 1958-59, when further code drafts appeared.[42]

The advanced course included primarily courses in the civil law, the Penal Code[43] and public finance. The advanced civil law course followed, step by step, "the gradual appearance of draft code fragments in the different branches of Civil Law."[44] The advanced penal law course analysed the Ethiopian Penal Code.[45] Public finance, which was treated summarily in the prior course in economics was studied in detail with reference to the latest legislation.[46] The debating class was continued as an extra-curricular activity, with instructors acting in an advisory capacity.

38. See Aklilu Habte, "A Brief Review of the History of the University College of Addis Ababa," *University College Review* (Spring, 1961), p. 31, quoted in G. Krzeczunowicz, cited above at note 28, p. 68.

39. See D, below.

40. Contrary to the dean's preference for equal admission. Incidentally, the law dean was, in a measure, a figurehead; the Law School's autonomy was substantially limited to curricular matters.

41. Their names were as follows: Ashenafi Bete Mariam, Assefa Tsegaye, Atnafe Tsehay, Bekele Habte Mikael, Feketa Selassie Getahun, Habte Mariam Wolde Kidane, Kassa Beyene, Lemma Feyssa, Mebrehatu Fisseha, Tebabou Beyene, Teferi Lemma, Worqu Beshaye.
The instructors were Messrs. Krzeczunowicz (full time), Grabowski and Stanley.

42. Their justification was that the President-imposed promise in 1956 of LL.B. degrees for them (which was then a reason for barring the "below 65%" candidates: see above) had been obliterated by the College council.

43. Which was enacted in 1957.

44. (U.C. Bulletin for 1956-58, p. 177 ff). Incidentally, these drafts were very difficult to obtain since, in the Government's view, they were confidential documents.

45. *Id.*, p. 178.

46. *Ibid.*

D. The Second Basic Law School Course and the Liquidation of the Law School (1956-59)

For its first two years (1956-58), the second basic law course was conducted simultaneously with the above described advanced course for seniors. The resulting additional need for part-time instructors[47] was eventually satisfied as well as could be without budgetary support. Disillusionment with the College policies regarding legal education prevented a "landslide" of candidates similar to that of 1952.[48] Entry was also limited by the higher admission requirement of twelve grades of secondary education or an equivalent in educational or professional experience in addition to the passing of a tough proficiency test in the English language. Only twelve candidates registered, of whom eight graduated in 1959.[49]

The course benefited from the enactment of the 1957 Penal Code and the gradual appearance of draft fragments of the outstanding Civil Code. For this reason, the curriculum differed somewhat from that of the first basic law course of 1952-55.

The following is an outline of the courses that covered 3 years of six periods per week instruction:

In the *first year* (1956-57), three courses were offered. The "Theoretical Introduction to Law" familiarized the students with jurisprudence, sources of law, and working concepts of law, whereas "Historical Introduction to Law" stressed the development of such institutions as family, ownership and the state and analysed the Christian and Roman law influences on the traditional law of Ethiopia. In a third course, the students were introduced to the nature, scope and basic concepts of the new Ethiopian Penal Code.[50] In the *second year* (1957-58), an introduction to Roman and civil law was combined "as it is considered useful from the outset to teach Roman law as 'living' system, with the emphasis laid on those of its institutions which still underly the modern civil law systems and the coming Ethiopian Civil Code."[51] Another course dealt in detail with the problems of punishments under the new Penal Code. Finally, the enactment of the Revised Constitution of Ethiopia provided material for a new important course on the Ethiopian Constitution and Government.[52] In the *third year* (1958-59), the area of obligations was given priority in a detailed study of the Civil Code, since the draft of that area was first made available.[53] The penal law lectures covered the Special Part of the Penal Code dealing with particular offences.[54] The emphasis given throughout the curriculum to the Penal Code was simply due to its complete availability in final form. The above priorities have prevented a study of commercial law as those draft provisions were not available.

47. See p. 89, 3., above.
48. When 121 had applied: see above.
49. The graduates' names were as follows: Abebe Guangul, Alemayehou Eshete, Asrat Tekle Mariam, Fekade Selassie Zawdie, Hamawi George, Legesse Wolde Mariam, Worku Ferede, Worku Tafara.

The instructors were Messrs. Bereket Ab Habte Selassie, Krzeczunowicz (full time) and Graven.

50. U.C. Bulletin for 1958-59, pp. 172-74.
51. *Id.*, p. 174.
52. (*Id.*, p. 175) ably discharged by our first Ethiopian law instructor cited above at note 49.
53. *Id.*, p. 176.
54. *Id.*, p. 177.

The final examination took place in June 1959, followed by graduation of the eight successful candidates.[55] Thereafter the law school was finally liquidated (formally, in January 1960) and the President asked this writer to relieve him from consideration of law-instruction projects. This, at the very time when the promulgation of the Civil and the Commercial Codes (May 1960) permitted and required the immediate training and production at several levels[56] of a maximum number of lawyers who would be able to apply them.[57] The lack of such lawyers hindered and delayed the country's legal development, with the consequential effect on social and economic development.

E. "Fringe" Teaching of Law in the Faculty of Arts (1952-62)

The defunct University College had, in general, outstanding merits. It had with small means, initiated a modern system of post-secondary education in Ethiopia. It had also as soon as was possible, diversified its curriculum to allow some specialization in senior years. Thus, the Faculty of Arts successfully introduced options in, for example, administration, education, economics. These options gradually developed into autonomous sections or departments, which in turn as in the case of the Education Department, proved a stepping stone towards development into a full-fledged faculty.

A perusal of the various U. C. Bulletins spanning the College's existence (1951-62) indicates that efforts were made to teach - among others - *legal* subjects in the Faculty of Arts or its extension department. But apart from a half-hearted and shortlived attempt to establish a "Pre-Law" section of doubtful status,[58] these legal subjects were not integrated into a coherent law program or taught on a professional basis. Without creation of a major autonomous law department, no stepping stone towards a Law Faculty could be placed within the Arts Faculty, where the law subjects were offered in a "general culture" framework, or were integrated with and oriented to the objectives of subjects other than law. Law was simply taught on the "fringes" of the arts curriculum, as, for example, financial law as relevant to economics or administration.[59]

Nevertheless, certain Arts Faculty sections have, at various times, provided their students with a sufficient background for degree-level study of law abroad. Some of

---

55. Several of them have by now achieved prominence. For example, Worku Tafara holds an LL.B. and is a permanent member of our Law Faculty; Major Abebe Guangul holds an LL.B. and teaches law in the Law Faculty's Extension; Major Legesse Wolde Mariam holds an M.C.L. and teaches law in both the Law Faculty Extension and the Police College; Worku Ferede achieved a French law doctorate; etc.

56. Only teaching at degree level still presented grave problems: see G. Krzeczunowicz, cited above at note 28.

57. Non-integrated teaching of law fragments to some Arts faculty students was no substitute for such training: see below.

58. Its head had no power to fix his own curriculum. The names of the few graduates whose B.A. degrees received the "Pre-Law" mention in 1958-60 were as follows. In 1958: Abraham Gabre Mariam, Assegid Tessema, Bekele Nadi, Gabre Maskal Biadgilign, Tefferi Berhane, Teshagare Woube; In 1960: Dinsa Lepisa, Hagos Gebre Yesus, Hamawi George, Kebbede Habte, Malake Selam Bekele, Mekbib Gebeyhou, Samuel Alemayehou, Tesfaye Yemane.

59. For other examples see G. Krzeczunowicz, cited above at note 28, p. 74, note 30.

our arts bachelors were thus enabled to achieve foreign LL. B. degrees at a time when Ethiopian law was not yet crystallized and the national law faculty not established.[60]

F. End of College Era and Revival of Professional Legal Education (1962-63)

At the end of the year 1961, Haile Sellassie I University came into formal existence, with the development of professional legal education in Ethiopia as its first priority objective. Thus, several months before the old University College had ceased to exist as a unit, the policy decisions concerning legal education had already passed to the new university.

The beneficial effects of this new situation in the long-neglected field of the sub-degree legal instruction was immediate. A *law committee*, established by the university,[61] decided at once to offer sub-degree courses in law that were largely open to candidates from professions similar to those which constituted the "reservoir" of the old Law School in 1952.[62] The accumulated demand for such courses, unsatisfied for years, produced a landslide of 490 accepted candidates.

The courses, which started in January 1962, were from the outset divided into Amharic and English language sections. The latter's level was necessarily higher, since it both implied a higher educational background (English was learned at high school) and used a language richer in modern legal terminology. In contrast to the old Law School, and in view of the country's tremendous accumulated needs for lawyers, the committee set low admission requirements (literacy plus interview), leaving elimination of the unfit to ordinary attrition processes (which already in the first semester brought the total down to about 300 students).

Teaching was greatly facilitated by the availability of codes for all the matters taught.[63]

The following is a list of the courses offered.

Constitutional Law; Penal Law Amharic Section; Penal Law English Section; Penal Procedure; Civil Law (Persons and Family); Civil Law (Obligations and Commercial Law).[64]

The sub-degree law courses became a permanent feature of the university and were integrated into the later established Law Faculty.

The committee next addressed itself to preparing the ground for a law faculty. The law faculty problem had two broad aspects. First, it required a budget within

60. Particularly useful were their studies at the McGill University of Quebec (see note 5, above).
61. The committee was composed of eight Ethiopian lawyers occupying prominent official positions and holding foreign law degrees, and three expatriate experts.
62. See above.
63. The latest enacted being the 1961 Code of Criminal Procedure.
64. The respective instructors (mentioned in the same sequence) were Messrs. Bereket Ab Habte Sellassie, Nerayu Isayas, Philippe Graven, Charles Mathew, Belatchew Asrat, Teshome Gebre Mariam and Mohammed Abdurraman.

the university as well as funds and high level instructors from abroad. His Imperial Majesty the Chancellor and the university's top administrators busied themselves with this aspect. The second aspect, which concerned the committee, primarily involved obtaining fit candidates for degree-level study of law and preparing a first draft of a curriculum from the point of view of Ethiopian needs. For this purpose a subcommittee was formed,[65] including this writer who interviewed and prepared a first list of twenty seven potential candidates. He also prepared a summary of the subcommittee's views on the qualifications for admission to the Law Faculty, the degree to be offered, the duration of study, the research requisites regarding the availability of case reports and legislative documents[66] and the curriculum to be followed. The resulting subcommittee report of February 23, 1963 was transmitted to James C.N. Paul, the incoming Dean, and except in curricular matters,[67] was largely implemented.

The Law Faculty made its successful start in September, 1963. Its development is set forth in the Dean's Reports published in the consecutive issues of this Journal. For lack, as yet, of sufficient perspective, we postpone our assessment of its history.

---

65. The subcommittee members appointed on April 9, 1962 were Messrs. Belatchew Asrat, Getatchew Kibret, Bereket Ab Habte Sellassie, W. Buhagiar, P. Graven and G. Krzeczunowicz.

66. The research impediments to be overcome in this field were set out in G. Krzeczunowicz, cited above at note 28. His article was joined to the subcommittee report mentioned below.

67. In which the views of the incoming team of instructors from the U.S.A. were to prevail.

APPENDIX

Below, we submit the results of repeated attempts* to ascertain and list, so far as possible, the present or last titles and positions held by the 1955 and the 1959 graduates of the old University College Law School (see supra, notes 24 and 49) and, if any, their main postgraduate publications. The brackets after the names contain brief citations of the degrees and titles, if any, held *in addition* to the University College law diploma(s). The advanced diploma graduates of 1957 (supra, note 41) are not mentioned separately but are included in the 1955 first -diploma holders list (supra, note 24). "Pre-law" B.A. graduates (supra, note 58) are not considered at all. The graduates' names are spelt as in notes 24 and 49. This spelling necessarily follows that used in the original records and the official University College Bulletins, without considering the varying English transliteration practices used thereafter.

A. Law diploma graduates of 1955

1.	Abebe Teferi (Brig. General)	Senator
2.	Ashenafi Betemariam	Regional Manager, Imperial Board of Telecommunications
3.	Assefa Tsegaye (B.A., LL.B.)	Legal Advisor, Commercial Bank of Ethiopia
4.	Atnafe Tsehay	Advocate, class A
5.	Bekele Habte Mikael (LL.B.; H.H.)	Vice President, Supreme Imperial Court, Asmara
6.	Beyene Wolde Mariam	position unknown
7.	Dawit Gabru (Colonel)	Senator
8.	Debebe Hurissie (M.C.L., Lt. Colonel)	Head Legal Department, Imperial Police Force
9.	Egeta Feyissa Baltche	position unknown
10.	Eyassu Gebre Hawariat (Captain, H.H.)	Presiding Judge at Imperial High Court, Addis Ababa
11.	Fekede Selassie Getahun (Major, H.H.)	Presiding Judge at Imperial High Court, Addis Ababa
12.	Gabre Wodajo	Ministry of Education, Curriculum Department
13.	Hailu Negau	Legal Attorney, Internal Revenue Department
14.	Habte Mariam Wolde Kidane (Fitawrari)	Governor of Yerer and Kereyu awraja
15.	Hiwet Hidaru (Kegnazmatch)	Advocate, class A

* Because of repeated delays in the appearance of this paper we apologize for any resulting lapses regarding the latest data.

16.	Hovannes Kaypaghian	Managing Director, Lion Insurance Co.
17.	Kassa Beyene (LL.B., H.H.)	Vice President, Supreme Imperial Court, Addis Ababa
18.	Kanaa Guma (Captain)	realtor
19.	Kebede Gebre Mariam (B.A., LL.B.; H.E.)	Commissioner - Vice-Minister, Central Personnel Agency; author of *Public Administration & Development in Ethiopia* (Addis Ababa, 1970, HSIU Law Faculty Archives)
20.	Kidane Maashow	Advocate, class A
21.	Legesse Wolde Hanna (Colonel, H.E.)	Ambassador to Democratic Républic of Zaire.
22.	Lemma Feyssa	General Manager, ELSOLEM; realtor
23.	Mebrehatu Fisseha (Brig. General)	Chief Administrator, Wild Life Conservation Department
24.	Mohammed Badri	in private business
25.	Negash Denneke	position unknown
26.	Pandit V.J.	insurance agent
27.	Semie Takelie	General Manager, Savings & Mortgage Corporation of Ethiopia
28.	Shamsu Ahmed	Vice-Administrator General, Haile Sellassie I Foundation
29.	Shifferaw Amare (Colonel)	Head Criminal Investigation Department, Imperial Police Force
30.	Sileshie Difabatchew (Fitawrari)	Senator
31.	Tadesse Delnessahou	Advocate, class A (terminating graduate law study in the USA)
32.	Tadesse Mengesha (H.E. Afe Negus)	retired, former President Supreme Imperial Court, Addis Ababa
33.	Tafarra Deguefe (B.Com.)	General Manager, Commercial Bank of Ethiopia; author of book on *Capital Formation in Ethiopia* (Addis Ababa, University College, 1958) and several learned articles
34.	Tebabou Beyene (H.H.)	President, Imperial High Court (former Vice-President, Supreme Court), Addis Ababa
35.	Teferi Lemma (H.E.)	Vice-Minister, Ministry of Commerce, Industry and Tourism
36.	Telahun Birru	Director, Ministry of Public Works
37.	Worku Beshaye (Licencié en droit)	deceased
38.	Zaude Meshesha (Licencié en droit)	Head Legal Department, Imperial Highway Authority
39.	Zenbe Worque Haile (Lt. Colonel)	deceased

B. Law diploma graduates of 1959

1.	Abebe Guangul (LL.B.; Major)	Legal Advisor & Deputy Commissioner, Central Public Administration & Pensions Commission; lecturer, Law Faculty Extension Haile Selassie I University
2.	Alemayehu Eshete (Licencié en droit)	Advocate, class A
3.	Asrat Tekle Mariam	position unknown
4.	Fekade Sellassie Zawdie	Chief Comptroller, Haile Sellassie I University
5.	Hamawi George (B.A., B.C.L.)	Advocate, class A
6.	Legesse Wolde Mariam (M.C.L., M.C.A.; Major)	Law Instructor, Aba Dina Police College, lecturer at Law Faculty Extension Haile Sellassie I University; Legal Advisor to Commissioner, Imperial Police Force.
7.	Worku Ferede (Docteur en droit)	Legal Advisor, National Bank of Ethiopia; author of *La Responsabilité du fait des choses en droit éthiopien et francais comparés* (Faculté de droit de l' Université de Paris, 1967).
8.	Worku Tafara (LL.B.)	Full time Lecturer, Faculty of Law Haile Sellassie I University, presently on graduate research assignment in the USA.

የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ በሕግ ፡ ስለመጠበቅ ።

በኤቨሬት ፡ ኤፍ ፡ ጎልድበርግ ።

የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክቶች ፡ ምንድን ፡ ናቸው? (የኢትዮጵያ ፡ ሕግስ ፡ እንዴት፡ ነው ፡ የሚጠብቃቸው? የዚህ ፡ ማስታወሻ ፡ ዓላማ ፡ ይህን ፡ ጉዳይ ፡ ስለሚመለከቱት ፡ የሕግ ፡ ክፍሎች ፡ በማጥናትና ፡ ስለአተረጓጐማቸው ፡ አስተያየት ፡ በማቅረብ ፡ እነ ዚህን ፡ ጥያቄዎች ፡ መመለስ ፡ ነው ። ስለመብት ፡ ማስከበርና ፡ አንድ ፡ ጥያቄን ፡ ወይም ፡ ክስን ፡ ክፍርድ ፡ በኋላ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ስለማዋልም ፡ ባጭሩ ፡ ቀርቧል ።

የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክትን ፡ የሚጠብቁ ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ የዓለም ፡ ሕጐች ፡ በጣም ፡ ሰፊ ፡ የሆነ ፡ የሕግ ፡ ክፍል ፡ ነው ፤ ከአገር ፡ አገርም ፡ የተለያየ ፡ ነው ። አግባብ ፡ ያላ ቸው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ጥቂቶች ፡ በመሆናቸው ፡ በምንም ፡ ዓይነት ፡ ሁሉ ንም ፡ ችግሮች ፡ ካለመጥቀሱም ፡ ሌላ ፤ ለሚጠቅሳቸውም ፡ ችግሮች ፡ ሁሉ ፡ መፍትሄ ፡ አያቀርብም ። የዚህ ፡ አንቀጽ ፡ ዓላማ ፡ አጠቃላይ ፡ መፍትሔ ፡ ለመስጠት ፡ ሳይሆን ፡ ለውይይትና ፡ ለሃሳብ ፡ ልውውጥ ፡ መነሻ ፡ ለመስጠት ፡ ነው ።

የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክቶች ፡ ባሕርይና ፡ ሥራ ።

የንግድ ፡ ሕግም ፡ ሆነ ፡ ሌላ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክቶች ፡ ምን ፡ መሆናቸውን ፡ አይገልጹም ። በጠቅላላ ፡ አጠቃቀም ፡ መሠረት ፡ ይህ ፡ አባባል ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ለአንድ ፡ ዕቃ ፡ ወይም ፡ ለዕቃው ፡ አጠቃለል ፡ ወይም ፡ እንዱን ፡ ዕቃ ፡ በሌሎች ፡ አማካኝነት ፡ ከተሠሩት ፡ እቃዎች ፡ ለመለየትና ፡ ለማወቅ ፡ እንዲቻል ፡ ለማ ድረግ ፡ የሚጠቀምበት ፡ ምልክት ፡ ማለት ፡ ነው ። (ለምሳሌ ፡ በቢራ ፡ ጠርሙስ ፡ ላይ የሚገኘው ፡ ስም)[1] ። በአውሮፓ ፡ በቀድሞ ፡ ጊዜ ፡ አንድ ፡ የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ አንድ ፡ ወይም ፡ ሁለት ፡ ተግባሮችን ፡ ይፈጽም ፡ ነበር ። አንደኛ ፡ የአንድ ፡ እቃ ፡ ባለ ቤትን ፡ ለይቶ ፡ ያስታውቃል ፡ ሁለተኛ ፤ የአንድ ፡ እቃ ፡ ልዩ ፡ ምንጭን ፡ ለይቶ ፡ ያስ ታውቃል ፡ (ለምሳሌ ፡ ሠሪውን ፡ ወይ ፡ ሻጩን) ፤ ይህም ፡ የአውሮፓን ፡ ንግድ ፡ የበ ላይነት ፡ ለነበራቸው ፡ የነጋዴዎች ፡ ማህበሮች ፡ (ጊልዳስ) ፡ ስለ ፡ እቃዎች ፡ ምንጮችና፡ ጥራት ፡ የሚመለከቱ ፡ ሕጐችና ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ እንዲችሉ ፡ በጣም ፡ አስፈ ላጊ ፡ ነው ።

---

1. የ“ንግድ ፡ ምልክት”ና ፡ የተመሳሳይ ፡ ቃላት ፡ ትርጉሞች ፡ እንደየአገሩ ፡ የተለያዩ ፡ ናቸው ። እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ ልዩነቶች ፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ አይጠኑም ። አንድ ፡ ጠቃሚ ፡ የሆነ ፡ ይህንኑ ፡ ጉዳይ ፡ የሚመለከት ፡ ጽሑፍ ፡ ስለ ፡ ንግድ ፡ ምልክቶች ፡ የንግድ ፡ ስሞችና ፡ ስለማይገባ ፡ ውድድር ፡ (ኢንተርናሽናል ፡ የንግድ ፡ ምክር ፡ ቤት ፡ ፲፱፻፶፰) ፡ በተዘጋጀ ፡ የዓይነት ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ይገኛል ። ይህም ፡ በቁጥር ፡ ፩ ፡ የንግድ ፡ ምልክትን ፡ እንደሚከተለው ፡ ይገልፀዋል ፦

   የአንድን ፡ ሰው ፡ የንግድ ፡ ዕቃዎች ፡ ከሌሎች ፡ ሰዎች ፡ (የንግድ ፡ ዕቃዎች) ፡ ለመለየት ፡ ሲባል ፡ በንግድ ፡ ዕቃዎች ፡ ላይ ፡ ወይም ፡ ከንግድ ፡ ዕቃዎች ፡ ጋር ፡ ተያይዞ ፡ በጥቅም ፡ ላይ ፡ የዋለ ፡ ወይም፡ በጥቅም ፡ ላይ ፡ ሊውል ፡ የታቀደ ፡ ማንኛውም ፡ ምልክት ፡ ነው ፡

   ቃላትን ፡ ስምን ፡ ሌሎች ፡ ዘዴዎችንም ፡ ጭምር ፡ ማናቸውም ፡ የመለያ ፡ ምልክት ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ሊያገለግል ፡ ይችላል ። ፩ሀ/ ኤፍ ፡ ሼክተር ፡ “ዘ ፡ ሂስቶሪካል ፡ ፋውንዴሽንስ ፡ ኦፍ ፡ ዘ ፡ ሎው ፡ ሪሌቲንግ ፡ ቱ ፡ ትሬድማርክስ” (ኒውዮርክ ፡ የኮሎምቢያ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ እትም ፡ ፲፱፻፳፭)ን ፡ ይመለከቷል ።

ምንም ፡ እንኳን እነዚህን ፡ ተግባሮች ፡ አሁንም ፡ ቢፈጽም ፡ ከዘመኑ ፡ የውድድር ሕብረተ ፡ ሰብ ፡ ውስጥ ፡ ዋናው ፡ ተግባሩ ፡ አንድ ፡ ደንበኛ ፡ አንዱን ፡ እቃ ፡ በዝና ፡ ወይም ፡ በልምድ ፡ በመመራት ፡ ለመግዛት ፡ እንዲረዳው ፡ እቃውን ፡ ከሌሎች ፡ እቃ ዎች ፡ ለመለየት ፡ እንዲያስችለው ፡ ነው ፤ በሌላ ፡ አነጋገር ፡ ደግሞ ፡ አንድ ፡ ሠሪ ፡ ወይም ፡ ሻጭ ፡ ገዢዎችን ፡ ለመሳብና ፡ ደንበኞችን ፡ ለመፍጠር ፡ የሚያስችለው ፡ ማለት ነው ። በዚህ ፡ አባባል ፡ መሠረት ፡ የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ የአንድን ፡ እቃ ፡ የተለየ፡ ምንጭ ፡ እንኳን ፡ ባይሆን ፡ ጠቅላላ ፡ ምንጭ ፡ ያመለክታል ፡ ሊባል ፡ ይቻላል ። አንድ የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ የሚያሳየው ፡ የዚህ ፡ የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ የሚገኝባ ቸው ፡ እቃዎች ፡ ሁሉ ፡ ከሆኑ ፡ ከአንድ ፡ ምንጭ ፡ መምጣታቸውን ፡ ነው ። እንደ ዚሁም ፡ የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክቱ ፡ በገለልተኛ ፡ ሰው ፡ አስተያየት ፡ የሚመጠነውን ፡ ሳይ ሆን ፡ ገዢው ፡ በልማድ ፡ ወይም ፡ በዝና ፡ ለእቃው ፡ የሚሰጠውን ፡ የጥራት ፡ ግምትን ፡ የሚያሳይ ምልክት ነው[2] ።

የአፍሪካና ፡ የማላጋሲ ፡ ኮንቬንሽንስ ፡ (ስምምነቶች)፡ የትኞቹ ፡ ምልክቶች ፡ እንደ ፡ ንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክቶች ፡ ሆነው ፡ ሊያገለግሉ ፡ መቻላቸውን ፡ ሊያስረዳን ፡ ይችላል ፡—

"የቤተሰብ ፡ ስሞች ፡ እንዳሉ ፡ ሆነው ፡ በልዩ ፡ ዓይነት ፤ ልዩ ፤ በፈጠራ ፡ ወይም ፡ በሀሳብ ፡ የተገኙ ፡ ስሞች ፤ የዕቃው ፡ ልዩ ፡ ቅድ ፡ ወይም ፡ አሠራር ፤ ምልክ ቶች ፤ ኤንቬሎፖች ፤ እትሞች ፤ ቴምብሮች ፤ ማኅተሞች ፤ ንድፎች ፤ የጠርዝ ፡ ጌጦች ፤ የልዩ ፡ ልዩ ፡ ቀለማት ፡ ኅብር ፤ ሥዕሎች ፤ ቅርጾች ፤ መጣሪያዎች ፤ የደራሲ ፡ የጽሑፍ፡ ስሞችና ፡ በጠቅላላው ፡ የአንድን ፡ የንግድ ፡ ዕቃ ፡ ለመለየት ፡ የሚያስችሉ ፡ ምልክ ቶች ፡ ሁሉ ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ይባላሉ ።"[3]

የአንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ዋና ፡ ተፈላጊ ፡ ነገር ፡ ልዩ ፡ መሆኑ ፡ ነው ። ሌሎ ች ፡ አገሮች ፡ ይህን ፡ ተፈላጊ ፡ ነገር ፡ የያዙትንና ፡ ያልያዙትን ፡ ምልክቶች ፡ የሚለዩ፡ ብዙ ፡ ደንቦችን ፡ አደርጅተዋል ። ለምሳሌ ፡ ከሃሳብ ፡ የሚፈልቁ ፡ ስሞችና ፡ ከዕቃው ፡ ጋራ ፡ ምንም ፡ ግንኙነት ፡ የሌላቸው ፡ ስሞች ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ የተለዩ ፡ ይሆናሉ ። ነገር ፡ ግን ፡ እቃውን ፡ የሚገልጹ ፡ ቃላቶች ፡ ወይም ፡ እቃውን ፡ ለመግለጽ ፡ በግድ ፡ የምንጠቀምባቸው ፡ ቃላትና ፡ ለተመሳሳይ ፡ እቃዎች ፡ የምንሰጠው ፡ አጠቃላይ ፡ ስም ፡ እንዲሁም ፡ በመጡበት ፡ ቦታ ፡ የምንሰጣቸው ፡ ስም ፡ ግን ፡ የተለዩ ፡ ጠባይ ፡ ያላቸው ፡ አይደሉም ። ስለዚህም ፡ "ጥሩ ፡" ወይንም ፡ "ቢራ ፡" የሚሉት ቃላት ፡ ብቻ ፡ ላንድ ፡ የቢራ ፡ ዓይነት ፡ የተለዩ ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ሊሆኑ ፡ አይችሉም ። "አንበሳ ፡" የሚለው ፡ ግን ፡ ሊሆን ፡ ይችላል[4] ።

---

2. ኤፍ ፡ ሼክተር ፡ "ዘ ፡ ራሽናል ፡ ቤዝስ ፡ ኦፍ ፡ ትሬድማርክ ፡ ፕሮቴክሽን ፡" ሃርቫርድ ፡ ሎው ፡ ሪቪው ፡ ቮልዩም ፡ ፵ ፡ (፲፱፻፳፮-፳፯) ፡ ገጾች ፡ ፰፻፲፬-፰፻፲፱ በተጨማሪም ፡ ፒ ፡ ሩቢየር ፡ "ለ ፡ ድሮ ፡ ደ ፡ ላ ፡ ፕሮፕሪይቴ ፡ እንዱስትሪያል" ፡ (ፓሪስ ፡ ሲሬይ ፡ (፲፱፻፶-፶፩) ቮል ፡ ፪ ፡ ቁጥሮች ፡ ፬፻፶፬-፬፻፶፮ ፡ ሊ ፡ ጂ ፡ ደ ፡ ሃን ፡ "ዘ ፡ ፕሮቴክሽን ፡ ኦፍ ፡ ትሬድ ፡ ማርክስ" ፡ ስለ ፡ "ሪስትሪክቲብ ፡ ፕራክቲስስ ፡ ፓተንትስ ፡ ኤንድ ፡ ትሬድ ፡ ማርክስ ፡ ኤንድ ፡ አንፌር ፡ ኮምፒቲሽን ፡ ኢን ፡ ዘ ፡ ኮመን ፡ ማርኬት" ፡ መብቶች ፡ መጠበቂያዎች ፡ በንግድ ፡ ምልክቶችና ፡ በማይገባ ፡ ውድድር ፡ (ኢንተርናሽናል ፡ ኤንድ ፡ ኮምፓራቲቭ ፡ ሎው ፡ ኳርተርሊ ፡ ሰፕሊሜንታሪ ፡ ፓብሊኬሽን ፡ ቁጥር ፡ ፬ ፡ ፲፱፻፷፪) ፡ ገጽ ፡ ፷ ።

3. ቁጥር ፡ ፪ ፡ አኔክስ ፡ ፪ ፡ የአፍሪካንና ፡ የማልጋሲን ፡ የእንዱስትሪ ፡ ሀብት ፡ ጽሕፈት ፡ ቤት ፡ የሚመለ ከት ፡ ስምምነት ፡ (፲፱፻፷፩) ፡ በኢ ፡ አፍነር ፡ ኢንተርናሽናል ፡ ትሬድ ፡ ማርክ ፡ ፕሮቴክሽን ፡ (ኒውዮርክ ፤ ፊልድስትን ፡ ፕሬስ ፡ (፲፱፻፷፪) ፡ ገጽ ፡ ፪፻፶፱ ።

4. የገዛ ፡ ስምን ፡ እንደንግድ ፡ ምልክት ፡ አድርጎ ፡ የመጠቀሙ ፡ ጉዳይ ፡ ሊያስከትል ፡ በሚችለው ፡ የተ ሳከረ ፡ ሁኔታና ፡ እያንዳንዱ ፡ ሰው ፡ በራሱ ፡ ስም ፡ ለመጠቀም ፡ ባለው ፡ መብት ፡ መካከል ፡ በሚያስ ነሳው ፡ ግጭት ፡ ምክንያት ፡ ችግርን ፡ ሊያመጣ ፡ የሚችል ፡ ነው ። የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁ ፡ ፺፫ን ፡ ይመለከቷል ። በተጨማሪም ፡ በሌላ ፡ ሰው ፡ ስም ፡ መጠቀምን ፡ ስለሚመለከተው ፡ ጉዳይ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁ ፡ ፴፯ንና ፡ የራስን ፡ ስም ፡ የንግድ ፡ ስም ፡ አድርጎ ፡ ስለመጠቀም ፡ የንግድ ፡ ሕጉን ፡ ቁ ፡ ፲፴፯ን ፡ ይመለከቷል ።

አንድ ፡ ሰው ፡ ልዩ ፡ ያልሆነ ፡ ምልክት ፡ በመጠቀም ፡ ሕዝቡ ፡ ይህን ፡ ስም ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ከዚህ ፡ ሰው ፡ እቃዎች ፡ ጋር ፡ የተገናኘ ፡ አድርጐ ፡ ከገመተ ፡ ይህ ፡ ምልክት ፡ ተፈላጊውን ፡ ልዩነት ፡ ሊያገኝ ፡ ይችላል[5] ። ሆኖም ፡ አንድ ፡ ምልክት ፡ ልዩነቱን ፡ ሊያጣ ፡ ይችላል ፤ ለምሳሌ ፡ አንድ ፡ ምልክት ፡ ተወዳጅ ፡ ከመሆኑ ፡ የተነሳ ፡ ላንድ ፡ የተለየ ፡ እቃ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ተመሳሳይ ፡ ለሆኑት ፡ እቃዎች ፡ ጭምር ፡ መለያ ፡ ሆኖ ፡ ካገለገለ ፡ (ማለት ፡ "ሀ" ፡ የሚለው ፡ ፊደል ፡ ካንድ ፡ የቢራ ፡ ዓይነት ፡ ጋር ፡ መዛመዱ ፡ ቀርቶ ፡ በጠቅላላ ፡ ለቢራ ፡ ጥቅም ፡ ሲውል) ፡ ማለት ፡ ነው[6] ። ልዩ ፡ በሆኑና ፡ በሕግ ፡ መጠበቅ ፡ ባለባቸው ፡ ምልክቶችና ፡ ልዩ ፡ ባልሆኑት ፡ ምልክቶች ፡ ያለው ፡ መለያየት ፡ በጣም ፡ ግልጽ ፡ ባለመሆኑ ፡ በሌሎች ፡ አገሮች ፡ በርከት ፡ ያሉ ፡ የፍርድ ፡ ቤት ፡ ክሶችን ፡ አስከትሏል ።

በብዙ ፡ ሕጐች ፡ መሠረት ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ልዩ ፡ በሆኑ ፡ አንዳንድ ፡ ምልክቶች ፡ በሕግ ፡ እንደ ፡ ንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ ሆነው ፡ እንዳይሠራባቸው ፡ ክልክል ፡ ነው ፤ ለምሳሌ ፡ አርማዎች ፤ ሰንደቅ ፡ ዓላማዎች ፤ መለዮዎች ፡ ወይም ፡ ሌሎች ፡የመንግሥት ፡ ወይም ፡ በመንግሥታት ፡ መካከል ፡ የተቋቋሙ ፡ የዓለምአቀፍ ፡ ድርጅቶች ፤ ወይም ፡ የሕዝብን ፡ ጸጥታና ፡ ሞራል ፡ የሚጐዱ ፡ ምልክቶች[7] ።

ሕጉ ፡ ለንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክቶች ፡ የሚሰጠውን ፡ ጥበቃ ፡ ከማየታችን ፡ በፊት ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆኑትን ፡ ምልክቶች ፡ ለይተን ፡ እንወቅ ። ከነዚህም ፡ ውስጥ ፡ ነጋዴ ፡ የሚነግድበት ፡ ስምና ፡ የንግድ ፡ ማስታወቂያ ፡ ስሌዳ ፡ ሳይሆኑ ፡ አይቀሩም ። ነጋዴ ፡ የሚነግድበት ፡ ስምና ፡ የንግድ ፡ ማስታወቂያ ፡ ስሌዳ ፡ እንደ ፡ የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ የአንድን ፡ ሰው ፡ የንግድ ፡ ክፍሉን ፡ ከሌሎች ፡ ሰዎች ፡ ንግድ ፡ ለመለየት ፡ የሚያስችሉ ፡ ልዩ ፡ ምልክቶች ፡ ናቸው ። ነገር ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ከንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ የሚለዩበት ፡ ነገር ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ የተወሰኑና ፡ የተዘረዘሩ ፡ ናቸው ። ነጋዴ ፡ የሚነግድበት ፡ ስም ፡ ማለት ፡ "ነጋዴ ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ የንግድ ፡ መደብሩን ፡ ጥቅም ፡ የሚያስገኝበትን ፡ ስምና ፡ የንግድ ፡ መደብሩንም ፡ ዐይነት ፡ ለይቶ ፡ የሚያስረዳ ፡ ነው"[8] ። በነጋዴው ፡ ወረቀቶች ፡ ላይ ፡ የሚገኝ ፡ ከመሆኑም ፡ ሌላ ፡ የራሱ ፡ ስም ፡ ወይም ፡ ከሃሳብ ፡

---

5. ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቀጥር ፡ ፩ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ለዓይነት ፡ የወጣውን ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ ያወዳድሯል፡- የሚከተሉት ፡ እንደ ፡ ንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ሆነው ፡ አይቆጠሩም ፡-

(ሀ) የአንድን ፡ የንግድ ፡ ዕቃ ፡ ዓይነት ፡ መጠንና ፡ ብዛት ፡ ዓላማን ፡ ዋጋንና ፡ የጂኦግራፊ ፡ መሠረቱን ፡ (ማለትም ፡ የመጣበትን ፡ አገር) ፡ ለማመልከት ፡ በአጠቃላይ ፡ ሁኔታ ፡ የዋሉ ፡ ምልክቶች ፤

(ለ) ጥበቃ ፡ በሚፈለግበት ፡ አገር ፡ ቋንቋ ፡ ውስጥ ፡ የተለመዱ ፡ ወይም ፡ በዚያ ፡ አገር ፡ ሕጋዊና ፡ የማይለወጡ ፡ የንግድ ፡ ልማዶች ፡ ውስጥ ፡ የተዘወተሩ ፡ በአጠቃላይ ፡ አኳኋን ፡ ጥቅም ፡ ላይ ፡ የዋሉ ፡ ምልክቶች ፤

ሐ/ በቁጥር ፡ ፩ ፡ ትርጉም ፡ መሠረት ፡ የመለያ ፡ ምልክቶች ፡ ያልሆኑ ። በእነዚህ ፡ ሁኔታዎች ፡ ውስጥ ፡ ሁሉ ፤ የንግድ ፡ ምልክቱ ፡ ይገባኛል ፡ የሚለው ፡ ወገን ፡ የንግድ ፡ ምልክቱ ፡ በእርግጥ ፡ የመለያ ፡ መሆኑን ፡ የማረጋገጥ ፡ መብት ፡ ይኖረዋል ።

6. ሌስ ፡ ላደስ ፡ "ትራንስፎርሜሽን ፡ ኦፍ ፡ ኤ ፡ ትሬድማርክ ፡ ኢንቱ ፡ ኤ ፡ ጀኔሪክ ፡ ተርም ፡ ኢን ፡ ፎሬን ፡ ካንትሪስ "ዘ ፡ ትሬድማርክ ፡ ሪፖርተር ፡ ቮልዩም ፡ ፵ ፡ (፲፱፻፶፯) ፡ ገጽ ፡ ፻፺፭ ፡ ውስጥ ፡ ይህን ፡ ችግር ፡ ለማስወገድ ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ አገሮች ፡ ውስጥ ፡ ስለተወሰዱት ፡ እርምጃዎች ፡ የተሰጠውን ፡ ማብራሪያ ፡ ይመለከቷል ። ዳግም ፡ ኢ ፡ አፍነር ፡ "ድራፍት ፡ ሞዴል ፡ ሎ ፡ ፎር ፡ ዴቬሎፒንግ ፡ ካንትሪስ ፡ ኦን ፡ ማርክስ ፡ ትሬድ ፡ ኔምስ ፡ ኢንድኬሽንስ ፡ ኦፍ ፡ ሶርስ ፡ ኤንድ ፡ አንፌር ፡ ኮምፐቲሽን ፡ እን ፡ አፕሬ ይዛል ፡ "ዘ ፡ ትሬድማርክ ፡ ሪፖርተር ፡" ቮልዩም ፡ ፶፯ ፡ (፲፱፻፷፭) ገጽ ፡ ፭፻፴፯ ።

7. ሞዴል ፡ ሎ ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁ ፡ ፩ ፡ የተጠቀሰው ፡ አንቀጽ ፡ ፫ ።

8. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፻፴፭/፮ ። ሕጉ ፡ ስለንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ ሲናገር ፡ "የኩባንያ ፡ ስም" ፡ በሚል ቃል ፡ ተጠቅሟል ፡ ሆኖም ፡ የዚህ ፡ ጥቅም ፡ ከንግድ ፡ ስሙ ፡ ተግባር ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ ነው ። ቁጥሮች ፡ ፪፻፹ ፡ ፪፻፺፯ ፡ ፫፻፭ንና ፡ ፭፻፲፱ን ፡ ይመለከቷል ።

የፈለቀ ፡ ስም ፡ ሲሆን ፡ ይችላል[9] ። የንግድ ፡ ማስታወቂያ ፡ ሰሌዳ ፡ ማለት ፡ "የንግድ ፡ መደብር ፡ በሚከናወንባቸው ፡ ስፍራዎች ፡ ላይ ፡ የሚውል ፡ ስም ፡ ምልክት ፤ የንግዱ ንም ፡ መደብ ፡ ዓይነት ፡ ለይቶ ፡ የሚያስረዳ ፡ ጽሑፍ ፡ ነው"[10] ። የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምል ክቱ ፤ ነጋዴው ፡ የሚነግድበት ፡ ስምና ፤ የንግድ ፡ ማስታወቂያ ፡ ሰሌዳው ፡ አንድ ፡ ሊሆኑ ፡ ይችላሉ ። ሆኖም ፡ ሊለያዩም ፡ ይችላሉ ። ነጋዴው ፡ የሚነግድበት ፡ ስም ፡ እንዲሁ ፡ አንድ ፡ ስም ፡ ሲሆን ፤ የንግድ ፡ ማስታወቂያ ፡ ሰሌዳው ፡ በሚነግድበት ፡ ቦታ ፡ የሚለጠፍ ፡ ወይም ፡ የሚሰቀል ፡ ምልክት ፡ ነው ፤ የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክቱ ፡ ደግሞ ፡ ከሚሠራው ፡ እቃ ፡ ጋር ፡ የሚያያዝ ፡ ወይም ፡ የእቃው ፡ ክፍል ፡ ወይንም ፡ በጠቅላ ላው ፡ እቃውን ፡ የሚመለከት ፡ ነገር ፡ ነው ።

ሌሎች ፡ ተመሳሳይ ፡ ስሞችም ፡ የሚከተሉት ፡ ናቸው ፡— ያገልግሎት ፡ ምልክት ፤ የሕብረት ፡ ወይም ፡ አጠቃላይ ፡ ምልክትና ፡ እቃው ፡ የተሰራበትን ፡ ቦታ ፡ የሚያሳይ፡ ማመልከቻ ። እነዚህም ፡ እንደ ፡ የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ የተወ ሰኑ ፡ አይደሉም ። ያገልግሎት ፡ ምልክት ፡ ማለት ፡ "አንድ ፡ ሰው ፡ የሚያቀርበውን ፡ አገልግሎት ፡ ሌሎች ፡ ሰዎች ፡ ከሚያቀርቡት ፡ አገልግሎት ፡ ለመለየት ፡ የሚሆን ፡ ምልክት ፡ ነው"[11] ። ለምሳሌ ፤ ለጭነት ፡ በሚያገለግሉት ፡ መኪናዎች ፡ ላይ ፡ የሚገ ኘው ፡ ስም ፡ ወይም ፡ አንድ ፡ የልብስ ፡ ንጽሕና ፡ መስጫ ፡ ባጠባቸው ፡ ልብሶች ፡ መሸ ፈኛ ፡ ላይ ፡ የሚገኘው ፡ ስም ፡ ያገልግሎት ፡ ምልክት ፡ ማለት ፡ ነው ። ያገልግሎት ፡ ምልክቶች ፡ በንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክቶች ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ በመጠኑ ፡ አዲስ ፡ ምዕራፍ ፡ ከፍተዋል[12] ። የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክቶች ፡ ለዕቃዎች ፡ እንደሚሰጡት ፡ ጥበቃ ፡ ሁሉ ፡ እነዚህ ፡ ያገልግሎት ፡ ምልክቶችም ፡ ለአገልግሎቶች ፡ ተመሳሳይ ፡ ጥበቃ ፡ ስለሚሰጡ ፡ ያንዳንድ ፡ አገሮች ፡ ሕጎች ፡ እንደ ፡ የንግድ ፡ ልዩ ፡ ምልክቶች ፡ አድርገው ፡ ያመለክ ቷቸዋል ። ሆኖም ፤ እኩል ፡ ጥበቃ ፡ አይሰጧቸውም[13] ። የማሕበር ፡ ወይም ፡ የትብብር ፡ ምልክት ፡ የሚባለው ፡ "አንድ ፡ ማኅበር ፡ በማኅበረተኞቹ ፡ አማካኝነት ፡ የሚጠራ ፡ እቃ ፡ (ወይም ፡ እቃዎችን) ፡ ወይም ፡ የሚሰጥ ፡ አገልግሎት ፡ (ወይም ፡ አገልግሎቶች) ፡ የመነጨበትን ፡ ቦታ ፡ ለይቶ ፡ በማመልከት ፡ የሚጠቀምበት ፡ ምልክት ፡ ነው"[14] ። የዚህም ፡ ምሳሌ ፡ በአንድ ፡ የሠራተኛ ፡ ማኅበር ፡ አማካኝነት ፡ የተሠሩት ፡ እቃዎች ፡ ላይ ፡ የሚያያዘው ፡ ምልክት ፡ ወይም ፡ አንድ ፡ እቃ ፡ ተፈላጊውን ፡ ደረጃ ፡ የያዘ ፡ ለመ ሆኑ ፡ የሚያስረዱ ፡ ምልክት ፡ ደረጃን ፡ በሚቆጣጠረው ፡ ድርጅት ፡ የሚለጠፈው ፡ ምልክት ፡ ነው ። እነዚህም ፡ በብዙ ፡ አገሮች ፡ በሕግ ፡ የተጠበቁ ፡ ናቸው ። የአገር ፡ ምንጭ ፡ ምልክት ፡ አንድ ፡ እቃ ፡ የት ፡ እንደተሠራ ፡ ያመለክታል ። ይህም ፡ በጣም ፡

---

9. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁ ፡ ፩፻፴፮ ።

10. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁ ፡ ፩፻፶/፩ ። ዳግም ፡ "የሚነገድበት ፡ የተለየ ፡ የንግድ ፡ የማስታወቂያ ፡ ሰሌዳ ፡" ተብሎ ፡ ይጠራል ፡ ቁጥሮች ፡ ፲፭/በ፲፭፯/፪(ለ) ።

11. ሞዴል ፡ ሎ ፡ ከላይ ፡ በማስታወቂያ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ የተጠቀሰው ፡ ቁጥር ፡ ፲፪ ።

12. ደብልዩ ፡ ዳረንበርግ ፡ "ትሬድ ፡ ማርክ ፡ ፕሮቴክሽን ፡ ኢንድ ፡ አንፌር ፡ ትሬዲንግ ፡ (አልባኒ ፡ ኒውዮርክ ፡ ማቲው ፡ ቤንደር ፡ ፲፱፻፶፭ ፡ ገጽ ፡ ፫፻፴፯ ። ዳሎዝ ፡ ኢንሳይክሎፒዲያ ፡ ዠሪዲክ ፡ ሬፖርተር ፡ ደ ፡ ድሮ ፡ ኮሜርሲየል ፡ ኤ ፡ ዴ ፡ ሶስየት ፡ (ፓሪስ — ዳሎዝ — ቮልዩም ፡ ፪ ፡ ማርክ ። ደ ፡ ፋብሪክ ፡ ኤደ ፡ ሰርቪስ ፡

13. ቁጥር ፡ ፫) ። ኢ፡አፍነር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፫ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ገጾች ፡ ፪፴፰-፪፵፩ ፡ ይመለከቷል ። ለዓይነት ፡ ሕግ ፡ የተዘጋጀው ፡ (ሞዴል ፡ ሎ) ፡ የአገልግሎት ፡ ምልክቶችን ፡ እንደ ፡ ንግድ ፡ ምልክቶች ፡ አድርጎ ፡ ይቆጥራቸዋል ፡ ሞዴል ፡ ሎ ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ የተጠቀሰው ፡ ቁጥር ፡ ፲፪ና ፡ ገጽ ፡ ፳፩ ።

14. ሞዴል ፡ ሎ ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ የተጠቀሰው ፡ ቁጥር ፡ ፲፫ ። ይህም ፡ በአንድ ፡ አገሮች ፡ ውስጥ ፡ "የተመሰከረለት ፡ የንግድ ፡ ምልክት/ሰርተፊኬሽን ፡ ትሬድ ፡ ማርክ" ፡ ተብሎ ፡ ይጠራል ፡ ለምሳሌም ፡ በ፲፱፻፴፰ቱ ፡ የኢንግሊዝ ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፴፯ ፡ ሃልስበሪስ ፡ ስታትዩትስ ፡ ኦፍ ፡ ኢንግላንድ ፡ (ሁለተኛው ፡ እትም) ፡ ቮል ፡ ፳፭ ፡ ገጽ ፡ ፩፹ ፡ ፪፻፲፰ ።

አስፈላጊ ፣ የሚሆነው ፣ እቃው ፣ የተሠራበት ፣ ደረጃውን ፣ ወይንም ፣ ጠባዮችን ፣ የሚወስን ፣ ሲሆን ፣ ነው ፤ ለምሳሌ ፤ የወይን ፣ ጠጅ ፦ በብዙ ፣ አገሮች ፤ በኢትዮጵያም ፣ ጭምር ፤ የሀሰት ፣ የቦታ ፣ ምንጭ ፣ ምልክት ፣ እንዳይሠራበት ፣ በሕግ ፣ ክልክል ፣ ነው ።[15]

አንዱ ፣ ነጋዴ ፣ የሌላውን ፣ የንግድ ፣ ልዩ ፣ ምልክቱን ፣ የራሱ ፣ አስመስሎ ፣ ቢሠራበት ፣ ምን ፣ አለበት ? ሕብረተ ፣ ሰቡ ፣ ይህን ፣ አይፈቅድም ፤ ምክንያቱም ፣ በቦታው ፣ ነዋሪዎች ፣ መካከል ፣ ሚዛናዊና ፣ የቅን ፣ ልቦና ፣ ሥራን ፣ ለማዳበር ፣ ስለሚፈለግ ፣ ነው ። በንግድ ፣ መልክ ፣ የሚሠሩትን ፣ እቃዎች ፣ የሚገዙት ፣ ሰዎችም ፣ በመታለል ፣ ያልፈለጉትን ፣ እቃ ፣ ለመግዛት ፣ አይሹም ። ይህ ፣ እንዳይሆን ፣ ከሁሉም ፣ ይበልጥ ፣ ጉዳዩ ፣ የሚመለከተው ፣ ግን ፣ ነጋዴውን ፣ ነው ። የአንድ ፣ ንግድ ፣ ደህንነት ፣ የተመሠረተው ፣ በደንበኞቹ ፣ ላይ ፣ ነው ። አንድ ፣ እቃ ፣ ላይ ፣ የሚገኘው ፣ የንግድ ፣ ምልክት ፣ በሌላ ፣ እቃ ፣ ላይ ፣ ከሚገኘው ፣ የንግድ ፣ ምልክት ፣ ጋራ ፣ ከተመሳሰለ ፣ አንድ ፣ ነገር ፣ የሁለቱም ፣ እቃዎች ፣ ሠሪ ፣ አንድ ፣ ነው ፣ ብሎ ፣ ይገምት ፣ ይሆናል ። እቃዎቹ ፣ አንድ ፣ ዓይነት ፣ ከሆኑ ፣ ግዥው ፣ ለልዩ ፣ ልዩ ፣ በሠሪዎቹ ፣ መካከል ፣ ይከፋፈላል ። ምንም ፣ እንኳን ፣ እቃዎቹ ፣ ትንሽ ፣ ለየት ፣ ያሉ ፣ ቢሆኑም ፤ አንዱ ፣ ከሌላው ፣ በደረጃ ፣ ዝቅ ፣ ያለ ፣ ከሆነ ፣ የተሻለው ፣ ዕቃ ፣ ዝና ፣ ዝቅ ፣ ሊል ፣ ይችላል ።[16]

በሕግ ፣ የንግድ ፣ ልዩ ፣ ምልክት ፣ ጥበቃ ።

የንግድ ፣ ሕግ ፣ ቁጥር ፣ ፩፻፵፭ ፣ እንደሚለው ፣ በአንድ ፣ የንግድ ፣ ምልክት ፣ የመጠቀም ፣ መብትን ፣ የያዙት ፣ የኢንዱስትሪ ፣ ባለቤትነት ፣ መብቶች ፣ "በልዩ ፣ ሕጎች ፣" መሠረት ፣ ይተዳደራሉ[17] ። የንግድ ፣ ምልክቶችን ፣ የሚመለከት ፣ በአሁኑ ፣ ጊዜ ፣ ሥራ ፣ ላይ ፣ የዋለ ፣ የኢትዮጵያ ፣ ልዩ ፣ ሕግ ፣ የለም ። ሆኖም ፣ አሁን ፣ በሥራ ፣ ላይ ፣ ያሉ ፣ ሕጎች ፤ ማለት ፣ በተለይም ፣ የንግድ ፣ ሕግ ፣ ቁጥር ፣ ፩፻፴፫ ፣ እና ፣ የወንጀለኛ ፣ መቅጫ ፣ ሕግ ፣ ቁጥር ፣ ፮፻፸፩ ፤ የአንድን ፣ ሰው ፣ የንግድ ፣ ምልክት ፣ የራሱ ፣ አስመስሎ ፣ ከሠራ ፣ ለተጐዳው ፣ ሰው ፣ የፍትሐ ፣ ብሔርና ፣ የወንጀል ፣ መፍትሔ ፣

---

15. ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፩ ፣ በተጠቀሰው ፣ ሞዴል ፣ ሕግ ፣ ቁጥር ፣ ፲፭ ፣ ውስጥ ፣ እንደሆነው ፣ ሁሉ ፣ ሐሰተኛ ፣ በሆኑ ፣ ዕቃዎች ፣ የመጡበትን ፣ ስፍራ ፣ በሚያመለክት ፣ ጽሑፍ ፣ መጠቀም ፣ በኢትዮጵያ ፣ ውስጥ ፣ እንደሚያስቀጣ ፣ በወንጀለኛ ፣ መቅጫ ፣ ሕግ ፣ ቁጥር ፣ ፮፻፸፩ ፣ በግልጽ ፣ ተደንግጓል ።
16. የደንበኞችን ፣ መደናገር ፣ ከማስቀረት ፣ በስተቀር ፣ አንድ ፣ ነጋዴ ፣ የምልክቱን ፣ "ተውጦ ፣ መቅረት ፣ (ዳይሉሽን) ፣ የመከላከል ፣ ፍላጎት ፣ ይኖረዋል ። ስለ ፣ አንድ ፣ የንግድ ፣ ምልክት ፣ ተውጦ ፣ መቅረት ፣ (ዳይሉሽን)" ፣ ከታች ፣ ማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፴፫ና ፣ ተያይዞ ፣ ያለውን ፣ ጽሑፍ ፣ ይመለከቷል ።
17. የቁጥር ፣ ፩፻፵፭ ፣ የእንግሊዝኛው ፣ ቅጅ ፣ እንደሚከተለው ፣ ይነበባል ፦ ቁጥር ፣ ፩፻፵፭ ፦ የኢንዱስትሪ ፣ ባለቤትነት ፣ (ባለሀብትነት) ፣ መብቶች ፣ መጠበቂያ ፦

(፩) የንግድ ፣ መደብር ፣ የተመዘገበ ፣ የመፈልሰም ፣ መብትን ፣ የንግድ ፣ ምልክቶችን ፣ ሥዕሎችንና ፣ ሞዴሎችን ፣ የሚመለከት ፣ የኢንዱስትሪ ፣ ባለቤትነት ፣ መብት ፣ ሊኖረው ፣ ይችላል ።

፪/ የኢንዱስትሪ ፣ ባለቤትነት ፣ መብቶች ፣ በልዩ ፣ ሕጎች ፣ ድንጋጌዎች ፣ ሥር ፣ ይውላሉ ።

በይበልጥ ፣ ትክክለኛ ፣ የሆነ ፣ የመጀመሪያው ፣ (ኦሪጅናል) ፣ የፈረንሳይኛውና ፣ የመደበኛው ፣ የአማርኛው ፣ ቅጆዎች ፣ "ፓተንትስ" ፣ የሚለው ፣ ቃል ፣ ትርጉም ፣ "የኢንዱስትሪ ፣ ባለሀብትነት ፣" የሚለው ፣ ነው ። በተጨማሪም ፣ ይኸው ፣ ትርጉም ፣ በቁጥር ፣ ፩፻፵፭/፩(መ) ፣ ውስጥ ፣ ለሚገኘው ፣ "ፓተንትስ ፣" በሚለው ፣ ቃል ፣ ውስጥም ፣ ሊሠራ ፣ ይችላል ፣ ዳግም ፣ በቁጥር ፣ ፩፻፵፭/፩ ፣ ውስጥ ፣ የሚገኘው ፣ "የተመዘገበ" ፣ የሚለው ፣ ቃል ፣ የሚገልጸው ፣ የመፈልሰፍ ፣ መብት ፣ "የሚለውን ፣ ቃል ፣ እንጂ ፣" የንግድ ፣ ምልክቶች ፣ ሥዕሎችና ፣ ሞዴሎች ፣ "የሚለውን ፣ ሐረግ ፣ አለመሆኑን ፣ ይገነዘቧል ። ይህም ፣ በአማርኛውና ፣ በፈረንሳይኛው ፣ ቅጆዎች ፣ ውስጥ ፣ ይበልጥ ፣ ግልጽ ፣ ሆኖ ፣ ይገኛል ። በዚህ ፣ ጽሑፍ ፣ ውስጥ ፣ የተጠቀሰው ፣ የንግድ ፣ ሕግ ፣ የፈረንሳይኛው ፣ ቅጂ ፣ "ኮድ ፣ ደ ፣ ኮሜርስ ፣ ደ ፣ ለ ፣ ኤምፓየር ፣ ዲ ፣ ኢትዮፒ ፣ ደ ፣ ፲፱፻፷፪ ፣ (ፓሪስ ፣ ሊብሬር ፣ ጄኔራል ፣ ደ ፣ ድሮ ፣ ኤ ፣ ደ ፣ ዡሪስፕሩደንስ ፣ ፲፱፻፷፫) ነው ።

ይሰጣሉ[18] ። በተጨማሪም ፡ የንግድና ፡ ኢንዱስትሪ ፡ ሚኒስቴር ፡ የንግድ ፡ ምልክ ቶች ፡ መዝገብ ፡ እንድይዝ ፡ ይገደዳሉ ። በሕግ ፡ እንዲጠበቁ ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ መመዝገብ ፡ አለባቸው ፡ የሚል ፡ ሕግ ፡ የለም ፤ ሆኖም ፡ ለዚህ ፡ ጥበቃ ፡ መዝገብ ፡ ማስፈለጉን ፡ የሚመለከት ፡ በቅርብ ፡ የተወሰነ ፡ ክስ ፡ አለ ።

፩/ የንግድ ፡ ሕግ ፤ ቁጥር ፡ ፩፻፴፫ ፤

የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥሮች ፡ ፩፻፴፪—፩፻፴፬ ፡ ተገቢ ፡ ባልሆነ ፡ የንግድ ፡ የውድድር፡ ሥራ ፡ የሚፈጸሙትን ፡ ጥፋቶች ፡ የሚመለከቱ ፡ ናቸው ። ተገቢ ፡ ያልሆነ ፡ የንግድ ፡ የውድድር ፡ ሥራን ፡ የሚመለከቱት ፡ ድንጋጌዎች ፡ የንግድ ፡ ምልክታቸው ፡ በማስመ ሰል ፡ ለተወሰደባቸው ፡ ሰዎች ፡ መፍትሔ ፡ እንደሚሰጡ ፡ ግልጽ ፡ ነው[19] ።

አንድ ፡ ነጋዴ ፡ ደንበኞች ፡ እስካሉት ፡ ወይም ፡ እስኪኖሩት ፡ ድረስ ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፴ ፡ አማካኝነት ፡ "ደንበኛ ፡ ገበያተኛ ፡" የተባለ ፡ ዋጋ ፡ አለው ። በቅን ፡ ልቡና ፡ በተመሠረተ ፡ ውድድር ፡ የተነሣ ፡ የአንድ ፡ ነጋዴ ፡ ደንበኛ ፡ ገበያተ ኛነት ፡ ሊቀንስ ፡ ይችላል ። ለምሳሌ ፤ ተወዳዳሪዎቹ ፡ ከሱ ፡ የተሻለ ፡ እቃ ፡ ወይም ፡ አገልግሎት ፡ ለገበያ ፡ በማቅረብ ፡ ደንበኞቹን ፡ ሊወስዱበት ፡ ይችላሉ ። ምንም ፡ እንኳን ፡ የነጋዴው ፡ ደንበኛ ፡ ገበያተኛነት ፡ የጠፋው ፡ ተወዳዳሪዎቹ ፡ አውቀው ፡ በፈ ጸሙት ፡ ተግባር ፡ ቢሆንም ፡ ይህ ፡ የተፈቀደ ፡ ነው[20] ። ነገር ፡ ግን ፡ የአንድ ፡ ተወዳዳ ሪን ፡ ደንበኛ ፡ ገበያተኛነት ፡ የሚቀንሱ ፡ ተግባሮች ፡ ከአግባብ ፡ ውጭ ፡ ተብለው ፡ ስለሚቆጠሩ ፡ በሕግ ፡ የተከለከሉ ፡ ናቸው ። በዚህም ፡ አነጋገር ፡ የንግድ ፡ ተግባር ፡ እንደ ፡ ጨዋታ ፡ ነው ። ተጫዋቾቹ ፡ በሕጉ ፡ መሠረት ፡ በቅን ፡ ልቡና ፡ መጫወት ፡

18. አስፈላጊ ፡ ከሆኑት ፡ አንቀጾች ፡ ውስጥ ፡ አንዳንዶቹ ፡ ከዚህ ፡ በታች ፡ በተገቢው ፡ ቦታዎች ፡ ላይ ፡ ተጠቅሰው ፡ ይገኛሉ ፡ በተለዩ ፡ ሁኔታዎች ፡ ውስጥ ፡ ሊሠራባቸው ፡ የሚቻሉት ፡ ቁጥሮች ፡ ገለጻ፡ ከዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ አንጻር ፡ ውጭ ፡ ነው ።

19. የተለየ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ሕግ ፡ ቢኖርም ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ድንጋጌዎች ፡ ተጨማሪ ፡ መድኅን ፡ የሚሰጡ ፡ ይሆናሉ ፡ ለምሳሌ ፡ በፈረንሳይ ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ በተለይ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ሕጉ ፡ በ፲፱፻፶፯ ዓ ፡ ም ፡ ከመሻሻሉ ፡ በፊት ፡ በንግድ ፡ ምልክት ፡ መመሳሰል ፡ የተጐዳ ፡ ሰው ፡ ሁለት ፡ መሠረታዊ ፡ የሆነ ፡ ዘዴዎችን ፡ ሊከተል ፡ ይችል ፡ ነበር ። እነዚህም ፡ በተለየው ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ ክስ ፡ መመሥረት ፡ ወይም ፡ የማይገባ ፡ ውድድርን ፡ የተመረኰዘ ፡ ክስ ፡ ማቅረብ ፡ ነበሩ ። የተለዩት ፡ ሕጎች ፡ አግባብነት ፡ የሌላቸው ፡ ሆነው ፡ በተገኙ ፡ ጊዜ ፡ የማይገባ ፡ ውድድርን ፡ በተመረኰዘው ፡ ክስ ፡ መጠቀም ፡ የሚቻል ፡ ሆኖ ፡ ሁለቱንም ፡ ክሶች ፡ መመሥረት ፡ ይቻላል ፡ ፒ ፡ ሩብየር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ የተጠቀ ሰውን ፡ ቮልዩም ፡ ፩ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፷ን ፡ ይመለከቷል ። ወደ ፡ ሐሰት ፡ መለወጥንና ፡ አስተላልፎ፡ መገኘ ትን ፡ የሚመለከቱትን ፡ ሁለቱን ፡ የእንግሊዝ ፡ አገር ፡ የክስ ፡ ሁኔታዎች ፡ በቲ ፡ ብላንኮ ፡ ሁዋይት ፡ ክርሲ ፡ ሎ ፡ አፍ ፡ ትሬድ ፡ ማርክስ ፡ ኤንድ ፡ ትሬድ ፡ ኔምስ ፡ (፱ኛው ፡ እትም ፡ ለንደን ፡ ስዊት ፡ ኤንድ ፡ ማክስዌል ፡ ፲፱፻፵፮)፡ ቁጥሮች ፡ ፩፻፲፪ና ፡ ፮፻፲፰ ፡ ውስጥ ፡ ያወዳድሯል ። ልዩ ፡ ሕግ ፡ በወጣ፡ ጊዜ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ የንግድ ፡ ምልክትን ፡ የሚመለከት ፡ ጠቅላላ ፡ መድኅን ፡ ሆኖ ፡ የመቆየቱ ፡ ጉዳይ ፡ በልዩው ፡ ሕግ ፡ ቃላት ፡ ላይ ፡ የተመሠረተ ፡ ይሆናል ።

የንግድ ፡ ስምና ፡ የንግድ ፡ ማስታወቂያ ፡ ምልክቶች ፡ እንዳይገለበጡ ፡ በማይገባ ፡ ውድድር ፡ ድንጋ ጌዎች ፡ በግልጽ ፡ መሆናቸውን ፡ ይገነዘቧል ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥሮች ፡ ፪፻፷/፪ ፡ ፪፻፷፫/፪ ፡ ፪፻፶፩/፪ ። በተጨማሪም ፡ ለለንግድ ፡ ምልክቶችና ፡ የማይረባ ፡ ውድድር ፡ ዶክተር ፡ ቡሐጅያር ፡ በአዘናው ፡ አለሜና ፡ በሲንጀር ፡ የስፌት ፡ መኪና ፡ ኩምፓኒ ፡ ሊሚትድ ፡ ጉዳይ ፡ ውስጥ ፡ በተለይ ፡ በጸፉት ፡ የፍርድ ፡ ሀሳብ ፡ ላይ ፡ የሰጡትን ፡ ግሩም ፡ መግለጫ ፡ (ጠ.ን.ነ. ፍርድ ፡ ቤት ፡ ፲፱፻፶፯) ፡ የኢት/ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ቮልዩም ፡ ፪ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፷ ፡ ላይ ፡ ይመለከቷል ።

20. ፒ ፡ ሩብየር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ ላይ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ቮል ፡ ፩ ፡ ቁጥሮች ፡ ፪፻፲ ፡ ፪፻፷ን ፡ በፈረንሳይ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ባሕረ-ሀሳብ ፡ ክመብቶች ፡ መተላለፍ ፡ ባሕረ - ሀሳብ ፡ የሚለይበትን ፡ በመግለጽ ፡ የተተፈውን ፡ ይመለከቷል ፡

አለባቸው ። የንግድ ፡ ጨዋታን ፡ የሚመለከቱት ፡ ሕጐች ፡ አብዛኛውን ፡ የሚገኙት ፡ የማይገባ ፡ የውድድር ፡ ሥራን ፡ በሚከለክሉት ፡ ድንጋጌዎች ፡ ውስጥ ፡ ነው[21] ።

በቁጥር ፩፻፴፫ (፩) መሠረት ፡ የማይገባ የውድድር ፡ ሥራ ፡ ማለት ፡ በጠቅላላው ፡ "በንግድ ፡ ሥራ ፡ ከሐቀኝነት ፡ አደራረግ ፡ ውጭ ፡ የሚሠራው ፡ የውድድር ፡ ሥራ ፡ ሁሉ ፡" ነው ። በተለይም ፡ በቁጥር ፡ ፩፻፴፫ ፡ (፪) መሠረት ፡-[22]

"የማይገቡ ፡ የውድድር ፡ ሥራዎች ፡ ተብለው ፡ የሚቆጠሩትም ፡ በተለይ ፡ የሚከተሉት ፡ ናቸው ።

(ሀ) አንድ ፡ ተወዳዳሪ ፡ የሆነው ፡ የንግድ ፡ ቤት ፡ በሚሠራው ፡ ሥራ ፡ ወይም ፡ በሚያወጣው ፡ እቃ ፡ ለማሳከር ፡ ሲባል ፡ በማናቸውም ፡ አኳኋን ፡ የሚሠሩት ፡ የውድድር ፡ ሥራዎች ፡ ሁሉ ፡ ናቸው[23]" ።

የሚቀጥለው ፡ ውይይት ፡ ንዑስ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ (ሀ) ን ፡ በተለይ ፡ የሚመለከት ፡ ቢሆንም ፡ የማይገባ ፡ የውድድር ፡ ሥራ ፡ በንዑስ ፡ ቁጥር ፡ (፩) አማካኝነት ፡ የተሰጠውን ፡ ጠቅላላ ፡ አባባል ፡ ማስታወስ ፡ ይገባል ። የማይገቡ ፡ የውድድር ፡ ሥራዎች ፡ በንዑስ ፡ ቁጥር ፡ (፪) ከተዘረዘሩት ፡ የተከለከሉ ፡ ተግባሮች ፡ ሌላ ፡ ተግባሮችን ፡ ያጠቃለለ ፡ ቢሆንም ፤ ለይቶ ፡ ለመወሰን ፡ ግን ፡ አዳጋች ፡ ነው ። ተገቢ ፡ ያልሆኑ ፡ የንግድ ፡ ሥራዎችን ፡ ለመወሰን ፡ የአንድ ፡ የንግድ ፡ አካባቢ ፡ ባሕሎችን ፡ መመልከትና ፡ በዚሁ ፡ መሠረት ፡ የቶቹ ፡ ተግባሮች ፡ በቅን ፡ ልቦና ፡ እንደተሠሩ ፡ መወሰን ፡ ያስፈልጋል[24] ። ይህም ፡ ሲባል ፡ አንድ ፡ ዳኛ ፡ ለቀረበለት ፡ ጉዳይ ፡ የሚቀርቡለት ፡ ማስረጃዎችን ፤ የዘመኑንና ፡ የአካባቢውን ፡ ሁኔታ ፡ አይቶ ፡ አመዛዝኖ ፡ ለመፍረድ ፡ መቻሉን ፡ ያስረዳናል ።

የሰውን ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ እንደራስ ፡ አድርጐ ፡ መጠቀም ፡ "አንድ ፡ ተወዳዳሪ ፡ የሆነው ፡ የንግድ ፡ ቤት ፡ በሚሠራው ፡ ሥራ ፡ ወይም ፡ በሚያወጣው ፡ እቃ ፡" ላይ ፡ መሳሳትን ፡ ሊያስከትል ፡ ስለሚችል ፡ ንዑስ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ (ሀ) ፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ ልዩ ፡ አግባብነት ፡ አለው ። እርግጥ ፡ ነው ፡ የማስመሰሉ ፡ ድርጊት ፡ መሳሳትን ፡ ለማስከተል ፡ በግድ ፡ በንግድ ፡ ምልክት ፡ መልክ ፡ መሆን ፡ የለበትም ። ይህ ፡ መሳሳት ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ የሌላውን ፡ ሰው ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ እንደራሱ ፡ መለዮ ፡ ወይም ፡ ምል

---

21. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፴፩ ።

22. "በተለይ" ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ በፈረንሳይኛውና ፡ በአማርኛው ፡ የቁጥር ፡ ፻፴፫/፪ ፡ መግቢያ ፡ ሐረግ ፡ ቅጆዎች ፡ ውስጥ ፡ የሚገኝ ፡ ነው ። የእንግሊዝኛው ፡ ቅጅ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ጠቅላላ ፡ መንፈሱ ፡ ተመሳሳይ ፡ ውጤትን ፡ የሚያስገኝ ፡ ትርጉምን ፡ የሚጠይቅ ፡ ሆኖ ፡ ቢገኝ ፡ ይህንን ፡ ቃል ፡ አልያዘም ። ይህም ፡ ማለት ፡ አንድ ፡ ድርጊት ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ በንዑስ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ ሥር ፡ ተዘርዝሮ ፡ ባይገኝ ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ሆኖ ፡ ሊቆጠር ፡ መቻሉን ፡ ያሳያል ፡ ከዚህም ፡ የተነሳ ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ትርጉም ፡ ተለዋዋጭ ፡ በሆነው ፡ የንግድ ፡ ልማድ ፡ ውስጥ እንደልብ ፡ እየገባ ፡ ሊሠራበት ፡ ፡ የሚያስችለውን ፡ ደረጃ ፡ ይዟል ።

23. በቁጥር ፡ ፩፻፴፫ ፡ ውስጥ ፡ የተሰጠው ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ትርጓሜ ፡ የኢንዱስትሪ ፡ ሀብትን ፡ ለመጠበቅ ፡ ተሻሽሎ ፡ ከወጣው ፡ ከ፲፰፻፹፫ ፡ የፓሪሱ ፡ ስምምነት ፡ (ኮንቬንሽን ፡ አፍ ፡ ፓሪስ) ፡ ቁጥር ፡ ፲ለ ፡ ሁለተኛውና ፡ ሦስተኛው ፡ ንዑስ ፡ ክፍሎች ፡ መስመር ፡ ፩ና ፡ ፪ ፡ ጋር ፡ የተመሳሰለ ፡ ነው ። የመጀመሪያ ፡ የሆነው ፡ የፈረንሳይኛው ፡ ቅጅና ፡ መደበኛ ፡ (ኦፊሲየል) ፡ የሆነው ፡ የእንግሊዝኛው ፡ የዚህ ፡ ስምምነት ፡ ትርጉም ፡ በ፲፱፻፶፰ ፡ ከተደረገው ፡ መሻሻል ፡ ጋር ፡ በዩናይትድ ፡ ስቴትስ ፡ ትሪትሲስ ፡ ኤንድ ፡ አዘር ፡ ኢንተርናሽናል ፡ አግሪመንትስ ፡ ቮል ፡ ፲፫(፲፱፻፶፱) ፡ ገጽ ፡ ፩(ቁጥር ፡ ፲/ለ/ ገጽ ፡ ፲፩ና ፡ ፴፮ ፡ ላይ ፡ ይገኛል) ፡ ላይ ፡ ታትመው ፡ ወጥተዋል ። የዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ደራሲ ፡ እንደሚያውቀው ፡ ከሆነ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የዚህ ፡ ስምምነት ፡ አባል ፡ አይደለችም ።

24. ፒ ፡ ሩብየር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ የተጠቀሰው ፡ ቮል ፡ ፩ ፡ ቁጥሮች ፡ ፻፲፬ ፡ ፻፲፮ ። እሱም ፡ በቁጥር ፡ ፻፲፬ ፡ ውስጥ ፡ ይህ ፡ መሠረት ፡ ሀሳብ ፡ የቁጥር ፡ ፻፴፫ ፡ ምንጭ ፡ በሆነው ፡ በፓሪሱ ፡ ስምምነት ፡ ቁጥር ፡ ፲/ለ ፡ ውስጥ ፡ እንደሚገኝ ፡ ያስገነዝባል ። (ከላይ ፡ ማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፳፫ን ፡ ይመለከቷል ።)

ክት ፡ አድርጎ ፡ ሲሠራበት ፡ ሊደርስ ፡ ይችላል ፤ ለምሳሌ ፡ እንደ ፡ ነጋዴው ፡ የሚነግድበት ፡ ስም ፤ የንግድ ፡ ማስታወቂያ ፡ ሰሌዳ ፤ ወይም ፡ ያገልግሎት ፡ ምልክት ፡ የመሳሰሉ ፡ ሊሆኑ ፡ ይችላሉ ።

የንግድ ፡ ምልክትን ፡ የራስ ፡ አስመስሎ ፡ መገልገል ፡ የሚያስከትለው ፡ ዋና ፡ አደጋ ፡ በደንበኞች ፡ ላይ ፡ የሚደርሰው ፡ መሳሳት ፡ ነው ። አንድ ፡ ተግባር ፡ በሕግ ፡ ተጠያቂነትን ፡ የሚያስከትለው ፡ ደንበኞችን ፡ ሊያሳስት ፡ መቻሉ ፡ ብቻ ፡ በቂ ፡ ስለሚሆን ፡ ነው ፤ ምንም ፡ እንኳን ፡ በእርግጥ ፡ ሰውን ፡ ለማሳሳቱ ፡ ማስረጃ ፡ ማቅረብ ፡ ለማሳሳት ፡ መቻሉን ፡ ለማስረዳት ፡ ቢረዳም ፡ የተሳሳቱትን ፡ ሰዎችን ፡ ማቅረብ ፡ ተፈላጊ ፡ አይደለም ። የዚህ ፡ ድንጋጌ ፡ የፈረንሣዩ ፡ ትርጉም ፡ ቃል ፡ በቃል ፡ ሲተረጐም ፡ "በማናቸውም ፡ አኳኋን ፡ ለማሳከር ፡ ሲባል ፡ የሚሠሩ ፡" ይላል[25] ።

አሁን ፡ ያለው ፡ የእንግሊዝኛ ፡ ትርጉም ፡ አንቀጹ ፡ ሊኖረው ፡ የታሰበውን ፡ ትርጉም ፡ የያዘ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ፤ የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ይህ ፡ የተሻለው ፡ አተረጓጐም ፡ ነው። መሳከር ፡ መኖሩን ፡ በርግጥ ፡ ማስረዳት ፡ ቀርቶ ፡ መሳከር ፡ ሊደርስ ፡ መቻሉን ፡ ማሳየት ፡ በቂ ፡ መሆኑን ፡ ማረጋገጥ ፡ ከሳሹ ፡ ሊያስረዳ ፡ ማቅረብ ፡ የነበረበትን ፡ ከባድ ፡ የማስረጃ ፡ ግዴታን ፡ አቃልሎለታል ። በተጨማሪም ፡ የደንበኞች ፡ መሳከር ፡ መፈራቱን ፡ ደጋግሞ ፡ ያስታውሳል ። ይህም ፡ ተመሳሳይ ፡ ምልክቶችን ፡ በምንመረምርበት፡ ጊዜ ፡ መመጠኛ ፡ አድርገን ፡ መውሰድ ፡ የሚገባን ፡ ተራው ፡ ገዢን ፡ መሆኑን ፡ ያመለክተናል ።[26]

መሳከር ሊኖር ፡ ይችላል ፡ ብለን ፡ ለመወሰን ፡ መገኘት ፡ ያለበት ፡ የመመሳሰል፡ መጠን ፡ በያንዳንዱ ፡ ሁኔታ ፡ የተለያየ ፡ ነው ። እርግጥ ፡ ነው ፡ ትክክለኛ ፡ ግልባጭ ፡ ሲገኝ ፡ ሁልጊዜ ፡ መሳከር ፡ ሊኖር ፡ ይችላል ፡ ማለት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ምልክቶቹ ፡ በግድ ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ መሆን ፡ እንደሌለባቸው ፡ ግልጽ ፡ ነው ። ምንም ፡ እንኳን ፡ የተራው ፡ ገዢ ፡ ጠባይ ፡ ከሚገዛው ፡ እቃ ፡ ጋራ ፡ ተለዋዋጭ ፡ ሊሆን ፡ ቢችልም ፡ ቀኑን ሙሉ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ምልክቶችን ፡ በማመዛዘን ፡ አያጠፋም ፤ ጥቃቅን ፡ ነገሮችን ፡ በቀላሉ ፡ ይረሳዋል ። እቃ ፡ ሊገዛ ፡ በወጣ ፡ ጊዜ ፡ የንግድ ፡ ምልክቱን ፡ ጥቃቅን ፡ ክፍሎች ፡ ሳይመረምር ፡ ራሱ ፡ ሊመርጥ ፡ ይችላል ፤ ወይም ፡ ሻጩ ፡ ሊሰጠው ፡ ይችላል ። የውጭ ፡ አገር ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ በጠቅላላ ፡ እንጂ ፡ ክፍል፡ በክፍል ፡ መመዛዘን ፡ እንደሌለባቸው ፡ ይስማማሉ ። ምልክቶችን ፡ ጐን ፡ ለጐን ፡ አቁሞ ፡ ልዩነቶችን ፡ መፈልግ ፡ ተገቢ ፡ አይደለም ፤ ዳኛው ፡ ራሱን ፡ ዝንጉና ፡ አስተዋይ ፡ ባልሆነው ፡ ተራ ፡ ገዢ ፡ ቦታ ፡ አድርጎ ፡ መሳከር ፡ ሊኖር ፡ መቻሉን ፡ መወሰን፡ አለበት[27] ።

በዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ላይ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዳኞች ፡ በተለያዩ ፡ አመለካከት ፡ ተጠቅመዋል ። በአዛናው ፡ አለሜ ፤ ይግባኝ ፡ ባይና ፤ የሴንጀር ፡ የስፌት ፡ መኪና ፡ ኩባንያ ፤

---

25. ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፳፫ ፡ የተጠቀሰው ፡ የፓሪሱ ፡ ስምምነት ፡ ቁጥር ፡ ፲ለ ፡ ንዑስ ፡ ክፍሎች ፡ ፫ና ፡ ፭ ።
26. ኢ ፡ አፍነር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፫ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ገጽ ፡ ፩፻፮-፩፻፯ ፡ ይመለከቷል ።
27. ከዚያው ፡ በዚህ ፡ ነጥብ ፡ ላይ ፡ የተሰጠው ፡ የአፍነር ፡ አስተያየት ፡ ዘልዩ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ መሳከርን ፡ በሚያስከትል ፡ መመሳሰል ፡ ምክንያት ፡ የንግድ ፡ ምልክቶችን ፡ ምዝገባ ፡ ለማሠረዝ ፡ ወይም ፡ ለማስቀረት ፡ የሚደረገውን ፡ ክስ ፡ የሚመለከት ፡ ነው ። ሆኖም ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ በሚያስከትለውም ፡ መሳከር ፡ ውስጥ ፡ ሊሠራባቸው ፡ የሚቻል ፡ ይመስላል ።

መልስ ፡ ሰጭ[28] ፤ ላይ ፤ እንደተመለከተው ፤ ምልክቶቹ ፡ የተሰሩት ፡ በአውሮፓውያን ፤ ካፒታል ፤ " S" በሚባለው ፡ ፊደል ፡ ዙሪያ ፡ ነበር ፤ የቤንዟር ፡ በፊደሉ ፡ ማሀል ፤ አንዲት ፡ ሴትዮ ፡ በመኪና ፡ ስትሰፋና ፡ በፊደሉ ፡ መስመር ፡ ላይ ፡ "የቤንዟር ፡ የስፌት ፡ መኪናዎች ፡" የሚል ፡ ጽሑፍ ፡ ያለበት ፡ ሲሆን ፡ የአቶ ፡ አዛናው ፡ ደግሞ ፤ በፊደሉ ፡ ውስጥ ፡ የስፌት ፡ መኪና ፤ እላዩ ፡ ላይ ፡ ዘውድ ፡ ሲገኝ ፡ ከፊደሉ ፡ ቀጥሎ ፤ "ሳባ ፡ የስፌት ፡ መኪና ፡ መደብር ፡" የሚሉት ፡ ቃላት ፡ ይገኛሉ ። እንደ ፡ ጠቅላይ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ከሆነ ፡ የንግድ ፡ ምልክቶቹ ፡ "አንዱ ፡ ከአንዱ ፡ ጋራ ፡ የማይመሳሰሉ ፡ መልካቸውና ፡ አሰራራቸው ፡ የተራራቀ ፡ ስለሆነ ፡ ማንንም ፡ ሊያሳስት ፡ የማይችል ፡ ሁለቱም ፡ በየበኩላቸው ፡ ልዩ ፡ የሆነ ፡ መለዮ ፡ ያላቸው ፡ምልክቶች ፡" ናቸው ። ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ በምልክቶቹ ፡ መካከል ፡ ስላለው ፡ ልዩነት ፡ በጥብቅ ፡ ከማመኑ ፡ የተነሣ ፡ "ክሱን ፡ በሕግ ፡ አሳብቦ ፡ ወይም ፡ አስመስሎ ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ተወዳዳሪውን ፡ ለማጥቃት ፡" የቀረበ ፡ ነው ፡ ሲል ፡ ገልጾ ፡ ከሳሹ ፡ ተከሳሹን ፤ "በማይገባ ፡ ክስ ፡ ባጉላላበት ፡ ስለ ፡ ኪሣራ ፡" እንዲከፍል ፡ ፈርዶበታል[29] ። ዶክተር ፡ ቡሐጅያር ፡ የተለዩበትን ፡ የፍርድ ፡ አስተያየት ፡ ሲሰጡ ፡ ሁለቱም ፡ ወገኖች ፡ የተጠቀሙባቸው ፡ "S" የሚባሉ ፡ ፊደሎች ፡ በማናቸውም ፡ አኳኋን ፡ ፈጽሞ ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ ነው ፡ (አይለያዩም) ፡" ብለዋል ። ሃሳባቸውንም ፡ በመቀጠል ፡ "ይሁንና ፡ ከነዚሀ ፡ ጥቃቅን ፡ ልዩነቶች ፡ በቀር ፡ በነዚሀ ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ጐልቶ ፡ የሚታየውና ፡ ዓይን ፡ የሚማርከው ፡ ፊደል ፡ "ኤስ" ፡ ነው ። ይኸውም ፡ "ኤስ" ፡ "S" እና የስፌት ፡ መኪናውም ፡ ሲጨመር ፡ — መሳሳትንና ፡ ማሳከርን ፡ "ያስከትል ፡ ይሆናል፡ ብለዋል[30] ። በመጀመሪያ ፡ ክሱ ፡ በቀረበበት ፡ በከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ አስተሳሰብ ፡ ከሆነ ፡ የአቶ ፡ አዛናው ፡ ምልክት ፡ "በቀለሙ ፡ ሆነ ፡ በፊደሉ ፡ ቅርጽ ፡ ከአመልካች የንግድ ፡ ምልክት ፡ የተቀዳ ፡ ዓይነተኛ ፡ ግልባጭ ፡" ነው ፡ ብሎ ፡ ወስኖታል[31] ። እነዚህን ፡ ፍርዶች ፡ የሚለያቸው ፡ ዓይነተኛ ፡ ግልባጭ ፡" ነው ፡ ብሎ ፡ ወስኖታል ። እነዚህን ፡ ፍርዶች ፡ የሚለያቸው ፡ ዋናው ፡ ጥያቄ ፡ እንደሚመስለው ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ የንግድ ፡ ምልክቶችን ፡ በሚያወዳድርበት ፡ ጊዜ ፡ ጥቃቅን ፡ ክፍሎችን ፡ ምን ፡ ያሀል ፡ በቅርብ ፡ ማየት ፡ እንዳለበት ፡ የሚለው ፡ ጥያቄ ፡ ነው ።

ስለ ፡ አንድ ፡ ነጋዴ ፡ "የንግድ ፡ ቤት ፡ (የ) ሚሠራው ፡ ሥራ ፡ ወይም ፡ (የ) ሚያወጣው ፡ ዕቃ ፡" መሳከር ፡ አለ ፡ ለማለት ፡ እንድንችል ፡ እቃዎቹ ፡ የተመሳሰሉ ፡ ወይም ፡ የተገናኙ ፡ መሆን ፡ አለባቸው ። እቃዎቹ ፡ በተቀራረቡ ፡ መጠን ፡ ገዢው ፡ ወይም ፡ ደንበኛው ፡ ምንጫቸው ፡ ወይም ፡ ሠሪው ፡ አንድ ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ ማሰቡ ፡ ይበልጥ ፡ እየተረጋገጠ ፡ ይሄዳል ፤ (ለምሳሌ ፡ በቢራና ፡ በወይን ፡ ጠጅ ፡ ያለው ፡ ግንኙነትና ፡ በመኪናና ፡ በቢራ ፡ ያለውን ፡ ግንኙነትን ፡ አወዳድር)[32] ። በቁጥር ፡ ፩፻፴፫ ፡ መሠረት ፡ ነጋዴዎቹ ፡ ተወዳዳሪ ፡ መሆን ፡ አለባቸው ፤ ተወዳዳሪ ፡ ናቸው ፡ ለማለትም፡ በእቃዎቹ ፡ መካከል ፡ ግንኙነት ፡ ወይም ፡ ተመሳሳይነት ፡ እንዲኖር ፡ አሁንም ፡ ይፈለጋል ።

---

28. የጠ.ን.ን. ፍ/ቤት ፤ ፲፱፻፷ ፡ የኢት. ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ቮል. ፪ ፤ ገጽ ፡ ፪፻፩ ፤ የከፍተኛው ፡ ፍ/ቤት ፤ አዲስ ፡ አበባ ፤ ፲፱፻፶፯ ፤ የኢት. ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ቮል ፤ ፪ ፤ ገጽ ፤ ፪፻፳፫ ፤ የሰጠውን ፡ ፍርድ ፤ በመለወጥ ፡ የሰጠው ፡ ውሳኔ ።
29. የኢት. ሕግ ፤ መጽሔት ፡ ቮል ፤ ፪ ፤ ገጽ ፡ ፪፻፳፬ ።
30. የኢት. ሕግ ፤ መጽሔት ፡ ቮል ፤ ፪ ፤ ገጽ ፤ ፪፻፳፮ ።
31. የኢት. ሕግ ፤ መጽሔት ፤ ቮል ፤ ፪ ፤ ገጽ ፤ ፪፻፳፰ ።
32. የንግድ ፤ ዕቃዎችን ፡ መመሳሰል ፤ ስለማመዛዘን ፤ በኢ ፤ ኦፍነር ፤ ክሳይ ፤ በማስታወሻ ፤ ቁጥር ፤ ፫ ፤ የተጠቀሰው ፤ ገጽ ፤ ፭፻-፭፫ ፤ ላይ ፡ የተሰጠውን ፤ መግለጫ ፤ ይመለከቷል ።

ምንም ፡ እንኳን ፡ እቃዎቹ ፡ ጭራሽ ፡ የማይመሳሰሉ ፡ ቢሆኑና ፡ መሳከር ፡ ሊኖር ፡ ባይችልም ፡ አንድ ፡ ነጋዴ ፡ የንግድ ፡ ምልክቱ ፡ ሌላ ፡ ሰው ፡ ተጠቅሞበት ፡ "ስሙን ፡ ሊቀንስበት" ፡ ስለሚችል ፡ ይህን ፡ ለማስከልከል ፡ ይፈልግ ፡ ይሆናል ፡ ብሎ ፡ ማስታወስ ፡ ይገባል ። ይህ ፡ "ስም ፡ መቀነስ ፡" የሚለው ፡ አባባል ፡ የተመሠረተው ፡ አንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ የአንድ ፡ እቃ ፡ መለያ ፡ ነው ፤ ስለዚህም ፡ የንግድ ፡ ምልክቱ ፡ በታየ ፡ ቁጥር ፡ እቃውን ፡ ያስታውሳል ፡ በሚለው ፡ አስተሳሰብ ፡ ላይ ፡ ነው። ነጋዴው ፡ ተጠቀመ ፡ የሚባለው ፡ የንግድ ፡ ምልክቱ ፡ የራሱን ፡ እቃ ፡ ለሰው ፡ ሲያስታውስ ፡ እንጂ ፡ ሌሎች ፡ ብዙ ፡ እቃዎችን ፡ ሲያስታውስ ፡ አይደለም ። ምልክቱ ፡ ይበልጥ ፡ ከብዙ ፡ ሌሎች ፡ እቃዎች ፡ ጋራ ፡ በተዛመደ ፡ ቁጥር ፡ የነጋዴውን ፡ እቃ ፡ ማሳየቱ ፡ እየቀነሰ ፡ ይሄዳል ። በተጨማሪም ፡ ምልክቱ ፡ ዝቅ ፡ ያለ ፡ ደረጃ ፡ ላለው ፡ እቃ ፡ ጥቅም ፡ ላይ ፡ ከዋለ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ይህ ፡ ልዩ ፡ ዓይነትም ፡ ቢሆን ፡ ሕዝቡም ፡ ያንን ፡ ምልክት ፡ ከዝቅተኛው ፡ እቃ ፡ ጋራ ፡ በማዛመድ ፡ ይህን ፡ ምልክት ፡ ካላቸው ፡ እቃዎች ፡ ጋራም ፡ ያገናኘዋል ። በመጨረሻም ፤ ይህ ፡ "የስም ፡ ማደባለቅ ፡ ወይም ፡ መቀነስ ፡" የአንድ ፡ ምልክት ፡ ልዩ ፡ የመሆን ፡ ጠባዩን ፡ በመግፈፍ ፡ ይህ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ በሕግ ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ጥበቃ ፡ እንዲሰጠው ፡ ለማድረግ ፡ ሳያዳግት ፡ ወይም ፡ የማይቻል ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ፤ ምክንያቱም ፡ አንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክትም ፡ በሕግ ፡ እንዲጠበቅ ፡ ልዩ ፡ የመሆን ፡ ጠባይ ፡ እንዲኖረው ፡ ያስፈልጋል ። መሳከር ፡ ሊደርስ ፡ ቢችልም ፡ ባይችል ፤ ይህ ፡ "ስም ፡ ማደባለቅ ፡ ወይም ፡ መቀነስ" የሚገጥመን ፡ ምልክቱ ፡ ባልሆነ ፡ እቃ ፡ ላይ ፡ በጥቅም ፡ ሲውል ፡ ስለሆነ ፤ አንድ ፡ ነጋዴ ፡ "ስም ፡ ማደባለቅን ፡ ወይም ፡ መቀነስን ፡" ለማስቀረት ፡ ያለው ፡ ፍላጐት ፡ የሚረካው ፡ ተወዳዳሪው ፡ ነጋዴ ፡ የራሱ ፡ ባልሆነ ፡ ምልክት ፡ "ከመጠቀም ፡ ሲታገድለት ፡ ነው ።

ለምሳሌ ፡ ያህል ፡ ለቢራና ፡ ለአውቶሞቢሎች ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ ምልክት ፡ ቢሰጥ በሁለቱ ፡ መካከል ፡ የሚያሳስት ፡ ሁኔታ ፡ እንደማይፈጠር ፡ ሁሉ ፡ የዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ መሳሳት ፡ አለመኖር ፡ የንግድ ፡ ምልክቱ ፡ የሚረክስበትን ፡ ሁኔታ ፡ ያጠብበዋል ። ባንዳንድ ፡ አገሮች ፡ ውስጥ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ የንግድ ፡ ምልክቶችን ፡ መርከስ ፤ አደናጋሪ ፡ ባይሆንም ፡ እንኳ ፡ የማይፈቅዱ ፡ ሆነው ፡ ቢታዩም ፤ ይህ ፡ ዓይነቱ ፡ አስተሳሰብ ፡ እምብዛም ፡ ተቀባይነትን ፡ አላገኘም[33] ። በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፻፴፫ ፡ ፪ (ሀ) ላይ ፡ እንደተመለከተው ፡ የንግዱ ፡ ምልክት ፡ አደናጋሪ ፡ መሆን ፡ ስላለበትና ፤ ውድድሩም ፡ በተመሳሳይ ፡ ዕቃዎች ፡ መካከል ፡ እንዲሆን ፡ አስፈላጊ ፡ ስለሆነ ፤ ዕቃዎቹ ፡ የተለያዩ ፡ ከሆኑ ፡ በቁጥር ፡ ፩፻፴፫ ፡ መሠረት ፡ የንግድ ፡ ምልክቶችን ፡ እንዳይረክሱ ፡ ለመጠበቅ ፡ አይቻልም ።

ከንግድ ፡ ምልክቶችና ፡ ከሚሠሩት ፡ ዕቃዎችም ፡ ጠባይ ፡ ሌላ ፡ ደንበኞችን ፡ የሚያደናግሩ ፡ ብዙ ፡ ነገሮች ፡ አሉ ። ለምሳሌ ፡ በይግባኝ ፡ ላይ ፡ አዛናው ፡ አለሜና ፡ በመልስ ፡ ሰጪ ፡ ሐላፊነቱ ፡ የተወሰነ ፡ የቤንጀር ፡ የስፌት ፡ መኪና ፡ ኩባንያ ፡ መካከል ፡ በነበረው ፡ ክርክር ፡ የማይገባ ፡ ተወዳዳሪ ፡ በመባል ፡ ክስ ፡ የቀረበበት ፡ ይግባኝ ባይ ፡ የራሱን ፡ ሥራ ፡ ከመጀመሩ ፡ በፊት ፡ የመልስ ፡ ሰጪ ፡ ተቀጣሪ ፡ ሆኖ ፡ ይሠራ ፡ የነበረና ፡ ሥራውን ፡ ከጀመረም ፡ በኋላ ፡ የንግድ ፡ ምልክቱን ፡ ለጥፎ ፡ ሥራውን ፡

33. ኢ ፡ አፍንር ፡ ክላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፫ ፡ የተጠቀሰው ፡ ገጽ ፡ ፹፰ ። በዩናይትድ ፡ ስቴትስ ፡ ውስጥ ፡ ስለሚገኘው ፡ ተውጦ ፡ የመቅረት ፡ ጽንስ ፡ ሀሳብ ፡ ስለተሰጠ ፡ አስተያየት ፡ "ዲሉሽን ፡ ትሬድማርክ ፡ እንፍሪንጅመንት ፡ አርዊል ፡ ኦ ፡ ዘ ፡ ዊስፐ ፡" ሃርቫርድ ፡ ሎ ፡ ሪቪው ፡ ቮልዩም ፡ ፹፯ ፡ (፲፱፻፸፬) ፡ ገጽ ፡ ፩፻፳ ፡ ይመለከቷል ። በተጨማሪም ፡ ሼክተር ፡ ክላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፮ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ይመለከቷል ።

ያካሄድ ፡ የነበረው ፡ መልስ ፡ ሰጪው ፡ ወደ ፡ ሌላ ፡ ቦታ ፡ ከመዛወሩ ፡ በፊት ፡ ይሠራ በት ፡ ከነበረው ፡ ሕንፃ ፡ ውስጥ ፡ ነበር ። የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይህንኑ ፡ ተገን ዝቦ ፡ የሚያሳስት ፡ ነገር ፡ ሊኖር ፡ ይችላል ፡ ሲል ፡ ፈረደ[34] ።

ቁጥር ፡ ፩፻፴፫ ፡ ተፈጻሚነት ፡ የሚኖረው ፡ ተወዳዳሪዎች ፡ በሚፈጽሙት ፡ ተገቢ ባልሆነ ፡ ሥራ ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ተወዳዳሪዎች ፡ የሚባሉት ፡ ተመሳሳይ ፡ ደንበኞ ችን ፡ ለመሳብ ፡ ወይም ፡ በሌላ ፡ አነጋገር ፡ በአንድ ፡ ገበያ ፡ ውስጥ ፡ እቃቸውን ፡ ለመ ሸጥ ፡ የሚሞክሩ ፡ ነጋዴዎች ፡ ናቸው ። ባሁኑ ፡ አነጋገር ፡ ይህም ፡ ሦስት ፡ ዐበይት ፡ ክፍሎችን ፡ ይይዛል ፤ ተወዳዳሪዎቹ ፡ ተመሳሳይ ፡ ውጤቶችን ፡ (ሸቀጦችን) በአንድ ፡ አካባቢ ፡ (ሥፍራ) ፤ በአንድ ፡ ጊዜ ፡ መሸጥ ፡ አለባቸው[35] ። (፩) ጫፍ ፡ የሚያመርተው ፡ ሰው ፡ አውቶሞቢሎች ፡ ከሚሠራው ፡ ሰው ፡ ጋር ፡ በውድድር ፡ ላይ ፡ አይደለም ። ሆኖም ፡ ውድድር ፡ አለ ፡ ለማለት ፡ የሚሠሩት ፡ እቃዎች ፡ ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ የተመሳ ሰሉ ፡ እንዲሆኑ ፡ አያሻም ። ጠጅ ፡ ጣይው ፡ ከቢራ ፡ ጠማቂው ፡ ወይም ፡ እንዲያውም አልኮልነት ፡ ከሌላቸው ፡ መጠጦች ፡ አዘጋጅ ፡ ጋር ፡ በውድድር ፡ ላይ ፡ ሊሆን ፡ ይች ላል ። (፪) በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ብቻ ፡ ቢራ ፡ የሚሸጠው ፡ ሰው ፡ በፈረንሣይ ፡ አገር፡ ውስጥ ፡ ብቻ ፡ ቢራ ፡ ከሚሸጠው ፡ ሰው ፡ ጋር ፡ በውድድር ፡ ላይ ፡ አይደለም ። ግን ፡ ውድድሩ ፡ የሚካሄድበት ፡ ሥፍራ ፡ የስፋት ፡ መጠን ፡ በተለይም ፡ በንግዱ ፡ ሥራ ፡ መጠን ፡ በሚያወጣው ፡ እቃ ፡ ዓይነትና ፡ ወደፊትም ፡ ደንበኞች ፡ ሊሆኑት ፡ በሚች ሉት ፡ ሰዎች ፡ አንፃር ፡ ሲታይ ፤ የተለያየ ፡ ይሆናል ። በእንቅስቃሴ ፡ ረገድ ፡ በሰዎ ችና ፡ በእቃዎች ፡ ላይ ፡ የደረሰው ፡ ለውጥ ፤ ውድድሩ ፡ ከየት ፡ ጀምሮ ፡ የት ፡ እንደሚ ያቆም ፡ ለመናገር ፡ በተለይም ፡ አስቸጋሪ ፡ ያደርገዋል ። ለምሳሌ ፡ አንድ ፡ የቢራ ፡ ጠማቂ ፡ ቢራውን ፡ አስመራ ፡ ውስጥ ፡ ብቻ ፡ ቢሸጥና ፡ አንድ ፡ ሌላ ፡ የቢራ ፡ ጠማቂ ፡ ደግሞ ፡ ቢራውን ፡ በአዲስ ፡ አበባ ፡ ውስጥ ፡ ብቻ ፡ ቢሸጥ ፤ በጠቅላላው ፡ አነጋገር ፡ ሁሉ ፡ ርስ ፡ በርሳቸው ፡ በውድድር ፡ ላይ ፡ አይደሉም ። ነገር ፡ ግን ፡ የንግድ ፡ ምልክ ትን ፡ በመቅዳት ፡ ረገድ ፡ በውድድር ፡ ላይ ፡ አይደሉም ፡ ማለት ፡ ስህተት ፡ ይሆናል ፡ በአ ሥመራና ፡ በአዲስ ፡ አበባ ፡ መካከል ፡ በሚዘዋወረው ፡ ሕዝብ ፡ ቁጥር ፡ እየጨመረ ፡ በሄደ ፡ ቁጥር ፡ ተዘዋዋሪዎቹ ፡ ደንበኞች ፡ እቃው ፡ የት ፡ እንደተሠራ ፡ ግር ፡ ሊላቸው ፡ ይችላል ። ከዚህም ፡ አልፎ ፡ አንዳንድ ፡ እቃዎች ፡ በአንዳንድ ፡ አካባቢ ፡ ውስጥ ፡ ተወዳጅነትን ፡ በማግኘት ፡ በቀላሉ ፡ አዲስ ፡ ገበያ ፡ ለማግኘት ፡ እንደሚችሉ ፡ መገን ዘብ ፡ ጠቃሚ ፡ ነው ። ውድድሩ ፡ ሊሰፋፋ ፡ የሚችልበትን ፡ ሥፍራ ፡ በቅድሚያ ፡ ማወቅ ፡ በንግድ ፡ ሥራ ፡ መስፋፋት ፡ ረገድ ፡ ሊረዳ ፡ ይችላል ። በንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ረገድ ፡ ይህ ፡ የውድድር ፡ ክልል ፡ እስከ ፡ ሀገሪቱ ፡ ድንበሮች ፡ ድረስ ፡ መስፋት ፡ አለ በት ፡ ለማለትም ፡ ይቻላል[36] ።

ቢሆንም ፡ ይህ ፡ የተደረገ ፡ እንደሆነ ፡ በተለያዩ ፡ ሥፍራዎች ፡ የሚኖሩ ፡ በተመ ሳሳይ ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ የሚጠቀሙ ፡ ነጋዴዎች ፡ ዕቃቸውን ፡ ለመሸጥ ፡ ከማቅረ ባቸው ፡ በፊት ፡ እያንዳንዳቸው ፡ ባንድ ፡ አካባቢ ፡ ውስጥ ፡ ብዙ ፡ ደንበኞችን ፡ አዘጋ

---

34. ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፳፰ ፡ የተጠቀሰው ፡ ጉዳይ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፺፰ ። የጠ.ን.ኦ. ፍ/ቤት ፡ የከፍተኛው ፡ ፍ/ቤት ፡ የሰጠውን ፡ ውሳኔ ፡ በሰወጠበት ፡ ጊዜ ፡ እነዚህን ፡ ፍሬ ፡ ጉዳዮች ፡ አላብራራቸውም ፡ ፍር ዱንም ፡ የመሠረተው ፡ ምልክቶቹ ፡ የተለያዩ ፡ ስለሆኑ ፡ መሳከርን ፡ አያስከትሉም ፡ ብሎ ፡ ባመነበት ፡ ሀሳብ ፡ ላይ ፡ ነው ።

35. ጂ ፡ ላጋርድ ፡ "አንፌር ፡ ኮምፐቲሺን ፡ ፍራንስ" ፡ በኤች ፡ ኤል ፡ ፒነር ፡ የተዘጋጀ ፡ ወርልድ ፡ አንፌር ፡ ኮምፒቴሽን ፡ ሎ ፡ (ሊይድን ፡ ሲጅቶፍ ፡ ፲፱፻፶፭) ፡ ቮል ፡ ፪ ፡ ገጽ ፡ ፬፻፸፱ ፡ ይመለከቷል ፡

36. ብሔራዊ ፡ ወሰኖች ፡ በንግድ ፡ ምልክት ፡ መብቶች ፡ ላይ ፡ ስለሚያስከትሉት ፡ ውጤት ፡ ከዚህ ፡ በታች ፡ ገጽ ፡ ፲፩ና ፡ ፲፫ ፡ ይመለከቷል ፡

ጅተው ፡ እንደሆን ፡ ችግር ፡ ሊፈጥር ፡ ይችላል ። አንድ ፡ ነጋዴ ፡ ምልክቱን ፡ እንዲለ ውጥ ፡ ወይም ፡ እንዲተው ፡ ማድረግ ፡ ተገቢ ፡ ላይሆን ፡ ይችላል ። ለዚህ ፡ ችግር ፡ አንዱ ፡ መፍትሔ ፡ አንድ ፡ ውሳኔ ፡ ከመስጠቱ ፡ በፊት ፡ የጥፋተኝነትን ፡ መጠን ፡ የማመዛዘኑ ፡ አስፈላጊነት ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። ይህም ፡ ከዚህ ፡ በታች ፡ ተገልጿል ። (፫) የሸያጭ ፡ እቃ ፡ ማቅረብ ፡ ሥራውን ፡ ያቆመ ፡ ወይም ፡ ገና ፡ መሸጥ ፡ ያልጀመረ ፡ ሰው ፡ ያንን ፡ እቃ ፡ ከሚሸጥ ፡ ሌላ ፡ ሰው ፡ ጋር ፡ በውድድር ፡ ላይ ፡ አይደለም ። እዚ ህም ፡ ላይ ፡ ቢሆን ፡ አስቸጋሪ ፡ የአተረጓጎም ፡ ጥያቄዎች ፡ ሊነሱ ፡ ይችላሉ ። አንድ ፡ ሰው ፡ ዕቃ ፡ ለመሸጥ ፡ ማቅረብን ፡ ወይም ፡ መሥራትን ፡ ለጊዜው ፡ ቢያቆምም ፡ ምል ክቱን ፡ በአእምሮ ፡ ግምት ፡ በቂ ፡ ነው ፡ እስከሚባልበት ፡ ድረስ ፡ ወይም ፡ እራሱ ፡ እስከሚተውበት ፡ ጊዜ ፡ ድረስ ፡ መጠበቅ ፡ የሚገባ ፡ ይመስላል ። እንዲሁም ፡ እቃውን ለመሸጥ ፡ ገና ፡ ገበያ ፡ ያላቀረበ ፡ ሰው ፡ አስቀድሞ ፡ ይህንኑ ፡ ለማድረግ ፡ ይረዳው ፡ ዘንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክቱንና ፡ እቃዎቹን ፡ ለሕዝብ ፡ በማስተዋወቅ ፡ ረገድ ፡ የወሰ ደው ፡ እርምጃ ፡ ካለ ፡ መብቱ ፡ በአእምሮ ፡ ግምት ፡ በቂ ፡ ነው ፡ እስከሚባልበት ፡ ጊዜ ፡ ድረስ ፡ መጠበቅ ፡ አለበት ፡ ለማለትም ፡ ይቻላል ።[37] የውድድሩ ፡ ሐሳብ ፡ እንደ ዚህ ፡ ያሉትን ፡ ሁኔታዎች ፡ መጨመሩ ፡ ግልጽ ፡ አይደለም ።

አንድ ፡ ሰው ፡ ሳያውቅ ፡ በቅን ፡ ልቡና ፡ ምልክቱን ፡ ከሌላ ፡ ሰው ፡ ምልክት ፡ ጋር ፡ ለማሳከር ፡ እስከሚችልበት ፡ ደረጃ ፡ ድረስ ፡ የተመሳሰለ ፡ ከሆነ ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ፈጽማል ፡ ተብሎ ፡ ጥፋተኛ ፡ መሆን ፡ አለበትን ? ወይስ ፡ ለቅን ፡ ልቡና ፡ ተቃራኒ ፡ በሆነ ፡ መንፈስ ፡ የሌላ ፡ ነጋዴ ፡ ምልክት ፡ መኖሩን ፡ እያወቀ ፡ ያንን ፡ ምል ክት ፡ በመቅዳት ፡ ደንበኞች ፡ በምልክቱ ፡ ተሳስተው ፡ ከተወዳዳሪው ፡ በመግዛት ፡ ፈንታ ፡ ከእርሱ ፡ ላይ ፡ እቃ ፡ እንዲገዙ ፡ አስቦ ፡ ያደረገው ፡ ለመሆኑ ፡ መረጋገጥ ፡ አለበትን ? ወይስ ፡ አንድ ፡ ማዕከላዊ ፡ መንገድ ፡ አለ ? ቁጥር ፡ ፩፻፴፫ ፡ ለእነዚህ ፡ ጥያ ቄዎች ፡ የተሟላ ፡ መልስ ፡ አይሰጥም ። ቁጥር ፡ ፻፴፫ ፡ (፩) አንድን ፡ አድራጐት ፡ የማ ይገባ ፡ ውድድር ፡ ታጣ ፡ ለማለት ፡ አድራጐቱ ፡ "ከሐቀኝነት ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ አደ ራረግ ፡ ውጭ ፡ የሚሠራ ፡" እንዲሆን ፡ ይጠይቃል ፤ "ሐቀኛ" የሚለው ፡ ቃል ፡ ግልጽ ፡ ካለመሆኑ ፡ የተነሳ ፡ የተለያየ ፡ ትርጉም ፡ ሊሰጠው ፡ ይችላል ። ቁጥር ፡ ፻፴፪ (፪) ስለ ፡ አእምሮ ፡ ሁኔታ ፡ (ቅን ፡ ልቡና) ፡ አይናገርም ፤ ቢሆንም ፡ በቁጥር ፡ ፻፴፫ ፡ (፩) ውስጥ ፡ የሚመደቡ ፡ ልዩ ፡ ምሳሌዎች ፡ የያዘ ፡ በመሆኑ ፡ "በንግድ ፡ ሥራ ፡ ከሐቀኝ ነት ፡ አደራረግ ፡ ውጭ" የሚለው ፡ የመጨረሻ ፡ መለኪያ ፡ በርሱ ፡ ውስጥ ፡ ተፈጻሚ ነት ፡ የሚኖረው ፡ ይመስላል ።

አንድ ፡ ሰው ፡ ለቅን ፡ ልቡና ፡ ተቃራኒ ፡ በሆነ ፡ መንገድ ፡ የንግድ ፡ ምልክቱ ፡ ደንበኞችን ፡ (ገበያተኞችን) ፡ እርሱ ፡ የሚያቀርበው ፡ እቃ ፡ የሌላ ፡ ሰው ፡ እንዲመስ ላቸው ፡ አስቦ ፡ ለማሳሳት ፡ ያደረገው ፡ ከሆነ ፡ ወይም ፡ አድራጐቱ ፡ ይህን ፡ ዓይነት ፡ ነገር ፡ የሚያስከትል ፡ መሆኑን ፡ አውቆና ፡ ይህንንም ፡ ውጤት ፡ ካስከተለ ፡ የማይገባ ውድድር ፡ መፈጸሙ ፡ ግልጽ ፡ ነው ። የሠራው ፡ በንዝህላልነት ፡ ቢሆንም ፡ እንኳ ፡ ጥፋተኛ ፡ መሆን ፡ አለበት ፤ ይህም ፡ የንግድ ፡ ምልክቱ ፡ ገበያተኞችን ፡ "ሊያሳስት ፡ እንደሚችል ፡ ያላወቁ ፡ ቢሆንም ፡ እንኳ ፡ ማወቅ ፡ የሚገባው ፡ ከሆነ ፡ ጥፋተኛ ፡ ከመ ሆን ፡ አያመልጥም ። ይህም ፡ ሊሆን ፡ የሚችለው ፡ በመሠረቱ ፡ ሌላ ፡ (የእርሱን ፡ የሚ መስል) የንግድ ፡ ምልክት ፡ መኖሩን ፡ ማወቅ ፡ ሲገባው ፡ ግን ፡ ሳያውቅ ፡ ሲቀር ፤ የን ግድ ፡ ምልክቱ ፡ የሚያሳስት ፡ ሆኖ ፡ ሳለ ፡ አያሳስትም ፡ ብሎ ፡ ሲያምን ፤ ወይም ፡ የሌ

37. ልማዳዊ ፡ ማስታወቂያዎችን ፡ ስለማውጣት ፡ ከታች ፡ ክፍል ፡ ፩ን ፡ ይመለከቷል ።

ላው ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ሕጋዊ ፡ ሆኖ ፡ ሳለ ፡ ሕጋዊ ፡ አይደለም ፡ ብሎ ፡ ሲያስብ ፡ ነው ። በንግድ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ በግልጽ ፡ የተመለከተ ፡ ባይሆንም ፡ እንኳ ፡ በንዝህላልነት ፡ መሳሳት ፡ የሚችል ፡ ሁኔታን ፡ መፍጠር ፡ የሚያስከትለው ፡ ኃላፊነት ፡ (ጥፋተኛነት) ፡ የሚመነጨው ፡ የማይገባ ፡ ውድድርን ፡ ለማስወገድ ፡ አቅዳቸው ፡ ከሆነው ፡ አናቅጽትና ፡ እነርሱም ፡ በሕጉ ፡ ቅንጅት ፡ ውስጥ ፡ ካላቸው ፡ መሠረታዊ ፡ ዓላማ ፡ ነው ።[38]

የማይገባ ፡ ውድድርን ፡ የሚከለክሉት ፡ ደንቦች ፡ ዋና ፡ ዓላማ ፡ ውድድሩ ፡ በትክክል ፡ መካሄዱን ፡ ማረጋገጥ ፡ ነው ።[39] ይህም ፡ ዓላማ ፡ በደንብ ፡ ሊሟላ ፡ የሚችለው ፡ ታስቦ ፡ እንደሚደረግ ፡ ነገር ፡ ሁሉ ፡ በንዝህላልነት ፡ የሚሠራ ፡ ድርጊትም ፡ የተከለከለ ፡ እንደሆነ ፡ ነው ። ነጋዴዎች ፡ የንግድና ፡ የመለያ ፡ ምልክቶቻቸውን ፡ በመምረጥ፡ ረገድ ፡ ብርቱ ፡ ጥንቃቄ ፡ እንዲያደርጉ ፡ ማበረታታት ፡ ያስፈልጋል ። አንድ ፡ ሰው ፡ የንግድ ፡ ምልክቱን ፡ ከብዙ ፡ የተለያዩ ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ለመምረጥ ፡ የሚችል ፡ በመሆኑ ፡ ጥንቃቄ ፡ ይውሰድ ፡ ማለቱ ፡ ከባድ ፡ ሸክም ፡ አይሆንም ።

የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ልዩ ፡ ዓይነት ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ የሚፈጸም ፡ ጥፋት ፡ ነው።[40] ከውል ፡ ውጭ ፡ ስለሚፈጠረው ፡ ጥፋተኝነት ፡ (ኃላፊነት) ፡ ጠቅላላ ፡ ደንቦች ፡ በፍትሐብሔር ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፲፫ ፡ ውስጥ ፡ ተመልክተዋል ። በቁጥር ፡ ፪ሺ፳፯ ፡ መሠረት ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ ለተፈጸመ ፡ ነገር ፡ ኃላፊነትን ፡ የሚያስከትለው ፡ ነገር ፡ ስሀተት፡ የሆነ ፡ ድርጊትና ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ራሱ ፡ ስህተት ፡ ባይሆንም ፡ በሕግ ፡ ከውል ፡ ውጭ፡ ለሚፈጸም ፡ ነገር ፡ ሐላፊነትን ፡ ያስከትላል ፡ የተባለ ፡ ድርጊት ፡ ነው ።[41] የማይገባ ፡ ውድድር ፡ በስህተት ፡ ላይ ፡ የተመሠረተ ፡ ዓይነተኛ ፡ ጥፋት ፡ ነው ።[42] በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ፳፱ ፡ (፩) ፡ መሠረት ፡ ስህተት ፡ “ሆን ፡ ተብሎ ፡ ወይም ፡ በንዝህላልነትና ፡ የተሠራ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ።” ምንም ፡ እንኳ ፡ እንደ ፡ እጅ ፡ እልፊት ፡ ባሉ ፡ አንዳንድ ፡ ወንጀሎች ፡ አሳብበ ፡ መሥራት ፡ (ሆን ፡ ብሎ ፡ ጉዳት ፡ ለማድረስ ፡ መሥራት) ፡ የወንጀሉ ፡ አካል ፡[43] ስለሆነ ፡ ሊፈጸም ፡ የሚቻለው ፡ ጥፋት ፡ በአንድ ፡ ብቻ ፡ የተወሰነ ፡ ቢሆንም ፡ በንግድ ፡ ሥራ ፡ ረገድ ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ለሚለው ፡ አገላለጽ ፡ ግልጽ ፡ ወሰን ፡ አልተደረገለትም ። በፍትሐብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ፶፯ ፡

38. ለምሳሌም ፡ በፈረንሳይ ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ በመጀመሪያ ፡ ለመጥፎ ፡ ሕሊና ፡ መኖር ፡ ማስረጃን ፡ ይጠይቁ ፡ ነበር ። አሁን ፡ ግን ፡ ቸልተኝነትን ፡ ማሳየት ፡ ብቻ ፡ በቂ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። ቅን ፡ ልቦናም ፡ ቢሆን ፡ (ከኪሣራ ፡ በመለየት ፡) የማገጃ ፡ ትዕዛዝን ፡ ለማግኘት ፡ እስከሆነ ፡ ድረስ ፡ በቂ ፡ መከላከያ ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ፡ ዳሉዝ ፡ ኢንሳይክሎፒዲያ ፡ ኮሜርሲያል ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፲፪ ፡ የተጠቀሰው ፡ ቮል ፡ ፩ ፡ ኮንከረንስ ፡ ደሎያል ፡ ኤ ፡ ኢሊሲት ፡ ቁጥሮች ፡ ፲፫-፲፯ ።

39. ፒ ፡ ሩብየር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ የተጠቀሰው ፡ ቮልዩ ፡ ፩ ፡ ቁጥር ፡ ፲፱ ።

40. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፻፴፫ ። የቁጥር ፡ ፻፴፫ ፡ የእንግሊዝኛው ፡ ቅጂ ፡ የሚከተለውን ፡ ይናገራል ፡ “አንድ ፡ ነጋዴ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፪ሺ፶፯ ፡ መሠረት ፡ ከጥፋት ፡ የሚቆጠር ፡ የውድድር ፡ ሥራን ፡ ፈጽሞ ፡ ከተገኘ ፡ ማንኛውም ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ ኪሣራ ፡ እንዲያገኝ ፡ ክስ ፡ ሊያቀርብበት ፡ ይችላል ።” በይበልጥ ፡ ትክክል ፡ የሆነው ፡ የፈረንሳይኛው ፡ ትርጉም ፡ “አንድ ፡ ነጋዴ ፡ ከጥፋት ፡ የሚቆጠር ፡ የውድድር ፡ ሥራን ፡ ፈጽሞ ፡ ከተገኘ ፡ ማንኛውም ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ በሆነ ፡ ኃላፊነት ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ፶፯ ፡ መሠረት ፡ ኪሣራ ፡ እንዲያገኝ ፡ ክስ ፡ ሊያቀርብ ፡ ይችላል ፡” የሚል ፡ መሆን ፡ አለበት ፡

41. የፍትሐ ፡ ብሔሩ ፡ ሕግ ፡ የእንግሊዝኛው ፡ ቅጂ ፡ “ፎ” ፡ የሚለውን ፡ የፈረንሳይኛ ፡ ቃል ፡ “ኦፌንስ” ብሎ ፡ ይተረጉመዋል ። የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥሮች ፡ ፻፴፪ና ፡ ፻፴፫ ፡ ይህንኑ ፡ የፈረንሳይኛ ፡ ቃል ፡ “ፎልት/ጥፋት ፡” ብለውታል ። በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ የተመረጠው ፡ ትርጉም ፡ “ፎልት/ጥፋት ፡” የሚለው ፡ ነው ።

42. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፻፴፪ ።

43. የፍትሐብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ ፴፰/፩ ።

የተመለከተው ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ የማይገባው ፡ ውድድር ፡ መግለጫ ፡ የአጥፊው ፡ አድራጐት ፡ "ለቅን ፡ ልቡና ፡ ተቃራኒ ፡" መሆን ፡ አለበት ፡ ይላል ።[44] ይህም ፡ የን ግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፻፴፫ን ፡ ይዳኘው ፡ ለማለት ፡ አይቻልም ፤ ቢሆንም ፡ የኋለኛው ፡ (፻፴፫) የራሱ ፡ መግለጫ ፡ (ማብራሪያ) ፡ ያለው ፡ ስለሆነ ፡ የሚጠይቃቸው ፡ ሁሉ ፡ ከተሟላ ፡ ይህንን ፡ ቁጥር ፡ መጣስ ፡ ልክ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ፺፯ን ፡ እንደመጣስ ፡ ይቆጠራል ። በፍትሐብሔር ፡ ጉዳይ ፡ አንድ ፡ አድራጐት ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ለመባል ፡ የሚጠይቃ ቸውን ፡ ነገሮች ፡ ወደ ፡ ንግድ ፡ ጉዳዮችም ፡ ውስጥ ፡ ካላስገባናቸው ፡ በስተቀር ፡ በጠ ቅላላው ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ እንደሚነሱ ፡ ኃላፊነቶች ፡ ሁሉ ፡ በንዝህላልነት ፡ የሚፈ ጸሙ ፡ ድርጊቶችም ፡ በንግድ ፡ ጉዳይ ፡ እንደጥፋት ፡ የማይቆጠሩበት ፡ ምክንያት ፡ የለም ።[45]

የተገቢ ፡ ውድድር ፡ መኖር ። መሠረታዊ ፡ ዓላማ ፡ አንድ ፡ ነጋዴ ፡ በቅን ፡ ልቡ ናና ፡ ያለ ፡ ንዝህላልነት ፡ ቢሠራም ፡ ምልክቱ ፡ ደንበኞችን ፡ የሚያሳስት ፡ በሚሆን በት ፡ ጊዜ ፡ ከባድ ፡ ችግሮችን ፡ ያስከትላል ። በምልክቱ ፡ መጠቀም ፡ የቀጠለ ፡ እንደ ሆነ ፡ ደንቦቹ ፡ የተዛቡ ፡ ይሆናሉ ፤ በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ ሰውየው ፡ ይቀጣ ፡ ለማለት፡ ትክክለኛ ፡ ፍርድ ፡ አይመስልም ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ አንድ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ካሣ ፡ በመወ ሰን ፡ ረገድ ፡ ሕጉ ፡ በሚያቀርበው ፡ ሰፊ ፡ አማራጭ ፡ መንገድ ፡ በመጠቀም ፡ ትክክ ለኛ ፡ ከሆነ ፡ ውሳኔ ፡ ላይ ፡ ሊደርስ ፡ ይችላል ። ለምሳሌ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ነጋዴው ፡ አሳ ሳች ፡ የሆነውን ፡ ምልክቱን ፡ ወደፊት ፡ እንዳይጠቀምበት ፡ አዝዞ ፤ ከዚያ ፡ በፊት ፡ ስለተጠቀመበት ፡ ግን ፡ ካሣ ፡ እንዳይከፍል ፡ ሊያደርግ ፡ ይችላል ። ይህም ፡ እቅዳቸው እንዲህ ፡ ያሉት ፡ ድርጊቶች ፡ ወደፊት ፡ እንዳይኖሩ ፡ ማስወገድ ፡ ከሆነ ፡ የማይገባ ፡ ውድድርን ፡ ከሚከለክሉ ፡ ደንቦች ፡ ዓላማ ፡ ጋር ፡ ተስማሚ ፡ ነው[46] ። ወይም ፡ ነጋ ዴው ፡ ረዘም ፡ ላለ ፡ ጊዜ ፡ ተጠቅሞበት ፡ ብዙ ፡ ደንበኞችን ፡ ያፈራበት ፡ ስለሆነ፡ በም ልክቱ ፡ እንዳይጠቀምበት ፡ ማድረጉ ፡ ትክክለኛ ፡ ሆኖ ፡ የማይታይ ፡ ከሆነ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ባካባቢው ፡ የሚቻለውን ፡ ያህል ፡ ምልክቱ ፡ እንዳያሳስት ይሻሻል ፡ ዘንድ ፡ ብቻ ፡ ሊያዝዝ ፡ ይችላል ። እንዲያውም ፡ በጊዜው ፡ ባለማቅረቡ ፡ በዚህ ፡ በኋለኛው ፡ ዓይነት ፡ ነገር ፡ በሚቀርብ ፡ሙግት ፡ ከሳሽ ፡ ክሱን ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ካሣ ፡ ላይወስን ፡ ይችላል ።[47]

የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ የሚፈጸም ፡ ጥፋት ፡ ዘር ፡ ስለሆነ ፡ በን ግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፻፴፪ — ፻፴፬ ፡ ውስጥ ፡ ሳይጠቀሱ ፡ በቀሩት ፡ ጉዳዮች ፡ ላይ ፡ በፍትሐብሔር ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ ስለሚፈጸም ፡ ጥፋት ፡ የሚናገሩት ፡ ድንጋጌዎች ፡ ተፈጻሚነት ፡ አላቸው ። ለምሳሌ ፤ ስለ ፡ ይርጋ ፡ ዘመን ፤ ማስረጃ ፡ የት ኛው ፡ ወገን ፡ ማቅረብ ፡ እንዳለበት ፤ የኪሳራ ፡ መጠን ፤ ሰዎችና ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጣቸው ፡ ድርጅቶች ፡ ስለሌሎች ፡ ሥራ ፡ ያለባቸው ፡ ኃላፊነትና ፡ ወዘተ

---

44. የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ ፡ ፺፯ ፡ "አንድ ፡ ሰው ፡ ሐሰተኛ ፡ በሆነ ፡ ማስታወቂያ ፡ ወይም ፡ ቅን ፡ ልቡናን ፡ ተቃራኒ ፡ በሆነ ፡ በማናቸውም ፡ ሌላ ፡ ዓይነት ፡ አድራጎት ፡ የአንዱን ፡ የፋብሪካ ፡ የሥራ ፡ ፍሬ ፡ (ዕቃ) ፡ ወይም ፡ የአንድ ፡ የንግድ ፡ ቤት ፡ መልካም ፡ ስም ፡ የሚያጠፋ ፡ ስብከት ፡ ያደረገ ፡ እን ደሆነ ፡ ጥፋተኛ ፡ ነው ።
45. ፒ ፡ ሩብየር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ የተጠቀሰው ፡ ሾል ፡ ፩ ፡ ቁጥር ፡ ፺፱ ፡
46. ከዚያው ፡ ቁጥሮች ፡ ፺፱ ፡ ፻፲፩ን ፡ ይመለከቷል ።
47. የፍትሐብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥሮች ፡ ፪ሺ፺፯ንና ፡ ፪ሺ፹፩ን ፡ ያወዳድሯል ።

ረፈ ፡ የምናገኘው ፡ ከተጠቀሰው ፡ የፍትሐብሔር ፡ ሕግ ፡ ክፍል ፡ ነው ።[48] አንዳንድ ፡ ሊወሰኑ ፡ የሚቻሉ ፡ መድኅኖችም ፡ በቁጥር ፡ ፻፴፬ ፡ ውስጥ ፡ በግልጽ ፡ ተጠቅሰዋል ። የተጐዳው ፡ ሰው ፡ በማይገባ ፡ ከሚወዳደረው ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ ኪሳራ ፡ መጠየቅ ፡ ይችላል ። በተጨማሪም ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ የማይገባ ፡ የውድድር ፡ ሥራ ፡ ለማስወገድ ፡ አስፈላጊውን ፡ ሁሉ ፡ ያዝለታል ፤ ይህም ፡ በተለይ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ በፍትሐብሔር ፡ሕግ፡ መጽሐፍ ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ ስለሚደርስ ፡ ኃላፊነት ፡ በሚል ፡ አንቀጽ ፡ በቁጥር ፡ ፪ሺ፻፶፰ ፡ በታዘዘው ፡ መሠረት ፡ በማይገባ ፡ በተወዳደረው ፡ ነጋዴ ፡ ኪሳራ ፡ አሳሳቹ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ያስከተለውን ፡ ውጤት ፡ ለማጥፋት ፡ በማስታወቂያ ፡ እንዲገለጽና ፡ በዚያው ፡ በፍትሐብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ፻፴፱ ፡ መሠረት ፡ በማይገባ ፡ የሚወዳደረው ፡ ነጋዴ ፡ ይህን ፡ አሳሳች ፡ የሆነ ፡ ድርጊቱን ፡ ሁሉ ፡ ያቆም ፡ ዘንድ ፡ ማዘዝን ፡ ይጨምራል ። በምልክቱ ፡ እንዳይሠራበት ፡ የሚቀርብ ፡ ጥያቄ ፡ በጊዜያዊነት ፡ መልክ ፡ ክሱ፡ እንደቀረበ ፡ ወዲያውኑ ፡ ሊፈቀድ ፡ ይችላል ።[49] እላይ ፡ እንደተገለጸው ፡ ሁሉ ፡ አንድ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የተጠየቀውን ፡ መድኅን ፡ ከተሰጠው ፡ ፍሬ ፡ ነገር ፡ ጋር ፡ አገናዝቦ ፡ በመፍቀድ ፡ ረገድ ፡ ብዙ ፡ አማራጭ ፡ መንገድ ፡ አለው ።

በመሠረቱ ፡ የማይገባ ፡ ውድድርን ፡ የሚከለክሉት ፡ ደንቦች ፡ ለአንድ ፡ ነጋዴ ፡ በአንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ የመገልገል ፡ መብት ፡ የማይሰጡ ፡ መሆናቸውን ፡ መገንዘብ ፡ ያሻል ፤ እነዚህ ፡ ሕጐች ፡ ቀድሞ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ የዋለውን ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ሌላው ፡ ሰው ፡ እንዳይቀዳ ፡ ለማድረግ ፡ የታቀዱ ፡ ናቸው ። ኃይለ ፡ ቃሉም፡ በመጀመሪያው ፡ ተጠቃሚ ፡ የባለንብረትነት ፡ መብት ፡ ላይ ፡ ሳይሆን ፤ በሁለተኛው ፡ ተጠቃሚ ፡ ሕገ ፡ ወጥ ፡ ድርጊት ፡ ላይ ፡ ነው ።[50] ስለዚህ ፡ ስአንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ በማይገባ ፡ ውድድር ፡ አማካኝነት ፡ ጥበቃ ፡ በመስጠት ፡ ረገድ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ በምልክቱ ፡ ላይ ፡ የባለንብረትነት ፡ መብት ፡ ያለው ፡ ወይም ፡ የሌለው ፡ መሆኑ ፡ አስፈላጊ ፡ ጥያቄ ፡ አይደለም ። ይህ ፡ ጥያቄ ፡ ለብዙ ፡ አገሮች ፡ የሕግ ፡ ምሁራን ፤[51] እንቆቅልሽ ፡ ሆኖ ፡ የቆየ ፡ ስለሆነ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግም ፡ በቀላሉ ፡ መልስ ፡ ያገኘለት ፡ አይደለም ። የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ከንግድ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ በኢንዱስትሪ ፡ ሀብት ፡ መብትነት ፡ የተመዘገቡና ፡ ሕጉ ፡ እንደሀብት ፡ የሚቆጥረው ፡ የንግዱ ፡ መደብር ፡

---

48. በጠቅላላው ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺን - ፪ሺ፩፻፷፩ ፡ ይመለከቷል ። ከሳሹ ፡ ተከሳሹ ፡ አላግባብ ፡ ያገኘውን ፡ ትርፍ ፡ ማግኘት ፡ ስለሚችልበት ፡ ሁኔታ ፡ አላግባብ ፡ መበልፀግን ፡ የሚመለከቱትን ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥሮች ፡ ፪ሺ፻፷፪ንና ፡ ፪ሺ፻፷፫ን ፡ ያወዳድሯል ፡ በፈረንሳይ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ በማይገባ ፡ ውድድርና ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ በሚደርስ ፡ ኃላፊነት ፡ መፍትሔዎች ፡ መካከል ፡ ስላለው ፡ ግንኙነት ፡ ፒ፡ሩብየርን ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ፬ል ፡ ፩ ፡ ቁጥር ፡ ፻፲፩ን ፡ ይመለከቷል ። እሱም ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ የሚደርስ ፡ ኃላፊነት ፡ እንዲኖር ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ በደል ፡ ወይም ፡ ጥፋት ፡ መድረሱን ፡ ማሳየት ፡ ቢያስፈልግም ፡ በማይገባ ፡ ውድድር ፡ ውስጥ ፡ ጠንከር ፡ ብሎ ፡ የተጠቀሰው ፡ መሳከርን ፡ የሚያስከትል ፡ ሁኔታ ፡ መኖር ፡ ዕውን ፡ የሆነ ፡ በደል ፡ መድረሱን ፡ በማሳየት ፡ በኩል ፡ ያለውን ፡ ግዴታ ፡ ዝቅተኛ ፡ እንዲሆን ፡ እንደሚያደርገው ፡ ያስገንዝባል ። ይህም ፡ የማይገባ ፡ ድርጊትን ፡ ለመከላከል ፡ ከተጠነሰሰው ፡ መሠረት ፡ ሃሳብ ፡ ጋር ፡ የሚስማማ ፡ ነው ፡ ከሳሹ ፡ የሚሻው ፡ ኪሣራን ፡ ማግኘት ፡ እንደሆነ ፤ ኪሣራ ፡ የሚሰጥበት ፡ መሠረት ፡ ሀሳብ ፡ በከሳሹ ፡ ላይ ፡ የደረሰውን ፡ ጉዳት ፡ የመሸፈኑ ፡ ሁኔታ ፡ ስለሆነ ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ ጉዳት ፡ (ምንም ፡ እንኳ ፡ የጉዳቱን ፡ መጠን ፡ መመዘኑ ፡ አስቸጋሪ ፡ ቢሆን) ፡ መድረሱን ፡ ማሳየት ፡ አስፈላጊ ፡ ነው ።

49. የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፻፲፫ ።

50. ፒ. ሩብየር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ የተጠቀሰው ፡ ቁጥሮች ፡ ፮ ፡ ፻፲፮ ፡ ፻፲፰ ። እሱም ፡ በተለየ ፡ ሕግ ፡ በተጠበቁ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ መብቶችና ፡ በማይገባ ፡ ውድድር ፡ ደንጋጌዎች ፡ በተከለከሉት ፡ ጥፋቶች ፡ መካከል ፡ ያለውን ፡ ልዩነት ፡ ያብራራል ።

51. ለምሳሌም ፡ ኤፍ ፡ ሼክተር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፩ሀ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ይመለከቷል ።

እንደተቋቋመበት ፡ ነገር ፡ ተቆጥረዋል ።[52] በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ ለምሳሌ ፡ ያህል ፡[53] በፍትሐብሔር ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ስለድርሰትና ፡ ስለኪን ፡ ጥበብ ፡ ንብረትነት ፡ ትርጓሜ፡ እንደተሰጠው፡ ዓይነት ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ንብረትነት ፡ በግልጽ ፡ የተደነገገበት ፡ ቦታ ፡ የለም ። ፓርላማ ፡ ይህን ፡ የሚያደርግ ፡ ሕግ ፡ እንዲያወጣ ፡ ቢደረግ ፡ በመሠረቱ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ አርቃቂ ፡ በቁጥር ፡ ፯፻፷፫ ፡ ልዩ ፡ ሕጐች ፡ ሲል ፡ የጠቀሰው ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ።[54] መብትን ፡ መነሻ ፡ አድርገን ፡ በማሰብ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ በአንድ ፡ ንግድ ፡ ምልክት ፡ የመጠቀም ፡ መብትን ፡ ስለሚያገኝበት ፡ ሁኔታ ፡ ለመመርመር ፡ ብንሻ ፡ (ለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ በቁጥር ፡ ፯፻፫ ፡ መሠረት)[55] መብቱን፡ ለማስከበር ፡ (ለመጠበቅ) ፡ ይችል ፡ ዘንድ ፡ ምን ፡ ማድረግ ፡ እንዳለበት ፡ ማጥናት ፡ ይኖርብናል ። ተበደልኩ ፡ ባዩ ፡ ጥፋት ፡ ሠርቷል ፡ የሚለው ፡ ሰው ፡ ተወዳዳሪ ፡ መሆኑን ፡ ካሳየና ፡ ቢያንስ ፡ ቢያንስ ፡ በንዑስ ፡ ቁጥር ፡ ፪/ሀ ፡ መሠረት ፡ የተገለገለበት ፡ ምልክት ፡ ከዕቃዎቹ ፡ ጋር ፡ ሲተያይ ፡ የምልክቱ ፡ በአጥፊው ፡ መቀዳት ፡ ደንበኞችን፡ እስከሚደርስበት ፡ ነጥብ ፡ ድረስ ፡ መሆኑን ፡ በማሳየት ፡ ቁጥር ፡ ፯፻፫ ፡ የሚያዝዘውን ፡ ካሣ ፡ ይበቃል ። ይህም ፡ ከፍ ፡ ብለን ፡ ወደ ፡ ተነጋገርንባቸው ፡ ትርጓሜዎች ፡ ይመልሰናል ። በተጨማሪም ፡ ከሳሽ ፡ ምልክቱን ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ ክስ ፡ ለመጠየቅ ፡ ይችል፡ ዘንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክቱ ፡ ከሌሎች ፡ ሳይመሳሰል ፡ በቂ ፡ ልዩነት ፡ ያለው ፡ መሆኑን ፡ ለፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ለማስረዳት ፡ ይኸው ፡ ምልክት ፡ ሊጠበቅለት ፡ የሚገባ ፡ መሆኑን ፡ ማሳየት ፡ ይኖርበታል ። እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ጉዳይ ፡ በመጀመሪያ ፡ ምልክቱ ፡ ለሚሠራው ፡ ዕቃ ፡ እንደመግለጫ ፡ ሆኖ ፡ ሲሠራበት ፡ ከቆየ ፡ በኋላ ፡ ከጊዜ ፡ ብዛት ፡ ከሳሽ ፡ ከሚሠራው ፡ ዕቃ ፡ ጋር ፡ የሚያስተሳስር ፡ ስሜትን ፡ በደንበኞች ፡ ላይ ፡ አሳድሯል ፡ በማለት ፡ በሚነሳው ፡ ክርክር ፡ ላይ ፡ የተለየ ፡ ችግር ፡ ይፈጥራል ።[56] ምዝገባ ፡ የሚያስከትለውን ፡ ውጤት ፡ ከዚህ ፡ በታች ፡ እንነጋገርበታለን ።

፪/ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፯፻፲፱ ።

የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፯፻፲፱ ፡ በወንጀል፡ ስለሚያስቀጣ ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ይናገራል ። ይህም ፡ የንግድ ፡ ምልክቶችን ፡ አስመስሎ ፡ በሚሠራበት፡ ጉዳይ ፡ ውስጥ ፡ አግባብ ፡ ሊኖረው ፡ ይችል ፡ ይሆናል ፤ ሆኖም ፡ ቁጥር ፡ ፯፻፲፱ ፡ በይበልጥ ፡ ቀጥተኛ ፡ በሆነ ፡ መንገድ ፡ ይህንኑ ፡ ጉዳይ ፡ ስለሚመለከት ፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ ዋናው ፡ የምንነጋገርበት ፡ አርእስት ፡ ይሆናል ።

ቁጥር ፡ ፯፻፲፱ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ፤

(፩) ማንኛውም ፡ ሰው ፡ ሆን ፡ ብሎ ፡—

(ሀ) ሕዝብን ፡ ወደ ፡ ሐሰት ፡ ለመምራት ፡ ሲል ፡ በንግዱ ፡ እቃም ፡ ሆነ ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ የፋብሪካ ፡ ሥራዎች ፡ ወይም ፡ በእንዱስትሪና ፡ በእርሻ ፡ መኪናዎችና ፡ እቃ

52. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥሮች ፡ ፯፻፷፯ ፡ ፯፻፷፰ ። ስለነዚህ ፡ ቁጥሮች ፡ ትርጓሜ ፡ ከላይ ፡ ማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፲፫ን ፡ ይመለከቷል ።

53. የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ፻፷፰ ።

54. በፈረንሳይ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ እንደሆነው ፡ ሁሉ ፡ ከላይ ፡ ማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፶ን ፡ ይመለከቷል ።

55. በሌሎች ፡ ቁጥሮች ፡ ሥር ፡ የተደረገው ፡ ጥበቃ ፡ በእነዚያው ፡ ቁጥሮች ፡ ሕጋዊ ፡ ሁኔታዎች ፡ ላይ ፡ የተመሠረተ ፡ እንደሚሆን ፡ አያጠራጥርም ፡ ለምሳሌም ፡ ከዚህ ፡ በታች ፡ የተገለጸውን ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፯፻፲፱ን ፡ ይመለከቷል ።

56. ኢ ፡ አፍንር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፫ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ገጽ ፡ ፹፪ ፡ ይመለከቷል ።

ዎች ፡ ላይ ፡ የተሠሩበትን ፡ የመጡበትን ፡ አገር ፡ ዓይነታቸውንና ፡ ማርካቸውን ፡ ለመ ለየት ፡ በላያቸው ፡ የተለጠፈውን ፡ ጽሑፍ ፡ ወይም ፡ በመጠቅለያቸውና ፡ በሳጥናቸው ፡ ላይ ፡ የተደረጉትን ፡ ምልክቶች ፡ የለወጠ ፡ ያስመሰለ ፡ ወይም ፡ በሐሰት ፡ የራሱ ፡ ያደ ረገ ፡ እንደሆነ ፤ . . . የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ሲቀርብበት ፡ በእሥራት ፡ ወይም ፡ በገንዘብ ፡ መቀጮ ፡ ይቀጣል ።

እንዲሁም ፤ በማስመሰል ፡ የተሠሩ ፡ ወይም ፡ በሐሰት ፡ የተደረጉ ፡ የንግድ ፡ ምል ክቶች ፤ እንዳላቸው ፡ እያወቁ ፡ የንግድ ፡ እቃዎችን ፡ የሸጡ ፤ ለሽያጭ ፡ ያቀረቡ ፡ ወደ ፡ ውጭ ፡ የላኩ ፤ ወይም ፡ ከውጭ ፤ አስመጥተው ፡ ባገር ፡ ወስጥ ፡ ያስገቡ ፤ ያደሉ ፡ ወይም ፡ በሕዝብ ፡ እጅ ፡ እንዲዘዋወሩ ፡ ባደረጉ ፡ ሰዎችና ፡ በእጃቸው ፡ የሚገኙትን ፡ የንግድ ፡ እቃዎች ፡ ከወዴት ፡ እንደመጡ ፡ ለመግለጽ ፡ እንቢተኛ ፡ በሆኑ ፡ ሰዎች ፡ ላይ ፤ ተመሳሳይ ፡ ቅጣት ፡ ተወስኗል ።[57]

ይህ ፡ ቁጥር ፡ አጥፊው ፡ ግዥውን ፡ ሕዝብ ፡ ለማሳሳት ፡ በፈጸመው ፡ የማይገባ ፡ ድርጊት ፡ ላይ ፡ ያተኰረ ፡ ስለሆነ ፤ በመሠረቱ ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ ነው ። ቢሆንም ፡ የአንቀጹ ፡ አግባብነት ፡ ከንግድ ፡ ሕጉ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፴፫ ፡ የሠፋም ፡ የጠበበም ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ፡ ቁጥር ፡ ፲፻፸፬ን ተላልፎ ፡ መገኘት ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ፴፩ ፡ መሠረት ፡ በተጨማሪ ፡ የጉዳት ፡ ካሣን ፡ የሚያስጠይቅ ፡ ስለ ሆነ ፤ በወንጀል ፡ በኩል ፡ መፍትሔ ፡ ለማይፈልገውም ፡ ሰው ፡ ቢሆን ፤ ልዩነቶቹ ፡ አስፈላጊ ፡ ናቸው ።

አስመስሎ ፡ የመሥራቱ ፤ ገዥዎችን ፡ የማሳሳቱና ፡ የንግድ ፡ እቃዎችን ፡ የሚመ ለከቱ ፡ ጉዳዮች ፡ እስከ ፡ ተጠቀሱ ፡ ድረስ ፤ በቁጥር ፡ ፲፻፸፬ና ፡ በቍጥር ፡ ፩፻፴፫ ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ ልዩነት ፡ በጣም ፡ ትንሽ ፡ ነው ። ቁጥር ፡ ፲፻፸፬ ፡ በሐሰት ፡ የራስ ፡ ስለማድረግ ፤ ስለማስመሰልና ፡ ስለመለወጥ ፡ ይናገራል ፤ በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ግን ፡ እነዚህ ፡ ቃላት ፡ በመሠረቱ ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ ትርጉም ፡ ተሰጥቷቸዋል ።[58] ቁጥር ፡ ፲፻፸፬ ፡ "ተወዳዳሪውን ፡ ለማሳከር ፡ ሲባል ፤" በማለት ፡ ፋንታ ፡ "ሕዝብን ፡ ወደ ፡ ሐሰት ፡ (ስለ) መምራት" ፡ ይላል ፤ ዳሩ ፡ ግን ፡ ሁለቱም ፡ ሐረጎች ፡ ተመሳሳይ ፡ በሆነ ፡ መንገድ ፡ ሊተረጐሙ ፡ ይገባል ።[59] ምናልባት ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕጉ ፡ ሐረግ ፡ እር

57. የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፻፸፬ (ለ)ና ፡ (ሐ) ፡

58. "ወደ ፡ ሐሰት ፡ የለወጠ"ና ፡ "ያስመሰለ/ያስተላለፈ ፡" ፡ የሚባሉት ፡ ቃላት ፡ በመጠኑም ፡ ቢሆን ፡ የተለ ያየ ፡ ትርጉም ፡ ሊኖራቸው ፡ ይችላል ። ለምሳሌም ፡ በእንግሊዝ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ "ወደ ፡ ሐሰት ፡ መለ ወጥ ፡ የሚለው ፡ ሐረግ ፡ በንግድ ፡ ምልክት ፡ ምዝገባ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ የተመዘገበን ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ማስመሰል ፡ የሚመለከት ፡ ነው ። ሐልስበሪ ፡ ሎውስ ፡ ኦፍ ፡ ኢንግላንድ ፡ (ሦስተኛ ፡ እትም ፡ ሎንደን ፡ በተርዎርዝ ፡ ፲፱፻፶፬) ፴ል ፡ ፴፰ ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ የንግድ ፡ ስሞችና ፡ ስዕሎች ፡ ገጽ ፡ ፲፻፵፰ ። የኢትዮጵያ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ የፈረንሳይኛው ፡ ቅጅ ፡ የተጠቀመበት ፡ "ኮንትርፌ" ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ በፈረንሳይ ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ ያለው ፡ ትርጉሙ ፡ "ወደሐሰት ፡ መለወጥ/ ፡ ኢንፍሪንጅመንት ፡" የሚለው ፡ የእንግሊዝኛ ፡ ቃል ፡ በእንግሊዝ ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ ካለው ፡ ትርጉም ፡ ጋር ፡ የተመሳሰለ ፡ ነው ፡ ምናልባት ፡ የሕጉ ፡ አርቃቂዎች ፡ ቁጥር ፡ ፲፻፸፬ ፡ የተለየ ፡ የምዝገባ ፡ ሕግ ፡ በወጣ ፡ ጊዜ ፡ የተመዘገበ ፡ ምልክትን ፡ በማስመሰል ፡ ለሚፈጠረው ፡ ሁኔታ ፡ መድኀን ፡ ይሆናል ፤ በተጨማሪም ፡ ያልተመዘገቡ ፡ ምልክቶችንም ፡ መመሳሰል ፡ የሚመለከት ፡ ጠቅላላ ፡ መድኀን ፡ ይሰጣል ፡ ብለው ፡ አስበው ፡ ይሆናል ። "ማስመሰል/ ማስተላለፍ ፡" ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ ደግሞ ፡ በእንግሊዝ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ የአንድ ፡ ሰው ፡ ንግድ ፡ ወይም ፡ የንግድ ፡ ዕቃዎች ፡ ከሌላ ፡ ሰው ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ወይም ፡ የንግድ ፡ ዕቃዎች ፡ ጋር ፡ አንድ ፡ ናቸው ፡ በማለት ፡ የሚደረገውን ፡ የሐሰት ፡ ውክልና ፡ የሚመለከት ፡ ነው ። ሃልስበሪ ፡ ሎውስ ፡ ፴ል ፡ ፴፰ ፡ ገጾች ፡ ፭፻፺፫–፭፻፺፯ ። ስለዚህም ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ከሚገኘው ፡ የማይገባ ፡ ውድ ድር ፡ ጽንሰ ፡ ሀሳብ ፡ ጋር ፡ በመሠረቱ ፡ የተመሳሰለ ፡ ነው ።

59. በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፴፫ ፡ የሚገኘው ፡ የዚህ ፡ ሐረግ ፡ የፈረንሳይኛ ፡ ቅጅ ፡ በቁጥር ፡ ፲፻፸፬ ፡ ውስጥ ፡ ከሚገኘው ፡ ሐረግ ፡ ጋር ፡ የተቀራረበ ፡ ነው ፡ ከላይ ፡ ማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፭፩ንና ፡ አብሮት ፡ ያለውን ፡ ጽሑፍ ፡ ይመለከቷል ።

ግጠኛ ፡ የሆነ ፡ መሳከርን ፡ ይጠይቃል ፡ የሚል ፡ሙግት ፡ ይቀርብ ፡ ይሆናል ፤ ስለሆ ነም ፡ እርግጠኛ ፡ የሆነ ፡ መሳሳትን ፡ በአስረጅ ፡ በመደገፍ ፡ በኩል ፡ ያለውን ፡ ችግርና ፡ ቁጥር ፡ ፲፱፻፸፬ ፡ ከማይገባ ፡ ውድድር ፡ ጋር ፡ ባለው ፡ ጠቅላላ ፡ ግንኙነት ፡ አንጻር ፡ እስከተመለከትነው ፡ ድረስ ፤ ይህን ፡ መሰሉ ፡ ቀጥተኛ ፡ ትርጉም ፡ ተሰሚነት ፡ አይኖ ረውም ፡ (ከዚህ ፡ በታች ፡ ተዘርዝሮ ፡ ያለው) ፡ ሆነ ፡ ብሎ ፡ የማድረግ ፡ ሕጋዊ ፡ ሁኔታ ፡ መሟላት ፡ በዚህ ፡ ረገድ ፡ ያለውን ፡ የአጥፊውን ፡ ጥቅም ፡ ስለሚጠብቀውና ፡ በዚህም ፡ ምክንያት ፡ የወንጀል ፡ ቅጣቶች ፡ ከፍትሐ ፡ ብሔሩ ፡ መቀጫዎች ፡ ጠንከር ፡ ብለው ፡ ስለሚገኙ ፤ ጥብቅ ፡ የሆነ ፡ የአንቀጹ ፡ አተረጓጐም ፡ የማይደገፍ ፡ ይሆናል ። "ደንበኛ ፡" በማለት ፡ ፈንታም ፡ "ሕዝብ ፡" የሚለው ፡ ቃል ፡ መተካቱም ፤ ቁጥር ፡ ፲፱፻፸፬ ፡ ተፈ ጻሚ ፡ እንዲሆን ፡ ውድድር ፡ በቀደምት ፡ አስፈላጊ ፡ ሁኔታ ፡ አለመሆኑን ፡ ለመግ ለጽ ፡ የታቀደ ፡ ነው ።

በቁጥር ፡ ፲፱፻፸፬ና ፡ በቁጥር ፡ ፻፴፫ ፡ መካከል ፡ ያሉት ፡ ዋና ፡ ልዩነቶች ፤ ቁጥር ፡ ፲፱፻፸፬ ፡ አጥፊውና ፡ ተበዳዩ ፡ ተወዳዳሪ ፡ ባይሆኑም ፡ ተፈጻሚ ፡ መሆኑና ፤ አጥፊው ፡ የተጐጂውን ፡ ምልክት ፡ ያስመሰለው ፡ ሆነ ፡ ብሎ ፡ ሕዝብን ፡ ለማሳሳት ፡ በሚያስ ችል ፡ አኳኋን ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ ተፈጻሚ ፡ አለመሆኑ ፡ ነው ።

ቁጥር ፡ ፲፱፻፸፬ ፡ ውድድርንም ፡ ሆነ ፡ ተወዳዳሪዎችን ፡ አይጠቅስም ፤ ስለዚህም የአጥፊውና ፡ የተጐጂውን ፡ ወገን ፡ ደንበኞች ፡ አንድ ፡ የመሆናቸው ፡ ጉዳይ ፤ ማለ ትም ፡ በአንድ ፡ አካባቢ ፤ በአንድ ፡ ጊዜ ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆኑ ፡ የንግድ ፡ እቃዎችን ፡ መሸጣቸው ፡ አስፈላጊ ፡ አይደለም ። ሆኖም ፡ እነዚህ ፡ ሕጋዊ ፡ ሁኔታዎች ፡ በጠቅላ ላው ፡ አልተወገዱም ። ከላይ ፡ እንደተገለጸው ፡ ሁሉ ፤ የማይገባ ፡ ውድድርን ፡ በሚመ ለከተው ፡ ሁኔታ ፡ ውስጥ ፤ በንግድ ፡ እቃዎቹ ፡ መካከል ፡ ተመሳሳይነት ፡ ወይም ፡ ግን ኙነት ፡ እስከሌለ ፡ ድረስ ፡ መሳከር ፡ ይፈጠራል ፡ ብሎ ፡ ለማለት ፡ የማይቻል ፡ ይሆ ናል ። ዳግም ፡ እቃዎቹ ፡ በአንድ ፡ አካባቢ ፡ በአንድ ፡ ጊዜ ፡ ካልተሸጡ ፡ የመሳከሩ ፡ ሁኔታ ፡ የመነመነ ፡ ይሆናል ። ስለሆነም ፤ ከዚህ ፡ ጋር ፡ የማይገጥም ፡ አንድ ፡ የተጠ በቀ ፡ ሁኔታን ፡ መጥቀስ ፡ ይገባል ። አንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፤ ምንም ፡ እንኳ ፡ እቃው ፡ በዚያ ፡ አካባቢ ፡ ባይሸጥ ፡ በአንድ ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ ወይም ፡ አካባቢ ፡ የታወቀ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ፡ ይህም ፡ ሊሆን ፡ የሚችለው ፡ ለምሳሌ ፤ በማስታወቂያ ፤ በእቃው ፡ ወደ ፡ ሀገር ፡ ውስጥ ፡ ገብቶ ፡ እንደገና ፡ ባለመሸጥ ፤ ወይም ፡ የአንዳንድ ፡ ሰዎች ፡ ከዚያ፡ አካባቢ ፡ እቃው ፡ ወደሚሸጥበት ፡ አካባቢ ፡ መጓዝ ፡ ነው ። በእንዲህ ፡ ያለው ፡ ሁኔታ፡ የታወቀውን ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ከማስመሰል ፡ የሚመነጭ ፡ መሳከር ፡ ሊፈጠር ፡ ይችላል ።[60] ይህ ፡ ችግር ፡ በተለይ ፡ በኢንተርናሽናል ፡ ንግድ ፡ ውስጥ ፡ ዐቢይ ፡ ሆኖ፡ ቆይቷል ። የንግድ ፡ ምልክት ፡ መብቶች ፡ በጠቅላላው ፡ በግዛት ፡ ክልል ፡ የተወሰኑ ፡ ሆነው ፡ የሚገመቱ ፡ ናቸው ። የዚህን ፡ መሰል ፡ መብት ፡ በአንድ ፡ ሀገር ፡ ውስጥ ፡ መገ ኘት ፤ በሁለቱ ፡ አገሮች ፡ መካከል ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ ውል ፡ ከሌለ ፤ በሌላ ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ ባለመብት ፡ አያደርግም ። ይህም ፡ አስተሳሰብ ፡ በታወቁ ፡ የንግድ ፡ ምልክ ቶች ፡ ላይ ፡ የሚያስከትለው ፡ አደገኛ ፡ ሁኔታ ፤ አባሎቹ ፡ በሙሉ ፡ የታወቁ ፡ ምልክቶ ችን ፡ እንዲጠብቁ ፡ በሚያስገድደው ፡ የኢንዱስትሪ ፡ ባለሀብትነትን ፡ ለመጠበቅ ፡

---

60. የወንጀል ፡ ቅጣት ፡ ከፍትሐብሔር ፡ ማስገደጃ ፡ ይበልጥ ፡ የጠነከረ ፡ ሲሆን ፡ ውድድርን ፡ በሚመለከተው ፡ ሕጋዊ ፡ ሁኔታ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫው ፡ ድንጋጌ ፡ ከፍትሐብሔሩ ፡ ቁጥር ፡ ላላ ፡ ያለ ፡ መሆኑ ፡ እንግዳ ፡ ነገር ፡ ሳይመስል ፡ አይቀርም ። ሆኖም ፡ እንደተገለጸው ፡ ሁሉ ፡ ቢያንስ ፡ ቢያንስ ፡ መሳከርን ፡ ያስከ ትላል ፡ የሚያሰኝ ፡ ሁኔታ ፡ ተፈጥሮ ፡ መገኘት ፡ ስላለበት ፡ ልዩነቱ ፡ ላይ ፡ ላዩን ፡ ሲመለከቱት ፡ ያለውን ፡ ያህል ፡ አይሆንም ፡ የቀረውንም ፡ ልዩነት ፡ አጥፊው ፡ 'አውቆ ፡ ማጥፋት" ፡ አለበት ፡ የሚለው ፡ ሕጋዊ ፡ ሁኔታ ፡ በአጥጋቢ ፡ ሁኔታ ፡ ሊመዝነው ፡ ይችላል ።

ፓሪስ ፡ ላይ ፡ በተደረገው ፡ ስምምነት ፡ በሚገባ ፡ ታውቋል ።[61] የታወቁ ፡ ምልክቶች ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ በ፩፻፸፩ ፡ መሠረት ፡ ሊጠበቁ ፡ ይችላሉ ፡ ብሎ ፡ መከራከር ፡ ይቻላል ። የንግድ ፡ ሕጉ ፡ ቍጥር ፡ ፻፴፫ ፡ ግን ፡ የተከራካሪዎቹን ፡ ወገኖች ፡ በውድድር ፡ ላይ ፡ መገኘት ፡ የሚጠይቅ ፡ ስለሆነ ፡ ተመሳሳይ ፡ ጥበቃ ፡ ሊሰጥበት ፡ አይቻልም ።

አንድ ፡ ሰው ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፸፩ን ፡ ከመጣሱ ፡ በፊት ፡ ሊኖረው ፡ የሚገባው ፡ የአእምሮ ፡ ሁኔታ ፡ በግልጽ ፡ ተነግሯል ። ይኸውም ፡ የሌላውን ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ያስመሰለው ፡ ሆነ ፡ ብሎ ፡ ሕዝብን ፡ ወደሐሰት ፡ ለመምራት ፡ መሆን ፡ አለበት ። በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፶፰ ፡ መሠረት ፤ ይህ ፡ ሕጋዊ ፡ ሁኔታ ፤ አጥፊው ፡ ድርጊቱን ፡ የፈጸመው ፡ ምልክቱ ፡ የሌላ ፡ መሆኑን ፡ ተገንዝቦ ፡ ሆነ ፡ ብሎ ፡ ወደሐሰት ፡ ለመምራት ፡ ሲል ፡ የሆነ ፡ ከሆነ ፤ ወይም ፡ ምልክቱ ፡ ሕዝብን ፡ ወደሐሰት ፡ ለመምራት የሚችል ፡ መሆኑን ፡ ተረድቶ ፡ የሆነው ፡ ይሁን ፡ በማለት ፡ ያደረገው ፡ ከሆነ ፡ ተፈጻሚነቱ ፡ የተሟላ ፡ ይሆናል ።

ቁጥር ፡ ፩፻፸፩ን ፡ በጣሰ ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ የሚመጡት ፡ የወንጀል ፡ ክሶች ፡ ሊመሠረቱ ፡ የሚችሉት ፡ ተጐጂው ፡ ወገን ፡ ሃክስ ፡ አቤቱታ ፡ ያቀረበ ፡ እንደሆነ ፡ ብቻ ነው። አጥፊው ፡ በእሥራት ፡ ወይም ፡ በገንዘብ ፡ መቀጮ ፡ ወይም ፡ በሁለቱም ፡ ሊቀጣ ፡ ይችላል ። ከዚህም ፡ በላይ ፤ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ወደ ፡ ሐሰት ፡ የተለወጡትን ፡ እቃዎች ፤ ከእነዚህ ፡ መሰል ፡ እቃዎች ፡ የተገኘውን ፡ የሽያጭ ፡ ዋጋና ፡ ወንጀለኛው ፡ የተቀበለው ፡ ገንዘብ ፡ ሁሉ ፡ እንዲወረስ ፡ ይፈርዳል ። በተጨማሪም ፡ ፍርዱ ፡ በጥፋተኛው ፡ ሰው ፡ ኪሣራ ፡ ለሕዝብ ፡ እንዲገለጽ ፡ ይደረጋል ።[62]

ቁጥር ፡ ፩፻፸፩ን ፡ የጣሰ ፡ ሰው ፡ የወንጀልም ፡ የፍትሐብሔርም ፡ ኃላፊነት ፡ ይኖርበታል ። የፍትሐ ፡ ብሔሩ ፡ ክስ ፤ "አንድ ፡ ሰው ፡ በሕግ ፡ ላይ ፡ በትክክል ፡ ተገልጾ ፡ የተመለከተውን ፡ ልዩ ፡ ድንጋጌ ፡ የጣሰ ፡ እንደሆነ ፡ ጥፋተኛ ፡ ነው ፡" በሚለው ፡ በፍትሐብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ፴፫ ፡ መሠረት ፡ ሊቀርብ ፡ ይችላል ።[63] በቁጥር ፡ ፪ሺ፴፮ ፡ ሥር ፡ የተሰጡት ፡ መፍትሔዎች ፡ በንግድ ፡ ሕጉ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፴፫ ፡ ሥር ፡ ከተሰጡት ፡ ጋር ፡ በመሠረቱ ፡ የተመሳሰሉ ፡ ናቸው ፤ እነዚህም ፡ ኪሣራ ፤ የማገጃ ፡ ትእዛዝ ፡ ፍርዱን ፡ በአጥፊው ፡ ኪሣራ ፡ ማሳወጅና ፡ "የሰዎች ፡ ነፃነትና ፡ የሦስተኛ ፡ ወገን ፡ መብቶች ፡ እንደተጠበቁ ፡ ሆነው ፡ ለጉዳቱ ፡ ኪሣራ ፡ መወሰን ፤ ወይም ፡ ለጉዳቱ ፡ ወሰን ፡ ለማድረግ ፡ አስፈላጊ ፡ የሆኑ ፡ ነገሮችን ፡ "(ማድረግ ፤)" ናቸው ።[64]

---

61. ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፭፫ ፡ የተጠቀሰው ፡ የኢንዱስትሪ ፡ ሀብትን ፡ ለመጠበቅ ፡ የተደረገው ፡ የፓሪሱ ፡ ስምምነት ፡ ቁጥር ፡ ፮ሰ ። ደግሞ ፡ ሉ ፡ አፍ ፡ ዲሲምበር ፡ ፴፭ ፡ ፲፱፻፶፰ ፡ (ፈረንሣይ) ፡ ቁጥር ፡ ፬ ፡ በ "ክድ ፡ ደ ፡ ኮሜርስ ፡" ፡ (ፔቲ ፡ ኮድ ፡ ደሎዝ ፡ ፷፰ኛው ፡ እትም ፡ ፲፱፻፶፱) ፡ ውስጥ ፡ በገጽ ፡ ፯፻፰ ፡ ይመለከቷል ፡ አ ፡ ሻቫኝ ፡" ላ ፡ ኖሲዩ ፡ ዲ ፡ ፕረሚየር ፡ ዩዛዥ ፡ ደ ፡ ማርክ ፡ ኤ ፡ ሊ ፡ ኮሜርስ ፡ ኢንተርናሲዮኔል ፡ "በ ፡" ሜላንዥ ፡ ኧን ፡ ሊ ፡ ኦነር ፡ ደ ፡ ፖል ፡ ሩብየር ፡ "(ፓሪስ ፡ ሲብ ፡ ዳሎዝና ፡ ሲሬይ ፡ ፲፱፻፶፩) ፡ ፪ል ፡ ፪ ፡ ውስጥ ፡ ገጽ ፡ ፷፻፫ ።

62. የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥሮች ፡ ፹፱ ፡ ፻፶፬ ፡ ፻፷፲፭ ፡ ፻፷፩ ፡ ፻፶፪ ፡ ፻፶፬ ። በአንዳንድ ፡ በተለዩ ፡ ሁኔታዎች ፡ ውስጥ ፡ ሊሠራባቸው ፡ ስለሚችሉ ፡ ተጨማሪ ፡ ቅጣቶች ፡ ሊደረጉ ፡ ስለሚችሉ ፡ የጥንቃቄና ፡ የጥበቃ ፡ እርምጃዎች ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥሮች ፡ የ፻፰-፻፭፪ ፡ ፻፴፰-፻፵፫ን ፡ ይመለከቷል ።

63. ከወንጀል ፡ ክሶች ፡ ጋር ፡ ተያይዞ ፡ ስላለው ፡ ኪሣራ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻ን ፡ በተጨማሪ ፡ ይመለከቷል ፡ ስለጠምራ ፡ ክስ ፡ ፒ ፡ ግራቨን ፡ "የወንጀልና ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ጠምራ ፡ ክሶች ፡" የኢት. ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ፪ል ፡ ፪(፲፱፻፷፭) ፡ ገጽ ፡ ፪፴፩ ፡ ይመለከቷል ።

64. የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥሮች ፡ ፪ሺ፯ ፡ ፪ሺ፲፰-፪ሺ፲፱፻ (ከቁጥር ፡ ፪ሺ፯/፪ ፡ እንደተጠቀሰ) ።

፫/ ስለንግድ ፡ ምልክቶች ፡ አመዘጋገብ ፤

በማይገባ ፡ ውድድር ፡ ዘዴ ፡ መሠረት ፡ (በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፮፻፹፬ ፡ የተሰጠውን ፡ የመሰለ ፡ መፍትሔ ፡ ይገኝ ፡ ዘንድ ፡) የሚደረገው ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ጥበቃ ፤ በንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ተጠቃሚ ፡ ለሆኑ ፡ ሰዎች ፡ ከባድ ፡ ችግሮችን ፡ ይፈጥራሉ ። እነዚህንም ፡ ችግሮች ፡ ለማስወገድ ፡ ብዙ ፡ አገሮች ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ምዝገባን ፡ የሚመለከቱ ፡ ሕጎች ፡ አውጥተዋል ። ምንም ፡ እንኳን ፡ እነዚህ ፡ ሕጎች ፡ በሚያስከትሏቸው ፡ ውጤቶች ፡ የተለያዩ ፡ ቢሆኑም ፤ ሌላው ፡ ቢቀር ፡ ነጋዴዎች፡የሌሎች፡የሆኑትን ፡ ምልክቶች ፤ እንዲያውቁና ፡ የራሳቸውንም ፡ ምልክቶች፡ሌሎች ፡ እንዲያውቁላቸው ፡ ያደርጋሉ ። አንድ ፡ የምዝገባ ፡ ሕግ ፡ ሬጅስትራሩ ፡ ዋጋ ፡ የሌላቸውን ፡ (ፈራሽ ፡ የሆኑትን) ፡ ምልክቶች ፡ እንዳይቀበላቸው ፡ በማድረግ ፡ አንድ ፡ ነጋዴ ፡ ምልክቱ ፡ ሕጋዊ ፡ መሆን ፡ አለመሆኑን ፡ በቅድሚያ ። እንዲያረጋግጥ ፡ ይረዳዋል ፡ ምዝገባ ፡ የአንድን ፡ ምልክት ፡ ሕጋዊነት ፡ የሚያረጋግጥ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። አንድ ፡ የንግድ ምልክት ፡ ከተመዘገበ ፡ በኋላም ፡ በጠቅላላ በሀገሪቱ ፡ ላይ ፡ እንዲሰራበት ፡ መደረጉ ስለሆነ ፡ ነጋዴው ዕቃውን በማይሸጥባቸው ፡ ገበያዎችም ፡ ውስጥ ፡ ጥበቃ ፡ እንደሚደረግለት ፡ ማረጋገጫ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። አንዳንድ ፡ ሕጎች ፡ ነጋዴዎች ፡ ምልክታቸውን ፡ ለጊዜው ፡ በጥቅም ፡ ላይ ፡ ከሚያውሉባቸው ፡ ዕቃዎች ፡ ሌላ ፡ በሌሎች ፡ ዕቃዎችም ፡ ላይ ፡ የባለቤትነት ፡ መብት ፡ በመስጠት ፡ ምልክታቸው ፡ ተውጦ ፡ ከመቅረት ፡ እንዲጠበቅ ፡ ያደርጋሉ ። ሌሎች ሕጎች ፡ ደግሞ ፡ ነጋዴው ፡ በጥቅም ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ ካሰበው ፡ ምልክቱ ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆኑ ፡ ምልክቶችን ፡ እንዲያስመዘግብ ፡ በመፍቀድ ፡ የምልክቱ ፡ ልዩነት ፡ እንደተጠበቀ ፡ ሆኖ ፡ የጥበቃው ፡ መጠን ፡ እንዲሰፋ ፡ ያደርጋሉ ። አንዳንዶችም ፡ ነጋዴው ፡ ወደፊት ፡ ሊጠቀምበት ፡ ያሰበውን ፡ ምልክት ፡ በማስመዝገብ ፡ እንዲጠበቅለት ፡ ይፈቅዳሉ ። ምዝገባ ፡ ነጋዴው ፡ በሀገሩ ፡ ውስጥ ፡ ምልክቱን ፡ አስመዝግቦ ፡ የተገኘ ፡ እንደሆነ ፡ ብቻ ፡ በውጭ ፡ ሀገሮችም ፡ ምልክቱ ፡ ሊጠበቅለት ፡ ይችላል ፡ በሚሉ ፡ ስምምነቶችና ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ሕጎች ፡ እንዲጠቀም ፡ ይረዳዋል ። በመጨረሻም ፡ የምዝገባ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ማስተላለፍንና ፡ ፈቃድ ፡ መስጠትን ፡ እንዲሁም ፡ ወደ ፡ ሐሰት ፡ ስለመለወጥ ፡ ልዩ ፡ መፍትሔዎችንና ፡ የመሳሰሉትን ፡ ጉዳዮች ፡ የሚመለከቱ ፡ አጠቃላይ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ሕጎች ፡ አንድ ፡ ክፍል ፡ ናቸው ።[65]

በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የንግድና ፡ የኢንዱስትሪ ፡ ሚኒስቴር ፡ ስለሚኒስትሮች ፡ (ሥልጣንና ፡ ሥራ ፡ አወሳሰን ፡ በወጣ ፡ ትዕዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፳፩/መ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡

---

65. ኢ ፡ አፍነር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፫ ፡ የተጠቀሰው ። ኢ ፡ ሻቫኝ ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፷፭ ፡ የተጠቀሰው ፡ ሞዴል ፡ ሕግ ፡ (የተሰጠውን ፡ አስተያየት ፡ ጨምሮ) ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፭ ፡ የተጠቀሰው ፡ በተለይም ፡ በ፲፱፻፶፰ ፡ የዩናይትድ ፡ ኢንተርናሽናል ፡ ቢሮ ፡ ስለድርሰትና ፡ የኪነ ፡ ጥበብ ፡ ባለሀብትነት ፡ ጥበቃ ፡ ላልበለጸጉ ፡ አገሮች ፡ ያዘጋጀው ፡ የምልክቶች ፡ የንግድ ፡ ስሞች ፡ (ዕቃዎች) ፡ የመጡበትን ፡ አገር ፡ ማመልከቻዎችና ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ሞዴል ፡ ሕግ ፡ ረቂቅ ፡ (ኢ ፡ አፍነር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፮ ፡ የተጠቀሰው ፡ አስተያየት ፡ እንደሰጠበት) ፡ እና ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፫ ፡ የተጠቀሰው ፡ የአፍሪካና ፡ የማልጋሲ ፡ ስምምነት ፡ ፈራሚ ፡ ሀገሮች ፡ የተቀበሉትን ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ሕግ ፡ ይጎነዘቧል ፡ ስለ ፡ ዓለም ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ሕጎች ፡ የተደረገ ፡ ጥናት ፡ በናሽናል ፡ አሶሴዬሽን ፡ ኦቭ ፡ ክሬዲት ፡ ማኔጅመንት ። ዳይጀስት ፡ ኦፍ ፡ ኮሜርሺያል ፡ ሎስ ፡ ኦፍ ፡ ዘ ፡ ወርልድ ፡ (ዮብስ ፡ ፌሪ ፡ ኒው ፡ ዮርክ ፡ ኦሺያና ፡ ፐብሊኬሽንስ ፡ ሎዝ ፡ ሊፍ ፡) ስለ ፡ ኢንዱስትሪ ፡ ባለሀብትነት ፡ ስለንግድ ፡ ምልክቶች ፡ በተለይ ፡ በወጣ ፡ ቮልዩም ፡ ውስጥ ፡ ይገኛል ። አንዳንድ ፡ ብሔራዊ ፡ የሆኑ ፡ የምዝገባ ፡ ሕጎች ፡ በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ማስታወሻዎች ፡ ውስጥ ፡ ተጠቅሰው ፡ ይገኛሉ ፡ ለምሳሌም ፡ ፈረንሳይ ፡ ማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፷፭ ፡ ኢንግላንድ ፡ ማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፲፱ካናዳ ፡ ማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፷፯ ። ደግሞ ፡ ዊብስተር ፡ "ፓተንትስ ፡ ትሬድ ፡ ማርክስ ፡ ኤንድ ፡ ዲዛይንስ ፡ ኢን ፡ አፍሪካ ፡ ፕሪቶሪያ ፡ ፓትሎው ፡ ፲፱፻፶፫) ፡ ይመለከቷል ።

መዝገብ፤ እንዲያዘጋጅ ፡ ታዟል ።[66] ስለሆነም ፡ አንድን ፡ ነጋዴ ፡ የንግድ ፡ ምልክቱን ፡ እንዲያስመዘግብ ፡ የሚያዝ ፡ ወይም ፡ ምዝገባ ፡ የሚያስከትለውን ፡ ውጤት ፡ የሚገልጽ ፡ ሕግ ፡ የለም ።

የንግድ ፡ ስሞች ፡ መሠረት ፡ በሚቀርቡ ፡ የምዝገባ ፡ መግለጫዎች ፡ ውስጥ ፡ መጠቀስ ፡ ይኖርባቸዋል ፡ ዳሩ ፡ ግን ፡ ይህም ፡ ቢሆን ፡ የሚያስከትለው ፡ ሕጋዊ ፡ ውጤት ፡ ስላልተገለፀ ፡ ለመረጃ ፡ ያህል ፡ የሚሰጥ ፡ መስሎ ፡ የሚታይ ፡ ነው ።[67] አዋጁም ፡ ስለንግድ ፡ ምልክቶች ፡ አይናገርም ። የንግድ ፡ ሕጉ ፡ ቁጥሮች ፡ ፩፻፩(ቀ)፩፻፩(በ) ና ፡ ፩፻፪(መ) የንግዱን ፡ ስምና ፡ የሚነገድበትን ፡ የተለየ ፡ የንግድ ፡ ማስታወቂያ ፡ ሰሌዳ፡ በዋናው ፡ መዝገብ ፡ ላይ ፡ መግለጽ ፡ እንዳለባቸው ፡ ቢናገሩም ፡ የንግድ ፡ ምልክቶችን ፡ አይጠቅሱም ፡ ያም ፡ ሆነ ፡ ይህ ፡ እነዚህ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ገና ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ አልዋሉም ።[68]

የንግድ ፡ ምልክት ፡ ምዝገባ ፡ የሚያስከትለውን ሕጋዊ ፡ ውጤት ፡ የሚናገር ፡ሕግ ፡ ስለሌለ ፡ ምናልባት ፡ ሕጋዊ ፡ ውጤትን ፡ አያስከትሉም ፡ ማለት ፡ ይቻል ፡ ይሆናል ። ቢሆንም ፡ ምዝገባ ፡ የሚሰጠው ፡ አገልግሎት ፡ አለ ። ሰሌሎች ፡ ማስታወቂያ ፡ መስጠት ፡ ይችል ፡ ዘንድ ፡ ብልህ ፡ የሆነ ፡ ነጋዴ ፡ የንግድ ፡ ምልክቱን ፡ ከማስመዝገቡ ፡ በፊት ፡ ዋናውን ፡ መዝገብ ፡ ይመረምራል ።

ምዝገባ ፡ በወንጀል ፡ በሚያስጠይቅ ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ ውስጥ ፡ በተለይም ፡ ወደሐሰት ፡ የለወጠውን ፡ ሰው ፡ የአእምሮ ፡ ሁኔታ ፡ በሚመለከተው ፡ ረገድ ፡ አግባብ ፡ እንዳለው ፡ ሆኖ ፡ በቀላሉ ፡ ሊተረጎም ፡ ይችላል ። ስለዚህም ፡ አንድ ፡ ነጋዴ ፡ በዋናው ፡ መዝገብ ፡ ውስጥ ፡ ተመዝግበው ፡ ያሉትን ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ሊያውቃቸው ፡ ይገባል ፡ ብሎ ፡ መከራከር ፡ ይቻል ፡ ይሆናል ። መጥፎ ፡ሕሊና ፡ የማይገባ ፡ ውድድር ፡ አንዱ ፡ ክፍል ፡ ሆኖ ፡ ከተቆጠረ ፡ ነጋዴው ፡ የተመዘገቡትን ፡ ምልክቶች ፡ ያውቃል ፡ ብሎ ፡ በመገመት ፡ ይኸንኑ ፡ ግምት ፡ እንደ ፡ አጠቃላይ ፡ ማስረጃ ፡ ያም ፡ ባይሆን ፡ አለማወቁን ፡ ለማረጋገጥ ፡ ነጋዴው ፡ እራሱ ፡ ማስረጃ ፡ እንዲያቀርብ ፡ ይደረጋል ።[69] የንግድ ፡ ሕጉ ፡ የተመዘገቡ ፡ የንግድ ፡ ስሞችንና ፡ የንግድ ፡ ማስታወቂያ ፡ ሰሌዳዎችን ፡ በሚመለከተው ፡ ረገድ ፡ ከዚህ ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆነ ፡ አጠቃላይ ፡ ግምት ፡ እንዲኖር ፡ አድርጓል ፡ ዋናውን ፡ መዝገብ ፡ አለመመርመር ፡ ሌላው ፡ ቢቀር ፡ የነጋዴውን ፡ ቸልተኝነት ፡ የሚያሳይ ፡ ማስረጃ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ።

---

66. ፲፱፻፶፮ ፡ ትዕዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፴፯ ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፳፫ኛ ፡ ዓመት ። ቁጥር ፡ ፭፫ ። ቁጥር ፡ ፳፬ ፡ መ ፡ በሚኒስትሮች ፡ (ሥልጣን ፡ መወሰኛ) ፡ ትዕዛዝ ፡ ፲፱፻፴፩ ፡ ትዕዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፪ኛ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ ቁጥር ፡ ፴፪ (፹) ፡ መሠረት ፡ የተቋቋመውን ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ መዝገብ ፡ የማቆየቱ ፡ ግዴታ ፡ እንዲቀጥል ፡ አድርጓል ። ቁጥር ፡ ፴፪(፹) ፡ በትዕዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፴፯ ፡ ተሽሯል ።

67. ቁጥሮች ፡ ፪(፩) ለ፩ ፡ ፫(፩)ሐ(፩) ፡ ፬(፩)ሀ(፪) ፡ ፲፱፻፶፰ ፡ አዋጅ ፡ ቁጥር ፡ ፻፹፩ ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፳፭ኛ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፫ ።

68. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲ ፡ ፻፴፬/፩ን ፡ ይመለከቷል ።

69. ቁጥር ፡ ፻፷/፪ ፡ "ሦስተኛ ፡ ወገኖች ፡ በንግድ ፡ መዝገብ ፡ በትክክል ፡ የገባውን ፡ ጉዳይ ፡ አላወቅንም ፡ ነበር ፡ ብለው ፡ ማስረጃ ፡ ማቅረብ ፡ አይፈቀድላቸውም" ፡ ይላል ። ስለሆነም ፡ የንግድ ፡ ስሞችና ፡ የንግድ፡ ምልክት ፡ ማስታወቂያዎች ፡ በቁጥር ፡ ፻፷፩ ፡ መሠረት ፡ በንግድ ፡ መዝገብ ፡ ውስጥ ፡ እስካልገቡ ፡ ድረስ ፡ በቅን ፡ ልቡና ፡ የሚገኙን ፡ ሦስተኛ ፡ ወገኖችን ፡ መቃወሚያ ፡" ካልሆኑት ፡ ጉዳዮች ፡ ውስጥ ፡ እለመዘርዘራቸውን ፡ መገንዘብ ፡ ይገባል ። በተጨማሪም ፡ እነዚህ ፡ ቁጥሮች ፡ በቁጥር ፡ ፩፲ ፡ ፻፴፬/፩ ፡ መሠረት ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ካልዋሉት ፡ የምዝገባ ፡ ድንጋጌዎች ፡ መካከል ፡ መሆናቸውን ፡ መገንዘብ ፡ ያሻል ።

ምዝገባ ፡ የሚያስከትለውን ፡ ውጤት ፡ በመወሰን ፡ ረገድ ፡ ያለውን ፡ ችግር ፡ ፍርድ ፡ ቤቶችም ፡ ተመልክተውታል ። በቅርቡ ፡ የጠ.ን.ነ. ፍርድ ፡ ቤት ፡ አንደኛው ፡ ምልክት ፡ ከሌላው ፡ በፊት ፡ በጥቅም ፡ ላይ ፡ ውሎ ፡ ተመዝጋቢው ፡ ሁለተኛው ፡ ብቻ ፡ የሆነበትን ፡ የሁለት ፡ ምልክቶችን ፡ ግንኙነት ፡ የሚመለከት ፡ ጉዳይ ፡ ሰምቷል ። በዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ውስጥ ፡ የሲንጀር ፡ የስፌት ፡ መኪና ፡ ኩባንያ ፡ አቶ ፡ አዛነው ፡ ዓለሜን ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፸፫ ፡ መሠረት ፡ ሲንጀር ፡ ከሚጠቀም በት ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ በሆነ ፡ የመለያ ፡ ምልክት ፡ እንዳይጠቀሙ ፡ ለማገድ ፡ ከሷቸው ፡ ነበር ።[70] ሁለቱም ፡ ወገኖች ፡ ምልክቱን ፡ የተጠቀሙበት ፡ ከስፌት ፡ መኪናዎች ፡ ጋር ፡ በተያያዘ ፡ ሥራ ፡ ላይ ፡ ነው ። የሲንጀር ፡ የንግድ ፡ ዕቃዎች ፡ (የሥራ ፡ ውጤቶችና) ፡ የንግድ ፡ ምልክቱ ፡ ከአቶ ፡ አዛናው ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ በብዙ ዓመታት ፡ ቀደም ፡ ብለው ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ በጥቅም ፡ ላይ ፡ ከመዋላቸው ፡ በላይ ፡ ሲንጀርም ፡ ከአቶ ፡ አዛናው ፡ ሠላሳ ፡ ዓመታት ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ የማስጠንቀቂያ ፡ ማስታወቂያዎችን ፡ አውጥቷል ። ቢሆንም ፡ አቶ ፡ አዛናው ፡ የንግድ ፡ ምልክታቸውን ፡ በንግድና ፡ የኢንዱስትሪ ፡ ሚኒስቴር ፡ ሲያስመዘግቡ ፡ ሲንጀር ፡ ግን ፡ ይህን ፡ አላደረገም። የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ለሲንጀር ፡ በመፍረድ ፡ አቶ ፡ አዛናው ፡ በምልክቱ ፡ እንዳይጠቀሙ ፡ ከለከላቸው ፡[71] የጠ.ን.ነ.ፍርድ ፡ ቤት ፡ ግን ፡ ከአንደኛው ፡ ዳኛ ፡ በስ ተቀር ፡ ፍርዱን ፡ ሲሽር ፡ የሚከተለውን ፡ አትቷል ፡ ጉዳዩን ፡ ከንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ምዝገባ ፡ ወይም ፡ ከብቸኛ ፡ ባለሀብትነት ፡ ሕግ ፡ (የዚህ ፡ ዓይነት ፡ ሕግ ፡ በኢት ዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ስለሌለ) ፡ አንጻር ፡ መመልከት ፡ አይቻልም ። በዚህም ፡ ምክንያት ፡ ከአንድ ፡ ውሳኔ ፡ መድረስ ፡ እንችል ፡ ዘንድ ፡ ፍትኅን ፡ መመርኰዝ ፡ ስላለብን ፡ በታወቁት ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ቁጥጥር ፡ ሥር ፡ ባለው ፡ ዋና ፡ መዝገብ ፡ ውስጥ ፡ "S" (ኤስ) የሚለውን ፡ ፊደል ፡ በመጀመሪያ ፡ እንደ ፡ ንግድ ፡ ምልክት ፡ ያስመ ዘገቡ ፡ ማን ፡ እንደሆን ፡ መለየት ፡ ይኖርብናል ። በሕጉ ፡ መሠረት ፡ ወይም ፡ በይበልጥ ፡ ትክክለኛ ፡ ለመሆን ፡ ፍትኅን ፡ ለመከተል ፡ አንድ ፡ ነጋዴ ፡ የአንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ብቸኛ ፡ ባለመብት ፡ በመሆን ፡ ሌሎች ፡ ነጋዴዎች ፡ እንዳይጠቀሙበት ፡ ለመከላከል ፡ የሚችለው ፡ የንግድ ፡ ምልክቶችን ፡ ለመመዝገብ ፡ ሥልጣን ፡ ባላቸው ፡ ባለሥልጣኖች ፡ የንግድ ፡ ምልክቱን ፡ ለማስመዝገብ ፡ የመጀመሪያው ፡ ሰው ፡ ሆኖ ፡ የተገኘ ፡ እንደሆነ ፡ ብቻ ፡ ነው ። አንድ ፡ ሰው ፡ የመጀመሪያው ፡ ሰው ፡ በመሆን ፡ የንግድ ፡ ምልክ ቱን ፡ በማስመዝገብ ፡ ለራሱ ፡ ጥቅም ፡ ብቻ ፡ እንዲውል ፡ ካላደረገ ፡ በአንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ለረዥም ፡ ጊዜ ፡ ተጠቃሚ ፡ መሆኑ ፡ ብቻ ፡ የምልክቱ ፡ ብቸኛ ፡ ባለመብት ፡ ሊሆንና ፡ ሌሎች ፡ እንዳይጠቀሙ ፡ ሊከለክል ፡ አይችልም ። የንግድ ፡ ምልክቶችን ፡ የሚመለከት ፡ ሕግ ፡ በሌለ ፡ ጊዜ ፡ ፍትኅና ፡ ይህንኑ ፡ ጉዳይ ፡ የሚመለከቱ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ሕጎች ፡ መንፈስ ፡ እንዲሁም ፡ በውጭው ፡ ዓለም ፡ ያለው ፡ ልምድ ፡ የሁ ለቱን ፡ ወገኖች ፡ መብቶች ፡ ለመለየት ፡ መዝገቦቹን ፡ እንድንመረምር ፡ ያስገድዱናል ።[72] ዳግም ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ "ምዝገባ ፡ በአገሩ ፡ ውስጥ ፡ ባለው ፡ አሠራር ፡ መሠረት ፡

---

70. የምልክቶቹ ፡ ሁኔታ ፡ በማርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ቁጥሮች ፡ ፳፰-፴፩ ፡ ውስጥ ፡ ተገልጿል ። የተከሳሹ ፡ ምልክት ፡ የንግድ ፡ ማስታወቂያ ፡ ሰሌዳ ፡ እንጂ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ አለመሆኑን ፡ ይገነዘቧል ፡ የሌላን ፡ ሰው ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ በማስመሰል ፡ ምክንያት ፡ ስለሚደርሰው ፡ ኃላፊነት ፡ ልዩነቱ ፡ ጠቃሚነት ፡ የለውም ፡ ከላይ ፡ ገጽ ፡ ፩ን ፡ ይመለከቷል ።

71. የሲንጀር ፡ የስፌት ፡ መኪና ፡ ኩባንያና ፡ የአዛናው ፡ ዓለሜ ፡ ጉዳይ ፡ ፲፱፻፷፯ ፡ የኢት. ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ፬ል ፡ ፩ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፺፫ ።

72. የአዛናው ፡ ዓለሜና ፡ የሲንጀር ፡ የስፌት ፡ መኪና ፡ ኩባንያና ፡ የአዛናው ፡ ዓለሜ ፡ ጉዳይ ፡ (፲፱፻፷፯) የኢት ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ፬ል ፡ ፩ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፲፫ ።

የሚከናወን ፡" መሆኑን ፡ ገልጿል ።[73] ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ የማይገባ ፡ ውድድርን ፡ ራሱን ፡ እን ደቻለ ፡ ባሕረ ፡ ሀሳብ ፡ በመቁጠር ፣ በዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ውስጥ ፡ ያሉት ፡ ምልክቶች ፡ መሳከርን ፡ ሊያስከትል ፡ በሚያስችል ፡ አኳኋን ፡ የማይመሳሰሉ ፡ ናቸው ፡ በሚል ፡ እምነት ፡ ባሕረ ፡ ሀሳቡ ፡ በጉዳዩ ፡ ውስጥ ፡ ሊሠራ ፡ አይችልም ፡ በማለት ፡ ሳይቀ በለው ፡ ቀርቷል ።[74] የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፻፴፬ ፡ በጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገ ሥት ፡ ፍ/ቤትም ፡ ሆነ ፡ በከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ያልተጠቀሰ ፡ እንደመሆኑ ፡ መጠን ፡ የክስ ፡ መሠረት ፡ ሆኖ ፡ አልቀረበም ፡ ማለት ፡ ነው ።

በንግድ ፡ ምልክቶች ፡ ለመጠቀም ፡ መኖር ፡ የሚገባው ፡ ሰላምና ፡ የተረጋጋ ፡ ሁኔታ ፡ የንግድ ፡ ምልክቶች ፡ በሚገባ ፡ እንዲጠበቁ ፡ ሲፈለግ ፡ መመዝገብ ፡ ይኖርባ ቸዋል ፡ የሚለውን ፡ ጠቅላላ ፡ ድንጋጌ ፡ የሚደገፍ ፡ ያደርገዋል ። ዋናውን ፡ መዝገብ ፡ በመመርመር ፡ አንድ ፡ ነጋዴ ፡ ሊጠቀምበት ፡ ያሰበው ፡ ምልክት ፡ በጥቅም ፡ ላይ ፡ ሊውል ፡ መቻሉንና ፡ አለመቻሉን ፡ ማጣራት ፡ ይችላል ። ምልክቱ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ከተመዘገበለትም ፣ ከመመሰልና ፡ በጠቅላላው ፡ ጉዳትን ፡ ከሚያመጡ ፡ ሁኔታዎች ፣ (በተለይም ፡ የምዝገባው ፡ ዘዴ ፡ ምልክቱን ፡ ዋጋ ፡ ያለው ፡ መሆኑን ፡ የሚያረጋግጥ ፡ ሆኖ ፡ ከተገኘ ፣) ፡ ሊጠበቅለት ፡ እንደሚችል ፡ ያውቃል ።[75] ነገር ፡ ግን ፡ በአንዳንድ ፡ ሁኔታዎች ፡ ውስጥ ፡ እርግጠኛ ፡ ለመሆን ፡ ያለው ፡ ፍላጐት ፡ በሌሎች ፡ ፍላጐቶች ፡ ተውጦ ፡ ሊቀር ፡ ይችላል ፡ ለምሳሌም ፡ እምነት ፡ የጐደለውን ፡ ጠባይ ፡ ማስቀረት ፡ የደንበኞችን ፡ መታለል ፡ መከላከልና ፡ ለትክክለኛነት ፡ ሲባል ፡ በቀደምት ፡ ተጠቃሚ ፡ (ማለትም ፡ ሌላ ፡ ሰው ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆነ ፡ ምልክት ፡ ሳያስመዘግብ ፡ በፊት ፡ የንግድ ፡ ምልክቶችን ፡ ሳያስመዘግብ ፡ ሲጠቀምባቸው ፡ የቆየው ፡ ሰው) ፡ ለሆነው ፡ ሰው ፡ ሊደረግለት ፡ የሚገባ ፡ አስተያየት ፡ ነው ። ይህ ፡ ሁኔታ ፡ በተለይ ፡ ሊፈጠር ፡ የሚችለው አስመዝጋቢው ፡ ሰው ፡ ስለምልክቱ ፡ ወይም ፡ በቀደምት ፡ ተጠቃሚ ፡ ስለሆነው ፡ሰው ፡ በቂ ፡ ዕውቀት ፡ እያለው ፡ በሌላው ፡ ሰው ፡ ጥሩ ፡ ስም ፡ ለመጠቀም ፡ ሲል ፡ የራሱን ፡ ምልክት ፡ ባስመዘገበ ፡ ጊዜ ፡ ነው ። አስመዝጋቢው ፡ በምልክቱ ፡ መጠቀሙን ፡ እንዲ ቀጥል ፡ ቢደረግ ፡ ከዕውነት ፡ የራቀን ፡ አድራጐት ፡ ማበረታታት ፡ ይሆናል ፡ የደንበኞ ችንም ፡ መታለል ፡ ሊያስከትል ፡ ይችላል ። ከዚህም ፡ በላይ ፡ በቀደምት ፡ ተጠቃሚ ፡ የሆነው ፡ ሰው ፡ በምልክቱ ፡ መጠቀሙን ፡ እንዲያቋርጥ ፡ ማዘዝ ፡ ያተረፈውን ፡ ጥሩ ፡ ስም ፡ ከማጣቱም ፡ በላይ ፡ ይህንኑ ፡ ስሙን ፡ በአዲስ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ላይ ፡ የመገንባት ፡ ኪሣራ ፡ ሊወድቅበት ፡ ይችላል ። ይህ ፡ ሁሉ ፡ ለንግድ ፡ ምልክት ፡ እርግጠኛነትን ፡ ለመፍጠር ፡ ሲባል ፡ ከመጠን ፡ ያለፈ ፡ እርምጃ ፡ መውሰድ ፡ ይሆናል ።

ለንግድ ፡ ምልክት ፡ እርግጠኛ ፡ ሁኔታን ፡ ለመፍጠርና ፡ ምልክታቸውን ፡ ያላስ መዘገቡ ፡ ቀዳሚ ፡ ተጠቃሚዎችን ፡ ለመጠበቅ ፡ ሲባል ፡ በሚወሰዱት ፡ እርምጃዎች ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ ችግር ፡ በተለያዩ ፡ አገሮች ፡ የተለያዩ ፡ መፍትሔዎች ፡ ተገኝተው ላቸዋል ። በአንዳንድ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ሕጎች ፡ መሠረት ፡ ምልክቱን ፡ ያላስመዘገበው ፡ በቀደምት ፡ ተጠቃሚ ፡ የሆነው ፡ ወገን ፡ ምልክቱን ፡ ካስመዘገበው ፡ ወገን ፡ ይበልጥ ፡[76]

---

73. ከዚያው ።

74. ከላይ ፡ ማስታወሻ ፡ ቁጥሮች ፡ ፳፫-፴፮ንና ፡ ጽሑፋቸውን ፡ ይመለከቷል ።

75. ኢ ፡ እፍነር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፯ ፡ የተጠቀሰው ፡ ገጽ ፡ ፷፻፴፮ ።

76. ለምሳሌም ፡ ኢ ፡ባንደንበር ፡ ፫ ፡ ትሬድ ፡ ማርክ ፡ ሎ ፡ ኤንድ ፡ ፕሮሲጀር ፡ (ኒውዮርክ ፡ በብስ ፡ ሜሪል ፡ ኮምፓኒ ፡ ፲፱፻፶፭) ፡ ገጽ ፡ ፵፮-፵፫ ፡ የዩናይትድ ፡ ስቴትስ ፡ ሕግ ፡ እንዳብራራው ፡ ዳግም ፡ ይኸው ፡ ተመሳሳይ ፡ ውጤት ፡ በኢጣልያንም ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ያለ ፡ ይመስላል ፣ (ዳይጀስት ፡ ኦፍ ፡ ኮሜርሺያል ፡ ሎውስ ፡ ኦፍ ፡ ዘ ፡ ወርልድ ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፺፰ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ይመለከቷል ።) እንዲሁም ፡ በፒ ፡ ሩብየር ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፮ ፡ የተጠቀሰው ፡ ቁጥር ፡ ፩፻ ፡ እንዳብራራው ፡ በጥንቱም ፡ የፈረንሳይ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ይኸው ፡ ውጤት ፡ ተገኝቷል ።

ቀዳሚነት ፣ ይኖረዋል ፣ በሌሎች ፣ ሕጎች ፣ ውስጥ ፣ ደግሞ ፣ በቀደምት ፣ ተጠቃሚ የሆነው ፣ ያላስመዘገበው ፣ ወገን ፣ ቀደምትነቱን ፣ በሕግ ፣ ለተወሰነ ፣ ጊዜ ፣(ለምሳሌ ፣ ለአምስት ፣ ዓመታት) ፣ ብቻ ፣ ይዞ ፣ እንዲቆይ ፣ ይደረጋል ። በሕግ ፣ በተወሰነው ፣ጊዜ ፣ ውስጥ ፣ እርምጃ ፣ በመውሰድ ፣ በኋላ ፣ ተጠቃሚ ፣ የሆነውን ፣ ወገን ፣ ምዝገባ ፣ካላስ ፈቀደ ፣ በንግድ ፣ ምልክቱ ፣ ላይ ፣ ያለውን ፣ መብት ፣ ሊያጣ ፣ ይችላል ።[77] በመጨረሻም ፣ አንዳንድ ፣ ሕጎች ፣ በአንድ ፣ የንግድ ፣ ምልክት ፣ የመጠቀም ፣ መብት ፣ ከማስመዝገብ ፣ ብቻ ፣ የሚመነጭ ፣ መሆኑንና ፣ አስመዝጋቢ ፣ የሆነው ፣ ወገን ፣ ሳያስመዘግብ ፣በቀደ ምት ፣ ተጠቃሚ ፣ ከሆነው ፣ ወገን ፣ ይልቅ ፣ መብት ፣ ያለው ፣ መሆኑን ፣ ይናገራሉ ።[78] ስለሆነም ፣ ምዝገባን ፣ ከመጀመሪያውም ፣ ሆነ ፣ ከችሮታው ፣ ጊዜ ፣ በኋላ ፣ እንደ ፣ ወሳኝ ፣ ሁኔታ ፣ አድርገው ፣ የሚገምቱትም ፣ ሕጎች ፣ ቢሆኑ ፣ ሳያስመዘግብ ፣ በቀደምት ፣ ተጠቃሚ ፣ የሆነውን ፣ ሰው ፣ መብቶች ፣ በሙሉ ፣ ጨርሰው ፣ አያስቀሩም ። ለምሳሌም ፣ የፈረንሳዩ ፣ ሕግና ፣ በደንብ ፣ የታወቁ ፣ የንግድ ፣ ምልክቶችን ፣ በተመዘገቡ ፣ ምልክ ቶች ፣ ወደሐሰት ፣ እንዳይለወጡ ፣ ምዝገባው ፣ በቅን ፣ ልቡና ፣ የተደረገ ፣ ከሆነ ፣ ለአ ምስት ፣ ዓመት ፣ ካልሆነም ፣ ላልተወሰነ ፣ ጊዜ ፣ ግልጽ ፣ በሆነ ፣ አኳኋን ፣ ይጠብቃቸዋል።[79] የካናዳው ፣ ሕግ ፣ ደግሞ ፣ "የተመዘገበውን ፣ የንግድ ፣ ምልክት ፣ የተጠቀመበት ፣ ሰው ፣ ምልክቱን ፣ ያስመዘገበው ፣ (ምልክቱ ፣ ከዚህ ፣ በፊት ፣ በጥቅም ፣ ላይ ፣ የዋለ ፣ ወይም ፣ የታወቀ) ፣ መሆኑን ፣ እያወቀ ፣ ከሆነ ፣ " የአምስት ፣ ዓመቱ ፣ የችሮታ ፣ ጊዜ ፣ ካለፈም ፣ በኋላ ፣ ቢሆን ፣ የምዝገባውን ፣ መሠረዝ ፣ ይፈቅዳል ።[80]

ላልተመዘገቡ ፣ የንግድ ፣ ምልክቶች ፣ መብቶችን ፣ ከመስጠታቸውም ፣ በላይ ፣ ብዙ ዎች ፣ ሕጎች ፣ ለተመዘገቡ ፣ ምልክቶች ፣ እርግጠኛ ፣ ሁኔታን ፣ ለማትረፍ ፣ ባቀዱት ፣ ሥነ ፣ ሥርዓት ፣ ያልተመዘገበ ፣ የንግድ ፣ ምልክት ፣ ባለቤት ፣ የሆነውንም ፣ ሰው ፣ ምልክቱን ፣ በመጠበቅ ፣ እንዲረዳበት ፣ አድርገዋል ፣ ይህም ፣ በምዝገባ ፣ ሹማምንት ፣ አማካይነት ለምዝገባ ፣ የቀረበው ፣ ምልክት ፣ በሥራ ፣ ላይ ፣ በቀደምት ፣ መዋል ፣ አለመዋሉን ፣ ለማረጋገጥ ፣ የሚደረገውን ፣ ቁጥጥር ፣ ሊጨምር ፣ ይችላል ። ወይም ፣ ለምዝገባ የቀረበው ፣ ምልክት ፣ ሳይመዘገብ ፣ ወይም ፣ ከተመዘገበ ፣ በኋላ ፣ በማስ

---

77. ለምሳሌም ፣ ትሬድ ፣ ማርክ ፣ አክት ፣ (ካናዳ) ፣ ቁጥር ፣ ፲፯ ፣ ፩-፪፣ኤሊዝ ፣ ፪ ፣ ምዕራፍ ፣ ፵፱ ፣ የዓይነት ፣ ሕግ ፣ ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፭ ፣ የተጠቀሰው ። ቁጥር ፣ ፭ ፣ የ፲፱፻፴ ፣ የብሪቲሽ ፣ ትሬድ ፣ ማርክ ፣ አክት ፣ ቁጥሮች ፣ ፯፣፲፩ና ፣፲፫ ፣ ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፲፬ ፣ የተጠቀሰውን ፣ ድንጋጌ ፣ ያወዳድሯል ። በካናዳው ፣ ሕግ ፣ መሠረት ፣ የችሮታው ፣ ጊዜ ፣ ካለቀ ፣ በኋላ ፣ ፍ/ቤቱ ፣ በአንዳንድ ፣ በተወሰኑ ፣ ሁኔ ታዎች ፣ ውስጥ ፣ ያልተመዘገበው ፣ ምልክት ፣ ከተመዘገበው ፣ ምልክት ፣ ጋር ፣ ጐን ፣ ለጐን ፣ በጥቅም ፣ ላይ ፣ እንዲውል ፣ ሊፈቅድ ፣ ይችላል ። ቁጥር ፣ ፳፭ ፣ ፳፪ ።

78. ለምሳሌም ፣ ሎው ፣ አቭ ፣ ዲሴምበር ፣ ፴፩ ፣ ፲፱፻፶፯ ፣ ፈረንሣይ ፣ ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፳፩ ፣ የተጠቀሰው ፣ (አ፣ ሻቫኝ ፣ በሩሲዬል ፣ ደሎዝ ፣ ሲሬይ ፣ ፲፱፻፶፰ ፣ ክሮኒክ ፣ ገጽ ፣ ፹፫ ፣ ውስጥ ፣ ስለዚሁ ፣ ሕግ ፣ የሰጠውን ፣ አስተያየት ፣ ይመለከቷል ። አርጀንቲን ፣ ሎው ፣ በዳይጀስት ፣ አፍ ፣ ኮሜርሺያል ፣ ሎውስ ፣ አፍ ፣ ዘ ፣ ወርልድ ፣ ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፳፰ ፣ የተጠቀሰው ፣ ውስጥ ፣ እንደተብራራ ፣ ዳግም ፣ የጀርመንን ፣ ሕግ ፣ ይመለከቷል ። ያልበለጸጉ ፣ አገሮች ፣ሞዴል ፣ ሕግ ፣ ረቂቅ ፣ ኢ. አፍነር ፣ ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፯ ፣ የተጠቀሰው ፣ እንዳብራራው ፣ ያወዳድሯል ።

79. ሎው ፣ አፍ ፣ ዲሴምበር ፣ ፴፩ ፣ ፲፱፻፶፯ ፣ ቁጥር ፣ ፬ ፣ ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፳፩ ፣ የተጠቀሰውና ፣ የአ ፣ሻቫኝ ፣ ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፸፰ ፣ የተጠቀሰው ፣ አስተያየት ። ይህም ፣ ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፳፫ ፣ የተጠቀሰው ፣ ፈራሚያዎቹ ፣ በዝርዝሩ ፣ መሠረት ፣ የታወቁ ፣ ምልክቶች ፣ እንዲጠበቁ ፣ የሚጠይቀውን ፣ የፓሪሱን ፣ ስምምነት ፣ ቁጥር ፣ ፮ለ ፣ መንፈስ ፣ የሚፈነጥቅ ፣ ነው ።

80. ትሬድ ፣ ማርክ ፣ አክት ፣ ቁጥር ፣ ፲፯/ለ ፣ የዓይነት ፣ ሕግ ፣ ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፩ ፣ የተጠቀሰው ፣ ቁጥር ፣ ፰ ፣ ተመሳሳይ ፣ ውጤትን ፣ ያስከትላሉ ። ኢ ፣ አፍነር ፣ ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፯ ፣ የተጠቀሰውን ፣ ያወዳድሯል ።

ታወቂያ ፣ ወጥቶ ፣ ሲያበቃ ፣ በቀደምት ፣ ተጠቃሚ ፣ ለሆኑ ፣ ሰዎች ፣ የመቃወም ፣ ወይም ፣ ምዝገባውን ፣ የማስሰረዝ ፣ ዕድል ፣ እንዲኖራቸው ፣ ይደረጋል ።[81]

በዚህ ፣ ክፍል ፣ መጀመሪያ ፣ ላይ ፣ ምዝገባ ፣ በማይገባ ፣ ውድድር ፣ ውስጥ ፣ በተለይም ፣ የተከሳሹን ፣ የአእምሮ ፣ ሁኔታ ፣ በማረጋገጥ ፣ ረገድ ፣ አግባብነት ፣ ሊኖረው ፣ ይችላል ፣ ተብሎ ፣ ነበር ። የፍርድ ፣ ቤቱ ፣ ውሳኔ ፣ ግን ፣ ተፃራሪ ፣ ሀሳብን ፣ ያመለክታል ፣ ይኸውም ፣ በኋላ ፣ ተጠቃሚ ፣ የሆነው ፣ ወገን ፣ በማይገባ ፣ ውድድር ፣ በኩል ፣ የሚደርስበትን ፣ ኃላፊነት ፣ ምልክቱን ፣ መጀመሪያ ፣ በማስመዝገብ ፣ ሊያስወግድ ፣ መቻሉን ፣ ይገልጻል ። በቀደምት ፣ ተጠቃሚ ፣ የሆነው ፣ ሰው ፣ ምልክት ፣ ያልተመዘገበ ፣ እንደሆነ ፣ በኋላ ፣ ተጠቃሚ ፣ በሆነው ፣ ወገን ፣ በኩል ፣ መጥፎ ፣ ሕሊናም ፣ ሆነ ፣ ቸልተኛነት ፣ አለመኖሩን ፣ ለማረጋገጥ ፣ ይረዳል ። ስለሆነም ፣ አስመዝጋቢው ፣ ወገን ፣ በእርግጥ ፣ መጥፎ ፣ ሕሊና ፣ እንዳለው ፣ ወይም ፣ ቸልተኛ ፣ ሆኖ ፣ ከተገኘ ፣ ከላይ ፣ የተጠቀሱት ፣ በቀደምት ፣ ተጠቃሚ ፣ የሆነውን ፣ ሰው ፣ ጥበቃ ፣ የሚመለከቱ ፣ መመሪያዎች ፣ ተቀባይነት ፣ ካገኙ ፣ ምዝገባ ፣ ኃላፊነቱን ፣ ሊያስወግድለት ፣ አይገባም ።[82]

በምንነጋገርበት ፣ ጉዳይ ፣ ውስጥ ፣ ተከሳሹ ፣ ምልክቱን ፣ ከማስመዝገቡ ፣ በፊት ፣ ስለከሳሹ ፣ ምልክት ፣ አጣርቶ ፣ ያውቅ ፣ ነበር ።[83] ስለሆነም ፣ በጉዳዩ ፣ ውስጥ ፣ የተጠቀሰው ፣ መሠረታዊ ፣ ነጥብ ፣ የምልክቶቹ ፣ ተመሳሳይነት ፣ መሳከርን ፣ ሊያስከትል ፣ የሚችል ፣ ዓይነት ፣ አይደለም ፣ የሚለው ፣ የፍርድ ፣ ቤቱ ፣ ሀሳብ ፣ ነው ። ይህም ፣ በማይገባ ፣ ውድድር ፣ በኩልና ፣ በወንጀለኛ ፣ መቅጫ ፣ ሕግ ፣ ቁጥር ፣ ፮፻፸፬ ፣ መሠረት ፣ ሊደርስ ፣ የሚችለውን ፣ ኃላፊነት ፣ ሊያስወግድ ፣ የሚችል ፣ ነው ፣ እንዲያውም ፣ ምልክቶቹ ፣ እስካልተመሳሰሉ ፣ ድረስ ፣ በቀደምት ፣ ተጠቃሚው ፣ ክሱን ፣ የሚመሠርትበት ፣ ምክንያቱ ፣ እጅግ ፣ የመነመነ ፣ ስለሚሆን ፣ ምልክቱንም ፣ አስመዝግቦ ፣ ቢሆን ፣ ኖሮም ፣ ኃላፊነት ፣ መወገዱ ፣ አይቀርም ፣ ነበር ። እንዲህም ፣ ሆኖ ፣ ምንም ፣ እንኳ ፣ ፍርድ ፣ ቤቱ ፣ ምዝገባን ፣ ራሱን ፣ እንደቻለ ፣ ጉዳይ ፣ አድርጐ ፣ ቢገምተውም ፣ ሳያስመዘግብ ፣ በቀደምት ፣ ተጠቃሚ ፣ የሆነው ፣ ሰው ፣ ምልክትና ፣ ያስመዘገበው ፣ ሰው ፣ ምልክት ፣ በማያጠራጥር ፣ አኳኋን ፣ ተመሳሳይ ፣ ሆነው ፣ አስመዝጋቢው ፣ ወገን ፣ ያስመዘገበው ፣ በመጥፎ ፣ ኅሊና ፣ የሆነበት ፣ ጉዳይ ፣ ቢገጥመው ፣ ፍርድ ፣ ቤቱ ፣ ምን ፣ እንደሚያደርግ ፣ ሙሉ ፣ በሙሉ ፣ ግልጽ ፣ አይደለም ።

፬/ ስለማስታወቅ ፣

በኢትዮጵያም ፣ ውስጥ ፣ ሆነ ፣ በቀረው ፣ ዓለም ፣ በአንድ ፣ የንግድ ፣ ምልክት ፣ ለመጠቀምና ፣ ምልክታቸውን ፣ ለመጠበቅ ፣ የሚፈልጉ ፣ ሰዎች ፣ ሌላው ፣ ቢቀር ፣ ማስታወቂያውን ፣ አውጭ ፣ የሆነው ፣ ሰው ፣ ምልክትን ፣ ካለባቸው ፣ ዕቃዎች ፣ ጋር ፣ በተያያዘ ፣ ጉዳይ ፣ ሌሎች ፣ ሰዎች ፣ በንግዱ ፣ ምልክት ፣ እንዳይጠቀሙ ፣ በጋዜጣዎች ፣ "የማስጠንቀቂያ ፣ ማስታወቂያዎችን" ፣ በማውጣት ፣ ማስጠንቀቃቸው ፣ የተለመደ ፣ ነው ። ይህ ፣ ሁኔታ ፣ በማናቸውም ፣ የኢትዮጵያ ፣ ሕግ ፣ እንዲሟላ ፣ አልተጠየቀም ፣

81. ኢ ፣ አፍነር ፣ ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፮ ፣ የተጠቀሰው ፣ ገጾች ፣ ፩፻፴፮ ፣ ያብራራውን ፣ በሞዴሉ ፣ የሕግ ፣ ረቂቅ ፣ የቀረቡትን ፣ የምዝገባ ፣ ሥነ ፣ ሥርዓት ፣ ያወዳድሯል ።
82. ይህም ፣ የንግድ ፣ ምልክቶችንና ፣ የንግድ ፣ ማስታወቂያ ፣ ስሌዳዎችን ፣ በሚመለከቱት ፣ ሁኔታዎች ፣ ውስጥ ፣ ያለውን ፣ ውጤት ፣ የሚመስል ፣ ነው ። ከላይ ፣ ማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፮ን ፣ ይመለከቷል ።
83. ከላይ ፣ በማስታወሻ ፣ ቁጥር ፣ ፮፰ ፣ የተጠቀሰውን ፣ የከፍተኛውን ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ የፍርድ ፣ አስተያየት ፣ ይመለከቷል ።

ዳሩ ፡ ግን ፡ በጥቅም ፡ ላይ ፡ መዋሉ ፡ በጣም ፡ የሚደገፍ ፡ ነው ። ማስታወቂያ ፡ ማውጣት ፡ የንግድ ፡ ምልክቱን ፡ ሕዝብ ፡ እንዲያውቀው ፡ ከመርዳቱም ፡ በላይ ፡ ለሌሎች ፡ ነጋዴዎችም ፡ ማስጠንቀቂያ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ፡ ከዚህም ፡ በላይ ፡ ልምድ ፡ እንደ ፡ መሆኑ ፡ መጠን ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ መብቶችን ፡ በሚመለከትበት ፡ ጊዜ ፡ ዋጋ ፡ ሊሰጠው ፡ የሚገባ ፡ ጉዳይ ፡ ነው ።[84]

መደምደሚያ ፡

በአሁኑ ፡ ጊዜ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ጥበቃ ፡ በተለይ ፡ የማይገባ ፡ ውድድርን ፡ በሚመለከቱት ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ድንጋጌዎች ፡ (ቁጥሮች ፡ ፻፴፰-፻፴፱) ና ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፯፻፷፬ ፡ ላይ ፡ የተመሰረተ ፡ ነው ። የንግድ ፡ ምልክቱ ፡ በንግድና ፡ ኢንዱስትሪ ፡ ሚኒስቴር ፡ መመዝገብ ፡ ለጥበቃው ፡ በቀደምት ፡ ተሟልቶ ፡ መገኘት ፡ ያለበት ፡ ጉዳይ ፡ መሆኑ ፡ ተገልጿል ፡ የማስጠንቀቂያ ፡ ማስታወቂያዎችንም ፡ ማውጣት ፡ የተለመደ ፡ ነው ። የተለየ ፡ የንግድ ፡ ምልክት ፡ ሕግ ፡ መፈጠር ፡ በንግድ ፡ ሕጉ ፡ የተፀነሰ ፡ ሲሆን ፡ አንድ ፡ ይህንኑ ፡ ጉዳይ ፡ የሚመለከት ፡ ሕግም ፡ በዝግጅት ፡ ላይ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ።

ይህን ፡ የመሰለ ፡ ሕግ ፡ አሁን ፡ በሕጉ ፡ ውስጥ ፡ ያለውን ፡ አሻሚ ፡ ሁኔታ ፡ እንደሚያብራራውና ፡ ሌላው ፡ ቢቀር ፡ በዚሁ ፡ ሕግና ፡ አሁን ፡ የንግድ ፡ ምልክትን ፡ በሚመለከቱት ፡ የሕጉ ፡ ድንጋጌዎች ፡ መካከል ፡ ያለውን ፡ ግንኙነት ፡ እንደሚገልጸው ፡ ተስፋ ፡ ይደረጋል ።

---

84. ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፸፫ ፡ እንደተጠቀሰው ፡ የጠ.ን.ን. ፍ/ቤት ፡ በአዛናው ፡ ዓለሜና ፡ በሲንጀር ፡ የስፌት ፡ መኪና ፡ ኩባንያ ፡ ጉዳይ ፡ ውስጥ ፡ የምዝገባውን ፡ ውጤት ፡ ሲመረምር ፡ በንግድ ፡ ምልክት ፡ ለረጅም ፡ ጊዜ ፡ መጠቀምን ፡ ምን ፡ ያህል ፡ መሠረት ፡ እንዳደረገው ፡ ይገነዘቧል ።

PROTECTION OF TRADEMARKS IN ETHIOPIA

*by Everett F. Goldberg**

What are trademarks, and how does Ethiopian law protect them? The object of this note is to consider these questions, giving thought to the relevant provisions and suggestions as to their meaning. Remedies, enforcement of the claim and other related matters are touched on only briefly.

The principles of trademark protection through-out the world make up a complex body of law, one which differs in many respects among different countries. The relevant Ethiopian rules are few, and do not by any means cover all the problems in the area or solve clearly all the problems they do cover. This article's purpose is more to provide a starting point for discussion than to provide comprehensive answers.

NATURE AND FUNCTION OF TRADEMARKS

Neither the Commercial Code nor any other Ethiopian law defines trademarks. But the word is generally used to mean a mark or sign which a person attaches to a product or its packaging or uses with relation to a product, in order to identify it and distinguish it from the products of others (for example, the label on a beer bottle).[1] In olden times in Europe, a trademark served one or both of two functions. First, it identified the owner of an item. Second, it identified the particular source of a product (for example, the manufacturer or seller); this was especially important to the merchant guilds which dominated European commerce, so they could enforce rules regarding the origin and quality of goods.[1a]

Although it still may perform these functions, its major object in a modern competitive system is to distinguish a product from other products, so that a customer may purchase an item which he believes, by experience or reputation, he will like; and, in turn, so a producer or seller may attract and retain customers. In this sense, it still may be said that the trademark identifies the source of a product, but not a particular source. The trademark states, in effect, that the goods to which it is attached come from the same source as other goods bearing the same trademark, whoever that source may be. Similarly, the trademark is a

* Associate Professor of Law, University of Maryland School of Law.

1. The precise definitions of "trademark" and some related terms differ from country to country. These distinctions will not all be examined here. A useful point of departure is provided by the Model Law on Trademarks, Trade Names and Unfair Competition (International Chamber of Commerce, 1959), which in Art. 1 defines a trademark as:

   ... any mark used or proposed to be used upon, in connection with, or in relation to goods for the purpose of distinguishing the goods of a person from those of others.

   As such may serve any distinctive sign, including a word, name, device, or any combination thereof.

1a. See F. Schechter, *The Historical Foundations of the Law Relating to Trademarks* (New York, Columbia Univ. Press, 1925).

symbol of quality — not evaluated according to an objective standard, but the quality which, by experience or reputation, the purchaser attributes to the product.[2]

The variety of signs which may serve as a trademark is illustrated by the African and Malagasy Conventions:

> Surnames taken alone or in a distinctive form, special, arbitrary or fancy names, the characteristic form of a product or its get-up, labels, envelopes, emblems, prints, stamps, seals, vignettes, selvedge, edging, combinations or arrangements of colours, drawings, reliefs, letters, figures, devices, pseudonyms and in general, all material signs serving to distinguish the products or objects of any business shall be considered to be trademarks.[3]

The essential requirement of a trademark is distinctiveness. Other countries have developed several rules to help separate the signs which have it from those which do not. For example, terms of fantasy and the arbitrary use of terms unrelated to the product usually will be distinctive. But words which are merely descriptive of the product or which are necessarily used in describing it, generic names for the kind of product, and identifications of geographical origin usually will not. Thus, "good" or "beer" would not be valid trademarks for beer. But "Lion" would.[4]

If a person uses a non-distinctive sign to the extent that it becomes associated with his goods in the minds of the public, it may thus acquire the necessary distinctiveness.[5] On the other hand, a mark may lose its distinctiveness; for example, if it becomes so popular that it is used by people as a generic term for the kind of product involved rather than as an identification of the particular product (thus, when "A" is used as a synonym for beer, and not just the brand made by one

---

2. F. Schechter, "The Rational Basis of Trademark protection," *Harvard L. Rev.*, vol. 40 (1926-27), pp. 814-819. See also P. Roubier, *Le droit de la propriete industrielle* (Paris, Sirey, 1952-54) vol. 2, secs. 242-246; C.J. de Haan, "The Protection of Trademarks," in *Restrictive Practices, Patents, Trademarks and Unfair Competition in the Common Market* (International and Comparative Law Quarterly, Supp. Publication No. 4, 1962), p. 60.

3. Art. 2, Annex II, Accord Relating to the Creation of an African and Malagasy Office of Industrial Property (1962), as printed in E. Offner, *International Trademark Protection* (New York, Fieldston Press, 1965), p. 259.

4. The use of a person's own name as a trademark poses a problem of the conflict between the possibility of confusion and the right of every person to use his own name. See Civ. C., Art. 45. See also Civ. C., Art. 46, regarding the use of the name of another person, and Comm. C., Art. 137, regarding the use of one's own name as a trade name.

5. Compare Art. 2 of the Model Law, cited above at note 1:

   The following shall not be deemed trademarks ...:

   (a) those which consist exclusively of a sign or indication which may serve in commerce to designate the kind, quality, quantity, destination, value or geographical origin of a product;

   (b) those which consist exclusively of a sign or indication which has become common in the current language or in the lawful and constant customs of the trade in the country where protection is sought;

   (c) those that are otherwise not distinctive in the meaning of Article 1.

   In all such cases, the claimant of the mark shall be entitled to prove that the trademark in question is in fact distinctive....

company).[6] The boundary between what is protectibly distinctive and what is not is obviously vague, and has been the source of much litigation in other countries.

Under many laws, some signs may be prohibited for use as trademarks whether or not they are distinctive; for example, coats of arms, flags, insignias or other decorations of government, or of international inter-governmental organizations, or marks which are injurious to public order or morality.[7]

Before examining the legal protection of trademarks, some related signs must be identified. Perhaps the most important are trade names and distinguishing marks. Like trademarks, trade names and distinguishing marks are distinctive signs in that they serve to distinguish some aspect of a person's business from the business of another. Unlike trademarks, they are defined and treated by the Commercial Code. A trade name "is the name under which a person operates his business and which clearly designates the business."[8] It is used on the business papers of the trader and may be his own name or a term of fantasy.[9] A distinguishing mark is "the name, designation, sign or emblem affixed on the premises where the trade is carried on and which clearly designates the business."[10] The trademark, trade name and distinguishing mark may be the same. But they also may differ. The trade name is merely a name, the distinguishing mark is a sign attached to the premises and the trademark is attached to, part of or used with relation to a product.

Other related terms include service mark, association or collective mark, and indication of geographical origin. Like trademarks, these terms are not defined in Ethiopian laws. A service mark is a sign "used by a person for the purpose of distinguishing services performed by him from those performed by others."[11] For example, the sign emblazoned on the vehicles of a trucking company or attached to a package of laundered clothes by the launderer is a service mark. Service marks are a relatively recent development in the history of distinctive commercial signs.[12] Since they perform for services the same function described above which a trademark performs for products, the laws of some countries treat them as trademarks, although not all give them the same degree of protection.[13] An association mark or collective mark, is "adopted by an association to indicate one or more properties of goods or services originating from or performed by members of such association,

6. See S. Ladas, "Transformation of a Trademark into a Generic Term in Foreign Countries" *The Trademark Reporter*, vol. 54 (1964), p. 941, discussing the approaches taken to this problem in a variety of nations. See also E. Offner, "Draft Model Law for Developing Countries on Marks, Trade Names, Indications of Source, and Unfair Competition - An Appraisal," *The Trademark Reporter*, vol. 56 (1966), p. 836.

7. Model Law, cited above at note 1, Art. 3.

8. Comm. C., Art. 135(1). The Code uses the words "firm-name" and "compnay name" for the names of business organizations, but these serve the same function as the trade name. See Arts. 281, 297, 305 and 514.

9. Comm. C., Art. 136.

10. Comm. C., Art. 140(1). It also is called the "special designation under which the trade is carried on." Arts. 105(j), 127(2) (b).

11. Model Law, cited above at note 1, Art. 12.

12. W. Derenberg, *Trademark Protection and Unfair Trading* (Albany, New York; Matthew Bender, 1936), p. 322; *Dalloz Encyclopedie juridique, Repertoire de droit commercial et des societes* (Paris, Dalloz, vol. 2, Marques de fabrique et de service, no. 3.

13. See E. Offner, work cited above at note 3, pp. 138-141. The Model Law treats service marks as trademarks; Model Law, cited above at note 1, Art. 12, and p. 21.

as a geographical origin of goods."[14] An example is the sign which is attached to products to show they are made by members of a labor union or the sign attached by a quality-control organization to show that a product measures up to certain standards. They also receive protection in many countries. An indication of geographical origin identifies the geographical origin of a product. It is particularly important for products of which the quality or characteristics vary with the place of origin -- for example, wine. Legislation in many countries, including Ethiopia, prohibits the use of false indications of origin.[15]

Who cares if one businessman imitates the trademark of another? The general public does, because it has an interest in promoting fair and honest conduct among its citizens. So do buyers of commercial goods, because they do not want to be deceived as to the products they buy. But most interested is the businessman. The success of any business depends upon its customers. If the trademark on one product is similar to the trademark on another, a purchaser may think the source of both products is the same. If the products are identical, purchases of them will be divided between the different producers. Even if the products are somewhat different, the reputation of one will suffer if the other is of poorer quality.[16]

PROTECTION OF TRADEMARKS

Article 148 of the Commercial Code provides that rights of industrial property, which include the right to use a particular trademark, shall be governed by "special laws."[17] There is no special trademark law presently in force in Ethiopia. However, existing laws, particularly Article 133 of the Commercial Code and Article 674 of the Penal Code, provide civil and penal remedies for the victim of trademark imitation.[18] In addition, the Ministry of Commerce and Industry is required to maintain a register of trademarks. No statute requires trademarks to be registered in order to be protected, but a recent court decision has indicated that registration may be necessary for that purpose.

---

14. Model Law, cited above at note 1, Art. 13. In some countries, this is called a "certification trade mark" – for example, in the English Trade Mark Act of 1938, Art. 37, *Halsbury's Statutes of England* (2d ed.), vol. 25, p. 1213.

15. As in the Model Law, cited above at note 1, Art. 15. The use of a false indication of origin is expressly penalized in Ethiopia by Pen. C., Art. 674.

16. In addition to preventing confusion of customers, a businessman may have an interest in preventing "dilution" of his mark. As to dilution, see note 33 below and accompanying text.

17. The English version of Art. 148 states:

    Art. 148.- Patents

    (1) A business may consist of patents relating to registered inventions, trade-marks, designs and models.

    (2) Patents shall be subject to the provisions of special laws.

    A more accurate translation from the original French and the official Amharic of the word "patents" is "industrial property." This also applies to "patents" in Art. 127(2) (d). Note too that the word "registered" in Art. 148(1) modifies only the word "inventions" and not "trade-marks, designs and models;" this appears more clearly in the French and Amharic versions. References in this paper to the French version of the Commercial Code are to the *Code de commerce de L'Empire d'ethiopie de* 1960 (Paris, Librairie generale de droit et de jurisprudence, 1965).

18. Some of the other relevant provisions are mentioned at appropriate places below. Discussion of all provisions which may apply in particular circumstances is beyond the scope of this article.

1. Commercial Code, Article 133

Articles 132-134 of the Commercial Code deal with the fault of unfair competition. That the rules governing unfair competition provide a remedy for trademark imitation is clear.[19] To the extent that a trader has or is likely to have customers, he has a value defined by Article 130 of the Commercial Code as "goodwill." A trader's goodwill may decrease because of honest competition. For example, his competitors may take away his customers by offering a product or service of better quality. This is permitted, even though the trader's loss of goodwill is a natural result of the intentional acts of his competitors.[20] However, certain conduct which cuts down a competitor's good will is deemed to be improper and is therefore prohibited by law. In this sense, commercial activity is like a game. The competitors must play honestly, in accordance with the rules. The rules of the game of commerce are contained chiefly in the provisions forbidding unfair competition.[21]

According to Article 133(1), unfair competition generally consists of "any act of competition contrary to honest commercial practice." In particular,[22] according to Art. 133(2):

The following shall be deemed to be acts of unfair competition:

(a) any acts likely to mislead customers regarding the undertaking, products or commercial actitivies of a competitor.[23]

---

19. Even if there were a special trademark law, the rules of unfair competition might provide a supplementary remedy. For example, in France, at least before the revision of the trademark statute in 1964, the victim of trademark imitation could follow two basic routes - an action under the special statute or an unfair competition action. Both might be brought, unfair competition being relied upon if the special law were held not to apply. See P. Roubier, work cited above at note 2, vol. 1, sec. 107. Compare the English actions of infringement and passing off, discussed in T. Blanco White, *Kerly's Law of Trade Marks and Trade Names* (9th ed., London, Sweet & Maxwell, 1966), nos. 592, 718. Of course, whether unfair competition remains as a general trademark remedy in Ethiopia if a special law is adopted would depend on the wording of the special law.

Note that the trade name and the distinguishing mark are expressly protected from imitation by the rules of unfair competition. Comm. C., Arts. 137(2), 138(2), 141(2).

See also the excellent discussion of trademarks and unfair competition by Judge Buhagiar in his dissenting opinion in Azanaw Aleme v. Singer Sewing Machine Co. Ltd., (Sup. Imp. Ct., 1964), *J. Eth. L.*, vol. 2, p. 220.

20. See P. Roubier, work cited above at note 2, vol. I, secs. 116, 118, distinguishing the doctrines of unfair competition and abuse of rights in French law.

21. Comm. C., Art. 131.

22. The words "in particular" are part of the Amharic and French versions of the introductory clause of Art. 133(2); they are not in the English version, although the sense of the English version would seem to require an interpretation giving a similar result. This means that an act may constitute unfair competition even though it is not listed in sub-Art. (2), thus giving the defintion of unfair competition a flexibility which enables it to be adapted to changing commercial usage.

23. The definition of unfair competition in Art. 133 is substantially the same as Art. 10 bis, paras. (2) and (3), lines I and 2, of the Convention of Paris for the Protection of Industrial Property of 1883, as revised. The original French and official English translation of this convention, with revisions through 1958, are reproduced in *United States Treaties and Other International Agreements*, vol. 13(1962), p.1 (Art. 10 bis at pp. 14 and 37). Ethiopia is not a party to this convention, to the knowledge of the author.

The following discussion will focus on paragraph (2) (a), but the generality which paragraph (1) instills into unfair competition must be kept in mind. The scope of activities prohibited by the rules of unfair competition is broader than the specific acts mentioned in paragraph (2), and is impossible to define with precision. The essence of unfair competition is its relationship to the customs of the business community, evaluated as to what acts are honest and what are not.[24] Inherent in it is a flexibility which permits the judge to consider each case on its facts, in the context of the time and community involved.

Paragraph (2) (a) is particularly relevant here because trademark imitation may create confusion as to the "undertaking, products or commercial activities of a competitor." Of course, an act of imitation need not be in the form of another trademark to create this confusion. It may result when a person uses as any distinctive sign the trademark of another -- for example, as a trade name, distinguishing mark, or service mark.

Confusion among customers is the primary danger in cases of trademark imitation. An act is sufficient to create liability if it is "likely to mislead customers;" actual confusion is not required, although proof of actual confusion may help show that confusion is likely. It is interesting that the French version of this provision is more literally translated: "of such a nature as to create confusion by any means whatever."[25] The actual English version probably represents the intended meaning of the phrase; in any case, however, it is a preferable interpretation. In emphasizing the sufficiency of a likelihood of confusion, rather than actual confusion, it reduces for the plaintiff what might otherwise be an intolerable burden of proof. It also emphasizes that confusion of *customers* is feared. This suggests that the standard for evaluating similar marks should be the average purchaser of the product involved.[26]

The degree of similarity there must be for a likelihood of confusion to exist varies with the case. Of course, full duplication would always result in a likelihood of confusion. But it seems clear that the signs need not be exactly the same. Although the characteristics of the average purchaser may vary with the product, he usually does not spend his day working with different marks and comparing them; he easily forgets the details. When he does go out to buy the product, he may pick it or take what is handed to him by a clerk without taking great care to examine the fine points of the trademark. The courts in other countries generally agree that trademarks should be compared in their entirety and not part by part. The marks should not be placed side by side and differences sought; rather, the judge should put himself in the place of the forgetful, inattentive average purchaser and decide whether a likelihood of confusion exists.[27]

---

24. P. Roubier, work cited above at note 2, vol. 1, secs. 114, 118. He notes in sec. 114 that this principle is embodied in Art. 10 bis of the Paris Convention, the source of Art. 133. (See note 23 above.)

25. Art. 10 bis, para. (3) (1), of the Convention of Paris, cited above at note 23.

26. See E. Offner, work cited above at note 3, pp. 72-73.

27. Ibid. Offner's comments on this point refer to the determination of confusing similarity in proceedings to cancel or prevent the registration of trademarks under special trademark legislation, but they would seem to be applicable to confusion in unfair competition cases as well.

The Ethiopian judges have used differing approaches on this point. In AZANAW ALEME v. SINGER SEWING MACHINE CO. LTD.,[28] the signs were built around the letter "S", with a woman sewing within and the words "Singer Sewing Machines" along the contour, Ato Azanaw's with a sewing machine within, a crown on top, and the words "Sheba Sewing Center" following the letter. According to the Supreme Imperial Court, "there is not even a remote similarity, either in appearance or arrangement, between the trademarks . . .; the possibility of confusing customers does not arise, because the two trademarks are distinctly different." The court felt so strongly about the dissimilarity of the marks that it described the suit as "nothing more than an attempt to harass a competing businessman under the guise of the law," and ordered the plaintiff, to pay the defendant "the damages it caused him by instituting a suit without good cause."[29] Judge Buhagiar, who dissented from the Supreme Imperial Court's decision, noted that the letters "S" used by both parties were "of exactly the same design;" notwithstanding the different details, he added, "the main characteristic and the principal feature in the design which attracts the eye is the "S", and this with the sewing machine (in one form or another) is ...likely to create confusion. ..."[30] According to the High Court, in which the suit was originally brought, Ato Azanaw's mark was "an accurate copy of plaintiff company's trademark, both in the letter and color."[31] It seems clear that the major question which divides these opinions is the degree of detail with which the court should examine the trademarks.

There should exist some similarity in, or relationship between, the products in order for confusion as to a trader's "undertaking, products or commercial activities" to result. The closer the products, the more likely will the customer think their sources the same (for example, beer and wine as opposed to beer and automobiles).[32] This factor is also required, in perhaps a greater degree, for the traders to be in competition — another requirement under Article 133, discussed below.

Note that, even if the products are completely dissimilar and there is little likelihood of confusion, a businessman may wish to prevent his trademark from being used by another in order to prevent its "dilution." The dilution concept rests on the idea that a trademark is a symbol of the product and, therefore, calls the product to mind whenever the trademark appears. A trader is benefitted if the trademark only calls his product to mind, instead of a variety of products. The more products it is associated with, the less the mark represents his product. Also, if the same mark is used on an inferior product, even if dissimilar, the public may associate the inferior quality with the trademark and therefore with all products which bear it. Finally, dilution of a mark's distinctiveness may eventually make it more difficult or impossible to protect as a trademark, since distinctiveness is the essence of the trademark. Since dilution occurs whenever a mark is used on another product, whether or not confusion is likely, a trader's interest in preventing dilution is satisfied whenever another trader is prevented from using the same mark.

28. Sup. Imp. Ct., 1964, *J.Eth. L.*, vol. 2, p. 220, reversing a decision by the High Court, Addis Ababa, 1964, *J.Eth. L.*, vol. 2, P. 277.

29. *J. Eth. L.*, vol. 2, p. 224.

30. *J. Eth. L.*, vol. 2, P. 227.

31. *J. Eth. L.*, vol. 2, p. 298.

32. See the discussion of evaluation of product similarity in B. Offner, work cited above at note 3, pp. 72-73.

But the confusion requirement cuts off part of the area in which dilution might occur (for example, when the same mark is used on beer and automobiles). Although the courts in some countries have protected against dilution even where there is no confusion, the concept generally has not been widely accepted.[33] The confusion requirement in Article 133(2) (a) of the Commercial Code, and the necessity for product similarity contained in the competition requirement, prevent protection of marks from dilution under Article 133 insofar as dissimilar goods are concerned.

In addition to the nature of the trademarks and products, a variety of factors may affect the likelihood of confusion of customers. For example, in AZANAW ALEME v. SINGER SEWING MACHINE CO. LTD., the alleged unfair competitor had been employed by the plaintiff before starting his own business and ran his business with his marks displayed in the same building which plaintiff had occupied before moving to a new location. The High Court took this into account in finding a likelihood of confusion to exist.[34]

Article 133 applies only to improper acts by competitors. Competitors are those businessmen who are attempting to attract the same customers, or, in other words, to sell in the same market. In the present context, this entails three major elements : they must be selling similar products, in the same area, at the same time.[35]

(1) The person who produces teff is not in competition with the person who manufactures automobiles. But the products need not be exactly the same before competition results. The maker of wine may very well be competing with the maker of beer or even non - alcoholic drinks.

(2) The person who sells beer only in Ethiopia is not in competition with a person who sells beer only in France. But the size of an area of competition is relative, particularly with regard to the size of the business, the type of product and the prospective customer. The increase in mobility of persons and products makes it particularly difficult to say where the competitive area begins and where it ends. For example, if one beer manufacturer sells his product only in Asmara and another beer manufacturer only in Addis Ababa, they are not generally in competion with each other. But it would be a mistake not to treat them as being in competition for purposes of protecting against trademark imitation. With the increasing movement of people between Asmara and Addis Ababa, customers who do travel might very well be confused as to the source of the product. More important, it is wise to recognize that certain products may easily expand into new markets. Taking into account an area of potential competition may help promote the expansion of trade and commerce. It even may be argued that this area with regard to trademarks should extend to the nation's boundaries.[36] If this is done, however, a difficult

33. E. Offner, work cited above at note 3, p. 75. For a commentary on the dilution concept in the context of United States law, see Note, "Dilution: Trademark Infringement or Will-O' -the-Wisp?," *Harvard L. Rev.*, vol. 77 (1964), p. 520. See also Schechter, work cited above at note 2.

34. Case cited above at note 28, p. 298. The Supreme Imperial Court did not discuss these facts when it reversed the High Court's decision; it relied on its own finding that the marks themselves were too different for confusion to result.

35. See G. Lagarde, "Unfair Competition-France," in H.L. Pinner (ed.), *World Unfair Competition Law* (Leyden, Sijthoff, 1965), vol. 2, p. 972.

36. As to the effect of national boundaries on the question of trademark rights, see pp. 15 and 17 below.

problem may arise if traders using similar marks in different areas each build up a clientele before they begin to sell in the same area. It may be unfair to require one to give up or modify his mark. One solution to this dilemma may lie in the degree of culpability required for a particular remedy to apply. This is discussed below.

(3) A person who no longer sells or does not yet sell a product is no longer in competition with a person who does. Here, too, difficult interpretative questions may arise. A person may stop making or selling a product temporarily, yet it would seem his mark should be protected for a reasonable time, or until he abandons it. Likewise, a person who has not yet brought his product onto the market arguably should be protected for a reasonable time if he has taken preliminary steps to do so – for example, by advertising his product and trademark.[37] Whether the idea of competition covers the situations is unclear.

May a person be guilty of unfair competition if he acts in good faith, not knowing that his mark resembles to the point of confusion the trademark of someone else? Or must it be proved that he actually acted in bad faith, knowing of the existence of the other trademark and intending that, by imitating it, customers will be misled to buy his products instead of his competitor's? Or is there some middle ground? Article 133 does not fully answer these questions. Article 133(1) requires that an act be "contrary to honest commercial practice" in order to constitute unfair competition; "honest" is a vague term, permitting great flexibility in interpretation. Article 133(2) mentions no mental element; but, since it contains particular examples of acts falling within Article 133(1), the minimum standard of "contrary to honest commercial practice" would seem to apply to it.

If a person acts in bad faith, intending that his trademark mislead customers into thinking his products are those of someone else, or knowing that such will likely be the result of his acts, and his acts have this result, he clearly commits unfair competition. He should also be liable if he acts negligently; that is, if he did not know his trademark would be likely to mislead customers, but if he should have known it. This may occur when he did not actually know of the existence of the other trademark, but should have; when he did not believe his trademark was confusing, but should have; or when he did not think the other sign was a valid trademark, but should have, Although not clearly stated by the code, liability for negligent creation of a likelihood of confusion results form a consideration of the underlying purposes of the rules preventing unfair competition and their place in the legal scheme.[38]

The most important purpose of the rules against unfair competition is to assure that competition is fairly and properly carried on.[39] This purpose can best be served if negligent conduct is prohibited as well as intentional conduct. Traders should be encouraged to be careful in their choice of trademarks and other distinguishing signs. Since the number of different signs from which a person may choose a trademark is quite broad, the burden is not a serious one.

---

37. Regarding publication of customary notices, see Section 4 below.

38. In France, for example, the courts originally required proof of bad faith. But now a showing of imprudence or negligence is sufficient. Even good faith may not be a sufficient defense for purposes of an injunction (as opposed to damages). *Dalloz Encyclopedie Juridique*, cited above at note 12, vol. 1, Concurrence deloyale ou illicite, nos. 13-17.

39. P. Roubier, work cited above at note 2, vol. 1, sec. 109.

Unfair competition is a particular type of extra-contractual liability.[40] The general rules of extra-contractual liability are contained in Title XIII of the Civil Code. According to Article 2027, the sources of extra-contractual liability are conduct which constitutes a fault and conduct which, although not a fault, is made the basis of extra-contractual liability by law.[41] Unfair competition is a type of liability based upon fault.[42] According to Article 2029(1) of the Civil Code, fault "may consist in an intentional act or in mere negligence." Although certain wrongs may be limited to one (for example, physical assault, in which intent is part ot the definition),[43] there is no express limitation in the definition of commercial unfair competition. The definition of civil unfair competition in Article 2057 of the Civil Code does require that the act of the offender be "contrary to good faith."[44] This does not necessarily govern Article 133 of the Commercial Code, however, since the latter contains its own definition; a violation of Article 133 is expressly treated as a violation of Article 2057 when its own requirements are fulfilled. Unless the requirement of civil unfair competition is held to carry over to the commerical area, there does not appear to be any reason why negligent conduct should not be considered wrongful in this area, just as it is generally in cases of extra-contractual liability.[45]

The fundamental purpose of assuring fair competition raises particularly difficult problems when a trader has acted in good faith and without negligence, but his mark is still likely to confuse customers. If he continues using his mark, the purpose of the rules will be thwarted; yet it seems unfair to punish him. Here, a court might take advantage of the great flexibilty of the remedies available to it to arrive at a just compromise. For example, a court might order the trader to stop using the confusing mark in the future, but not award damages based on prior use. This is consitstent with the essentially preventive nature of the rules against unfair competition.[46] Or, if it would be particularly unfair to prevent him from using the mark -- for example, if he had been using it some time and built up a clientele connected with it -- a court might merely order modifications to avoid confusion as well as can be done in the circumstances. In this latter case, the court might even refuse to apply any remedy because of the delay of the plaintiff in bringing his action.[47]

---

40. Comm. C., Art. 132. The English version of Art. 132 states: "A trader may claim damages under Art. 2057 of the Civil Code from any person who commits an act of competition which amounts to a fault." A more accurate translation from the French would read: "A trader may bring an action for extra-contractual liability under Art. 2057 of the Civil Code against any person who commits an act of competition which amounts to a fault."

41. The English version of the Civil Code uses the term "offence" as a translation of the French "faute." Articles 132 and 133 of the Commercial Code use "fault" as a translation of the same French word. "Fault" is used in this paper as the preferable translation.

42. Comm. C., Art. 132.

43. Civ. C., Art. 2038(1).

44. Civ. C., Art. 2057: "A person commits an offence where, through false publications, or by other means contrary to good faith, he compromises the reputation of a product or the credit of a commercial establishment."

45. See P. Roubier, work cited above at note 2, vol. 1, sec. 109.

46. See id., secs. 109, 111.

47. Compare Civ. C., Arts. 2097, 2121.

Since unfair competition is a species of extra-contractual liability, all the Civil Code provisions on extra-contractual liability dealing with matters not expressly covered in Articles 132-134 are applicable; for example, period of limitation, burden of proof, extent of damages, responsibility of persons or bodies corporate for the acts of others, etc.[48] Certain remedies are expressly provided in Article 134. The injured person may claim damages from the unfair competitor. The court may also make such orders as are necessary to put an end to the unfair competition; these may include, in particulr, an order under Civ. C., Art. 2120, to publish at the expense of the unfair competitor notices designed to remove the effect of the misleading imitation, and an injunction under Civ. C., Art. 2122, prohibiting the unfair competitor from continuing his misleading acts. A temporary injunction may be granted as early as the institution of the suit.[49] As indicated above, a court enjoys broad flexibility in tailoring the remedy to the facts of the particular case.

It should be noted that, in theory, the rules of unfair competition do not give a trader the right to use a trademark; they are aimed more at preventing another person from imitating a trademark already in use. The emphasis is not on the first user's property rights, but rather on the second user's mis-conduct.[50] Thus, it is unimportant for purposes of trademark protection through unfair competition to consider whether a person has a property right in a trademark. That question has puzzled the jurists of many countries,[51] and is not easily answered in Ethiopian law. Trademarks are listed as rights of "industrial property" in the Commercial Code and are considered "elements" of a business, which itself is deemed property by the Code.[52] On the other hand, trademarks are nowhere expressly defined as property rights — as are literary and artistic property in the Civil Code, for example.[53] If any legislative enactment is to do this, it is likely that the special laws contemplated by Article 148 are what the drafter of the Commercial Code had in mind.[54]

If we do wish to think in terms of rights and to consider how a person acquires the right to use a trademark in Ethiopia, we must really consider what he must do to be able to protect it - - in the present context, under Article 133.[55]

48. See generally, Civ. C., Arts. 2090-2161. As to the possibility of the plaintiff recovering profits wrongfully made by the defendant, compare Civ. C., Arts. 2162 and 2163 dealing with unjust enrichment. As to the relationship between remedies in unfair competition and extra-contractual liability in French law, see P. Roubier, work cited above at note 2, vol. 1, sec. 111. He notes that although some prejudice normally must be shown for extra-contractual liability to exist, the emphasis in unfair competition on a likelihood of confusion reduces the need to show actual prejudice. This is consistent with the rationale based on prevention of wrongful conduct. If damages are sought by the plaintiff, the rationale for granting them is reparation of harm done to him, and some damage (although perhaps difficult to evaluate) should be shown.

49. Civ. Pro. C., Art. 155.

50. P. Roubier, work cited above at note 2, vol. 1, secs. 4, 114, 115. He distinguishes between protection of trademark rights created by special statute and wrongful conduct prohibited by the rules of unfair competition.

51. See, for example, F. Schechter, work cited above at note 1a.

52. Comm. C., Arts. 127, 148. See note 17 above regarding the translation of these provisions.

53. Civ. C., Art. 1647.

54. As in French law. See note 50 above.

55. Protection under other articles will, of course, depend on the elements of those articles. See, for example, Pen. C., Art. 674, discussed below.

It would seem sufficient if he satisfies the requirements of Article 133 that he be a competitor of the alleged wrongdoer and that, at least under paragraph (2)(a), the mark has been used on or with relation to goods to the extent that an imitation by the alleged wrongdoer is likely to confuse customers. This returns us to the definitions previously discussed. The plaintiff may also have to show in a court action that his mark is sufficiently distinctive to be protectible as a trademark. This may be particularly difficult in the case of signs which are originally descriptive but which are claimed to have acquired a link with the plaintiff's product in the minds of customers.[56] The effect of registration is discussed below.

2. Penal Code, Article 674

Article 673 of the Penal Code provides for criminal unfair competition. It may be applicable in a case of trademark imitation, but Article 674 provides more direct coverage and will be the main subject of discussion here.

Article 674 provides:

(1) Whosoever intentionally,

(a) infringes, imitates or passes off, in such manner as to deceive the public, another's mark or distinctive signs or declarations of origin on any produce or goods or their packing, whether commercial, industrial or agricultural; ... is punishable, upon complaint, with simple imprisonment or fine.

The same penalty is imposed on those persons who sell, offer for sale, import, export, distribute or place on the market goods which they know have trademarks which are imitations, and those persons, who refuse to declare the origin of goods in their possession with such marks.[57] This article is essentially a form of unfair competition, in that it emphasizes the misconduct of the wrongdoer in misleading the purchasing public. But its scope is both broader and narrower than Article 133 of the Commercial Code. The differences are important even to the person who does not seek a penal remedy, since a violation of Article 674 also may result in civil liability pursuant to Article 2035 of the Civil Code.

Insofar as the act of imitation, the likelihood of misleading customers and the involvement of products are concerned, there is little difference between Article 674 and Article 133. Article 674 speaks of infringement and passing off as well as imitation, but for purposes of this discussion these words essentially mean the same thing.[58] Article 674 says, "in such manner as to deceive the public," instead of

56. See E. Offner, work cited above at note 3, p. 82.

57. Pen. C., Art. 674(1) (b) and (c).

58. The words "infringes" and "passes off" may have somewhat different meanings. For example, in English law, "infringement" refers to the imitation of a trademark registered pursuant to the trademark registration statute. *Halsbury's Laws of England* (3d ed. London, Butterworth, 1962), vol. 38, Trade Marks, Trade Names and Designs, p. 648. The French version of the Ethiopian Penal Code uses "contrefait," which is used in France in this context to denote the same thing "infringement" does in England. Perhaps the drafters of the Code thought of Art. 674 as providing a remedy for imitation of a registered mark when a special registration statute comes to be adopted, as well as providing a more general remedy for imitation of non-registered marks. "Passing off" in English law refers generally to the false representation that a person's business or goods are the same as or connected with the business or goods of another person. *Halsbury's Laws*, vol. 38, pp. 593-596. It is thus akin to unfair competition in Ethiopian law.

"likely to mislead customers," but the two phrases should be interpreted the same way. One might argue that the phrase in the Penal Code requires actual confusion, but such a strict construction is unsound in light of the difficulty of proving actual confusion and the relation of Article 674 to unfair competition generally.[59] A strict reading is not justified by the fact that penal sanctions are more severe than civil sanctions, since the requirement of intent (discussed below) adequately protects the offender's interests in this regard. Use of the word "public" instead of "customers" is a reflection, if anything, of the fact that competition itself is not a pre-requisite to the application of Article 674.

The major differences between Article 674 and Article 133 are that Article 674 *may* apply even if the offender and victim are not competitors and that it will *not* apply unless the offender actually intended to imitate the victim's mark in such manner as to deceive the public.

Article 674 does not mention competition or competitors. Thus, it is not necessary that the offender and the injured person actually be trying to reach the same customers; that is, that they be selling similar products in the same area at the same time. These requirements are not completely eliminated, however. As discussed above with regard to unfair competition, without some similarity or relationship between the products there will probably be no likelihood of confusion. If the products are not sold at the same time in the same area, there also is little likelihood of confusion. One major exception to this must be noted, however. A trademark may be well-known in a country or area even though the product is not sold there. This may occur, for example, through advertising, or importation of the goods without re-sale, or travel by people from that area into an area where the product is sold. In such a case, there may be a likelihood of confusion arising from imitation of the well-known mark.[60] This problem has been particularly important in international trade. Trademark rights are generally deemed to be territorial. Acquisition of such rights in one country does not, in the absence of treaty, give the holder rights in another country. The dangers of this theory for well-known trademarks were recognized in the Convention of Paris for the Protection of Industrial Property, which expressly obligates the parties to provide protection for well-known marks.[61] Well-known marks arguably could receive protection under Article 674 of the Penal Code; they could not under Article 133 of the Commercial Code, since that article requires that the parties be in competition.

The degree of culpability which a person must have before he violates Article 674 is clearly stated. He must have intended to imitate the trademark of another in such manner as to deceive the public. Pursuant to Article 58 of the Penal Code,

---

59. The French version of this phrase in Comm. C., Art. 133 is closer to the phrase in Art. 674. See note 25 above and accompanying text.

60. It may seem odd that the penal provision is less strict than the civil provision in regard to the requirement of competition, since a penal sanction is more severe than a civil sanction. As indicated, however, the difference is not as great as might appear on the surface, since there at least must be a likelihood of confusion. The requirement that the offender have intent more than balances the remaining difference.

61. Convention of Paris for the Protection of Industrial Property, cited above at note 23, Art. 6 bis. See also Law of December 31, 1964 (Fra.), Art. 4, in *Code de commerce* (Petits codes Dalloz, 63d ed., 1967), p. 708; A Chavanne, "La notion de premier usage de marque et le commerce international," in *Melanges en l'honneur de Paul Roubier* (Paris, Lib. Dalloz and Sirey, 1961), vol. 2, p. 377.

this element is satisfied either if he committed the act with full knowledge of the other mark and intent to deceive, or if he was aware that his mark would or might deceive the public and committed the act regardless that this would occur.

Penal proceedings against a person who violates Article 674 may be brought only upon a complaint made by the person injured. The offender is punishable with simple imprisonment or fine, or both. Aside from this, the court must order the seizure of the infringing objects and any proceeds of the sale of such objects, and the judgment must be given publicity by the court, at the cost of the offender.[62]

A person who violates Article 674 incurs civil liability as well as penal liability. A civil action may be brought under Article 2035 (1) of the Civil Code, which provides that a person commits a fault "where he infringes any specific and explicit provision of a law."[63] The remedies under Article 2035 are essentially the same as those under Article 133 of the Commercial Code: damages, injunction, publicity at the offender's expense, and, "subject to the liberty of persons and to the rights of third parties, ... any appropriate measures to make good or limit the damage."[64]

3. Registration of Trademarks

Protection of trademarks through the device of unfair competition (or a related remedy, such as Article 674 of the Penal Code), creates difficult problems for trademark users. In order to meet these problems, most nations have adopted trademark registration statutes. Although these statutes vary in their effects, they at least enable a merchant to discover some or all of the marks claimed by others and to give notice to others of the marks they adopt. A registration statute may enable a merchant to test in advance the validity of his mark by permitting the registrar to reject those that are not valid. Registration of the mark may be considered to establish its validity, or at least to raise a presumption of validity. Registration might be treated as extending the use of the mark throughout the entire country, thus assuring protection in markets in which the merchant does not yet sell his goods. Some statutes permit merchants to protect their marks against dilution, by permitting them to claim the mark for goods other than those on which the mark will immediately be used. Some permit a merchant to register marks similar to the one he actually intends to use, to expand the area of protection around his mark by preserving its distinctiveness. Some permit the merchant to reserve marks for use in the future. Registration may enable a merchant to take advantage of treaties and foreign laws which permit protection of a mark in foreign countries only if the mark is already registered in the merchant's own country. Finally, registration provisions are often part of comperehensive trademark laws,

62. Pen. C., Arts. 89, 159, 217, 674, 677, 679. As to secondary punishments and preventive and protective measures which might also be applied in exceptional circumstances, see Pen. C., Arts. 120-127, 138-160.

63. See also Pen C., Art. 100, regarding damages in penal actions. Regarding joinder, see P. Graven, "Joinder of Criminal and Civil Proceedings," *J. Eth. L.*, vol. 1 (1964), p. 135.

64. Civ. C., Arts 2090, 2120-2122 (quoting from Art. 2090(2)).

regulating such matters as assignment and licensing and providing special remedies for infringement.[65]

In Ethiopia, the Ministry of Commerce and Industry is required by Article 24(d) of the Ministers (Definitions of Power) Order to maintain a trademark registry.[66] But no statute obligates a trader to register his trademark or states what the effect of registration is. Trade names must be included on registration statements filed under the Business Enterprises Registration Proclamation, but this appears to be for informational purposes only; no special legal effects are stated.[67] The proclamation does not speak of trademarks. Articles 105(i), 105(j), and 106(d) of the Commercial Code require inclusion of trade names and distinguishing marks on business registration statements, but trademarks are not mentioned; in any case these provisions are not yet in effect.[68]

Since no law attributes legal effects to trademark registration, the conclusion perhaps to be drawn is that there are no special legal effects. Even assuming this to be true, registration still serves a purpose. The prudent businessman will examine the register before using a trademark to ascertain the claims of others. He will register the trademark he chooses, to give notice to others.

Registration could easily be interpreted to be relevant to non-penal unfair competition, particularly with regard to the mental status of the infringer. Thus, it might be argued that a trader should know of trademarks in the registry. If bad faith is deemed to be an element of unfair competition, the trader could be presumed to know of registered marks, such a presumption being either conclusive or shifting the burden of proof to the alleged unfair competitor to prove his lack of knowledge. The Commercial Code does establish a conclusive presumption of this nature for registered trade names and distinguishing marks.[69] Failure to examine the registry might at least be evidence of negligence on the part of the trader.

65. See E. Offner, work cited above at note 3; A. Chavanne, work cited above at note 61; Model Law (including commentary), cited above at note 1. Note in particular the Draft Model Law for Developing Countries on Marks, Trade Names, Indications of Source and Unfair Competition, prepared by the United International Bureaux for the Protection of Intellectual property in 1966 (commented upon by E. Offner, work cited above at note 6) and the trademark law adopted by the adherents to the African and Malagasy Convention, cited above at note 3. A survey of world trademark laws is contained in a special volume on patents and trademarks of National Association of Credit Management, *Digest of Commercial Laws of the World* (Dobbs Ferry, New York; Oceana Publications; loose-leaf). Some national registration laws are cited in other notes in this paper - for example, France, note 61; England, note 14; Canada note 77. See also Webester, *Patents, Trade Marks and Designs in Africa* (Pretoria, Patlaw, 1961).

66. 1966 Order No. 46, *Neg. Gaz.*, year 25, no. 23. Art. 24(d) continues the obligation to maintain a registry of trademarks established by Art. 32(h) of the Ministers (Definition of Powers) Order, 1943, Order No. 1, *Neg. Gaz.*, year 2, no 5. Art. 32(h) was repealed by Order No. 46.

67. Arts. II(1) (b) (1), III(1) (c) (1), IV(1) (a) (2), 1961, Proc. No. 185, *Neg. Gaz.*, year 21, no. 3.

68. See Comm. C., Art. 1174(1).

69. Art. 120(2) provides that "third parties shall not be permitted to prove that they did not know of a fact entered in the commercial register." Note, however, that trade names and distinguishing marks are *not* listed among the facts which "shall not affect the rights of third parties in good faith where they have not been entered in the commercial register." Art. 121. Note also that these articles are part of the registration provisions which are not yet in effect, under Art. 1174(1).

The problem of determining the effects of registration has received judicial consideration. The Supreme Imperial Court recently dealt with the relationship of two signs, one of which was used before the other, but only the second registered. In that case, Singer Sewing Machine Company sued Ato Azanaw Aleme under Article 133 of the Commercial Code to stop him from using a distinctive sign claimed to be similar to the trademark used by Singer.[70] Both parties used the design in connection with sewing machines. Singer's product and trademark were in use in Ethiopia for many years before those of Ato Azanaw, and Singer had published cautionary notices more than thirty years before Ato Azanaw, but Ato Azanaw had registered his trademark at the registry of the Ministry of Commerce and Industry and Singer had not. The High Court found for Singer and prohibited the use of the design by Ato Azanaw.[71] The Supreme Imperial Court, one judge dissenting, reversed. It said:

> It does not help to approach the dispute in light of the law on registration of trademrks and sole ownership because there is no such law in Ethiopia. And since we must resort to equity to arrive at a soultion, we are compelled to determine who registered this letter "S" as a trademark first by consulting the register kept by the proper authorities. Under the law, or more appropriately, in equity, a businessman may monopolize a trademark and have other businessmen barred from using it only if he was the first person to have that trademark registered with the authorities empowered to register such trademarks. The mere fact that a person has used a trademark for a long time does not entitle him to claim that he is the sole owner and that others are prohibited from using it, unless he was the first person to have the trademark registered and reserved for his exclusive use. In the absence of any legislation on trademarks, both equity and the spirit of foreign legislation on the subject, and the practice abroad, dictate that we study the registers to determine the rights of both parties.[72]

Registration, the court added, is "in accordance with the usage of the country."[73] The court treated unfair competition as an independent doctrine and rejected its application in this case because it did not believe the marks involved were so similar that confusion would result.[74] Article 674 of the Penal Code was not mentioned by either the High Court or Supreme Imperial Court and apparently was not made the basis of any claim.

The demand for certainty and stability in trademark usage may very well justify a general rule that trademarks be registered in order to receive protection. By searching the register, a trader knows whether or not the mark which he wishes to adopt is available for use. Once his mark is registered, he knows it is protectible from imitation and generally safe from attack, particularly if the registration process involves a determination as to the validity of the mark.[75] But in some situations, the interest in certainty may be outweighed by other interests - for example, discou-

---

70. The nature of the marks involved is described in the text accompanying notes 28-31 above. Note that the defendant's sign was a distinguishing mark, not a trade mark. For purposes of liability for imitation of another's trademark, the distinction is unimportant. See p. 135 above.
71. Singer Sewing Machine Co. Ltd. v. Azanaw Aleme (1964), *J. Eth. L.*, vol. 2, p. 298.
72. Azanaw Aleme v. Singer Sewing Machine Co. Ltd. (1964), *J. Eth. L.*, vol. 2, p. 223.
73. Ibid.
74. See notes 28-31 above and accompanying text.
75. See E. Offner work cited above at note 6, p. 832.

raging dishonest conduct, preventing deception of customers, and considerations of fairness to the prior user (the person who has used his trademark without registering it, before someone else registers a similar mark). This may occur in particular when the registrant knows of the trademark of the prior user and registers his own in order to appropriate to himself the other's goodwill. If the registrant is permitted to continue using the mark, dishonest conduct is rewarded. Deception of customers will result. If in addition the prior user is ordered to stop using his mark, he will lose the goodwill he has built up and be put to the expense of rebuilding it on the basis of a new trademark. All this may seem a high price to pay for trademark certainty.

The tension between trademark certainty and considerations involving the protection of unregistered prior users has produced different solutions in different countries. Under some trademark laws, a prior user who has not registered will prevail over the registrant.[76] Under other laws, the prior user who has not registered retains his priority, but only for a statutorily limited period (for example, five years). If he does not take action to have the later user's registration cancelled within that time, he may lose his right to the trademark.[77] Finally, some laws provide that the right to use a trademark is acquired only by registration and that a registrant generally will prevail over an unregistered prior user.[78] However, even the laws which make registration conclusive, either from the beginning or after a grace period, do not necessarily cut off all the rights of unregistered prior users. For example, the French statute expressly protects trademarks which are well-known, against infringement by registered marks – for five years if the registration is in good faith, presumably for an unlimited period if it is not.[79] The Canadian statute permits the cancellation of a registration even after the end of the five-year grace period if "it is established that the person who adopted the registered trademark in Canada did so with knowledge" of a mark previously used or made known.[80]

Aside from giving substantive rights to unregistered trademarks, many statutes provide procedures which, in lending stability to registered marks, help the owner of an unregistered trademark to protect it. These may include an examination by the registration authorities to determine whether a mark proposed for registration

---

76. For example: E. Vandenburgh III, *Trademark Law and Procedure* (New York, Bobbs-Merrill Co., 1959), pp. 42-43, discussing United States Law. This also appears to be the result under Italian law (see *Digest of Commercial Laws of the World*, cited above at note 65) and was the result under the old French law, discussed by P. Roubier, work cited above at note 2, sec. 29.

77. For example: Trad Marks Act (Canada), Art. 17, 1-2 Eliz. II, chap. 49; Model Law, cited above at note 1, Art. 5; compare the British Trade Marks Act of 1938, Arts. 7, 11 and 13, statute cited above at note 14. Under the Canadian act, after the grace period ends the court may under limited circumstances permit the unregistered mark to continue in use along with the registered mark; Arts. 21, 22.

78. For example: Law of December 31, 1964 (France), cited above at note 61 (see the commentary on this law by A. Chavanne, in *Recueil Dalloz Sirey* (1965), Chronique, p. 83); Argentine law, discussed in Digest of Commercial Laws of the World, cited above at note 65; see also the German law. Compare the Draft Model Law for Developing Countries, as discussed by E. Offner, work cited above at note 6.

79. Law of December 31, 1964, Art. 4, cited above at note 61, and commentary by A. Chavanne cited above at note 78. This reflects Art. 6 bis of the Convention of Paris, cited above at note 23, which requires its adherents to protect well-known marks in the manner specified.

80. Trade Marks Act, Art. 17(2); Model Law, cited above at note 1, Art. 5, comes to a similar result. Compare E. Offner, work cited above at note 6.

is already in use. Or, there might be publication of the proposed mark before or after its registration with opportunity given to prior users to oppose the registration or to obtain its cancellation.[81]

Earlier in this section, it was stated that registration might be relevant to unfair competition, particularly with regard to proving the defendant's state of mind. The court's opinion suggests the reverse: that a later user can cut off unfair competition liability by registering his mark first. If the prior user's mark is not registered, this may help show the absence of bad faith or negligence on the part of the later user. But if the registrant actually is in bad faith, or perhaps even negligent, and if the policies suggested above regarding protection of the prior user are accepted, registration should not preclude his liability.[82]

In the case under discussion, the defendant clearly knew of the plaintiff's trademark before he registered his own.[83] However, the essential point in the case was the court's determination that the marks were not confusingly similar. This precludes liability for unfair competition and under Article 674 of the Penal Code. It might even preclude liability if the prior user actually had registered his mark, since he has little ground for complaint if the marks are dissimilar. Thus, even though the court treated registration as an independent matter, it is not completely clear what the court might do if faced with a situation where the marks of the unregistered prior user and the registrant are confusingly similar and the registrant registered his mark in bad faith.

4. Advertising

In Ethiopia and elsewhere, it is customary for persons who wish to use and protect a trademark to publish "cautionary notices" in newspapers warning others not to use the mark, at least with relation to goods such as those on which it is used by the advertiser. It is not expressly required by any Ethiopian law, but it is still strongly advisable. Publication helps make the trademark known to the the public, and gives notice of it to other businessmen. Moreover, since it is customary, a court may give it (or lack of it) weight in evaluating trademark rights.[84]

CONCLUSION

Trademark protection at present is provided chiefly by the rules of unfair competition in the Commercial Code (Articles 132-134) and by Article 674 of the Penal Code. Registration of the trademark at the Ministry of Commerce and Industry has been held to be a pre-requisite of its protection. Publication of cautionary notices is customary. A special trademark law is contemplated by the Commercial Code, and one is apparently in preparation. It is to be hoped that such a law will clarify many of the ambiguities presently existing in the law, and at least make clear the relation between it and the code provisions which currently apply to trademarks.

81. Compare the alternative registration procedures suggested by the Draft Model Law, discussed by E. Offner, work cited above at note 6, pp. 834-836.

82. This would seem to be the result provided in the case of trade names and distinguishing signs. See note 6 above.

83. See the opinion of the High Court, cited above at note 28.

84. Note the reliance by the Supreme Imperial Court on usage in evaluating the effect of registration in Azanaw Aleme v. Singer Sewing Machine Co. Ltd., as cited above at note 73.

የተወላጅነት ፡ (የዜግነት) ፡ ሕግና ፡ አሠራሩ ፤

ከፋሲል ፡ ናሆም*

ምንም ፡ እንኳ ፡ ዜግነት ፡[1] (ተወላጅነት) ፡ በተቀዳሚ ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡ (ብሔዊርታዊ) ፡ ፅንስ ፡ ሀሳብ ፡ ክልክ ፡ ውስጥ ፡ ያለና ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ የሚዳኝ ፡ ቢሆንም ፡ ዜግነትን ፡ የሚመለከቱት ፡ ሕጎች ፡ የብሔራዊነት ፡ ጠባይ ፡ (ተፈጥሮ) ያላቸው ፡ ብቻ ፡ ሳይሆኑ ፡ በተጨማሪም ፡ እርስ ፡ በራሳቸው ፡ የሚጋጩ ፡ ናቸው ፤ በዚህም ፡ ምክንያት ፡ የሚነሱት ፡ ችግሮች ፡ አያሌና ፡ የተማቱ ፡ ናቸው ። በአሁኑ ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ሁኔታዎች ፡ የተነሳ ፡ ሁለቱ ፡ ዋንኛ ፡ የችግሮች ፡ ምድቦች ፡ ዜግነት ፡ አልባነትና ፡ ጥንድ ፡ ዜግነት ፡ ናቸው ። የዜግነት ፡ አልባነት ፡ ውጤት ፡ በግለ — ሰቦች ፡ ወይም ፡ ክፍሎች ፡ የኛ ፡ ነው ፡ ብለው ፡ በሚገምቱትና ፡ ጠባቂ ፡ በመሆን ፡ ከሚጠቅማቸው ፡ አገር ፡ ጋር ፡ ያላቸውን ፡ ቁራኛ ፡ ስለሚያለያየውና ፡ (ስለሚነጣጥለው) ፤ (ምክንያቱም ፡ እራሳቸውን ፡ ከሌላ ፡ አገር ፡ ጋር ፡ ስለሚያዛምዱ) ፡ እንዲሁም ፡ ደግሞ ፡ ጥንድ ፡ ዜግነት ፡ ከአንድ ፡ ለበለጡ ፡ አገሮች ፡ ተገዥነትን ፡ እንዲቀበሉ ፡ ማስገደዱ ፡ ነው ። በብሔራዊ ፡ ወይም ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡ ሁከት ፡ ጊዜም ፡ የነዚሁ ፡ ግለ—ሰቦች ፡ ወይም ፡ ክፍሎች ፡ መንሳቆል ፡ መፍትሔ ፡ ሳይገኝለት ፡ ቀርቷል ።

ለዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ (አንቀጽ) ፡ ያህል ፡ ዜግነት ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ በአንድ ፡ ግለ—ሰብና ፡ በአንድ ፡ አገር ፡ ያለውን ፡ የተገዥነት ፤ የጠባቂነትና ፡ (የመከታነትና) የዝምድናን ፡ግንኙነት ፡ ያመለክታል ፡ ዜግነት ፡ ከድርጊትና ፡ ከምኞት ፡ (ፍላጎት ፡) የሚገኝ ፡ አቋም ፡ ሲሆን ፡ አብዛኛውን ፡ ጊዜ ፡ በአገሩ ፡ ውስጥ ፡ ከሚደረገው ፡ አገልግሎት ፡ ሥራ ፡ ውስጥ ፡ መካፈልን ፡ ይጠይቃል ።[1ሀ] 'ሀ' በአሁኑ ፡ ጊዜ ፡ (በዚህ ፡ ዓለም ውስጥ) አያሌ ፡ የዜግነት ፡ ማግኛ ፡ መንገዶች ፡ አሉ ። ይሁንና ፡ በሁለት ፡ ሰፋ ፡ ባሉ ፡ መደቦች ፡ ሊከፈሉ ፡ ይችላሉ ፤ እነሱም ፡ ትውልድና ፡ በመቀባት ፡ መዜግ ፡ ናቸው ። ሁለቱ ፡ በትውልድ ፡ ዜግነት ፡ የሚወሰኑት ፡ መሠረታዊ ፡ የአቀራረብ ፡ ስልቶች ፡ ዮስ ፡ ሶሊና ፡ (በውልደት ፡ ዜግነት) ፡ ዮስ ፡ ሳይንጉይኒስ ፡ (በደም ፡ ዜግነት) ፡ ናቸው ። በመጀመሪያው ፡ ስልት ፡ መሠረት ፡ "ሀ" በተሰኘ ፡ አገር ፡ የተወለደ ፡ አንድ ፡ ሕፃን ፡ ቤተሰቦቹ ፡ የ"ሀ" ፡ አገር ፡ ዜጎች ፡ ቢሆኑም ፡ ባይሆኑም ፡ የ"ሀ" ፡ አገር ፡ ዜጋ ይሆናል ። ለአንድ ፡ ሕፃን ፡ የዜግነቱ ፡ መሠረት ፡ ከቤተሰቦቹ ፡ ዜግነት ፡ ይልቅ ፡ የትውልድ ፡ ስፍራው ፡ በመሆኑ ፡ የተነሳ ፡ ከ"ሀ" ፡ አገር ፡ ውጭ ፡ ከሚኖሩ ፡ ከ"ሀ" ፡ አገር ፡ ዜጎች ፡ የተወለደ ፡ ሕፃን ፡ የ"ሀ" ን ፡ አገር ፡ ዜግነት ፡ አያገኝም ፡(አይቀዳጅም)፤

---

* በቀ. ኃ. ሥ. ዩኒቨርሲቲ ፡ ውስጥ ፡ ባለው ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲ ፡ መምህር ፡ (ሌክቸረር) ።

1. ምንም ፡ እንኳ ፡ ወደ ፡ መጨረሻው ፡ በኩል ፡ "ዜግነት ፡" የሚለውን ፡ ቃል ፡ የፈጼራሉን ፡ ተወላጅነት ፡ ከኤርትራውያን ፡ አቋም ፡ ጋር ፡ ለማነፃፀር ፡ ብንጠቀምበትም ፡ "ተወላጅነት ፡" የሚለው ፡ እንጋገር ፡ በጠቅላላው ፡ ተጠቅመንበታል ።

1ሀ. አገር ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ የሚያመለክተው ፡ አንድ ፡ የተወሰነ ፡ የምድር ፡ ክፍል ፡ የተለየና ፡ ነፃ ፡ የሕግ ፡ አቋም ፡ ያላቸው ፡ ሰዎች ፡ የሚኖሩበት ፡ ሲሆን ነው ።

በሌላ ፡ በኩል ፡ ግን ፡ በ "ሀ" አገር ፡ ውስጥ ፡ ከ "ሀ" አገር ፡ ዜጎች ፡ ወይም ፡ ከውጭ አገር ፡ ዜጎች ፡ የተወለደ ፡ ሕፃን ፡ የ "ሀ" አገር ፡ ዜጋ ፡ ይሆናል ። በዮስ ፡ ሳንጉይኒስ (በደም ፡ ዜግነት) መሠረት ፡ አንድ ፡ ልጅ ፡ በየትም ፡ አገር ፡ ቢወለድ ፡ የሚይዘው ፡ የቤተሰቡን ፡፤(የወላጆቹን ፡) ዜግነት ፡ ነው ፤ ስለዚህም ፡ አንድ ፡ የ"ለ" ሀገር ፡ ዜግ ነት ፡ ካላቸው ፡ ቤተሰቦች ፡ የተወለደ ፡ ሕፃን ፡ በ"ሀ" ወይም ፡ በ"ለ" ሀገር ፡ ቢወለ ድም ፡ እንኳ ፡ የ"ለ ሀገር ፡ ዜጋ ፡ ይሆናል ።

እነዚህ ፡ ሁለት ፡ መሠረተ—ሃሳቦች ፡ በፍጹም ፡ መልካቸው ፡ በሚገናኙበት ፡ ወቅት ፡ ሊጋጩ ፡ (ሊቃረኑ) ፤መቻላቸውን ፡ መገመት ፡ አዳጋች ፡ አይደለም ፡ በ"ለ" ሀገር ፡ ከሚኖሩ ፡ ዜጎች ፡ የሚወለድ ፡ አንድ ፡ ሕፃን ፡ የ"ሀ" ንም ፡ ሆነ ፡ የ"ለ" ን ፡ ሀገሮች ፡ ዜግነት ፡ አያገኝም ፡ ስለዚህም ፡ አገር - አልባ ፡ (ዜግነት ፡ የለሽ) ፡ ይሆናል ፤ በ"ሀ" አገር ፡ ከሚኖሩ ፡ የ"ለ" አገር ፡ ዜጎች ፡ የተወለደ ፡ ሕፃን ፡ የሀ"" ንና ፡ የ"ለ"ን ሀገሮች ፡ ዜግነት ፡ ያገኛል ። ብዙዎች ፡ አገሮች ፡ የዜግነት ፡ ሕጋቸው ፡ ሁለቱንም ፡ መሠረተ—ሀሳቦች ፡ አጣምሮ ፡ በመያዝ ፡ አንዱን ፡ መሠረተ—ሀሳብ ፡ ከሌላው ፡ በማ ስበለጥ ፡ ወደ ፡ አንደኛው ፡ ቢያመዝኑም ፡ ሌሎቹ ፡ ደግሞ ፡ ከሁለቱ ፡ በአንዱ ፡ ብቻ፡ በመፅናት ፡ ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ የዜግነት ፡ ሕጋቸው ፡ መወሰኛ ፡ ዓይነተኛ ፡ መሠረት ፡ (ምክንያት ፡) አድርገውታል ። ለምሳሌ ፡ ያህል ፡ አርጀንቲና ፡ በዮስ ፡ ሶሊ ፡ (በውልደት ዜግነት) በሚመሩ ፡ አገሮች ፡ ምድብ ፡ ውስጥ ፡ ስትሆን ፡ ጀርመን ፡ ግን ፡ የምትከ ተለው ፡ የወላጆችን ፡ ዜግነት ፡ የመወሰኛ ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፡ ነው ። የተባበሩት ፡ የአሜሪካ ፡ መንግሥታት ፡ (የዩናይትድ ፡ ስቴትስ) በመሠረቱ ፡ በትውልድ ፡ ሥፍራ፡ ላይ ፡ የምትመረኮዝ ፡ ስትሆን ፡ ፈረንሳይ ፡ ግን ፡ የሚቻላትን ፡ ያህል ፡ ዜጎች ፡ ለማ ግኘት ፡ በማቀድ ፡ በሁለቱም ፡ መሠረተ ፡ ሃሳቦች ፡ በሰፊው ፡ (የሚገባ) ፡ ትገላገላለች ፡ (ትጠቀማለች) ፡[2] የተሰበጣጠረው ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ የዜግነት ፡ መልክ ፡ በቅ ርብ ፡ ስያአገቡ ፡ ሴቶችና ፡ እንዲሁም ፡ ስለፆታዎች ፡ እኩልነት ፡[2ሀ] መሠረተ—ሀሳብ ፡ በወጣው ፡ ሕግ ፡ በበለጠ ፡ ተስፋፍቷል ፡ (ተባብሷል) ፡ ከዚህም ፡ በላይ ፡ የዚህ ፡ ዓመት ፡ ክፍለ ፡ ዘመን ፡ የፖለቲካ ፡ ሁኔታዎች ፡ አያሌ ፡ ሰዎችን ፡ አገር—አልባ ፡ አድርገዋቸዋል ፤ በብዙ ፡ ሺህ ፡ የሚቆጠሩ ፡ ስደተኞች ፡ የፖለቲካ ፡ ጠላት ፡ ናቸው ። በሚል ፡ የውንጀላ ፡ ሳቢያ ፡ አሰቃቂ ፡ (የከፋ) ፡ የተወላጅነት ፡ መግፈፊያ ፡ ሕግ ፡ በመ ውጣቱ ፡ ዜግነታቸውን ፡ ሊያጡ ፡ ችለዋል ።[3] ከጥንድ ፡ ዜግነትም ፡ የተነሳ ፡ የሚ ደርሱትን ፡ ግጭቶች ፡ በአገር—አልባነት ፡ እንደሚደርሰው ፡ ሁኔታ ፡ የከፉ ፡ ናቸው ፤ በጉዲፈቻ ፡ የማር ፡ ልጅ ፡ ማድረግ ፡ ሕፃናትን ፡ (ልጆችን)በደንብ ፡ ሕጋዊ ፡ ማድረግ፡ ጥንድ ፡ ዜግነትን ፡ አስከትለዋል ። ከዚህም ፡ በላይ ፡ አንዳንድ ፡ አቋሞች ፡፤(አገሮች) ዜጎቻቸው ፡ የቀድሞ ፡ ዜግነታቸውን ፡ ሳያጡ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነት ፡ እንዲያገኙ፡ ፈቅደዋል ። ታላቁ ፡ (ዋነኛው ፡) የጥንድ ፡ ዜግነት ፡ ችግር ፡ ደርሶ ፡ የነበረው ፡ ከሁ ለተኛው ፡ የዓለም ፡ ጦርነት ፡ በፊትና ፡ በዚያው ፡ በጦርነቱ ፡ ወቅት ፡ በተባበሩት የአሜሪካ ፡ መንግሥታት ፡ (በዩናይትድ ፡ ስቴትስ) ፡ ይኖሩ ፡ ከነበሩት ፡ ስደተኞች ፡ የተወለዱ ፡ ልጆች ፡ የወላጆቻቸውን ፡ የትውልድ ፡ ሀገር ፡ በመጎብኘት ፡ ላይ ፡ ሳሉ ፡

---

2. አር ፡ ኤ ፡ ሴደለር ፤ ናሺናሊቲ ፤ ደሚሳይል ፡ እንደዘ ፡ ፐርሶናል ፡ ሎው ፡ ኢን ፡ ኢትዮጵያ ፤ የሚለ ውን ፡ በኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ መጽሔት ፡ (፲፱፻፷፩ ፡ ዓ ፡ ም) ፤ ቮል ፡ ፮ ፡ ገጽ ፡ ፺፫ ፡ እና ፡ በኦፐን ሃይም ፤ ኢንተርናሺናል ፡ ሎው ፡ (፰ኛ ፡ እትም ፡ ቮል ፡ ፩) ፡ ገጽ ፡ ፮፻፶፩ ፡ ላይ ፡ የተመሠረተውን ፡ ምርምር ፡ ተመልከት ።

2ሀ. ኢ ፡ ራቤል ፤ ዘኮንፍሊክት ፡ ኦቭ ፡ ሎውዝ ፡ ቮል ፡ ፩ ፡ (፲፱፻፶፰ ፡ ዓ ፡ ም) ፤ ገጽ ፡ ፺፩—፺፪ ፡ ይመ ለከቷል ።

3. ራቤል ፤ እዚያው ።

በወላጆቻቸው ፡ ዜግነት ፡ ምክንያት ፡ በነዚህ ፡ በሚኅበኛቸው ፡ አገሮች ፡ እንደዜጎች ፡ ተቆጥረው ፡ ለወታደራዊ ፡ አገልግሎት ፡ በተመለመሉ ፡ ጊዜ ፡ ነበር ።[4]

ምንም ፡ እንኳ ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ስምምነቶች ፡ ውሎችና ፡ ፕሮቶኮሎች ፡ ለአንዳንዶቹ ፡ ችግሮች ፡ መፍትሔ ፡ ለማግኘት ፡ ቢሞክሩም ፡ ውጤታቸው ፡ እምብዛም ፡ አጥጋቢ ፡ አልነበረም ፤ ምናልባትም ፡ እስከ ፡ አሁን ፡ ዋነኛው ፡ ስለዜግነት ፡ ሕጎች ፡ እርስ ፡ በርስ ፡ መቃረን ፡ (መጋጨት) ፡ እንደ ፡ ኤ. አ. የ፲፱፻፴ው ፡ የ"ሕግ" ስምምነት ፡ ሲሆን ፡ እሱም ፡ አገር—አልባነትና ፡ ጥንድ ፡ ዜግነትን ፡ ለማስቀረት ፡ በማለት ፡ የሚቻለውን ፡ ያህል ፡ ተመሳሳይ ፡ (የተስተካከሉ) ሕጎችን ፡ ሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ ሞክሮ ፡ ነበር ። ምንም ፡ እንኳ ፡ በዚህ ፡ መስክ ፡ ለሚገኙ ፡ ለብዙዎች ፡ ችግሮች ፡ ተመሳሳይ ፡ መልስ ፡ (መፍትሔ) ፡ ለማግኘት ፡ ባይቻልም ፡ በዚህ ፡ ጉባዔ ፡ የተደረገው ፡ የሀሳብ ፡ መለዋወጥና ፡ እንዲሁም ፡ በአንዳንድ ፡ ነጥቦች ፡ ላይ ፡ የተደረሰው ፡ ስምምነት ፡ ለችግሩ ፡ መፍትሔ ፡ አንድ ፡ እርምጃ ፡ ወደፊት ፡ ሄዷል ፡ ለማለት ፡ ያስችላል ። ከዚህም ፡ በላይ ፡ ይኸው ፡ ስምምነት ፡ ለአንድ ፡ አንድ ፡ አገሮች ፡ የዜግነት ፡ ሕጎች ፡ ማለትም ፡ እ.ኤ.አ. ለ፲፱፻፴ው ፡ የኢትዮጵያ ፡ የዜግነት ፡ ሕግ ፡ ጭምር ፡ መሠረት ፡ ሆኗል ።

የኢትዮጵያ ፡ የዜግነት ፡ (የተወላጅነት) ፡ ሕግ ፤

በ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ.ም. ተሻሽሎ ፡ የወጣው ፡ ሕገ—መንግሥት ፡ "የኢትዮጵያ ፡ ዜግነትንና ፡ (ተወላጅነትንና) ፡ በኢትዮጵያ ፡ ነዋሪነትን ፡ የሚያሰጡትና ፡ (የሚያስገኙትና) ፡ የሚያሳጡት ፡ (የሚያስነፍጉት) ሁኔታዎች ፡ በሕግ ፡ ይወሰናሉ"[5] ይላል ። በዚህ ፡ ዓርእስት—ጉዳይ ፡ ላይ ፡ በአገልግሎት ፡ ላይ ፡ የዋለው ፡ ሕግ ፡ እንደ ፡ ኤ.አ. በሐምሌ ፡ ፳፪ ፡ ፲፱፻፳፪ ፡ ዓ.ም. የወጣውና ፡ በመስከረም ፡ ፳፭ ፡ ፲፱፻፳፮ ፡ (እ.ኤ.አ.)[6] ተሻሽሎ ፡ የወጣው ፡ የኢትዮጵያ ፡ የዜግነት ፡ (ተወላጅነት) ፡ ሕግ ፡ ነው ። ይህ ፡ በብሃርንና ፡ ሰላም ፡ ማተሚያ ፡ ቤት ፡[7] ታትሞ ፡ የወጣ ፡ ሕግ ፡ በኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ አቋም ፡ (ዝግጅት ፡ ቅንጅት) ፡ ውስጥ ፡ ከሚገኙት ፡ ነባር ፡ (ጥንታዊ) ፡ ሕጎች ፡ መካከል ፡ አንዱ ፡ ነው ፡ ከአዲሶቹ ፡ ሕጎች ፡ ጥቂት ፡ ትርጓሚዎችን ፡ ከማቀናጀቱ ፡ (ከማስገባቱ) ፡ በስተቀር ፡ እንዳለ ፡ ሳይነካ ፡ ቀርቷል ። በ፲፱፻፷ ፡ ዓ. ም. (እ.ኤ.አ.) በወጣው ፡ በፍትሐ—ብሔርም ፡ ሕግ ፡ ሆነ ፡ በሌላ ፡ የነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ክፍል ፡ በግልፅም ፡ ሆነ ፡ በስውር ፡ ስላልተሻረ ፡ ወይም ፡ ስለአልተሻሻለ ፡ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ በሥራ ላይ ፡ ይውላል ።

ሀ/ በመወለድ ፡ ዜግነት ፤

የዜግነቱ ፡ (የተወላጅነቱ) ፡ ሕግ ፡ የዩስ ፡ ሳንጊኒስን ፡ ጠቅላላ ፡ መሠረተ ፡ ሀሳብ ፡ ሲገልጽ ፡ "ማንኛውም ፡ አባቱ ፡ ወይም ፡ እናቱ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ (ዊት) ፡ የሆነ ፡ (ች) ፡ ሰው ፡ በኢትዮጵያም ፡ ውስጥ ፡ ሆነ ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ ቢወለድ ፡ የኢትዮጵያ ፡

4. ሌድለር ፤ እዚያው ።
5. የኢትዮጵያ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፴፱ ።
6. ሁለቱም ፡ ደንቦች ፡ ሙሉ ፡ ስሙሉ ፡ በአባሪ ፡ ሀና ፡ ለ ፡ ተገልብጠው ፡ ይገኛሉ ። እንደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ አቆጣጠር ፡ ተብሎ ፡ ካልተገለጸ ፡ በስተቀር ፡ በጠቅላላ ፡ ያውሮፓውያንን ፡ የዘመን ፡ አቆጣጠር ፡ እንከተላለን ።
7. ብርሃንና ፡ ሰላም ፡ በ፲፱፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣው ፡ ከመጀመሩ ፡ በፊት ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ደንቦች ፡ የሚወጡበት ፡ የመንግሥት ፡ መግለጫ ፡ ማውጫ ነበር ።

ዜጋ ፡ (ተገዥ) ፡ ይሆናል" ፡[8] ይላል ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ካላቸው ፡ ወላጆች ፡ የተወለደ ፡ ሕፃን ፡ (ልጅ) ፡ በየትም ፡ ሀገር ፡ ቢወለድ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ዜግነት ፡ ያገኛል ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ጠቅላላው ፡ መሠረተ ፡ ሀሳብ ፡ በሚከተሉት ፡ አንቀጾች ፡ ተገድቧል ፡ (ተጠብቧል) ። ተከታዩ ፡ (ለጣቂው) ፡ ጠቅላላ ፡ መሠረተ—ሀሳብ ፡ "እያንዳንዱ ፡ ሕጋዊ ፡ ከሆነ ፡ ቅይጥ ፡ (ድብልቅ) ፡ ጋብቻ ፡ የተወለደ ፡ ሕፃን ፡ (ልጅ ፡ ...የአባቱን ፡ ዜግነት ፡ ይከተላል ፡ ይላል ፡[9] ስለዚህም ፡ አንድ ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ዜግነት ፡ ካላት ፡ እናትና ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ካለው ፡ አባት ፡ በሕጋዊ ፡ ጋብቻ ፡ የተወለደ ፡ ሕፃን ፡ (ልጅ) ፡ የኢትዮጵያን ፡ ዜግነት ፡ ያገኛል ፤[10] እናቲቱ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ሆና ፡ አባትየው ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነት ፡ ያለው ፡ ሲሆን ፡ ሕፃኑ ፡ የአባቱን ፡ ዜግነት ፡ ይከተላል ፡ ከሁለቱ ፡ ወላጆች ፡ አንዱ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ከሆነ ፡ ወላጆች ፡ ከሕጋዊ ፡ ጋብቻ ፡ ውጭ ፡ የተወለደ ፡ ሕፃን ፡ የኢትዮጵያን ፡ ዜግነት ፡ ያገኛል ፤ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ዜጋ ፡ የሆነው ፡ አባት ፡ ኢትዮጵያዊቷን ፡ እናት ፡ ከሕጋዊ ፡ ጋብቻ ፡ ውጭ ፡ በተደረገ ፡ ግንኙነት ፡ ልጅ ፡ ከተወለደ ፡ በኋላ ፡ መልሶ ፡ በሕግ ፡ ቢያገባት ፡ እንኳ ፡ የዜግነቱ ፡ ሕግ ፡ በተታዩ ፡ (በለጣቂው) ፡ ሕጋዊ ፡ ጋብቻ ፡ ምክንያት ፡ በደንብ ፡ ሕጋዊ ፡ የተደረገው ፡ ሕፃን ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ዜጋ ፡ የሆነውን ፡ የአባቱን ፡ ዜግነት ፡ የሚከተለው ፡ የአባትዬው ፡ ሀገር ፡ የዜግነት ፡ ሕግ ፡ በሕፃኑ ፡ ላይ ፡ የውጭውን ፡ ሀገር ፡ ዜግነት ፡ ከነተፈጥሮ ፡ መብቱ ፡ የሚያቀዳጀው ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ ይላል ። ያለዚያ ፡ ግን ፡ ሕፃኑ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነቱን ፡ እንደያዘ ፡ ይቀራል ።[11]

አንድ ፡ ሕፃን ፡ የውጭ ፡ ዜግነት ፡ ባላቸው ፡ ሰዎች ፡ በጉዲፈቻ ፡ የማር ፡ ልጅ ፡ ሲሆን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነቱን ፡ እንደያዘ ፡ ይቀራል ፤ እንደዚሁም ፡ በጉዲፈቻ ፡ የማር ፡ ልጅነት ፡ "የጉዲፈቻውን ፡ ልጅ ፡ የቀድሞ ፡ ዜግነት ፡ መለወጥ ፡ (መቀየር) አያመለክትም ፡ (ይለወጣል ፡ አያሰኝም)" ፡[12]

ስለዚህም ፡ ኢትዮጵያ ፡ የዩስ ፡ ሳንጕይኒስን ፡ መሠረት ፡ ሀሳብ ፡ በጥብቅ ፡ በመከተል ፡ የወላጆችን ፡ ዜግነት ፡ ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ ወሳኝ ፡ እማካኝ ፡ በማድረግ ፡ አገር—አልባነትንና ፡ ጥንድ—ዜግነትን ፡ ለማስወገድ ፡ ሞክራለች ፡ በተረፈ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ተወልዶ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ዜግነት ፡ በመቀባት ፡ ከመቀበል ፡ ሌላ ፡ በተለየ ፡ ሁኔታ ፡ ዜግነትን ፡ ስለማግኘት ፡ ሕጉ ፡ አይናገርም ፡ (አይገልጽም) ።

ለ/ ግለ—ሰብ ፡ በቅባት ፡ ስለሚያገኘው ፡ ዜግነት ፤

እስካሁን ፡ እንደተገለጸው ፡ ሁሉ ፡ ዜግነትን ፡ የማግኛው ፡ አማራጭ ፡ መንገድ ፡ በመቀባት ፡ መዜግ ፡ ሲሆን ፡ ይኸውም ፡ የአንድ ፡ ሰው ፡ አንድ ፡ ሀገር ፡ ዜግነት ፡ የሚሰጠው ፡ አንድ ፡ አንድ ፡ አስፈላጊ ፡ ሁኔታዎችን ፡ ከአሟላ ፡ በኋላ ፡ ነው ። እርግጥ ፡ ነው ፡ ማንም ፡ አገር ፡ ቢሆን ፡ አንድን ፡ ሰው ፡ በአንድ ፡ በተወሰነ ፡ ጊዜ ፡

---

8. የኢትዮጵያ ፡ የተወላጅነት ፡ ሕግ ፤ አንቀጽ ፡ ፭ ።
9. የኢትዮጵያ የተወላጅነት ፡ ሕግ ፤ አንቀጽ ፡ ፮ ።
10. በአንቀጽ ፡ ፮ ፡ መሠረት ፡ ፆ ፡ ልጅ ፡ የናቱን ፡ የመጀመሪያ ፡ ተወላጅነት ፡ ያላገኘ ፡ መሆኑን ፡ ከተጠየቀ ፡ ማስመስከር ፡ እንዳለበት ፡ መገንዘብ ፡ ያሻል ።
11. የኢትዮጵያ ፡ የተወላጅነት ፡ ሕግ ፤ አንቀጽ ፡ ፰ ። በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ሕጋዊ ፡ አለመሆን ፡ የሚል ፡ ሐሳብ ፡ የማይታወቅ ፡ በመሆኑ ፡ ትውልድን ፡ ሕጋዊ ፡ ማድረግ ፡ የሚል ፡ ነገር ፡ የለም ። መወለድ ፡ ብቻ ፡ ከተረጋገጠ ፡ የወላጆች ፡ መጋባትና ፡ አለመጋባት ፡ ልዩነት ፡ አያመጣም ። የኢትዮጵያን ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ፪ኛ ፡ መጽሐፍ ፡ አንቀጽ ፡ ፲፱ ፡ ምዕራፍ ፡ ፲ ፡ ይመለከቷል ።
12. የኢትዮጵያ ፡ የተወላጅነት ፡ ሕግ ። በሌላው ፡ አንፃር ፡ ደግሞ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ የጉዲፈቻ ፡ ልጅ የሆነ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ተወላጅነት ፡ አያገኝም ።

ውስጥ ፡ ባንድነት ፡ ባዕድና ፡ ዜጋ ፡ እንዲሆን ፡ አይፈቀድለትም ፤ ዜጎቻቸውን ፡ ሌላ ተጨማሪ ፡ ሁለተኛ ፡ ዜግነት ፡ እንዲያገኙ ፡ የሚፈቅዱ ፡ አገሮች ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ዜጎቻቸው ፡ በሌላ ፡ ሀገር ፡ የመሥራትንና ፡ የባለንብረትነትን ፡ መብት ፡ ጥቅም ፡ እን ዳያጡ ፡ በማለት ፡ ሁለተኛ ፡ ተጨማሪ ፡ ዜግነት ፡ ያገኙ ፡ ዘንድ ፡ ቢፈቅዱላቸውም ፡ በተቀዳሚ ፡ እንደራሳቸው ፡ ዜጋ ፡ አድርገው ፡ ይቆጥሯቸዋል ፡ (ይገምቷቸዋል) ።

አብዛኛውን ፡ ጊዜ ፡ (እንደተለመደው) አንድ ፡ ሰው ፡ ዜግነት ፡ ከመውጣቱ ፡ አስቀድሞ ፡ ብዙ ፡ አስፈላጊ ፡ ሁኔታዎችን ፡ ማሟላት ፡ አለበት ፤ ምንም ፡ እንኳ ፡ እነዚህ ፡ አስፈላጊ ፡ ሁኔታዎች ፡ በመጠን ፡ ይለያዩ ፡ እንጂ ፡ በጠቅላላ ፡ አንድ ፡ ዓይ ነት ፡ ናቸው ። በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ እነዚህ ፡ አስፈላጊ ፡ ሁኔታዎች ፡ ከዚህ የተዘረዘሩት ፡ ናቸው ።

"ማንኛውም ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ዜጋ ፡

ሀ/ በአገሩ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ ለአካለ—መጠን ፡ (ለዓቅመ—ዓዳም) ከደረሰ ፡

ለ/ በትንሹ ፡ ከአምስት ፡ ዓመታት ፡ ያላነሰ ፡ ጊዜ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ከኖረ ፡

ሐ/ ለራሱና ፡ ለቤተ ፡ ሰቡ ፡ የእለት ፡ ጉርስ ፡ የሚያስገኝ ፡ መተዳደሪያ ፡ ካለው፡

መ/ በአማርኛ ፡ ቋንቋ ፡ ማንበብና ፡ መጻፍ ፡ ከቻለና ፡

ሠ/ ከዚህ ፡ በፊት ፡ በኃጢአት ፡ ወይም ፡ በወንጀል ፡ ተከሶ ፡ አለመቀጣቱን ፡ የሚ ያሳይ ፡ ማስረጃ ፡ ካቀረበ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ ይችላል ፡"[13]

በኢትዮጵያ ፡ የዜግነት ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ የውጭው ፡ ሀገር ፡ ሰው ፡ "በዜግነት፡ ሕግ ፡ ደንብ ፡ ለአካለ—መጠን" እንዲደርስ ፡ ያስፈልጋል ፡ ከሚል ፡ የተሳሳተ ፡ አስተሳሰብ ፡ የተነሳ ፡ "በኢትዮጵያ ፡ የፍትሐ—ብሔር ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፺፰ ፡ መሠ ረት ፡ ዕድሜው ፡ ፲፰ ፡ ዓመት ፡ እንዲሆን ፡"[14] ያስፈልጋል ፡ የሚል ፡ ፍች ፡ ሊሰጥ ይችላል ። በዚህ ፡ አገር ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ ለዐቅመ—ዓዳም ፡ መድረስ ፡ አስፈላጊ ፡ የሆነበት ፡ ምክንያት ፡ ቀላልና ፡ ግልጽ ፡ ነው ። ኢትዮጵያ ፡ ከአንድ ፡ በልጅነቱ ፡ የተ ነሳ ፡ (ለመዋዋልና ፡) የውል ፡ ፈቃደኛ ፡ ለመሆን ፡ አይችልም ፡ ተብሎ ፡ በሀገሩ ፡ ከሚገመት ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ጋር ፡ ተዋዋለች ፡ ተብላ ፡ እንዳትወቀስ ፡ (እንዳ ትወነጀል ፤ እንዳትከሰስ) ፡ በመፈለግ ፡ ነው ።

አብዛኛዎቹ ፡ የሕግ ፡ አቋሞች ፡ አካለ—መጠን ፡ በደረሱና ፡ ባልደረሱ ፡ መካከል፡ ልዩነት ፡ ስለሚያደርጉና ፡ በአንድ ፡ የሕግ ፡ አቋምና ፡ በሌላው ፡ የሕግ ፡ አቋም ፡ መካ ከል ፡ ያለው ፡ የዕድሜ ፡ ወሰን ፡ ልዩነት ፡ በጠቅላላው ፡ እምብዛም ፡ ስላልሆነ ፡ ይህ፡

---

13. የኢትዮጵያ ፡ የተወላጅነት ፡ ሕግ ፤ አንቀጽ ፡ ፲፪ ። ባንዳንድ ፡ የሕግ ፡ ዘርፎች ፡ ውስጥ ፡ ለ(ለ) ፡ ለውጥ ፡ የሚፈለገው ፡ ሰውዬው ፡ ለተወሰነ ፡ ጊዜ ፡ በመንግሥታቸው ፡ ሥር ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ መሬት ፡ ዐይ ፡ እንዲያገለግል ፡ ነው ። ዚኢንዲያን ፡ ኮድ ፡ (፲፱፻፶ ፡ ዓ ፡ ም፡) ፡ ቮል. ፬ ፤ የ፲፱፻፶፩ ፡ ዓ ፡ ም፡ የዜግነት ፡ ደንብ ፡ (ሲቲዘኔሺፕ ፡ አክት) ፡ ከሚለው ፡ ጋር ፡ ያነፃፅሯል ።

14. ሴድለር ፤ እዚያው ፡ ገጽ ፡ ፪፻፳ ። ምንም ፡ እንኳ ፡ ለመጀመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ደንቦቹ ፡ ግልጽ ፡ ባይመስሉም ፤ ሕጉ ፡ ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ በሚያወሳበት ፡ ጊዜ ፡ ሁሉ ፡ ኢትዮጵያን ፡ በግልጽ ፡ የሚጠቅስ ፡ መሆኑንና፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ ግን ፡ አለመጥቀሱን ፡ ስናውቅ ፡ "እንዳገሩ ፡" ማለት ፡ "በአገሩ ፡ ሕገ ፡ ደንቦች ፡ መሠረት ፡ ሳይሆን ፡ ለዚሁ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ "በራሱ ፡ አገር ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡" የሚል ፡ መሆኑ ፡ ነው ። (እንከርው፡ የተጨመረው ፡ በዚሁ ፡ ደራሲ ፡ ነው) ። ይህ ፡ የተጠቀሰው ፡ ሕግ ፡ ሲሠራ ፡ የነበረው ፡ ትክክለኛ ፡ ባል ሆን ፡ ትርጉም ፡ ከመሆኑም ፡ በላይ ፡ ትክክለኝነቱን ፡ ለማወቅ ፡ ባለመቻሉ ፡ ከሚከተለው ፡ የበለጠ ፡ ጉዳት ፡ ጋር ፡ ነው ።

አስፈላጊ ፡ ሁኔታ ፡ አስቸጋሪ ፡ ጉዳዮችን ፡ የሚያስከትል ፡ አይመስልም ፡[15] መግንዘብ ፡ የሚያስፈልገው ፡ ዋነኛው ፡ ነገር ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ አለመድረስ ፡ የዜግነት ፡ ማገጃ ፡ ገደብ ፡ ሲሆን ፡ ለአካለ—መጠን ፡ የደረሰ ፡ ብቻ ፡ በመቀባት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ሊሆን ፡ መቻሉን ፡ ነው ። ስለዚህም ፡ አስፈላጊ፡ ሁኔታ ፡ በቂ ፡ ምክንያቱ ፡ በመቀባት ፡ ዜግነትን ፡ መቀበል ፡ በፈቃድ ፡ (በፍላጎት)፡ የተደረገ ፡ የሕግ ፡ ተግባር ፡ በመሆኑና ፡ ዋነኛ ፡ ሕጋዊና ፡ ተግባራዊ ፡ ውጤቶች ፡ ስለሚያስከትል ፡ ነው ።

ስለአምስት ፡ ዓመቱም ፡ የነዋሪነት ፡ አስፈላጊነት ፡ በግልጽ ፡ (በኦፊሲየል) ፡ እንደሚታወቀው ፡ ነዋሪነት ፡ በተቀዳሚ ፡ በሀገር ፡ ውስጥ ፡ ሕጋዊ ፡ አገባብንና ፡ የአገሪቱን ፡ የይለፍ ፡ (የኢሚግሬሽን) ፡ ሕግ ፡ ደንቦችና ፡ ፎርማሊቲዎች ፡ ማሟላትን ፡ ይጠይቃል ፤ ስለዚህም ፡ በቅባት ፡ ዜግነትን ፡ ለማግኘት ፡ ማመልከቻ ፡ የሚያቀርበው፡ አመልካች ፡ ከላይ ፡ የተገለፀውን ፡ የይለፍ ፡ ሕግ ፡ ከአፈረሰ ፡ የዜግነት ፡ ማግኛ ፡ ማመልከቻው ፡ ተቀባይነት ፡ አያገኝም ፡ ከዚህም ፡ በላይ ፡ የአምስት ፡ ዓመት ፡ ጊዜ ፡ ተከታታይና ፡ ልክ ፡ ከማመልከታቸው ፡ አስቀድሞ ፡ የነበረው ፡ ዘመን ፡ መሆን ፡ አለበት ። የነዋሪነትም ፡ አስፈላጊነት ፡ ግልጾቹ ፡ መመሪያ ፡ ምክንያቶች ፡ በአንድ ፡ በኩል፡ የመንግሥቱ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ የአመልካቹ ፡ ጠባይና ፡ ብቁነት ፡ ለመለካት ፡ (ለመፈተን) ፡ እንዲያስችላቸው ፡ ሲሆን ፡ በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ ጉዳዩ ፡ የሚመለከተውን ፡ ግለ—ሰብ ፡ ከአገሪቱ ፡ ሁኔታና ፡ ከሕዝቧ ፡ አኗኗር ፡ እንዲተዋወቅና ፡ እንዲዛመድ ፡ ለማስቻል ፡ ነው ። ባጭሩ ፡ ለአገሪቷም ፡ ሆነ ፡ ለግለ—ሰብ ፡ የሁለቱ ፡ ግንኙነት ፡ ተስማሚ ፡ መሆኑን ፡ ለመፈተን ፡ (ለመለካት) ፡ እንዲያስችላቸው ፡ ጊዜ ፡ ለመስጠት ፡ ነው ።

ግለ—ሰቡም ፡ እራሱንና ፡ ቤተሰቡን ፡ (ቤተ ፡ ሰብ ፡ ካለው) ፡ ለማስተዳደር ፡ የሚያስችለው ፡ ሥራ ፡ እንዲኖረው ፡ ያስፈለገው ፡ በቅባት ፡ ዜግነትን ፡ ሲቀበል ፡ በሕብረ—ሰቡና ፡ በአገሪቱ ፡ ላይ ፡ ተጨማሪ ፡ ሸክም ፡ እንዳይሆን ፡ ለማለት ፡ ነው ። የቋንቋ ችሎታውም ፡ (ብቁነቱም) ፡ የተስተካከለ ፡ መጠን ፡ ባላቸው ፡ ፈተናዎች ፡ ይረጋገጣል ። የአማርኛ ፡ ቋንቋም ፡ አስፈላጊነት ፡ መሠረተ ፡ ምክንያቱ ፡ ሊገለገሉበት ፡ የሚያስችል ፡ የአገሪቱ ፡ መደበኛ ፡ (ኦፊሲዬል) ፡ የቋንቋ ፡ ችሎታ ፡ (ዕውቀት) ፡ ከሕብረተ—ሰቡ ፡ ጋር ፡ የመወሀድንና ፡ ያንድነትን ፡ ስሜት ፡ በመስጠቱ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ቡተጨማሪም፡ ሕብረተ—ሰቡን ፡ በተሻለ ፡ ለመርዳትና ፡ እንደዚህም ፡ ጠቃሚ ፡ ሕይወትና ፡ ሕብረትን ፡ ለማስገኘት ፡ አስፈላጊ ፡ በመሆኑ ፡ ነው ።

የመጨረሻውም ፡ አስፈላጊ ፡ ሁኔታ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ "በወንጀል ፡ ወይም ፡ በኃጢአት ፡" ተከሶ ፡ አለመቀጣትን ፡ የሚያሳይ ፡ ማስርጃ ፡ ማቅረብ ፡ ነው ፤ ይህም ፡ አንቀጽ ፡ ከ፲፱፻፶፯ቱ ፡ (እ. ኤ. አ.) የኢትዮጵያ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ጋር ፡ በመነጣጠር ፡ መገንዘብ ፡ አለበት ፤ ሲተረጐምም ፡ "ማለም ፡ ፐር ፡ ሴ" ወንጀሎች ፡ ማለት ፡ ሲሆን ፤ ይኸውም ፡ በተለምዶ ፡ ጥፋትነታቸው ፡ ታውቆ ፡ (ተረጋግጦ) ፡ የሚያስቀጡት ፡ ሕግ ፡ እንዳይደረጉ ፡ የከለከላቸውን ፡ ድርጊቶችና ፡ እንዲሁም ፡ ሕግ ፡ እንዲሠሩ ፡ ያዘዛቸውን ፡ አለመሥራትን ፡ ይመለከታል ። ይህ ፡ ትርጉም ፡ በደንብ ፡ ተላላፊ ፡ መቀጫ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ያሉትን ፡ የደንብ ፡ መተላለፍ ፡ አይጨምርም ፡ ምክንያቱም ፡ ደንብን ፡ በመተላለፍ ፡ ብቻ ፡ ዜግነትን ፡ መንፈግ ፡ (መከልከል) ፡ የማይፈለግና ፡ በቂ ፡

15. ችግር ፡ ሲፈጥሩ ፡ ከሚችሉት ፡ አንዱ ፡ ነገር ፡ ዜግነት ፡ አልባ ፡ የሆነው ፡ ሰው ፡ ነው ። በዚህ ፡ ነገር ፡ እንደሌላ ፡ አገሮች ፡ ሕጎች ፡ ሁሉ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያደረሰ ፡ የሚለው ፡ ሕግ ፡ አገባብ ፡ ስለሚኖረው ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕጉ ፡ አንቀጽ ፡ ፻፺፰ ፡ ሊያገለግል ፡ ይችል ፡ ይሆናል ።

ምክንያት ፡ የሌለው ፡ በመሆኑ ፡ ነው ። መንግሥቱ ፡ የሚፈልገው ፡ የወንጀለኞችን ፡
ኅብረተ—ሰብ ፡ ጥርቅም ፡ ለማስወገድ ፡ ስለሆነ ፡ ከወንጀል ፡ ነፃ ፡ የመሆን ፡ አስፈላጊ
ነት ፡ ወንጀልን ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ደንብ ፡ መተላለፍን ፡ አይመለከትም ፤ በግጥም ፡ ማስ
ረጃው ፡ በሰነድ ፡ መልክ ፡ ሆኖ ፡ በተገቢው ፡ ባለስልጣኖች ፡ መፈረም ፡ አለበት ፡ አመ
ልካቹ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ቢያንስ ፡ ቢያንስ ፡ አምስት ፡ ዓመት ፡ የኖረ ፡ ስለሚሆን ፡ አብዛ
ኛውን ፡ ጊዜ ፡ አግባብ ፡ ካላቸው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ የሰነዱን ፡ ማስረጃ ፡
ማቅረቡ ፡ በቂ ፡ ይሆናል ። ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ከቅጣት ፡ ነፃ ፡ መሆንን ፡ የሚያሳየው ፡
ምስክር ፡ ወረቀት ፡ ከከፍተኛው ፡ ፍ/ቤት ፡ ሬጅስትራር ፡ ሊገኝ ፡ ይችላል ። ይኸውም ፡
ማለት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ነዋሪ ፡ ከመሆን ፡ አስቀድሞ ፡ በሌሎች ፡ ሀገሮች ፡ የተፈጸሙ ፡
ወንጀሎችና ፡ ቅጣቶች ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ከግምት ፡ ውስጥ ፡ አይገቡም ፡ ማለት ፡ ነው ።
ይህም ፡ አቀራረብ ፡ (አስተሳሰብ) ፡ አጥጋቢ ፡ ሊሆን ፡ የሚችለው ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡
ቀድሞ ፡ በሌላ ፡ ስፍራ ፡ ወንጀል ፡ ቢፈፅምም ፡ በዚህ ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ ለአምስት ፡ ወይም ፡
ከአምስት ፡ ዓመታት ፡ በላይ ፡ ሰውዬው ፡ ኢትዮጵያ ፡ በቆየባቸው ፡ ጊዜያቶች ፡ ተቀባ
ይነት ፡ ያለው ፡ ዜጋ ፡ መሆኑን ፡ እስከአሳየ ፡ ድረስ ፡ ነው ። የአምስቱን ፡ በቅባት ፡ ዜግ
ነት ፡ ለመቀበል ፡ የሚያስችሉትን ፡ አስፈላጊ ፡ ሁኔታዎች ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ አዋዋል ፡
ካጠና ፡ በኋላ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ የኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ጠቅላይ ፡
ዓቃቢ ፡ ሕግና ፡ የሕግ ፡ አማካሪ ፡ የነበረው ፡ ማርዩን ፡ በዝነኛው ፡ መጽሐፉ ፡ እንዲህ ፡
ይላል ።" "ብዙዎች ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ሰዎች ፡ በቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ማንኛዎቹንም ፡ በሕጉ ፡
ውስጥ ፡ የሠፈሩትን ፡ ሁኔታዎች ፡ ሳያሟሉ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ተሰጥተዋል" ከዚ
ህም ፡ በመቀጠል ፡ ሲደመድም ፡ እንዲህ ፡ ይላል ፡ "የተባለው ፡ ሕግ ፡ ወይ ፡ ያለቅጥም ፡
ቀርቷል ፡ (አገልግሎቱን ፡ አቋርጧል) ፡ ወይም ፡ በፍጹም ፡ በሚገባ ፡ አልታወጀም ፡"[16]
በርግጥ ፡ ሕጉ ፡ አገልግሎቱን ፡ አላቋርጠም ፤ ተገቢ ፡ እወጃም ፡ አልጎደለውም ፤ ብቻ ፡
በመስከረም ፡ ፳፭ ፡ ፲፱፻፷፯ ፡ (ኢ.ት. አ.) በወጣው ፡ የዜግነት ፡ ሕግ ፡ ማሻሻያ ፡ አዋጅ ፡
በመሻሻሉ ፡ የኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ አንዳንዶቹን ፡ አስፈላጊ ፡ ሁኔታዎች ፡ ልቅ ፡
እንዲያደርግ ፡ (እንዲተው) ፡ አስችሏል ።

የማሻሻያው ፡ አዋጅ ፡ በከፊል ፡ እንዲህ ፡ ይነበባል ፡ "የኢትዮጵያ ፡ የንጉሠ ፡ ነገ
ሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የውጭው ፡ አገር ፡ አመልካች ፡ ለአገሪቱ ፡ ጠቃሚ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡
ከተገመተ ፡ ወይም ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ በአንቀጽ ፡ ፲፪ ፡ (በተባለው ፡ የዜግነት ፡ ሕግ ፡ በን
ዑስ ፡ ቁጥር ፡ (ለ) ና (መ)) ያሉትን ፡ ሁኔታዎች ፡ ባያሟላም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡
እንዲያገኝ ፡ የሚያስችሉት ፡ አንድ ፡ አንድ ፡ ልዩ ፡ ምክንያቶች ፡ ሲኖሩ ፡ የኢትዮጵያ ፡
ዜግነት ፡ ሊሰጠው ፡ ይችላል ።" በአንቀጽ ፡ ፲፪(ለ) መሠረት ፡ አመልካቹ ፡ ቢያንስ ፡
ቢያንስ ፡ በአገሪቱ ፡ ውስጥ ፡ ለአምስት ፡ አመታት ፡ የኖረ ፡ መሆን ፡ አለበት ። ለአምስት ፡
ዓመታት ፡ ነዋሪነት ፡ አስፈላጊነት ፡ ከዋነኞቹ ፡ ምክንያቶች ፡ አንዱ ፡ መንግሥቱ ፡
(አገሪቱ) ፡ የዚህን ፡ ግንኙነት ፡ ምቹነት ፡ (ብቁነት ፡ ተስማሚነት) ፡ ለመፈተን ፡ (ለመ
ሞከር) ፡ እንዲያስችለው ፡ ከሆነና ፡ ጉዳዩ ፡ የሚመለከተው ፡ ግለሰብ ፡ አምስት ፡ ዓመ
ታት ፡ ሳይኖር ፡ እምነት ፡ የሚጣልበት ፡ ከሆነ ፡ ይህ ፡ መመሪያ ፡ (ፖሊሲ) ፡ ትርጉሙን ፡
አጥቷል ፡ ማለት ፡ ነው ። ከዚህም ፡ በላይ ፡ የአገሪቱ ፡ የፖለቲካ ፤ የሶሻልና ፡ የኤኮኖሚ ፡
(የምጣኔ—ሃብት) ፡ ጥቅም ፡ የአምስት ፡ ዓመቱን ፡ የነዋሪነት ፡ አስፈላጊነት ፡ ለማስወ
ገድ ፡ (ለማስቀረት) ፡ በቂ ፡ ምክንያት ፡ ነው ። በአንቀጽ ፡ ፲፪ትም ፡ የአማርኛ ፡ ቋንቋ ፡
ችሎታ ፡ (ዕውቀት) ፡ አስፈላጊነት ፡ ሊወገድ ፡ (ልቅ ፡ ሊሆን) ፡ ይችላል ። ለምሳሌ ፡

16. ኢን ፡ ግሬን ፤ ዘኢትዮጵያን ፡ ኢምፓየር ፡ ፌደሬሽን ፡ አንድ ፡ ሎውዝ ፡ (፲፱፻፶፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ገጽ ፡ ፷፪ ። የተወላጅነቱን ፡ ሕግ ፡ የሚያሻሽለው ፡ አዋጅም ፡ በሌድለር ፡ ያልተጠቀሰ ፡ መሆኑን ፡ መገንዘብ ፡ ያስፈልጋል ።

አንድ ፡ ሰው ፡ ኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ለብዙ ፡ ዓመታት ፡ ከኖረና ፡ በብሔራዊ ፡ ዕድገት ፡ እንቅስቃሴ ፡ ውስጥ ፡ በመራዳትና ፡ በመተባበር ፡ ስሜቱን ፡ በሕብረተ—ሰቡ ፡ ከገለ ጸና ፡ የሕይወቱን ፡ (የኑሮውን) ፡ ጠቃሚነት ፡ ካሳወቀ ፡ አማርኛ ፡ ለማወቅ ፡ (ለመማር) ፡ ጊዜው ፡ ስላለፈበት ፡ (ቋንቋውን ፡ ባለመቻሉ) ፡ ብቻ ፡ (በተለይ ፡ ደግሞ ፡ እዚህ ፡ በመ ኖሩ ፡ ምክንያት ፡ የቀድሞውን ፡ ዜግነቱን ፡ ያጣ ፡ ከሆነ) ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ሊነፈገው ፡ (ሊከለከል) ፡ አይገባም ። ደግሞ ፡ የአገሪቱ ፡ የሶሻል ፡ የኤኮኖሚና ፡ የፖለ ቲካ ፡ ጥቅሞች ፡ (ፍላጎቶች) ፡ ሊገመቱ ፡ (ሊታዩ ፡ ሊመዘኑ) ፡ ይገባቸዋል ።

የዜግነት ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፲፬ ፡ (ከአገር ፡ ግዛት ፡ ሚኒስትር ፤ ከውጭ ፡ ጉዳይ ፡ ሚኒስትርና ፡ ከአንድ ፡ ሌላ ፡ የመንግሥት ፡ ባለሥልጣን ፡ የተውጣጣ ፡ አንድ ፡ ልዩ ፡ ኮሚሽን ፡ ያቋቁማል ። ኰሚሺኑም ፡ በአመልካቹ ፡ አማካይነት ፡ ለውጭ ፡ ጉዳይ ፡ ሚኒ ስቴር ፡ ከማመልከቻው ፡ ጋር ፡ የሚቀርቡትን ፡ (የመታወቂያ) ፡ የመለያ ፡ ወረቀቶችና ፡ ከወንጀል ፡ ነፃ ፡ መሆንን ፡ የሚያሳየውን ፡ ምስክር ፡ ወረቀት ፡ ጭምር ፡ የማመዛዘንና ፡ (የመፈተንና) ፡ ግዴታ ፡ ተጥሎበታል ። እዚህ ፡ ላይ ፡ ሊገለፅ ፡ የሚገባው ፡ የዚህ ፡ ዓይነቱን ፡ ማመልከቻ ፡ ለመፍቀድ ፡ (ለመቀበል) ፡ ወይም ፡ ለመከልከል ፡ (ላለመቀበል)፡ ፍጹም ፡ የሆነ ፡ ሥልጣን ፡ ያለው ፡ ኮሚሺኑ ፡ መሆኑንና ፡ አመልካቹም ፡ ራሱ ፡ በተገ ኘበት ፡ በኮሚሺኑ ፡ መደመጥ ፡ (መሰማት) ፡ እንዳለበት ፡ ነው ። ማመልከቻውም ፡ ተቀ ባይነትን ፡ ካገኘ ፡ አመልካቹ ፡ የተገኘነት ፡ ቃለ—መሃላውን ፡ በኰሚሺኑ ፡ ፊት ፡ ካደ ረሰ ፡ (ካደረገ) ፡ በኋላ ፡ ዜግነትን ፡ በመቀባት ፡ ይቀበላል ።

በሌሎች ፡ አንድ ፡ አንድ ፡ አቋሞች ፡ እንደሚደረገው ፡ ሳይሆን ፡ በኢትዮጵያ ፡ በቅ ባት ፡ ዜግነትን ፡ መቀበል ፡ ራሱን ፡ የቻለ ፡ የአስተዳደር ፡ ሥነ—ሥርዓት ፡ ነው ።[17] በኮሚሺኑ ፡ የሚደረሰው ፡ ውሳኔ ፡ የመጨረሻና ፡ ይግባኝ ፡ የማይባልበት ፡ ነው ።[18] ከዚህም ፡ በላይ ፡ የውጭው ፡ ሀገር ፡ ሰው ፡ በመንግሥቱ ፡ (በአገሪቱ) ፡ የሚሰጠው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ዕድል ፡ የፀጋ ፡ ችሮታ ፡ ውለታ ፡ ወይም ፡ ልዩ ፡ አስተያየት ፡ ነው። ይሁን ፡ እንጅ ፡ በሕገ—መንግሥቱ ፡ አስፈላጊ ፡ በሆነው ፡ በሕግ ፡ ፊት ፡ እኩልነትና ፡ በሕግ ፡ በሚወሰነው ፡[19] የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ማግኘትና ፡ ማጣት ፡ አንፃር ፡ የዜግነት ፡ ሕግና ፡ አሠራሩ ፡ የተስተካከለ ፡ አተረጓጎምና ፡ አፈጻጸም ፡ ሊኖረው ፡ ይገባል ።

<u>በመቀባት ፡ ዜግነት ፡ ስለሚያገኝ ፡ ቤተሰብ ።</u>

መንግዘብ ፡ የሚያስፈልገው ፡ አስገራሚ ፡ ጉዳይ ፡ በቅባት ፡ ዜግነትን ፡ የሚቀበ ለው ፡ ሰው ፡ ሚስት ፡ ወዲያውኑ ፡ በባሏ ፡ ድርጊት ፡ ምክንያት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ አለመሆኗና ፡ ይልቁንም ፡ እርሷው ፡ ራሷ ፡ ማመልከት ፡ እንዳለባት ፡ ማስፈለጉ ፡ ነው ።[20] ሕጉ ፡ ለአካለ ፡ መጠን ፡ ስላልደረሱ ፡ በቅባት ፡ ዜግነትን ፡ ከተቀበለው ፡ ሰው ፡ ስለተ ወለዱ ፡ ሕፃናት ፡ አቋም ፡ ምንም ፡ አይናገርም ፤ ነገር ፡ ግን ፡ የነሱን ፡ ሁኔታ ፡ ከሚስ ቲቱ ፡ ሁኔታ ፡ ጋር ፡ በማመሳሰል ፡ እነርሱ ፡ ራሳቸው ፡ ለአካለ ፡ መጠን ፡ ሲደርሱ ፡

17. ብዙ ፡ አገሮች ፡ በዚህ ፡ ነገር ፡ ያላቸው ፡ አመለካከት ፡ ይለያያል ። ለምሳሌ ፡ በአሜሪካ ፡ በዜጉ ፡ ዜጋ ፡ መሆን ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ የሚወሰን ፡ ነገር ፡ ነው ። ከርፐስ ፡ ጁሪስ ፡ ሴኮንዱም ፤ (፲፱፻፷፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ቮል. ፫ ፡ ገጽ ፡ ፭፻፹፬ ፡ ይመለከቷል ።

18. ይህ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ልዩ ፡ ሥልጣኑን ፡ በመጠቀም ፡ ተወላጅነት ፡ መስጠቱን ፡ አይከለክለውም ፡ ከዚህ ፡ በታች ፡ ያለውን ፡ ይመለከቷል ።

19. የኢትዮጵያ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፤ አንቀጽ ፡ ፴፰ ፡ እና ፡ ፴፱ ።

20. የኢትዮጵያ ፡ የተወላጅነት ፡ ሕግ ፤ አንቀጽ ፡ ፲፮ ። በይበልጥም ፡ በዜጉ ፡ ዜጋ ፡ የሆነችው ፡ ሴት ፡ ባል ፡ እንዲሁ ፡ ሚስቱን ፡ ተከትሎ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ መሆን ፡ አይችልም ። (የኢትዮጵያ ፡ የተወላጅነት ፡ ሕግ ፤ አንቀጽ ፡ ፯ ፡ እና ፡ ፮ ፡ ተመልከት ።)

ማመልከት ፡ አለባቸው ፡ በማለት ፡ ለመደምደም ፡ ይቻላል ። ምንም ፡ እንኳ ፡ በቲዎሪ ፡ ኮሚሺኑ ፡ ከአንድ ፡ ቤተሰብ ፡ ውስጥ ፡ ለአንዳንዶቹ ፡ የቤተ—ሰብ ፡ አባሎች ፡ በቅባት ፡ ዜግነትን ፡ እንዲቀበሉ ፡ ቢፈቅድና ፡ ሌሎቹን ፡ አባሎች ፡ ሊከለክል ፡ ቢችልም ፡ የኢት ዮጵያ ፡ የዜግነት ፡ ሕግ ፡ ዓላማ ፡ ጥንድ ፡ ዜግነትና ፡ አገር ፡ አልባነትን ፡ ለማስወገድ ፡ በመሆኑ ፡ የዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ ሁኔታ ፡ መፈጠሩ ፡ አጠራጣሪ ፡ ቢመስልም ፡ ጉዳዩ ፡ በሚ መለከተው ፡ ቤተሰብ ፡ ላይ ፡ የማያስፈልግ ፡ ዝብርቅርቅ ፡ ሁኔታዎችን ፡ መፍጠር ፡ የለ በትም ። በቤተ ፡ ሰቡ ፡ አባሎች ፡ ላይ ፡ የባልና ፡ የአባትን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ የማግ ኘት ፡ ውጤት ፡ እንደ—አንድ ፡ ዋነኛ ፡ ሁኔታ ፡ መገመት ፡ ሲገባው ፡ በቤተሰቡም ፡ አባሎች ፡ የተለያዩ ፡ ማመልከቻዎች ፡ ይቅረቡ ፡ እንጂ ፡ ቤተሰቡ ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ አካል መታየት ፡ አለበት ።[21]

አንድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ዜግነቱን ፡ ካገኘበት ፡ ጊዜ ፡ በማከታተል ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ዜግነት ፡ ካላት ፡ ሴት ፡ ጋር ፡ ሕጋዊ ፡ ጋብቻን ፡ የፈፀመ ፡ እንደሆነ ፡ በኢትዮጵያ ፡ የዜግነት ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፪ ፡ መሠረት ፡ ሴቲቱ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ዜግነት ፡ ትቀዳጃለች። ይህም ፡ አንቀጽ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ የሚለውን ፡ ቃል ፡ የተወሰነ ፡ መግለጫ ፡ (ቅጽል) ስለማይሰጠው ፡ ቃሉ ፡ የውልደት ፡ ዜግነትና ፡ የቅባት ፡ ዜግነትን ፡ ያጠቃልላል ። የዜ ግነቱ ፡ ሕግ ፡ [21ሀ] ሕጋዊ ፡ ጋብቻ ፡ የሚተረጉምበት ፡ መሥመር ፡ የጋብቻው ፡ ውል ፡ በየት ፡ ሥፍራ ፡ እንደተፈጸመና ፡ ከተጋቢዎቹ ፡ የትኛው ፡ ወገን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ እንዳለው ፡ በመመልከት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ የፍትሐ ፡ ብሔሩ ፡ ሕግ ፡ ስለ ሕጋዊ ፡ ጋብቻ ፡ ከዚህ ፡ የተለየና ፡ ሰፋ ፡ ያለ ፡ ፅንሰ—ሃሳብ ፡ ያለው ፡ በመሆኑና ፡ ይህም ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ሕግ ፡ አውጭ ፡ የቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ፍላጎት ፡ (ምኞት) ፡ የሚገልጽ ፡ በመሆኑ ፡ በዚህ ፡ መሥመር ፡ የፍትሐ ፡ ብሔሩ ፡ ሕግ ፡ በዜግነቱ ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ የበላይነት ፡ አለው ፡ ብሎ ፡ ለመገመት ፡ ይቻላል ።[22]

በአንቀጽ ፡ ሁለት ፡ በተደነገገው ፡ መሠረት ፡ አንድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነት ፡ ያላት ፡ ሴት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ያለውን ፡ ሰው ፡ በሕጋዊ ፡ ጋብቻ ፡ እንደተጋባች ፡ ወዲያውኑ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ ብቁ ፡ ትሆናለች ። ይሁንና ፡ ይህ ፡ አንቀጽ ፡ እራሱን ፡ በራሱ ፡ የሚያስፍጽም ፡ ነው ፡ ከተባለ ፡ ይህችን ፡ ሴት ፡ ከሌላው ፡ ዜግነቷ ፤ በተጨማሪ ፡ (ይህች ፡ ሴት ፡ የቀድሞውን ፡ (ሌላውን) ፡ ዜግነቷን ፡ እንደያዘች ፡ ለመቅ ረት ፡ የፈቀደች ፡ እንደሆነና ፡ ለዚህም ፡ የሌላው ፡ ሀገር ፡ የዜግነት ፡ ሕግ ፡ ይህንኑ ፡ ሁኔታ ፡ የሚፈቅድ ፡ ከሆነ) ፡ የኢትዮጵያን ፡ ዜግነት ፡ እንድትቀበል ፡ ያስገድዳታል ስለሚያሰኝ ፡ የጥንድ ፡ ዜግነትን ፡ ችግር ፡ ሊያስከትል ፡ ይችላል ። በአንቀጽ ፡ ፪ ፡ ላይ ፡ ስለ ፡ "የቀድሞ ፡ የናቱ ፡ ዜግነት፡" የተጠቀሰውን ፡ በማየት ፡ (በመገመት) ፡ (በመገ ዘብ) ፡ ሌላውን ፡ ዜግነቷን ፡ እንደያዘች ፡ ብትቀርም ፡ ባትቀርም ፡ አንቀጽ ፡ ፪ ፡ እራሱን፡ በራሱ ፡ የማያስፈጽም ፡ ነው ፡ የሚለውን ፡ መደምደሚያ ፡ አለ ፡ ለማለት ፡ (ለማፍረስ) ፡ በትንሹ ፡ አዳጋች ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ። እንደተባለው ፡ ከሆነ ፡ እንደዚህ ፡ ያለችው ፡ ሴት ፡ "ጥንድ ፡ ዜግነት ፡ ሊኖራት ፡ ይችላል ፤ . . . ይህም ፡ ሆኖ ፡ በኢትዮጵያ ፡ በኩል ፡ ያገባች ፡ ሴት ፡ ከባሏ ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ ዜግነት ፡ ቢኖራት ፡ ተፈላጊ ፡ (ተወዳጅ)፡

---

21. የተሻሻለው ፡ ሕግ ፡ መንግሥት ፡ በሌላ ፡ ሕግ ፡ መንግሥቶች ፡ ዘንድ ፡ ያልታወቀውን ፡ ስለቤተሰብ ደህንነት ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ አስተያየት ፡ ያለው ፡ መሆኑን ፡ መገንዘብ ፡ ያሻል ። አንቀጽ ፡ ፵፰ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ። "የኢትዮጵያውያን ፡ ቤተሰብ ፡ በሕጋዊ ፡ ልዩ ፡ ጥበቃ ፡ የሚጠበቅ ፡ ነው" ።

21ሀ. የኢትዮጵያ ፡ የተወላጅነት ፡ ሕግ ፤ አንቀጽ ፡ ፫ ፡ እና ፡ ፮ ።

22. ስለኢትዮጵያ ፡ የጋብቻ ፡ ሕግ ፡ ደምበኛ ፡ ምርምር ፡ በዊልያም ፡ ቡሐጂያር ፡ የተጻፈ ፡ ማሬጅ ፡ አንደር ፡ ዘሲቪል ፡ ኮድ ፡ ኦቭ ፡ ኢትዮጥያ ፤ የኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ መጽሔት ፡ (፲፱፻፷፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ፤ ቮል. ፩ ፡ ገጽ ፡ ከ፫፻—፺፱ ፡ ድረስ ፡ ተመልከት ።

(የሚፈለግ) ፡ ነው ፤[23] ሴትዮዋ ፡ ባንድ ፡ በኩል ፡ ጥንድ ፡ ዜግነት ፡ እያላት ፡ ከባሏ ፡ ጋርም ፡ ተመሳሳይ ፡ ዜግነት ፡ ቢኖራት ፡ በሌላው ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ የጥንድ ፡ ዜግነት ፡ ችግር ፡ ሳይኖርባት ፡ ግን ፡ ከባሏ ፡ የተለየ ፡ ዜግነት ፡ ከሚኖራት ፡ የበለጠ ፡ ተወዳጇነት (ተመራጭነት) ፡ አለው ፡ የሚባልበት ፡ ምክንያት ፡ አልተገለጸም ። (ይኸውም ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ በአንቀጽ ፡ ፬ ፡ መሠረት ፡ የሚያገባት ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ዜጋ ፡ የውጭውን ፡ ሀገር ፡ ዜግነት ፡ ሳያቀዳጃት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነቷን ፡ ይዛ ፡ እንደምትቀር ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ) ። የጥንድ ፡ ዜግነቱ ፡ ችግር ፡ (በአንቀጽ ፡ ፬ ፡ እንደተደረገው ፡ ሁሉ) ፡ የኢትዮጵያን፡ ዜግነት ፡ ማግኘት ፡ የሌላውን ፡ ዜግነት ፡ የሚያሳጣ ፡ ሁኔታ ፡ በመፍጠር ፡ በቀላሉ ፡ ለችግሩ ፡ መፍትሔ ፡ ሊያስገኝ ፡ ይችላል ።

አንድ ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ዜግነት ፡ ካለው ፡ ሰው ፡ ጋር ፡ በሕግ ፡ የተጋባች ፡ ኢትዮጵያዊት ፡ ሴት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነቷን ፡ የምታጣው ፡ የባሏን ፡ ዜግነት ፡ ያገኘች ፡ እንደ ሆነ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ዳግም ፡ መገንዘብ ፡ የሚያስፈልገው ፡ የዜግነቱ ፡ ሕግ ፡ አገር ፡ አልባነትንና ፡ ጥንድ ፡ ዜግነትን ፡ ለማስወገድ ፡ የሚያደርገውን ፡ ሙከራ ፡ ነው ። ምንም ፡ እንኳ ፡ የሌላ ፡ ሀገር ፡ ዜግነትን ፡ ብትቀበልም ፡ ሕጉ ፡ የማይንቀሳቀስ ፡ ንብረቷን ፡ በሚመለከቱ ፡ ጉዳዮች ፡ ሁሉ ፡ በኢትዮጵያ ፡ የንብረት ፡ ሕግ ፡ እንደሚገዙ ፡ ያመለክታል ። የፍትሐ ፡ ብሔሩ ፡ ሕግ ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ሰዎች ፡ ያለንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ትዕዛዝ በስተቀር ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ በሚገኝ ፡ የማይንቀሳቀስ ፡ ንብረት ፡ ባለቤት ፡ እንዳይሆኑ ፡ ይከለክላል ። ስለዚህም ፡ አንዲት ፡ በጋብቻ ፡ ምክንያት ፡ የውጭ ፡ ሀገር ፡ ዜግነትን ፡ በመቀበል ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነቷን ፡ ያጣች ፡ ኢትዮጵያዊት ፡ ሴት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ያላትን ፡ የማይንቀሳቀስ ፡ ንብረት ፡ በንጉሠ ነገሥቱ ፡ ትዕዛዝ ፡ መሠረት ፡ ባለንብረትነቷን ፡ ይዛ ፡ እንድትቆይ ፡ ካላስፈቀደች ፡ በስድስት ፡ ወራት ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ ባለንብረትነቷን ፡ መተው ፡ (ከእጇዋ ፡ ማውጣት ፡) የሚኖርባት ፡ ይመስላል ።[24]

በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ሥልጣን ፡ ስለሚገኝ ፡ ዜግነት ።

ከ፲፱፻፴ው ፡ የዜግነት ፡ ሕግ ፡ አስቀድሞ ፡ ለውጭ ፡ ሀገር ፡ ሰዎች ፡ ዜግነትን ፡ የመፍቀዱ ፡ ሥልጣን ፡ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ ለንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ የተሰጠ ፡ ሲመስል ፡ በሥልጣኑም ፡ ለመጠቀም ፡ ነፃነት ፡ የነበረው ፡ ንጉሡ ፡ ነበር ።

የዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ ሥልጣን ፡ በሌላ ፡ ሀገር ፡ (በውጭ ፡ ሀገር) ፡ ተመሳሳይ ፡ የሌለው ፡ አይደለም ። የእንግሊዝ ፡ ንጉሥ ፡ የቅባት ፡ ዜግነትን ፡ የሚመሠክር ፡ ጽሑፍ ፡ ለመስጠት፡ ፍጹም ፡ የሆነ ፡ ነፃነት ፡ ነበረው ። የታመኑ ፡ የእንግሊዝ ፡ ምንጮች ፡ እንደሚሉት ፡ ስጦታው ፡ (ፈቃዱ) ፡ ጊዜያዊ ፡ ወይም ፡ ሁኔታ ፡ አዘል ፡ ሲሆን ፡ በግልጽ ፡ በሕግ ፡ ከተከለከሉት ፡ መብቶች ፡ ሌላ ፡ የተፈጥሮ ፡ ተወላጆች ፡ የሚያገኟቸውን ፡ መብቶች ፡ በሙሉ፡ ወይም ፡ በከፊል ፡ ሊያቀዳጃቸው ፡ ይችላል ። የቅባት ፡ ዜግነት ፡ ማረጋገጫ ፡ ሰነድ ፡ (ጽሑፍ) ፡ እንዲሰጥ ፡ የሚቀርበው ፡ ማመልከቻ ፡ (አቤቱታ) ፡ የቅባት ፡ ዜግነት ፡ ምስክር፡ ወረቀትን ፡ ለማስጠት ፡ የሚያስችሉትን ፡ የሕግ ፡ አስፈላጊ ፡ ሁኔታዎች ፡ ሊሟሉ ፡ እንዳይችሉ ፡ ወይም ፡ በግብር ፡ ላይ ፡ እንዳይውሉ ፡ ያደርጋቸውን ፡ ምክንያቶች ፡ መጥቀስ ፡ አለበት ፤ ይሁን ፡ እንጂ ፡ ከፈቃዱ ፡ በፊት ፡ መደረግ ፡ ያለበት ፡ ተቀዳሚ ፡ ሁኔታ ፡ የተገዥነት ፡ ቃል ፡ ኪዳን ፡ መግባት ፡ ብቻ ፡ ነው ።[25]

23. ሌድለር ፤ እዚያው ፡ ገጽ ፡ ፻፵፮ ፡ የግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፷፫ ።
24. የኢትዮጵያ ፡ ፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፤ ቁጥር ፡ ፫፻፺፩ ።
25. ኦሊፋንት ፡ አንድ ፡ ናሺናሊቲ ፤ ሀልስበሪስ ፡ እስታትዩትስ ፡ ኦቭ ፡ ኢንግላንድ ፡ (፲፱፻፶፯ ፡ ዓ. ም.) ፤ ፫ኛ ፡ እትም ፤ ቮል ፡ ፩ ፡ ገጽ ፡ ፩፻፶፪ ።

በኢትዮጵያ ፡ የዜግነት ፡ ፈቃድ ፡ ለውጭው ፡ ሀገር ፡ ሰው ፡ ሊሰጡት ፡ ከሚች ሉት ፡ ከፍተኛ ፡ ክብሮች ፡ እንደ ፡ አንዱ ፡ ይቆጠር ፡ ነበር ። የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡ ይህንን ፡ ክብር ፡ የሚያቀዳጁት ፡ አልፎ ፡ አልፎ ፡ ሲሆን ፡ ይኸውም ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ለአገሪቱ ፡ ከፍተኛ ፡ አገልግሎት ፡ ላደረጉ ፡ እንደወሮታ ፡ ነበር ።

ተሻሽሎ ፡ የወጣው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ለሚገኝ ፡ ሁሉ ፡ ለንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ አቤቱታ ፡ የማቅረብ ፡ መብት ፡ ይሰጠዋል ።[26] ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ የመንግሥቱ ፡ የበላይና ፡ ሙሉ ፡ ገዥ ፡ ስለሆን ፡ በሦስት ፡ ሰዎች ፡ በተውጣጣው ፡ ኮሚሺን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ የተከላከሉ ፡ ሰዎች ፡ ዜግነት ፡ እንዳይሰጥ ፡ የሚከለክ ለው ፡ ነገር ፡ የለም ፡ ለማለት ፡ ይቻላል ። ይኸውም ፡ የፍርድ ፡ ቤቶች ፡ የመጨረሻ ፡ ፍርዳቸውን ፡ ከሰጡ ፡ በኋላ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ይቅርታንና ፡ ምሀረትን ፡ ለመስጠት ፡ ከሚያስችለው ፡ ሥልጣን ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ (ተነፃፃሪ) ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ፤[27] የኰሚ ሺኑ ፡ ውሳኔ ፡ የመጨረሻና ፡ (አጠቃላይ) ፡ ወደ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይግባኝ ፡ የማይባልበ ትም ፡ በመሆኑ ፡ የዜግነቱ ፡ ጉዳይ ፡ ጠንካራ ፡ ምክንያት ፡ አለው ። በሥራ ፡ ላይ ፡ውሎ፡ እንደሚታየውም ፡ በሦስቱ ፡ ሰዎች ፡ የተውጣጣው ፡ ኰሚሺን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነትን፡ የተነፈጉ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ ለንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ አቤቱታ ፡ (ማመልከቻ) ፡ እያ ቀረቡ ፡ በአንድ ፡ አንድ ፡ አጋጣሚ ፡ ዜግነት ፡ ሊፈቀድላቸው ፡ ተችሏል ።

ዜግነትን ፡ ስለማጣት ።

አንድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ዜግነቱን ፡ ሊያጣ ፡ የሚችለው ፡ ሌላ ፡ ዜግነት ፡ ባገኘ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ ነው ።[28] በሌሎች ፡ አቋሞች ፡ እንደሚደረገው ፡ ሳይሆን ፡ የኢትዮጵያ ፡ የዜግነት ፡ ሕግ ፡ ሕገ ፡ ወጥ ፡ ጠባዩን ፡ ምክንያት ፡ በማድረግ ፡ ዜግነት ፡ ማሳጣትን ፡ እንደቅጣት ፡ አይወስንም ።[29] ስለዜግነት ፡ ማጣት ፡ በቅባት ፡ በሚገኝ ፡ ዜግነትና ፡ በትውልድ ፡ ዜግነት ፡ መካከል ፡ መለያ ፡ (ልዩነት) ፡ አያደርግም ፡ አንድ ፡ ግለ - ሰብ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነትን ፡ ካገኘ ፡ ሌላ ፡ ዜግነት ፡ በመቀበል ፡ በፈቃዱ ፡ እስኪተወው ፡ ድረስ ፡ ዜግነቱን ፡ እንደያዘው ፡ ይቆያል ። በርግጥም ፡ የዜግነቱ ፡ ሕግ በግልጽ ፡ መልስ ፡ የማይሰጣቸው ፡ አንድ ፡ አንድ ፡ ጥያቄዎች ፡ አሉ ። ለምሳሌ ፡ ያሀል፡ አንድ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ጋር ፡ በመጋባቷ ፡ የቅባት ፡ ዜግነትን ፡ የተቀበለች ፡ የውጭ፡ ሀገር ፡ ሴት ፡ ከጋብቻው ፡ ፍች ፡ በኋላ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነቷን ፡ እንደያዘች ፡ ትቀራለ ችን? ወይም ፡ ባሏ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነቱን ፡ ያጣ ፡ እንደሆን ፡ ይህች ፡ በቅባት ፡ ዜግ ነት ፡ የተቀበለች፡ ሴት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነቷን ፡ እንደያዘች ፡ ትቀራለችን? ሌላ ፡ ዜግ ነት ፡ ካልተቀበለች ፡ ለሁለቱም ፡ ጥያቄዎች ፡ መልሶች ፡ አወንታ ፡ የሚሆን ፡ ይመስላል ።

ዜግነት ፡ እንደገና ፡ በድጋሚ ፡ ስለመፈቀዱ ።

የኢትዮጵያ ፡ የዜግነት ፡ ሕግ ፡ የመጨረሻዎቹ ፡ ሁለቱ ፡ አንቀጾች ፡[30] ሌላ ፡ ዜግ ነት ፡ በማግኘት ፡ የቀድሞ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነቱን ፡ አጥቶ ፡ እንደገና ፡ (በድጋሚ) ፡ ዜግነት ፡ ስለሚፈቀድለት ፡ ግለ—ሰብ ፡ ይናገራሉ ። የዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ ሰው ፡ ወደ ፡

26. የኢትዮጵያ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፷፫ ።
27. የኢትዮጵያ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፴፭ ።
28. የኢትዮጵያ ፡ የተወላጅነት ፡ ሕግ ፤ አንቀጽ ፡ ፲፩ ።
29. ተወላጅነትን ፡ ስለማጣት ፡ ፈረንሣይና ፡ አሜሪካ ፡ የሚከተሉትን ፡ መሥመር ፡ ከላይ ፡ በተጠቀሰው ፡ የቤድለር ፡ መጽሐፍ ፡ ገጽ ፡ ፻፷፯—፻፷፱ ፡ ተመልከት ።
30. የኢትዮጵያ ፡ የተወላጅነት ፡ ሕግ ፤ አንቀጽ ፡ ፲፪ ፡ እና ፡ ፲፭ ።

ኢትዮጵያ ፡ ተመልሶ ፡ መኖር ፡ ከጀመረና ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ ካመለከተ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነትን ፡ ጥቅም ፡ ሊቀበል ፡ (ሊያገኝ) ፡ ይችላል ።

ዜግነትን ፡ ካጡ ፡ በኋላ ፡ እንደገና ፡ (በድጋሚ) ፡ ማግኘት ፡ መብት ፡ ይሁን ፡ በችሮታ ፡ መልክ ፡ የሚሰጥ ፡ ልዩ ፡ አስተያየት ፡ ከሕጉ ፡ ቋንቋ ፡ ግልጽ ፡ አይደለም ። መብት ፡ ነው ፡ ከተባለ ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ ለማስፈፀም ፡ (በዳኝነት ፡ ለማስከበር) ፡ ያስችላል ፡ ያሰኛል ።[31] ለዚህ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ግልጽ ፡ አንቀጽ ፡ ባለመኖሩ ፡ (በለሌለ) ፡ መልሱ ፡ የወደፊት ፡ ገለፃን ፡ መጠበቅ ፡ ይኖርበታል ።

ከሕጉ ፡ አግባብ ፡ እንደሚመለከተው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ እንደገና ፡ በተገኘ ፡ ጊዜ ፡ ግለ—ሰብ ፡ የቀድሞ ፡ የዜግነት ፡ ምድቡን ፡ እንደያዘ ፡ የሚኖር ፡ ይመስላል ። ስለዚህም ፡ አንድ ፡ ቀድሞ ፡ በውልደት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ የነበረ ፡ ሰው ፡ እንደገና ፡ ዜግነትን ፡ ሲቀበል ፡ በቅባት ፡ ዜግነትን ፡ እንዳገኘ ፡ ሳይሆን ፡ በውልደት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ እንደሆነ ፡ ይቆጠራል ። ይህንንም ፡ መገንዘብ ፡ አስፈላጊ የሚሆነው ፡ በሁለቱ ፡ መካከል ፡ ልዩነት ፡ በመኖሩ ፡ ነው ።

<u>በዜጉ ፡ ዜግነትና ፡ በትውልድ ፡ ዜግነት ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ ልዩነት ።</u>

ማንም ፡ ሰው ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ በዜጉ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ከሆነ ፡ በኋላ ፡ እንደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተገዢ ፡ ተቆጥሮ ፡ በትውልድ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ ካሉት ፡ መብቶችና ፡ ግዴታዎች ፡ ብዙዎች ፡ ይሰጡታል ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ በትውልድና ፡ በዜጉ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጎች ፡ በሆኑት ፡ መካከል ፡ በሕግ ፡ ፊት ፡ አንዳንድ ፡ ልዩነታቸው ፡ መኖራቸው ፡ አልቀረም ። እነዚህም ፡ ልዩነቶች ፡ መነሻቸው ፡ የፖለቲካ ፡ መብቶች ፡ ተብለው ፡ መጠራት ፡ በሚገባቸው ፡ ነገሮች ፡ ብቻ ፡ ላይ ፡ በመሆኑ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ በዚሁ ፡ ላይ ፡ በዝርዝር ፡ ደንግጓል ።

ከነዚህም ፡ መብቶች ፡ መካከል ፡ መሠረታዊ ፡ የሆነው ፡ የመምረጥ ፡ መብት ፡ ነው ። ይህም ፡ በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ በትውልድ ፡ ኢትዮጵያዊነትን ፡ ላገኙ ፡ ብቻ ፡ ተወስኗል ።[32] ለዚሁ ፡ ደንብ ፡ ምክንያት ፡ የሆኑት ፡ መንግሥታዊ ፡ ምክንያቶች ፡ ግን ፡ ግልጽ ፡ አይደሉም ። እንደዚሁ ፤ በዜጉ ፡ (ዜጋ) ፡ ተገዢ ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ ኅብረተ ፡ ሰቡን ፡ አጠናቅቆ ፡ በማወቅ ፡ ማንና ፡ ምን ፡ ነገሮች ፡ ለፓርላማ ፡ መቅረብ ፡ እንደሚገባቸው ፡ አመዛዝኖ ፡ የበሰለ ፡ ውሳኔ ፡ ለመስጠት ፡ ስለማይችልና ፡ ቢያንስ ፡ አምስት ፡ ዓመት ፡ በቦታው ፡ መቆመጥ ፡ ያሰበትም ፡ ሕብረተ ፡ ሰቡን ፡ እንዲያውቅ ፡ እንዲታወቅ ፡ ነው ፡ የሚለውም ፡ ቢሆን ፡ እስከዚህ ፡ የሚገፋፋ ፡ ምክንያት ፡ አይደለም ።

የመምረጥ ፡ መብት ፡ ለሚለው ፡ ተከታይ ፡ የመመረጥ ፡ መብት ፡ ነው ። በዚህ ፡ በኩልም ፡ ቢሆን ፡ ለእጩካሪነት ፡ ውድድር ፡ መቅረብ ፡ የሚችሉት ፡ በትውልድ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ የሆኑ ፡ ብቻ ፡ ናቸው ። የሕግ ፡ መወሰኛ ፡ አባል ፡[33] ሆኖ ፡ ለመሾምም ፡

---

31. የ፲፱፻፶፬ ፡ ዓ. ምሕረቱ ፡ (የተሻሻለው) ፡ የኤርትራ ፡ ዜግነት ፡ ደንብ ፡ ማንም ፡ ሰው ፡ የሚፈለግበትን ፡ ሁሉ ፈጽሞ ፤ የኤርትራ ፡ ዜግነት ፡ እንደገና ፡ ባይሰጠው ፡ የኤርትራ ፡ ያገር ፡ ግዛት ፡ ሚኒስተር ፡ የሰጠውን ፡ ይህን ፡ ትዕዛዝ ፡ ለመቃወም ፡ ለኤርትራ ፡ ጠቅላይ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይግባኝ ፡ ማለት ፡ እንዲችል ፡ የደነገገ ፡ መሆኑን ፡ መገንዘብ ፡ ይጠቅማል ።
32. የኢትዮጵያ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፤ አንቀጽ ፡ ፭፰ ።
33. የኢትዮጵያ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፤ አንቀጽ ፡ ፶፯ ።

እንዲሁ ፡ በትውልድ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ መሆን ፡ ተፈላጊ ፡ ነው ።[34] እንግዲህ ፡ በዜጉ ፡ ዜጎች ፡ የሆኑ ፡ ሁሉ ፡ ከሕግ ፡ አውጭነት ፡ ተግባር ፡ በጥንቃቄ ፡ የተገለሉ ፡ መሆናቸው ፡ ለማንም ፡ ግልጽ ፡ ነው ።

አንድ ፡ የመጨረሻ ፡ ልዩነት ፡ ደግሞ ፡ በዜጉ ፡ ዜጋ ፡ የሆኑ ፡ ሁሉ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ የሚኒስትርነት ፡ ማዕረግ ፡ የማግኘት ፡ የማ ይችሉ ፡ መሆናቸው ፡ ነው ። ይልቁንም ፡ ይህ ፡ የሚኒስትርነት ፡ ማዕረግ ፡ የማግኘት ፡ ጉዳይ ፡ ነገሩ ፡ ከሚመለከተው ፡ ሰው ፡ አልፎ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ በሚ ያዘው ፡ መሠረት ፡ ሰውየው ፡ በተወለደበት ፡ ወቅት ፡ ወላጆቹም ፡ ጭምር ፡ የኢትዮ ጵያ ፡ ዜግነት ፡ የነበራቸው ፡ እንዲሆኑ ፡ ያስፈልጋል ፡ ይላል ።[35] ይህም ፡ ማለት ፡ በትውልዱ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ ሲወለድ ፡ ሁለቱም ፡ ወላጆቹ ፡ የኢትዮጵያ፡ ዜጎች ፡ ካልነበሩ ፡ ሚኒስትር ፡ ሆኖ ፡ የመሾም ፡ ዕድል ፡ አይኖረውም ። ይህም ፡ የሚ መለከታቸው ፡ ካልተጋቡ ፡ ኢትዮጵያዊት ፡ ሴትና ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋ ፡ ከሆነ ፡ ሰው፣ ተወልዶ ፡ የሰውየው ፡ አባትነት ፡ በሕግ ፡ እንዲፀና ፡ የተደረገለትን ፡ ልጅ ፡ የመሳ ሰሉት ፡ ናቸው ። ስለሆነም ፡ ከሕጋዊ ፡ ጋብቻ ፡ ተወልዶ ፡ እናቱ ፡ ግን ፡ አስቀድሞ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ የነበራት ፡ ሁና ፡ ከላይ ፡ በተጠቀሰው ፡ መሠረት ፡ በቀዋታ ፡ የኢት ዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ የተሰጣት ፡ ከሆነች ፡ ይህ ፡ ሕግ ፡ በልጁ ፡ ላይ ፡ አይፀናም ።

ምንም ፡ እንኳ ፡ ቀላል ፡ ነገሮች ፡ ባይሆኑም ፡ በትውልድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ የሆነውን ፡ በዜጉ ፡ ዜጋ ፡ ከሆነው ፡ የሚለዩት ፡ እነዚህ ፡ ብቻ ፡ ናቸው ። ከነሱ ፡ በቀር፡ ግን ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ በብሔራዊ ፡ (ሲቪል) ፡ መብቶች ፡ ረገድ ፡ በኢትዮጵያውያን ፡ መካከል ፡ ልዩነት ፡ አይደረግም ፡ ይላል ።[36]

<u>የኤርትራ ፡ አቋም ።</u>

እዚህ ፡ ላይ ፡ በፌዴሬሽኑ ፡ ጊዜ ፡ የኤርትራውያን ፡ ዜጎች ፡ አቋም ፡ እንዴት ፡ እንደነበረ ፡ ብንመለከት ፡ መልካም ፡ ነው ። ይህንን ፡ ኤርትራ ፡ የነበራትን ፡ አቋም ፡ ስናነሳ ፡ የሚያጋጥሙን ፡ ጥያቄዎች ፡ የተወሳሰቡ ፡ ቢሆኑም ፡ በዚያው ፡ መጠን ፡ ቁም፣ ነገር ፡ የያዙ ፡ ናቸው ። ኤርትራ ፡ በአጭር ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ አያሌ ፡ ሕጋዊ ፡ አቋም ፡ የተለዋወጡበት ፡ መሆኗን ፡ መገንዘብ ፡ ይረዳል ፤ ባለፈው ፡ ክፍለ ፡ ዘመን ፡ መጨ ረሻ ፡ ላይ ፡ የጣሊያን ፡ ቅኝ ፡ ሀገር ፡ ከመሆን ፡ በ፲፱፻፵፩ ፡ ዓ.ም. በእንግሊዝ ፡ የበላይ ፡ ጠባቂነት ፡ አንድ ፡ ግዛት ፡ ወደመሆን ፡ ከዚያም ፡ በ፲፱፻፶፪ ዓ. ም. በኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ ሥር ፡ ራሷን ፡ ችላ ፡ የፌዴሬሽኑ ፡ አንዱ ፡ ክፍል ፡ በመሆንና ፤ በመጨረሻም ፡ ፲፱፻፷፪ ፡ ዓ. ም. ከኢትዮጵያ ፡ ጋር ፡ በመዋሐድ ፡ አሁን ፡ ወዳለችበት ፡ ደረጃ ፡ ተላልፋለች ፡[37] ስለዜግነት ፡ በምናወሳበት ፡ ጊዜ ፡ ከነዚሁ ፡ ሁሉ ፡ አሁን ፡ የሚያስፈልጉን ፡ የፌዴሬሽኑ ፡ ጊዜና ፡ ከዚያ ፡ ማግሥት ፡ ያለው ፡ አቋሟ ፡ ናቸው ፡

34. የኢትዮጵያ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፮ ።
35. የኢትዮጵያ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፤ አንቀጽ ፡ ፷፯ ።
36. የኢትዮጵያ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፴፰ ።
37. ስለኤርትራ ፡ ሕጋዊ ፡ አቋም ተጨማሪ ፡ ማስረጃዎች ፡ ለማግኘት ፡ በኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ መጽሔት ፡ (፲፱፻፷፰) ዓ ፡ ም ፡) ፤ ቮል. ፩ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፩ ፡ ኢንተርናሺናል ፡ ሎው ፤ እስቴት ፡ ሰክሴሽን ፡ ተብሎ ፡ የተሰጠውን ፡ መግለጫ ፡ ተመልከት ።

ኤርትራን ፡ በፌዴሬሽን ፡ ለመቀላቀል ፡ የወጣው ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ትዕዛዝ ፡[38] እንዲህ ፡ ሲል ፡ ደንግጓል ፡ "የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነት ፡ ካላቸው ፡ ሰዎች ፡ በቀር ፡ የኤርትራ ፡ ነዋሪዎች ፡ ሁሉ ፡ በዚህ ፡ ትዕዛዝ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥታችን ፡ ዜጎች ፡ ሆነዋል ።" በተጨማሪም ፡ "በኤርትራ ፡ የተወለዱ ፡ እጅግ ፡ ቢያንስ ፡ ከወላጆቻቸው ፡ ወይም ፡ ከአያቶቻቸው ፡ አንዱ ፡ የኤርትራ ፡ ተወላጅ ፡ ሆኖ ፡ በኤርትራ ፡ የሚኖሩ ፡ ሰዎች ፡ ሁሉ ፡" የኢትዮጵያ ፡ ዜጎች ፡ መሆናቸው ፡ ታውጆአል ። እነዚህ ፡ ሰዎች ፡ የውጭ ፡ ዜግነት ፡ የያዙ ፡ ከሆነ ፡ ግን ፡ "ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተሰጠውን ፡ ዜግነት ፡ ለመተው ፡ ከዚህ ፡ ቀን ፡ ጀምሮ ፡ (ትዕዛዙ ፡ የወጣበት ፡ ቀን ፡ ሴፕቴምበር ፡ ፲፩/፲፱፻፶፪) ፡ እስከ ፡ ስድስት ፡ ወር ፡ ድረስ ፡ ጊዜ ፡ ተሰጥቷቸዋል ።"[39] ስለዚህ ፡ ማንኛውም ፡ በኤርትራ ፡ ነዋሪ ፡ የሆነ ፡ ሁሉ ፡ ቢያንስ ፡ አንዱ ፡ አያቱ ፡ የኤርትራ ፡ ተወላጅ ፡ ከሆነና ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነቱን ፡ አስታውቆ ፡ ካልተወ ፡ (የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነቱን ፡ ለመያዝ ፡ መፍቀዱን ፡ በማስታወቅ) ፡ እንዲሁ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ እንደሆነ ፡ ይቆጠራል ።

ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንደተባለው ፡ ፲፱፻፶ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ የኢትዮጵያ ፡ የተወላጅነት ፡ ሕግ ፡ የዩስ ፡ ሳንጉይኒስ ፡ መሠረተ ፡ ሀሳብ ፡ ብቻ ፡ በቀጥታ ፡ ቢከተልም ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ትዕዛዝ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ይህን ፡ ሐሳብ ፡ እንድትለውጥና ፡ "በኤርትራ ግዛት ፡ የሚገኙት ፡ ነዋሪዎች ፡ ሁሉ ፡" የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነት ፡ ከሌላቸው ፡ በቀር ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጎች ፡ እንዲሆኑ ፡ እንድትፈቅድ ፡ አስገድዶታል ። ይልቁንም ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጎች ፡ የሆኑ ፡ ሁሉ ፡ ቢያንስ ፡ አንዱ ፡ አያታቸው ፡ የኤርትራ ፡ ተወላጅ ፡ ከሆኑ ፡ የውጭ ፡ ዜግነታቸውን ፡ ለመያዝ ፡ በስድስት ፡ ወር ፡ ውስጥ ፡ ማስታወቅ ፡ ግዴታቸው ፡ ነበር ፡ ትዕዛዙ ፡ ግን ፡ ማንም ፡ በኤርትራ ፡ ነዋሪ ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ ያለው ፡ ዜግነት ፡ እንዳይቀር ፡ አድርጓል ።

ይህ ፡ ትዕዛዝ ፡ ግን ፡ የኢትዮጵያን ፡ ተወላጅነት ፡ ለኤርትራ ፡ ነዋሪዎች ፡ ከማጽደቅ ፡ በስተቀር ፡ ምንም ፡ ተጨማሪ ፡ ወሰን ፡ ባለማድረጉ ፡ በትውልድ ፡ ዜጋ ፡ በመሆንና ፡ በዜጉ ፡ ዜጋ ፡ በመሆን ፡ መካከል ፡ ያለውን ፡ ልዩነት ፡ ለማወቅ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ችግር ፡ ፈጥሯል ። የችግሩም ፡ አሳሳቢነት ፡ ልዩነትን ፡ መወሰን ፡ ከሚያስከትለው ፡ የሕግና ፡ የአፈጻጸም ፡ ጉዳይ ፡ የተነሳ ፡ ነው ። ከትዕዛዙ ፡ አሁን ፡ የምንነጋገርበት ፡ ክፍል ፡ ከፌዴራሉ ፡ ደንብ ፡ (አክት) ፡ ቃል ፡ በቃል ፡ የተወሰደ ፡ ሲሆን ፡ በተከታታይነት ፡ የወጣው ፡ የኤርትራ ፡ ሕገ ፡ መንግሥትም ፡ በትውልድና ፡ በዜጉ ፡ ዜግነት ፡ መካከል ፡ ልዩነት ፡ አያሳይም ፡ ሁሉም ፡ የኤርትራ ፡ ዜጎች ፡ በሕግ ፡ ፊት ፡ እኩል ፡ የሆነ ፡ መብትና ፡ ግዴታ ፡ ነበራቸው ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ የመምረጥ ፡ መብትና ፡ በመንግሥት ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ የመሾም ፡ መብት ፡ ነበራቸው ፡ በዚህ ፡ ሁሉ ፡ አንፃር ፡ ስንመለከተው ፡ ትዕዛዙ ፡ መከፋፈልን ፡ በማስቀረት ፡ በኤርትራውያን ፡ መካከል ፡ ምንም ፡ ልዩነት ፡ እንዳይኖር ፡ አድርጓል ፡ ብለን ፡ መናገር ፡ እንችላለን ፡ የኢትዮጵያን ፡ ተወላጅነት ፡ በትዕዛዙ ፡ አማካይነት ፡ ያገኙ ፡ ኤርትራውያን ፡ ሁሉ ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ መብቶችና ፡ ግዴታዎች ፡ ስለነበራቸውና ፡ ከዚህም ፡ የተነሣ ፡ የመምረጥና ፡ ሌሎችንም ፡ ስለማያጡ ፡ ሁሉም ፡ በትውልድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ተወላጆች ፡ ለመሆን ፡ በቅተዋል ። ፌዴሬሽኑም ፡ የጀመረው ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከመውጣቱ ፡

38. የትዕዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፯ ፡ ፲፱፻፵፭ ፤ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፲፪ኛ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፤ የኤርትራ ፡ ግዛት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ ሥር ፡ ስለመሠመሩና ፡ ስለመቀላቀሉ ፡ የተሰጠ ፡ ትዕዛዝ ።

39. ሙሉው ፡ የትዕዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፯ ፡ ፲፱፻፵፭ ፡ አንቀጽ ፡ ፬ ፡ ደንብ ፡ አባሪ ፡ ሐ ፡ በመባል ፡ ከዚህ ፡ ጋር ፡ ተያይዟል ።

በፊት ፡ ስለነበር ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ነክ ፡ ጥብጦች ፡ ሊነሱ ፡ አይችሉም ። ያም ፡ ሆነ ፡ ይህ ፡ ሁሉም ፡ ሊመጣ ፡ የቻለው ፡ በፌዴራሉ ፡ ደንብ ፡ (አክት) ፡ ስለሆነና ፡ "የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተካፋይ ፡ ከምትሆንባቸው ፡ ከኢንተ ርናሲዮናል ፡ ውሎች ፡ ከዓለም ፡ ስምምነቶችና ፡ ግዴታዎች ፡ ጋር ፡ በአንድነት ፡ ሆኖ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡" ስለሆነ ፡[40] ሕገ ፡ መንግ ግሥት ፡ ነክ ፡ የሆነ ፡ ችግር ፡ አይፈጠርም ።

በተለይ ፡ መታየት ፡ የሚገባቸው ፡ ሰዎች ፡ ከፌዴሬሽኑ ፡ በኋላ ፡ በዜጉ ፡ የኤር ትራ ፡ ዜጎች ፡ የሆኑት ፡ ናቸው ። የ፲፱፻፺፪ቱ ፡ የኤርትራ ፡ ዜግነት ፡ ደንብ ፡ የኤርትራን፡ ዜግነት ፡ እንዴት ፡ ማግኘት ፡ እንደሚቻልና ፡ እንደሚታጣ ፡ ሲወስን ፡ የፌዴራሉ ፡ መንግሥት ፡ ተወላጅ ፡ ሆኖ ፡ መገኘት ፡ በኋላ ፡ የኤርትራን ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ ቀድሞ፡ ተፈላጊነት ፡ ነበረው ። ደንቡ ፡ የኤርትራን ፡ ዜግነት ፡ ለማግኘት ፡ ሦስት ፡ መንገ ችዎ ፡ እንደነበሩ ፡ ይናገራል ። እነሱም ፡ በትውልድ ፡ በስጦታና ፡ በጋብቻ ፡ ናቸው ። በትውልድ ፡ ዜጋ ፡ ነው ፡ የሚባለው ፡ ከሴፕቴምበር ፡ ፲፭/ ፲፱፻፶፪ ፡ በፊት ፡ ኤርትራ፡ ውስጥ ፡ የተወለደ ፡ ያሆንስ ፡ አንዱ ፡ አያቱ ፡ የኤርትራ ፡ ተወላጅ ፡ የነበረና ፡ በፌ ዴራሉ ፡ ደንብ ፡ አንቀጽ ፡ ፯ ፡ መሠረት ፡ የፌዴራሉን ፡ ተወላጅነት ፡ የተወ ፡ መሆን ፡ አለበት ፡ በሴፕቴምበር ፡ ፲፭/ ፲፱፻፶፪ ፡ ወይም ፡ ከዚያ ፡ በኋላ ፡ ከተ ወለደ ፡ ግን ፡ በፌዴራሉ ፡ ደንብ ፡ መሠረት ፡ የኤርትራን ፡ ዜግነት ፡ ካገኙ ፡ ወላጆች ፡ የተወለደ ፡ መሆን ፡ ይኖርበታል ። ከኤርትራ ፡ ውጭ ፡ የተወለደ ፡ ከሆነ ፡ በተወለደ በት ፡ ጊዜ ፡ ሁለቱም ፡ ወላጆች ፡ የኤርትራ ፡ ዜጎች ፡ የነበሩ ፡ እንዲሆኑ ፡ ያስፈልጋል፤ እሱም ፡ በኤርትራ ፡ ውስጥ ፡ ነዋሪና ፡ ወደ ፡ አገሪቱ ፡ ከገባ ፡ ወይም ፡ ዕድሜው ፡ ሃያ፡ አንድ ፡ ከሆነ ፡ በሁለት ፡ ዓመት ፡ ውስጥ ፡ ዜግነቱ ፡ ለማግኘት ፡ ማመልከቻ ፡ ያቀረበ፡ መሆን ፡ አለበት ፡ ፌዴሬሽኑም ፡ ከፈረሰ ፡ በኋላ ፡ ያ ፡ ሰው ፡ በትውልድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ እንደሆነ ፡ ተቆጥሮ ፡ ማንኛውም ፡ በትውልድ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ የሆነ ፡ ሁሉ ፡ ሊኖሩት ፡ የሚችሉትን ፡ መብቶችና ፡ ግዴታዎች ፡ ያገኛል ።

በስጦታ ፡ ወይም ፡ በጋብቻ ፡ ዜግነቱን ፡ ያገኘው ፡ ሰው ፡ ግን ፡ የሚታየው ፡ ከዚህ ፡ በተለየ ፡ አንጻር ፡ ነው ። የኤርትራን ፡ ዜግነት ፡ ለማግኘት ፡ የፌዴራሉ ፡ ተወላጅነቱ ፡ ቀድሞት ፡ ተፈላጊነት ፡ ስለነበር ፡ በዜጉ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ይሆናል። በኤርትራና ፡ (በፌዴሮሽኑ ፡ ሥር ፡) ማንኛውም ፡ የኤርትራ ፡ ዜጋ ፡ ሊኖሩት ፡ የሚ ችሉትን ፡ መብቶችና ፡ ግዴታዎች ፡ የነበሩት ፡ ቢሆንም ፡ እንኳ ፡ ከአንድነቱ ፡ በኋላ፡ ሊያገኝ ፡ የሚችለው ፡ መብትና ፡ ግዴታዎች ፡ እንዳንድ ፡ በዜጉ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ፡ እንደሆን ፡ ሰው ፡ ሆኖ ፡ ነው ። የኤርትራ ፡ አቋም ፡ አንዳንድ ፡ ጥያቄዎችን ፡ ለማስ ነሣት ፡ የቻለው ፡ ኢትዮጵያና ፡ ኤርትራ ፡ ተወላጅነትን ፡ በማግኘትና ፡ ይልቁንም ፡ በመብት ፡ አጠቃቀም ፡ በኩል ፡ በጣም ፡ የተለያየ ፡ መንገድ ፡ ስላላቸው ፡ ነው ።

ማጠቃለያ ፡ ሐሳቦች ።

በአጭር ፡ አነጋገር ፡ ተወላጅነትን ፡ በትውልድ ፡ ለማግኘት ፡ ሁለት ፡ መንገዶች፡ ሲኖሩት ፡ ኢትዮጵያ ፡ የምትከተለው ፡ የዩስ ፡ ሳንጒይኒስን ፡ መሠረተ ፡ ሐሳብ ፡ ብቻ፡ ነው ። በጠቅላላው ፡ ግን ፡ ዜግነት ፡ አልቦ ፡ መሆንና ፡ ተደራራቢ ፡ ዜግነትን ፡ የመ ያዝ ፡ ችግር ፡ እንዳይፈጠር ፡ ኢትዮጵያ ፡ የተከተለችው ፡ መንገድ ፡ መልካም ፡ ነው። ስለሆነም ፡ የ፲፱፻፴ው ፡ የተወላጅነት ፡ ደንብ ፡ ከአዲሶቹ ፡ ሕጎቻችን ፡ ጋር ፡ በማዛ መድ ፡ መሻሻል ፡ ያስፈልገዋል ።

40. የኢትዮጵያ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፤ አንቀጽ ፻፳፪ ።

ከመሠረተ ፡ ሐሳቦች ፡ ውስጥ ፡ አንዳንዶቹም ፡ ቢሆን ፡ ጥቂት ፡ ለውጥ ፡ ያስፈልጋቸዋል ። ለምሳሌ ፡ ጉዲፈቻ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ደንብ ፡ የልጁን ፡ ተወላጅነት ፡ በምንም ፡ አይለውጠውም ። ይህም ፡ ማለት ፡ አንድ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ልጅ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነት ፡ ባለው ፡ ሰው ፡ በጉዲፈቻ ፡ ቢወለድም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ እንደሆነ ፡ ይቀራል ፤ የሰውዩው ፡ አገር ፡ ሕግ ፡ ልጅ ፡ የዚያን ፡ አገር ፡ ተወላጅ ፡ ነት እንዳገኘ ፡ ቢቆጥረውም ፡ እንኳ ፡ ልዩነት ፡ አያመጣም ፡ በሌላ ፡ አንፃር ፡ ደግሞ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ተወላጅነት ፡ የያዘው ፡ ልጅ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ የጉዲፈቻ ፡ ልጅ ፡ አድርጐት ፡ ልጁ ፡ የያዘውን ፡ ተወላጅነት ፡ ቢያጣም ፡ በለውጡ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ተወላጅነት ፡ አያገኝም ፡ ስለዚህ ፡ የኢትዮጵያ ፡ የጉደፈቻ ፡ ሕግ ፡ በሥራ ፡ ላይ፡ በዋለ ፡ ጊዜ ፡ ዜግነት ፡ አልቦ ፡ መሆንና ፡ ተደራራቢ ፡ ዜግነትን ፡ ለማስወገድ ፡ ይህን፡ ሕግ ፡ ከጠቅላላው ፡ ዓላማና ፡ ዜግነትን ፡ መልሶ ፡ ለመስጠት ፡ ከወጣው ፡ ደንብ ፡ ጋር፡ አስተባብሮ ፡ ጥቂት ፡ መለወጥ ፡ ተገቢ ፡ ነው ። ይህም ፡ የጉዲፈቻ ፡ ልጆችን ፡ ዜግነት ፡ አልቦ ፡ ከመሆን ፡ ወይም ፡ ተደራራቢ ፡ ዜግነትን ፡ ከማግኘት ፡ ያድናቸዋል ። ተደራራቢ ፡ ተወላጅነት ፡ የሚባለው ፡ አንዲት ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋ ፡ ያላት ፡ ሴት፡ ኢትዮጵያዊ ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ ባገባች ፡ ጊዜ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ተወላጅነት ፡ በቀጥታ ፡ ሲሰጣት ፡ የሚመጣ ፡ ነገር ፡ ነው ። በተጨማሪም ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ በዜጉ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ በሆነ ፡ ሚስቱና ፡ ልጆቹም ፡ በዜጉ ፡ ዜግነት ፡ ካላገኙ ፡ በስተቀር ፡ ዜግነት ፡ አልቦ ፡ ሊሆኑ ፡ ይችላሉ ።

በዜጉ ፡ ዜጋ ፡ መሆን ፡ በአሜሪካን ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ ባገሩ ፡ ከተወለደ ፡ ሰው ፡ ጋር ፡ እኩል ፡ የሆነ ፡ መብትና ፡ ግዴታ ፡ ስለሚያሰጥ ፡ ልዩነት ፡ አለ ፡ ቢባል ፡ ፕሬዚደንትና ፡ ምክትል ፡ ፕሮዚደንት ፡ ሆኖ ፡ ለመመረጥ ፡ የሚችለው ፡ በዚያው ፡ አገር ፡ የተወለደ ፡ ብቻ ፡ መሆኑ ፡ ነው ።[41] በእንግሊዝ ፡ አገር ፡ ግን ፡ በዜጉ ፡ ዜጋ ፡ መሆኑን ፡ የሚገልጽ ፡ መታወቂያ ፡ ወረቀት ፡ የተሰጠው ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ ሲወለድ ፡ ጀምሮ ፡ የእንግሊዝ ፡ ዜጋ ፡ የሆነው ፡ ሰው ፡ ባለበት ፡ አቋም ፡ ላይ ፡ ስለሚገኝ ፡ የፖለቲካም ፡ ሆነ፡ ሌላ ፡ መብቶችና ፡ ሥልጣኖች ፡ ይኖሩታል ፤ ግዴታና ፡ ተግባሮችም ፡ ያን ፡ ያህል ፡ ናቸው ።[42] እንዲሁ ፡ ሲባል ፡ ግን ፡ በየትም ፡ አገር ፡ ቢሆን ፡ ተመሳሳይ ፡ አቋም ፡ ነበር ፡ ማለት ፡ አይደለም ። የ፲፮ኛው ፡ መቶ ፡ የእስፓኝ ፡ ሕጐች ፡ በኢንኩዚሽኑ ፡ (inquisition) ተመርተው ፡ ሙሉ ፡ ዜግነትን ፡ ለማግኘት ፡ ክርስቲያን ፡ መሆን ፡ ተፈላጊ ፡ ነው ፡ ይሉ ፡ ነበር ። ባለፈው ፡ ክፍለ ፡ ዘመንም ፡ በፈረንሣይ ፡ አገር ፡ ደምበኛ ፡ ዜግነትን ፡ (citoyen) የሚያሰጥ ፡ ሙሉ ፡ በዜጉ ፡ ዜግነትና ፡ (la grande nationalization) የመምረጥ ፡ መብት ፡ ያልተሰጠው ፡ መጠነኛ ፡ በዜጉ ፡ ዜጋ ፡ መሆን ፡ (la petit nationalization) የሚል ፡ የመለያየት ፡ ዝንባሌ ፡ ተጀምሮ ፡ ነበር ።[43]

የአንድ ፡ አገር ፡ ዜጋዎችን ፡ መካፈል ፡ ከልኩ ፡ አልፎ ፡ የሄደው ፡ ሂትለር ፡ ባወጣቸው ፡ የኑርምበርግ ፡ ሕጐች ፡ አማካይነት ፡ ነበር ። በነዚህም ፡ በዜግነት ፡ የመበላለጥ ፡ ደረጃ ፡ ተፈጥሮ ፡ ገሚሶቹ ፡ እንዲሁ ፡ ያገሩ ፡ (Reich) ተወላጅ ፡ ብቻ ፡ ሲባሉ ፡ የቀሩት ፡ የተለየ ፡ የዘር ፡ ብልጫ ፡ ያላቸው ፡ ደግሞ ፡ ሙሉ ፡ የሆነ ፡ የዜግነት ፡ ደርጃ ፡ ነበራቸው ፡ የመጀመሪያዎቹ ፡ የፖለቲካ ፡ መብት ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ለሕ

---

41. ዩናይትድ ፡ ስቴትስ ፡ ኮንስቲትዩሽን ፤ አርቲክል ፡ ፪ ፡ ሴክሽን ፡ ፩ ፤ አሜንድመንት ፡ ፲፬ ፤ እና ፡ ናሺናሊቲ ፡ አክት ፡ ኦፍ ፡ ፲፱፻፵ ።
42. ኦሊዩንዝ ፤ ሐልስበሪስ ፡ ኦስታትዩትስ ፡ ኦፍ ፡ ኢንግላንድ ፡ (፲፱፻፵፰ ፤ ፪ኛ ፡ እትም) ፤ ቮል. ፩ ፡ ገጽ ፡ ፺፫፪ ።
43. ኤም ፡ ኬሰለር ፤ ሰብጄክት ፡ ሲቲዝን ፡ ናሺናል ፡ አንድ ፡ ፐርማነንት ፡ አሊጂንስ ፤ ዬል ፡ ሎው ፡ ጆርናል ፡ (፲፱፻፵፯—፵፰) ቦል- ፶፮ ፡ ገጽ ፡ ፷፯ ።

ይወታቸው ፡ ነፃነታቸውና ፡ ንብረታቸውም ፡ መሠረታዊ ፡ የሆኑትን ፡ ሰብአዊ ፡ መብቶች ፡ ተነፍገው ፡ ነበር ፡ በአለንበት ፡ ክፍለ ፡ ዘመን ፡ በአንድ ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ አንደኛና ፡ ሁለተኛ ፡ ደረጃ ፡ ያላቸው ፡ ዜጎች ፡ እያሉ ፡ መከፋፈል ፡ ተፈላጊ ፡ አለመሆኑን ፡ ተገንዝበናል ፡ አሁን ፡ የሚደረግ ፡ ማንኛውም ፡ ዓይነት ፡ መከፋፈል ፡ ማቆሚያ ፡ ለማይገኝለትና ፡ ብዙ ፡ ጉዳትን ፡ ለሚያስከትል ፡ መድሎ ፡ መግቢያ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። ይህም ፡ ማለት ፡ ዕድል ፡ ያላጋጠመውን ፡ ያንዱን ፡ ክፍል ፡ ደህንነት ፡ የፖለቲካ ፡ ሥልጣን ፡ ባገኙት ፡ እጅ ፡ ላይ ፡ አስቀምጦ ፡ በዘፈቀደ ፡ እንዲያዙበት ፡ ማድረግ ፡ ነው ። በተለዩም ፡ ያገር ፡ ውስጥና ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ፀጥታ ፡ በደፈረሰባቸው ፡ ወቅቶች ፡ በዜጉ ፡ ዜጋ ፡ በሆነ ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ ያለው ፡ የእምነት ፡ ማጣት ፡ ነፃነቱ ፡ ያላግባብ ፡ እንዲወሰንበት ፡ ያስደርጋል ።[44]

በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ በዜጉ ፡ ዜጋ ፡ መሆን ፡ ከጥቂት ፡ የፖለቲካ ፡ መብቶች ፡ በስተቀር ፡ ማንኛውም ፡ ዜጋ ፡ ሊኖረው ፡ የሚገቡትን ፡ መብትና ፡ ግዴታዎች ፡ ይሰጣል ። እነዚህም ፡ የቀሩት ፡ ጥቂት ፡ መብቶች ፡ የመምረጥና ፡ ማዕረግ ፡ የማግኘት ፡ መብቶች ፡ ተብለው ፡ ሊለዩ ፡ ይችላሉ ፡ ይሁን ፡ እንጂ ፡ በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ መሠረት ፡ ሚኒስትሮችንና ፡ የሕግ ፡ መወሰኛ ፡ አባሎችን ፡ የመሾም ፡ ሥልጣንና ፡ ተግባር ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ብቻ ፡ ስለሆነ ፡ ይልቁንም ፡ ማንም ፡ ሰው ፡ ቢሆን ፡ እነዚህን ፡ ማዕረጎች ፡ ለማግኘት ፡ መብቱ ፡ አድርጎ ፡ መጠየቅ ፡ ስለማይችል ፡ በትውልድ ፡ ዜጋ ፡ የመሆን ፡ ተፈላጊነት ፡ እንደትልቅ ፡ ነገር ፡ በመቁጠር ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ልዩ ፡ አንቀጽ ፡ ሰጥቶ ፡ መናገሩ ፡ በቂ ፡ ምክንያት ፡ ያለው ፡ አይመስልም ፡ የመምረጥ ፡ መብትን ፡ ያህል ፡ መሠረታዊ ፡ ነገር ፡ በዲሞክራሲ ፡ አገዛዝ ፡ በሚመራ ፡ መንግሥት ፡ ሥር ፡ ከዜጋዎቹ ፡ ላንዱ ፡ ክፍል ፡ ብቻ ፡ መነፈጉም ፡ ግልጽ ፡ የሆነ ፡ ምክንያት ፡ የለውም ።

በኢንተርናሲዮናል ፡ ደረጃ ፡ ስለሚያጋጥሙን ፡ ችግሮች ፡ ስንመለከት ፡ ደግሞ ፡ የወደፊቱ ፡ ዓለም ፡ ሕጋዊ ፡ ተወላጅነት ፡ የሚለውን ፡ ሐሳብ ፡ ለማስቀረት ፡ የሚችል ፡ አይመስልም ። ስለሆነም ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ ተወላጅነትን ፡ በማግኘትና ፡ በማጣት ፡ ጉዳይ ፡ የበላይነት ፡ ኖሮት ፡ የያንዳንዱ ፡ አገር ፡ ሕጎች ፡ በዚሁ ፡ ጉዳይ ፡ ላይ ፡ አሁን ፡ ያላቸውን ፡ መብት ፡ ሁሉ ፡ እንደሚያሳጣቸው ፡ ይታመናል ። እንደዚሁም ፡ ለወደፊቱ ፡ ከትውልድ ፡ ቦታ ፡ ወይም ፡ ከዘር ፡ ይልቅ ፡ ምንባር ፡ ተወላጅነት ፡ ማግኘትንና ፡ ማጣትን ፡ ቢወሰን ፡ የተሻለ ፡ ነው ።[45]

44. ሽናይደርማን ፡ ሸርሰስ ፡ ጂ ፡ ኢስ ፡ ኢ ፤ ዩናይትድ ፡ ኢስቴትስ ፡ ሱፕሪም ፡ ኮርት ፡ ሪፖርት ፡ (፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ቮል. ፻፲፰ ፡ ገጽ ፡ ፻፲፰ ።

45. ኬስለር ፡ እዚያው ።

አባሪ ሀ

የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ የሚችልበት ፡ ዐዋጅ ፡*

ሞዓ ፡ አንበሳ ፡ ዘእምነገደ ፡ ይሁዳ ፡

ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡

ሥዩመ ፡ እግዚአብሔር ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ዘኢትዮጵያ ።

ዐዋጅ ።

የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ሆኖ ፡ ለመቆጠር ፡ ለሚገባው ፡ ለውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ያለውን ፡ ሕግ ፡ አቁመናል ።

በውጭ ፡ አገር ፡ ወይም ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ከኢትዮጵያውያን ፡ ስለተወለዱ ፡ ሕፃናት ፡ ዜግነት ።

፩) በኢትዮጵያ ፡ ወይም ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ ካንድ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ወይም ፡ ካንዲት ፡ ኢትዮጵያዊት ፡ የተወለደ ፡ ሁሉ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ነው ።

ኢትዮጵያውያንና ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጎች ፡ በሚጋቡበት ፡ ጊዜ ፡ የዜግነት ፡ ጉዳይ ።

፪) አንድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ሴት ፡ ጋር ፡ በሥርዓት ፡ የተጋባ ፡ እንደሆነ ፡ ሴትዮዋ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ትሆናለች ።

፫) ይህን ፡ በመሰለ ፡ ጊዜ ፡ በሥርዐት ፡ የተደረገ ፡ ሆኖ ፡ የሚቆጠረው ፡ ጋብቻ ።

(ሀ) አንድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ካንዲት ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሴት ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሥርዓት ፡ ወይም ፡ እንደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ጋብቻ ፡ ልማድ ፡ በባለኩል ፡ ደንብ ፡ (ሲቪል) ፡ በኢትዮጵያ ፡ የሚደረገው ፡ ጋብቻ ፡ ነው ።

(ለ) አንድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሰው ፡ ካንዲት ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ሴት ፡ ጋራ ፡ በተጋቡበት ፡ አገር ፡ እንደሚደረገው ፡ የጋብቻ ሥርዓት ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ የሚደረገው ፡ ጋብቻ ፡ ነው ።

፬) አንዲት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ የሆነች ፡ ሴት ፡ ካንድ ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ጋራ ፡ በሥርዐት ፡ የተጋባች ፡ እንደሆነ ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ጋራ ፡ በመጋባቷ ፡ ምክንያት ፡ የባሏን ፡ ዜግነት ፡ የምትይዝ ፡ የሆነች ፡ እንደሆነ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ መሆንዋ ፡ ይቀራል ። የጋብቻዋ ፡ ሥርዓት ፡ የባሏን ፡ ዜግነት ፡ የማይሰጣት ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ግን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ እንደሆነች ፡ ትቀራለች ። ነገር ፡ ግን ፡ በጋብቻ ፡ ምክንያት ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋ ፡ የሆነችው ፡ ሴት ባለርስት ፡ የሆነች ፡ እንደሆነ ፡ የርስቷ ፡ ነገር ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ ባቆመው ፡ የርስት ፡ ደንብ ፡ ይጨረሳል ።

፭) ይህን ፡ በመሰለ ፡ ጊዜ ፡ በሥርዓት ፡ የተደረገ ፡ ሆኖ ፡ የሚቆጠረው ፡ ጋብቻ ፡

(ሀ) የኢትዮጵያ ፡ ሴት ፡ ካንድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ጋራ ፡ በባሏ ፡ ቆንሲል ፡ ፊት ፡ በኢትዮጵያ ፡ የምታደርገው ፡ ጋብቻ ፡ ነው ።

(ለ) የኢትዮጵያ ፡ ሴት ፡ ካንድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ ባሏ ፡ አገር ፡ ሕግ ፡ ጋብቻውም ፡ በሚፈጸምበት ፡ አገር ፡ እንደሚደረገው ፡ የሕግ ፡ ሥርዓት ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ የምታደርገው ፡ ጋብቻ ፡ ነው ።

ከኢትዮጵያውያንና ፡ ከውጭ ፡ አገር ዜጎች ፡ በጋብቻ ፡ የሚወለዱት ፡ ልጆች ፡ ዜግነት ።

፮) ከዚህ ፡ በላይ ፡ በተጻፈው ፡ ክፍል ፡ እንደተነገረው ፡ የኢትዮጵያና ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ በሥርዐት ፡ ተጋብተው ፡ ልጆች ፡ የወለዱ ፡ እንደሆነ ፡ የተወለዱት ፡ ልጆች ፡ ሁሉ ፡ ያባታቸውን ፡ ዜግነት ፡ ይይዛሉ ። ስለሆነ ፤ የጋብቻ ፡ ሥርዓት ፡ ፈጽመው ፡ ከተጋቡ ፡ ካንድ ፡ ኢትዮጵያዊና ፡ ካንዲት ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሴት ፡ የተወለደ ፡ ልጅ ፡ የናቱን ፡ የቀድሞ ፡ ዜግነት ፡ አለመያዙን ፡ ሥልጣን ፡ ባላቸው ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሹማምንቶች ፡ ፊት ፡ ተጠይቆ ፡ ማስረዳት ፡ አለበት ።

፯) የጋብቻ ፡ ሥርዓት ፡ ፈጽመው ፡ ከተጋቡ ፡ ካንዲት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሴትና ፡ ካንድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ የተወለደ ፡ ልጅ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ነዋሪ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ካባቱ ፡ ዜግነት ፡ መውጣቱን ፡ አስመስክሮ ፡ በማናቸውም ፡ ጊዜ ፡ ቢሆን ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ሊመለስ ፡ ይችላል ።

---

*ዝክረ ፡ ነገር ፤ ከባላምባራስ ፡ ማኅተመ ፡ ሥላሴ ፡ ወልደ ፡ መስቀል ፤ ከገጽ ፡ ፰፻፺፯—፱፻፪ ።

ከኢትዮጵያውያንና ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ዜጎች ፡ ከጋብቻ ፡ በፊት ፡ ስለተወለዱ ፡ ልጆች ፡ ዜግነት ።

፰) አንድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰውና ፡ አንዲት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሴት ፡ ልጅ ፡ ከወለዱ ፡ በኋላ ፡ እንዳባትየው ፡ አገር ፡ ሕግ ፡ በሥርዐት ፡ የተጋቡ ፡ እንደሆን ፤ ደግሞ ፡ ያባትየው ፡ አገር ፡ ሕግ ፡ ልጁን ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋ ፡ የሚያደርገውና ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋም ፤ በመሆኑ ፡ ምክንያት ፡ የሚቀበለውን ፡ ሥልጣን ፡ ሁሉ ፡ የሚያሳይ ፡ የሆን ፡ እንደ ፡ ሆን ፡ ከጋብቻ ፡ በፊት ፡ የተወለደው ፡ ልጅ ፡ ያባቱን ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነት ፡ ይይዛል ። በዜግነቱ ፡ የሚቀበለውን ፡ ሥልጣን ፡ ሁሉ ፡ ለማግኘት ፡ ያልቻለ እንደሆነ ፡ ግን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነቱን ፡ ጠብቆ ፡ ይኖራል ።

እስከ ፡ መጨረሻው ፡ ካልተጋቡ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰውና ፡ ኢትዮጵያዊት ፡ ሴት ፡ ስለተወለዱ ፡ ልጆች ፡ ዜግነት ።

፱) አንድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰውና ፡ አንዲት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሴት ፡ ሳይጋቡ ፡ ልጅ ፡ የወለዱ ፡ እንደሆነ ፡ የውጭው ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ልጄ ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ ቢቀበለውም ፡ ልጄ ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ በተቀበለ ፡ ጊዜ ፡ ያባትየው ፡ አገር ፡ ሕግና ፡ ሥርዐት ፡ ለልጁ ፡ ያባቱን ፡ ዜግነትና ፡ ዜጋ ፡ በመሆን ፡ ምክንያት ፡ የሚቀበለውን ፡ ሥልጣኑ ፡ ሁሉ ፡ የሚያገኝ ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ መሆኑ ፡ ሊቀርበት ፡ አይችልም ።

የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነት ፡ ባለው ፡ ሰው ፡ የጉዲፈቻ ፡ ልጅ ፡ ስለሆነ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ልጅ ፡ ዜግነት ።

፲) የውጭ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ እንዳገራቸው ፡ ሥርዓትና ፡ ሕግ ፡ አንድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ልጅ ፡ ሞጋሳ ፡ አድርገው ፡ ያሳደጉ ፡ እንደሆነ ፡ የልጁ ፡ የቀድሞ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ምንም ፡ ቢሆን ፡ አይለወጥም ።

የኢትዮጵያን ፡ ዜግነት ፡ ስለማጣት ።

፲፩) (ሀ) አንዲት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ጋራ ፡ በመጋባቷ ፡ ምክንያት ፡ የሌላ ፡ አገር ፡ ዜጋ ፡ ሁና ፡ ልትቆጠር ፡ የተገባት ፡ እንደሆነ ።

(ለ) አንድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ዜግነቱን ፡ ለውጦ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ መሆኑ ፡ ይቀራል ።

በዜጉ ፡ ዜጋ ፡ መሆን ።

፲፪) (ሀ) እንዳገሩ ፡ ሕግ ፡ በፈቃዱ ፡ አዳሪ ፡ ለመሆን ፡ ወደሚችልበት ፡ ዕድሜ ፡ የደረሰ ።

(ለ) ቢያንስ ፡ ቢያንስ ፡ አምስት ፡ ዓመት ፡ በኢትዮጵያ ፡ የኖረ ።

(ሐ) ለሕይወቱና ለራሱ ፡ ለቤተ ፡ ዘመዱም ፡ የሚያስፈልገውን ፡ ነገር ፡ ለማግኘት ፡ የሚችል ።

(መ) ያማርኛ ፡ ቋንቋ ፡ የሚናገርና ፡ የሚጽፍ ።

(ሠ) ከዚህ ፡ ቀድሞ ፡ በኃጢአት ፡ ወይም ፡ በወንጀል ፡ ያልተፈረደበት ፡ መሆኑን ፡ የሚያስመሰክር ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ ይችላል ።

፲፫) የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ የሚፈልገውም ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ጥያቄውን ፡ ወደ ፡ ውጭ ፡ ጉዳይ ፡ ሚኒስቴር ፡ ያቀርባል ፤ ከዚህም ፡ ጥያቄ ፡ ጋራ ፡ ማን ፡ እንደሆነ ፡ የሚመሰክርለትን ፡ ወረቀትና ፡ ከዚህ ፡ ቀድሞ ፡ ተከሶ ፡ እንደሆነ ፡ የተፈረደውን ፡ ነገር ፡ የሚያስረዳ ፡ የፍርድ ፡ ወረቀቱን ፡ ጨምሮ ፡ ያቀርባል ።

፲፬) በተለየ ፡ ያገር ፡ ግዛት ፡ ሚኒስትርና ፡ የውጭ ፡ ጉዳይ ፡ ሚኒስትር ፡ ሌላም ፡ አንድ ፡ የመንግሥት ፡ ሹም ፡ ባንድነት ፡ ሁነው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ ከሚጠይቀው ፡ ሰው ፡ ጋራ ፡ በቀጥታ ፡ ከተነጋገሩ ፡ በኋላ ፡ ጥያቄውን ፡ ተመልክተው ፡ የሚያስፈልገውን ፡ ምርመራ ፡ አድርገው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ እንዲሆን ፡ ይፈቅዱለታል ፤ ወይም ፡ ይከለክሉል ።

፲፭) ዜግነቱንም ፡ በመንግሥት ፡ ማስታወቂያ ፡ (በዲክሬ) ፡ ይቀበላል ፤ አዲሱም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ በነ ዚሁ ፡ ዳኞች ፡ ፊት ፡ ቀርቦ ፡ የኢትዮጵያን ፡ መንግሥት ፡ እንዳይከዳ ፡ ይምላል ።

፲፮) የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ በዚህ ፡ አደራረግ ፡ የተቀበለው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ለራሱ ፡ ብቻ ፡ ይረጋል ፡ እንጂ ፡ ሚስቱ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ ካልጠየቀች ፡ በቀር ፡ አስቀድሞ ፡ የያዘችውን ፡ ዜግነት አይለውጠውም ።

የኢትዮጵያን ፡ ዜግነት ፡ እንደገና ፡ ስለማግኘት ።

፲፯) አስቀድሞ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ የነበሩ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋ ፡ የሆኑ ፡ ሰዎች ፡ በኢትዮጵያ ፡ ለመኖር ፡ ተመልሰው ፡ መጥተው ፡ እንደገና ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ለመመለስ ፡ ከመንግሥት ፡ የጠየቁ ፡ እንደሆነ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ ይችላሉ ።

፲፰) ከውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ጋራ ፡ በመጋባቷ ፡ ምክንያት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ መሆንዋ ፡ የቀረ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሴት ፡ ከባሏ ፡ ተፋታ ፡ ወይም ፡ ባሏ ፡ ሙቶባት ፡ ጋብቻዋ ፡ ፈርሶ ፡ ወይም ፡ ከርሱ ፡ በመለያየቷ ፡ ምክንያት ፡ ወደኢትዮጵያ ፡ ተመልሳ ፡ የተቀመጠች ፡ እንደሆነና ፡ እንደ ፡ ቀድሞ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ልሁን ፡ ብላ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ የጠየቀች ፡ እንደሆነ ፡ እንደ ፡ ገና ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ ትችላለች ።

ይህ ፡ ሕግ ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ስለ ፡ ዜግነት ፡ ነገር ፡ የወጡትን ፡ ሕጎች ፡ ሁሉ ፡ ያፈርሳል ።

ሐምሌ ፡ ፲፭ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፳፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡

አባሪ ፡ ለ

በሐምሌ ፡ ፳፪ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፳፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ስለ ፡ ዜግነት ፡ የወጣውን ፡ ሕግ ፡ የሚያሻሽል ፡ ዐዋጅ ፡፡

በሕገ ፡ መንግሥታችን ፡ በ፩ኛው ፡ ክፍልና ፡ ስለዜግነት ፡ ነገር ፡ በሐምሌ ፡ ፳፪ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፳፪ ፡ ዓመት በወጣው ፡ ሕግ ፡ ባ፲፪ኛው ፡ ክፍል ፡ የተጻፈውን ፡ ተመልክተን ፡ ቀጥሎ ፡ ያለውን ፡ ሕግ ፡ ባዋጅ ፡ አውጥተናል ፡፡

የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ የሚጠይቅ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ የሚጠቅም ፡ መስሎ ፡ የታየው ፡ እንደሆነ ፤ ወይም ፡ ደግሞ ፡ ጠያቂውን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ አድርጎ ፡ ለመቀበል ፡ ሌላ ፡ የተለየ ፡ ምክንያት ፡ የተገኘ ፡ እንደሆነ ፡ ይህ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጋ ፡ ለመሆን ፡ የሚጠይቅ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ከዚህ በላይ ፡ በተባለው ፡ በዜግነት ፡ ሕግ ፡ ባ፲፪ኛው ፡ ክፍል ፡ (ለ ፡ መ) ፡ በተባለው ፡ አንቀጽ ፡ የተጻፉትን ፡ ለመፈጸም ፡ የማይችልም ፡ ቢሆን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜግነት ፡ ሊሰጠው ፡ ይችላል ፡፡

መስከረም ፡ ፲፩ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፳፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡

*ዝክረ ፡ ነገር ፡ ባላ. ማ. ሥ. ወ. መ. — ገጽ ፡ ፱፻፱ ፡፡

አባሪ ሐ ፡፡

ቁጥር ፡ ፮ ፡ ፲፱፻፵፭ ፡፡

ትእዛዝ ፡፡

የኤርትራ ፡ ግዛት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ ስለመጨመሩና ፡ ስለመቀላቀሉ፡ የተሰጠ ፡ ትእዛዝ ፡ ክፍል ፡ ፱ ፤ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነት ፡ ካላቸው ፡ ሰዎች ፡ በቀር ፡ የኤርትራ ፡ ነዋሪዎች ፡ ሁሉ ፡ በዚህ ፡ ትእዛዝ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥታችን ፡ ዜጎች ፡ ሆነዋል ፡፡ በኤርትራ ፡ የተወለዱ ፡ እጅግ ፡ ቢያንስ ፡ ከወላጆቻቸው ፡ ወይም ፡ ከአያቶቻቸው ፡ አንዱ ፡ የኤርትራ ፡ ተወላጅ ፡ ሆኖ ፡ በኤርትራ ፡ የሚኖሩ ፡ ሰዎች ፡ ሁሉ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥታችን ፡ ዜጎችና ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ናቸው ፡፡

ስለሆነ ፡ ግን ፡ ይህን ፡ የመሰለው ፡ ሰው ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነት ፡ ይዞ ፡ እንደሆነ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተሰጠውን ፡ ዜግነት ፡ ለመተው ፡ ከዚህ ፡ ቀን ፡ ጀምሮ ፡ እስከ ፡ ስድስት ፡ ወር ፡ ድረስ ፡ ጊዜ ፡ ተሰጥቶታል ፡፡ መተውን ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ሳያስታውቅ ፡ ቢቀር ፡ ግን ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜግነቱን ፡ ያጣል ፡፡

ETHIOPIAN NATIONALITY LAW AND PRACTICE

*by Fasil Nahum**

Nationality in the International Context

Although nationality[1] is primarily a concept of international scope which ideally should be treated by international law, unfortunately, the laws applied to nationality are not only domestic in nature but conflicting as well; and the problems thus raised are numerous and complicated. The two major classifications of problems that the present international circumstances give rise to are those of statelessness and dual (or multi) nationality. The effect of statelessness is to cut the link according individuals or groups of people benefits of protection from the state which they consider to be theirs (since they identify with no other state); that of dual nationality is to force them to give allegiance to more than one state. At times of national or international crisis, the maltreatment of such individuals or group of people has been without remedy.

For purposes of this article nationality refers to the relationship of allegiance, protection and identification which an individual has with a state. Nationality is a status that results from both act and intent, and usually entails a participation in the functions of the state.[1a] In the world today there are several ways of acquiring nationality, but they can be grouped into two broad classes — birth and naturalization. The two basic approaches to determining nationality by birth are *jus soli* and *jus sanguinis*. By the first, a child born in a given state "A", becomes a national of state "A", irrespective of the nationality of his parents. Since it is the birthplace of the child and not the nationality of his parents that matters, a child born to nationals of state "A" residing abroad does not acquire the nationality of state "A", whereas a child born in state "A" of either national or foreign parents becomes a national of state "A". Under *jus sanguinis*, a child acquires the nationality of his parents, irrespective of the birthplace. Thus a child born to parents of state "B" nationality, becomes a national of state "B" whether born in state "A" or "B".

It is not difficult to imagine the conflict which follows a meeting of the pure forms of these two principles. A child born to parents of state "A" nationality, residing in state "B" acquires the nationality of neither state "A" nor "B" and therefore becomes stateless; a child born to parents of state "B" nationality, residing in state "A" acquires the nationalities of both states "A" and "B". Many states have systems of nationality law that compromise the two principles, with one or the other predominating, whereas others adhere to one or the other as the exclusive

---

* Lecturer, Faculty of Law, H. S. I. University. (Now on study-leave at Yale University).

1. The term "nationality" will be used throughout, although the term "citizenship" will be employed in the latter part of the article to refer to the Eritrean local status as distinguished from federal nationality. Note that the Revised Constitution refers to Ethiopian nationals as "subjects", a term common in monarchical form of governments.

1a. The state is here defined as a geographic portion of the earth's surface having a people and an independent system of law.

determining factor for their nationality laws. For instance, Argentina is classified as a *jus soli* state whereas Germany adheres to the nationality of the parents as the determining factor. The United States of America is primarily a birthplace state whereas France, in an effort to obtain as many nationals as possible, has employed both principles extensively.[2] The complexity of the international picture of nationality is furthered by recent legislation concerning married women and the principle of the equality of sexes.[2a] Moreover the political events of this century have rendered untold numbers of people stateless; many thousands of emigrants have lost their nationality as a result of ruthless legislation of expatriation against alleged political enemies.[3]

Conflicts arising out of dual nationality have been as cruel as those arising from statelessness. Adoption and legitimitacy of children have given rise to dual nationality. Moreover, some systems have permitted their nationals to acquire a foreign nationality without losing their original nationality. A major dual nationality problem arose before and during World War II, when children born of immigrant parents in the United States of America, visiting the home country of their parents, were conscripted into the military service in those countries as nationals due to their parents' nationality.[4]

Although international conventions, treaties and protocols have attempted to solve some of the questions, the results have not been overly reassuring. Probably the most important conference so far has been the 1930 Hague Convention on Conflict of Nationality Laws, which, in an effort to avoid both statelessness and dual nationality, tried to enforce as uniform laws as possible. Although uniform solutions to the many problems in this field could not be found, the exchange of opinions and the agreement that was reached on some points was a step forward. Moreover, the Convention became the foundation for the nationality laws of some states including the 1930 nationality law of Ethiopia.

Ethiopian Nationality Law

The Revised Constitution of 1955 states that "the law shall determine the conditions of acquisition and loss of Ethiopian nationality and Ethiopian citizenship."[5] The law in force on the subject is the Ethiopian Nationality Law dated Hamle 15, 1922 (Eth. Cal.), as amended on Meskerem 25, 1926 (Eth. Cal.).[6] This law, published in *Berhanena Selam*,[7] is one of the oldest laws existing in the Ethiopian legal system. Except for the incorporation of a few interpretations from the modern codes, it remains intact; and since neither the Civil Code of 1960 nor any other

2. See R.A. Sedler, Nationality Domicile and the Personal Law in Ethiopia, *Journal of Ethiopian Law* (1965), vol. II, p. 162 and the discussion based on Oppenheim, *International Law* (8th ed. vol. I), p. 651.

2a. E. Rabel, *The Conflict of Laws*, vol. I (1958), p. 131-32.

3. *Ibid.*

4. Sedler, cited above at note 2.

5. Art. 39, Revised Constitution of Ethiopia.

6. The complete text of both laws are reproduced as appendixes A and B. The Gregorian Calendar will be used throughout, unless otherwise indicated by "Eth. Cal."

7. *Berhanena Selam* was the official government reporter in which important legislation appeared prior to the establishment of the *Negarit Gazeta* in 1942.

part of the *Negarit Gazeta* expressly or impliedly repealed or amended it, it remains with full force and effect.

(a) Birth Nationality

The Nationality Law, stating the general *jus sanguinis* principle, reads, "Any person born in Ethiopia or abroad, whose father or mother is Ethiopian, is an Ethiopian subject."[8] A child born to parents with Ethiopian nationality acquires Ethiopian nationality irrespective of the birthplace. But the general principle is somewhat qualified by subsequent articles. A subsequent general principle states that, "Every child born in a lawful mixed marriage . . . follows the nationality of his father."[9] Thus, a child born to a lawfully married Ethiopian father and a mother with foreign nationality, acquires Ethiopian nationality;[10] if it is the mother that is of Ethiopian nationality and the father has foreign nationality, the child follows his father's nationality. A child born outside lawful marriage with one Ethiopian parent acquires Ethiopian nationality, and even where the father of foreign nationality subsequently, lawfully marries the Ethiopian mother, the law states that, "the child legitimated through this subsequent marriage follows the nationality of his foreign father only on condition that the national law of the latter confers upon him the foreign nationality with all inherent rights. Otherwise the child preserves his Ethiopian nationality."[11] A child retains his Ethiopian nationality when adopted by a person (or persons) with foreign nationality, and adoption "does not imply any change of the adopted child's original nationality."[12]

Thus Ethiopia tends to avoid both statelessness and dual nationality in following the *jus sanguinis* principle rather strictly, taking the nationality of the parents as the exclusive determining factor. No provision is made in the law for any other child born in Ethiopia to acquire Ethiopian nationality except through naturalization.

(b) Nationality by Naturalization of Individual

As already mentioned, the alternative method of acquiring nationality is through naturalization, by which a person is granted the nationality of a state after fulfilling certain requirements. No state, of course, allows a person to be both an alien and a national at a given point in time. Those states permitting their nationals to acquire a second nationality still consider them primarily as their nationals but have given them leave to acquire a second nationality so that they may not lose certain benefits such as the right to work or own property in another state.

Ordinarily, there are several requirements which a person has to fulfill before being granted nationality, and although these requirements may vary in degree, they

---

8. Art. 1, Ethiopian Nationality Law.
9. Art. 6, Ethiopian Nationality Law.
10. Note that under Art. 6 such a child may have to prove that he is not vested with the original nationality of his mother, if requested to do so.
11. Art. 8, Ethiopian Nationality Law. Note that there is no concept of illegitimacy in the Ethiopian Law and therefore legitimation does not exist. Once filiation is established, it is immaterial whether that parent is married to the other parent. Cf. Civil Code of Ethiopia Book II, Title IV, Chapter 10.
12. Art. 10, Ethiopian Nationality Law. Conversely, a minor adopted by an Ethiopian subject does not thereby acqutire Ethiopian nationality.

tend to be generally of the same sort. Under the Ethiopian law, these requirements are listed as follows:

"A foreign person who:

(a) has attained the age of majority according to the law of his country;

(b) has at least lived for five years in Ethiopia;

(c) can earn his living, to provide for himself and his family;

(d) can read and write the Amharic language; and

(e) produces evidence to the effect that he has not been previously convicted for crime or sin;

can become an Ethiopian subject."[13]

It has been mistakenly stated that the Ethiopian Nationality Law requires the foreign person to be "of full age according to the regulations of the national law" from which has followed that he must therefore "be 18 under Article 198 of the Civil Code."[14] The reason for requiring majority under the law of his country is simple and clear. Ethiopia wants to avoid being accused of having contracted with a person of a foreign state that may consider him too young to make such a decision. Since practically all legal systems distinguish between minors and adults and since the difference in age limit is generally not much from one system to the other, it is unlikely that this requirement would give rise to problematic cases.[15] The important thing to note is that under Ethiopian law, minority is a bar and only an adult may become an Ethiopian subject by naturalization. The justification for this requirement lies in the fact that naturalization is a juridical voluntary act with important legal and practical consequences.

As to the five-year residence requirement, it is officially understood that residence presupposes legal entry and compliance with all formalities and regulations of the immigration law of the country. Thus a naturalization application may be denied for violation of the aforesaid law. Moreover, the five-year period must be both continuous and immediately preceding the application. The obvious policy reasons for the residence requirement are to enable government authorities to test the character and suitability of the applicant on the one hand, and to enable the individual concerned to become acclimatized to the country, its people and their way of living, on the other. In short, it is to give time to both state and individual to test whether the relationship would be desirable.

The state requires the individual concerned to be able to earn his living, to provide for himself and for his family (if any), so that naturalization will not

13. Art. 12, Ethiopian Nationality Law. In some legal systems, an alternative requirerment for (b) is for the person to serve under their governments in foreign soil for the stated period of time. Cf. *The India Code* (1956), vol. II, Citizenship Act of 1955.

14. Sedler, cited above at note 2, p. 166. Although the provision seems ambiguous at first sight, when one considers that the law expressly mentions Ethiopia whenever it refers to Ethiopian law and does not do so here "Indageru" does not mean "according to the regulations of the national law" but in this particular instance "according to the law of *his* country" (emphasis added). The authority referred to was working with a faulty translation and the obvious disadvantage of not being able to check it.

15. One possible case that may raise problems is that of the stateless person. Presumably in this case Ethiopia's age of majority being as relevatnt as any other system's Art. 198 of the Civil Code would apply.

place an extra burden on the society and the state. The language proficiency is presumably ascertained by examinations of a uniform standard. The reason underlying the Amharic requirement is that a workable knowledge of the official language is essential not, only for the feeling of unity and oneness with the society, but also for a better understanding of the society and for a life of usefulness and co-operation.

The last requirement is the production of evidence showing that he has not been previously convicted for "crime or sin". This provision should be read in the light of the Ethiopian Penal Code of 1957 and interpreted to mean "*malum per se*" crimes—acts and omissions that have traditionally been recognised to be wrong and made generally punishable. This interpretation does not include petty offences under the Code of Petty Offences, for it would seem undesirable and unreasonable to deny nationality purely on the basis of petty offence. The state wants to avoid building up a society of criminals, thus the criminal impunity requirement should be directed only towards crime and not petty offence. The evidence must, of course, be produced in the form of document signed by proper authorities. Since the applicant would have resided in Ethiopia for a minimum of five years, under usual circumstances the production of documentary evidence from the proper Ethiopian authorities would suffice. Usually the certificate of impunity is obtained from the Registrar of the High Court. This means tha crimes committed and punishments served in other lands prior to taking residence in Ethiopian are usually not taken into consideration. This is a sound approach to the extent his five years or more stay in this country shows that he would be an acceptable citizen despite his previous commission of crime elsewhere.

After studying the practical application of these five naturalization requirements, Marein, a one-time Attorney General and Legal Advisor to the Ethiopian Government states in his famous book that, "many foreigners have lately been granted Ethiopian citizenship without possessing any of the qualifications laid down in the said law" from which he concludes that, "the said law has either fallen into desuetude or that it was never properly promulgated."[16] In fact, the law has neither fallen into desuetude or lacked proper promulgation: it has simply been amended by the Nationality Law Amendment Proclamation of Meskerem 25, 1926 (Eth. Cal.) to allow the Ethiopian Government to waive certain requirements.

The amendment reads in part, "The Imperial Ethiopian Government may grant Ethiopian nationality to a foreign applicant, if he is deemed to be useful to the country or if there are some special reasons for granting him Ethiopian nationality, notwithstanding non-compliance with Article 12 (sub-arts. (b) and (d)) of the aforesaid Nationality Law." Under Article 12(b), the applicant must have resided in the country for a minimum of five years. Since one of the main reasons for the five-year residence requirement is to allow the state to test the suitability of such a relationship, once the individual concerned has inspired confidence, this policy consideration has lost its meaning. Furthermore, political, social or economic interests of the state may justify dispensing with the five year residence. The Amharic language requirement of Article 12 may also be waived. Where, for instance, a person has lived in Ethiopia for many years, aided and cooperated in the national effort

16. N. Marein, *The Ethiopian Empire Federation and Laws* (1954), p. 62. Note that neither is the Proclamation Amending the Nationality Law mentioned in Sedler, cited above at note 2.

for development, thereby showing his feelings for the society and his life of usefulness, Ethiopian nationality should not be denied him simply because it may be too late for him to learn Amharic (especially where he has lost his original nationality by residing here). Again, special social, economic or political interests of the state might deserve consideration.

Article 14 of the Nationality Law establishes a special commission comprising the Ministers of Interior and Foreign Affairs and one other government official. The commission is given the duty of examining the application together with the identifying papers and a certificate of impunity submitted by the applicant to the Ministry of Foreign Affairs. It must be pointed out that the granting or refusal of such an application is within the absolute discretion of the commission. which must hear the applicant in person. If granted, naturalization is conferred after the person has sworn an oath of allegiance to the State before the commission.

Unlike some other systems, in Ethiopia naturalization is a purely administrative proceeding.[17] The decision reached by the commission is final and no legal right of appeal lies from it.[18] Moreover, the opportunity for a foreigner to become an Ethiopian subject is a mere matter of grace, favour or privilege extended to him by the state. Nonetheless, in view of the constitutional requirements of equal protection of the law and the acquisition and loss of Ethiopian nationality to be determined by the law,[19] the naturalization law and practice should be construed and enforced with uniformity.

Naturalization of Family

It is surprising to note that the wife of a naturalized person does not automatically become an Ethiopian subject by the act of her husband; she is required to apply for it personally.[20] The law is silent as to the status of minor children of the naturalized person, but one might anologize their position to that of the wife and conclude that they would have to apply for it personally when they reach adulthood. Although it is theoretically possible for the commission to grant naturalization to some member of a family and deny it to another, it is improbable since the Ethiopian Nationality Law is designed to avoid both dual nationality and statelessness, and ought not create unnecessary complications to the family involved. The effects of the husband-father's acquisition of Ethiopian nationality on the members of the family is an important factor for consideration and the family should generally be considered as a unit,[21] although there would have to be separate applications.

If an Ethiopian subject is subsequently lawfully married to a woman with foreign nationality, Article 2 of the Nationality Law confers Ethiopian nationality

17. Various systems differ in their approach. In the United States of America, for instance, naturalization is a judicial proceeding. Cf. *Corpus Juris Secundum* (1936), vol. III, p. 844.

18. This does not preclude the Emperor from using his prerogative to grant nationality. See *infra*.

19. Arts. 38 and 39, Revised Constitution of Ethiopia.

20. Art. 16, Ethiopian Nationality Law. *A fortiori*, neither would the husband of a naturalized woman automatically become an Ethiopian subject by the act of his wife. (Cf. Arts. 3 and 4, Ethiopian Nationality Law).

21. Note that the Revised Constitution takes a deep interest in the welfare of the family, a thing unknown in many constitutions. Art. 48 reads, "the Ethiopian family . . . is under the special protection of the law."

on her. Since the provision does not qualify the Ethiopian subject, the term includes both subjects by birth and through naturalization. The Nationality Law[21a] defines lawful marriage in terms of where the marriage is contracted and which party is the Ethiopian subject. But since the Civil Code has a different and expanded concept of lawful marriage, it ought to be assumed that the Civil Code supersedes the Nationality Law in this respect, since the Civil Code is the latest manifest intention of the Ethiopian Law-maker.[22]

A foreign-nationality woman legally marrying an Ethiopian subject is automatically entitled to become an Ethiopian national as provided for in Article 2. This Article however might raise the problem of dual nationality if understood to be self-executing, that is forcing, so to say, the woman in question to acquire Ethiopian nationality in addition (if the woman wants to retain her other nationality and is allowed to do so by the other country's nationality law) to her other nationality. Considering the reference in Article 6 to the "original nationality of his mother" the conclusion that Article 2 is self-executing, whether or not she still retains her other nationality, becomes pretty difficult to rebut. It has been stated that such a woman "might have dual nationality ... still, it is desirable from Ethiopia's standpoint that a married woman have the same nationality as her husband."[23] No reasons are stated why it should be more desirable for the woman to have the same nationality as her husband's and have dual nationality, than to have different nationality from her husband's but have no problem with dual nationality (like the Ethiopian woman who according to Article 4 would retain her Ethiopian nationality if her marrying a man with foreign nationality did not confer upon her the foreign nationality). The dual nationality problem would have been easily solved by conditioning the conference of Ethiopian nationality upon the loss of the other (as is done under Article 4).

An Ethiopian woman who contracts a lawful marriage with a man of foreign nationality, loses her Ethiopian nationality only if she acquires her husbands' nationality. Again one can note the effort in the Nationality Law to avoid both statelessness and dual nationality. Even if she acquires another nationality, however, the law provides that all matters arising out of her immovable property shall be governed by the Ethiopian law of property. The Civil Code forbids foreigners to own immovable property situated in Ethiopia except in accordance with Imperial Order. Thus it seems that an Ethiopian woman who through marriage acquires foreign nationality thereby losing Ethiopian nationality, would have to dispose of the immovable property she owns in Ethiopia within six months unless she succeeds to retain ownership through an Imperial Order.[24]

Nationality by Imperial Prerogative

Prior to the 1930 Nationality Law, the power to admit foreigners as Ethiopian subjects seems to have belonged exclusively to the Imperial prerogative, exercised with full discretion by the monarch.

21a. Arts 3 and 5.

22. For a systematic discussion of Ethiopian marriage law refer to William Buhagiar, Marriage under the Civil Code of Ethiopia, *Joural of Ethiopian Law* (1964), vol. I, pp. 73-99.

23. Sedler, cited above at note 2, p. 165, footnote 23.

24. Arts. 390-391, Civil Code of Ethiopia.

Such power is not without parallel abroad. The British monarch had the absolute discretion to grant letters of denization. According to authoritative British sources, the grant could be temporary or conditional and could confer all or a portion of the rights of a natural-born subject except those specifically excluded by law. The petition for a letter of denization was required to set out the circumstances which made it impossible or impractical for him to comply with conditions required by statute for a certificate of naturalization to be granted; however, the only condition precedent to the grant seems to have been that of taking the oath of allegiance.[25]

In Ethiopia the grant of nationality was considered to be one of the highest honours that could be given to a foreigner. Ethiopian monarchs conferred this honour sparingly, usually as a reward for outstanding service rendered to the nation.

The Revised Constitution grants everyone in the Empire the right to present petitions to the Emperor.[26] It can be argued that there is nothing to prevent the Emperor, as sovereign and head of state, to grant Ethiopian nationality to people who have been denied by the three-man commission. It would be analogous to the power of the Emperor to grant pardon and amnesty after the courts of law have given their final judgment;[27] there is stronger reason in the nationality case since the commission's opinion is final and non-appealable to the courts. In practice, foreigners denied Ethiopian nationality by the three-man commission have on occasion been granted it on petition to the Emperor.

Loss of Nationality

An Ethiopian subject may lose his nationality only through acquiring another nationality.[28] Unlike some other systems the Ethiopian Nationality Law does not provide for loss of nationality as a punishment for engaging in unlawful conduct.[29] Nor does it distinguish between subjects by birth and by naturalization in respect to loss of nationality. Once an individual acquires Ethiopian nationality he retains it until he voluntarily gives it up by taking on another one. There are, of course, some questions which the Nationality Law does not expressly answer. For instance, does a woman naturalized through marriage to an Ethiopian subject, retain her Ethiopian nationality after the dissolution of the marriage? Or, if the husband loses his Ethiopian nationality, would his naturalized wife still retain Ethiopian nationality? Provided another nationality is not acquired, presumably the answer would be positive in both cases.

Readmission to Nationality

The last two provisions[30] of the Ethiopian Nationality Law deal with the readmission of an individual who had been an Ethiopian subject prior to losing it

25. Aliens and Nationality, *Halsbury's Statutes of England* (1952, 3rd Ed.), vol. I, p. 552.
26. Art. 63, Revised Constituion of Ethiopia.
27. Art. 35, Revised Constitution of Ethiopia.
28. Art. 11, Ethiopian Nationality Law.
29. *Cf.* Sedler, cited above at note 2, pp. 166-67, for French and American approach to loss of nationality.
30. Arts. 17 and 18, Ethiopian Nationality Law.

by acquiring another nationality. Such a person may obtain the benefit of Ethiopian nationality provided he returns to reside in Ethiopia and applies to become an Ethiopian subject.

From the language of the law, it is not clear whether readmission is a right or a privilege. To say that it is a right, assumes the possibility of judicial enforcement.[31] Since there is no express provision for this procedure, the answer will have to await future clarification.

Where Ethiopian nationality is reacquired, it seems from the context of the law that the individual retains his original nationality category. Thus someone who previously was an Ethiopian subject by birth, upon readmission is considered an Ethiopian subject by birth and not by naturalization. This is important to consider because of the distinction that exists between th e two.

Distinction Between Naturalization and Nationality by Birth

Once a person is naturalized, he is considered an Ethiopian subject, and as such most rights and duties of an Ethiopian national by birth are conferred upon him. Nontheless, some legal distinctions exist between subjects by birth and through naturalization. These distinction arise only in matters that can be conveniently classified as political rights, and that are expressly provided for in the Revised Constitution.

The most fundamental of these is the right to vote, which is limited by the Revised Constitution to those who acquired Ethiopian nationality by *birth*.[32] The policy reasons behind this provision are not clear. It is not strongly persuasive to say that a naturalized subject may not be acquainted enough with the society to make a reasoned and intelligent decision as to who and what programmes should be supported to reach Parliament, because that is precisely what the five-year minimum residence requirement is intended for — to acquaint the individual with the society and vice-versa.

From the right to vote follows the right to be elected, and again only subjects *by birth* are eligible to run for the Chamber of Deputies.[33] Moreover, a person may be appointed to be senator only if he is a subject *by birth*.[34] It is obvious then that naturalized subjects are carefully excluded from having any say in the law-making of their adopted country.

One last distinction is the denial of naturalized subjects to be appointed as ministers of the Imperial Ethiopian Government. The ministerial exclusion affects more than the naturalized subject because the Revised Constitution requires not only that the individual concerned be an Ethiopian subject by birth, but also that his parents be Ethiopian subjects at the time of his birth.[35] Thus an Ethiopian subject

---

31. It is interesting to note that the Eritrean Citizenship (Amendment) Act of 1954 provided for an appeal which could be instituted in the Eritrean Supreme Court against the order of the Eritrean Secretary for the Interior, by a person who, having satisfied the requirements, was not readmitted into Eritrean citizenship.
32. Art. 95, Revised Constitution of Ethiopia.
33. Art. 96, Revised Constitution of Ethiopia.
34. Art. 103, Revised Constitution of Ethiopia.
35. Art. 67, Revised Constitution of Ethiopia.

by birth, whose parents were not both Ethiopian subjects at the time of his birth, would be excluded from being appointed as Minister. This group includes the child born to an unmarried Ethiopian mother and a man with foreign nationality against whom paternity is established. But would not include the child born in a lawful marriage, where the mother had originally another nationality, if as noted *supra*, the law not only entitles but automatically confers Ethiopian nationality upon her.

Although important, these are the only distinctions that separate Ethiopian subjects by birth and by naturalization. Otherwise the Revised Constitution provides that "there shall be no discrimination among Ethiopian subjects with respect to the enjoyment of all civil rights."[36]

The Eritrean Situation

At this point we may consider the status of Eritrean citizens under the Federation. The issues raised by the Eritrean situation are as interesting as they are complicated. It is helpful to note that Eritrea has had to pass throuth several legal stages in a relatively short period: from an Italian Colony towards he end of last century, to a Territory under British caretaker administration in 1941, to an autonomous unit federated under the Ethiopian Imperial Crown in 1952, and finally to its present status as part of a unified Empire in 1962.[37] Of the several legal stages, it is the Federation and its aftermath that are of direct interest when dealing with the question of nationality.

The Imperial Order[38] issued for the federal incorporation of Eritrea provided that, "all inhabitants of the territory of Eritrea except persons possessing foreign nationality are hereby declared to be subjects of Our Empire and Ethiopian nationals." Moreover, "all inhabitants born in the territory of Eritrea and having at least one indigenous parent or grandparent" were also declared to be Ethiopian subjects. If such persons were already in possession of foreign nationality, they were "permitted to renounce within six months of the date thereof [Order issued on September 11, 1952] the Ethiopian nationality granted above and retain such foreign nationality."[39] Thus, all inhabitants of Eritrea who had at least one indigenous grandparent and did not actively renounce Ethiopian nationality (by declaring that they intended to retain their foreign nationality) automatically became Ethiopian subjects.

As was previously noted, the 1930 Ethiopian Nationality Law follows the *jus sanguinis* principle strictly and exclusively, but by this order, Ethiopia was forced to deviate from that priciple and allow "*all inhabitants* of the territory of Eritrea" who did not possess foreign nationality to become Ethiopian subjects. Furthermore, those of foreign nationality who had at least one indigenous grandparent had the burden of declaring their foreign nationality within a six-month period to be able to retain it. The order ensured, however, that no person in Eritrea was left stateless.

36. Art. 38, Revised Constitution of Ethiopia.
37. For further facts on Eritrean legal status refer to the case comment by the same author on International Law: State Succession, *Journal of Ethiopian Law* (1968), vol. V, p. 201.
38. Imperial Order No. 6 of 1952, an Order to Provide for the Federal Incorporation and Inclusion of the territory of Eritrea within Our Empire, *Negarit Gazeta*, year 12, no. 1.
39. The full text of Art. 9, Imperial Order No. 6 of 1952 is attached as appendix C.

This order, having established Ethiopian nationality to the inhabitants of Eritrea, does not qualify it and therefore poses the interesting problem of distinguishing between birth and naturalization nationals. This question is important because of the legal and practical results that follow the classification. The portions of the order we are dealing with here are taken *verbatim* from the Federal Act, and the Eritrean Constitution which accompanied it, made no distinction between birth and naturalization citizens. All Eritrean citizens had exactly the same rights and duties in front of the law. They had the same voting rights as well as rights to public office. In light of this background information, it can be strongly argued that the order, by excluding classifications, meant to create no distinction among Eritreans. *All* Eritreans who acquired Ethiopian nationality through the order had the same rights and duties and since they could not all be denied voting and other such rights, they all had to be considered Ethiopian nationals by birth. Federation occurred prior to the promulgation ot the Revised Constitution and therefore does not raise constitutional issues. In any case, since it all came about through the Federal Act and since "international treaties, conventions and obligations" to which Ethiopia is a party, together with the Revised Constitution, constitute the supreme law of the Empire,[40] no constitutional problems arise.

One group to be specially considered are those who became naturalized Eritrean citizens *after* Federation. The Eritrean Citizenship Act of 1953, establishing the conditions for the acquisition and loss of Eritrean citizenship, made the possession of Federal nationality a condition precedent to the acquisition of Eritrean citizenship. The Act distinguished three methods of acquisition of Eritrean citizenship, namely, by birth, by grant and by marriage. A person was considered a citizen by birth if he was born in Eritrea prior to September 15, 1952 had at least one grandparent indigenous to Eritrea, and had not renounced Federal nationality according to Article 6 of the Federal Act. If born on or after September 15, 1952, he was required to be born of parents who had acquired Eritrean citizenship through the Federal Act. If born outside of Eritrea, the requirements were that both of his parents be Eritrean citizens at the time of his birth and that he reside in Eritrea and apply for it not later than two years after his entry or his twenty-first birthday. After the dissolution of the Federation, such a person would also be considered an Ethiopian subject by birth and would therefore be entitled to all rights and duties of Ethiopian subjects by birth.

The person who acquired citizenship by grant or marriage, however, stands in a different light. Since such a person is required to possess federal nationalty as a "condition precedent" to acquiring Eritrean citizenship, he must be a naturalized Ethiopian subject. Although in Eritrea (and under the Federation) he would enjoy all the rights and duties of all other Eritrean citizens, after unification he would enjoy rights and duties strictly as a naturalized subject. The Eritrean situation raises a few issues because in the acquisition of nationality and even more markedly in the enjoyment of rights the Ethiopian and Eritrean approaches diverge considerably.

Concluding Remarks

To summarise, there are two basic approaches in determining nationality by birth and Ethiopia follows the *jus sanguinis* principle exclusively. On the whole,

40. Art. 122, Revised Constitution of Ethiopia.

Ethiopia's policy of trying to avoid both statelessness and dual nationality is quite sound. Nonetheless, the 1930 Nationality Law requires amending to take into account provisions of the modern codes.

Some of its basic principles may also need modification. Adoption, for instance, does not affect the child's nationality under Ethiopian law. Thus, an Ethiopian child adopted by a person with foreign nationality, remains an Ethiopian subject, even though under the national law of the adopting parent the child may be considered to have acquired the adopting parent's nationality. Conversely, a minor of foreign nationality does not acquire Ethiopian nationality though he may lose his foreign nationality on being adopted by an Ethiopian. Since both dual nationality and statelessness may enusue by the application of the Ethiopian rule on adoption, it would be in conformity with the general policy and the liberal readmission rule to modify it so that adopted children neither acquire dual nationality nor become stateless. Dual nationality may also follow the automatic conferring of Ethiopian nationality on a foreign-nationality woman contracting marriage with an Ethiopian subject. Moreover, the wife and children not naturalized together with the husband-father, may become stateless by the husband-father's change of nationality.

As to the effects of naturalization, in the United States of America, such a person is put on equal footing with a native-born citizen, both as to rights and obligations, the only exception being that he is not eligible for the presidency and vice-presidency.[41] In the United Kingdom, a person to whom a certificate of naturalization has been granted has essentially the status of a natural born British subject, is entitled to all political and other rights, powers and privileges, and is subject to all obligations, duties and liabilities.[42] Of course, it has not been so in all systems. Sixteenth century Spanish enactments, instigated by the inquisition, made the possession of Christian blood a requirement for the status of full citizenship. In the last century, there was a tendency in France to distinguish between *la grande naturalisation* which conferred the legal status of *citoyen* and *la petite naturalisation* which granted citizenship without the right to vote.[43]

Classification of citizens was taken to its extreme under Hitler by the *Nuremberg laws*, which established a gradation among those who were simple nationals of the *Reich* and those who possessed the racial qualities to acquire the privileged status of full citizens of the *Reich*. The former were void not only of political rights but of the fundamental human rights to life, liberty and property. We have learned in this century that the distinction between first and second-class citizens in a state may be undesirable. Any distinctions permitted now may be precedents for far-reaching, destructive discrimination, subjecting the security of the less-fortunte class to the political temper of those in power. Particularly during periods of national and international unrest, distrust of the naturalized citizen may lead to an attempted abridgment of his freedom.[44]

41. United States Constitution: Art. II Section 1; Amendment XII; and Nationality Act of 1940.
42. Aliens, *Halsbury's Statutes of England* (1948, 2nd Ed.), vol. I, p. 672.
43. M. Koessler, Subject Citizen National and Permanent Allegiance, *Yale Law Journal* (1946-47), vol. 56, p. 76.
44. *Schneiderman v. U. S. A.*, United States Supreme Court Reports (1942), vol. 320, p. 118.

In Ethiopia, naturalization confers all the rights and duties of any other subject, except for certain political rights. These can be conveniently classified as voting and office-holding rights. But since under the Revised Constitution, the right and duty to appoint Ministers and Senators is reserved to the Emperor, and since no individual would as of right be entitled to these appointments, it is difficult to understand why the requirement of being a subject by birth was thought to be so important as to need express stating in the Revised Constitution. It is also difficult to understand why such a fundamental right in any democratic system of government as the voting right should be denied to a segment of the citizenry.

As regards the international problems in this field, a realistically anticipated future world, it seems, will not be able to do away with the legal concept of nationality. Nonetheless, it may be expected that international law will assume supremacy determining acquisition and loss of nationality, depriving domestic laws of their present controlling importance. It is also feasible that *domicile* rather than birthplace or parentage will in the future be the determining factor for acquisition and loss of nationality.[45]

45. Koessler, cited above at note 43.

APPENDIX A

PROCLAMATION PROMULGATING THE ETHIOPIAN NATIONALITY LAW*

Conquering Lion of the Tribe of Judah

Haile Sellassie I

Elect of God, Emperor of Ethiopia

We have promulgated the following law for any foreigner who deserves to become an Ethiopian subject.

Nationality of Children Born of Ethiopian Subjects in Ethiopia or abroad.

1) Any person born in Ethiopia or abroad whose father or mother is Ethiopian, is an Ethiopian subject.

Nationality in case of Marriage between Ethiopians and Foreigners.

2) A lawful marriage of an Ethiopian subject with a foreign woman confers the Ethiopian nationality upon her.

3) It shall be considered as lawful marriage under such circumstances, where:

   a) an Ethiopian subject marries a foreign woman in accordance with the religious or customary civil marriage practiced in Ethiopia, and the marriage takes place in Ethiopia;

   b) an Ethiopian subject marries a foreign woman in a foreign country and according to that country's marriage practice.

4) A lawful marriage of an Ethiopian woman with a foreigner deprives her of the Ethiopian nationality if her marriage with the foreigner gives her the nationality of her husband; otherwise she keeps her Ethiopian nationality. In cases where the woman losing her Ethiopian nationality is the proprietor of real estate the administration of her property shall be settled in conformity with the law given to that effect by the Imperial Ethiopian Government.

5) It shall be considered as lawful marriage under such circumstances, where:

   a) a marriage is contracted in Ethiopia of an Ethiopian woman with a foreigner before the consular authorities of the husband;

   b) a marriage is contracted abroad of an Ethiopian woman with a foreigner in accordance with the legal practice of the national law of the husband.

Nationality of Children of a Marriage between Ethiopian Subjects and Foreigners.

6) Every child born in a lawful mixed marriage, as provided for in the preceding articles, follows the nationality of his father.

   A child born of an Ethiopian father and a foreign mother united by the bonds of a lawful marriage should, however, prove before the Ethiopian authorities that he does not belong to the original nationality of his mother, if requested to do so.

7) A child born in a lawful marriage of an Ethiopian mother with a foreigner is always able to recover the benefit of Ethiopian nationality, provided he lives in Ethiopia and proves he is completely divested of the paternal nationality.

Nationality of Children Legitimated by lawful Marriage between Subjects and Foreigners.

* *Translated by the author from Balambaras Mahteme Sellassie Gebre Meskel,* Zekre Neger, *pp.* 899-902.

8) If the lawful marriage according to the national law of the foreign father is posterior to the birth of the child issued from his relations with an Ethiopian woman, the child legitimated through this subsequent marriage follows the nationality of his foreign father only on condition that the national law of the latter confers upon him the foreign nationality with all inhering rights. Otherwise the child preserves his Ethiopian Nationality.

Nationality of Children Legitimated without Subsequent Marriage of Foreign Father with Mother being Ethiopian Subject.

9) The legitimation, without subsequent lawful marriage between the foreign father and the Ethiopian mother, of the child issued from their relation outside marriage deprives the child of Ethiopian nationality only if the foreign father confers upon the child thus legitimated the nationality of the father with all inhering rights.

Nationality of Ethiopian Child Adopted by a Foreigner

10) The adoption of an Ethiopian child by a man or woman of foreign nationality, the adoption being made in accordance with the forms of law of the adopting person, does not imply any change of the adopted child's original nationality.

Loss of Ethiopian Nationality

11) They stop being Ethiopian subjects:

a) when a woman of Ethiopian nationality marries a foreigner and adopts her husband's nationality;

b) when an Ethiopian subject changes his nationality and acquires foreign nationality.

Naturalization

12) A foreign person who:

a) has attained the age of majority according to the law of his country;

b) has at least lived for five years in Ethiopia;

c) can earn his living, to provide for himself and his family;

d) can read and write the Amharic language;

e) produces evidence to the effect that he has not been previously convicted for crime or sin; can become an Ethiopian subject.

13) Any foreigner wishing to become an Ethiopian subject shall present to the Ministry of Foreign Affairs, his application together with identity papers and a certificate of impunity.

14) A special Government Commission comprising of the Minister of Interior, the Minister of Foreign Affairs and another official of the Government shall examine the application, proceed to necessary inquiries and after having heard the applicant in person approve or refuse the naturalization.

15) The naturalization shall be conferred by Government Notice (Decree) and the new Ethiopian subject shall take an oath of allegiance to the state before the Commission.

16) The naturalization thus conferred does not extend its effects to the legitimate wife of the naturalized man, unless she applies personally for this benefit.

Re-Admission to Ethiopian Nationality.

17) Original Ethiopian subjects having acquired a foreign nationality may always obtain the benefit of Ethiopian nationality when they return to reside in the country and apply to the Government for readmission.

18) An Ethiopian woman having lost her Ethiopian nationality through her marriage with a foreigner may resume it after the dissolution of this marriage by reason of divorce, separation or the death of her husband if she returns to reside in Ethiopia and applies to the Ethiopian Government for readmission to her original Ethiopian nationality.

The present law abrogates every law previously promulgated on this subject.

Hamle 15, 1922 (Eth. Cal.)

APPENDIX B

PROCLAMATION AMENDING THE NATIONALITY LAW OF HAMLE 15, 1922*

Having considered Article 9 of Our Constitution and Article 12 of the Nationality Law of Hamle 15, 1922 Eth. C., We have promulgated the following;

The Imperial Ethiopian Government may grant Ethiopian nationality to a foreign applicant, if he is deemed to be useful to the country or if there are some special reasons for granting him Ethiopian nationality, notwithstanding non-compliance with Article 12 (sub-arts. (b) and (d)) of the aforesaid Nationality Law.

Meskerem 25, 1926 (Eth. Cal.)

**Translated by the author from Balambaras Mahteme Sellassie Gebre Meskel,* Zekre Neger, p. 902.

APPENDIX C

IMPERIAL ORDER No. 6 OF 1952

An Order to provide for the Federal Incorporation and Inclusion of the Territory of Eritrea within Our Empire.

Section 9: All inhabitants of the territory of Eritrea except persons possessing foreign nationality are hereby declared to be subjects of Our Empire and Ethiopian nationals. All inhabitants born in the territory of Eritrea and having at least one indigenous parent or grandparent are also declared to be subjects of Our Empire; however if such preson is in possession of foreign nationality, he is hereby permitted to renounce within six months of the date thereof the nationality granted above and retain such foreign nationality, but if he does not so renounce he shall thereupon lose such foreign nationality.

A SHORT CRITIQUE ON THE "GOVERNMENTAL-INTERESTS" ANALYSIS

*by I. Olu. Agbede**

With the publication of Sedler's work on Ethiopian conflict of laws[1] it looks as if the storm generated by the theoretical controversy on choice-of-law problems in the United States may soon engulf the defenceless continent of Africa. It is not the purpose of this short essay to review Sedler's valuable work as the present writer is not conversant with Ethiopian law. All we intend to do is to examine briefly the very premise—governmental-interest doctrine—from which Sedler has chosen to analyse and discuss Ethiopian law. It is hoped however that our discussion will throw some light on the relative worth of this doctrine.

A discussion of the "Governmental-interest" analysis may justifiably be based on an appraisal of Currie's works[2] as there has been hitherto no significant development on this theory as fashioned by Currie. The most widely discussed and probably the most controversial theory of choice of law in recent years in Currie's "governmental-interest" analysis. Like Ehrenzweig's "basic lex fori" doctrine, Currie's theory is supposedly a general approach to choice-of-law problems. According to Currie, the central problem of conflict of law is to find the appropriate rule of decision when the interests of two or more states are potentially involved.[3] In other words, its object is simply to determine which interest shall yield.[4] Consequently, he insists that a court should normally apply the forum law in cases where the forum has a "legitimate" interest in the application of its law. But when a court is asked to apply the law of a foreign state:

> it should inquire into the policies expressed in the respective laws and into the circumstances in which it is reasonable for the respective states to assert an interest in the application of those policies. In making these determinations the court should employ the ordinary process of construction and interpretation.[5]

Having determined which state may "reasonably" assert an interest, the court should apply the law of that state if it is the only state with a reasonable interest. But

---

* LL. M., Ph. D. (Lond.) Of the Inner Temple, Barrister-at-Law.

1. R. A. Sedler, *The Conflict of Law in Ethiopia*, (1965, Faculty of Law, Haile Sellassie I University, Addis Ababa).
2. Most of Currie's works are now compiled in his *Selected Essays in the Conflict of Laws* (1963) which consists of fourteen essays written in the course of a period of twenty years. In addition to this work the following are relevant to the present discussion: B. Currie "The Disinterested Third State," *Law and Contemporary Problems*, vol. 28 (1963), p. 754; "Comments on *Babcock* v. *Jackson*," *Columbia L. Rev.*, vol. 63 (1963), pp. 1233-1243.
3. *Selected Essays*, cited above at note 2, pp. 66, 178.
4. *Id.*, p. 163.
5. *Id.*, pp. 183-184; "Comments on *Babcock* v. *Jackson*," cited above at note 2, p. 1242.

where foreign states disclaim interest or where more than one state asserts an interest the court must apply the forum law whether or not the foreign states have equal or greater interest in the application of their laws than the forum state has.[6] To Currie, it is inappropriate to ask a court to weigh and choose between the conflicting interests of the forum and some other states.[7] To do so is to dabble into "a political function of a very high order."[8] Consequently, the choice between the conflicting interests of foreign states must be left to the legislature while the court should supply the forum law until the legislature gives guidance as to how the conflict should be resolved.[9]

It follows that the material contents of law are the dominant factors in the determination of states' interests and of the choice of law rule.[10] However, Currie conceded that some independent factors may reveal a state's interest in having its law applied. For example, in "guest statute" cases, Currie suggested that the state where the accident occurred would have an interest in "deterring wrongful conduct within its borders and in providing a fund for the protection of local medical creditors."[11] Currie gave little or no indication as to when a state's interest should be regarded as "reasonable" or "legitimate" in having its law applied. He seems however to have assumed that a state will be reasonably interested in having its law applied to its people. These "people" are variously defined as those who have their "domicile",[12] "domicile and residence"[13] in the state and as "residents,"[14] "citizens,"[15] "resident-citizens,"[16] "citizens or residents,"[17] "locals,"[18] or as persons who may be entitled on the "basis of considerations of decency and farsighted self-interest to equal treatment with local citizens."[19] Sometimes the forum state,[20] and sometimes "experts"[21] on the particular branch of law involved (as opposed to conflict lawyers) have been claimed by Currie as the competent authority to determine state's interests whereas Currie himself devoted most of his writings to the "probing" of state's interests in the application of their laws in particular cases.[22]

6. *Ibid.*
7. *Ibid.*
8. *Selected Essays*, cited above at note 2, pp. 121, 122, 124, 165, 187, 278.
9. "Politicians and not lawyers are to resolve true conflicts," *Law and Contemporary Problems*, vol. 28 (1963), p. 789.
10. "... conflict of laws is a branch of domestic law—indeed, it is nothing more than the construction and interpretation of domestic law in the light of possible conflicting foreign interests." *Ibid.*
11. "Comments on *Babcock* v. *Jackson*," cited above at note 2, p. 1237.
12. *Selected Essays*, cited above at note 2, pp. 61, 103, 145.
13. *Id.*, pp. 103, 322.
14. *Id.*, pp. 86, 91, 103, 120, 145, 149, 154, 253, 503.
15. *Id.*, pp. 103, 514.
16. *Id.*, p. 417.
17. *Id.*, pp. 103, 488.
18. *Id.*, pp. 89, 450.
19. *Id.*, p. 417.
20. Or the "voice adopted by" it. *Id.*, pp. 443-444.
21. "Experts in mortgage law and real-estate finance" are the competent authority to resolve conflict of "purchase-money mortgages." *Id.*, p. 430.
22. "In my own researches," Currie wrote, "I have encountered an actual case of the disinterested third state only once," *Law and Contempoary Problems*, vol. 28 (1963), p. 773. See also "Comments on *Babcock* v. *Jackson*," cited above at note 2, pp. 1233-1242;

Currie himself only saw his approach as a means of eliminating "false" conflicts. "The clearest contribution of governmental interest analysis to conflict-of-laws methods is that it establishes the existence of... false problems and provides a workable means of identifying them."[23] In the cases of "real" conflict, the courts were originally instructed not to indulge in weighing or balancing competing interests. They were to rest content with the application of the forum laws. But in reconciling his theory with the American Constitutional provisions,[24] Currie felt compelled to concede that the forum court may apply foreign law even where the forum state has a reasonable interest if that interest could be eliminated by a process of restrained and moderate construction as a long-range "enlightened self-interest," altruistically inducing regard for another state's competing interests.[25]

In any event, Currie appears to have shifted ground in his final writing where he proposed that a disinterested third state must either decline jurisdiction or, where such a solution is foreclosed, it must attempt to determine the interest that the legislature would have preferred if it had directed its attention to the issue.[26]

Currie has brought great learning and scholarship to bear on the problem of resolving conflicts between states' laws. His writings are particulrly vigorous, lucid and very detailed even if tedious. Their influence on legal thinking is tremendous. Currie probably has more disciples than any other modern theorist in this field of law.[27] The "interest" of a state's government is increasingly being alluded to by American judges in recent decisions.[28] Currie has undoubtedly made a positive contribution to the issue as to when foreign laws should be applied in contradistinction to the negative contribution of the "local law" theorists. But his proposed solution is vulnerable almost at every turn.[29] It is hardly practicable or convenient to make more than a brief comment in the present context.

23. *Law and Contemporary Problems*, vol. 28 (1963), p. 762.

24. Particularly the "full faith and credit" clause. Currie claimed support for his theory in the "full faith and credit" clause, the "equal protection" clause and the "due process" clause of the United States Constitution.

25. *Selected Essays*, cited above at note 2, pp. 53, 94, 186, 280, 297 and Chapters 10 and 11.

26. According to Currie, a disinterested federal court "should frankly avow a purpose not to divine the governing law by a pseudo-judicial reasoning but to put itself in the position of Congress and decide which interest Congress would sub-ordinate if it were to consider the conflict from the point of view of national interest." See *Law and Contemporary Problems*, vol. 28 (1963), p. 788.

27. See, for example, R.A. Sedler, cited above at note 1; Baade, *Tax L. Rev.*, vol. 46, p. 141; H. H. Kay, Book Review, *J. Leg. Ed.*, vol. 18 (1965-66), p. 341. Currie's theory is supported, to some extent by Traynor, Hancock, Cheathan, Scole, Leflar and probably Cavers who prefers the world "purpose" to "policy".

28. Currie probably derived his theory from the opinions of Justice Stone in workmen's compensation cases such as to be found in *Alaska Packers Association* v. *Industrial Accident Commission*, 294 U.S. 532. Among the most famous cases claimed in support of the governmental-interests theory are: *Bernkrant* v. *Fowler*, 55 Cal. 2d 588, 360 P. 2d 906 (1961); *Lilienthal* v. *Kaufman*, 239 Ore. L. 395, P. 543 (1964); *Dym* v. *Gordon* 16 N. Y. 2d 120, 209 N. E. 2d 792 (1965) and the celebrated case of *Babcock* v. *Jackson*, 12 N. Y. 2d 475, 191 N. E. 2d 279 (1963). [Editors' note: These cases unfortunately cannot all be found in the Library, Faculty of Law, HSIU, but they are discussed in books on Private International Law available there; *e.g.*, D. F. Cavers. *The Choice-of-Law Process* (1965).]

29. For a critical appraisal of Currie's theory see Kegel, "The Crisis of Conflict of Laws," *Recueil des Cours*, vol. 11 (1964), pp. 95-207; Reese "Discussion of Major Areas of Choice of Law," *Recueil des cours*. vol. 1 (1964), pp. 329-334; A. A. Ehrenzweig, *Treatise on the Conflict of Laws*, Sec. 122; Cavers, *Choice-of-Law Process*. pp. 98-112.

The very premise of Currie's syllogism is of doubtful validity. A state is merely a political abstraction and as such, one cannot meaningfully speak of state's interest separate and distinct from the individual or collective interests of the people within its borders. Currie's theory is grotesque insofar as it has had the effect of reducing individuals to mere state-interest-carrying automata.

Even if "states" have separate interests, the process of ascertaining such interests, as demonstrated by Currie,[30] is at best fictitious if not wholly unworkable. Surely, some domestic laws may express certain policies but it may be very difficult to ascertain such policies. It certainly will be perplexing to determine the policies expressed in all potentially applicable foreign laws. Speculation as to the purposes or policies of common law rules must, doubtless, involve an excursion into the realm of legal history.[31] There are certainly many laws which help to further policies but can scarcely be said to have expressed them.[32] Moreover, the purposes of a given domestic rule are not the only policies of the state that may bear on the question of its spatial application.[33] Furthermore, the domestic purpose of a rule may throw little light on the basic question as to whether that purpose will be materially advanced by its application to out-of-state situations.[34]

Surely, in order to balance states' interests accurately, the Court must be sure it properly formulates the interests to be weighed. Both interests must be at the same level of conceptual abstraction. The interests must be expressed in equivalent terms. There are certainly no judicial standard for the evaluation of these imponderables. How the Court will be able to accomplish that task staggers the imagination. Again, analysis of domestic law may yield multiple purposes some of which may point to different directions on the issue as to whether it should be applied to an out-of-state situation.[35] The unguided "calculus" of formulating, combining, and permutating states' interests is at best a belated product "of a highly speculative and attenuated attribution of purposes to a given law."[36] It has a tendency to make everything depend on the particular judge. It has thus substituted a discretionary system of equity for a system of rules and we are thus back to the medieval beginning of private international law.[37]

Currie's theory is unconvincing insofar as it assumes that a state has an interest in the application of its private law. The application of foreign private law does not derogate or run counter to the interest of the forum state in most cases.[38] It is simply a step in the search for justice. No state has or would wish to have a monopoly of justice. In the conflict of law field, we are not usually concerned with the interests of government but almost always with the interest of private

30. See *Selected Essays*, cited above at note 2, Chs. 2, 3 & 5.

31. "Common Law itself," according to Currie, "is an instrument of social and economic policy;" *Selected Essays*, cited above at note 2, p. 65.

32. Cavers, *Choice-of-Law Process*, p. 98.

33. See *Id.*, p. 101.

34. *Id.*, p. 108.

35. Cavers, cited above at note 28, p. 108.

36. *Id.*, p. 100.

37. See A.E. Anton, *Private International Law*, p. 40.

38. It has been suggested that Currie's assumption can only be valied in relation to Admiralty, tax and currency matters. See Ehrenzwing, *Private International Law*, p. 63.

parties. As argued elsewhere, the duty of the court "is not wholly or even primarily to give effect to state interests but rather to balance these interests with such private interests as seek recognition."[39] Currie's assumption that a state is only interested in having its law applied to its "residents, citizens, etc." is not borne out by practice and is certainly bound to produce injustices and absurdities if adopted. His further assumption that differences between states' laws can be resolved by ordinary process of interpretation and construction is, to some extent, a hypocritical concealment of the emergence of rules and principles that are distinctive to conflict of laws.[40]

Even if these assumptions were valid, the economy of modern adjudication demands that the law be fairly certain or reasonably ascertainable. This requirement precludes speculations into the policies expressed in foreign statutes and the determination of interests that will be materially advanced by enforcing such policies in out-of-state situations. In any event, a judge who goes behind the express provisions of a statute to discover the underlying policies and the interests that will be advanced by its inforcement in a particular situation has only conjured up a phantom law. He would be applying as law only what, in his fancy, is the policy behind the statute. To adopt this approach is to utlilize statutory laws for a purpose for which they were never designed and for which they are singularly unsuited.[41]

Granting the validity of its postulates, the 'governmental-interests' analysis is at best an auxiliary rule. It is inadequate as an all-pervasive principle of choice of law. The process of 'interpretation and construction' of any state's statute can only begin after the particular state has been ascertained. The ascertainment of the appropriate jurisdiction is what the traditional choice-of-law rules have sought to achieve. The 'governmental-interest' analysis must therefore remain a super-structure on normal choice-of-law rules.

The 'greatest contribution' of Currie's theory may not prove so great when critically examined. For prediction about 'false' conflicts in a situation where the result of litigation will depend upon where the issue has been determined is, in our view, an exercise in logic not in law. Furthermore, in the particular circumstances of many African states, the 'governmental interest' theory can only succeed in advancing the interests of the former Colonial Powers as most of the existing statutes in these states reflect their policies. Like Ehrenzweig, Currie appears to have slipped into the 'single-jurisdiction' fallacy. There is no reason of policy or social convenience why the interests or policies of more than one state cannot be mutually accommodated in resolving a legal dispute.

Currie has obviously exhausted his resources before addressing his mind to the basic problems of resolving 'real' conflicts between states' laws.[42] Consequently, his theory is limited to inter-state situations since no legislature is available in the international level, outside the treaty spheres, which can resolve 'real' conflict. Even within the inter-state areas, Currie's theory is inadequate as it makes no room for

39. Anton, cited above at note 37, p. 41,
40. Cavers, cited above at note 28, p. 97.
41. Identical laws, according to Currie, do not mean identical policies. *Selected Essays*, p. 153.
42. On this issue, Currie wrote: "I have been unable to visualize a satisfactory system" see "Comments on *Babcock*", cited above at note 2, p. 1242.

the protection or advancement of national interests. A union in which each state seeks for the protection and advancement of its own policies and interests to the exclusion of all others will surely be confronted with the disintegrating influence of parochialism in jurisprudence. Moreover, as between states where conflict practice is not subject to constitutional restraint the theory can yield intolerable consequences.

Our experience with the 'vested interest' dogma, the theory of 'territorial sovereignty' and the doctrine of 'comity' has revealed the danger and the undesirability of deriving specific choice-of-law rules from a general theory about the nature of conflict of laws. As convincingly argued by a distinguished author:

> The imperfections of conflict of laws do not result solely from the special character and complexity of the question which Private International law has for its object to resolve, but also from the defective method which has been used in its elaboration. The authors which have formulated its rules have almost always attempted to deduce them from a very general and very abstract notion; inter-territorial sovereignty, personal sovereignty, community of laws between states, international courtesy — maintenance of rights vested under the law of a foreign state etc.

The learned author went further to say:

> The *a priori* principle from which these authors have pretended to derive their theory has always proved powerless to furnish or justify a practical rule. On the contrary, it has only too often misled such author in his search for a solution.[43]

Currie appears to have lost his bearing when he ignored this warning. A 'jurisprudence of interests' as a general principle of choice of law, is logically deficient and in practice unworkable once it is recognised that conflicting interests can not be measured qualitatively. Currie knew he was navigating the proverbial Scylla and Charybdis and hence he judiciously abandoned his boat. The vessel of 'governmental-interest' theory has been left irretrievably stranded. Currie's belated efforts to salvage it by proposing that the courts must speculate on what the legislature would have done seems a clear indication of the fictitious character of the 'governmental-interest' theory.[44]

It should be admitted, however, that Currie's theory can provide useful guidance in the area of public policy decisions. But the use of public policy is generally acknowledged, at any rate under the common law, as an exception to the normal application of conflict rules and, as such, reliance on it has been rather sparing. It may nevertheless be fairly concluded as suggested elsewhere that "it does no harm to say that policy analysis is a continuing search for governmental interests provided we recognise that what we ought to do in any event is to analyse the problem in terms of all the relevant choice-of-law considerations, of which the interest behind the forum internal rule is only one."[45]

43. Arminjon, *Le Domaine de droit international privé* (1922), 49 Clunet 905, cited from Lorenzen, *Selected Essays*, p. 12.

44. Currie's theory has a smack of Hideonistic philosophy with the interest and policy of the "State" substituted for the pain and pleasure of the "individual". Like that philosophy, Currie's theory has erected a colossal super-structure on an imaginary foundation.

45. R.A. Leflar, "Choice-influencing Considerations in Conflict Laws", *N.U.Y.L. Rev.*, vol. 41 (1966), p. 267 at 395.

ከምርምር ፡ ድርሰቶች ፡ አዘጋጅ ፡ የተሰጠ ፡ አጭር ፡ መግለጫ ።

በዚህ ፡ እትም ፡ ለጊዜው ፡ በአማርኛ ፡ ቋንቋ ፡ በቀጥታ ፡ የመተርጐሙ ፡ ጥቅም ፡ ያልታመነበትን ፡ በናይጀሪያዊው ፡ ምሁር ፡ በዶክተር ፡ አይ ፡ አሉ ፡ አግቤዴ ፡ የተጻፈውን ፡ "የመንግሥታዊ ፡ (ብሔራዊ) ፡ ፍላጎት ፡ ትንተና ፡ አጭር ፡ ትችት ፡" የተሰኘውን ፡ የምርምር ፡ ድርሰት ፡ በአጭሩ ፡ እነሆ ፡ እናብራራለን ።

ይህ ፡ የምርምር ፡ ድርሰት ፡ በመሠረቱ ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እ.ኤ.አ. በ፲፱፻፷፰ ፡ ዓ.ም. በቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ መምህር ፡ በነበሩት፡ በሚስተር ፡ሮበርት ፡ አለን ፡ ሴድለር ፡ "የሕጎች ፡ ቅራኔ ፡ (ግጭት) ፡ በኢትዮጵያ" በሚል፡ ርዕስ ፡ በተጻፈው ፡ የምርምር ፡ ድርሰት ፡ ላይ ፡ የቀረበ ፡ ትችት ፡ ነው ። ሚስተር ፡ ሮበርት ፡ አለን ፡ ሴድለር ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የሚነሱትን ፡ ሁኔታዎች ፡ በመዳኘት፡ ረገድ ፡ በሌሎች ፡ ሀገሮች ፡ ሕጎችና ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መካከል ፡ ግጭት ፡ (የትርጉም) ቅራኔ) ሲፈጠር ፡ ሁኔታዎችን ፡ የሚዳኙት ፡ ሕጎች ፡ የሚመረጡበት ፡ ዓይነተኛ ፡ መለኪያ ፡ የሕጎቹ ፡ የትርጉም ፡ ዝንባሌ ፡ የመንግሥቱን ፡ (የሀገሪቱን) ፡ ፍላጎት ፡ (ጥቅም)" በይበልጥ ፡ ማሟላታቸውና ፡ አለማሟላታቸው ፡ ሲሆን ፡ ስለመቻሉ ፡ ሲተነትኑ ፡ የዶክተር ፡ አግቤዴ ፡ የምርምር ፡ ድርሰት ፡ ትችት ፡ ሊቅ ፡ ግን ፡ በሚስተር ፡ ሮበርት ፡ ሴድለር ፡ የቀረበውን ፡ ጽሑፍ ፡ አካል ፡ ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ ሳይተች ፡ የድርሰቱን ፡ አርስት ፡ መነሾ ፡ ማለትም ፡ በሕጎች ፡ የትርጉም ፡ ግጭት ፡ ሲፈጠር ፡ የመንግሥታዊ ፡ (ብሔራዊ) ፍላጎት ፡ ሥፍራ ፡ ምን ፡ መሆኑን ፡ በመጥቀስ ፡ በደፈናው ፡ ይተነትናል ። የዶክተር ፡ አግቤዲ ፡ ጽሑፍ ፡ ዋነኛ ፡ መግቢያው ፡ የሚስተር ፡ አለን ፡ ሴድለር ፡ የምርምር ፡ ድርሰት ፡ መንደርደሪያ ፡ ሀሳብ ፡ (ፕሬሚስ) ፡ ይሁን ፡ እንጂ ፡ የድርሰቱ ፡ አካል ፡ በተመሳሳይ ፡ መነሾ ፡ በአሜሪካዊው ፡ ኩሪ ፡ በተጻፈው ፡ ድርሰት ፡ ላይ ፡ የተመረኮዘ ፡ ነው ፤ የትችቱም ፡ መስመር ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ በሚዳኟቸው ፡ ክርክሮች ፡ በተለይም ፡ ዜግነትንና ፡ መኖሪያን ፡ በሚመለከቱ ፡ ጉዳዮች ፡ የልዩ ፡ ልዩ ፡ ሕጎች ፤ የትርጉም ፡ ግጭት ፡ ሲያጋጥማቸው ፡ ለሁኔታዎቹ ፡ መፍትሔ ፡ ማስገኛ ፡ የሚጠቅሟቸውን ፡ ሕጎች ፡ በምን ፡ በምን ፡ መንገድ ፡ እንደሚመርጡ ፡ የሚተነትን ፡ ነው ። በመጨረሻም ፡ ዶክተር ፡ አግቤዲ ፡ የሚስተር ፡ ሴድለርና ፡ የአሜሪካዊው ፡ ኩሪ ፡ ድርሰቶች ፡ በውስጣቸው ፡ካዘሉት ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ ይበልጥ ፡ ለድርሰቶቻቸው ፡ መነሻ ፡ ያደረጓቸው ፡ መንደርደሪያ ፡ ሀሳቦች ፡ በይበልጥ ፡ በተለይ ፡ በዚህ ፡ መሥመር ፡ ለሚደረገው ፡ የወደፊት ፡ ምርምር ፡ መልካም ፡ አጋጣሚ ፡ እንደሚፈጥሩ ፡ በማብሰር ፡ ይደመድማሉ ።

የሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ መሆን ፡ ሊኖረው ፡ የሚችለው ፡ ኃይልና ፡ ገደብ—

ከአርተር ፡ ቴይለር ፡ ፎን ፡ሜኽረን ፤
ከሐርቫርድ ፡ ሕግ ፡ ት/ቤት ።

ግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ሚያዝያ ፡ ፳፪ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፪ ፡ ዓ. ም. የኢትዮጵያን ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ባወጁበት ፡ ጊዜ ፡ "ትክክለኛና ፡ ዝርዝር ፡ የሆኑ ፡ ደንቦች ፡" እንደሚያስፈልጉ ፡ በመቅድሙ ፡ ውስጥ ፡ ጠቅሰው ፡ በተጨማሪም ፡ "በንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥታችን ፡ ማናቸውም ፡ ሰው ፡ ለኑሮው ፡ አስፈላጊ ፡ የሆኑትን ፡ መብቶቹንና ፡ ግዴታዎችን ፡ ሁሉ ፡ ያለ ፡ ችግር ፡ እንዲገባው ፡ ለማድርግ ፡ ዐቅደን ፡ በዚህ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙትን ፡ ቃላቶች ፡ ግልጽ ፡ ሆነው ፡ እንዲዘጋጁ ፡ አድርገናል ። እንደዚሁም ፤ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ጉዳዮችን ፡ የሚመለከትና ፡ የሚጠቀልል ፡ ሕግ ፡ ሁሉ ፡ አንድነት ፡ ያለውና ፡ የተሟላ ፡ እንዲሆን ፡ አስፈላጊ ፡ ስለሆነ ፡ ይህ ፡ ዛሬ ፡ በዐዋጅ ፡ የምናወጣው ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በዚሁ ፡ መሠረት ፡ ተዘጋጅቶ ፡ ይገኛል . . ." ብለዋል ።

ከላይ ፡ የተጠቀሰው ፡ የሚመለከተው ፡ የሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ መዋል ፡ በሚወሳበት ፡ ጊዜ ፡ በልማድ ፡ በአንክሮ ፡ የሚታዩትን ፡ በቀላሉ ፡ የሚረዱት ፡ ግልጽ ፡ የረቀቀና ፡ የተያያዘ ፡ አስተሳሰብ ፡ ያለው ፡ መሆን ፡ እንዳለበት ፡ ነው ። ይሁንና ፡ የሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ መጠናቀር ፡ ጉዳይ ፡ የተወሳሰበና ፡ ረቂቅ ፡ ችግሮችን ፡ ያዘለ ፡ ነው ። የኛም ፡ ዓላማ ፡ የሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ መጠናቀር ፡ ሊኖረው ፡ የሚችለውን ፡ ኃይልና ፡ ገደብ ፡ ለማብራራት ፡ ያህል ፡ ሲሆን ፡ ወዲያውም ፡ የአዲሱን ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ትክክለኛ ፡ ቦታና ፡ ሊሰጥ ፡ የሚችለውን ፡ ግልጋሎት ፡ በተሻለ ፡ አኳኋን ፡ ለመረዳት ፡ ይጠቅም ፡ ይሆናል ።

በምዕራባውያን ፡ ሕዝቦች ፡ ዘንድ ፤ ለምሳሌም ፡ በፈረንሣይና ፡ በጀርመን ፡ አገር ፤ ሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ የዋለበት ፡ ምክንያት ፡ ሕብረ ፡ ሰቦቹ ፡ ደርሰውበት ፡ ከነበረው ፡ የፖለቲካና ፡ የኤኮኖሚ ፡ አቋም ፡ ጋር ፡ አብሮ ፡ ለመራመድ ፡ ተብሎ ፡ የጊዜው ፡ ታሪካዊ ፡ ሁኔታ ፡ የፈጠረው ፡ እርምጃ ፡ ነበር ፡ ማለት ፡ ይቻላል ። ፈረንሣይና ፡ ጀርመን ፡ አንድ ፡ የሆነ ፡ ብሔራዊ ፡ ሕግና ፡ የፍትሐ ፡ አሰጣጥ ፡ ዘዴ ፡ ከማግኘታቸው ፡ በፊት ፡ በፖለቲካና ፡ በኤኮኖሚ ፡ ረገድ ፡ ሲታዩ ፡ ታሪክን ፡ በሚመለከቱ ፡ ምክንያቶች ፡ የተነሳ ፡ በየበኩላቸው ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ ሕዝብ ፡ በመሆን ፡ ብሔራዊ ፡ አቋም ፡ ነበራቸው ። በእርግጥም ፡ ከአውሮፓ ፡ አገሮች ፡ ውስጥ ፡ በፖለቲካውና ፡ በኤኮኖሚው ፡ አቋምና ፡ በሕጉ ፡ አቋም ፡ መካከል ፡ የነበረው ፡ መራራቅ ፡ እስከቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ድረስ ፡ ሳይጠብ ፡ ያልቆየው ፡ በእንግሊዝ ፡ አገር ፡ ብቻ ፡ ነው ። በጊዜያችንም ፡ የሚገኝ ፡ አንድ ፡ የመንግሥት ፡ አቋም ፡ እንዲህ ፡ ያለውን ፡ ጉድለት ፡ ማሟላት ፡ ሲያስፈልገውና ፡ የፖለቲካውም ፡ ሁኔቴ ፡ የሚፈቅድ ፡ ከሆነ ፡ ምቹውና ፡ ፈጣኑ ፡ መንገድ ፡ ሕግ ፡ ማውጣቱ ፡ ነው ።

የሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ መውጣት ፡ ሌላው ፡ ዓላማ ፡ ደግሞ ፡ በተለይም ፡ በማደግ ፡ ላይ ፡ ባሉት ፡ ሕብረ ፡ ሰቦች ፡ ዘንድ ፡ ጐልቶ ፡ የሚታየው ፡ ከዘመናዊ ፡ የሶሺያልና ፡ የኤኮኖሚ ፡ አቋም ፡ ጋር ፡ የማይስማሙትን ፡ አንዳንዶቹን ፡ የሶሺያልና ፡ የኤኮኖሚ ፡ ስልቶች ፡ የመቀየር ፡ ፍላጐት ፡ ነው ።

እነዚህ ፡ ሁለት ፡ በጽሑፍ ፡ የወጣ ፡ ሕግ ፡ ሊያበረክታቸው ፡ የሚችሉት ፡ ቁም
ነገሮች ፡ ንጉሥ ፡ ነገሥቱ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔርን ፡ ሕግ ፡ እንዲያውጁ ፡ ካነሳሷቸው ፡ ዋና ፡
ዋና ፡ ምክንያቶች ፡ መካከል ፡ ይገኛሉ ። እርግጥ ፡ የሕጉ ፡ መታወጅ ፡ ብቻውን ፡ ለነ
ዚሁ ፡ ፍላጎቶች ፡ መሟላት ፡ ዋስትና ፡ አይሰጥም ። ቢጻፍም ፡ ባይጻፍም ፡ በኦፊሴላዊ ፡
ሕግ ፡ እንዲሁም ፡ በአሠራርና ፡ በአስተሳሰብ ፡ መካከል ፡ ሰፊ ፡ ልዩነት ፡ አለ ። ለዚህም ፡
ጥሩ ፡ ምሳሌ ፡ የሚሆነው ፡ እያንዳንዱ ፡ ሰው ፡ የቤተ ፡ ሰብ ፡ መጠሪያ ፡ ስም ፡ እንዲኖ
ረው ፡ የሚያዘው ፡ የኢትዮጵያ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፴፪ ፡ ነው ።

ሕግን ፡ በተለይም ፡ በጽሑፍ ፡ የሰፈረን ፡ ሕግ ፡ በማወጅ ፡ አንድነት ፡ ያለውን ፡
ዘመናዊ ፡ ሕግ ፡ ለማግኘት ፡ እንደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ዓይነቱ ፡ ሕብረ ፡ ሰብ ፡ ብዙ ፡ ችግሮች ፡
አሉበት ። ይሁንና ፡ የዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ መነሻ ፡ ሌላ ፡ ስለሆነ ፡ ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ አናትትም ።
ለአሁኑ ፡ ዓላማችን ፡ ሕግን ፡ በጽሑፍ ፡ ማስፈር ፡ አንድ ፡ ሕብረ ፡ ሰብ ፡ እንዲኖረው ፡
ለሚጥረው ፡ የሕግ ፡ አንድነትና ፡ ዘመናዊነት ፡ ተቀዳሚ ፡ ለሆኑት ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡
ሕጎችና ፡ መሠረተ ፡ ሃሳቦች ፡ መሠረት ፡ መጣል ፡ መሆኑን ፡ ማስታወስ ፡ በቂ ፡ ነው ።

እንግዳውስ ፡ በጽሑፍ ፡ የቀረበ ፡ ሕግ ፡ ለሌሎች ፡ ግቦች ፡ የሚሰጠውን ፡ አገልግ
ሎት ፡ እንመልከት ። ከላይ ፡ እንደተመለከተው ፡ የፍትሐ ፡ ብሔሩ ፡ ሕግ ፡ በመግቢያው ፡
ላይ ፡ በተለይ ፡ ሕጉ ፡ በቀላሉ ፡ የሚረዱት ፤ ግልጽ ፡ የሆነና ፡ የተያያዘ ፡ ሃሳብ ፡ ያለው ፡
መሆን ፡ እንዳለበት ፡ ገልጿል ። አንድ ፡ ሕግ ፡ የተጠቀሱትን ፡ ፍላጎቶች ፡ በምን ፡ ዓይ
ነትና ፡ እስከምንስ ፡ ደረጃ ፡ ነው ፡ ማሳካት ፡ የሚችለው? በጥንቃቄ ፡ የተዘጋጀ ፡ ሕግ ፡
ጠቃሚ ፡ የሆነ ፡ ቅደም ፡ ተከተልና ፡ ሕጉን ፡ ፈልጎ ፡ የማግኘት ፡ ዘዴ ፡ በማበርከት ፡
ለፍትሕ ፡ አሠራር ፡ ያገለግላል ። የተዋጣለት ፡ ሕግ ፡ በተራቀቀ ፡ መንገድ ፡ ሕጎችንና ፡
መሠረተ ፡ ሃሳቦችን ፡ ለማውጫ ፡ ያገለግላል ። እንዲሁም ፡ በፖሊሲያቸውም ፡ ሆነ ፡
በዓላማቸው ፡ ዝምድና ፡ ያላቸው ፡ እርእስተ ፡ ጉዳዮች ፡ ተቀራርበው ፡ ስለሚጻፉ ፡ ግን
ኙነታቸውን ፡ በቀላሉ ፡ ማየትና ፡ መረዳት ፡ ይቻላል ። ሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ ባልሰፈረበትም ፡
የሕግ ፡ አሠራር ፡ ዘዴ ፡ አስቸጋሪም ፡ ቢሆን ፡ ቅሉ ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆነ ፡ ጥቅም ፡ የሚ
ሰጡ ፡ የአሠራር ፡ ስልቶች ፡ አሉ ። ለምሳሌ ፡ በአሜሪካን ፡ አገር ፡ ኦፊሴላዊ ፡ ካልሆነው ፡
ከሕግ ፡ ሪፖርር ፡ ጋር ፡ በመቀነባበር ፡ የሚወጣውና ፡ በዝርዝር ፡ የሚሠራው ፡ የልዩ ፡ ልዩ
ፍርዶች ፡ ማውጫ ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ ውሳኔ ፡ ላይ ፡ ለተመሠረተ ፡ ሕግ ፡ ውሳኔ ፡ መስጫ
መምሪያ ፡ ይሆናል ።

በተጨማሪም ፡ በጽሑፍ ፡ የቀረበ ፡ ሕግ ፡ ለአንዳንድ ፡ ችግሮች ፡ የተረጋገጠ
መልስ ፡ ሊሰጥ ፡ ይችላል ፤ በተለይም ፡ አንድ ዓይነት ፡ የሆኑ ፡ ወይም ፡ በጣም ፡ የሚመ
ሳሰሉ ፡ የፍርድ ፡ ጉዳዮች ፡ እየተደጋገሙ ፡ ሲያጋጥሙ ፡ በዛ ፡ ያሉ ፡ አግባብ ፡ ያላቸውን ፡
ዝርዝር ፡ ሁኔታዎች ፡ በመመልከት ፡ መፍትሔአቸውን ፡ ለማግኘት ፡ ከመሻት ፡
ይልቅ ፡ በሕጉ ፡ በግልጽ ፡ የተደነገጉት ፡ መፍትሔዎች ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ በማዋል ፡ መልስ ፡
መስጠት ፡ ያስችላል ። ለምሳሌም ፡ ይህ ፡ የአካለ ፡ መጠን ፡ ዕድሜ ፡ በግልጽ ፡ ለመወ
ሰን ፡ ሲያስችል ፡ «የውሉን ፡ መሠረታዊ ፡ ዓላማ ፡ ይነካል ፡ በማለት » ፡ በፍትሐ ፡
ብሔሩ ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፩ሺ፯፻፶፰ ፡ መሠረት ፡ ውሉን ፡ ለመሠረዝ ፡ እንዲቻል ፡
የውሉን ፡ አፈጻጸም ፡ የሚያግድ ፡ ሁናቴ ፡ በግልጽ ፡ ለመወሰን ፡ አያስችልም ። የተጻፍ
ውም ፡ ሆነ ፡ ያልተጻፈው ፡ ሕግ ፡ በቀላሉ ፡ የሚረዱትና ፡ የማያጠራጥር ፡ የማይሆ
ንበት ፡ ጊዜ ፡ አለ ፤ ይኸውም ፡ ተቀነባብሮ ፡ በጽሑፍ ፡ ያለውን ፡ ሕግ ፡ ብቻ ፡ ያለ
ምንም ፡ ሀሳብ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ በማዋል ፡ ፈንታ ፡ ፍርድ ፡ ሰጪው ፡ ለትክክል ፡ ውሳኔ ፡
ሚዛናዊ ፡ አስተያየት ፡ እንዲኖረው ፡ በሚያስፈልግበት ፡ ጊዜ ፡ ነው ። ሕግን ፡ ጠቀስ ፡
ደንቦች ፡ እንደሚታሰበው ፡ ሁሉ ፡ በእርግጥ ፡ ቀላልና ፡ በማያጠራጥር ፡ አኳኋን ፡
ግልጽ ፡ ወይም ፡ ትክክል ፡ የሚሆኑበት ፡ ክፍል ፡ የኑሮ ፡ ፍልሥፍና ፡ ራሱ ፡

ለዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ አሠራር ፡ ተቃዋሚ ፡ በመሆኑና ፡ በሌሎችም ፡ ምክንያቶች ፡ የተነሳ ፡ ከሚገመተው ፡ በላይ ፡ ጥቂትና ፡ ጠባብ ፡ ነው ። አንዳንድ ፡ በጽሑፍ ፡ የሠፈሩ ፡ ሕጎች ፡ በተለይም ፡ በ፲፰ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ መጨረሻ ፡ ላይ ፡ የነበረው ፡ ዕድለ ፡ ቢሱ ፡ የፕረሽያ ፡ ሕግ ፡ ይህን ፡ በተፈጥሮ ፡ ያለን ፡ የሕግን ፡ በጽሑፍ ፡ ማስፈር ፡ ገደብ ፡ ችላ ፡ ብለውት ፡ ነበር ። ብዙን ፡ ነገር ፡ ለማድረግ ፡ መሞከር፡ የግድ ፡ አደናጋሪና ፡ የማይሠራ ፡ ሁናቴን ፡ ያስከትላል ። ሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ ሲሰፍር ፡ ያለበት ፡ ገደብ ፡ በሕጉ ፡ አርቃቂ ፡ ወይም ፡ ሕጉን ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ በሚያውሉት ፡ ባለሥልጣኖች ፡ በብዛት ፡ ሲዘነጋ ፡ የተጻፈው ፡ ሕግ ፡ አሠራር ፡ ረዥም ፡ ዕድሜ ፡ አይኖርውም ።

ሌላው ፡ መዘንጋት ፡ የሌለበት ፡ የሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ መውጣት ፡ ገደብ ፡ ደግሞ ፡ ጊዜው ፡ እየረዘመ ፡ ሲሄድ ፡ ለፍርድ ፡ አሰጣጥ ፡ ብቻውን ፡ በቂ ፡ መሆኑ ፡ እያነሰ ፡ መሄዱና ፡ በመጀመሪያ ፡ የነበረውን ፡ ቀላልነትና ፡ የተያያዘ ፡ ሃሳቡን ፡ እያጣ ፡ መሄዱ ፡ ነው ። የዚህም ፡ ምክንያት ፡ ግልጽ ፡ ነው ። ጊዜው ፡ እየረዘመ ፡ ሲሄድ ፡ ሕጉ ፡ በቅድሚያ ፡ ያላሰበባቸውና ፡ እንዲያውም ፡ ሊያስብባቸውም ፡ የማይቻሉት ፡ አዳዲስ ፡ ችግሮችና ፡ አስተሳሰቦች ፡ ሲመጡ ፡ ከሕጉ ፡ ውስጥ ፡ የማይገኙ ፡ አዳዲስ ፡ መፍትሄዎች ፡ አስፈላጊ ፡ ይሆናሉ ። በተጨማሪም ፡ በሕጉ ፡ አንቀጾች ፡ በመጠቀም ፡ የፍርድ ፡ አሰጣጥ ፡ ልምምድ እየጨመረ ፡ ሲሄድ ፡ ሕጉ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ሲውል ፡ የሚሰጠውን ፡ ትርጉም ፡ ለመረዳት ፡ መታወቅ ፡ ያለባቸው ፡ ነገሮች ፡ እየበዙ ፡ ይሄዳሉ ። እንዲሁም ፡ ሕጉ ፡ እየጐለመሰ ፡ በሚራመድበት ፡ ጊዜ ፡ የሕጉም ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ እየመነመነ ፡ በመጨረሻም ፡ ለፎርማሊቲ ፡ ያህል ፡ ለሕግ ፡ አስተሳሰብ ፡ ትንተና ፡ መነሻ ፡ በማገልገል ፡ መግለጫቸው ፡ እየታተሙ ፡ እንደሚወጡ ፡ ጽሑፎች ፡ ምቹ ፡ የሕግ ፡ ቅደም ፡ ተከተል ፡ ኖሮት ፡ ሕጉን ፡ በቀላሉ ፡ ለማግኘት ፡ ብቻ ፡ ከሚያገለግልበት ፡ ደረጃ ፡ ይደርሳል ። እንደ ፡ አውሮፓ ፡ አቆጣጠር ፡ በ፲፰፻፬ ፡ ዓ. ም. የወጣው ፡ የፈረንሣይ ፡ ፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በአንዳንድ በኩል ፤ ለምሳሌ ፡ በቀላል ፡ ጥፋቶች ፡ ጉዳይ ፤ እዚህ ፡ ደረጃ ፡ ላይ ፡ ደርሷል ።

ቀደም ፡ ተብሎ ፡ የሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ መዋል ፡ ከሚያስገኘው ፡ ጥቅም ፡ ውስጥ ፡ ዋናቸው ፡ ተብለው ፡ የተጠቀሱት ፡ ሕጉ ፡ በቀላሉ ፡ የሚገባ ፡ መሆኑ ፡ ግልጽነቱና ፡ የተያያዘ ፡ ሃሳብ ፡ መያዙ ፡ የሚያስከትሉትም ፡ ገደብ ፡ አለ ። በሕጉ ፡ ምርቃነት ፡ ዘመን ፡ ሊያስፈጽም ፡ ከሚችለው ፡ በላይ ፡ ያስፈጽማል ፡ ብሎ ፡ የመገመት ፡ የሰው ፡ ዝንባሌ ፡ በመኖሩ ፡ ይሁ ፡ የሕግ ፡ አተርጓጐም ፡ በዘልማድ ፡ በደረቁ ፡ እንዲሆን ፡ በማድረጉ ፡ የሕግን ፡ ዕድገት ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ ይጐትታል ። በጽሑፍ ፡ የወጣ ፡ ሕግ ፡ ስለ ፡ ሕግ ፡ ችግሮች ፡ በምናስብበት ፡ ጊዜ ፡ ይረዳናል ፡ እንጂ ፡ ማሰብንና ፡ ማመዛዘንን ፡ መተካት ፡ የለበትም ።

ሕግን ፡ በጽሑፍ ፡ ስለማውጣት ፡ በምናስብበት ፡ ጊዜ ፡ ለሕግ ፡ ነክ ፡ ችግሮች ፡ ትክክለኛ ፡ መፍትሔ ፡ የሚገኘው ፡ በሕጉ ፡ ጠቅላላ ፡ አቋምና ፡ የተቀነባበረ ፡ ሃሳብ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ እያንዳንዱ ፡ ጉዳይ ፡ የያዘውን ፡ ዕውነተኛ ፡ ነገር ፡ ወይም ፡ ፍሬ ፡ ነገር ፡ በመመልከት ፡ መሆኑንም ፡ ማስታወስ ፡ ይገባል ። ሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ በሰፈረበት ፡ የሕግ ፡ አመራር ፡ ዘዴ ፡ በተለይም ፡ ደግሞ ፡ ሕጉ ፡ ከወጣ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ካልሆነው ፡ በአብዛኛው ፡ ክፍል ፡ ምናልባትም ፡ ከሚያስፈልገው ፡ በላይ ፡ ከፍ ፡ ባለ ፡ በአጠቃላይ ፡ መንገድ ፡ ለመሥራት ፡ ይሞክራል ። (በሌላው ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ ሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ ባልሠፈረበት ፡ የሕግ ፡ አመራር ፡ ዘዴ ፡ በብዙ ፡ ቦታ ፡ እያንዳንዱን ፡ ጉዳይ ፡ አትኩሮ ፡ የሚመለከት ፡ ይሆንና ፡ የአቋሙና ፡ የተያያዘ ፡ ሃሳቡ ፤ የአመዳደብና ፡ የሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ማስጠበቅ ፡ ኃይሉ ፡ እየጠፋ ፡ ይሄድ ፡ ይሆናል) ። ስለዚህ ፡ በጽሑፍ ፡ የሠፈረ ፡ የሕግ ፡ አመራር ፡ ዘዴ ፡ በሕጉ ፡ በመጠቀም ፡ የተሰጡትን ፡ የፍርድ ፡ ውሳኔዎች ፡ በማጥናት ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ጥቅም ፡ ይሰጣል ። የዚህ ፡ ዓይነቱም ፡ ጥናት ፡ የአንድ ፡ ልዩ ፡ ችግር ፡ ዕው

ነተኛና ፡ ዝርዝር ፡ ሖተታዎች ፡ መታወቅ ፡ እንዳለባቸው ፡ የሕጉን ፡ ሊቅ ፡ ያሳስባል ። (በሌላው ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ በጽሑፍ ፡ ያልዋለው ፡ የሕግ ፡ አመራር ፡ ዘዴ ፡ ለየክርክሩ ፡ በተሰጡት ፡ ልዩ ፡ ውሳኔዎች ፡ ላይ ፡ የተጻፈው ፡ የሊቃውንት ፡ ጽሑፍ ፡ በሚሰጠው አቋምና ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ሊጠቅም ፡ ይችላል) ።

የሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ መዋል ፡ ያለውን ፡ አንዳንድ ፡ ኃይል ፡ ወይም ፡ ገደቦች ፡ ስና ወሳ ፡ ዋናው ፡ ዓላማችን ፡ የተጻፈውም ፡ ሆነ ፡ ያልተጻፈው ፡ የሕግ ፡ አመራር ፡ ዘዴ ፡ የተሟሉን ፡ ዘላቂ ፡ የሆኑ ፡ መፍትሄዎችን ፡ እንደማይሰጥ ፡ ለማሳየት ፡ ነው ። አንዳንድ ፡ በጽሑፍ ፡ የዋሉ ፡ የሕግ ፡ አመራር ፡ ዘዴዎች ፡ በትክክለኛ ፡ አነጋገር ፡ የተሟሉ ፡ ናቸው ፡ እየተባለ ፡ በፊት ፡ ጊዜ ፡ ይነገር ፡ ነበር ። ይህም ፡ ማለት ፡ የሕጉ ፡ አመራር ዘዴ ፡ ለማንኛውም ፡ ችግር ፡ መፍትሔውን ፡ በግልጽ ፡ ሰጥቷል ፤ ይህ ፡ ካልሆነ ፡ ደግሞ ፡ የፖሊሲንና ፡ የሕሊናን ፡ ዋጋ ፡ ጉዳይ ፡ በማይመለከቱ ፡ ጉዳዮች ፡ ላይ ፡ ከተጻፈው ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ፍጹም ፡ ቀጥተኛ ፡ በሆነና ፡ ቀደም ፡ ተከተል ፡ ባላቸው ፡ የአስተሳሰብ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓቶች ፡ አማካይነት ፡ መፍትሄውን ፡ ማግኘት ፡ ይቻላል ፡ ማለት ፡ ነው ። ይህ ፡ ቀጥተኛ ፡ በሆነና ፡ ቅደም ፡ ተከተል ፡ ባለው ፡ የአስተሳሰብ ፡ ዘይቤ ፡ አንድ ፡ ሕግ ፡ የተሟላ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ፡ የሚለው ፡ የድፍረት ፡ አነጋገር ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ውሎ ፡ የተ ነገረለትን ፡ ውጤት ፡ ሳያሳይ ፡ ቀርቷል ። ለፍርድ ፡ ችግር ፡ መፍትሄ ፡ መፈለጊያ ፡ አድ ርገን ፡ እርምጃ ፡ የምንጀምርባቸው ፡ የሕግ ፡ መመሪያዎች ፡ (በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ መሆኑ ፡ ነው)፡ በእርግጥ ፡ ከፍ ፡ ባለ ፡ ደረጃ ፡ የተዘጋጁና ፡ ሥነ ፡ ሥርዓትን ፡ የተከተሉ ፡ የሰውን ፡ ልጅ ፡ የኑሮ ፡ ልምድ ፡ የያዙ ፡ ናቸው ። ትክክ ለኛ ፡ የሆነ ፡ የሕግ ፡ አመራር ፡ ለሕጋዊ ፡ አስተሳሰብ ፡ መመሪያና ፡ መነሻ ፡ ይሆኑ ፡ ዘንድ ፡ የተደነገጉትን ፡ ሥነ ፡ ሥርዓቶችና ፡ መመሪያዎች ፡ ሲቀበል ፡ የጊዜው ፡ ሁና ቴና ፡ የሕሊና ፡ ዋጋም ፡ ሲለወጥ ፡ አዳዲስ ፡ መፍትሄዎች ፡ አስፈላጊ ፡ ሊሆኑ ፡ እንደሚ ችሉ ፡ በመገንዘብ ፡ ነው ። የሕጉ ፡ ሊቅ ፡ ኃላፊነት ፡ የፊተኞቹ ፡ መፍትሄዎች ፡ ትክክል ፡ ሆነው ፡ በማይታዩበት ፡ ጊዜ ፡ ከኅብረ ፡ ሰቡ ፡ ፍላጎትና ፡ ልምድ ፡ ጋር ፡ የሚስማሙ ፡ አዳዲስ ፡ መፍትሄዎች ፡ መፍጠር ፡ ነው ።

ስለዚህ ፡ በጽሑፍ ፡ የቃልን ፡ ሕግ ፡ መረዳት ፡ ሰዋስውን ፡ ወይም ፡ መዝገበ ፡ ቃላ ትን ፡ እንደ ፡ መረዳት ፡ አድርጋችሁ ፡ የገመታችሁ ፡ እንደሆነ ፡ የወደፊቱ ፡ የሕግ ፡ ሊቃ ውንት ፡ እንደመሆናችሁ ፡ መጠን ፡ ለዘለቄታው ፡ ሥራችሁና ፡ ለአገራችሁም ፡ በደል ፡ ይሆናል ። ስለሕጉ ፡ እንቀጾች ፡ የተሰጠውን ፡ የፖሊሲ ፡ መመሪያ ፡ ማወቅ ፡ አስፈላጊ ፡ ከመሆኑም ፡ በላይ ፡ የሕጉ ፡ አርቃቂዎች ፡ እንኳን ፡ ወደፊት ፡ ምን ፡ እንደሚያስፈልግ ፡ በሙሉ ፡ ማወቁ ፡ ቀርቶ ፡ ሕጉ ፡ በሚረቀቅበት ፡ ጊዜ ፡ ያሉትን ፡ የተወሳሰቡ ፡ ረቂቅ ፡ ጉዳዮች ፡ በሙሉ ፡ አጠናቀው ፡ ሊያውቁ ፡ እንዳልቻሉ ፡ ማስታወስ ፡ ያስፈልጋል ። ይህን ፡ ካስታወሳችሁ ፡ የሕግ ፡ ሊቃውንት ፡ እንደመሆናችሁ ፡ መጠን ፡ ሕጉን ፡ በማደ ርጀትና ፡ ሕብረ ፡ ሰቡም ፡ ሕጉ ፡ በተነደፈበት ፡ ጊዜ ፡ ሊገመቱ ፡ ያልተቻሉና ፡ አሁን ፡ የተፈጠሩትን ፡ አዲስ ፡ ሁኔታዎች ፡ ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ ለመረዳት ፡ በሚችልበት ፡ ጊዜ ፡ ኃላፊነታችሁን ፡ ገሸሽ ፡ ታደርጋላችሁ ፡ የማለቱ ፡ ዕድል ፡ በጣም ፡ ያነሰ ፡ ይሆናል ።

THE POTENTIALS AND LIMITATIONS OF CODIFICATION

*by Arthur Taylor von Mehren**

On May 5, 1960, the Emperor promulgated the Ethiopian Civil Code. In the Preface to the new code, the Emperor speaks of the need for "precise and detailed rules" and further states that: "It is essential that the law be clear and intelligible to each and every citizen of Our Empire so that he may without difficulty ascertain what are his rights and duties in the ordinary course of life, and this has been accomplished in the Civil Code. It is equally important that a law which embraces a varied and diverse subject matter, as is the case with the Civil Code, form a consistent and unified whole...."

In this passage are underlined two of the values traditionally emphasized in discussions of codification, simplicity and intellectual coherence. The problem of codification is, however, more complex and subtle. My purpose is to develop a fuller statement of the potentials and the limitations of codifications. Such a consideration may assist in understanding better the proper role and possible contribution of the new code.

The classical Western codifications, for example, those of France and of Germany, can be looked upon as historically inevitable responses to their society's need to have a law coextensive with effective political and economic units that had already emerged. France and Germany were for historical reasons politically and economically nations before they had a uniform national law and administration of justice. Indeed, England is the only European country in which a gap between the effective political and economic units and the effective legal unit did not persist into relatively modern times. And when a contemporary polity faces the need and has, politically speaking, the opportunity to close such a gap, considerations of convenience and of expedition make recourse to legislation normal.

A somewhat related purpose — that of modernizing the society's legal rules and principles—is typically encountered in developing societies where it is desired to change certain aspects of social and economic patterns that are not fully consistent with the requirements of a modernized social and economic structure.

Both these potentials of codification underlie in significant measure the Emperor's decision to promulgate a Civil Code. Of course, promulgation alone does not ensure that these goals will be achieved. A wide gap often exists between official law, whether codified or not, and actual practices and conceptions. Article 32 of the Ethiopian Civil Code, which requires that every individual have a family name, furnishes a convenient example of this proposition. The difficulties of obtaining legal unity and modernization through formal law—in particular codification—are many in a society such as Ethiopia. This is not, however, an occasion for the exploration of this topic. For present purposes, it suffices to note that codification serves to

* This article summarizes a talk given on August 18, 1970, at Haile Sellassie I University. Professor von Mehren is Professor of Law at Harvard Law School, Cambridge, Massachusetts.

provide the structures of formal and uniform rules and principles in terms of which legal unity and modernization can be pursued by a society.

Let us turn then to a consideration of some of the other purposes that a codification serves. The Preface of the Civil Code emphasizes, as pointed out above, simplicity, clarity, and coherency. In what sense and to what extent can a Code promote these values? A well-drawn Code forwards simplicity and clarity in the administration of justice by providing a very useful law ordering and finding device. A successful code is a sophisticated index to legal rules and principles and draws together subject matter that is related in terms of policy and purpose so that interrelations are more easily perceived and understood. Other, but more cumbersome, devices serve these functions in uncodified systems. For example, in the United States elaborate digest-indices keyed to a comprehensive system of unofficial law reports orders the decisional materials in terms of which so many problems are approached in a case-law system.

In addition, a code can provide a definitive answer to certain kinds of problems; in particular, questions that are frequently encountered in identical or nearly identical terms in the administration of justice and that admit of categorical answers as distinguished from answers derived from a weighing of various relevant elements. Thus the age for majority can be clearly prescribed but not what constitutes hinderance of performance "so that the essence of the contract is affected" and cancellation is available under Article 1788 of the Civil Code. No system of law, codified or otherwise, can provide simplicity or certainty where the problem requires for wise resolution an exercise of judgment by the adjudicator as distinguished from a mechanical application of a dispositive rule. And for various reasons, including the tendency of life to defy attempts to contain it in a single, simple category, the areas in which legal rules can be truly simple and precise are fewer and more restricted than one initially assumes. Some codes, in particular the ill-fated Prussian Allgemeines Landrecht at the end of the 18th century, have ignored this natural limit upon codification. The effort to do too much inevitably results in a confusing and unworkable situation. When natural limitations upon codification are largely ignored by the codifier or, subsequently, by those charged with the code's administration, the codified system can not long endure.

Another limitation upon codification that must be kept in mind is that the Code, with the passage of time, inevitably becomes less central to the administration of justice and loses, as well, a significant measure of its original simplicity and intellectual coherence. The reasons for this phenomenon are obvious. As time passes, new problems and new values, which the code did not—indeed, could not—take into account, emerge. Consequently, new solutions are required that may not derive easily or directly from the code. In addition, the materials that must be mastered in order to understand what meaning the code has in actual application expand significantly as a body of adjudicative experience is built up with respect to code provisions. Ultimately, this process of aging reaches the point at which the code is nothing more than a formal starting point for legal reasoning and—in the form of annotated editions—a convenient law ordering and finding device. In some fields, for example, that of delicts, the French Civil Code of 1804 is now in this position.

There is another limitation upon codification that deserves mention, a limitation that flows directly from certain advantages of codification, those already mentioned of simplicity, clarity, and intellectual coherence. There is a human tendency, especially

where a code is still relatively young, to overestimate its potential. This leads to rather mechanical and wooden interpretation and impedes the further development of the legal order. A code is a useful aid in our thinking about legal problems but it should not replace thought and reflection.

In reflecting upon codification it is also well to keep in mind that wise solutions to legal problems require attention not only to general structure and intellectual symmetry but also to the specific facts of individual cases. A code system, especially when it is still relatively young, tends to operate in many fields on a higher level of generalization than is probably wise. (Conversely, uncodified systems in many areas may be too particularized and lose the ordering and disciplining value of intellectual structure and coherence.) Codified systems thus benefit greatly from study of the judicial decisions applying the code. Such study sensitizes the jurist to the importance of understanding a particular problem in its full factual complexity. (Conversely, uncodified systems benefit greatly from the structure and discipline that are imposed by reflective legal scholarship upon the particularized solution of disputes.)

In suggesting some of the potentials and some of the limitations inherent in codified legal systems, my basic purpose is to show that no legal system—codified or uncodified—can provide complete or permanent solutions. At some periods, it has been urged that certain codified systems were logically complete; that is to say, that the system either contained explicitly the solution to any given problem or, if not, a solution could be derived from the code through purely logical procedures that did not involve considerations of policies and of values. This audacious claim of logical completeness has not survived the hard test of experience. The legal materials—in the case of Ethiopia, a civil code—with which we begin our efforts to resolve wisely legal problems embody, of course, a great deal of organized and disciplined human experience. A sound legal order accepts the discipline and direction contained in the system's authoritative starting points for legal reasoning, but does so understandingly and with awareness that where circumstances or values have changed, new solutions may be required. A jurist's responsibility is always to understand and, where past solutions no longer appear appropriate, to create new solutions adapted to the society's needs and to its legal and social traditions.

You will, therefore, as future men of the law do your country and your profession a disservice if you approach understanding your code as a simple exercise in grammar and in dictionary definition. You need to study the policies that inform its provisions and to be aware, as well, that the drafters could not fully grasp even the complexity of the present, let alone what the future will bring. With such awareness, you will be less likely to abdicate your responsibility as jurists to develop and adjust the law as society comes both to understand more fully problems that were foreseen when the code was drafted and to face new problems that either did not then exist or were not foreseen by the drafters.

ስለኢትዮጵያ ፡ ቤተሰብ ፡ ሕግ ፡ ጥያቄዎች ።

ከጆርጅ ቹቹኖቪች ።

የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔትን ፡ የሚያነቡ ፡ ከሚቀጥሉት ፡ በሺ፱፻፷፫ ፡ የትምህርት ፡ ዓመት ፡ ከታተሙት ፡ ከፀሐፊው ፡ ሃያ ፡ አራት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ቤተሰብ ፡ ሕግ ፡ ጥያቄዎች ፡ ለተመረጡት ፡ ጥያቄዎች ፡ የተፃፈ ፡ መልስ ፡ ለመጽሔቱ ፡ በመስጠት ፡ የሕግ ፡ ዕውቀታቸውንና ፡ ለሕጋዊ ፡ ጥያቄዎች ፡ መልስ ፡ የመስጠት ፡ ችሎታቸውን ፡ እንዲገምቱ ፡ (እንዲፈትኑ) ፡ ተጋብዘዋል ። በአማርኛም ፡ ሆነ ፡ በእንግሊዝኛ ፡ ተጽፎ ፡ ለመጽሔቱ ፡ የተሰጠ ፡ በእያንዳንዱ ፡ ጥያቄ ፡ ብልጫ ፡ ያሳየው ፡ መልስ ፡ በታህሣሥ ፡ ሺ፱፻፷፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ይወጣል ፡ ተብሎ ፡ በሚገመተው ፡ የመጽሔቱ ፡ ዘጠነኛ ፡ እትም ፡ ላይ ፡ ይወጣል ። መልሶቹ ፡ ከመስከረም ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ሺ፱፻፷፭ ፡ ዓ፡ም ፡ በፊት ፡ መሰጠት ፡ አለባቸው ። እያንዳንዱ ፡ መልሱ ፡ ለእትም ፡ የተመረጠለት ፡ ተካፋይ ፡ አንድ ፡ መልሱ ፡ የሚወጣበትን ፡ መጽሔትና ፡ አምስት ፡ የመልሱ ፡ ሌላ ፡ እትሞች ፡ በነፃ ፡ ይወስዳል ። ለአራቱም ፡ ጥያቄዎች ፡ እጅግ ፡ በጣም ፡ አጥጋቢ ፡ መልሶችን ፡ ለሚሰጥ ፡ ተካፋይ ፡ የዓመቱን ፡ መጽሔት ፡ እትም ፤ subscribtion ፡ አንድ ፡ መልሶችን ፡ የሚወጣበትን ፡ መጽሔትና ፡ የማንኛውንም ፡ የታተመ ፡ መልስ ፡ የፀሐፊውን ፡ ሌላ ፡ እትሞች ፡ በነፃ ፡ ያገኛል ፡ (ይወስዳል) ። ተካፋዮች ፡ ሁሉንም ፡ ጥያቄዎች ፡ እንዲመልሱ ፡ አይገደዱም ።

አንደኛ ፡ ጥያቄ ፤

የፍትሐ ፡ ብሔርን ፡ ሕግ ፡ የጻፈው ፡ ባለሞያ ፡ ፕሮፌሰር ፡ ሬኔ ፡ ዴቪድ ፡[1] እንዳሳየው ፤ በጋብቻ ፡ የሚገኘው ፡ ዝምድና ፡ ጋብቻው ፡ ሲፈርስ ፡ ያልቃል ፡ (ይጠፋል) ፡ የሚለውን ፡ የሕጉን ፡ ረቂቅ ፡ (ንድፍ) ባልታወቀ ፡ ምክንያት ፡ ጋብቻው ፡ ቢፈርስም ፡ ዝምድናው ፡ ይኖራል ፡ እንዲል ፡ ፓርላማው ፡ ቀይሮታል ፤ አንቀጽ ፡ ፭፻፶፭ን ፡ ተመልከት ።[2]

የፓርላማው ፡ ቅየራ ፡ በነዚህ ፡ መስመሮች ፡ ላይ ፡ ምን ፡ ምን ፡ ውጤቶችን ፡ አስከትሏል ።

፩) ቀለብ ፡ የመስጠት ፡ ግዴታወች ።

፪) ቀለብ ፡ የመስጠት ፡ ግዴታዎች ።

---

* የቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ፋክልቲ ።

1. አር ፡ ዴቪድ ፤ ለ ፡ ድሯ ፡ ዴ ፡ ላ ፡ ፋሚል ፡ ዳን ፡ ለኮድ ፡ ሲቪል ፡ ኢትዮጵን ፡ (ሚላን ፤ ጉፍሬ ፡ እ.አ.አ. ፲፱፻፷፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ገጽ ፡ ፶፩ ፡ የግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፩ ፡ ይመለከቷል ።
2. ቁጥር ፭፻፶፭ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ፡—

   ቁ. ፭፻፶፭ ። የጋብቻ ፡ ዝምድና ፡ መጨረሻ ።

   ዝምድናውን ፡ ያስገኘው ፡ ጋብቻ ፡ ቢፈርስም ፡ በጋብቻ ፡ የተገኘው ፡ የቀጥታ ፡ ዝምድናና ፡ የጎን ፡ ዝምድና መተሳሰር ፡ እንደጸና ፡ ይኖራል ። (እዚህ ፡ ላይ ፡ መገንንዘብ ፡ ያለብን ፡ የዚህ ፡ ቁጥር ፡ የድሮ ፡ አርእስት ፡ ከቁጥሩ ፡ ጽሑፍ ፡ ቀም ፡ ነገር ፡ ጋር ፡ የሚቃረን ፡ ሆኖ ፡ ሳለ ፡ በግዴለሽነት ፡ ሳይታረም ፡ መቅረቱን ፡ ነው ።

ሁለተኛ ፡ ጥያቄ ፤

በጸሐፊው ፡ ኮሚቴ ፡ (codification commission) በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ የተጨመረው ፡ አንቀጽ ፡ ፯፻፶፱ ፡ ቀድሞ ፡ ፯፻፲፪ ፡ ተደራራቢ ፡ ያደርገዋል ።[3]

፩) ይህ ፡ ተደራራቢ ፡ ነው ፡ የሚባለው ፡ አባባል ፡ ልክ ፡ ነው ፡ ወይስ ፡ ልክ ፡ አይደለም ? ለምን ?

፪) የቁባት ፡ ውርስ ፡ የሕግ ፡ ተቃራኒ ፡ ነው ። በማለት ፡ በሕግ ፡ የፈረሰ ፡ ቢሆንና ፡ (አንቀጽ ፡ ፰፻፷፯)[4] ፡ የተጣሰው ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፯፻፲፪ ፡ ቢባል ፡ ይህ ፡ ዓይነቱ ፡ ውሳኔ ፡ ልክ ፡ ነው ፡ ወይንስ ፡ ልክ ፡ አይደለም ? ለምን ?

፫ኛ ፡ ጥያቄ ፤

የፀሐፊው ፡ ኮሚቴ ፡ (codification commission) ፕሮፌሰር ፡ ሬኔ ፡ ዴቪ ፡ ባቀረቧቸው ፡ ረቂቅ ፡ አንቀጾች ፡ ላይ ፡ ብዙ ፡ ጥገናዎችንና ፡ ጭመራዎችን ፡ አድርጓል ። በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ በኮሚቴው ፡ የተጨመረውን ፡ አንቀጽ ፡ ፮፻፷፯፡ ይኸውም ፡ «ጋብቻው ፡ ለሚያስከትለው ፡ ውጤት የሩካቤ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነት ፡ በእውነት ፡ መፈጸሙ ፡ ወይም ፡ በግምት ፡ ተፈጽሟል ፡ መባሉ ፡ አይደለም» ፡ የሚለው ፡ ከሚከተሉት ፡ ጋር ፡ እንዴት ፡ እንዳጣጣሙ ፡ (አብረው ፡ እንዲሄዱ) ፡ ማድረግ ፡ እንችላለን?[5]

፩) በኮሚቴው ፡ የተጨመረው ፡ አንቀጽ ፡ ፭፻፺፩ ፡[6] (ሐ) እንደሚሰጠው ፡ ስለሚያገቡት ፡ ሰው ፡ የሩካቤ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነት[7] ፡ ማድረግ ፡ አለመቻል ፡ የሚደረገው

---

3. የእነዚህ ፡ ቁጥሮች ፡ ጽሑፎች ፡ እንደሚከተሉት ፡ ናቸው ፡—

ቁ. ፯፻፲፪ ። የጋራ ፡ ሀብት ፡ እንዲኖር ፡ ስላለመደረጉ ።

ከጋብቻ ፡ ውጭ ፡ በግብረ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነት ፡ መኖር ፡ በዚህ ፡ አኳኋን ፡ በሚኖሩት ፡ ሴትና ፡ ወንድ ፡ መካከል ፡ የጋራ ፡ ሀብት ፡ እንዲኖራቸው ፡ አያስቆጥራቸውም ።

ቁ. ፯፻፶፱ ። ለመንግሥት ፡ ስለ ማስተላለፍ ።

ዘመዶች ፡ የሌሉ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ የሟቹ ፡ ሀብት ፡ ወራሽነቱ ፡ ለመንግሥት ፡ ይተላለፋል ።

4. በቁጥር ፰፻፷፯ ፡ ንኡስ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ ያለው ፡ ጽሑፍ ፡ እንደሚከተለው ፡ ነው ፡—

(፩) አንድ ፡ የኑዛዜ ፡ ቃል ፡ ለሕግ ፡ ወይም ፡ ለመልካም ፡ ጠባይ ፡ ተቃራኒ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ፈራሽ ፡ ነው ።

5. ከዚህ ፡ በላይ ፡ በግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፩ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ዴቪድ ፡ ገጽ ፡ ፶፰ ፡ ማስታወሻ ፡ ፭ ፡ ይመለከቷል በቁጥር ፡ ፮፻፷፯ ፡ ያለው ፡ ጽሑፍ ፡ የሚለው ፡—

ቁ. ፮፻፷፯ ። የሩካቤ ፡ ሥጋው ፡ ግንኙነት ፡ መፈጸም ።

ጋብቻው ፡ ለሚያስከትለው ፡ ውጤት ፡ የሩካቤ ፡ ሥጋው ፡ ግንኙነት ፡ በውነት ፡ መፈጸሙ ፡ ወይም ፡ በግምት ፡ ተፈጽሟል ፡ መባሉ ፡ አስፈላጊ ፡ አይደለም ።

6. እዚያው ፡ ገጽ ፡ ፶፩ ፡ የግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፩፪ ፡ የቁጥር ፡ ፭፻፺፩ ፡ ጽሑፍ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ፡—

ቁ. ፭፻፺፩ ። (፪) የተወሰኑ ፡ ምክንያቶች ።

ማንኛውም ፡ መሳሳት ፡ የማይሆን ፡ ሆኖ ፤ ዋና ፡ መሳሳት ፡ የሚባሉት ፡— . . . .

(ሐ) በሚያገቡት ፡ ሰው ፡ ጤና ፡ ወይም ፡ ሰውነት ፡ መሳሳት ፤ ይኸውም ፡ ያገቡት ፡ ሰው ፡ ደዌ ፡ ሥጋ ፡ የያዘው ፡ ወይም ፡ የሩካቤ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነትን ፡ ለመፈጸም ፡ የማይችል ፡ ሆኖ ፡ ሲገኝ ፡ ነው ።

7. በአማርኛ ፡ ቋንቋ ፡ የተጻፈውን ፡ ይመለከቷል ።

ስህተት ፡ ዋና ፡ ስህተት ፡ ነው ፡ (በአንቀጽ ፡ ፭፻፺፩ ፡ መሠረት ፡ ጋብቻው ፡ እንዲፈርስ ፡ በቂ ፡ ምክንያት ፡ ይሆናል)[8] ።

፪) በኮሚቴው ፡ የረቀቀው ፡ (የተጻፈው) አንቀጽ ፡ ፭፻፺፪ ፡ (፫)[9] ፡ ስለሚለው ፡ የሕጋዊ ፡ ጋብቻ ፡ መፍረስ ፡ የሚመሠረተው ፡ ከሌሎች ፡ ምክንያቶች ፡ ሌላ ፡ በሩካቤ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነት ፡ መፈጸም ፡ ነው ።

<u>አራተኛ ፡ ጥያቄ ፡</u>

በፕሮፌሰር ፡ ዴቪድ[10] ፡ እንደተገለጠው ፡ ለፀሐፊው ፡ ኮሚቴ ፡ (codification commission) የቀረበው ፡ የረቂቅ ፡ አንቀጽ ፡ በጋብቻ ፡ ላይ ፡ ጋብቻን ፡ ከጋብቻ ፡ ውጭ ፡ በግብረ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነት ፡ የመኖርን ፡ መብት ፡ ሰጠው ፡ ኮሚቴው ፡ ይህን ፡ አንቀጽ አልተቀበለውም ፡ ምንም ፡ ምክንያቶች ፡ አልተፃፉም ፡ አለመቀበሉ ፡ ከነዚህ ፡ ነገሮች ፡ አንዱን ፡ ማለት ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ።

፩) የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፭፻፹፭ ፡ ከአንቀጽ ፡ ፫ሺ፫፻፵፯(፩)[11] ጋር ፡ ተጣምሮና ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፮፻፲፮ ፡[12] በጋብቻ ፡ ላይ ፡ ጋብቻን ፡ ቢከ

---

8. የቁጥር ፡ ፭፻፺፩ ፡ ድሕፍ ፡ የሚለው ፡—

ቁ. ፭፻፺፩ ። ስሕተት ።

(፩) ማንም ፡ ሰው ፡ ከዋና ፡ ስሕተት ፡ የተነሣ ፡ ጋብቻ ፡ ያደረገ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ጋብቻው ፡ እንዲፈርስለት ፡ ዳኞቹን ፡ ለመጠየቅ ፡ ይችላል ።

(፪) ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ የሚሆነው ፡ ጥያቄ ፡ ስሕተቱን ፡ ካወቀበት ፡ ቀን ፡ አንሥቶ ፡ በሚቆጠረው ፡ (ስድስት) ፡ ፮ ወር ፡ ውስጥና ፡ በማናቸውም ፡ አኳኋን ፡ ጋብቻው ፡ ከተፈጸመበት ፡ በሚከተሉት ፡ ፪ ፡ (ሁለት) ፡ ዓመታት ፡ ውስጥ ፡ ካልቀረበ ፡ ፈራሽ ፡ ይሆናል ።

9. ከዚህ ፡ በላይ ፡ በግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፩ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ዴቪድ ፡ ገጽ ፡ ፶፱ ፡ የግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፳፱ ፡ መጨረሻ ፡ ያለውን ፡ ይመለከቷል ። የቁጥር ፡ ፭፻፺፪ ፡ ንኡስ ፡ ቁጥር ፡ ፫ ፡ ድሕፍ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ፡

(፫) በተለይም ፡ ዳኞቹ ፡ የሚመለከቱት ፡ የተጋቢዎቹን ፡ በቅን ፡ ወይም ፡ በመጥፎ ፡ ልቡና ፡ መሆን ፤ ሩካቤ ፡ ሥጋ ፡ መፈጸሙን ፡ ወይም ፡ አለመፈጸሙን ፡ ያሉም ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ከፈረሰው ፡ ጋብቻ ፡ የተወለዱትን ፡ ልጆች ፡ ጥቅምና ፡ በቅን ፡ ልቡና ፡ የሆኑትን ፡ የሦስተኛ ፡ ወገኖችን ፡ ጥቅም ፡ ነው ።

10. ከዚህ ፡ በላይ ፡ በእግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፩ ፡ የተመለከተውን ፡ ዴቪድ ፡ ገጽ ፡ ፶፩ ፡ የእግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፴፩ ፡ ይመለከቷል ።

11. የእነዚህ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ጽሑፎች ፡ እንደሚከተሉት ፡ ናቸው ፡—

ቁ. ፭፻፹፭ ። <u>በጋብቻ ፡ ላይ ፡ ጋብቻ</u> ።

አንድ ፡ ሰው ፡ አስቀድሞ ፡ በጋብቻ ፡ የተሳሰረ ፡ ከሆነ ፡ ጋብቻው ፡ እስካለ ፡ ድረስ ፡ ሁለተኛ ፡ ጋብቻ ፡ ለማድረግ ፡ አይችልም ።

ቁ. ፫ሺ፫፻፵፯ ። <u>የተሻሩ ፡ የቀድሞ ፡ ሕጎች</u> ።

(፩) ግልጽ ፡ የሆነ ፡ ተቃራኒ ፡ ድንጋጌ ፡ ከሌለ ፡ በቀር ፡ በዚህ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ለተመለከቱት ፡ ጉዳዮች ፤ ከዚህ ፡ በፊት ፡ በልማድ ፡ ወይም ፡ ተጽፈው ፤ ይሠራባቸው ፡ የነበሩት ፡ ደንቦች ፡ ሁሉ ፡ ይህ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ስለተተካ ፡ ተሽረዋል ።

12. የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፮፻፲፮ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ፡—

ቁ. ፮፻፲፮ ። <u>በጋብቻ ፡ ላይ ፡ ጋብቻ ፡ ስለማድረግ</u> ።

(፩) ሕግ ፡ የሚያጸናው ፡ ዐይነት ፡ ቢጋብቻ ፡ ሥርዓት ፡ ግዴታ ፡ ታስሮ ፡ በሚገኝበት ፡ ጊዜ ፡ የፊተኛው ፡ የጋብቻ ፡ ሥርዐት ፡ ሳይፈርስ ፡ ወይም ፡ ሳይሻር ፡ ከሌላ ፡ ሴት ፡ ጋር ፡ ሆኖ ፡ ብሎ ፡ የጋብቻ ፡ ሥርዓት ፡ የፈጸመ ፡ ሰው ፤

በእስራት ፡ ወይም ፡ ነገሩ ፡ ከባድ ፡ በሆነ ፡ ጊዜና ፡ በተለይም ፡ አድራጊው ፡ እውነተኛውን ፡ ሁኔታ ፡ በመሰወር ፡ ከርሱ ፡ ጋራ ፡ አዲሱን ፡ የጋብቻ ፡ ሥርዓት ፡ የምትፈጽመውን ፡ ሴት ፡ በማታለል ፡ ያገባ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ እስከ ፡ አምስት ፡ ዓመት ፡ ለመድረስ ፡ በሚችል ፡ ጽኑ ፡ እስራት ፡ ይቀጣል።

(፪) ሚስት ፡ ያላገባ ፡ ሰው ፡ ቢጋብቻ ፡ ሥርዐት ፡ ግዴታ ፡ ታስራ ፡ የምትገኝ ፡ ሴት ፡ መሆንዋን ፡ ከዚያች ፡ ሴት ፡ ጋራ ፡ የጋብቻ ፡ ሥርዐት ፡ የፈጸመ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ በእስራት ፡ ይቀጣል ።

(፫) ከሁለቱ ፡ ጋብቻ ፡ አንዱ ፡ እስከፈረሰ ፡ ወይም ፡ እስከ ፡ ተሻሩ ፡ ድረስ ፡ የወንጀሉ ፡ ክር ፡ ይርጋ ፡ ዘመን ፡ አይቆጠርም ።

ለክሱም ፣ ቅሉ ፡ የ፲፱፻፴፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የቃዲያስና ፡ የናቢያስ ፡ ድርጎች ፣ ላይ ፤[13] የወጣው፣ ድንጋጌ ፡ በጋብቻ ፡ ላይ ፡ ጋብቻን ፡ የሚፈጽሙትን ፡ ተጋቢዎች ፣ ጋብቻ ፡ (እስላሞች) ሕጋዊ ፡ ሆኖ ፣ እንዲቆይ ፣ ያደርገዋል ።

፪) በጋብቻ ፡ ላይ ፡ ጋብቻዎች ፡ እንኳን ፡ ሕጋዊ ፡ ጋብቻዎች ፡ ሊሆን ፣ ይቅርና ፣ ከጋብቻ ፡ ውጭ ፣ በግብረ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነት ፡ የሚሰጠውን ፡ ሕጋዊ ፡ ውጤቶችን፣ እንዳይሰጡ ፡ መከልከል ፡ አለባቸው ፤ (እነሱም ፡ በአንቀጽ ፡ ፯፻፲፬ ፤ ፯፻፲፭ ፤ ፯፻፲፮ ፣ የተጠቀሱት ፡ ናቸው ።)[14]

፫) ሳይቀበሉት ፡ የቀረው ፡ አንቀጽ ፡ የተጋነነ ፡ ነበር ፡ ምክንያቱም ፡ ለእንደዚህ፣ ዓይነት ፡ ውጤቶች ፡ ብዙዎቹ ፡ በጋብቻ ፡ ላይ ፡ ጋብቻዎች ፡ በአንቀጽ ፡ ፯፻፰—፯፻፱ (፩) ለጋብቻ ፡ ውጭ ፡ በግብረ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነትን ፣ ለመኖር ፡ የተሰጠው ትርጓሜ ፣ ሙሉ ፡ ለሙሉ ፡ ያሟላሉ ።[15]

፬) ጋብቻው ፡ በመጨረሻ ፡ ጽኑ ፡ እንዲሆን ፡ ከሚያስችሉት ፡ ሁኔታዎች ፡ በቀር፣ (አንቀጽ ፡ ፯፻፲፫) ፤[16] በጋብቻ ፡ ላይ ፡ ጋብቻ ፡ የሚያስቀጣ ፡ ፍቺ ፡ እስካስከተለ ፡ ድረስ፣

13. የቃዲዎችና ፣ የናኤባዎች ፡ ጉባዔ ፣ ቤት ፣ የተቋቋመበት ፡ አዋጅ ፣ ቁጥር ፣ ፳፪ ፣ ፲፱፻፴፯ ፣ (እ. ኤ. አ. ፲፱፻፵፬) ፡ ዓ. ም. ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፣ ቁጥር ፡ ፬ ፡ ፫ኛ ፡ ዓመት ።

14. በእነዚህ ፣ ቁጥሮች ፣ ውስጥ ፣ የሚገኙት ፡ ጽሑፎች ፣ የሚከተሉት ፡ ናቸው ፤—

ቁ. ፯፻፲፬ ። ሴትዮዋ ፣ ለምትገባባቸው ፡ ዕዳዎች ፡ ወንድየው ፡ ዋስ ፡ ስለመሆን ።

ከጋብቻ ፡ ውጭ ፡ በግብረ ፣ ሥጋ ፣ ግንኙነት ፡ ሁኔታ ፡ የሚኖር ፣ ሰው ።

ለእርሱ ፣ ወይም ፡ ለእርሱዋ ፡ ወይም ፣ ከግንኙነቱ ፣ ለተወለዱ ፡ ልጆች ፣ መኖሪያ ፣ ስትል ፡ ሴቲቱ ፣ ለፈረመቻቸው ፡ አስፈላጊ ፣ ለሆኑ ፣ ውሎች ፡ ሁሉ ፣ በሕግ ፡ መሠረት ፣ በአንድነት ፣ ኃላፊ ፡ ነው ።

ቁ. ፯፻፲፭ ። የልጆች ፡ መወለድ ።

ከጋብቻ ፡ ውጭ ፡ በግብረ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነት ፡ መኖር ፡ የተወለዱት ፣ ልጆች ፡ መወለዳቸው ፡ የሚረጋገጠው ፡ ስለመወለድ ፡ በተባለው ፡ ምዕራፍ ፣ ውስጥ ፡ በተደነገጉት ፣ ደንቦች ፡ መሠረት ፡ ነው ።

ቁ. ፯፻፲፮ ። (፪) እንዲያልቅ ፡ የሚያደርገው ፡ ወንድየው ፡ ሲሆን ።

(፩) ከጋብቻ ፣ ውጭ ፡ በግብረ ፡ ሥጋ ፣ ግንኙነት ፣ የሚኖር ፣ ሰው ፣ ማናቸውም ፣ ጊዜ ፣ ግንኙነቱን ፣ እንዲያልቅ ፣ ለማድረግ ፡ ይችላል ።

(፪) እንዲሁም ፡ በሆነ ፡ ጊዜ ፣ ርትዕ ፣ ሲያስገድድ ፡ እጅግ ፡ ቢበዛ ፡ ለሦስት ፣ ወር ፣ ለሴትዮዋ ፡ ኑሮ ፡ የሚበቃ ፣ ኪሣራ ፣ ዳኞች ፣ እንዲከፍላት ፡ ለማዘዝ ፣ ይችላሉ ።

15. የእነዚህ ፣ ድንጋጌዎች ፣ ጽሑፋቸው ፣ እንደሚከተሉ ፡ ናቸው ፤—

ቁ. ፯፻፰ ። ትርጓሜ ።

ከጋብቻ ፣ ውጭ ፡ በግብረ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነት ፣ መኖር ፣ ማለት ፡ አንድ ፣ ሰውና ፡ አንዲት ፡ ሴት ፣ በሕግ ፣ በሚጸና ፣ አኳኋን ፣ ጋብቻ ፡ ሳያደርጉ ፡ እንደ ፡ ባልና ፡ ሚስት ፡ ሆነው ፡ በመኖር ፡ አድርገውት ፣ የሚገኘው ፣ ሁኔታ ፡ ነው ።

ቁ. ፯፻፱ ። ማጠናቀቂያ ።

(፩) ከጋብቻ ፣ ውጭ ፣ በግብረ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነት ፡ አለ ፣ ለማለት ፡ ሰውዬውና ፡ ሴትዮዋ ፡ የሚያሳዩት ፡ ሁኔታ ፣ በደንብ ፣ እንደተጋቡ ፡ ሰዎች ፣ ዐይነት ፣ መሆኑ ፣ አስፈላጊና ፣ በቂ ፡ ነው ።

16. የቁጥር ፣ ፯፻፲፫ ። ጽሑፉ ፡ የሚለው ፤

ቁ. ፯፻፲፫ ፡ (፫) ስለ ፣ ማጽናት ።

የመጀመሪያይቱ ፡ ሚስት ፡ ለመኖሯ ፡ ማስረጃ ፡ ማቅረብ ፣ ያለበት ፣ በጋብቻ ፡ ላይ ፣ ጋብቻ ፣ ተደርጓል ፣ የሚለው ፡ ነው ።

ለሁልጊዜ ፡ ጽኑ ፡ ሆኖ ፡ ስለሚቆይ ፤ (አንቀጽ ፡ ፲፻፲፱ ፡ ከ፲፻፺፯ ፡ (፩—፪) ጋር) ፤ የተሰረዘው ፡ አንቀጽ ፡ አስፈላጊ ፡ አይደለም ።[17]

እላይ ፡ ከተሰጡት ፡ ሐሳቦች ፡ አንዱን ፡ ምረጡና ፡ ተከራከሩ ፡ በሁለተኛውና ፡ በሦስተኛው ፡ ሐሳቦች ፡ ላይ ፡ ኮሚቴው ፡ ባልና ፡ ሚስቶች ፡ ከጋብቻ ፡ ውጭ ፡ በግብረ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነት ፡ ለመኖር ፡ መፈቃቀድ ፡ ይችላሉ ፡ የሚለውን ፡ አንቀጽ ፡ ሳይቀበለው ፡ ቀርቶ ፡ አስገዳጅ ፡ በሆነው ፡ አንቀጽ ፡ ፲፻፵፫ ፡ (፪)[18] መተካቱን ፡ አስታውሱ ። (ልብ ፡ አድርጉ) ። ከጋብቻ ፡ ውጭ ፡ የግብረ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነቶች ፡ በሕግ ፡ የታወቁና ፡ የሚመሩ ፡ መሆናቸውንም ፡ አስታውሱ ፡ (አንቀጽ ፡ ፲፻፷—፲፻፷፮ ፡)[19] ።

---

17. የእነዚህ ፡ ቁጥሮች ፡ ጽሑፎች ፡ እንደሚከተሉት ፡ ናቸው ፡—

ቍ. ፲፻፲፱ ፡ (፪) ፡ የጋብቻ ፡ መፍረስ ።

(፩) ከዚሀ ፡ በላይ ፡ ባለው ፡ ቁጥር ፡ በተመለከተው ፡ አኳኋን ፡ በጋብቻ ፡ ላይ ፡ ጋብቻ ፡ ያደረገው ፡ ሰው ፡ (ባል ፡ ወይም ፡ ሚስት) ፡ አንደኛው ፡ ወይም ፡ ዐቃቤ ፡ ሕጉ ፡ በሚያቀርበው ፡ ጥያቄ ፡ ጋብቻው ፡ ይፈርሳል ። (ቍ. ፲፻፲፩) ።

(፪) ዳኞች ፡ ጋብቻው ፡ እንዲፈርስ ፡ የሚያደርጉት ፡ በማይጠራጠር ፡ አኳኋን ፡ በጋብቻ ፡ ላይ ፡ ጋብቻ ፡ ያደረገው ፡ ሰው ፡ ባለቤት ፡ ጋብቻው ፡ በተደረገበት ፡ ጊዜ ፡ በሕይወቱ ፡ መኖሩ ፡ የተረጋገጠ ፡ እንደሆነ ፡ ነው ።

<u>ቍ ፡ ፲፻፺፯ ። መሪ ፡ ደንቦች ።</u>

(፩) የጋብቻ ፡ ሁኔታዎች ፡ ከማጓደል ፡ የተነሣ ፡ የጋብቻውን ፡ መፍረስ ፡ ዳኞች ፡ በሚወስኑበት ፡ ጊዜ ፡ መፍረሱ ፡ የሚያስከትለውን ፡ ውጤት ፡ በርትዕ ፡ ይወስናሉ ።

(፪) ፍቺ ፡ በሆነ ፡ ጊዜ ፡ በተጋቢዎቹ ፡ መካከል ፡ ያለውን ፡ የገንዘብ ፡ ግንኙነት ፡ ለማጣራት ፡ በተደነገጉት ፡ ደንቦች ፡ ዳኞቹ ፡ ይመራሉ ። (ከቍ ፡ ፲፻፺ ፡ እስከ ፡ ፲፻፺፩) ።

18. ከዚህ ፡ በላይ ፡ በግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፩ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ዴ.ቪ.ድ ፡ ገጽ ፡ ፶፰ ፡ የግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ፵፩ ፡ ይመለከቷል ።

ቁጥር ፡ ፲፻፵፫ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ፡—

(፪) እንዲሁም ፡ ባል ፡ ለሚስቱ ፡ ታማኝ ፡ መሆን ፡ ይገባዋል ።

19. እነዚህ ፡ ቁጥሮች ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ በመጽሐፍ ፡ ሁለት ፡ (፪) ፡ በአንቀጽ ፡ አራት ፡ (፬) ፡ በስምንተኛው ፡ ምዕራፍ ፡ (ከጋብቻ ፡ ውጭ ፡ በግብረ ፡ ሥጋ ፡ ግንኙነት ፡ ስለመኖር) ፡ ያሉትን ፡ ያጠቃልላሉ ።

QUIZZES IN ETHIOPIAN FAMILY LAW

by George Krzeczunowicz *

Readers of the *Journal of Ethiopian Law* are invited to test their knowledge of the law and their skill in formulating answers to legal quizzes by submitting to the *Journal* written answers to the following problems selected from the author's 24 *Problems in Ethiopian Family Law*, which was published in mimeographed form during the 1970-1971 academic year. The best written answers to each quiz submitted to the *Journal* in either Amharic or English will be printed in volume 9-1 of the *Journal*, scheduled to appear in December, 1972. Answers should be submitted before September 11, 1972. Each participant whose answer is selected for publication will receive a free copy of the *Journal* issue in which his answer appears plus five off-prints of his answer. The participant who submits the most satisfactory answer to all four quizzes will receive a year's subscription to the *Journal* without charge in addition to a free copy of volume 9-1 and the author's off-prints for any answer which is published. Participants are not obliged to answer all quizzes.

Problem 1

As shown by Professor René David,[1] the expert draftsman of the Civil Code, the draft rule providing for cessation of *affinity* upon marriage-dissolution was (for reasons unknown) reversed by Parliament to the effect that the affinity bond subsists notwithstanding such dissolution: see Article 555 of the Civil Code.[2]

What are the effects of this parliamentary reversal in the fields of:

1. impediments to marriage?
2. maintenance duties?

Problem 2

"Article 852 of the Civil Code, which was added to the Code by the Codification Commission, makes the (earlier drafted) Article 713 redundant."[3]

---

* Faculty of Law, Haile Sellassie I University.

1. See R. David, *Le droit de la famille dans le code civil éthiopien* (Milano, Giuffrè, 1967), p. 15, ftn. 1.
2. Article 555 states:

   Art. 555. — *Cessation of Affinity.*

   A bond of Affinity shall subsist in the direct and collateral line notwithstanding that the marriage by which it was created is dissolved.

   (Note that the old title of this Article, contradicting the present content, was inadvertently retained.)
3. The texts of these Articles are as follows:

   Art. 713.—*No rights of succession.*

   An irregular union shall not create any right of succession between the man and the woman engaged in such union.

   Art. 852.—*Devolution upon the State.*

   In default of relatives, the inheritance of the deceased shall devolve upon the State.

1. Is this allegation of redundancy right or wrong and why?

2. Suppose that a legacy to a concubine is judicially annulled as "contrary to law" (Art 866(1)),[4] the law deemed infringed being that of Article 713. Is such decision right or wrong and why?

Problem 3

The Codification Commission made a number of amendments and additions to the draft provisions submitted by Professor David. How can we reconcile commission-added Article 626 of the Civil Code[5] with:

1. commission-added Article 591,[6] providing in sub-article (c) that error concerning the other spouse's "inability"[7] to consummate the marriage is an error of substance (which justifies marriage-dissolution under Article 618)?[8]

2. commission-drafted Article 696(3)[9] to the effect that the consequences of judicial marriage-dissolution depend, among other things, on marriage-consummation?

Problem 4

As shown by Professor David,[10] a draft provision submitted to the Codification Commission gave *bigamous* marriages the legal status of concubinate (irregular union). The Commission rejected this provision. No reasons are recorded. The rejection can mean either:

---

4. The text of Article 866(1) is as follows:
   (1) A provision contained in a will shall be of no effect where its object is contrary to the law or morality.

5. See David, cited above at note 1, p. 58, ftn. 40. The text of Article 626 states:
   Art. 626.—*Consummation of marriage.*
   The effects of marriage shall in no way depend on the real or presumed consummation of the marriage.

6. *Id.*, p. 55, ftn. 22. The text of Article 591 states:
   Art. 591.—2. *Restrictive enumeration.*
   The following errors only shall be considered as errors of substance: ....
   (c) error on the state of health or the bodily conformation of the spouse, who is affected by leprosy or who does not have the requisite organs for the consummation of the marriage.

7. See Amharic version.

8. The text of Article 618 reads:
   Art. 618.—*Error.*
   (1) Whosoever has contracted a marriage under the influence of an error of substance may apply to the court to order the dissolution thereof.
   (2) Such application may not be made six months after the discovery of such error, and, in any case, two years after the celebration of the marriage.

9. See David, cited above at note 1, p. 62, ftn. 69 in fine. The text of Article 696(3) states:
   (3) It shall in particular have regard to the good or bad faith of the spouses, the fact that the marriage has been consummated or not, the interest of the children, if any, born of the dissolved union and the interest of third parties in good faith.

10. See David, cited above at note 1, p. 57, ftn. 37.

1. that, notwithstanding Article 585 *cum* 3347(1) of the Civil Code[11] and Article 616 of the Penal Code,[12] marriages of most bigamists (the moslems) continue to be *legal marriages* in view of the 1944 Proclamation on Kadis and Naibas councils;[13] *or*

2. that bigamous "marriages", far from being legal marriages, must be denied *even* the legal effects of irregular union (*i.e.*, those of Articles 714, 715, 717);[14] *or*

3. that the rejected provision was *superfluous*, since, for the purpose of such effects most bigamous unions fully satisfy the "state of fact" definition of irregular union in Articles 708-709(1);[15]

---

11. The texts of these provisions are as follows:

Art. 585.—*Bigamy.*

A person may not contract marriage so long as he is bound by the bonds of a preceding marriage.

Art. 3347.—*Repeals.*

(1) Unless otherwise expressly provided, all rules whether written or customary previously in force concerning matters provided for in this Code shall be replaced by this Code and are hereby repealed.

12. Article 616 of the Penal Code states:

Art. 616.—*Bigamy.*

(1) Whosoever, being tied by the bond of a valid marriage, intentionally contracts another marriage before the first union has been dissolved or annulled,

is punishable with simple imprisonment, or, in grave cases, and especially where the offender has misled his partner in the second union as to this true state, with rigorous imprisonment not exceeding five years.

(2) Any unmarried person who marries another he knows to be tied by the bond of an existing marriage, is punishable with simple imprisonment.

(3) Limitation of criminal proceedings is suspended until such time as one of the two marriages shall have been dissolved or annulled.

13. Kadis and Naibas Councils Proclamation, 1944, Proc. No. 62, *Neg. Gaz.*, year 3, no. 9.

14. The texts of these Articles are as follows:

Art. 714.—*Surety for debts of woman.*

A man engaged in an irregular union shall stand joint and several surety of the woman, by virtue of the law, in all contracts which are concluded by the woman and which are necessary for the maintenance of the man or of the woman or of the children born of the irregular union.

Art. 715.—*Filiation of children.*

The filiation of the children born of an irregular union shall be established in accordance with the Chapter of this Title relating to "Filiation".

Art. 717.—2. *By the man.*

(1) A man engaged in an irregular union may at any time put an end to such union.

(2) In such a case, if equity so requires, he may be condemned by the court to pay an indemnity to the woman corresponding to the expense of the maintenance of the woman for not more than six months.

15. The texts of these provisions are as follows:

Art. 708.—*Definition.*

An irregular union is the state of fact which is created when a man and a woman live together as husband and wife without having contracted marriage.

Art. 709.—*Explanation.*

(1) It is necessary and sufficient in order to have an irregular union that the behaviour of the man and of the woman be analogous to that of married people.

4. that the rejected provision was superfluous, since apart from final validation possibilities (Art. 613),[16] bigamous marriages are always valid until the occurrence of a sanctioning dissolution, if any (Art. 612 *cum* Art. 696 (1), (2)).[17]

Choose and argue *one* of the above propositions. With respect to the second and third propositions, note that the Commission also rejected a provision allowing the husband, wife consenting, to keep an irregular union and replaced it with the mandatory Article 643(2).[18] But note also that irregular unions are recognized and regulated by law (Arts. 708-720).[19]

16. The text of Article 613 states:

Art. 613.—3. *Validation.*

The marriage contracted by the bigamous spouse shall become valid on the day when the former spouse dies.

17. The texts of these provisions are as follows:

Art. 612.—2. *Dissolution of marriage.*

(1) In the case mentioned in Art. 611 the dissolution of the marriage shall be ordered on the application of either of the spouses of the bigamous spouse or on the request of the public prosecutor.

(2) The court shall not order dissolution unless it is established, in an indisputable manner, that the former spouse of the bigamous spouse was alive at the time when the marriage was celebrated.

Art. 696.—*Rule to be followed.*

(1) Where the court orders the dissolution of a marriage as a sanction of the conditions of marriage, it shall regulate according to equity the consequences of such dissolution.

(2) It shall be guided by the rules regarding the liquidation of the relations between spouses in cases of divorce (Art. 690–695).

This fourth alternative has been suggested by Professor O'Donovan in her Article on void and voidable marriages in Ethiopia which is to appaear in the next issue of the *Journal*.

18. See David, cited above at note 1, p. 58, ftn. 44. Article 643(2) reads:

(2) The husband owes fidelity to his wife.

19. These articles comprise Chapter 8 *(Irregular Union)* of Book II, Title IV of the Civil Code

HAILE SELLASSIE I UNIVERSITY
LAW FACULTY PUBLICATIONS
INTERNATIONAL ORDER FORM

Please check books as desired and mail directly to the Business Manager, Faculty of Law, Haile Sellassie I University, P. O. Box 1176, Addis Ababa, Ethiopia. All orders will be mailed upon receipt, SEA MAIL, which takes up to 6 months to arrive at U. S. destinations, unless the customer specifies air mail. Mailing Costs added on all shipments.

		Soft Cover	Hard Cover
A.	Consolidated Laws of Addis Ababa, ed. W. Ewing	U.S. $ 4.	*
	The Fetha Negast-The Ethiopian Law of the Kings	*	25.
	Fisher, Ethiopian Criminal Procedure	18	23.
	Graven, An Introduction to Ethiopian Penal Law	10.	*
	Huntingford, Land Charters of Northern Ethiopia	6.	11.
	Krzeczunowicz, Law of Extra Contractual Obligations	4.	6.
	Mann, Land Tenure in Chore (Shoa)	3.50	*
	Pankhurst, State and Land in Ethiopian History	10.	15.
	Paul and Clapham, Ethiopian Constitutional Development, I	15.	*
	Redden, Ethiopian Legal Formbook	6.	11.
	Redden, Law Making Process in Ethiopia	1.	*
	Sedler, Ethiopian Civil Procedure	13.	18.
	Vanderlinden, Introduction to the Law of Persons	5.	7.
	Berhané Ghebray, L'Organisation de l'Administration Local en Ethiopie (in French)	5.	7.
	Paul & Clapham, Ethiopian Constitutional Development, II	18.	*
	Lowenstein, Materials for the Study of Ethiopian Penal Law	10.	*